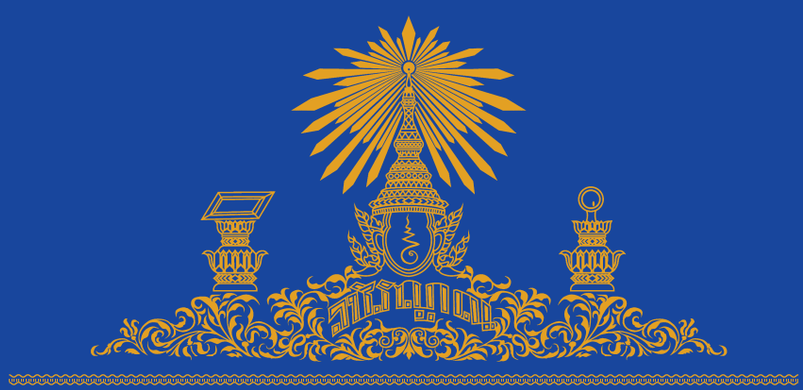

วชิรญาณ

เล่ม ๑๕/๒๔ ตอนที่ ๗๓-๗๘

ตุลาคม-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙

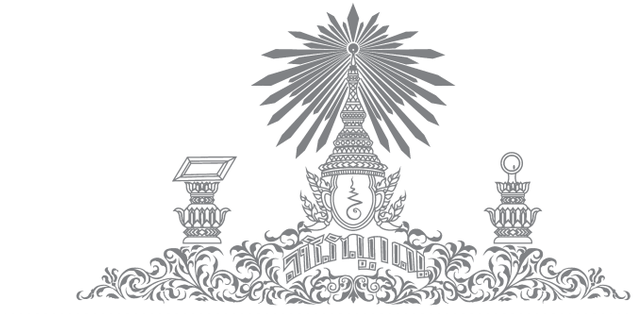
มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
จัดพิมพ์
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

วชิรญาณ

เล่ม ๑๕/๒๔ ตอนที่ ๗๓-๗๘

ตุลาคม-มีนาคม ร.ศ.๑๑๙

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
จัดพิมพ์
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

วชิรญาณ เล่ม ๑๕/๒๔ ตอนที่ ๗๓-๗๘ ตุลาคม-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๗

จำนวน ๕๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์ มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

อาคารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ๒๐ ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๘๘๐-๙๒๑๒

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วชิรญาณเล่ม ๑๕/๒๔ ตอนที่ ๗๓-๗๘ ตุลาคม-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙. -- กรุงเทพฯ: มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, ๒๕๕๗.

๕๑๖ หน้า.

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

๑. รวมเรื่อง. I. ชื่อเรื่อง.

๐๘๙.๙๕๙๑๑

ISBN 978-616-7308-42-5

จัดพิมพ์โดย บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด

เลขที่ ๑๑ ซอยสุขุมวิท ๓๑ (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

www.nanmeebooks.com

เพลตที่ คลาสิคสแกน โทร. ๐-๒๒๙๑-๗๕๗๕ **พิมพ์ที่** อักษรสัมพันธ์ โทร. ๐-๒๔๒๘-๗๕๐๐

ผู้สนับสนุนโครงการ

เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕ มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ได้จัดพิมพ์หนังสือชุด วชิรญาณ ออกเผยแพร่เพื่อเฉลิมพระเกียรติด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

หนังสือชุด วชิรญาณ ประกอบด้วยหนังสือวชิรญาณ วชิรญาณวิเศษ วชิรญาณสุภาษิต วชิรญาณวิเศษ ฉบับปีใหม่ วชิรญาณวิเศษฉบับเฉลิมพระชนม์พรรษา และวชิรญาณสโมสร เป็นหนังสือพิมพ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ออกโดยหอพระสมุดวชิรญาณ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๒๗ เป็นต้นมา โดยเริ่มออกหนังสือพิมพ์วชิรญาณเป็นรายเดือน จนถึงพุทธศักราช ๒๔๔๘ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๒๘ ถึงพุทธศักราช ๒๔๓๖ กรรมสัมปาทิกและสมาชิกหอพระสมุดฯ ได้ออกหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่งเป็นรายสัปดาห์ ชื่อว่า หนังสือพิมพ์วชิรญาณวิเศษ นอกจากนั้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ของบ้านเมือง หอพระสมุดวชิรญาณยังได้ออกหนังสือพิมพ์เฉลิมฉลองโอกาสพิเศษนั้นด้วย ได้แก่ หนังสือพิมพ์วชิรญาณวิเศษฉบับปีใหม่ หนังสือพิมพ์วชิรญาณวิเศษฉบับเฉลิมพระชนม์พรรษา และหนังสือวชิรญาณสโมสร หนังสือพิมพ์ที่ออกโดยหอพระสมุดวชิรญาณนี้ มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นสารประโยชน์ ทั้งเรื่องเก่าที่ยังไม่เคยจัดพิมพ์เผยแพร่มาก่อน รวมทั้งเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ ตลอดจนเรื่องแปลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยกรรมสัมปาทิก และสมาชิกหอพระสมุดฯ ในขณะนั้น อันได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ พระยาศรีสหเทพ (เส็ง วิรยศิริ) และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งล้วนเป็นนักปราชญ์ผู้ทรงภูมิความรู้เป็นอย่างยิ่งของสังคมไทย ทำให้หนังสือชุด วชิรญาณ ยังคงเป็นหนังสือดีที่ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริง

การจัดพิมพ์หนังสือชุด วชิรญาณ นี้ นับเป็นการจัดพิมพ์หนังสือครั้งสำคัญยิ่งอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเป็นหนังสือเก่าที่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี ซึ่งไม่เคยมีการนำมาจัดพิมพ์ให้สมบูรณ์อีกเลยหลังจากที่เลิกออกแล้ว ดังนั้นการจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้เนื่องในมหามงคลวโรกาสฯ ดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่ความรู้จากหนังสือของหอพระสมุดวชิรญาณในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการหลายสาขา โดยเฉพาะเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวรรณกรรมของชาติ

หนังสือชุด “วชิรญาณ”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริจะจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ จึงมีพระราชกระแสรับสั่งให้มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา จัดพิมพ์หนังสือชุด “วชิรญาณ” เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในวาระสำคัญยิ่งนี้

หนังสือชุด “วชิรญาณ” เป็นหนังสือที่ออกในนามหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระบรมราชตระกูล ประกอบด้วยหนังสือ ๖ เรื่อง คือ วชิรญาณ วชิรญาณวิเศษ วชิรญาณสุภาษิต วชิรญาณวิเศษฉบับปีใหม่ วชิรญาณวิเศษฉบับเฉลิมพระชนม์พรรษา และวชิรญาณสโมสร โดยมีที่มาและสาระสังเขป ดังนี้

๑. วชิรญาณ เป็นหนังสือที่กำหนดออกเป็นรายเดือน รวมเย็บเล่มได้ ๒๔ เล่ม ออกครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๗–๒๔๒๘ แล้วหยุดไป กลับมาออกเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๗–๒๔๔๘ รวม ๑๒ ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ ให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิก ตลอดจนรายงานข่าวสารของหอพระสมุดฯ

เนื้อเรื่องแบ่งเป็น ๘ แผนก คือ

๑. คำนำ เป็นเรื่องแสดงความคิดเห็นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง

๒. การต่างประเทศ รวมเรื่องต่าง ๆ ในนานาประเทศที่สมาชิกส่งมาลงพิมพ์

๓. กิจการ เป็นเรื่องที่เห็นว่ามีคุณประโยชน์ เพื่อความรู้ ความประพฤติ ตลอดจนการประกอบสัมมาอาชีพ

๔. เรื่องอ่านเล่น เป็นนิทาน หรือเรื่องต่าง ๆ ที่ทำให้สมาชิกอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน

๕. เบ็ดเตล็ด เป็นเรื่องปกิณกะ

๖. เรื่องโบราณ เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ที่ควรรู้ ได้แก่ จดหมายเหตุ สารตราถึงเมืองประเทศราช เป็นต้น

๗. โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

๘. รายงานหอพระสมุดวชิรญาณ รายงานการประชุมกรรมสัมปาทิก (กรรมการ) และกิจการของหอพระสมุดฯ

๒. วชิรญาณวิเศษ เป็นหนังสือที่มีกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ ออกครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๘ และฉบับสุดท้ายเมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๖ รวมเย็บเล่มได้ ๙ เล่ม

วชิรญาณวิเศษเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๒๗ มีพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นเทวะวงศ์วโรปการ (พระยศขณะนั้น) เป็นสภานายก ทรงคิดจะจัดทำหนังสือข่าวสารของหอพระสมุดวชิรญาณให้แตกต่างจากหนังสือวชิรญาณที่ได้ออกมาแล้ว โดยการออกหนังสือขึ้นอีกเล่มหนึ่งชื่อว่า “วชิรญาณวิเศษ” กำหนดออกทุก ๓ วัน คือวันอาทิตย์และวันพฤหัสบดี ควบคู่กันไปกับการออกหนังสือวชิรญาณ จุดประสงค์ของวชิรญาณวิเศษ คือรายงานข่าวราชการที่เกิดขึ้นทุกวันโดยพิมพ์แจกสมาชิกหอพระสมุดฯ เพื่อทราบ หนังสือนี้ออกได้ไม่นานจึงยกเลิก เนื่องจากโรงพิมพ์หลวงไม่มีกระดาษสำหรับพิมพ์

ต่อมาเมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ทรงดำรงตำแหน่งสภานายกหอพระสมุดวชิรญาณ ได้ทรงรื้อฟื้นหนังสือวชิรญาณวิเศษขึ้น แล้วเปลี่ยนเวลาออกและวัตถุประสงค์เสียใหม่ เป็นออกทุก ๗ วัน ฉบับแรกเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๒๘ และมีเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้น กำหนดให้กรรมสัมปาทิกผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเรียบเรียงเรื่องมาลง อีกทั้งเชิญสมาชิกร่วมเขียนเรื่องมาลงพิมพ์ด้วย ขณะเดียวกันเมื่อทรงออกวชิรญาณวิเศษแล้ว วชิรญาณรายเดือนที่ออกอยู่จึงทรงยกเลิกไป

วชิรญาณวิเศษที่ออกใหม่นี้ มีการเปลี่ยนแปลงขนาดและรูปเล่ม คือ กว้าง ๒๔ เซนติเมตร ยาว ๓๒ เซนติเมตร วัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องแสวงหาความรู้ตลอดจนความบันเทิงแก่สมาชิกหอพระสมุดฯ ดังนั้นเนื้อหาภายในเล่มจึงมีเรื่องดี ๆ น่ารู้ น่าอ่านมากมาย ทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ขนบธรรมเนียมของบ้านเมือง เรื่องเหล่านี้กรรมสัมปาทิกและสมาชิกแต่งขึ้นเองบ้าง แปลจากหนังสืออื่นบ้าง นำเรื่องเก่าทั้งวรรณคดี ประวัติศาสตร์ ศาสนา มาลงพิมพ์ใหม่ บางเรื่องเป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ บางปีนำประกาศพระราชบัญญัติในรัชกาลที่ ๔ และที่ ๕ มาพิมพ์ไว้เพื่อผู้อ่านจะได้รับทราบ วชิรญาณวิเศษออกอยู่นาน ๙ ปี ๙ เล่ม จึงยกเลิก

๓. วชิรญาณสุภาษิต เป็นหนังสือที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงดำรงตำแหน่งสภานายกหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระบรมราชตระกูล แทนสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์หนังสือวชิรญาณสุภาษิตขึ้น เพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสจัดงานฉลองหอพระสมุดวชิรญาณที่ได้ตั้งมาเป็นปีที่ ๘ และพิธีเปิดอาคารใหม่ ณ บริเวณตึกโรงทองเก่า (ปัจจุบันคือตึกสำนักราชเลขาธิการ) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๓๒

เนื้อเรื่องนั้น ทรงขอให้สมาชิกหอพระสมุดวชิรญาณทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายใน และพระราชาคณะ จำนวน ๒๙๒ ท่าน แต่งโคลงหรือสุภาษิตอย่างสั้น ๆ ตามความถนัด พอให้เป็นสำนวนโวหารของสมาชิก จะใช้คำประพันธ์ชนิดใดก็ได้ไม่จำกัด ทั้งโคลงกระทู้ ฉันท์ กาพย์ กลอน ร้อยแก้ว บางข้อเป็นสุภาษิตของเก่าที่ผู้แต่งประทับใจหรือเป็นสุภาษิตที่นิยมกันในสมัยนั้น แล้วส่งมาจัดพิมพ์ เนื้อหามีทั้งคติโลกและคติธรรม แนะนำให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีอันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ประพฤติตาม

๔. วชิรญาณวิเศษฉบับปีใหม่ เป็นหนังสือที่ออกเพียงฉบับเดียว จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๓๓ ประกอบด้วยเนื้อหา ๖ เรื่อง เป็นพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์ และนิพนธ์ของกรรมสัมปาทิกทั้งหมด มีจำนวนหน้า ๔๓ หน้า

๕. วชิรญาณวิเศษฉบับเฉลิมพระชนม์พรรษา เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๓๗ พรรษา ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๓๓ ประกอบด้วยเนื้อหา ๖ เรื่อง เป็นพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์ และนิพนธ์ของกรรมสัมปาทิกทั้งหมดเช่นเดียวกับวชิรญาณวิเศษฉบับปีใหม่ มีจำนวนหน้า ๒๖ หน้า

๖. วชิรญาณสโมสร เป็นหนังสือเพียงฉบับเดียวที่จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสสมาชิกหอพระสมุดวชิรญาณเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พิธีเปิดอาคารใหม่ ณ สัลลักษณสถาน (ปัจจุบันคือ ศาลาสหทัยสมาคม)

เมื่อวันที่ ๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๓๕ ประกอบด้วยเนื้อหา ๑๑ เรื่อง เป็นพระนิพนธ์ และนิพนธ์ของกรรมสัมปาทิก ๑๑ ท่าน มีจำนวนหน้า ๔๒ หน้า

นอกจากหนังสือวชิรญาณที่จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสพิเศษทั้ง ๓ คราวแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล สภานายกปีที่ ๑๓ มีพระดำริที่จะพิมพ์หนังสือที่ระลึกงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก พุทธศักราช ๒๔๓๖ ขึ้นอีกเล่มหนึ่ง เพื่อแจกแก่สมาชิกดังเช่นที่ผ่านมา ให้ชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า วชิรญาณรัชดาภิเษก โดยทรงรวบรวมโคลงจารึกแต่งประทีป พระนิพนธ์และนิพนธ์ของพระบรมวงศานุวงศ์และขุนนาง ที่แต่งประดับลับแลไฟในงานพระราชพิธีรัชดาภิเษกที่จัด ณ พระราชวังบางปะอิน เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๖ มาจัดพิมพ์เป็นเล่ม อย่างไรก็ดี หอพระสมุดวชิรญาณก็ไม่ได้พิมพ์หนังสือวชิรญาณรัชดาภิเษกออกมาตามที่ตั้งความประสงค์ไว้ แต่ได้นำโคลงจารึกฯ นี้ไปลงพิมพ์เป็นตอน ๆ ไว้ในหนังสือวชิรญาณฉบับออกรายเดือน เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๗

นอกเหนือจากหนังสือวชิรญาณทั้ง ๗ เรื่องดังกล่าวแล้ว กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๑๐ มีพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ (พระยศในขณะนั้น) เป็นสภานายก มีพระประสงค์จะผลิตหนังสืออีกเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่า แก่นวชิรญาณ เป็นการรวบรวมบรรดาเรื่องที่ลงพิมพ์กระจัดกระจายอยู่ในวชิรญาณเล่มต่าง ๆ นำมาจัดหมวดหมู่และรวมเป็นเล่มให้เป็นหนังสือชุด (Series) เพื่อความสะดวกในการอ่านและการศึกษาค้นคว้า แก่นวชิรญาณ เล่มแรกที่กรรมสัมปาทิกได้จัดพิมพ์คือ การรวบรวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องพระราชพิธีต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์ในวชิรญาณวิเศษ เล่ม ๔ พุทธศักราช ๒๔๓๑ และเล่ม ๕ พุทธศักราช ๒๔๓๒ เรียกหนังสือเล่มนี้ว่า พระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งกรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๑๒ ได้มอบหมายให้โรงพิมพ์หม่อมเจ้าวัชรินทร์จัดพิมพ์เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๖

สำหรับ **สารบัญหนังสือชุด “วชิรญาณ”** เป็นการรวมรายชื่อเรื่องต่าง ๆ ที่จัดพิมพ์ไว้ในหนังสือชุด “วชิรญาณ” ทุกเล่ม มีดรรชนี ซึ่งมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาได้จัดทำขึ้นใหม่ เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการศึกษาค้นคว้า

ความนำ
หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม

หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม มีประวัติความเป็นมายาวนานร่วมสมัยกับการก่อตั้งหอพระสมุดวชิรญาณ และมีรายละเอียดการดำเนินงานมาเป็นลำดับกว่า ๑๐ ปี จัดพิมพ์โดยหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระบรมราชตระกูล มีลักษณะเป็นวารสารรายเดือน ซึ่งเดิมเรียกว่า หนังสือพิมพ์ ออกครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๗ ในสมัยกรรมสัมปาทิกสภา (คณะกรรมการ) หอพระสมุดวชิรญาณ ปีที่ ๔ มีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ครั้งดำรงพระอิสริยยศพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นเทวะวงศ์วโรปการ เป็นสภานายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดพิมพ์ความรู้ทางวิชาการที่ดีมีประโยชน์ พิมพ์ออกเผยแพร่เดือนละเล่ม มีการดำเนินงานเป็น ๒ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ออกหนังสือชื่อวชิรญาณ ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๒๗–๒๔๒๘ รวมปีกว่า แล้วเปลี่ยนชื่อและกำหนดการออกใหม่เป็น หนังสือพิมพ์วชิรญาณวิเศษ

ระยะที่ ๒ ออกหนังสือชื่อวชิรญาณ ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๓๗–๒๔๔๘ รวม ๑๒ ปี

หนังสือวชิรญาณที่ออกในระยะที่ ๑ รวมเย็บเล่มได้ ๒ เล่ม ดังนี้

เล่ม ๑ ประกอบด้วยฉบับที่ ๑ ถึงฉบับที่ ๖ รวม ๖ ฉบับ เริ่มออกตั้งแต่วันที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๒๗ ถึงวันที่ ๑๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๒๘ จัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์พระเทพผลู (สิน ปริกกัมศิล) ณ ตำบลบางลำพูล่าง จำหน่ายราคาเล่มละ ๕ สลึง

เล่ม ๒ ประกอบด้วยฉบับที่ ๗ ถึงฉบับที่ ๑๓ รวม ๗ ฉบับ เริ่มออกตั้งแต่วันที่ ๑๔ เมษายน ถึงวันที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๒๘ และเนื่องจากในปีนี้มีเดือน ๘ สองครั้ง ดังนั้นเล่มที่ ๑๐ จึงเป็นเล่มที่ออกในเดือน ๘ หลังเพิ่มอีกเล่มหนึ่ง ตั้งแต่เล่มที่ ๗ เป็นต้นมาได้จัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์ของหม่อมราชวงศ์เนตร อิศรางกูร ตำบลวัดระฆังโฆสิตาราม จำหน่ายราคาเล่มละ ๕ สลึงเช่นเดิม

เนื้อเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือนั้น กรรมสัมปาทิกเป็นผู้จัดหาและเรียบเรียงมาลงพิมพ์ โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

๑. เป็นเรื่องทางวิชาการที่ดีมีประโยชน์ ก่อให้เกิดความสามัคคี รักใคร่ ซื่อสัตย์และกตัญญูต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. มาจากหนังสือเก่าที่เป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

๓. เป็นเรื่องที่แต่งดี ไม่ก่อให้เกิดการวิวาทกัน

๔. เป็นเรื่องแบบแผนงานราชการ

๕. เป็นเรื่องสนุกสนานต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์วชิรญาณระยะที่ ๑ นี้ แต่ละเล่มมีขนาด ๘ หน้ายก หนาประมาณ ๑๐๐ หน้า และจัดพิมพ์ฉบับละ ๘๐๐ เล่ม ต่อมาคณะกรรมการหอพระสมุดวชิรญาณปีที่ ๕ ซึ่งมีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร เป็นสภานายก มีความเห็นว่า ควรจะเปลี่ยนแปลงการออกหนังสือวชิรญาณเสียใหม่

โดยยกเลิกการออกหนังสือวชิรญาณรายเดือน มาเป็นการออกหนังสือวชิรญาณรายสัปดาห์แทน เรียกชื่อใหม่ว่า หนังสือวชิรญาณวิเศษ หนังสือวชิรญาณระยะแรกจึงยุติลง

หนังสือวชิรญาณที่ออกในระยะที่ ๒ มี ๑๓๒ ตอน รวมเย็บเล่มได้ ๒๒ เล่ม มีความเป็นมาดังนี้

พุทธศักราช ๒๔๓๖ ปลายปีของกรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๑๓ ซึ่งมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ครั้งดำรงพระอิสริยยศพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล ทรงเป็นสภานายก มีพระดำริจะปรับปรุงหนังสือวชิรญาณวิเศษที่ออกอยู่ใน พ.ศ. ๒๔๓๓ ให้ดีขึ้น โดยปรับปรุงระยะเวลาในการออกเผยแพร่จากเดิมที่ออกเป็นรายปักษ์ทุกวันพฤหัสบดี มาออกเป็นรายเดือนและเย็บเล่มเป็นปกอ่อนเหมือนคราวที่ออกครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๗ เรียกหนังสือนี้ว่า หนังสือวชิรญาณ มีกำหนดออกในวันที่ ๑ ของทุกเดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๓๗ เป็นต้นไป โดยแบ่งเนื้อหาเป็น ๘ แผนก คือ

๑. คำนำ เป็นเรื่องแสดงความคิดเห็นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง

๒. การต่างประเทศ รวบรวมเรื่องต่าง ๆ ในนานาประเทศมาลงพิมพ์

๓. กิจการ เป็นเรื่องที่มีประโยชน์เพื่อความรู้ และการประกอบอาชีพ

๔. เรื่องอ่านเล่น ว่าด้วยนิทาน เรื่องประหลาดที่ทำให้สนุกสนาน

๕. เบ็ดเตล็ด เรื่องปกิณกะต่าง ๆ

๖. เรื่องเก่า เป็นเรื่องโบราณนำมาลงไว้ให้ผู้อ่านได้ทราบ

๗. โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

๘. รายงาน เพื่อรายงานกิจการของหอพระสมุดวชิรญาณ

หนังสือวชิรญาณที่ออกในระยะที่ ๒ นี้มีขนาดและรูปเล่มเหมือนฉบับที่ออกในระยะแรก คือเล่มหนึ่งมีขนาด ๘ หน้ายก ความหนา ๑๐๐ หน้า แต่มีการเปลี่ยนแปลงตราหอพระสมุดวชิรญาณบนปกหนังสือเสียใหม่ จากรูปแบบกลมเล็ก เป็นตราหอพระสมุดวชิรญาณที่มีตัวหนังสือและเครือดอกไม้ แกะตราโดยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ (พระอิสริยยศในขณะนั้น) นอกจากนี้ ได้เปลี่ยนการเรียกลำดับเล่มของหนังสือ จากเล่มที่ ๑ ฉบับ ๑-๖ เล่มที่ ๒ ฉบับ ๗-๑๓ มาใช้คำว่า “ตอน” แทน “เล่ม” เป็นตอนที่ ๑ ตอนที่ ๒ เรียงไปตามลำดับ หนังสือที่ออกทั้งหมดตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๓๗ ถึงพุทธศักราช ๒๔๔๘ มีทั้งสิ้น ๑๓๒ ตอน ในแต่ละปีกรรมสัมปาทิกได้รวมเย็บเล่มเป็นปีละ ๒ เล่ม เล่มละ ๖ ตอน รวม ๒๒ เล่ม แต่เนื่องจากต้นฉบับของหอสมุดแห่งชาติมีการรวมเย็บเล่มไม่แน่นอน ดังนั้นต้นฉบับในระยะที่ ๒ ทั้ง ๑๓๒ ตอน จึงมีเพียง ๑๖ เล่ม ดังนี้

เล่ม ๑	ตอนที่ ๑-๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๓-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๓
เล่ม ๒	ตอนที่ ๗-๑๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๔-กันยายน ร.ศ. ๑๑๔
เล่ม ๓	ตอนที่ ๑๓-๑๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๔-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๔
เล่ม ๔	ตอนที่ ๑๙-๓๐	จำนวน ๑๒ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๕-มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕
เล่ม ๕	ตอนที่ ๓๑-๔๘	จำนวน ๑๘ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๖-กันยายน ร.ศ. ๑๑๗

เล่ม ๖	ตอนที่ ๔๙–๕๔	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๗–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๗
เล่ม ๗	ตอนที่ ๕๕–๖๖	จำนวน ๑๒ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๘–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๘
เล่ม ๘	ตอนที่ ๖๗–๗๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๙–กันยายน ร.ศ. ๑๑๙
เล่ม ๙	ตอนที่ ๗๓–๗๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๙–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙
เล่ม ๑๐	ตอนที่ ๗๙–๙๐	จำนวน ๑๒ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๐–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๐
เล่ม ๑๑	ตอนที่ ๙๑–๙๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๑–กันยายน ร.ศ. ๑๒๑
เล่ม ๑๒	ตอนที่ ๙๗–๑๐๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๑–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๑
เล่ม ๑๓	ตอนที่ ๑๐๓–๑๑๔	จำนวน ๑๒ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๒–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๒
เล่ม ๑๔	ตอนที่ ๑๑๕–๑๒๐	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๓–กันยายน ร.ศ. ๑๒๓
เล่ม ๑๕	ตอนที่ ๑๒๑–๑๒๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๓–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๓
เล่ม ๑๖	ตอนที่ ๑๒๗–๑๓๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๔–กันยายน ร.ศ. ๑๒๔

หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม ได้ยุติการออกตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๔๔๘ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งหอพระสมุดสำหรับพระนครขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๘ โดยโปรดให้รวมหอพระสมุดวชิรญาณ หอพระมณเฑียรธรรม และหอพุทธสาสนสังคหะเข้าด้วยกัน แล้วพระราชทานชื่อว่า หอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร การแต่งตั้งกรรมสัมปาทิกสภาให้ผลัดเปลี่ยนกันบริหารหอพระสมุดวชิรญาณปีละคณะจึงยกเลิกไป ส่งผลให้การจัดพิมพ์หนังสืออันเป็นหน้าที่ของกรรมสัมปาทิกแต่ละคณะยุติลงด้วยเช่นกัน

กล่าวได้ว่า หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่มนี้ เป็นหนังสือดีมีคุณค่าที่ผ่านการเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดีทุกเล่ม โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ รวมทั้งข้าราชการที่เกี่ยวเนื่องทั้งหลายต่างก็ได้ทรงร่วมบริหารจัดการหนังสือวชิรญาณให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ เพื่อให้หนังสือนี้เป็นสโมสรแห่งวิชาความรู้และแบบแผนราชการทั้งเก่าและใหม่ รวมทั้งยังเป็นสถานที่ฝึกหัดการศึกษา เรียนรู้และเรียบเรียงค้นคว้าหนังสือวิชาการของสังคมไทยในช่วงเวลาหนึ่ง นอกจากจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวรรณกรรมของชาติแล้ว ยังเป็นภาพสะท้อนทัศนคติและแนวคิดของชนชั้นนำในสังคมต่อการเตรียมความพร้อมของประชาชน เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนระบบการปกครองของประเทศตามกระแสโลก หนังสือนี้จึงมีคุณค่า สมควรที่อนุชนจะช่วยกันดูแลรักษาให้เป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติสืบไป

คำชี้แจง
หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม

ในการจัดพิมพ์หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่มนี้ มีคำอธิบายเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ การให้เลขหน้า สารบัญและคำแนะนำในการใช้ดังนี้

การจัดพิมพ์ ใช้วิธีการถ่ายภาพ (Plate) จากต้นฉบับการพิมพ์ครั้งแรกตามลำดับฉบับและวันเดือนปีที่ออกหนังสือวชิรญาณ พร้อมข้อมูลรายละเอียดตามต้นฉบับเดิมทุกประการ ดังนั้น ถ้อยคำสำนวน พระนามหรือนาม และพระอิสริยยศของแต่ละพระองค์ หรือยศของแต่ละบุคคล จึงมีวิธีการเขียนตัวสะกด การันต์ ตามความนิยมในสมัยนั้น โดยไม่มีการแก้ไข การจัดพิมพ์ได้ใช้เทคโนโลยีในการตกแต่งภาพ (Retouch) เพื่อให้สะดวกต่อการอ่าน

การให้เลขหน้า เนื่องจากต้นฉบับเดิมมีเลขหน้าของหนังสือไม่แน่นอน บางตอนเลขหน้าไม่ต่อเนื่องกัน บางตอนเลขหน้าซ้ำ และบางตอนเลขหน้าขาด ทำให้เกิดความยุ่งยากในการใช้ ดังนั้นจึงได้กำหนดเลขหน้าขึ้นใหม่ โดยวางเลขหน้าหนังสือที่กำหนดใหม่ไว้ที่ด้านล่างทั้งหน้าซ้ายและหน้าขวาของหนังสือ ส่วนเลขหน้าหนังสือเดิมจะอยู่ด้านบนบริเวณมุมซ้ายและขวาของหนังสือ พร้อมชื่อเรื่องแต่ละเรื่องและชื่อหนังสืออยู่บริเวณกลางหน้าทุกหน้าในหนังสือเล่มนั้น สำหรับหน้าพระราชนิพนธ์คำนำ ความนำหนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม คำชี้แจงหนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม บทนำหนังสือวชิรญาณแต่ละเล่ม และสารบัญ ซึ่งเป็นส่วนที่มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาจัดทำขึ้นใหม่เพื่อการพิมพ์ในครั้งนี้ จะใช้ตัวพยัญชนะไทยกำกับบอกลำดับหน้า เพื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างส่วนนำและเนื้อหาให้ชัดเจน ส่วนดรรชนีท้ายเล่ม ภาคผนวก ๑ และภาคผนวก ๒ จะใช้เลขหน้าที่กำหนดขึ้นใหม่ซึ่งต่อเนื่องกับเนื้อหา

สารบัญของหนังสือ คงใช้อักขรวิธีตามต้นฉบับเดิมโดยแบ่งเป็น ๔ ช่อง คือ เนื้อหา ชื่อผู้แต่ง เลขหน้าตามต้นฉบับเดิม และเลขหน้าที่กำหนดขึ้นใหม่ ส่วนชื่อผู้แต่งที่เป็นพระนามเจ้านายและนามข้าราชการที่ปรากฏในสารบัญของหนังสือได้กำหนดเลขเชิงอรรถไว้ และทำคำอธิบายเพิ่มเติมการเปลี่ยนแปลงพระอิสริยยศและยศไปจากเวลาที่ทรงพระนิพนธ์และประพันธ์เรื่องนั้น ๆ ไว้ในภาคผนวก ๑ อีกประการหนึ่ง ต้นฉบับเดิมของหนังสือวชิรญาณนั้น เมื่อนำมารวมเย็บเล่มแล้วได้จัดทำสารบัญรวมครึ่งปี จำนวน ๖ ตอน แทรกไว้ด้านหน้าก่อนถึงเนื้อหาด้วย ซึ่งทำให้เห็นว่ามีสารบัญซ้อนสารบาญ

การรวมเล่ม ต้นฉบับหนังสือวชิรญาณของหอสมุดแห่งชาติที่ได้นำวชิรญาณตอนต่าง ๆ มารวมเย็บเล่มนั้น แต่ละเล่มมีจำนวนตอนไม่แน่นอน บางเล่มมี ๖ ตอน บางเล่มมี ๑๒ ตอน และบางเล่มมีถึง ๑๘ ตอน ทำให้เกิดปัญหาต่อการศึกษาค้นคว้า ในการพิมพ์ครั้งนี้มูลนิธิฯ จึงจัดแบ่งการรวมเล่มให้เป็นไปตามที่กรรมสัมปาทิกกำหนด คือรวมเย็บเล่มปีละ ๒ เล่ม เล่มละ ๖ ตอน และได้นำหนังสือวชิรญาณฉบับที่ ๑–๑๓ ซึ่งออกเป็นครั้งแรก พุทธศักราช ๒๔๒๗ มารวมไว้ในหนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่มนี้ด้วย ดังนี้

เล่ม ๑	ฉบับที่ ๑–๖	จำนวน ๖ ฉบับ	ประจำเดือนตุลาคม จ.ศ. ๑๒๔๖–เมษายน จ.ศ. ๑๒๔๖
เล่ม ๒	ฉบับที่ ๗–๑๓	จำนวน ๗ ฉบับ	ประจำเดือนพฤษภาคม จ.ศ. ๑๒๔๗–พฤศจิกายน จ.ศ. ๑๒๔๗
เล่ม ๓	ตอนที่ ๑–๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๓–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๓

เล่ม ๔	ตอนที่ ๗–๑๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๔–กันยายน ร.ศ. ๑๑๔
เล่ม ๕	ตอนที่ ๑๓–๑๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๔–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๔
เล่ม ๖	ตอนที่ ๑๙–๒๔	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๕–กันยายน ร.ศ. ๑๑๕
เล่ม ๗	ตอนที่ ๒๕–๓๐	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๕–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๕
เล่ม ๘	ตอนที่ ๓๑–๓๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๖–กันยายน ร.ศ. ๑๑๖
เล่ม ๙	ตอนที่ ๓๗–๔๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๖–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๖
เล่ม ๑๐	ตอนที่ ๔๓–๔๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๗–กันยายน ร.ศ. ๑๑๗
เล่ม ๑๑	ตอนที่ ๔๙–๕๔	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๗–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๗
เล่ม ๑๒	ตอนที่ ๕๕–๖๐	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๘–กันยายน ร.ศ. ๑๑๘
เล่ม ๑๓	ตอนที่ ๖๑–๖๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๘–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๘
เล่ม ๑๔	ตอนที่ ๖๗–๗๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๑๙–กันยายน ร.ศ. ๑๑๙
เล่ม ๑๕	ตอนที่ ๗๓–๗๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๙–มีนาคม ร.ศ. ๑๑๙
เล่ม ๑๖	ตอนที่ ๗๙–๘๔	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๐–กันยายน ร.ศ. ๑๒๐
เล่ม ๑๗	ตอนที่ ๘๕–๙๐	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๐–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๐
เล่ม ๑๘	ตอนที่ ๙๑–๙๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๑–กันยายน ร.ศ. ๑๒๑
เล่ม ๑๙	ตอนที่ ๙๗–๑๐๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๑–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๑
เล่ม ๒๐	ตอนที่ ๑๐๓–๑๐๘	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๒–กันยายน ร.ศ. ๑๒๒
เล่ม ๒๑	ตอนที่ ๑๐๙–๑๑๔	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๒–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๒
เล่ม ๒๒	ตอนที่ ๑๑๕–๑๒๐	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๓–กันยายน ร.ศ. ๑๒๓
เล่ม ๒๓	ตอนที่ ๑๒๑–๑๒๖	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๒๓–มีนาคม ร.ศ. ๑๒๓
เล่ม ๒๔	ตอนที่ ๑๒๗–๑๓๒	จำนวน ๖ ตอน	ประจำเดือนเมษายน ร.ศ. ๑๒๔–กันยายน ร.ศ. ๑๒๔

ระยะเวลาที่ออกหนังสือ หนังสือวชิรญาณแต่ละปีจะเริ่มออกต้นเดือนตุลาคมของปีหนึ่งไป สิ้นสุดในเดือนกันยายนของปีถัดไป แต่เนื่องจากในขณะนั้นวันขึ้นปีใหม่ของไทยเริ่มในเดือนเมษายน เดือนมีนาคม จึงยังเป็นปีรัตนโกสินทร์ศกเดิมอยู่

การใช้หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม

๑. การค้นเรื่อง สามารถค้นได้จากรายการสารบัญหนังสือตามลำดับตอนที่ปรากฏในต้นฉบับแต่ละเล่ม

๒. เลขหน้าของเนื้อเรื่องในสารบัญ สามารถดูได้ทั้งเลขหน้าจากต้นฉบับเดิมที่อยู่ด้านบน หรือเลขหน้าที่กำหนดขึ้นใหม่ทางด้านล่างของหน้าหนังสือ

๓. ดรรชนีมี ๒ ประเภท คือดรรชนีทั่วไป ซึ่งได้เพิ่มเติมนามเดิมและนามสกุลของข้าราชการที่มีบรรดาศักดิ์ไว้เท่าที่สามารถค้นหาได้ โดยใช้ตัวพิมพ์เอน และดรรชนีนามเดิมของข้าราชการที่มีบรรดาศักดิ์

บทนำ
หนังสือวชิรญาณ เล่ม ๑๕/๒๔

หนังสือวชิรญาณ เล่ม ๑๕ ในหนังสือชุดวชิรญาณ ๒๔ เล่ม ประกอบด้วยหนังสือวชิรญาณ ตอนที่ ๗๓ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๓ (ร.ศ. ๑๑๙) ถึงตอนที่ ๗๘ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๔๓ (ร.ศ. ๑๑๙) รวม ๖ ตอน เป็นหนังสือที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรรมสัมปาทิกสภา (คณะกรรมการหอพระสมุดวชิรญาณ) ปีที่ ๒๐ อันประกอบด้วย

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม	เป็น	สภานายก
พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าบุษบันบัวผัน	เป็น	อุปนายก
หลวงนรราชจำนง (อุไทยวรรณ อมาตยกุล)	เป็น	เลขาธิการ
พระยาประชากิจกรจักร (แช่ม บุนนาค)	เป็น	สาราณียกร
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์	เป็น	เหรัญญิก
พระยาศรีสหเทพ (เส็ง วิรยศิริ)	เป็น	บรรณารักษ์
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพสาตร์ศุภกิจ	เป็น	ปฏิคม
นายราชาณัตยานุหาร (พาสน์ บุนนาค)	เป็น	ผู้ช่วยสาราณียกร
หลวงปฏิกรบรรณสาร (เนื่อง เนตรรังษี)	เป็น	ผู้ช่วยเหรัญญิก
พระยาเสถียรฐาปนกิจ (ชม ชมธวัช)	เป็น	ผู้ช่วยบรรณารักษ์
จมื่นจงภักดีองค์ขวา (ม.ร.ว.ปุ้ม มาลากุล)	เป็น	ผู้ช่วยปฏิคม

เรื่องที่น่าสนใจภายในเล่มได้แก่ *เรื่องเมืองพาราณศรี คำฉันท์กล่อมพระที่นั่งบางปะอิน สูตรธนูคำฉันท์ ดุษฎีสังเวยกล่อมกลองวินิจฉัยเภรี คำฉันท์สรเสริญพระพุทธบุษยรัตน์จักรพรรดิ์พิมลมณีมัย โคลงพระยาตรังประทุมวดีคำฉันท์*

กรรมสัมปาทิกสภา ปีที่ ๒๐ นี้ เป็นกรรมสัมปาทิกสภาคณะเดียวกับปีที่ ๑๙ จึงดำเนินงานตามที่ได้วางไว้ในปีที่แล้ว

วชิรญาณเล่มที่ ๑๕ ต้นฉบับเดิมมีการพิมพ์ผิดพลาดรวม ๖ แห่ง คือ

ตอนที่ ๗๔ บานแผนก ตอนที่ ๗๔ พิมพ์ผิดเป็น ตอนที่ ๗๓

ตอนที่ ๗๕ บานแผนก บรรทัดที่ ๑ พิมพ์เลขหน้า ๘๕ ผิดเป็นหน้า ๘๑
บรรทัดที่ ๒ พิมพ์เลขหน้า ๑๕๙ ผิดเป็นหน้า ๑๕๘

ตอนที่ ๗๖ หน้าหลังบานแผนก พิมพ์กรรมสัมปาทิกปีที่ ๒๑ ผิดเป็น ปีที่ ๑

ตอนที่ ๗๗ พิมพ์เลขหน้า ๓๒๙–๓๓๕ ผิดเป็นหน้า ๓๓๙–๓๔๕

ตอนที่ ๗๘ บานแผนก บรรทัดที่ ๓ พิมพ์เลขหน้า ๓๙๕ ผิดเป็นหน้า ๓๙๔

สารบัญ

คำนำ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก

หนังสือชุด “วชิรญาณ” ข

ความนำ หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม ค

คำชี้แจง หนังสือวชิรญาณชุด ๒๔ เล่ม จ

บทนำ หนังสือวชิรญาณ เล่ม ๑๕/๒๔ ช

สารบัญ ซ

		เลขหน้าเดิม	เลขหน้าใหม่
สารบานกิ่งปี เล่ม ๑๓		ก	๓
ตอนที่ ๗๓ เดือนตุลาคม ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๕
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๖
รายงานการประชุมกรรมสัมปาทิกสภา ครั้งที่ ๓ ปีที่ ๒๑		๘๘๑	๗
โคลงฉันท์กาพย์กลอน โคลงนิราศสังวาศ		๘๘๗	๑๓
โคลงพระยาตรัง		๙๓๐	๕๖
กล่อมพระที่นั่งบางปอิน		๙๔๗	๗๓
รายงานประจำเดือนตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๙		๙๕๔	๘๐
งบปีเงินรายได้		๙๕๙	๘๕
งบปีรายจ่าย		๙๖๑	๘๗
ตอนที่ ๗๔ เดือนพฤศจิกายน ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๘๙
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๙๐
โคลงฉันท์กาพย์กลอน สูตรธนูคำฉันท์		๑	๙๑
รายงานประจำเดือนพฤศจิกายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙		๗๙	๑๖๙
ขอบใจสมาชิกให้หนังสือ		๘๐	๑๗๐

		เลขหน้าเดิม	เลขหน้าใหม่
ตอนที่ ๗๕ เดือนธันวาคม ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๑๗๑
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๑๗๒
แจ้งความ เรื่องส่งเงินบำรุงคราวเดียว		๘๑	๑๗๓
แจ้งความ จำนวนหนังสือต่างประเทศ ที่ได้รับเพิ่มขึ้นในปีนี้		๘๓	๑๗๕
โคลงฉันท์กาพย์กลอน สูตรธนูคำฉันท์		๘๕	๑๗๗
รายงานประจำเดือนธันวาคม ศก ๑๑๙		๑๕๙	๒๕๑
จำหน่ายสมาชิก		๑๖๐	๒๕๒
ตอนที่ ๗๖ เดือนมกราคม ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๒๕๓
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๒๕๔
โคลงฉันท์กาพย์กลอน กลอนลิลิตชาฎก ว่าด้วยเมื่อประสูตรพระเวศสันดร		๑๖๑	๒๕๕
คำฉันท์สรเสริญพระพุทธบุษยรัตน์ จักรพรรดิ์พิมลมณีมัย		๒๐๖	๓๐๐
รายงานประจำเดือนมกราคม ๑๑๙		๒๓๓	๓๒๗
จำหน่ายสมาชิก		๒๓๕	๓๒๙
ตอนที่ ๗๗ เดือนกุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๓๓๑
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๓๓๒
เรื่องโบราณ เรื่องเมืองพาราณศรี		๒๔๑	๓๓๓
โคลงฉันท์กาพย์กลอน กำสรวญโคลงตั้น		๒๕๙	๓๕๑
ประทุมวดีคำฉันท์		๒๙๐	๓๘๒
รายงานประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๑๑๙		๓๓๙	๔๒๑
ตอนที่ ๗๘ เดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๑๙			
บานแพนก	กรรมสัมปาทิกสภาปีที่ ๒๑	–	๔๒๙
ตำแหน่งกรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑		–	๔๓๐
โคลงฉันท์กาพย์กลอน เรื่องอิเหนาคำฉันท์		๓๓๗	๔๓๑
ดุษดีสังเวยกล่อมกลองมหาวินิจฉัยเภรี	พระยาบำเรอบริรักษ® แต่งลาต้น	๓๗๗	๔๗๑

	เลขหน้าเดิม	เลขหน้าใหม่
รายงานประจำเดือนมีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙	๓๙๕	๔๘๙
แจ้งความสมาชิกขึ้นใหม่ ปีที่ ๒๐	๓๙๙	๔๙๓
ขอบใจสมาชิกให้หนังสือสมุด	๓๙๙	๔๙๓
จำหน่ายสมาชิก	๔๐๐	๔๙๔
ดรรชนี	–	๔๙๕
ดรรชนีนามเดิมของข้าราชการที่มีบรรดาศักดิ์	–	๕๐๘
ภาคผนวก ๑		
พระอิสริยยศเจ้านาย และราชทินนาม ยศ ขุนนางที่ปรากฏในสารบัญ	–	๕๑๒
ภาคผนวก ๒		
มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา	–	๕๑๔
คณะผู้จัดทำ	–	๕๑๖

วชิรญาณ

เล่ม ๑๕/๒๔ ตอนที่ ๗๓-๗๘

ตุลาคม-มีนาคม ร.ศ.๑๑๙

ก.

สารบานกิ่งบี

เล่ม ๑๓

วชิรญาณประจำเดือน

ตั้งแต่ตอนที่ ๗๓ ถึงตอนที่ ๗๘

เดือนตุลาคม ร. ศ. ๑๑๙ ถึงมีนาคม ร. ศ. ๑๑๙

กรรมสัมปาทิกสภาบีที่ ๒๐

พงษาวดารและจดหมายเหตุ

เรื่องเมืองพาราณสี (เรื่องโบราณ) น่า ๒๔๑

คำฉันท์

กล่อมพระที่นั่งบางปอิน น่า ๙๔๗

สุดรธนู ,, ๑, ๘๕

สรรเสริญพระพุทธบุษยรัตน์ ,, ๒๐๖

ประทุมวดี ,, ๒๙๐

อิเหนา ,, ๓๓๗

ดุษดีสังเวย กล่อมกลองวินิจฉัยเภรี ,, ๓๗๗

ข.

โคลง

นิราศสังวาส น่า ๘๘๗

นิราศพระยาตรัง ,, ๙๓๐

ลิลิตประสูตร์พระเวสสันดร ,, ๑๖๑

กำสรวญโคลงดั้น ,, ๒๕๙

รายงาน

ประชุมกรรมสัมปาทิกสภาครั้งที่ ๓ ปีที่ ๒๓ น่า ๘๘๑

ประจำเดือน น่า ๙๕๔, ๗๙, ๑๕๙, ๒๓๓, ๓๒๙, ๓๙๕

แจ้งความ

ข่าวให้สมุด น่า ๘๐, ๓๙๙

ข่าวเปนสมาชิก ,, ๓๙๙

ข่าวสมาชิกตาย น่า ๑๖๐, ๒๓๕, ๔๐๐

งบเงินปีรายได้และจ่าย น่า ๙๕๙

เรื่องส่งเงินบำรุงคราวเดียว ,, ๘๑

จำนวนหนังสือต่างประเทศที่ได้รับเพิ่มขึ้นในปีนี้ ,, ๘๓

จ. ม.

บาน แพนก

ราย งาน การ ประ ชุม	น่า ๗๗๑
โคลง ฉันท์ กาพย กลอน โคลง นิราศ สัง วาศ	น่า ๗๗๗
โคลง นิราศ พระ ยา ตรัง	น่า ๗๘๐
ฉันท์กล่อม พระ ที่ นั่ง บาง ปอิน	น่า ๗๘๗
ราย งาน ประจำ เดือน	น่า ๗๕๕
งบปี ราย รับ ราย จ่าย	น่า ๗๕๗

กรรมสัมปาทิก สภา ปี ที่ ๒๓ รวบ รวม สง พิมพ์

พิมพ์ วัน ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ร,ศ,๑๒๐

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิก ปีที่ ๒๑

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิกรบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

รายงาน การ ประชุม กรรมสัมปาทิก สภา
ครั้ง ที่ ๓ ปี ที่ ๒๑

ณ วัน เสาร์ ที่ ๗ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ กรรม สัมปาทิกสภา ได้ ประชุม ณ หอ พระ สมุดวชิรญาณ เวลา บ่าย ๓ โมง ๒๗ นาที เบิด การ ประชุม

ผู้ ที่ ได้ มา ประชุม คือ

๑	พระเจ้า น้องยาเธอ กรม หมื่น ราชศักดิ์ สโมสร	สภานายก
๒	หลวง สรรพการหิรัญกิจ	เลขา ธิการ
๓	พระเจ้า น้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์	เหรัญญิก
๔	หม่อม เจ้า พร้อม	สาราณียกร
๕	หลวง พินิจ วิเทศ ภัณฑ์	บรรณา รักษ์
๖	หม่อม เจ้า กรรณเจียก	ผู้ ช่วยเหรัญญิก
๗	จมื่น ราชภัณฑารักษ	ผู้ ช่วย สาราณียกร
๘	พระ ปฏิกรมรรณสาร	ผู้ ช่วย บรรณารักษ
๙	หลวง อภัย พิทักษ์	ผู้ ช่วย ปฏิคม

ผู้ที่ ไม่ ได้ มา ประชุม คือ

๑ พระเจ้า น้องยาเธอ กรมขุน พิทยลาภพฤฒิ ราดา ปฏิคม มี ลาย พระหัตถ์ มา ว่า ทรง คิด ราชการ ใน น่า ที่ จะ เสด็จ มา ประชุมด้วย ไม่ ได้

เมื่อ เบิด การ ประชุม แล้ว เลขาธิการ ได้ อ่าน ราย งานการประชุม ครั้ง ที่ ๒ ซึ่ง ได้ ปฤกษา ตกลง เมื่อ วัน ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ศก ๑๒๐ เสนอ ต่อ ที่ ประชุม เปน อัน ถูก ต้องเรียบ ร้อย แล้ว

เลขา ธิการ ได้ ชี้ แจง ต่อ ที่ ประชุม ต่อ ไป ว่า บรรดา ราย งาน การ ประชุม ซึ่ง ได้ ปฤกษา ตก ลง กัน ครั้ง ใด เห็น ว่า ควร จะ ส่ง ทูล เกล้า ทูล กระหม่อม ถวาย เพื่อ ทราบ ฝ่า ละออง ธุลี พระบาท เปน รายงาน ก่อน ที่ จะ ลง วชิรญาณ เพราะ วชิรญาณ ได้ ออก ช้า บ้าง เร็ว บ้าง เรื่อง นี้ มี ผู้คัด ค้าน ว่า ไม่ จำ เปน จะ ต้อง ทูล เกล้า ฯ ถวาย เพราะ แต่ ก่อน ไม่ ได้ ทำ มา แล ได้ เถียง กัน เล็ก น้อย ใน ที่ สุด ตก ลง กัน ว่า เมื่อ จวน จะ สิ้น ปี จึ่ง ให้ ทำ เปน ราย งาน ทูล เกล้า ฯ ถวาย ที่ ได้ จัด การ ดำเนิน มา อย่าง ไร แต่ ใน เวลา นี้ ให้ งด ไว้ ก่อน.

เลขา ธิการ ได้ อ่าน หนังสือ ของ นายดี ผู้ ดู การ ซึ่ง ขอ อนุญาต ลา ออก จาก น่าที่ ผู้ ดูการ ตั้งแต่วัน ที่ ๗ ธันวาคม ศก ๑๒๐ เปน ต้น ไป โดย กล่าว ว่า สติ ปัญญา แล ความ สามารถ ไม่ พอ ที่ จะ รักษา การ ต่อ ไป ได้ ดังนี้

หอ พระ สมุด วชิรญาณ

วัน ที่ ๖ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐

เรียน คุณหลวง สรรพการหิรัญกิจ เลขาธิการ ทราบ

เดิม ผม ก็หวังใจ ว่าจะขอพึ่ง บารมี่คุณหลวง แต กรรมสัมปาทิก สภา ทำการ อยู่ ที่ หอ พระสมุด วชิรญาณ ต่อ ไป มา บัด นี้ ผม เห็น ว่า กำลัง ปัญญา สามารถ ของ ผม จะ ไม่ พอ แก่ การ ของ หอ พระ สมุด เสีย แล้ว ครั้น จะขืน ทำ ต่อ ไป ก็ เกรง จะ เปน ที่ เสีย หาย แก่ กรรมสัมปาทิก แต ทั้ง ตัว ผม ด้วย

เพราะ ฉนั้น ผม ขอ ลา ออก จาก น่า ที่ ผู้ ดู การ หอ พระ สมุด ตั้ง แต่ วัน ที่ ๗ เดือน นี้ ไป ขอ ได้ โปรด นำ ความ ขึ้น เสนอ ต่อ กรรม สัมปาทิก สภา ให้ ทรง ทราบ แต ทราบ ด้วย

ควร มิควร แล้ว แต่ จะ โปรด

นาย ดิ๋

นั้น ที่ ประชุม ได้ ปฤกษา กัน เห็น ว่า นาย ดิ๋ ไม่ ได้ อ้าง เหตุ พอ ให้ มี ทาง วินิจฉัย ได้ เพราะ ฉนั้นกรรมสัมปาทิก ไม่ มี คำ ใด จะ พูด นอก จาก เมื่อ ไม่ สมัค ก็ เปน อัน อนุญาต ให้ ออก แต่ ต้อง ให้ รอ อยู่ ส่ง งาน แก่ คน ใหม่ ซึ่ง จะหามาแทนเสียก่อน จึ่ง เปน อัน อนุญาต ให้ พ้น จาก น่า ที่ ได้ ส่วน ผู้ ที่ จะ รับ ตำแหน่ง แทน นั้น มี ผู้ แนะ นำ ว่า ขุน ชำนาญ สมบัติ (สอน) กระ ทรวง พระคลัง มหา สมบัติ มี วุฒิ แต ความ สามารถ เหน พอ ว่าจะ รับ การ ใน น่า ที่ นี้ ได้ ขอ ให้ ลอง ใช้ ดู ที่ ประชุม ได้ปฤกษา หา ตัว ผู้ ที่ จะ ให้รับ น่าที่นี้ แทน อยู่ ช้า นาน ใน ที่ สุด เปน อัน ตก ลง กัน ว่า ลอง ให้

รุน ชำนาญ สมบัติ เข้า รับ การ ดู ก่อน เดือน หนึ่ง ใน ระหว่าง ที่ นาย ดี ยัง อยู่ เมื่อ ทำ ได้ จึ่ง ให้ ทำ ต่อ ไป ส่วน เงิน เดือน นั้น คง ให้ อัตรา เท่า แก่ ผู้ ดู การ เดิม คือ เดือน ละ ๖๐ บาท เรื่อง นี้ สภานายก จะ ได้ มี ลาย พระหัตถ์ ไป ถวาย พระเจ้า น้องยาเธอ กรม หมื่น มหิศร ราชหฤไทย เสนาบดี กระทรวง พระคลัง มหา สมบัติ เพื่อ ขอ อนุญาต ให้ รุน ชำนาญ สมบัติ มา รับ การ น่า ที่ ผู้ ดู การ หอ พระ สมุด วชิรญาณ ต่อ ไป ตาม ที่ กรรม สัมปาทิก ตก ลง กัน นั้น

การ เปิด ให้ สมาชิก เล่น บิลเลียดซ์ เลขา ธิการ ได้ ชี้ แจง ว่า เวลา นี้ ได้ เปิด ให้ เล่น ตั้ง แต่ เวลา บ่าย ๕ โมง จน ถึง ๒ ยาม ซึ่ง เปน การ ขัด ขวาง ต่อ สมา ชิก บาง ท่าน ที่ จะ มา เล่น ตั้ง แต่ ตอน เช้า ไม่ ได้ ครั้น ถึง เวลา เยน เข้า ก็ คับ กัน เพราะ โต๊ะ บิลเลียดซ์ ที่ ดี มี อยู่ โต๊ะ เดียว เท่า นั้น เพราะ ฉนั้น เหน ควร ว่า จะ เปิด ให้ สมาชิก เล่น ได้ ตั้ง แต่ เวลา เปิด หอ เช้า ทุก วัน ไป เพื่อ ให้ สม ประสงค์ สมาชิก ทั้ง หลาย ที่ ประชุม ตก ลง เหน ชอบ ด้วย เปน อัน ตก ลง ให้ เปิด โต๊ะ บิลเลียดซ์ ให้ สมาชิก เล่น ได้ ตั้ง แต่ ๕ โมง เช้า ตลอด เวลา สองยาม เว้น แต่ วัน อาทิตย์ ตั้ง แต่ บ่าย ๕ โมง ถึง ๕ ทุ่ม

เรื่อง เงิน ค่า แกมค้างสมาชิก บาง ท่าน เดือน ให้ ใช้ ก็ เฉย เสีย ไม่ ใช้ ถึง เวลา เล่น ก็ มา เล่น เงิน ค่า เกม ก็ ค้าง ทับ ถม มาก ขึ้น ทุก ที บาง ท่าน ปล่อย ให้ ค้าง ถึง ๗๐ บาท ๘๐ บาท ก็ มี เพราะ ฉนั้น เลขาธิการ เหน ว่า ควร จะ มี ข้อ ห้าม เสีย อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง อย่า ให้ เปน เช่น นั้น ได้ ต่อ ไป เพราะ จะ ไม่ มี ที่ สุด ลง ท้าย ก็ จะ เลย ล้ม ละลาย เงิน ก็ ไม่ ได้ เวลา ก็ เสีย ที่ ต้อง ตัก เดือน

ใน เรื่อง นี้ ได้ ปฤกษา ตก ลง กัน ว่า ส่วนสมาชิก ที่ เงิน ค่า เกม ค้าง อยู่ ภาย ใน วัน ที่ ๓๑ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ มาก ก็ดี น้อย ก็ดี ถ้าไม่ใช้ เสีย ให้เสร็จ ก่อน แล้ว เปน อัน ไม่ ยอม ให้ เล่น บิลเลียดซ์ ต่อ ไป เปน อัน ขาด จน กว่า จะ ได้ ใช้ เงิน เสร็จ คราว หนึ่ง

ส่วน ผู้ ที่ ไม่ มี เกี่ยว ค้าง คือ ที่ ใช้ อยู่ เสมอ ๆ หรือที่จะใช้ เสร็จ ใน คราวนี้ ได้ นั้น ต่อ ไป ให้ คิด บาญชี ค้าง เปน ราย เดือน ที่ มา เล่น แล ยอม ให้ ผัด ผ่อน ได้ เพียง เดือน หนึ่ง กับ ๑๕ วัน เหมือน เช่น เงิน ค่า เกม ค้าง จำนวน เดือน ธันวาคม ค้าง สิบบาท เงิน สิบ บาท นี้ จะ ต้อง ใช้ ให้ เสร็จ ภาย ใน วัน ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ถ้า ไม่ ใช้ ให้เสร็จ เปน อัน ยอม ให้ เล่น ต่อ ไป อีก ไม่ ได้ จน กว่า จะ ได้ ใช้ เงิน จำนวน เดือน นั้น เสร็จ ให้ ทวง เหลือม กัน ไป เช่น นี้ ทุก ๆ เดือน

แล้ว เลขา ธิการ ได้ ชี้ แจง ต่อ ที่ ประชุม ต่อ ไป ว่า ตาม ความ ตกลง ของ กรรม สัมปาทิกสภา แต่เดิมมา ตั้ง บัญญัติไว้ ว่า สมาชิก ผู้ใด ที่ เงิน บำรุง ค้าง ตั้ง แต่ ๒ ปีขึ้น ไป ให้งด ส่ง วชิรญาณ เสีย ห้าม ไม่ ให้ ส่ง ไป เปน การ ลง โทษ อยู่ กลาย ๆ เช่น นี้ นั้น เลขาธิการ เหน ว่า ไม่ ควร เพราะ เงิน สิ เรา จะ เร่ง เอา แก่ เขา ส่วน หนังสือ จะ ไม่ ให้ ก่อน แล เปน การ ผิด ความ ประสงค์ เดิม ที่ ว่า วชิรญาณ สำหรับ ให้ แก่ สมาชิก เพราะ เช่น นี้ จึง มี สมาชิก ร้อง โดย มาก ว่า หนังสือ เขา ไม่ ได้ รับ ไม่ ทราบ ว่า โดย เหตุ ใด ส่วน เงิน จะ มา เก็บ เพราะ ฉนั้น ต่อ ไป เหน ว่า ไม่ ควร งด หนังสือ เงิน จะ ค้าง กี่ ปี ต่อ กี่ ปี

ก็ ดี ต้อง ให้เขา ทั้ง นั้น ทุก คราว ออก เสมอ ไป ที่ ประชุม ตก ลง เห็น ชอบ ด้วย เปน อัน ตก ลง ว่า วชิรญาณ ที่ งด ใคร ไว้ เท่า ใด ให้ ส่ง ไป ให้ ครบ จำนวน ที่ เขา ควร จะ ได้ รับ แล ให้ แจ้ง ความ ให้ สมา ชิก ทั้ง บวง ทราบ ทั่ว กัน ว่า ถ้า ผู้ ใด ยัง ไม่ ได้ รับ วชิรญาณ ตอน ใด ก็ ให้ แจ้ง ความ มา ยัง เจ้า พนักงาน หอ พระ สมุด วชิรญาณ ทราบ ถ้า เปน เพราะ หอ พระ สมุดวชิรญาณ ยัง มิ ได้ ส่ง ไป เจ้า พนักงาน หอ พระ สมุด วชิรญาณ จะ ได้ ส่ง เพิ่ม เติม ไป ให้ ครบ ตาม ที่ ขาด

เหรัญญิก ขอ เลิก ประชุม สภานายก รับ รอง

เวลา บ่าย ๕ โมง ๑๕ นาที เลิก ประชุม

โคลง นิราศ สังวาศ

๑ บังคม บรม บาท เจ้า จอม สยาม
ถวัลย์ ทวารา วดี ราม ราช ตั้ง
พระ ยศ ประเสริ ฐ สาม ภพ นอบ นิจ นา
คือ ดั่ง ฉัตร แก้ว กั้ง เกษ สิ้น สากล

๒ อยุทธยา ยศ เฟื่อง ฟ้า ดิน สถาน ทั่ว แซ
เกษม สนุก สำราญ รุ่ง ด้าว
จักร พรรดิ บี่น จักรพาพ พัน เดช
ร้อย เอ็จ เมือง ออก ท้าว นอบ ไท้ ทูล สาร
๓ สบ สิ่ง เรื่อง รู้ ทั่ว ประชากร
โคลง กาพย สาร สุนทร ถ่อง พร้อง
ไพเราะห์ ภิรมย์ อร เอม โสตร นิจนา
โหย แหบ หวน หริ่ง ร้อง เครื่อง เค้า โดมใจ

๑ สรวล เสี่ยง ขับ ถ้อ บี ปฏิภาณ
พัง เสนาะ ใด ปาน เปรียบ ได้
จำเรียง จำรูญ สาร ซอกล่อม
ถวาย บำเรอ ท้าว ไท้ ธิราช ผู้ มี บุญ

๒ บันเทิง ทุก เหย้าทั่ว แถว สถาน
คืน ค่ำ ศุข สำราญ รื่น เหล้น
ทะนุก หนุ่ม สาว สคราญ เครียว ใคร่ กัน นา
รำ ร่ำ ร้อง ฤๅ เว้น ไป่ เว้น วัน เกษม

๓ แสน สบาย คลาย คลี่ หน้า นร ชน
แสน สนุก ทุก ทาง สถล เนื่อง น้ำ
แสนแสวง แต่ง ตาม ตน ไว้ วาศ นา นา
แสน เสน่ห์ นฤเบศร์ ล้ำ แหล่ง หล้า สดุดี

๔ ถวาย พร ทุก ผู้ แซ่ สรเสริญ
ขอ พระ ชนม์ จง เจริญ เรื่อง ร้อย
อย่า มา พาธ พัน เอิญ เบี่ยน บาท ยุคล นา
ใคร นึก แหนง นารถ น้อย หนึ่ง ให้ พลัน เห็น

๕ ขอ พร ไตร รัตน แก้ว อำนรรฆ์
เปน ที่ ทวย อภิวันท์ นอบ น้อม
ให้พระผ่านไอสวรรย เสวย ศุข เสมอ นา
ดับ ทุกข โทษ ไภย พร้อม สิ้น ร้าย มลาย สูญ

๑ กรุง เกรี่ยง ไกรลาศ เจ้า จอม ปราณ
ชำนิ โค ขาว ขาร แท่น ไท้
ขอ เชิญ ช่วยบัน ดาล ศิวเวช
ประสิทธิ์ พระ พะ ให้ เสื่อม สิ้น ศัตรู

๒ เท เวนทร วาสุเทพ ท้าว ผทม สินธุ์
ออน อาศน อุรัคคินทร ค่ำ เช้า
ทรง สังข จักรา จิณ เจน หัตถ์
หลับ อย่า ลืม ตะ เจ้า ปี่น ไท้ ไผท สยาม

๓ พระ ใด ของ ห้า อิ่ม เอม ภุญช์ นิจนา
มัน ธ ย่อม ชื่ ชุน ห่าน ผ้าย
ขอ เชิญ สุร เชฐ สุน ทร ภาพ
มา อยู่ บริ รักษ ใกล้ อยู่ เกล้า อย่า ไกล

๔ ขอ วร วา สพ ท้าว วชิรา วุธ แฮ
พัน เนตร ภูวไนยดา สอด รู้
ใคร คด คิด แหนง ทา รุณ ต่อ ราช นา
เชิญ ช่วย สังหาร ผู้ คิด นั้น เถว ถาญ

๕ พระ สุรสาง เสริด ม้า แมน จรัด รวด แฮ
ริ่ รถ กวัก กง ผัน เผ่น ด้าว
รำ ไพ บพิตร พรรณ ไพโรจ
ขอ แบ่ง โอภาษ ท้าว เพิ่ม ไท้ ไผท ไทย์

๑๑๒

๏ ดวง โสม ส่อง พ้า แจ่ม จรูญ ฉาย
เยน เรื่อย รัศมี พราย เพริศ พริ้ม
สรวม พร เพิ่ม ภูล ถวาย ถวัลย ราช ศิริ แฮ
ปวง ราษฎร เยน ใจ ยิ้ม ยิ่ง แจ้ง เย็น จันทร์

◎ ขอ พร พิฆเนศร เกื้อ การ ไสย ศาสตร แฮ
ดาด แนะ นำ ดำไร เผือก ผู้
มา เปน ชำนิใน นรนารถ
เสริม ศักดิ เจ้า ช้าง รู้ ทั่ว แจ้ง อรรศจรรย

◎ ขอ พร พรุณ สาด ซ้อง ส่าย ฝน
เทียน ทั่ว ภูวมณฑล เพศ ไท้
โดย เดือน ระดู ดล ดาน ดก
อย่า มาก อย่า น้อย ให้ เพียบ น้ำ พอ นวล

◎ เสร็จ แสดง พระ เกี่ยรติ ไท้ ธรณี ศวร แฮ
เกลา กล่าวสังวาศ กวี ก่อ เกี้ยว
ต่าง จาก มิ่ง มารศรี สมร มิตร แม่ เฮย
เอม โอฐ ได้ ลิ้น เลี้ยว เด่ห์ เลี้ยว ลม ครวญ

◎ ข้า ไหว้ สรรเพช ข้าม เข็ญ ขน สัตว เฮย
ไป โมกข เมื่อ สู่ หน หก พ้า
เผือ ข้อง ข่าย มารถ มล มัว มืด เมา นา
ขอ อยู่ สม ศุข ห้า แห่ง น้อง กิจ การ

◎ พระ นอน นิทร นิ่ง โอ้ เอ องค์
เอน บ เอื้อ ความ หลง เกลศ ไหม้
เรี่ยม ช้อง คำนึง อนงค นอน เปลี่ยว
นอน บ เปน นอน ให้ ห่วง ห้อง นาง นอน

◎ อร องค์ อ้อน แอ้น สอด สม สูง ทรง แม่
เกศ ดั่ง กำ หาง ยูง เหยียด ช้อย
ดวง เดาะ เด่น ดำ ตรู เนตร กู เฮย
ควร พิโยค เยาว น้อย หนึ่ง ได้ ฉัน ใด

◎ เกษ นี่ นิด เดือม ถ้ำ ลา วรรณ
เรียบ จุไร รอย มัน แม่ ได้
รัก เรี่ยม เร่ง โรม รัน จวน เจ็บ
เจ้า บ่ สาง เสย ให้ เกษ ยุ่ง หย อง สยาย

◎ สยาย เกษ กับ ทึง ทอด ตน ตี
ทรวง สมร เทพี่ พี่ ดิ้น
ถาน ถัน ยุคล ศรี่ เสาวภาคย กู เฮย
ช้ำ ชอก ฉลอก ฉลาย สั้น สุด เศร้า เสี่ย สกนธ์

◎ ผจง จุม พิตร เบื้อง บัว บาน
กร ตระกอง ใด มาลย์ แม่ บ้อง
ย้าย แยบ สอด ประสาน เสี่ยว แซบ ใจ นา
ถนอม บ่ หนัก พี่ ต้อง ต่อม แก้ว กา มินี่

◎ ถนอม ชม ช้า ช่อน ช้อน เชย โฉม
กร ตระกอง เอว โฉม พี่ ได้
เปรม ปราง แม่ เปรี่ยบ โฉม แขก คู่ กัน นา
จุม พิตร เยาว ยวนใส้ อิ่ม แม้น หมื่นปี

◎ หายใจ จุมพิตร แพ้น ฟอน ปราง
พลาง พี่ ลูบ ปฤษฎางค์ ดับ เศร้า
ลาเพ พบู บาง บัว มาศ
อย่า แม่อย่า กลั้ง เกล้า เกลือก กลั้ง แด ยัน

◎ บ่วน ปั่น เปน ห่วง ให้ แหน หวง
โอ้ แม่ โฉม งาม พวง พู่ พ้า
ไกล แด ดุจ เด็จ ดวง จิตร ยาก กาย นา
ทุกข์บ เหนหน้า หน้า แทบ กลั้น ใจ ตาย

◎ โฉม แม่ จัก ฝาก พ้า เกรง อินทร์ หยอก นา
เขา ว่า องค์ อมรินทร์ ใช่ ข้า
หวล คิด ใคร่ ฝาก ดิน ดิน ท่าน แด ฤๅ
ดิน ฤๅ ขัด เจ้า หล้า ลบ ใกล้ กลอย ลม

◎ โฉม แม่ ฝาก น่าน น้ำ อุรรณพ ก็ ดี
เยี่ยว นาค พาล โฉม นบ เลือก ได้
พู้น พี้ ร่ำ พึ่ง จบ จอม สวาสดิ์ กู เชย
โฉม แม่ ใคร ลงวน ได้ ดุจ เนื้อ นวล ลงวน

๑ ครวญ นัก หน้า ไหม้ แม่ ขวัญ เมือง ก เฮย
ปดอบ เท่า ปดอบ ใน เนื่อง เนตร น้ำ
อ้า โฉม อุไร เรื่อง ดรุเณศ ทาง นา
จาก แม่ วัน เดียว ช้ำ เฉก ร้อย ปี ปาน

๒ สงสาร สุด สวาสดิ์ ให้ โหย หา
ชล เนตร ถั่ง ธารา เรี่ย ย้อย
อำไลย พี่ อำดา โฉม สั่ง
กำชับ รับ ขวัญ สร้อย ซับ น้ำ ตา นาง

๓ ไนย นาม พุ่ผ่าน ยก้ม โก สม พี่ เอย
ผัด ผาง เคย จุม พิตร เจ้า
กลิ่น ปราง เปรี่ยบ ประทุม ทิพมาศ
เปน คราบ ชลไนย เศร้า สลด แก้ม เกสร

๔ พิ โยค เยาว นี่ เนื้อ กอง เข็ญ
สัก คาบไป่เคย กระเด็น จาก ห้อง
คิด ใคร่ แล่ง คน เปน สอง ซึก
ซึ่ก หนึ่ง ไว้ แนบ น้อง หนึ่ง นั้น นำ ไป

๕ อ้า อร โฉม แม่ แม้น แมน สรรพ์
พิมพ์ ภักตร เบญ บรรพ จันทร แจ่ม หน้า
จะ ไกล กลิ่น อวร อัน จรุง รื่น รมย์ นา
ริน รส เรณู พ้า เพื่อง พุ้ง กำจร

๔ แม้สรง สระเทพถ้า ไตร ตรึง
ยัง ไป ปาน เดลื่อ คลึง สระ แก้ว
สระ สวรรค อำฤตย ริ่ง ฤๅ เปรียบ ได้นา
สรง สระ นง นุช แผ้ว เพิก พ้า ดิน เกษม

๕ มาไลย โมลิศ แก้ว เกษนี่
หอม กลิ่น กลอย มาลี่ ล่ง พุ้ง
คืน วัน บ่อ ว่าง หวี่ มวย แม่
แซม ดอก ไม้เพช รุ้ง ร่วง ต้อง ตา เตือน

๖ อ้า สูร เสาวภาคย เพี้ยง พิมพ์จันทร์ แม่เอย
เคย พี่ รับ ขวัญ ขวัญ อยู่ เหย้า
จาก ความ คิด คืน วัน ทุก ทุ่ม โมงนา
ใคร จะ รับ ขวัญ เจ้า พี่ ได้ ดุจ เรียม

๗ จาก เจ็บ ยิ่ง โรค เร้า แรง สกนธ์
แสน เสียด ชุมชน จน อก จ้าน
ยาทา ประทับ ทน ทานเทวศ ได้ ฤๅ
แรง รัก เหลือ แรง ต้าน พี่ แพ้แรง โรย

๘ หลัด หลัด พลัด แม่ โอ้ อนิจจัง
เพรง พี่ พราก เขา ชัง ขุ่น แค้น
บาป ทัน บั่น จาก บัง อร อก เรียมเอย
จำพรัด เจ้า พราก แม้น ก่อ แถ้ว กำม์ หลัง

๏ กำม์ ใดดาล บ่ ร้าง ศุข รมย์
มี่ แต่ เกิด ทุกข ทม เท่า หล้า
เสี่ย รัก บำราศ ชม ใน ชาติ นี้ นอ
ตาย เกิ๊ด ขอ เห็น หน้า อยู่ เคล้า อย่า คลาย

๏ เรี่ยม คิด พิเศศ ช้อย ชิวหา
ลม โอษฐ อ่อน โอชา ชุ่ม ชื่น
กำดัง กำดูน อา ไลย สวาสดิ์
สาร สั่ง สรด สอื้น อ่อนร้อย รำพรรณ

๏ รอย บุญ เรา ร่วม พ้อง พบ กัน
บาป แบ่ง สอง ทำ ทัน เท่าสร้าง
เพรง พราก สัตว์ จำ ผัน พลัด คู่ เขา ฤๅ
บุญ ร่วม บาป จำ ร้าง นุช ร้าง เรี่ยม ไกล

๏ โอ้ แก้ว กับ อก ร้าง แรม รัก
เคย บ่อ ไกล ศรี สัก กึ่ง ก้อย
ปรานี่ แนบ เกรง หนัก นัก นิ่ม เนื้อ แม่
วัน ละ วัน นับ ร้อย ค่ำ เช้า เรี่ยม เชย

๏ ฉัน ดุง ดาดด ให้ หา เยาว มาดย์ แม่
ไกร กรอบ กระมด เมา มืด หน้า
ไฟ กาม กำเดา เผา ดน ดวก อก เอย
เจ็บ จร เทิญ เท่า พ้า ใฝ่ สร้อง เสพย์ สม

๑ คิด เคย คืน พี่ ยั้ ยา ยาม
รัว ระฆัง ศุข ทราม กอด เก้อ
ศุข ใด ไป่ เปรียบ ตาม ยาม ย่ำ ระฆัง เอย
เนื้อ แนบ เนื้ออ่อนเนื้อ อุ่น เนื้อ เรียม นอน

๒ ความ ร้อน เรียม ยิ่ง ร้อน รันจวน ใจ พี่
กาม กำเดา ดวง อวร อก เร้า
ร้อย อื่น หมื่น ประมวญ มา เปรียบ ได้ ฤๅ
ร้อนนิรา รศ เจ้า ราศ ร้อน ฤๅ วาย

๓ ราตรี รมย์ ร่วม เนื้อ นารินทร์ พี่เอย
นึก นุช แน่ว อร อินทร์ กต่อม เกลี้ยง
ใช่ ทิพ เฉก ทิพ ยิน ดื่ รศ เจ้า นา
เชย ย่อม ชื่น ใจ เพี้ยง พี่ ได้ ดาวดึงษ์

๔ เคย อิง เคย แอบ ซ้อน ทรวง เสบย
เคย นุช แนบ แนม เชนย เกี่ย เก้อ
เคย ยี้ ย่ำ ยาม เชย ชม กลิ่น
โอ้ พี่ จำ พราก เนื้อ นุ่ม น้อง นอน เดี่ยว

๕ คิด ปราง ปรุง กลิ่น แม้น มา ไกย เลศ นา
จูบ ประจง เจียร ใจ จัก ชวา
แสน สงวน สุด สงวน ใด ใด เท่า เทียม ฤๅ
กอด แม่ หนัก นื้อ ช้ำ ชอก แก้ว ชม ไฉน

๑ บุญ สม กำม์ ซัด ให้ แห เห็น
รัก บ่ เปน รัก กระเด็น เดาะ ค้าน
กอง ศุข เสื่อม ไป เปน กอง เทวศ์ เวร ฤๅ
หน้า บ่ เปน หน้า ม้าน มืด กลุ้ม กลาง ใจ
๒ เคย นิทร อร นุ่ม เนื้อ แน บ เรี่ยม
เคาะ กระ ได ใด เดียม ถอด เคล้น
นาสา สูบ รศ เที่ยม ปราง มาศ
สอง สนุก ถ้วน เหล้น เล่ห นั้น ฤๅ ถึม
๓ สุด แรง สุด ร่ำ ไห้ หาศรี
โศรก สุด โศก แสน ทวี เทวศ น้อง
สุด รัก ร่วม ฤๅดี เดียว เด็จ เจ้า นา
สุด อก ออก โอษฐ ร้อง เรียก แก้ว กับ ตน
๔ ราตรี ดึกดาศ ด้วย เดือน ฉาย
แหดม ดุ่ม ลำ ภู พราย พร่าง แพรว
วาบ ๆ หิ่ง ห้อย ราย ฤๅ ชอบ ชม นา
เดือน ว่า ดวง ภักตร แผ้ว ผ่อง พ้า ใฝ่ เหน
๕ แสง จันทร์ แจ่ม ฟ้า เร่ง เรียม ครวญ
คนึง ว่า นวล จันทร์ นวล แจ่ม หน้า
รศ จันทน์ กระ แจะ ฉวน อบ กลิ่น
หอม กลิ่น กล้าย กลิ่น ผ้า ห่ม เนื้อ นวล จันทร์

๑๑๓

๏ จาก มา เมิด หมู่ ไม้ ใน สวน
ปราง ปราศ ชม ปริง ปรวน เปรี่ยบ แก้ว
ครวญ ใคร่ ใฝ่ พดู นวด ไหน นั่น มึ ฤๅ
เหน แต่ พดู เขี่ยว แย้ม ยอด ให้ ชาย ชม

๏ นาดิเก ตก จั่น แด้ หลาย ชลาย
ลับพรัด เรี่ยด ริม ราย ร่อง อ้อย
ฉงน ตึบ บ ตึบ ปลาย ปดิ่ เปล่ง
ติ แต่ ตก เครื่อ คล้อย เคลื่อบแคล้น แคลง ใจ

๏ เมิน หมาก รุ่น รุ่น เร้อ เรี่ยง กัน อยู่ แฮ
ดก ช่าง ตก ดู อัน ออก ถ้า
ชวย ชวย คิด ใคร่ ปั้น ไปฝาก
จวบ แต่ จิ๊ด จาง หน้า นุช เคี้ยวจัก คาย

๏ เห็น แถว สท้อน ทุ่ม ทรวง ผึ่ง แผ่ แฮ
เมิน หมาก ไฟ ไฟ ริ่ง ราศ ร้อน
ชุ่ม จุก จิตร คำนึ่ง นึ่ก เหี่ยบ สลด แม่
ชาม คิด คม เนตร ค้อน นุช ค้อน เรี่ยม ชาม

๏ เหน ระกำ แกม จาก โอ้ อัศจรรย์
เหมือน จะ บอก สำคัญ ข่าว ช้ำ
จาก แจ้ง เจ็บ จาบัลย์ บำราศ
ระกำ ว่า หนาม เหน็บ ย้ำ ยอก ร้อย รุม ทรวง

๑ เห็น สวน ซ่มดุกเกลี้ยง สุก ทราม ปลิด เอย
ซ่ม ว่า ซ่ม นง ราม เรี่ยบ ไว้
ทวน ถวิล ประวัติ ยาม ยัง อยู่ สถาน นา
ไป่ ขาด ครุ่น ครุ่น ได้ ซ่ม แก้ว กับ กร

๒ มลิลา ส่ง กลิ่น ลู้
เหมื่อน ระเบียบ มาลี แม่ ร้อย
บำราศ ภิระมย์ ศรี สุด สวาสดิ แล้ว แม่
นุช จะ กรอง ภู่ ห้อย ยื่น ให้ ใคร ชม

๓ มณฑา เทียม เทียบ เนื้อ นวล อุไร
ซ่อน กลิ่น อาย กลิ่น ไกล กลิ่น ชู้
อัญชัญชน์ เฉก นิล ไนย เนตร นุช พี่ นา
เสาวรส เหมื่อน เรี่ยม รู้ รส รู้ ใน ใจ

๔ ซ่อน ชู้ ใส่ ชื่อ ช้ำ ใน โฉม มาลย์ แม่
นาม ปลาด ระฎก โลม เล่น ชู้
เยาว รุ่น เริ่ม เปน โยม ยาม ผนวช นั้น แม่
สอง ซ่อน อุลำห์ ลู้ ซ่อน ชู้ ชม เหมื่อน

๕ เทียน แดง เทียน ด่อน ย้อม มื่อ มี
เทียน ว่า เทียน แสง ศรี สว่าง เหย้า
เย็น ยาม พระ สุริยลี ดา โลกย์ ดง เฮย
เทียน แม่ จุด จัก เข้า ลู่ ห้อง หา ใคร

◎ เรี่ยม ชม การเกด หั้น หอม หา ยาก นา
หอม หื่น กด เกษา รื่น เร้า
มาไลย มลิดา ดาญ สวาสดิ์
เหมือน ดอก ไม้ เกี้ยว เกล้า แม่ แกล้ง ผจง กรอง

● นิลุบล นิล เนตร น้อง นิล พราย
พนพ มณี นิล ชาย เนตร น้อง
จาก ภักตร พิโยค สาย สมร แม่ มานา
นุช จะ ส่าย เนตร ต้อง ตอบ ต้อง ชาย ใด

◎ อัญชัญชน์ ฉิน ชาบ แต้ม ตา งาม
ก่ำ กะโปล บัว กาม ยื่น แย้ม
ถวิล รศ ยั่ว ยำยาม ยุพโยค
เหมือน แม่ ศฤบ รศแก้ม กลิ่น เกลี้ยง เกลา ฉม

◎ ชม บัว ๆ บุษบ์ บ้าง บัว หลวง ก็มี
กำดัด ไพร โรน ดวง เด่น น้ำ
คนึง โฉม มะณี พวง กมุท มาศ เรี่ยม เชย
ยี่ ยิ่ง บัว หลวง ถ้ำ เล่ห์ แย้ม ยาม ชม

◎ ทินกร กร ก่าย เคล้า คลึง บัว
บัว บ่ บาน หุบ กลัว ภู่ ย้ำ
ภุมรี ภมร มัว เมา ทราบ บัวนา
แนม แนบ นอก กลีบ กล้ำ กลิ่น สร้อย เสาวคนธ์

◎ บิ่ง บัว บงกช แก้ว กานดา พี้ เอย
กลิ่น บ่ ใคร คนชา เท่ห์ น้อง
บัว ปราง ปรับ นาสา สม สนิท
บัว แนบ บัว ทรวง ซ้อง เบ็ยด สร้อย บัวศรี

◎ บ่วย กล่าว ร้อย สระ แก้ว โกสุมภ์
เพ็ญ ผกา กรรพุม เสี่ยด ซ้อง
ไป่เปรียบ ปริดี่ ประทุม ทิพย์ สระ พี่ แม่
แมดง มาศ หิ่ง หิ่ง ร้อง ร่อ เคล้า คลอ บัว

◎ พฤกษชาติ ราย เลี่ยดชื้อ เชิง เถน
วายโยค โยน เยน ยอด โย้
จัก เอน ก็ จง เอน ทับ ท่าว เถิด รา
เริ่ม บ่ เอน โอน โอ้ ซื่อ ตั้ง ใจ จง

◎ เริ่ม เจ็บ อก พ้า แผ่น ดิน เปน ศุข แฮ
ทรวง ระทม เข็ญ คือ ค่อน ค้อน
อู่ น้ำ นะที่เย็น ใจ อยู่ ไยนา
โอ้ อู่ อก เริ่ม ร้อน บ่วน บี่ม เปน ไฟ

◎ พิศพรรณ ปลา ว่าย เคล้า คลึง กัน
ถวิล สุดา ดวง จันทร์ แจ่ม หน้า
มัสยา ย่อม พัว พัน พิศสวาสดิ์
ฤๅ พี่ พราก น้อง ช้า ชวด เคล้า คลึง ชม

◉ เที่ยน ทอง แล เดื่อม แพร้ว ทอง พราย
ใจ พี่ พิศ เพี่ยร หมาย มุ่ง น้อง
ฉิน โฉม เฉก ฉวี กาย กด ทาบ ทอง นา
เหน ตะ เพี่ยน ผุด พ้อง พี่ เพี้ยง ขาด ใจ

● เทพา ๆ ตะภาก ผ้าย ผัน จร
เพี่ยง ภาก พิมล สมร แม่ ผ้าย
นวล จันทร์ หวั่น อาวรณ์ แสวง เหยื่อ
โอ้ พี่ แปลก ปลา คล้าย หนุ่ม หน้า นวล จันทร์

◎ เท โพ พา พวก หว้าย เปน ทิว มา แม่
สับ สลาด สลิด จิ้ว เจื่อน หน้า
กด โชลง กระ โสง ชิว สัน โดฐ เดี่ยว เฮย
แห ว่า ห่าง ชู้ ข้า ..... ชม เพี่ยน

◉ ตระภาก ผัน เข้า ฝั่ง แฝง เคย
ดุก ชะโด โดด เดย หาด เหล้น
แก้ม ช้ำ มจฉา เชย ชม ชอก ช้ำ ฤๅ
ฤๅ พี่ เชย ชื่น เพ้น ก่ำ แก้ม กด กัน

◎ ปลา เค้า คิด เค้า มุ่ง หมาย เหมื่อน
ปลา ทุก ถวิล คาง เบื่อน บู่ สร้อย
นวล จันทร์ แจ่ม เจี่ยน เดื่อน ดวง ภักตร แม่ ฤๅ
กราย ว่า กราย กริ่ด ก้อย แหน่ง นิ้ว นาง กราย

◎ ชล จร เจ็บ น้ำ นับ แสน ไสว
คลา คล่ำ ดำ กิน ไคล เคลื่อน คล้อย
คล้าย ๆ ว่าย ไว ๆ แสวง เหยื่อ
โหย พี่ เห็น ปลา น้อย เนตร น้ำ ตก ตาง

๑ โพงพาง กาง ใช่ ถ้ำ เอา ปลา
สบ หมู่ สัญจร มา คิด ค้อง
กำม์ พราก จาก เสน่หา มา ห่าง
ข่าย ดั่ง ข่าย รัก ข้อง รัก ค้าง เร็ยม เคือง

◎ เรือ อวน ญวน หย่อน ถ้อม วง ระไว แวด นา
ตริ ตราก ตรอม อยู่ ใน ข่าย นั้น
ข่าย รัก พี่ แรม ไกล กลอย สวาสดิ์ แล้วแม่
เอา แต่ สาย ใจ กั้น แวด ไว้ ฤๅวาง

● มหรรณพ น้ำ สุด ซึ้ง แสน วา ก็ ดี
ยัง บ่ บีด บัญญา ดิ่ง ได้
ครอง รัก เรื่อง เสน่หา เห็น หยั่ง ได้ ฤๅ
ภุก ล่วง สาคร ไซ้ สุด รู้ เร็ยม คนึง

๑ เห็น เรือ ๆ มาก หน้า ไฉน จำ ได้ นา
เรือ ว่า เรือ นาง นำ ข่าว พร้อง
คว้าง ๆ ห่าง หาย ลำ ลับ เนตร
พี่ ก็ เคร่า เรือ ร้อง เร่ง ซั้น สั่ง ความ

◎ กรกฎ กาง ก้าม ร่าย ริม เฉนี่ยน
เล็ม ล่า อาหาร เวี่ยน หวาด ตุ้ง
ลง ปล่อง ช่อง ชาย เตี่ยรถ์ โดย ด่วน
หอย แด เต่า เหล่า กุ้ง ลาก ก้าม ตาม กัน

◎ มลัก เห็นกรกฎเปี่ยว ปนปู
ปู นิ่ก น่า เอน ดู เคลื่อบ คล้าย
จุบแจง ต่าย ตาม พรู ปู หนีบ เปี่ยว นา
หยุบ เหยื่อ มา รู้ บ้าย บีด บ้อง กำบัง

◎ ทเล เจ้า ว่า ห้วย เรี่ยม พั่ง
ลุ่ม ว่า ดอน เรี่ยม หวัง ว่า ด้วย
บุ่ม ว่า เปลื่อก ปะการัง เรี่ยม ร่วม คำ แม่
ปู ว่า หอย หนึ่ง กล้วย ว่า ภ ต้าย เรี่ยม ตาม

◎ มลัก เหน ใบ จาก เจ้า นฤมิตร
เปน ลำเภา ไพจิตร เลื่อน โล้
จะ ลง ระวางวิด จวน แก่
ผิว ว่า หนุ่ม แล้ว โอ้ พี่ เพี้ยง โดยสาร

◎ เห็น ทว ท่ง น้อย หุบ ลำเนา สนุกนี้ นา
ลาด เลี่ยน ตาน เข้า เขา นวด เพั้น
แล ลาญ ลำภุก เยา วมาลย์ มิ่ง กู เฮย
ลาญ แล่ง นุชเคยเหล้น ลับ แล้วลาญ ทรวง

◎ ชาว นา เอนก เกื้อ การ ตน
ออก ไร่ ไป แขก ขน พ็อน เข้า
แสน รัก สุด แรง รน เร็ว ช่วย เรียม รา
โอ้ บ่อ เหน แขก เต้า ช่วย ร้อน เรียม เลย

◎ เห็น โพง โพง น้ำ หดั่ง ถง คาม เขตร แฮ
ด ดับ ๆ ร้อน ความ โศก ช้ำ
ใน นา คล่าว ใน นาม พุ พุ่ง โพง นา
โพง ช่วย ฉาน โพง น้ำ เนตร บ้าง เบา ครวญ

◎ เห็น ตระโหนด เขา นวด น้ำ บึ่มระบม
รส ฤ ชอบ ใจ ชม แต่ เต้า
ใบ ตาล ยะ ยาม ถม โบย โบก มา แม่
ถวิล ว่า ด้ำ จิ๋ว เจ้า ฝาก ไว้ วี่ เรียม

◎ ร้อน รุ่ม รุ่ง บ่ รู้ คืน วัน
ตัว ตื่น ตา ใจ ฝั้น คลับคล้าย
แปด ยาม ย่ำ แด ยัน แทน ทุ่ม โมง แม่
นอน นั่ง ฤก ยืน ย้าย ยิ่ง ร้อน เรียม วี่

◎ บ่าน นี้ ศรี สวัสดิ์ เจ้า จอม สมร พี่ เอย
กัญ จุ ไร ฤๅ นอน นั่ง เหล้น
กรอง พวง ภู่ เกสร บุบผชาติ ชม ฤๅ
ฤๅ ว่า นุช สระ เส้น เกษ น้อง นาง สนาน

๑๐๔

● เคย นอน อิง แอบ เนื้อ ใน รา ตรี แม่
นาสิก สูบ กลิ่น นา สิก น้อง
ถวิล โอษฐ แม่ รับ สดา โอษฐ พี่
ฤๅ นิราศ แรม ห้อง ห่าง หน้า นาง ไกล

◎ ไกล ถนอม เนื้อ เกลี้ยง แกล่ ไกล นุช
ไกล กลิ่น บุษบาบุษ คลี่ เคล้า
ไกล พี่ พ่าง ทรวง ทรุด โทรม เพื่อ ไกล นา
ไกล เนตร ไกล แนบ เหน้า หนุ่ม หน้า นาง ไกล

◎ จรัล จวน เจ็บ จาก เนื้อ นาง ไกล
จาก แค่ ทรวง สาย ใจ จ่อ เจ้า
ห่าง สมร พี่ เสพย์ ใด ฤๅ มุ่ง เหมือน เคย
เข้า บ่อ เปน คำ เข้า แค่ น้ำ ตา กิน

◎ ถม พัด คือ ทิศ ต้อง ตาก ทรวง
หนาว นอก รุม ใน ดวง จิตร ช้ำ
โฉม แม่ พิมล พวง มาเดศ กู เชย
มือ แม่ วี เดียว ถ้ำ ยิ่ง ถ้ำ ถม พาน

● แว่ว ๆ เสาวนิศ น้อง นาง ทรง เสี่ยง ฤๅ
สรวญ กระซิก โสต ผวง ว่า เจ้า
คลาย ๆ คำเนิน หง หา พี่ ฤๅ แม่
อ้า ใช่ อร เรียม เศร้า สบ หน้า กรรแสง

◎ รอย กำม์ มา แบ่ง แก้ว กับ สกนธ์ กู เฮย
เห็น ก็ เห็น แต่ ตน ต่าง ร้าง
โอ้ ดวง ทิพย์ สุ มณ ฑา มาศ แม่ เอย
บุญ พี่ สม สอง สร้าง จัก สิ้น ฤๅ ยัง

◎ บ่าน นี้ มา โนช น้อย นง พาด พี่ เอย
เก็บ เกษ ฤๅ กรอง มาดย์ มาศ ห้อย
ปรุง จันทน์ จอก ทอง ธาร ประทิ่น ทา ฤๅ
นอน นั่ง ถาม แถลง ถ้อย ทุก พร้อง ความ ใคร

◎ พัก แฟง แตง ไร่ ร้าน ริม สอง ผั่ง นา
ผล แทบ เท่า กลอง กอง กับ หญ้า
นวล แตง อ่อน ละออง ลออ อก กู เอย
นิ่ก ดำภุก นวล หน้า หนุ่ม น้อง นวล แตง

◎ ดง เดย หนาม แน่น ร้าย แรง กรัน
ดู ดอก ดุจ ปะหนัน น่า เกล้า
ฉัน ใด ไป่ ทรง คัน ธรศ รื่น รมย์ นา
ไกล กลิ่น ลำ เจียก เจ้า พี่ ชี้ ชม เชย

◎ ดู เดื่อ ดู ห่อน ให้ ใคร เห็น ดอก นา
เดื่อ ประจักษ์ ต่อ เปน ดูก เต้า
โอ้ อก อ่อน เอย เอน ดู หน่อย หนึ่ง เทอญ
รู้ เช่น เห็น เดื่อ เจ้า จด ไว้ หว่าง ทรวง

◎ เห็น งิ้ว คิด งิ้ว ง่วง ใจ ฉงน อยู่ นา
โฉม แม่ พ้อน ยาม ยล ยิ่ง งิ้ว
งิ้ว รุ่น ฤดู กล ดอก กลาด
หนาว ดอก งิ้ว เร็ยม หิ้ว แต่ ร้อน โรย แรง

◎ พฤกษ ไทร ไทร บู่ เจ้า จอม อา รักษ ฤๅ
รุกข พิมาน โรย รา ร่วง ไร้
น้อย ฤทธิ์ บ่ ร้าง พา กู ส่ะ สมร แฮ
ขอ แต่ ดล ใจ ให้ แม่ เต้า มา ตาม

◎ หมู่ ม่วง ๆ ว่า ไม้ สวาย หวาน
ดล ระดู ม่วง มาน ช่อ ช้อย
ชม ช่อ ชื่น ใจ ปาน รศ เสพ สวาย แฮ
เพลิน จระ ผล หวบ ห้อย ยิ่ง ให้ ใจ เห็น

◎ หมาก กรูด ๆ ดับ แก้ กอง ถม
ถวิล บิยุด ยา ดม อ่อน สร้อย
ผล กรูด สด ส่ะ ผม เสาวภาคย์ พี่ แม่
ไม้ จะ จัก หวี น้อย ฝาก น้อง นาง สาง

◎ พฤกษ ฉาย คล้ายอร เต้า เต็ม ตา เหน แฮ
เห็น ดั่ง เอ็ว บาง มา แมก ไม้
ไฉน เนตร ตอบ ไนย นา เร็ยมน่อย หนึ่ง แม่
มา แม่ ยา ใจ ให้ พี่ น้อย ยา ใจ

๑ เห็น ระกำ บ่อ มื่น ไป่ เปน ผล
รกำ เกิด กอง ระกำ ทน เทวศ์ ส่ร้อย
ระกำ ร่วม เรื่อง ระกำกด กับ พี่
ระกำ เพื่อ เหตุ เจ้า ร้อย ช่าง ร้าง เรี่ยม ระ กำ

๒ ชม แข คิด ใช่ หน้า นวล นาง
เดือน ดำนิห์วง กลาง ต่าย แค้ม
พิมพ์ภักตร แม่ เพ็ญปราง จัก เปรียบ ได้ เลย
ขำ กว่า แข ไข แย้ม ยิ่ง ยิ้ม อับศร

๓ ใด ๆ ไป่ ดุจ แก้ว ตา เรี่ยม
ชม อื่น ชื่น ไป่ เทียม เท่า ด้วย
เจียร จาก เจ็บ ทรวง เตรียม เหลือ กรอบ
กลืน แต่ ยา ดู ถ้วย หนึ่ง แค้น เคือง คอ

๔ เอว งาม ๆ บ่ ให้ เห็น โฉม
งาม แม่ เกรง จัก โฉม ถอบ เหล้น
งาม เอย อ่อน อย่า โทม มนัส ทุกข ทเวศ์ นา
เชิญ แม่ เยี่ยม อย่า เร้น ซ่อน โอ้ อาย งาม

๕ สาว ทวาย ถวิล ว่า เนื้อ นฤมล แม่ นา
ย่าง ขยับ แอม ยล แทบ ทั้ง
อ้า โฉม สุมาลย์ มณ ฑามาศ เรียม เอย
คอย จะ ขอ เห็น ครั้ง หนึ่ง นิ ฤๅ เห็น

๑ นาง ชี่ ๆ ชื่อ อ้าง แอ หนัง นี้ นา
เพรง พราก บั้นหยี่ยัง สับ หน้า
สอง คืน สู่ ดาหลัง โดม สวาส กัน นา
เรี่ยม จะ สมสับ หน้า นุช บี้ม ปาง ไฉน

๒ ร่ำ แรี่ยมราเมศ ไท้ ธิบดี่
จาก สุดา เดี่ยว ดี่ ดาศ แถ้ว
ยัง คืน สู่ บุรี รม เยศ
ฤๅ อนุช น้อง แคถ้ว คดาศ ช้ำ วัน คืน

๓ อนิรุท บำราศ ห้อง หวน สมร
ศรี อุสา เอว อร อก ว้าง
เทวา ผ่า พา จร จำ จาก
ยัง พึ่ง พี่ เลี้ยง อ้าง อาจ อุ้ม เอา สม

๔ พระ สมุท โฆเรศ ร้าง แรม พิน
ชุบดี โฉม ฉิน ฉาก ช้า
ยัง สืบ สับ สมร กิน รศ ร่วม กัน นา
เรี่ยม จะ พลัน สับ หน้า นุช บี้ม ปาง ไฉน

๕ ชุน งาม งาม สรรพ สร้อย สุธน
จาก มโนหรา รน รีบ เต้า
เดี่ยว เศร้า สู่ อารญ แรง โศก
สังเวศ เรี่ยม จาก เจ้า เจ็บช้ำ ชม สมร

◎ ศิลป์ บรเมศ ไท้ สัทธนู
พิโยค เยาว พธู แทบ ม้วย
ยัง พบ พระพา ชู ชม ศุข เสมอ นา
เริม จะ สบ หน้า สร้วย เสพย์ เจ้า เจียร ไฉน

◎ พระ ใด บำราศ น้อง เนา ไกล พี่ นา
ร้อย หนึ่ง นาง ถวาย ไป แด่ ท้าว
ดวง เดียว มิ่ง มาไลย เฉลิม โลกย์ กู เฮย
ขอ คอย อิง อะ คร้าว ชื่น เพ้น พู ใจ

◎ รอนๆ สุริเยศ เย้ือง ย อ แสง
เพี่ยง พี้ สิ้น สุด แรง ร่ำ ร้อง
เดือน ดาว เด่น ดวง แสดง ดาษ เมฆ
ดู ดั่ง ดวง หน้า น้อง แนบ หน้า เสน่หา

◎ ดาว รก ดาว ฤกษ ร้าย ราคี
ดาว เคราะห์ พิเคราะห์ ศรี ส่อ เศร้า
ดวง เดือน ดับ รัศมี จร หล่ำ ลง เอย
พ้า ขุ่น ข่าว ขวัญ เข้า พี่ ไข้ ใจ ตรอม

◎ ดา ดศ รฦก ให้ หด หา
สาม ย่ำ ยาม เวลา ล่วง แล้ว
ดาว เดือน เคลื่อน ไกล ดา ตก ต่ำ
วิเวก ดุเหว่า ไก่ แก้ว กด ร้อง ระวัง ยาม

๔ ยาม นี้ นิทร แนบ เนื้อ นาง เคย
ฉ่ำ ๆ สำรวย เชย กลิ่น แก้ม
เกสร สด ศรี เสบย บัว มาศ
หอมประทิ่น กลิ่นแต้ม หว่าง เต้า เยาว มาลย์

๕ เสียง นก เงี่ย ว่า น้อง นงพาล
ปลุก พี่ เวลา กาล เกือบ แจ้ง
ลืม เนตร บัด ดล ดาล หาย แห่ง ใด แม่
อ้า ใช่ อร อรร แถ้ง แทบ กลั้น กลัด ใจ

๖ กำ เพรง พราก น้อง นับ วัน ไกล
ทุกข์ พี่ เจ็บ เจียร ใจ จัก ขว้ำ
ทรวง เร่ียม รุ่ม ร้อน ใด ฤๅ ดุจ นี้ แม่
อก ระแหง แล้ง น้ำ เนตรแห้ง โหย หา

๗ เห็น หิ่บ ๆ อ้อย บิ่บ เบียด กัน
ทุก พี่ เบียด ใจ ฉัน หิ่บ อ้อย
ริน ๆ รศ เอม อัน ไหล หลั่ง ลง นา
หลั่ง ดั่ง ไหล หลั่ง ย้อย หยาด น้ำ ตา เร่ียม

๘ เห็น อ้อย ไหน อ้อย ห่อน เห็น หา อยู่ เอย
อ้อย กระ แอบ โอชา ใช่ น้อย
อร เอย อ่อน เจรจา จับ จิตร ใจ แม่
หวาน กว่า หวาน รศ อ้อย โอช น้ำ คำ นาง

◎ มดัก เหน บ่า กล้วย ยอด ยรร ยง
เขา ปลูก บื่อ เปน ดง ดื่น ต้น
จันทน์ นวล นิจ เรี่ยม จง ใจ เสพย์
เครื่อ ครั่ง ผล พ่วง พัน พี่ ชี้ ชัง กรัน

๑ ทาง เที่ยว ทุเรศ ร้อน ใจ เข็ญ
ชรอ่ำอัษฎงค์ เย็น ย่ำ ฆ้อง
วังเวง วิเวก เหน ราว บ่า
ยิน แต่ เสียง โขมด ก้อง กู่ ให้ เรี่ยม หลง

◎ สพราชพฤกษ โศก แด้ สุก กรม
กรม บ่ ดม เรี่ยม ดม ดอก แก้ว
ดู ดอก อร พิมพ์ ชม ชอบ ชื่อ ไม้ แม่
หวัง ว่า พิมพ์ พี่ แล้ว เด่ห์ นี้ เรี่ยม หลง

๏ นาง ล้อม คิด อร ลี้ ลับ หาย
เคย แม่ ล้อม ฤๅ คลาย คลาด ได้
นาง นูน นึก นาม อาย ชวย โอฐ ก เอย
อก จักคราก ใคร ให้ ชื่อ นี้ นาง นูน

● มาก ลื่น ร้อย ลิ้นลูก สุก ทราม อยู่ นาง
หมาก พูด ลับ ลิ้น งาม พูด ได้
ฉุน คิด ใคร่ ครอ ถาม หมาก พูด
เผื่อ จะ เบื่อน ใบ้ ให้ บอก ร้าง เร็ว สม

๑๑๕

◎ ฉม ฉง โฉม ฉาศ ไม้ กฤษณา
โบก บอก นาสา หา กลิ่น ต้อง
รอย อร ร่ำ พัตรา ตาก กรอก ฉม ฤๅ
พา กลิ่น กลอย มา ข้อง ค่า ไม้ หอม เหมือน

● สายหยุด ๆ อย่าง ช้า หวัง ชัก ชวน แม่
รัก ใช่ รัก แรม รัก ลุ่ด รู้
นาง แย้ม จะ ยล ภักตร ฤๅ พบ พาน แม่
ซ่อน กลิ่น กลอย กลิ่น ชู้ ชื่อ ช้ำ ใจ ถวิล

◎ ชา นาง นงค์ ภาค แพ้ พิมพ์ เพลา นุช นา
กลม กล่อม สอง ปลี่ เยา ยาตร เย้ือง
เล็บ นาง เล็บ นุช เบา บอก คึ่ง พี่ ฤๅ
หลง บัด เล็บ นาง เปลื้อง ปลาบ เนื้อ เรียม ชนาง

◎ หมาก พูด กระ พ้อพุ่ม พุ่ม เรี่ยง เรียก แข
โรค รัก บำราศ เวี่ยง หวั่น สร้อย
เตง รัง ตะเคี่ยน เคี่ยง สน โศก ด้วย ฤๅ
ไม้ แม่ บึบ ยาง ย้อย อย่าง น้ำ ตา เรียม

◎ นาง แย้ม เหมือน แม่ แย้ม ยินดี
ต้อง ดุจ ได้ เทพี่ พี่ ต้อง
ช้อง นาง คลี่ เกษ นุช คลี่ ไว้ ฤๅ
รัก ดุจ เรียม รัก น้อง ร่วม รู้ รัก เรียม

๏ ยม โดย ประดุจ เจ้า จง โดย
ใบ โบก คือ นุช โบย เรียก ข้า
เรียม เห็น เกษ เรียม โหย หาก เกษ นุช นา
วัล โอบ เอว ไม้ ข้า อ่อน อ้อม เอว เรียม

เด็บ มือ นาง นี้ ดั่ง เด็บ นาง เรียม นา
ชม ม่าน นาง วง ต่าง ม่าน น้อง
ชม ภู ส่ใบ บาง นุช คดี ดง ฤๅ
งาม บ่าน นี้ ไม้ ปลอ้ง เปล่ง ปล้อง คอ ศรี

๏ ธาร โศก ๆ ร่ม ท้อง ธาร สนาน
โศก เรียก ริม ธาร บาน ช่อ ช้อย
เห็น โศก สุด สงสาร เหมือน โศก สั่งนา
ธาร ดั่ง ธาร เนตร ย้อย หยาด น้ำ ตา ตรอม

๏ ไพร โดน ดวง ดอก สร้อย เสาวคนธ์
หอม รศ รำดวน กล กลิ่น แก้ว
รำ เพย พระ พาย ดล แด ครำ่ ครวญ นา
เดือน ว่า ดวง ภักตร แผ้ว พี่ ให้ หา สมร

๏ หวล หา หอม กลิ่น พุ้ง มลิ วรรณ์
เปรียบ ประยง หอม หรรษ หื่น ห้า
หอม กล กลิ่น จอม ขวัญ ขวัญ พี่ มา ฤๅ
หอม ห่อน เห็น หน้า หน้า ใคร่ กลั้น ใจ ตาย

● เห็นผึ้งหึ่ง ๆ ตั้ง ตาดู
ผึ้งภิรมย์เรณู แนบข้าง
คิดรังรศมฤธู ทายาท
ผึ้งแผ่นสมรแม่งม้าง แม่มิ่มหมายเหมือน

๑ จ้า ๆ จักจั่นแจ้ว เจี๊ยรสาร สวรรค์นา
หริ่ง ๆ เร ไร ปาน พาทย์ฆ้อง
หึ่งหึ่งผึ้งชมมาลย์ มวนว่อน
แว่วว่าเสียงสมรร้อง เรียกแล้วเรียมขาน

๑ แมลงภู่หวู่ว่อนเคลื้อย คลึงคนธ์ ก็มี
ใจจ่อต่อโกมล มุ่นใกล้
ระดูระดิ ดล โดยเพศ
อิ่มอาบเอารศได้ ดูบหลอ้งดวงมาลย

๑ ชนีโกนกู่ก้อง กาจดง
หวุ่ยวิเวกเสียงหลง ละห้อย
ยามเย็นพี่เอองค์ อกเปลี่ยว เปล่านา
มาแม่เพื่อนเรียมน้อย หนึ่งแล้วจึงไป

๑ ถ่าสวาว่องไม้ร่าย โจนจร
หักผักขามขบพลอน ไพล่แก้ม
หมู่ค่างชู่ลิงหลอน โลนเล่น
นางแนบนางลิงแย้ม ยั่วให้เรียมอาย

๑ หาด ทราย เห็น มฤค เนื้อ ทราย คนอง
เถลิง โลด โดม ศุข ส่อง แล่น เลี้ยว
ดำภุกแน่งนวลละออง โอย แม่ กู เอย
เคย ตระกอง กร เกี้ยว กอด ได้ โดม เหมือน

๒ ตา วัน พาด ไม้ร่ม เขา คนอง
ขุน มฤค ระเมียน มอง มุ่ง เนื้อ
สวน เสียง สัตว์ คนอง แนว บ่า
เย็น อุระ เรียม เรื้อ สั่น เริ่ม รน สมร

๓ นางทราย อำมเรศรู้ รัก ขน
คือ นุช สงวน ตน แด่ น้อย
ตา ยอน ตอบ ตา ยล ยวน เนตร นาง เอย
โฉม แม่ บาด ตา ย้อย อยู่ พ้น ฉัน ใด

๔ ขุน พาด พยัคฆคล้อ พยัคฆ์
สาร สู่ เสาว คชดิ่ ดอบ เดิน
ปวง สัตว์ เพริ่ยก ไพร ศรี สังวาส
สังเวศ สมร มา เว้น พี่ เว้น วาย ชม

๕ ราชี่พฤกษชาติเชื้อ ชาว ดง
ใบ บ่อไหว เทียม ธง ทบ ท้าว
วัง เวง วิเวก องค์ เขา เขตร นี้ เฮย
สบ สัตว์เสี่ย ถิ่น เศร้า ช่วย เศร้า ทรวง เรียม

● ขุนสิห์ คดิง คู่ เคถ้า สาวสิห์
สาว แนบ นาง คชถี่ ถาศ เหถ้น
ยอง ทราย ราม รมย์ กรี่ ราชื่น ชม นา
กระ ต่าย กระ แต เต้น ตอบ เต้า ตามถัน

◎ กาษร สั่ง เสริด ค้น โดย คง
กถ กับ ทรพี่ ทะนง เผ่น ผ้าย
หาญ เสี่ยว ศิขร ผง ผุย แหถก ถะเอี่ยต เฮย
เสน่ง ถับ แหถม เซ็ยบ ย้าย โยค ค้ำ คาดิน

◎ นม สวรรค์ ถัญ พ้า ฝาก ใน ไพร นี้ ฤา
นม พฤกษ์ เพรง ใคร ไคถ ถถาศคถ้อย
ถาน ถัญ แม่ สาย ใจ จอม สวาสดิ กู เฮย
แถ เล่ห บั้น ไป ย้อย เยี่ยง ไม้ มี่ นม

◎ ตา เสื่อ เสื่อ เพ่ง ผาด มอง ทาง
กวาง แนบ ๆ หู กวาง พีก เร้น
ทราย เสพย์ ยาง ทราย พถาง ผลุน แถ่น
ช้าง ถอด อ้อย ช้าง เหถ้น บ่า ลี้ ถับ ถน

◎ ถาง ถิง ถิง ถอด ไม้ ถาง ถิง
เถง ถูก ถิง ถง ชิง ถูก ไม้
ถิง ถม ไถ่ ถิง จริง ถิง โถด หนึ่ นา
แถ ถูก ถิง ถาง ไหถ้ เล่ห์ เลี้ยว ถวง ถิง

● กา จับ กาฝาก ต้น ตุม กา
กา ลอด แล การา ร่อน ร้อง
เพกา หมู่ กา มา จับ อยู่
กา ม่าย มัด กา ต้อง กิ่ง ก้าน กาหลง

◎ นก หก โหน ห้อย พฤกษ เรี่ยง รัน
จะรี่ ร้อง จับ ขวัญ อ่อน อ้า
กะสา กะสรวญ ศัลย์ สาร สั่ง กัน นา
กระ ทุ่ม กระทา จ้า จับ ร้อง กระทาทา

● แอ่น เคล้า เหมือน แม่ เคล้า คลอ คลึง พี่ นา
ไกล กลิ่น เรี่ยม คิด ถึง กลิ่น เจ้า
สุก กรม พยอม พิง ใจ พี่ นัก นา
เหมือน กลิ่น อร หนุ่ม เหน้า พี่ ต้อง ติด ใจ

◎ นาง นวล นาม เสนาะ เนื้อ นก ใด ดุจ นา
นวน ดั่ง สี่ นวน ใส ห่ม เจ้า
นวล ภักตร คู่ แข ไข หมด เมฆ มุย แม่
ร้อย รุ่ง ร้อย คา เคล้า ห่อน สิ้น เสน่ห์ นวล

● เรี่ยม พิง โน เรศ ร้อง ริม ดง
ขุน มยุร เวียนวง กู่ ก้อง
เรี้ยก นาง มยุรดง สังวาส
อาย แก่ นก เรี่ยม ร้อง เรี่ยก เจ้า ใน ใจ

๏ นก แก้ว จับ กิ่ง แก้ว กอด คอน
กด พี่ กอด แก้ว นอน แนบ เนื้อ
นาง กวัก นก กวัก จร จับ กวัก ไกว แม่
หวัง ว่า กร นุช เกื้อ กวัก ให้ เรี่ยม ตาม

๏ เรี่ยม ยล มยุเรศ พ้อน ผ่าย ฝูง
นาง มยุร หมู่ ยูง ย่าง ย้าย
บรรพต พิศาล สูง สังวาศ
ดู ต่ำ เนิน นก คล้าย แม่ คล้าย ยูง เดิน

๏ แขก เต้า ตาม ดุจเต้า แขก สมร มา ถาม
ถาม ข่าว นก แหนงจร จับ ไม้
สัตวา สุวาวอน วาน หน่อย นก เอย
บอก สมร เรี่ยม ไห้ ให้ ข่าว น้อง มา แถลง

๏ เสนาะเสียง สุโนก ร้อง ระ งม วัน
สาลิกา มา บั่น เหยื่อ บ้อน
นาง นก กระ สรวญ ศัลย์ สม เสพย์
คือ นุช แนบ โอฐ อ้อน แอบ ให้ เรี่ยม โฉม

๏ ดอก บัว บิน ร่อน ร้าง รัง รมย์
เพี่ยง พี่ ร้าง ทราม ชม ฉาก ห้อง
ยาง เจ่า จับ เจ่า ตรม เตรียม อก นกนา
เหมือน พี่จ่อ ใจเจ้า จอด เจ้า จำ ตรอม

◎ นาง นวล นึก ว่า หน้า นวล เดือน
เค้า คู่ เค้า โมง เหมือน แม่น แล้ว
แขก เต้า ตก บ่ เตือน นุช ไต่ มา แม่
โอ้ ว่า แก้ว ไหน แก้ว ใช่ แก้ว ตาม เรียม

◎ ปาง ห่าง ประเหด โอฐ ช้อย ชออน พี่ เอย
โอ้ อี่ ถุ้ม ไป่ งอน เท่อ เท้อ
กาง เขน คิด คู่ กร กาง กอด
ถนัด ตระใน นึก เนื้อ แนบ เนื้อ แนม ใน

◎ กลุม ภู เผ่น จับ ต้น ลำ พู
พุง จาบ หมุ่ จาบ พลู จับ พร้อง
บน เขา นก เขา คู่ รัน เรียก รัง นา
แก้ว กอด กิ่ง แก้ว ร้อง เรียก แก้ว กาน ดา

● กิน ปลี จับ เปลว เปล่า รัง รมย์
เอี้ยง แอ่น ถม เถ่น ถม โถด เคล้า
เปด น้ำ แนบ น้ำ ตม เต็ม ติด ตัว นา
เหมือน พี่ ตก ทุกข์ เศร้า สร้าก หน้า ตา หมอง

● นก เขา รัน จะ ไค้ จับ เขา คู่ แฮ
นาง แอ่น นก แอ่น เอา เหยื่อ บ่อน
เค้า โมง มุ่ง เสดา เดา คู่ เขา ฤๅ
ยุง จับ ยุง ยืน พ้อน ไผ่ ยี้ ยาง ยุร

๑๑๖

๑ สี่ ชมภู พ่าง ผ้า ชม ภู แม่ ฤา
นก ชมิ้น เหลือง ดู ดั่ง เจ้า
สร้อย ร้า เรื่อง สร้อย พธู ถนิม มาศ มือ แม่
นาง แอน เอว อร เคล้า แอ่น เคล้า เรียม คลึง

๒ สาลิกา วาน ส่ง สร้อย สาร กู หนึ่ง รา
แถลง แค่ เยาว พธู ที่ ห้อง
เรียม ให้ อยู่ ชาน หู หา อ่อน วอน นา
เห็น แต่ นก หก ร้อง ร่ำ ร้อง รน สมร

๓ สัตวา วาน ช่วย ร้อน เร็ว ไป
บอก ว่า เรียม แรม ไกล กลิ่น ชู้
อยู่ เดียว ดุจ หวัว ใจ จัก ขาด แล้ว แม่
จง อนง นุช รู้ พี่ ร้อน เรียม ศัลย์

๔ โนริ เร็ว เร่ง ผ้าย เผยอ บิน
ไป สู่ สำนัก นี้ ยุพิน พร่ำ พร้อง
เรียม ถ้า ฤไทย ถวิล หวัง พบ ผอุน นา
นก บ่ รับ คำ ร้อง เรียก แล้ว บิน หนี

๕ นาง ผา ผา เผ่น กลิ้ง กลาง ดง
ไฉน บ่ มิ องค์ ทรง เปล่า ไซ้
นาริ ที่ ยรรยง เยาว รูป
ผา จะ ทำ แท่น ให้ แก่ น้อง นาง น อน

๒ เคย ศุขไสยาศน์คั้น เคี่ยง เขนย
เคย ประคอง บัว เชย ชื่น ชู้
เคย ร่วมรวมนาง เสวย รศ โภชน์
เคยภิรมย์รศ รู้ ร่วม รู้ รมย์ นาง

๑ เร็ยม หวัง วายชีพ น้อง ฤๅ เห็น
โทมนัส ลำเค็ญ เข็ญ ใช่ น้อย
น้ำ ตา ตก กระ เซ็น เสมอหยาด เหม แฮ
อก พี่ จัก หัก ร้อย ท่อน ด้วยดวงใจ

๑ ยาม หนาว ๆ เหน็บ พ้น พัน ทวี
เขา ห่ม นวม สอง ส์ สอด เสื้อ
เร็ยม นอน เปล่า อินทรีย์ ตรอม ตาก ตน นา
ชเดา ดุจ เพลิง สุม เนื้อ รุ่ม ร้อนฤๅ วาย

๒ หน่าย เชย หนัก อก ช้ำ ใช่ ทรวง
เจ็บ พ่าง ภู ผา หลวง ทุ่ม แปด้
หนัก หาบ หาก ชน ปวง ปลง ปลด ได้ นา
หนัก รัก เร็ยม จักแก้ ผ่อนให้ เบา ไฉน

๒ ครื้น ๆ เครง ใช่ พ้า เร็ยม ครวญ
ฝน ใช่ ฝน ตก อวร พี่ ให้
ลม โชย ใช่ ลม หวน ใจ หาก หวน นา
ไฟ ใช่ เพลิง พลุ่ง ไหม้ ราก ไหม้ ใจ เร็ยม

๏ พัน เนตร ภุวนารถ ตั้ง ตาระวัง ได้ แล่
ภักตร สี่ โสตร แปด พัง อื้น อื้อ
กฤษณ นิทร เลอ หลัง นาค หลับ ฤๅ พ่อ
สอง พิโยค ร่ำ รื้อ เทพ ห้าว ทำ เมิน

๏ บ่าน นี้ อร เข้า แม่ เกลา องค์ อ่อน ฤๅ
ตั้ง กระดาน จตุรงค์ ม่าย ม้า
จัก เท สกา ลง ทาย บาศ
ฤๅ กล่าว คำ ถวง อ้า อร แกล้ง กล่าว ฉันท์

๏ สาร สั่ง สมร แม่ ไซ้ จัก สงวน ได้ ฤๅ
ตรอง พี่ เกรง ชาย ถวน ถ่วง เคล้า
ไกล กล่อม เกลือก จัก ปรวน เปน อื่น อก เอย
เรียม ก็ เสี่ยง ใจ เจ้า พี่ ด้วย ดวง ใจ

๏ เรื่อง รัก รวม ใส่ สั้น กระเษียร สาร
แสดง พิโยค เยาวมาลย์ หมื่น เศร้า
ควร สงวน ร่าง สำนาน แนบ นิทร นา แม่
ยาม เมื่อ อ่าน แล้ว เจ้า จัก ให้ หา เรียม

๏ สาร นี้ นุช แนบ ไว้ ใน มร
คราว ศุข จิ่ง เอว อร อำนาน เหล้น
ยาม นอน นาฏ เอา นอน เปน เพื่อน
รัก อย่า โรย วัน เว้น ค่ำ เช้า ชม โลดง

◎ ร่ำ รัก ร่ำ เรื่อง ร้าง แรม นวล
เสมาะ สมัน ดิน ครวญ ครั่น พ้า
สาร สั่ง พี่ กำสรวญ แสน เสน่ห์ นุช เอย
ควร แม่ ไว้ ค่าง หน้า พี่ พ้น ภาย หลัง

● คิ่น งู ๆ ไซ้ หาก เห็น กัน
นม ไก่ ๆ สำคัญ หาก รู้
หมู่ โจร ต่อ โจร หัน เห็น เล่ห์ กัน นา
เชิง ปราช ฉลาด ผู้ ปราช รู้ เชิง กัน

● รู้ น้อย ว่า มาก รู้ เริง ใจ
กลุ กบ เกิด อยู่ ใน บ่อ จ้อย
ไป่ เห็น ชะเล ไกล กลาง สมุท
ชม ว่า น้ำ บ่อ น้อย มาก ล้ำ ภูก เหลือ

◎ เสื่อ ผอม กวาง วิ่ง เข้า โจม ขวิด
ไป่ ว่า เสื่อ มี ฤทธิ เรี่ยว ถ้ำ
เล็ม เสื่อ ดั่ง คม กฤช เสื่อ ซ่อน ไว้ นา
ครั้น ปะปาม ด้ม ขร้ำ จึ่ง รู้ แรง เสื่อ

● ข้า ท้าว เอา จิตร ท้าว เหมือน หมาย
บ่าวท่าน เอา ใจ นาย แม่น มั่น
ศศย์ ท่าน ผ่อน ผัน ผาย โดย จิตร ครู นา
อยู่ ที่ เรือน ตัว นั้น แต่ น้ำ ใจ เอง

๑ รัก กัน อยู่ ชอบ พ้า เขา เขียว
เสมอ อยู่ หอ แห่ง เดียว ร่วม ห้อง
ชัง กัน บ่ แล เหลียว เรือน ค่อ กัน นา
เหมือน ชอบ พ้า มา บ้อง บ่า ไม มา บัง

๒ หา ยาก เชิง รอบ รู้ การ กิจ
หา ยาก เชิง ชาญ ชิด ชอบ ไช้
หายาก ยอด ความ คิด คิด คู่ ใจ นา
หา ยาก เชิง ช่าง ให้ ชอบ น้ำ ใจ จริง

๓ ดู ช้า ดู เมื่อ ใช้ การ หนัก
ดู ญาติ ประยูร รัก เมื่อ ไร้
ดู เมีย เมื่อ ไช้ จัก จวน ชีพ
อาจจักรู้ จิตร ไว้ จ่า ร้าย ฤๅ ดี

๔ พิศม์ ร้อน ใน โลกย์ นี้ มี สาม
ร้อน เผ็ด พิศม์ เพลิง ถาม ดวก ไหม้
ร้อน จริง ก็ มี ยาม หยุด หย่อน เย็น นา
ร้อน สิ่ง เดียว ร้อน ไร้ ยิ่ง ร้อน ฤๅ วาย

๕ หวาน ใด ใน โลกย์ นี้ มี สาม สิ่ง นา
หวาน หนึ่ง คือ รศ กาม อีก อ้อย
หวาน อื่น หมื่น แสน ทราม สรรพรศ หวานเอย
หวาน ไป่ ปาน รศ ถ้อย กล่าว เกลี้ยง คำ หวาน

๏ ธรรมดา ยา โรค ร้าย รศ ขม
กิน ก็ บำบัด ถม และ ไข้
คน ซื่อ กล่าว ใคร ชม ว่า ชอบ หู แฮ
จริง ไป่ จริง นั้น ไซร้ ผ่าย หน้า นาน เห็น

๏ พึง อวย โอวาท ไว้ ใน คน ก่อน นา
จึ่ง สั่ง สอน สาธุชน ทั่ว หล้า
แต่ แรก เร่ง ผจญ จิตร อาศ มานา
สัตว์ อื่น หมื่น แสน อ้า อาจ แท้ ทรมาน

๏ อาษา คึก ตู้ ไป่ เสร็จ งาน
คน จะ ตาย เอา อาน บีด ไว้
จึ่ง นับ ว่า ทหาร หา ยาก
ฉลอง พระเดช พระคุณ ไท้ ท่าน เลี้ยง บำ รุง

๏ อย่า เอื้อม เด็จ ดอกฟ้า มา ถนอม
สูง สุด มือ มัก ตรอม อก ไร้
เด็ด แต่ ดอก พยอม ยาม ยาก ชม นา
ส่ง ก็ สรอย ด้วย ไม้ อาจ เอื้อม เอา ถึง

๏ ดวง เดือน ดาว บ่ ห้อม เห็น งาม ฤๅ พ่อ
หงษ์ บ่ มี หมู่ ตาม แวด ล้อม
สาคร ขาด คลื่น ทราม โสภาค
ราช จาก ขุน หอก ห้าม แห่ แถ ฤๅ งาม

● ไป่ ถอย ท่วน ต่อง ไซ้ สุริยา
ไป่ ถด ถอย เจรจา ถั่น แถ้ว
ไป่ คืน อิก คือ อา ยุศม์ ด่วง
ไป่ กลับ คืน ชีพ แคถ้ว รอด บึ้ม ปาง ใด

◎ รู้ คิด ค้า ที่ ม้วย หมด ทุน
รู้ รอบ เรื่อน ฤๅ จุน ชื่อ ค้าน
หลับ ตา ป่าย กระสุน อวด แม่น
หมาก..... .....รู้ แปด ด้าน ไป่ แจ้ง ตา จน

● เหวย เสื่อ สู อย่า อ้าง อวด สกนธ์
เอง หาก พึ่ง กา นน แม่น ไม้
จึ่ง ได้ เด็ด ดอด ชวน ขวาย ภักษ์ ภุญช์ มา
เพราะ ป่า รก ร่ม ให้ ห่อน รู้ คุณ ดง

● ป่า เฮย อย่า กลัว แสร้ง เสื่อด แล กู นา
ชม ว่า เฌอ นาง แอ อัด อ้อ
เพราะ เสื่อ ไป่ ห่าง แห หวง ถิ่น
ไม้ จึ่ง รก ร่ม ช้อ ชวด ผู้ มา รอน

● ทาษ ไถ่ ทาษ เกิด ท้อง ทาษ์
ทาษ ท่าน ยก ไป ตี ศึก ได้
เจ้า ใช้ เจ็บ ป่วย มี มัน ผัด ได้ นา
ทาษ ธุลี บาท ไท้ ป่วย ไข้ คง จร

ร่าย

ศรี สิทธิ์ วิวิทธิ บวร นคร ศรี อยุทธยาเยศ
อดุลย์ เดช พุ้ง พ้า จบ แหล่ง หล้า เกรง ยศ
เกี่ยรติ ปรากฏ ทั่ว ด้าว ทุกข ไท ท้าว พำนักนิ์
เฉิก หลัก โลกย์ ภูล เกษม เปรม ใจ เมือง มิ่ง เย็น
เปน มงคล จักรพาพ วิศาล ศุข สมบูรณ์
ปุน แมน มา รังสฤษย์ เพื่อ บ พิตร เจ้า ช้าง
ยศ ยิ่ง ยศ ฦๅ อ้าง อาจ ให้ พึ่ง แสยง

◎ จบ โคลง นิราศ วังวาศ แต่ เท่า นี้ ฯะ

โคลง พระยา ตรัง

● อยุทธยา โสภิศ โพ้น มา แปลง เปน ฤา
ฤา ว่า บุญ เพรง แสดง พระ สร้าง
สิงหาศ พิมาน แสง สยบ โลกย์
แสง สุวรรณ์ พร่าง แพรว พ พริ้ม พราย ตา

● พราย ๆ พระ พุทธ แก้ว มรกฏ
ศรี สุวรรณ์ แจ่ม จรด รุ่ง พ้า
ภิหาร เลื่อน มุข ดด รุจิเรข เรือง แฮ
ไตรย โลกย์ เล็ง ค่ำ เช้า นอบ น้อม กร ถวาย

● ดิเรข กรุง เกียรติ เจ้า จักรพาพ
จุง จิตร พล เมื่อ สถาน สู่ พ้า
กัลยาง นิคม ชาญ ชาย ชื่น ชม แฮ
โสภิศ ภพ เลื่อง หล้า แหล่งถ้วนฤา เกษม

๑ เสนาะ สาร เสาวณี่ศ น้อง รำพรรณ แถลง นา
ปาง นิรา แรม ขวัญ เนตร ไว้
อก เร่ียม ตระถึง ศัลย์ สุด สิ่ง รัก แม่
แสน กระสิก โศก ใช้ ขุ่น ไข้ ใจ เร่ียม

๒ แอบ องค์ นาริศ น้อม แนบ ทรวง
ถูบ อุทร เชน ดวง สวาส ไหม้
อ้า โฉม วิมล พวง มาเถศ เร่ียม เชย
ควร เกร่ียก กาย เร่ียม ไว้ หว่าง ห้วง ทรวง สมร

๓ เกษ นี้ อมเรศ เอ้ือม องค์ แผลง เจ้า ฤา
ฤา สุเรนทร รุม แปลง หลาก หล้า
ลง ลา ธรนิศ แลง ลอง รูป ฤา แม่
ลัก สุเรนทร ยวน หน้า พี่ แล้ว เนา ใด

๔ ศับทิศ ทิพรศ ฉ้อง ฉม สมร ปอง แม่
พาง พิโดร ทรวง งอน โอฐ อ้อน
งอน อตรฐ จันทร เนื่อง เนตร กู เชย
งาม แม่ งอน สมร ค้อน คร่าว ช้า วัน เห็น

๕ เดาะ ดวง ดุจ เด็ด ตั้ง ติด ตา อยู่ แม่
พูน ค่ำ ตรุง ตรจ นา ภิศ พื้น
ดำ ทรวง ทิพย์ สุชา เพ็ญ ภาค พี่ ฤา
คดำ แม่ คดำ ฤา ถิ้น ยอบ เข้า คืน งาย

๏ จักร พรรดิ ภูวนารถ ไท้ ทศ องค์
ชม วิเชียร เชย อนง เนื่อง หน้า
ภิรมย์ รศ ยรรยง ยุพโยค แม่ ฮา
สนุก ที่ สุด รศ ห้า แห่ง น้อง กด เดี๋ยว

◎ ถวิลรศ ๆ อ่อน โอ้ เอา ใจ พี่ นา
สรง สระ ทิพ มาไลย หลั่ง น้ำ
จาก สม พิเสพ ใด ฤๅ มุ่ง เหมือน เลย
ชาย แต่ สาย เนตร ช้ำ ทราบ รู้ เรียม ถวิล

◎ อยู่ เทอญ สุด สวาส สร้อย สงสาร
เรียม จาก นุช ไป นาน เนิ่น ช้า
สำโรช รศ สาวมาลย์ วาย กลิ่น แล้ว แม่
รัก จัก โรย แรม หน้า แม่ หน้า นวลผจง

◎ เสร็จ โลม เสร็จ สั่ง สิ้น สอน สมร
ลง สู่ สำเภา จร จาก คุ้ง
รอย ยาก บ เคย รอน รักพราก อก แม่
ใจ หนึ่ง หนาม เจ็บ สดุ้ง เนื่อง ร้อน รุม กระศัลย์

◎ จาก มา เรือ ล่อง น้ำ เนตร ไหล
เวรวิบัติ กรรม ใด พี่ สร้าง
แรง บาป จึ่ง จูง ไกล สมร มิ่ง กู เฮย
แรง พี่ เดียว สุด มล้าง จาก ร้อย แรง กรรม

◎ ถึง วัด สาม ปล้ม ยิ่ง อาไลย
คิด แม่ ปล้ม ใจ ใจ จัก ขว้า
นับ วัน จะ คอย ใคร ครวญ ปลอบ นาง นา
ไอ้ ที่ ปล้ม กลับ ปล้า เปลี่ยน ร้อน มา เริ่ยม

◎ มา ถึง ถิ่น ท่า ตั้ง ฉาง เกลื่อ
ปาก พี่ จาง ใจ เผื่อ ถิ่ว ถ้ม
เกล้อม คิด ภาชนะ เจื่อ ลง เสพ รศ แฮ
หวน ว่า เกลื่อ เจื่อ ส้ม ม่อ น้อย นาง แกง

● วัด ทอง ทอง อร่าม เพี้ยง ศ ศิ ฉาย
เริ่ยม ยิ่ง ทุกข ฤๅ มลาย ละห้อย
หวั่น จิตร คิด แหวน สาย สวาสดิ์ พี่ มา ฤๅ
อ้า แม่ ถอด จาก ก้อย ส่ง ให้ เริ่ยม มา

◎ มลัก เห็น นาม ท่า บ้าน คอก ควาย แม่ นา
ควาย บ เห็น กลับ กลาย ตั้ง นี้
เฉก โฉม วิเชี่ยร พราย มา โนช เริ่ยม เอย
มิ แต่ นาม นุช กี้ เมื่อ น้อง เริ่ยม เห็น

◎ เริ่ยม มา ๆ ฤ ด้าว ดาว คนอง แด้ว แฮ
เชิญ เทพ นำ สาร สนอง ข่าว แจ้ง
ดาว นาม คนอง หมอง ดาว ฤกษ์ บน นา
ดี อยู่ ดอก อย่า เศร้า โศก ร้อน รุม ถวิล

๏ วัด ราชบุรณ เบื้อง บุญ ใคร ทำ มา
นาม ราช ฤๅ ราช ใด สืบ สร้าง
อ้า แม่ นี่ โท ไฉน นะ นาฏ เรียม เอย
เหมือน ราศ ให้ เรียม ร้าง ไป่ รู้ วัน สม

๏ ถับ ถึง บาง ผึ้ง ย่ำ อัษฎงค์
แล บ่ เห็น ผึ้ง ถง ถิ่น ถ้อง
อก เรียม นิราศ จง จิตร จ่อ แม่ นา
แล บ่ เห็น หนึ่ง น้อง คู่ คถ้าย นาม บาง

๏ เห็น วัด ดอก ไม้ มุ่ง เมิน หา
หวน ถึง ทาน พัศรา รวด เร้า
ฤๅ มี รศบุบผา พรรณชาติ ใด เลย
เฉก ดอก มลิ เจ้า พี่ ร้าง ถิ่น ชจร

๏ ถึง ถัด จะ ถัด หน้า เรื่อ จร
อ้า แม่ กถับ เปน ดอน บีด ไว้
กริ่ง ใจ พี่ อาวรณ์ สร่าง สวาศ แม่ แม่
เรียม ก็ บีด ภักตร ไห้ ร่ำ เศร้า ถา นาง

๏ โฉม แม่ ถอด รูป ไว้ ไนย ตา พี่ ฤๅ
รศ โอฐ โบก นาสา ทราบ ซ้ำ
ถนัด นาฏ เสาวนา เสนาะ โสตร อยู่ แม่
กริ่ง ที่ กาย เรียม ปด้ำ ปลอบ ห้วง รศ สมร

● กำสรด โหย หับ ห้อง ทรวง อา ดูร แม่
เชย แต่ รศ พัศรา เปลี่ยน น้อง
ร้าว รอย แหน่ง นักขา แนวชิด ทรวง เอย
ค่อ ประจักษ์ รอย ต้อง พี่ ไว้ เล็บ ใด

◎ โอ้ โอ่ ละ พี่ ม้าย มัว เมา มืด แฮ
จิตร พี่ เฉา เหลือ เฉา โฉด แล้ว
จาก นาง ดั่ง ตก เขา เมรุ พลาด ลง เอย
ดุจ จะ สอด ตา แผ้ว แผ่น พ้า ดิน หา

● สอด โศก ทุก ค่ำ เช้า อาสูร์ ตัว เอย
เพี่ยง พิกล กาย ดู ดั่ง นี้
อก นาง กับ อก ถู เหมือน ดั่ง นี้ ฤๅ
ฤๅ ว่า นุช แย้ม ปี่ ริ เล้น กล ใด

◎ เจ็บ เร่ียม สุด หอบ หิ้ว หาบ หาม แม่ อา
ยอก ซึ่ง หนาม เอา หนาม แสะ เสี้ยน
บ่ง พิศม์ พี่ จาก ความ เจ็บ แม่ แต่ แม่
ฤๅ จะ เปลี่ยน ใจ เพี้ยน พี่ ไว้ ตรอม ตาย

◎ ถึง แถว แนว บ้าน ช่อง นนทรี่
เร่ียม ก็ เมิน ทฤษดี่ หมู่ ไม้
พิศ พง พุ่ม สด ศรี่ เหลือง โสด แม่ เอย
เร่ียม ก็ ไข้ ไม้ ไข้ ช่วย ไข้ ใจ ตรอม

◉ พระ แผดง เรือง ฤทธิ์ ไท้ เทพา รักษ นา
สิ่ง สถิตย์ สาร สม ชื่อ ไว้
แน่ จึ่ง จัด บูชา เชิญ เทพ ท่าน แฮ
ดาด เดือด ทรวง ไห้ ให้ เดือด ร้อน แรม กระศัลย์

◎ มา เห็น โฉน เชี่ยว บ้าน บาง ขนง
บาง ไป่ เปรียบ บาง ทรง แม่ ไซ้
ขนง โฉม แม่ สุด วง หาง เนตร นาง นา
บาง ใช่ เอว บาง ให้ จาก เจ้า มา บาง

◎ สำมะโรง สำเหนียก ไม้ บอก บาง
บอก พิโยค เยาวนาง เนื่อง น้อง
เห็นศาล ตระเว็จ พลาง ถาญ สวาสดิ์ แม่ นา
เงียบ ดั่ง เค หา ห้อง พี่ ร้าง แรม เกษม

● มา ถึง นาม ชื่อ คุ้ง จาก แดง แล้ว แม่
จาก บ่ แดง เรี่ยม แสยง สยบ หน้า
แดง เดือด เนตร เฉก แสง สาย เนตร นาง นา
จาก บ ปาน จาก ช้า ชื่น ช้า รศ ใจ

● เรี่ยม มา ถึง ท่า คุ้ง นที
นามมะ บาง คาวี หนึ่ง นั้น
เห็น บาง พร่าง วารี แปลน เปลือก คม แฮ
คลอง ราก แปลน เกลือก กลั้น พี่ ไว้ กล บาง

๏ ถึง ด่าน ดาล เดือด ดิ้น แด สมร
เมือง สมุท ปราการ กร ก่อ สร้าง
เพลิง ด่าน ที่ สุม ชร เรือง โรจ
ร้อน ไป่ ปาน ราค ร้าง ยิ่งร้าน เพลิง สุม

๏ คิด เคียง สารศ เบื้อง บัว ปราง เจ้า นา
นอน กระทรง ใจ คราง ครั่น แค้น
นาง เอย จะ สระ สาง โศกสิ่ง ใดเลย
บัน ทุก ทุกข์ เร่ียม แหน้น อก แล้ว ฤๅ เห็น

๏ เจ็บ จัน กินเรศ ครั้น ครวญ คราง
สร สอด เสี่ยบ อุรภาง เมื่อ ม้วย
ตรา ตริ่ง ตระ หน่ำ ปาง ปอก ยอด ทรวง แม่
เจ็บ ไป่ ปาน เจ็บ ด้วย พี่ ร้อน แรม เลย

๏ ชตรฐ เหม ราช ผ้าย ผาด ผยอง
บาศ พเนจร จอง จอด ท้าว
ทบ องค์ พระ สงฆ์ สยอง สยบ สั่ง เหม นา
เร่ียม จะ ดิ้น ดัก เด้า ดุจ ไท้ ท่อน องค์

๏ พิโยค จาก รศ แก้ว กามา กู เอย
เร่ียม กระศัลย์ โศก หา แม่ เว้น
น้ำ เนตร พี่ ดวง ตา ตก พร่ำ วัน แม่
ทรวง ยิ่ง ดาล เดือด เค้น ตาก ร้อน พัน แสง

๑๐๗

● ยาม ดึก เงี่ยบ สงัด ด้าว เดือนฉาย แม่ ฮา
วับ วาบ ลำภู พราย พร่าง พร้อย
หิ่ง ห้อย จับ พฤกษ์ ราย เรี่ยง กิ่ง ไกว นา
แสง ดั่ง พดอย เพ็ชร ก้อย กริ่ด น้ิว นาง เฉวียน

◎ นาพิ กา นุช พี่ เอ้ย บอก ยาม
ทราย ระริน โรย ตาม ช่อง น้อย
บ่ เห็น นุช บอก ความ ใน ย่ำ ยาม แม่
ทราย ดั่ง สาย เนตร ย้อย หยาด น้ำ ตา เรี่ยม

◎ รุ่ง แหฉม พ้า ผ่า พื้น แหฉม ดิน
สาย สุชล โรย ริน พร่าง พร้าง
เจ็บ จิตร เพื่อ คน ฉิม จาก สวาส แม่ แม่
ถนัด ดั่ง ชวาน พ้า ชว้าง ชื่อ ไว้ ฤๅ หาย

๏ ปาก น้ำตุจ ดั่ง น้ำ เนตร เรี่ยม แม่ ฮา
เค็ม ก็ เค็ม สมร เทียม เทียบ น้ำ
คาก คา ตระ หง่อง เตรี่ยม คอย แม่ มา ฤๅ
ฟาย สุชล ปน ชี้ น้ำ ที่ น้ำ เค็ม ไหล

๏ เห็น หาด หลัง เต่า ตั้ง กลาง ชล
ผุด โผล ยาม เรี่ยม จน ยั่ว เย้า
เพี่ยร พิศ ละ กล กล เต่า โผล เชิน เอย
สนุก ไม่ ปาน เต่า เต้า โลก โพ้น พูล เกษม

๑ ค้น หน ทอด ดิ่ง ดิ่ว ดู ชด
สาย ดั่ง สาย ใจ ยล แยบ ชู้
เรี่ยม พราง แม่ แกว่น กล กาย พี่
เหมือน สมุท นุช รู้ หยั่งรู้ ใจ เรี่ยม

๒ ศร เข็ม ตั้ง ต่อ แต้ม คา ถม
กล เนตร นุช เมี่ยง คม ค่อย ค้อน
คา เรี่ยม สอด ประสม สาย เนตร นาง นา
พิศ ยิ่ง ศร เข็ม ย้อน ยอก ย้อน ทรวง ชาย

๓ สาย แสง สุริเยศ ได้ นาที่
พอ ประจวบ ถม ดิ่ ส่ง ท้าย
นาย งาน ฉุก ถัด ตี เพลา ชัก ช่อ นา
ใบ สมัด โบก ย้าย พี่ ย้าย ใจ กระศัดย์

๔ ตก ภุก เสี่ยง คลื่น ครั้น กรวญ ฟอง
อก พี่ เพี่ยง พัง พอง พุ ช้ำ
กุ เอย จะ กื่น กรอง นุช เมื่อ ใด เลย
นับ แต่ วัน จัก ปล้ำ โศก ช้ำ กรวญ หา

๕ เห็น เกาะ บัณฑิตย์ ท้อง ชล จิ่
นาม ชื่อ สี่ ชัง ตี อก ไห้
แสดง เหตุ ยุบล ศรี เสาว ภาคย์ เรี่ยมเอย
เกรง จัก บาก ใจ ได้ อื่น แล้ว ชัง เรี่ยม

๏ สม มุข ขับ แข่ง หน้า นวดแข แม่ ฤๅ
คิด เมื่อ ยาม นุช แปร ประ หน้า
อิง องค์ แอบ แกล แล เมียง ม่าย
หมาย ว่า มุข นาง ถ้า พี่ ถ้า รับ ขวัญ

๏ สม มุข นุช นาฏ แม้ เนียร มิตร
ว้า ว่า มุข นาง พิศ สวาส ตื้น
โฉม ภักตร แม่ แล คิด ตา พี่ ถึม ฤๅ
งาม ไป่ วาย วัน ลืม สุด หน้า พรหม สรรค์

๏ เกาะ คราม เขียว เล่ห ได้ คราม ดง
พิศ พาง พัศรา อนงค์ นุช ย้อม
ถนอม ปลิด จาก อรองค์ มา พี่ แม่ นา
โหย รทศ ทรวง น้อม แนบ ผ้า นาง กระศัลย์

๏ มลัก เห็น ไผ่ สร้อย โศก ตรอม ใจ เอย
ไผ่ บ่ ผอม เรียม ผอม ไผ่ เศร้า
งอก ราย รุ่น เรียงจอม ผา ผาด คิด แม่
เรียม รุ่น โฉม นุช เย้า ย่ำ เย้า ยวน ใจ

๏ เกาะ ส้ม กด ม่วง น้อง นาง ฝาน
จัด ประจง วาง จาน เรียบ ชิ้น
พิศ ผล พี่ แล ลาญ ดุง สวาส
คิด ชิ่ง รศ มือ ลิ้น ดุจ ได้ ชิม ผล

๏ บ่านนี้ศรีสวัสดิ์เจ้า จอมสมร พี่เอย
กันจุไร ฤๅนอน นั่งเหล้น
แซมพวงภู่เกษร บุบผชาติ ชมฤๅ
ฤๅว่านุชสระเส้น เกษน้องนางสนาน

๏ ถมถงหนาวสุดไซ้ อกอวร อกเอย
เรือแล่นถมหอบหวน ห่วงน้ำ
ถมโอฐรศคำชวน ชมพี่
ถมกระศัดย์เลี่ยวช้ำ ซ่านซ้ำทรวงหนาว

๏ เห็นวานดำแหวกว่าย ชลธี
หางโบกปานบานดี คลื่นคล้าย
กระบอกกระบัดหนี หลีกปาก
ปองแม่หลีกปากร้าย เพื่อนชู้ชวนเลี่ยง

๏ พิศเพี่ยนทองท่องท้อง ชมวัง
ถมดะเดิงดอยหวัง แหวกหว้าย
ปางสมรแม่จรยัง เวียงราช
รูปดะเพี่ยนทองคล้าย แม่คล้ายเพี่ยนทอง

๏ คลายๆอุรเวทเลี้ยว เดาชลา
มารุดโบกใบพา ไล่ซ้ำ
ถนัดโฉมเสพรศกา เมศพี้ เจี่ยวแม่
เรือก็รู้ที่น้ำ นาฏรู้ที่เรียม

๘ ถึง ปราน นุช พี่ ให้ โหย หา
ปราน ประจักษ ไนยนา นึก เศร้า
บอก ทาง ชี้พ เรียม ลา นุช พี่ แล้ว แฮ
เรว แม่ มา มา เจ้า ลั่ง น้อย นาง เอย

๙ เจ้า ลาย ลาย ฉาก กั้ง เตี่ยง นอน นาง นา
เขียน เล่ห์ ลาย ศิขร เขตร นั้น
ใฝ่ ใจ จะ ขอ พร นบ เทพ ท่าน แฮ
เชิญ เทพ เจ้า ลาย ลี้ ลาศ ให้ เห็น องค์

๑๐ มา ลด เข้า เขตร แคว้น ชล ชี้ แม่ ฮา
นาม เจ้า โขลก เขา ผี หลอก เหล้น
ละลอก เพรียบ พราย ตี ฟอง ฟาด
โคลง ซึ่ง เรือ เรียม เต้น ตราบ ท้าว อัษฎงค์

๑๑ นม สาว ฤๅ ไป่ ได้ เห็น สาว แม่ นา
เห็น แต่ เกาะ เรียม หนาว จิตร ไซ้
คิด ถึง นุช งาม จาว วิมล มาศ เรียม เอย
จูบ พี่ เจิม รศ ไว้ หว่าง เต้า ทรวง นาง

๑๒ เห็น พ้า หมอก เมฆ แผ้ว อำภร แม่ อา
ศรี สไบ นุช คอน ขอก เต้า
ทรวง ถึง ยุพา สมร ศรัด เคร่ง ทรวง แม่
เพ้อ กระชง หัตถ์ ท้าว ทอด เงื้อ มือ เผยอ

◎ ทยาน ใจ ใจ บ่ ได้ เหมือน ใจ กู เอย
เจ็บ ที่ เทอญ เทียม ไศล เถื่อน ถ้ำ
สอด เนตร ทัศนา ใน ภักตร แม่ วาย เลย
แล บ่ พบ นุช ค้ำ คั่ง แค้น ทรวง ขนาง

◎ คิด วัน เรา แรก สร้าง สอง สม ศุข นา
สอง ประยุทธิ ชาญ ชม ชะเด็ม
เลย ล่วง นิรา รมย์ เริง รื่น ยาม แม่
เกรง จะ พลัน พลาง เจ็ม จอก ถ้า คอย สมร

◎ ทุปทิพย์หอม ไป่เว้น วัน หาย เลย แม่
นาสิก ทิพย์ ยัง กลาย กลิ่น พร้อย
เสาว คนธ์ ฉวี วาย เวน ชื่น ชม ฤๅ
เบื่อน ซึ่ง นาสา คล้อย จาก น้อย ลอย เหิน

● ร่ำ ฝาก ทุก ย่าน น้ำ แนว สินธุ์
อาจร เมื่อ รทุบ ยิน ซึ่ง ร้อน
แรม นาง สุรางค์ อินทร์ สาม โลกย์ แรม ฤๅ
ร้อน นิรา รศ ซ้อน พี่ ไว้ เดียว โฉม

◎ แต่ เยาวน์ เยาวยอด สร้อย ศรี สม บูรณ เอย
แสน เสน่ห์ แสน สนิท ชม ชื่น ชู้
ตราบ ใด นิทรา รมย์ รม เยศ ใด แม่
ยัง ไป่ ควร เคียง คู่ สุด สิ้น สม เกษม

๏ ถึง สาม ร้อย ยอด โอ้ อาวรณ์
สุด สั่ง สุด โศก สมร สุด เศร้า
สุด ยอด ยิ่ง ศิขร สูง สุด นาง เอย
สุด ยอด รัก รัก เจ้า ยิ่ง ร้อย พัน ทวี

๏ อ่าว เกลี่ยว เกลี่ยว น้ำ วิ่ง เวียน วน
เกลี่ยว กลับ พิกล กล ดั่ง นั้น
เหลือบ เหลี่ยว อ่าว เกลี่ยว ฉงน ฉงาย เปล่า ใจ นา
เย็น แม่ เกลี่ยว กลับ กล้ำ อุ่นเนื้อ ทรวงเรี่ยม

๏ เห็น เขา มอง ไล่ หวั่ว หวาด ทรวง
โอ้ แม่ โฉม งาม พวง ภู่ พ้า
เขา ไล่ แล ดวง ภักตร แผ่น ผา แม่
เหมือน พี่ เมิน มอง หน้า นุช ไว้ เวียน หนี

๏ เมือง ใหม่ ไร้ ถิ่น ร้าง แรม คน
เรี่ยม ก็ แรม นุช ทน เทวศ เศร้า
ฤๅ รอย ราช มา จน จำ อยู่
เพี่ยง พี่ บำราศ เคล้า คลาศ น้อง มา ไกล

๏ เคี่ยร วาน เข้า เขตร ขั้น สีมธุ
วาน ช่วย บอก ว่า กู กรรม น้อง
แม้ ม้วย ชีพ จัก ดู กัน ยาก แล้ว แช
วาน บ่ รับ คำ ร้อง ร่ำ ให้ ถัง วาด

◎ อำนาจ ความ สัตย์ ตั้ง ต่อ สมร กุ เฮย
ทรวง ทุเรศ ไฟ ฟอน ฟาด พุ้ง
อรรณพ เทพย์ สาคร ควร แม่ รา แม่
วัก ซึ่ง ชล เทิญ ทุ้ง ท่า น้ำ มา ทรวง

◎ ละ ลิม รส เกล่ กล้ำ โภชา
กอป แต่ ชล ทด ทา ทาบ ท้อง
ชู้ ชวน กระ ยา อา ดูร มิ่ง ก เอย
เหี้ยร ระคาย เคือง ข้อง บีด หน้า กัน แสง

◎ ขระลึง อดัก ด้อม ดู เดียว เจ้า นา
หลง สเทิน พิศ เหลี่ยว เหลือบ เศร้า
ระทวย ระ ทด เสี่ยว สาย สวาส กรวญ แม่
เฉวียง ซึ่ง กร กาย เก้า กอด หน้า เคียง ชนง

◎ แสง เทียน สาย ส่ง ส้อง แสง เดือน
ดาล กระเวน ใจ เหมือน จัก บ้า
คิด ภักตร วาย เดือน ควง ทวีป รัก แม่
ละ พี่ เมา มัว หม้า ค่ำ เช้า คืน ยาม

◎ สาคร กรวญ ร้อง หวั่น หวาด ทรวง แม่ ฮา
เร่ียม ร่ำ ลึบ สาร สรวง สอบ ใบ้
เสมอ โศก พี่ จาก ควง มา โนช เร่ียม เอย
มา แม่ ยา ใจ ให้ พี่ น้อย ยา ใจ

● เคย ชวน ชม ชิ่ง หน้า ส่วน เส
มือ นวด แนบ จัง เก แกะ พล้ว
พลาง โลม ลูบ ลาเพ ปราง มาศ แม่ แม่
พลาง พี่ วอน นาง หน้าว เนตร ค้อน เคือง คำ
๑ ศ เศียร แส่ง แดด ส่อง ลุด เงา แม่ ฮา
เคย นิทร แนม แนบ เพลา พี่ เคล้า
สารศ ล่ำ เพ็ญ เยา เยาว รูป เรียม เอย
โอ้ พี่ เคย กลั้ว เกล้า กลิ่น เกลี้ยง เกลา ใจ
● เท ทรวง ฉลับ เกลือก กลิ้ง มอง หน หา แม่
ฤๅ อรินทร ยล ยอด สู้
อาทว่า นาฏ จาก คน พราก พี่ เอา แม่
เคียง ชิดา มา สู้ โศก ดิ้น เดียว สมร
๑ ลม พา นา เวศ เสื่อง ลับ ลิ่ง
เขา ชื่อ นาง รำพึง อยู่ นั้น
อา แม่ จะ คำ นึง นึก เด่ห์ เขา ฤๅ
เรียม ก็ รำพึง อั้น อก ช้ำ เฉก เขา

กล่อม พระ ที่ นั่ง บาง ปอิน

๑๖ ◎ บัง คม บรม บาท วิบุลย บง กช ไท้ ธำรง
บุรินทรา ไช ศรัย

◎ คือ จอม จักร พรรดิ ยาง กูล บุญ ฤทธิ บริบูรณ
พระ บาท บำรุง กรุง ไกร

◎ ฉัน ฉัตร เฉลิม แผ่น ไผท ไท ร่ม เกล้า กล่อม ใจ
ประชา ประชุม ชื่น บาล

◎ ทรง พระราช ดำริห์ เริ่ม การ สร้าง ราช วัง สถาน
ประทับ ฤดู ชาด ฝน

◎ พระ นิเวศ แทบ เกาะ กลาง ชล ตำแหน่ง ตำบล
โบราณ บุริ อโยทธยา

◎ เสด็จ สถิตย พระ ที่ นั่ง โอ พาร์ สมัติ สมยา
วโร ภาษ พิมาน ไพยนต์

◎ ไอ ศวริย ทิพ ยาศน อำภณ ยอด หยัด พึ่ง ยล
มี ชล ขัง รอบ ขอบ สระ พัง

◎ มี ตึก ตำหนัก ใน ราช วัง หลาย หมู่ มาก หลัง
เปน ที่ พัก ศุข สำราญ

◎ หนึ่ง อีก ตำหนัก นงคราญ วรนาฏ กระ เษม สานต์
สภาคาร ราช ประยุรวงษ์

◎ เหม มณ เฑียร เทวราช บรรจง ยอด ปราง ยรรยง
พิมาน สถาน เท ไทย

ทิม ดาบ องครัก นอก ใน ทิม ทหาร อาไศรย
ราย เรียบ รักษา พาเหี่ยร
อีก อนึ่ง นาม ราช มณเฑียร อุทธยาน ภูมเส้ถียร
ศถิตย์ ใน สวน ครร เฉลิม
ตำหนัก หมู่ ใหม่ ต่อ เติม แปลง แปลก เปลี่ยน เติม
ห้า หมู่ อยู่ เรียบ เรียง รัน
ด้วน เดิศ เด่ห์ เทพ แสร้ง สรร งาม หลาก ๆ กัน
พิภพ ไผท ใด ปาน
บัญจมี ดิถี วรวาร อาสาพ มาศ กา
พ ปักษ์ กำหนด นับ นิยม
แต่ง ตั้ง ที่ นั่ง กล การ สยม พรพัทฒโน ดม
ประดับ ประดิษฐ อำไพ
พระ มหา เสวตร ฉัตร ไชย รำ ยวญ มาไลย
มะลิระย้า ยรรยง
บายศรี หิรัญ บัญ จงค์ แก้ว กาญจน อะลง
กฎ เรียบ ระเบียบ เรียง กัน
ครบ เครื่อง คันธรศ เจือ จันทน์ จุณ เจิม เฉลิม ขวัญ
สมโพช เสวตร ฉัตร ไชย
พร้อม พระ ประยูร ญาติ ยา ไท ศุภ จิตร แจ่ม ใส
ก็ จุด ประ ทีป เทียน ทอง
บันดา ข้า เฝ้า ทูลถอง ธุลี พระ บาท ทั้ง ผอง
ประนัง ประนต บทมาลย์

เพื่อ ภักดิ์ โดย โบราณ จารึก ตำนาน
ดั่ง นี้ จะ ตั้ง เปน ประถม

๏ อัง เชิญ เทพย ดา มา ชม ศิริ สำราญ รมย
มณ เฑียร ธิราช รติ ไสย

๑๕ ๏ ฮา อ้า ท้าว ผู้ รงง สฤษดิ์โลกย ร เห็จ หงษ เหิร ไคล
แปด หัถ ทาน ประทุม ไชย กระจาย กลีบ กระดึงกร
๏ ฮา อ้า องค์ อัน รงง อุรุค อาศน กฤษณุ นารถ นิลาภรณ์
เดอ หลัง สุบรรณ์ สกุณ จร กระ พือ บีก ตระ บัด บิน
๏ ฮา อ้า องค์ สุริ สุระ ธำรงค์ จันทร จุราช ฎา อินทร
เฉวียง เวียด สังวาร สิรุระคินทร์ เกลิง อาศน พฤษภทยาน
๏ ฮา อ้า องค์ สุชัม บดี ดำกด วชิรหัถ เทิด ทาน
สถิตย์ เหนือ เสวตร คช สาร จรูญ โรจน์ จำรัส ศรี
๏ สี่ เทพย์ ผู้ ทรง คุณ มหา ประเสริฐ แท้ ใน ราษตรี
รัง รักษ แด รัง สฤษดิชี่ วิตร ทั่ว ทั้ง สากล
๏ อื่น อีก คือ จอม จตุรโลก ยภิบาล บำ รุง ชน
คาบ นี้ จง มี กระ มล ยล ธุระราช แด เร็ว มา
๏ เปรม ปรีย์ ประสงคะหะ จะ รับ พลี กรรม หรรษา
พุ่ม พาน ผจง ด้วย บุษบา บิ ยุธ แย้ม ยยง งาม
๏ ราว เทียร ประทีป สุวรรณ บัด จง กด แก้ว วะ แวว วาม
เครื่อง ทอง กกด วิมล ทราม จะ พึ่ง รัก สมัค ยล
๏ เชิญ เทพ ทั้ง มวญ เสด็จ มา ประชุมพร้อม ในไพชยนต์
รับ สิ่ง สการะ แด กำนด มนุญ โภชน์ ผจง ถวาย

๏ จง ชม พิมาน มุข ดิเรก
สิงหาศน์ บัญชรพิพิธราย
● ถำ ยวน ระย้า รัตน ห้อย
ฉอด แสง ประทีป รัตนดู
● เชิญ ชม มหา ฉัตร เสวตร
ผ่าน แผ่น พิภพ ภูว สยาม
๏ แถว ช่วย อำนวย พร พิพิธ
สบ สรรพโรค บ มี พาน
๏ ให้ ทรง เกษม สุข เสวย
ศวรรยา ธิบัติ นฤไภ
๑๐๏ หนึ่ง ข้า ทูต ถอยงบทมาลย์
อยุทธยา ตำแหน่ง มี่
๏ ชิด ใช้ ใน ราชการ
ประหยัด ระมัด กาย
๏ สงไสย สิ่ง ใด ๆ
สิ่ง ชอบ พึง ยิน ยถ
๏ รักษา สำ มคี รศ
ชอบ ผิด บัญญา นำ
● อย่า เอื้อ แก่ อามิศ
ประพฤติ ใน ทาง พาด
๏ ตั้ง จิตร จำนง ตรง
ควร ชอบ รบอบ ธรรม์

เอนก เลิศ จำหลัก ลาย
บรรจง เพริด บรรเจิด ศรี
พระพร้างพระร้อยพระพรายพรู
ระ แวบ วับ ระวาว วาม
อัน ก่อ เกษ ร ดัง งาม
ประ เทศ ด้าว อุดม สฐาน
จำเริญ ฤทธิ ไชยชาญ
นฤพาธ บำราศ ไกล
ศิ ริ รัช โภไคย์
ย พิพัฒน์สวัสดิ์
กรม การ บุริศรี
พระ หลวง ขุน ตัว มุด นาย
จง จำ จด กำหนด หมาย
อย่า ได้ หมิ่น บระ มาท ตน
ไม่ รอบ รู้ ควร ฝึก ฝน
สั่ง เกต ไว้ ให้ แม่น ยำ
ซึ่ง แตก ร้าว ห่อน ควร ทำ
ความ สัจ ซื่อเปน แก่น สาร
ทุจริต ประกอบ การ
ผดุง เท็จ ผเด็จ ธรรม์
ดำริห์ ตริ ทุก สิ่ง ชัน
บุราณ ราช ประเพณี

๑ ถือ มั่น กะตัญญู แด ทั้ง กัตเวที
ฉลอง บาท ด้วย ภักดิ์ ประเสริฐ ศุข สถาพร
๒ เหล่า เสวกา มาตย์ พ้ัง ประกาศ นุศาศน์ สอน
เชิง ฉันท์ รำพรรณ กลอน กำหนด จำ ให้ เจน ใจ
๓ จง มี่ มะโน นึก รฦก ตรึก จาฤก ใน
คำ ข้อ คดี ใด อัน ชอบ ใช้ อย่าเชื่อนความ
๔ สุจริต คิด จง รัก สวามิภักดิ พยา ยาม
ซื่อ ตรง อย่า เลื่อม ทราม จะ เลื่อง ชื่อ ระบือ ชม
๕ พระ คุณ การุญ เลี้ยง ได้ อยู่ เย็น สำราญ รมย์
ดับ ร้อน กระหม กรม เทวศ เศร้า บัน เทา หาย
๖ พระเดช มา ปก เกล้า ทุก ค่ำ เช้า เปน สุข สบาย
สิ่ง สรรพภยันตราย นิราศ ร้าง นิรันดร
๗ ๑๖ หนึ่ง โสด ทวย เทพย นิกร มริ รักษ พระ นคร
กรุง เทพ ทวา ระ วะดี
๘ เสื้อ เมือง ทรง เมือง เรือง ศรี หลัก เมือง อัน มี
มหิทธิ เดช ไชย ชาญ
๙ ภูม พฤกษ อารักษ ทุก สถาน ทั้ง เทพ พิมาน
ใน พื้น อากาศ ดาษ เดียร
๑๐ อีก องค์ เทวราช จำเนียร เนา เหม มนเฑียร
สถิตย์ ณ เกาะ แก่ บรรพ์
๑๑ จง ควร คุ้ม ครอง ป้อง กัน อา พาธ พยัน
ตราย แห่ง ชนพล เมือง

น่า ๙๕๒ วชิรญาณ

๑ ทั่ว หน้า อย่า ช้อง เชิญ เครื่อง จำเริญ รุ่ง เรือง
ด้วย ทรัพย์ สิ่ง สฤงฆาร

๒ ไทย เทศ เศรษฐี มหาศาล พึ่ง โพธิ สมภาร
ค่าง คิด ไป ค้า มา ขาย

๓ จง ช่วย เกื้อ กัน อันตราย นฤทุกข ทุก ภาย
พิบัติ บัง เกิด มิ้ทา

๔ หนึ่ง โสด ขอ เทพย วดา หก ให้ ขาราบ
อย่า หย่อน อย่า เกินพอ ดี

๕ ธัญชาติ มะเด็ด รวง มาก มี ทวย ราษฎร เปรม ปรี
จัด นำ กำนัน พลัน ถวาย

๖ หนึ่ง สัตว์ จตุบท ทั้ง หลาย ทวิบาท บัง วาย
แต่ เวร มนุษย์ จอง ผลาญ

๗ ชล จร น้ำ หนอง ท้อง ธาร จง พ้น ไภย พาล
พิบัติ ประมง ดง ไพร

๘ ให้ อยู่ เย็น ศุข สบใสมย ใน โอ ฆา ไลย
ตำนักนิ์ แหล่ง แห่ง คน

๙ หนึ่ง โสด ไทย เทพ ทั่ว สกล จง มี กระมล
มนัส มุ่ง หมู่ บร

๑๐ บันดา บัจนิกนิกร นา นา นคร
ให้ ครั่น ให้ คร้าม ขาม บุญ

๑๑ ยำ เยง เกรง เกียรติ พระ คุณ ใน องค์ อดุลย์
คิดก โล ไกศวรรย์

◎ อย่า อาจ อวด มือ มา ประจัน ต่าง คิด มา ตัด
บัง คม ด้วย ใจ ไมตรี

◎ ให้ ทรง ธำรง ธรณี เสวย รมย์ ร้อย ปี
เปน ศุข สำราญ นาน เนา

◎ ปรากฏ พระยศ ยืน เทา ตราบ ม้วย ชุน เขา
สิเนรุสิ้น สาคร

● ชัย ๆ วิวิธ บ วร ศักดิ ๆ กำจร
พระเกียรติ แจ้ง จบ กัลป

● ศรี สฤษดิระจิตร พจน์ นิพันธ์ สดุดี โดย เชิง ฉันท์
เฉลิม พระยศบริบูรณ

ประจำเดือน ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๓๑ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ สมาชิกได้มายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๕๒ ท่าน ได้ลงชื่อ ๓๒ ครั้ง หนังสือที่ได้ยืมไป คือ หนังสือไทย ๑๕๖ เล่ม ๙๐ เรื่อง หนังสือต่างประเทศ ๗ เล่ม ๗ เรื่อง ขายวชิรญาณสุภาสิตได้ ๑ เล่ม เงิน ๒ บาท ๕๐ สตางค์ ขายวชิรญาณรายเดือนได้ ๑ เล่ม เงิน ๑ บาท ค่าปรับยืมหนังสือเกินกำหนด เงิน ๑๙ บาท สมาชิกส่งเงินค่าเกมบิลเดียดซ์รวม ๕ ท่าน เงิน ๒๓ บาท ๑๒ สตางค์ครั้ง รวม ๔ ราย เงิน ๔๕ บาท ๑๒ สตางค์ครั้ง

สมาชิกส่งเงินบำรุง

สามัญสมาชิกฝ่ายน่า

พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิยาดา	ปีที่	๑๙	เงิน	๑๕ บาท
,, ,,	กรมหลวงพิชิตปรีชากร	,,	๑๙	,,	๑๕ ,,
เจ้าพระยาภาสกรวงศ์		,,	๑๙	,,	๑๕ ,,

ภาคีสมาชิก

พระวรวงษ์เธอ	พระองค์เจ้าปรีดา	,,	๑๙	,,	๑๕ ,,
,, ,,	พระองค์เจ้าวัชรีวงษ์	,,	๑๙	,,	๑๕ ,,

หม่อม เจ้า ระเบียบ		ปีที่	๑๙	เงิน	๑๕	บาท
หม่อม เจ้า วัชรินทร		,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หม่อม เจ้า ทัศนา		,,	๑๙	,,	๑๕	,,
เจ้า พระ ยา รัตยา ธิเบศร	(พุ่ม)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา ประชา ชีพ บริบาล	(ผิ่ง)	,,	๔๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา นรฤทธิ์ ราชหัช	(ทอง ดี่)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา นริศร ราชกิจ	(สาย)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา ศรี สุนทร โวหาร	(กมล)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา จุฬา ราช มนตรี	(สิน)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ยา ยอด เมือง ขวาง	(ฤกษ์)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ฤทธิ จักร กำจร	(เปา)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ ผดุง ศุลก กฤตย์	(น่วม)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
จมื่น ไว สนิท	(เอิบ)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หม่อม นิวัทธ อิศร วงษ์	(ม,ว, พยอม)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
พระ วิภาค ภูวดล	(แมค คาที่)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หลวง ภูวสถาน พินิจ	(แปลก)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หลวง ฤทธิ์ นาย เวร	(ม,ล, วราห์)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หลวง สรรพการ หิรัญ กิจ	(เชย)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หลวง สารกิจ ปรีชา	(ม,ว, สง่า)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
หลวง โกษากร วิจารณ์	(อยู่)	,,	๑๙	,,	๑๕	,,
นาย ร้อย เอก รื่น		,,	๑๙	,,	๑๕	,,
นาย ช่วง มหาด เล็ก		,,	๑๙	,,	๑๕	,,

ภาคนิ่สมาชิก

หม่อม เอม ปีที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

สมาชิก ส่ง เงิน บำรุง ปี เก่า ปี ใหม่

สามัญ สมาชิก ฝ่าย น่า

พระเจ้าน้อง ยา เธอ กรมหมื่น อดิศร อุดมเดช ปีที่ ๑๘ เงิน ๑๕ บาท

,, ๑๙ ,, ๑๕ ,,

รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท

พระเจ้าน้อง ยาเธอ กรมหมื่น พงษา ดิศรมหิป ปีที่ ๑๘ เงิน ๑๕ บาท

,, ๑๙ ,, ๑๕ ,,

รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท

ภาคี สมาชิก

พระ ยา เกษม ศุข การี (คลับ) ปีที่ ๑๘ เงิน ๑๕ บาท

,, ๑๙ ,, ๑๕ ,,

รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท

พระ นรศาศ สารกรรม (เจิม) ปีที่ ๑๘ เงิน ๒๐ บาท

,, ๑๘ ,, ๑๕ ,,

,, ๑๙ ,, ๑๕ ,,

รวม ๓ ปี เงิน ๕๐ บาท

พระ ยา ศักดา ภิเดช วรฤทธิ์ (ดั่น) ปีที่ ๑๘ เงิน ๑๕ บาท

,, ๑๙ ,, ๑๕ ,,

รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท

พระ สถิตย์นิมาน การ	(ม,ว, ชิต)	ปีที่	๑๗	เงิน ๑๕	บาท
		,,	๑๘	,, ๑๕	,,
		รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท			
พระ ภักดิ์ ภัทรา กร	(โอ จิว)	ปีที่	๑๗	เงิน ๑๕	บาท
		,,	๑๘	,, ๑๕	,,
		รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท			
นาย หนู มหาด เด็ก		ปีที่	๑๗	เงิน ๑๕	บาท
		,,	๑๘	,, ๑๕	,,
		รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท			
นาย เกี๋ยก		ปีที่	๑๗	เงิน ๑๕	บาท
		,,	๑๘	,, ๑๕	,,
		รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท			
นาย คิ่ง นรินทร		ปีที่	๑๖	เงิน ๒๐	บาท
		,,	๑๗	,, ๒๐	,,
		,,	๑๗	,, ๑๕	,,
		,,	๑๘	,, ๑๕	,,
		รวม ๔ ปี เงิน ๗๐ บาท			

ประทาน เงิน บำรุง ถ่วง น่า จำนวน ปีที่ ๒๐

ภาคินี่ สมาชิก คือ

พระ เจ้า บวร วงษ เธอ	พระ องค์ เจ้า สุดา สวรรค์	เงิน	๑๕	บาท
,, ,,	พระ องค์ เจ้า วงษจันทร์	,,	๑๕	,,
,, ,,	พระ องค์ เจ้า เฉิดโฉม	,,	๑๕	,,

พระเจ้า บวร วงษ์เธอ	พระ องค์เจ้า ประโลมโลกย์	เงิน	๑๕	บาท
,, ,,	พระ องค์เจ้า โศรก สร่าง	,,	๑๕	,,
,, ,,	พระ องค์เจ้า พิม พับศร สร้อย	,,	๑๕	,,
พระ บวร วงษ เธอ	พระ องค์เจ้า สอาง องค์	,,	๑๕	,,
,, ,,	พระองค์เจ้าฉายรัศรี หิรัญพรรณ	,,	๑๕	,,
,, ,,	พระองค์เจ้า อับศรศรีราชกาญดา	,,	๑๕	,,

สมาชิก ให้เงิน บำรุง พิเศษ ปีที่ ๑๙

ภาคี สมาชิก

พระ ยา เพ็ชร ปาณี	(กรี)	เงิน	๕	บาท
พระบริคุต วรภัณฑ์	(คง)	,,	๕	,,
หนวง เดช นาย เวร	(กริ่ม)	,,	๕	,,
ขุน ภูมิภาค พิสุทธิ์	(มั่ง)	,,	๕	,,

รวม ๔ ท่าน เงิน ๒๐ บาท

งบ บี เงิน รายได้

เงิน พอน	ราย พระ ยา ราไชย ฯ	เงิน	๓๒๐๓๓	บาท	๔ สตางค์
,, ,,	ราย ราช กุมาร	,,	๓๕๙๗	,,	๕๒ ,,
เหลือจ่าย	ยก มา	,,	๓๓๗๕	,,	๗๒ ,,
		รวม เงิน	๑๕๗๘๓	บาท	๓๗ สตางค์

จำนวน เงิน ซึ่ง ได้รับ ใน บี ที่ ๑๙ คือ

เงิน บำรุง บี ที่	๑๓	เงิน	๕๐	บาท
,, ,,	๑๔	,,	๗๐	,,
,, ,,	๑๕	,,	๕๐	,,
,, ,,	๑๖	,,	๑๕๐	,,
,, ,,	๑๗	,,	๕๑๐	,,
,, ,,	๑๗	,,	๑๓๒๐	,,
,, ,,	๑๙	,,	๕๗๓๐	,,
,, ,,	๒๐	,,	๑๙๕	,,
เงิน บำรุง พิเศษ		,,	๒๐	,,
ขาย วชิรญาณ		,,	๒๕๐	,, ๗๒ สตางค์
ขาย บาญชี หนังสือ อังกฤษ		,,	๓๐	,,
,, ,, ไทย		,,	๒	,,
ขาย หนังสือ ชำรุด		,,	๑๖	,,
คำ เกม บิด เดียตซ์		,,	๒๕๓	,, ๖๕ สตางค์

ค่า ปรับ ยิ่ม หนังสือ เกิน กำหนด เงิน ๑๙ บาท

ดอก เบี้ย เงิน แบงก์ รวม ๓ ราย " ๕๕๙ " ๖๙ สตางค์

รวม รับ ปีนี้ เงิน ๗๒๗๖ บาท ๖ สตางค์

ยก ราย จ่าย หัก ยอด รับ ปีนี้ คงเหลือ เงิน ๖๗๕ บาท ๗๐ สตางค์

คง มี เงิน เหลือ ยก ไป ปีที่ ๒๐ ทั้ง เงิน นอน ด้วย เงิน ๑๕๔๖๙ บาท ๗ สตางค์

งบ ปี น่า ๙๓

รายจ่าย ๒ รวม ๑๒ เดือน

		บ,	ส,
น่าที่เลขานุการ	การประจำ	๑๔๔๐	
	การจร	๔๒๐	๕๗
น่าที่สาราณียกร	การประจำ	๑๗๑๖	๗๒
	การจร	๑๔๐	๖๒
น่าที่บรรณารักษ์	การจร	๑๐๗๒	
น่าที่ปฏิคม	การประจำ	๒๐๑๗	๗
	การจร	๔๗๗	๑๖

รวมจ่ายเงิน ๗๕๗๐๖ บาท ๓๖ สตางค์

บาน แพนก

โคลง ฉันท์ กาพย กลอน ฉันท์ สุภร ธนู น่า ๑

ราย งาน ประจำ เดือน น่า ๗๙

กรรมสัมปาทิก สภา ปี ที่ ๒๑ รวบ รวม ลง พิมพ์

พิมพ์ วัน ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ร,ศ, ๑๒๐

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิกปีที่ ๒๑

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิกรบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

สุตร ธนู คำ ฉันท์

๑๕ ขอ น้อม ศิโร ศิร มกุฎ
ด้วย สาธุจิตร กมล ปาน
๏ ถวาย ปาง ศุบทวร บง
ตราไตร สุราสุร แล อิน
๏ อัน ทรง มหา กรุณิกา
ปอง โปรด ประชา นิกร ชน
๏ เสี่ย องค์ พธู บรมไอย
ออก ทรง ภิเนศ กำมเพี่ยร
๏ เปน ที่ คณา นิกร กินะ
พรหม มิน สุรินทร จำนอง
๏ หนึ่ง นบ พระไตรปิฎก ธรร
กฎอรรถ อัน สุขุม สา
กร กฤษดา การ
กมเลศ จง ถวิล
กช รัตน ราชิน
ทรเทพ สรพ สุกล
ชคสัตว ผู้ มนท์
นิฤทุกข พิบาก เบี่ยน
ศูรยราช จักเจี่ยร
แล ฤโพธิ สม พอง
รนาค ปวง ปอง
ก็ ประหยด บูชา
มวิสุทธิ อัน ปรา
ธร สิทธิ สมบูรรณ์

◎ เทฟา แล มานุษย ใน สร โลกย ฤแจ้ง มูล
แห่ง ห้อง พระไตรย บีฎก ธรร แล ประเสริฐ แก่น สาร
● ข้อย ข้า ชลีกร ภิวันทย์ อภิมัตย มัสการ
สงฆาธิก สงฆวรญาณ อริย มารค คุนธร
◎ เปน อาทิ คือ พระ ถิรอญ เบญะโกณฑบ เริ่ม สอน
เสร็จ ศุข พระโลก อุดร ธร ศิล สังวเรนทรีย์
◎ เสร็จ ข้า ถวาย กร ประนม คุณ รัตนไตรย มี
พร้อม ด้วย ทวาร บวร ตรี ยวิสุทธิ ศรัทธา
◎ นบ บาท มเหศร ดำรง อุสุภินทร เปน พาหน์
อาภรณ พิจิตร รจนา ฆุรวินทร พราย พรรณ
◎ อีก องค์ พระ กฤษณ บดิน ทรนาค เปน บัล
ลังก์ เสพพธู สมร อัน อภิรมย เชษย์ร สินธุ์
◎ หนึ่ง ท้าว ธตรง จตุร ภักตร วรภาคย โสภิน
เห็จ หงษ พาหน แล บิน แล ตระศักดิ หาว หน
◎ ไตร เทพไท อธิก ทรง สุรเดช ดำกล
องอาจ สมรรถ จผจญ อริราช ขอ พร
◎ หนึ่ง ข้า ก็ คาระวะ ประชุม วรบุษบา กร
กรรพุม วิสุทธิ อนุสร ศิรน้อม นมัสการ
◎ คุโณ ปรฌาคุรุ ประเทศ นุวิเสศ อาจารย
สิกสา นุสนธิ วิษดาร กล กาพย สิบ สนอง
● ไหว้ บุพ เทว คณคุณ นุประการ ปก ปอง
บ้อน ม่าน แล มี นุเคราะห์ครอง บริรักษ เปนตน

๏ บังคม บรม บท รัตน อดิศร ภูมน
คือ องค์ พระ จักร ภุชพล หริรักษ แปร เปน
๏ มา หวัง อำรุง บวร สา ศนอาทิ ดับ เข็ญ
ทุก ทั่ว ประชา ชน ก็ เย็น ศุข สรรพ สวัสดิ์
๏ เปน บิ่น นรา นิกร หมู่ มุกข มาตย มนตรี
ใน กรุง ทวาระ วดี ศรี ศุภ ภาคย ไพบูลย์
๏ เสนา คณา สุร คณางค์ ก็ อเนก มาก มูล
เพียบ เพญ พระ เกียรติ อดิศูร ยศ ยิ่ง ธเรษ ตรี
๏ เปน จ้าว พระ จ้าว นรนรา ธิปไตย ภูมิ์
ทุก ท้าว ถวาย กร ชลี อดิเรก ฦๅ ฉาญ
๏ ผู้ ข้า แด บาท มุลิกา กรราช สมภาร
ขอ แถลง อดิศ ทร ดำนาน นิติยธรรมโดย ใน
๏ บัณฑาศ ชาฎก นิเทศะ อุทาน ตรัสไตร
มิ นาม สูตร ธะนุไวย วรวงษ พุทธางค์ กูร
๏ โดย ข้า กตัญญู กะตะเว ทิกะ องค์ นเรน ศูรย์
ต่าง ธรรม สนอง พระ คุณ มูล อุปรกา เปน แรง
๏ ขอ จง นิรา รุปทวัน อริโรค ดาล แสดง
ด้วย เดชะ เดช พระ ยศ แพง ศิ ริย ศรี สถาพร

๑๖ ๏ ปาง บิ่น อมร เทพ นิกร สมเด็จ มุนีวร
สุคต ศรี ศาศดา
๏ เสด็จ สถิตย์ สำราญ พุทธา รมณ ยัง วิหา
รศุข สมาธิ วิหาร

๏ ด้วย อิริยา บถ อัน มาน ทั้ง สี่ สำราญ
สำรวม สำฤทธิ สังวร

๏ พร้อม พรรค คณสังฆ นิกร เทียบ แทบ พระ นคร
พาราณศรี สมญา

๏ วัน หนึ่ง จึ่ง สงฆสรา พถ พร้อม ใน สภา
สภาคย ห้องโรง ธรรม์

๏ ประชุม ชักภนา แก่ กัน สรรเสริญ มหันต์
คุณ พระ ตยาคี

๏ อันไป เอ๊ย เพื่อ ใยดี อาจ เอา องค์ หนึ่
ศิริย สมบัติ จักจร

๏ สละทั้ง พระ บียยศโยธร เอา รส องค์ อร
แล ควร บคิด อารมณ์

๏ เสด็จ สู่ ภิเนกษ กรม แล กรม เพี่ยร ภาคย นิยม
ทุก กรณ กิริยา ญาณ

๏ แต่ องค์ พิชิตร มาร หยั่ง มาร วัสสวดี ดาญ
ประดาศ แพ้ พ่าย ตน

๏ เสร็จ ตุญัย ธรรม ญาณยถ เป่น องค์ ทศพล
นุภาพ ดาล อัศจรรย์

๏ สมเด็จ อภิศสร เทวัน ปรากฏ พระ กรรณ์
คดี อัน สงฆ สนทนา

๏ มี่ พุทธารมณ โปรด ปรา รพภเพื่อ กะถา
นิเทศ อดีต อัน มี

◎ จึ่ง องค์ พิชิตร มาร โมลี เสด็จ ดำเนิร สู่
หพุทธ ภาคย ลีลา

◎ ยัง ที่ ประชุม สงฆคณสา วกอัน วรรณนา
ก็ มี่ บัน ทูล ทัก ถาม

◎ ดูรา ภิกษุ ทรง นาม ชุมนุม แสดง ความ
นุสนธิ กิจ กลใด

◎ พุทธา ศิษยสงฆเวไนย รับ บัน ทูล ไตรย
ดิลกโลกา จารย

◎ น้อม เกล้า เคารพย บท มาตย ท่าว ทูล องค์ อารย์
บัน โดย ยุบล อัน มี่

◎ จึ่ง องค์ สมเด็จ พระ ศรี สรรเพช มุนี่
ก็ เปล่ง อุทาน สาร สนอง

◎ ดูรา สราพกทงง ผอง โพ้น ภาคย ยัง ปอง
ประสงค์ ประโยชน์ โพธิญาณ

◎ ยังโกญ ดาล ยักษให้ ลาญ ใช่ แค่ ใน กาล
นี้ จะ เปน อัศจรรย

◎ บัน ทูล แก่ ภิกษุ พรรค์ โดย อาทิกัณฑ์
กดุษณี่ ไป แสดง

◎ สังฆา สาวก พึ่ง แสวง เสาวนา แจก แจง
ก็ ทูล อาราธน์ สาศดา

◎ จึ่ง องค์ บรม สู่หุดดมา จารย มี่ มหา
กรุณ แก่ สงฆบริพาร

◎ ครัส มิ่ พุทธ ฏีกา การ ดำเนิน ดำนาน
แต่ โพ้น อดีตโดย บรรพ์

๒๙ ◎ ดู รา คณ สงฆ์ ผู้ สังวร ทรง วิสุทธ พรหม จรรย
ใน อดีต กาล ล่วง ลับ หลาย กัลป์ มิ่ ไทธร ธรรม
มิกราช ภูธร

◎ พระ นาม พรม ทัต เสวย ไอย ศูรย สวัสดิ์ ใน พระ นคร
พารา ณศรี่ นคเรศ อันสร สนุกนี้ ขจร
คือ อินท บุรี่ย

◎ บูเรศ พิษดาร มิ่ แก้ว ปรา การ นาง จรัส จรวจจรี่
โสด ซุ้ม พระ ทวาร นิเวศโสภี โส ภาคย มณี่
มณินท์ ด เถกิง

◎ โดรณ ดาราย เรี่ยบ ราย รัน ระเบี่ยบ ไพธี่ จำ เชิง
ฉัตรา แก้ว กั้ง พิจิตร ดำเดิง เทียว ธุช บัน เทิง
รทวย โบก ใบ

◎ พิ โรจ รัถยา พิศาล โสภา พิสุทธ ธไร
พิเสศ อำพล พิมล อำไพ พระ ฉาน วิไลย
วิเลศ รูจี่

◎ จำหรัด แสง สุก เรื่อง จตุร มุข พิมาน มณฑรี่
แก้ว เก้า ชัชวาลย์ บัน สาร แสง ศรี่ พรายพราย รัศมี่
ประเสริฐ นิศกลง

◎ เฉื่อม ๆ จำรูญ ดั่ง สุริยา ยูร รยาตร มา ถง
เจ็ด ชั้น บัน เจิด พิจิตร บัน จง ดั่ง เทวิด ๆ ทรง

พิภพ ๆ ไตรย

● เชิง บัทม์ เขบ็จ ขบวร กาบ เก็จ มณี เนียร ใน
ปรกอบ ด้วย แก้ว ประกิจ อำไพ บัน บัญชรไชย
พิจิตร เจษฎา

◎ ถัมภา ปทุม ร้อย เอ็ก ประชุม รัง เรขรจนา
ผนัง สุบู ที่ สุทธ อาภา พิตาน ดารา
รจิตร พรายพรรณ์

◎ จรัล ทรึก นฤยู ชดา ลินธู ครง ครี เว็จ วัด
ทาบทวย นวย กาญจน์ ประเกาะ ผก พัน กด กรนาง สวรรค์
รทอด กวิชู

◎ ขนอบ ชนอง อุไร เรือง รอง พิพิทธ ไพรู
ดำยอง ยอง ยง เหม หงษ พบู ไตรย โลกย ดาดดู
จะบิน โบยบน

◎ ครึบ ครุทธ ชำนัด ชำ นิ สุบรรณ์ บัน จง ถกด
ฉ่อ พ้า เหิร หัน บัง หาว หาว หน ยรรยง ยง ยด
รยับ แสง พัน

◎ เมลื่อง บรา ลี เอื้อม อาภา อำภร ถงัด
อเนก นพสูรย์ พิพิทธ สุพรรณ์ ปรกิจ เบื้อง บัน
ฉดุ ชุระแชรง

◎ พิศาล สูง สุด ปทุม กระมุท กระหลับ พัน แสง
สุริยรัง สักก์ สัพ รยับ ยด แยง วิโรจ เรือง แรง
เลิศ ล้ำ ชรณี

๏ ตรี มุข พิมาน ประดับ ศิหาญ ชำนัด พวทรี
เถกิง ถกถ พิมล โสภี ไว้ เปน สาก ศรี
ประเสริฐโสภา

๏ ธงไชย ชวัช บันสาร สับต รัตน์ มณี เจษฎา
สโบกโบย ถม ตระโบม นภา ดุจ ห้าม มาร มา
รยอบ กลัว ไกล

๏ ประกวด ประกิจ แม้ แมน นฤมิตร เฉลิมภพไตร
ค่า ใคร แด เถง ถลวย หลงไหล พ้า หล้า หวั่นไหว
ตระ ฉบ ฦๅชา

๏ จรอก จรัด พิศาล พิเศศ วิษดาร รัน ราบ ทาง ถลา
ฉม จันทา ทึก ราย รอบ รัถยา ตรอร หรรษา
ทุก หญิง ชาย ชม

๏ รเบง รบำ บี้ แคน รวย รำ สำราญ ทุก กรม
เซง เสี่ยง สังข์ คีต บันสาร บันสม เพลิ้ย เพลง รงม
เสนาะ เอา ใจ

๏ ทหาร นัก เถง แต่ง แง่ โถง เถง กริ่ด พิณ ตะไม
นิยม ยินดี ทั้ง บูรีไร สรนุก คือ ใน
ทิพโดกย ศุดิ์

๏ มี หน้า ฉานไชย ถกถ อำไพ ถ้วน แถ้ว มณี
แต่ง ไว้ สำหรับ เถ่น ลูก โคน คดี เปน ศรี ชานี
ท่า ราร กำนัด

๏ ถอง ศิดปสินธพ ถอง พถ ปรดิรพ ประกวด กถ กัน

ถอง รถ คชสาร ชำนิ เมา มัน แถ พวก หลาย พรรค์
อเนก นา นา

◎ ย่อม อาจ อาจ อง สุระ รณรง ลำแดง เดชา
อาจ จับ คชสีห์ ได้ ด้วย พรับ ตา ทุก ท้าว ฦๅชา
ประพรั่น ชวัน บิน

◎ สพร้อม รี้พล สพราด สามนต์ ทุก หมู่ พล พฤนท์
สพรั่ง ช้าง ม้า เพียบ พื้น ธรณินท์ ดั่ง พล กระบิล
กระบี่ ลังขยา

◎ ตรศักดิ สมบูรณ ประเสริฐไอย ศูรย์ พิเศศโอ พา
บเลม เถง สอง พระ เกริ่ยดิ อัน ปรา กฏ ทั่ว ทิศา
เทียม เทพ นคร

◎ องค อรรค เทพี ทรง นาม เกษนี เฉิดโฉม บวร
เฉิศฉบ สาวสวรรค์ อาจ อับ อัษร ประดิพรรท์ ภูธร
บัน สบ สม กัน

● เปน บี่น พระสนม กำนัล ทุก กรม ทั้ง หมื่น หลน พัน
ย่อม สาว ตระกูล สมบูรณ์ บวร จันทร์ ฉวาดิ เอวอัล
ครอง กา มา

◎ รทวย รแถ้ง คิง คม กล้อง แกล้ง ใช้ ชวน หาง ตา
ฉม่อม ฉไม พิไดย อา ภา ใคร เหน หรรษา
ซราบ สิ้น สุด ใจ

๒

๑ บำเรอ เชอ ชัก บำรุง บริรักษ์ สมเด็จ ท่าน ไท
ดั่ง ดารา กร ประดับ แซไซ เพี๊ยม เผ้า ภูวไนย
เคียม คัด เอา งาด

๒ นางไกว พัชนี กวัด แกว่ง แด ที่ ไตรโลกย แด ดาญ
เฉกโฉม อันษร วชิรินท์ ทรง ปาณ มา อยู่ รับ งาด
กำนัด นา นา

๓ นาง เชิญ พระแส่ง โอษฐเอี่ยม ยับ แยง คิ้ว ค้อม หาง ตา
ถวาย พระ ศรี ชูพาน สดา ดั่งโฉม กินรา
กินร ใน สวรรค์

๔ ท้าวเสด็จ เสวยศุข ใน กาด บุรยุค ด้วย เอก องค อรร
คราช ภิรมย์ สม ศุข ใน ครรภ์ ปราง แก้ว แพร้ว พรรณ
สพร้อม บริจา

๕ ท้าวไร้ บี โย ยศ เอก องคโอ รส ราช จิดา
หมั่นกาม กำหนัด กำหนด กริ๊ชา ทั่ว ทุก บริจา
อนงค บริพาร

๖ ขษณ นั้น นรา ราษ ฎร ทั่ว ทิศา ศาด
นอก ใน บุรี สถาน แด ประเทศ ทุก คาม

๗ ต่าง ตน วิจดอา ดุรดาด คำนึ่ง ความ
เพี่ยง อรรค นี่ ตาม ดอุอก นิรันด์ร อัน

๘ นา นา นรา ภา รทวาช ทุก พรรค์
มา มั่ว ประชุม กัน ก็ ประพฤษดิ ทรรษา

◎ ว่า เรา ประชา ทงง
พึ่ง ท้าวธผู้ สวา
◎ เปน ศุข นิศุขา
เลี้ยง ชี่พ ไป มี
◎ สุบ สรรพ ศฤง คราน
มั่ง มูล หิรรญ ธรรญ
◎ แม้ มาท บมื่องค์
เฉลิม ภพ ฤๅ เยี่ยว
◎ คุณ ไทธเรษ มง
เฉกชน นึ่นม
◎ ปาง นี้ บดิศร
แต่ องค เดี่ยว เปน
◎ ไป มึ่ วโรรส
อึ่ก องค์ ธิดา ปอง
◎ ผิว ท้าว สวรรค์ค
ตูตน ภเณนาย
◎ ไคร อาจ จมา ปอง
ฝูง เรา จะ เลวถาญ
◎ จัก เกิด พิบัติ เบี่ยพ
บัน ดาล วิจฉถา
◎ เพื่อไภย พิโยค องค์
เปน กัปณา ทูร

บุรขันธ สี่มา
มิตร ทรง ธเรษ ตรี่
อภิรมย เปรม ปรีดิ์
ทรยศ์ ไภยันตร์
บริวาระ นองนันต์
ก็ เพราะไทธ ผู้ เดี่ยว
นรนาถ เปน เที่ยว
จสถิตย์ สถารมย์
กฎภพ เพี่ยง พรหม
อภิบาถ ปอง เปน
วรภูมิ ภูเบนทร์
แถ พำนัก นิทัง ผอง
ศิริราช จัก จอง
อภิเศก สี่บ สาย
คตชี่พ บัง วาย
จประดัก กำเดา ดาถ
บริรักษเอา ภาร
ทุกข แสน ฤๅ สงกา
คณา ญาติ นานา
มกธรรม เปน มูถ
ขติ เยนทร ไอยสูรย์
ยศ ดู ปรดา ดาย

๏ อย่า เรา คณา พัน
รุอเนก ทุก พาย
เข้า ยัง พระ ญาณ ถวาย
อุปรกาศ ภูธร
๏ ยัง ท้าวธ ให้ ทรง
ปณิธาน สังวร
อาราธน ขอ พร
บีย์บุคร บุญ ธรรม์
๏ เสร็จ วาระ วาจก
กิจ ชอบ ประชุม กัน
ฝูง ราษฎร คัด
ลยยัง พระ ถานถาน
๏ ต่าง ตน ก็ อุประกาศ
ทุกขราษ สะ เซี่ยก สาร
โดย วากยโวหาร
ก็ อุโฆษ โกลา
๏ บัด องค บดี ดิ
ลกราช ธิราชา
เนาใน คฤหาศ์ ผา
สุกภาพ มณฑรี
๏ ทรง เสาวนา การ
ชน ชาว บุรี มี
เสี่ยง สับท โกลี
แล ประหลาด ระดุงใจ
๏ ตรัส เผย สิงหาศน์ บัญ
ชร หน้า พระ แกลไชย
ท้าว ทัศนา ใน
นรพฤนท หลาม หลาย
๏ โองการ ตำหรัส ดู
กระสู ภเณนาย
ชาว เจ้า จรนจราย
อนุกิจ กลใด
๏ ฝูง ข้า คณานา
ยกะชาว บุรี ไร
พั้ง ท้าว ประพาษไพ
เพราะน้อม ประนุดคมางค์
๏ ทูล ท่าว คดี โดย
กิจราช ใน ปาง
ก่อน กาล ไป พราง
ก็ ชระแช่ ชระเชง เสี่ยง
๏ ข้า แค่ พระ เปน บี่น
นรนารถ ชาว เวี่ยง
จรร โลง พิภพ เพี่ยง
ศิวรินทร ตริ่ง ตรง

๏ เปน ที่ พำนักนิ์ สำ
ทั่ว ทุกธเรษ มง
๏ ทัง ปวง สถา รมย์
ด้วย เดชะ ราชา
๏ ไปมิ์ ภยันต์ร อัน
ทั่ว ทิศ สม พอง
๏ แต่ องค ชะนา ทิ์
เอกาตมางค กูร
๏ แม้ ท้าว ธเต้ร์จ ปดง
อก เมื่อง จหม้าย นิ์
๏ ผู้ ข้า พระ ทัง ผอง
กช ฤๅ จคงคง
๏ จัก เปน จุดา จด
นอก ใน นิเวศ์ วัง
๏ เหต นี้ตดู เถง
มา ชุม เผดี้ยง ธรรม์
๏ ขอ ท้าว ธเอื้อ เอา
อาราธน นิมนต์
๏ เพื่อ จัก สนอง ไท
ปาง บี่น นราม
๏ ท้าว ทรง สดับโดย
ยิน ชอบ จำนง ปดง

กถโดกย ดำรง คง
คด ขันธเสมา
ศุข ภาพ ปริ์ดา
ธิปดินทร ครอบ ครอง
ทุร โทษไป จอง
นคเรศ์ สมบูรรณ์
ปกะ ผ่าน มไหย ศูรย์
ขติเยศ์ ไป มิ์
ชนมาน พิทธิ์
รกระษัตร์ สนอง องค์
ประดิพรรท บาท บง
ศุข เทิ์ยม พระ ยศ์ ยงง
แถ วิจด ทั่ว ทัง
ก็ จเบียด จเบียพ กัน
ภิตเภาระไภยันต์ร
มิกราช จุมพล
ธุรราษฎร กังวล
บียบุตร์ บำบวง ขอ
ธิบดินทร ยิ่ง ยอ
รณภาพ ปลด ปลง
อนุสนธิเจตร์ จง
อนุยาต ปัคิญาน

◎ ว่า สูภเณนัก ดำ ริหการ ก็ ชอบ การ
คาบ นี้ จะ เปน ภาร ธุระ ราช พึง เพียร
◎ จง สูนิวัต วัส คฤหาศ อัน เสถียร
เปน ศุข จำเนียร เจียร นฤไภย แผ้ว พาล
◎ เสร็จ ท้าว ธสั่งนี้ กรราช จาก สถาน
มี สี่หบรร หาร ก็ ประพาศ ดำหรัส หา
◎ ทุก กรม ชะ แม่ นาง แด สุรางค กรรญา
อัน เตบริกมา โสมนัศ สระนินัน
◎ บัด มี่วะโรวาท ศิวสาศน ดำหรัส พลัน
ดูรา กำนัด อัน ประดิพรรท ภักดี
● ทั้ง หลาย สถิศย์ ถา พรภาพ เปรม ปรีดิ์
ด้วย เดช บุญ มี่ อธิการ เรา ครอง
◎ แม้ เรา แด บังวาย ชนม ชี่พ ใคร ป่อง
เปน อาตมา จอง บริรักษ ทั้ง ปวง
◎ จง ชุม พลี่กรรม คณเทพ เลี่ย สรวง
ร้อง รำ บำ บวง บวง สรณ ทั่ว ดำบด บน
◎ ขอ บุตร บุตรี่ กระ เมาะ มี่ ถตน คน
จัก เวน สถต มณ ฑีระ เทพ ธานี่
◎ เปน เอก รา ชา รพี่ พงษ ธเรศ ตรี่
ครอง ราชโภคี่ ยภิเศก แทน สนอง
◎ จง แสน สุรางค ราช ยุพเรศ เร่ง ปอง
หา บุตร หวัง ครอง ศิริยราช เปน องค์

๑๖ อัน เตบริกราช อนงค ทราบ เสาวนา ทรง
ดำหรัส ประ เด้า โดม สมร

๑๗ กัม เกล้า กฤษดาด ถวาย กร แด่ องค บดิศร
บพิตร เจ้า ภพไตร

๑๘ รับ ราช บัน ทูล ทูล ไท ต่าง ต่าง มี่ ใจ
มธุจิตร จินดา

๑๙ คม คัด ท้าว แล้ว ๆ ถา มา ชุม บูชา
สกาดิเรก ทุก อัน

๒๐ ธูป เทียร ทีป ธวัช พราย พรรณ์ อิก ดาช สุคัน
ธรศ เร้า รำ เพย

๒๑ มา ถา ดเวง วรรณ สังเวย ศิริสดา คำ เคย
ประณีต ทุก สิ่ง สบ สรรพ์

๒๒ ยอ กร กิ่ง เกษ อภิวันท์ ถวาย พลีกรรม์
แด่ เทพ ทั่ว ทุก พาย

๒๓ ขอ พระ อิศร นารายน์ ทวย เทพ ทัง หลาย
อัน สิทธิ์ ทุก แหล่ง ดำ เนา

๒๔ ไหว้ บู่ เขา เขียว โทน เทา รำ โรง มี่ เมา
แด เล้น ทุก หน หน หา

๒๕ สังเวย ค่ำ เช้า เพลา ล่วง หลาย ทิวา
บเว้น แด วอน ขอ พันธ์

๒๖ บมี่ ฤดา ภ ดั่ง สำคัญ แต่ นาง หนึ่ง กรรภ์
จะ ได้ บได้ ดู ดาย

◎ กำแพ้ง แพ้ บุตร หญิง ชาย ตก ม่าย น่าม สาย
อำเพอ แด่ ตัว แด ตน

◎ สุด เพียร สุด ภาคย นิมนต์ สุด บ่า บวง บน
จเบิก ซึ่ง บุตร ดง ครรภ์

◎ ต่าง ตน ติ ตน จาบัดย์ เจ็บ ดาด แด ยัน
ก็ แสน กำสด ใจ ถวิล

◎ จิ่ง องค อรรคราช เท พินท์ พระ เกษนี่ จิน
ตระนา กระมด มด หมอง

◎ เสี่ยง สุรางค ราช ทัง ผอง ไป ได้ ครรภ์ ครอง
จะ สืบ ประยูร เปน วงษ

◎ ดาด มื่ มโน จำนง จัก สังวร ทรง
สมาธิ ศีลา จารย์

◎ ครั้น ถึง อุโบสถ วัน วาร แด่ บัจจุไสมย กาด
อุไทย ล่อง แสง พัน

◎ โสด สรง ศิริสระนาน น้ำ จันทน์ ได้ กิเดปะ สุคันธ์
แด ทรงวิภูษณรูจี

◎ บง เฉวี่ยง เสวตร พัตร โสภี มุ่น มวย โมลี่
แด หอ ชฎา ธาร ทรง

◎ ดั่ง เทพ ดาบศ นี่ องค์ งาม สังวร วงษ
วิสุทธิ ศรี โสภา

◎ เสด็จ ยงง คฤหรัตน โอพา ปรนตย์ เบญจา
ก็ จบ พระ หัดถ สดุษดี

๑ ถวาย เครื่อง สการะโดย มี ชูป เทียร มาดิ
นุดาชนานุ ประการ

● ด้วย ใจ สุจริตใสสานต์ เคารพ สมาทาน
ศีลาง ค์ษฐางค์ สังวร

๒ จ่าย ทรัพย จำแนก นิกร ยาจก อัน จร
แล วรรณิพก อัน มา

● นิทร์ เหนือ จุดทิพไสยา เปน เอกิษฎา
ใน ครรภ์ คฤห โพรง พราย

● อาวัช ศีลวตรบวาย แม้ ไป ทำ ลาย
แล ล่วง ปรมาท มลทิล

๓ ขอ ข้า อุบัติ บุตร โดย ลวิล ฤดาภ ดั่ง จิน
ตระนา วิสุทธิ สาธร

● ด้วย เดช อำนาจ สังวร ศีลธรง อนุสร
ซึ่ง องค อัฐ สมา ทาน

๔ บัง เหตุ แสดง อุณหาการ เทา ถึง มัมพาน
ก็ เลง พระ เนตร เพ่ง พัน

● แจ้ง ใน มโนรถ องค อรร ราช ขอ ครรภ์
ประสงค์ ซึ่ง บุตร พึง เพียร

๕ เพื่อ จักไว้ วงษ หวัง เจียร การะภพ เสถียร
สถิตย สถา นารมย์

๓

● อำรุง ราษฎร ทุก กรม ใน นคร นิคม
ปรเทศ คาม อัน มี

● อรรค เทพ สมเด็จ วชิรี ธรจักร ปาณี
กระดช อาโดย ดาญ ทรวง

๑ ควร อาตม แด เปน อดิศรวง แก่ เทพ ทัง ปวง
จะ ช่วย นุเคราะห์ หา ครรภ์

๒ จิ่ง ท้าว สหัสส์ไนย นา พัน ทิศ ทั่ว เทวัน
ก็ แจ้ง ตรนัก ญาณ ยด

● ใน หน่อ พุทธางค์ ทูระ ทศพล จัก จุติ ชนม์
ไป ยัง พิภพ ยา มา

● มี เทวะ หฤไทย ปวง ปรา รพ อา ราธนา
นิมันตะ ชินวงษ วร

● บัดภา ทวย เทพ นิกร โดย ด่วน บทจร
ไป ยงง สำนักนิ บดดา

● มี สุนธร เทวบันชา ดูกร มาริสา
ผู้ มี อายุศม ไป่ คง

● กาล นี้ ชอบ กาล แห่ง องค์ จัก จุติ ลง
ไป ใน มนุษ ราษตรี

๓ เพื่อ จัก ภินิหาร บารมี โดย พุทธ การิย์
ปรสงค สฤษธิ พญากร

๔ อาราธน มาริสจง จร สู่ มา ดุโลกธาร
พระ องค์ สมเด็จ เกษนี

● อัน เปน อรรค ราช เทพี พรหม ทัศ ขิบดี่
ดิ่ลก เอกาทศ มา

◉ เสวย ไอย ศูรย ราช โอพา ใน กรุง ทวารา
ณศรี่ สรนุกนิ สมบูรรณ์

● ท้าว ไร้ ขัติเยนทร ประยูร จง เทพ นุกูล
กำหนฎ กำเนิด โดย ถวิล

● พุทธางค์ กูร เทพ ก็ ยิน ดิ่ โดย อำมรินทร์
ก็ รับ นิมนต์ มัฆพาน

◎ โกษิ โสมนัศ า การ ถือ เอา บัณฑูาน
ยงง เทพ บุตร จำ ไวย

◎ บัด ภา ฝูง เทวะกโน คืน ยงง เวไชย
พิมาน มณี่ ชัชวาล

◉ ย่ำ ยาม บั่จุไสมย ชอบ การ องค วชิรปาณ
ชรต่อง สุเมรุมา ดิน

◎ ถึง ถอด นพสูรย โดย จินต์ แอบ องค์ อำมรินทร์
กรหลับ ปทมเหิรหัน

◎ เลี่ยด องค ลง ใน เรือน จรร เข้า ยงง ห้อง อรร
คราช นิทรา รมย์

◎ สถิตย แทบ แท่น ทิพย บันทม มี่ เทวบรมะ
ราช บันชา การ

● กระซิบ สั่ง สุบิณา วิษตาร แทบ กรรณ นงพาล
พชู ยุพินทพิม จันทร์

● ว่า เวลา รุ่ง เสววัน โสรก สรง สุคัน
ธรศ ลำอาง องค์

● จง สถิตย สถาน ทิพยบันดั ยง เบื้อง บัญชร ครง
ทวาร นิเวศ กฤหา

๗ จัก มี่ เสนกสกุณา คาบพุทร ผล ภา
มา ตก เฉพาะ เทพี่

● จง เสวย รศรมย ด้วย ดี เหลือ เมล็ด อัน มี่
จง ทั้ง ยง พัน พสุธา

● ดับ นั้น องค์ อรรค กรรญา จัก ทรง ครรภา
พิมล เกษม สมบูรณ์

๑๓ เสร็จ สุบิณาโดย มูล องค์ อำมเรนสูร
ก็ เมื่อ พิมาน แมนผจง

๑๔ ● เมื่อ นั้น พระ อรรคมหิษี สุภลักษณ นง ยง
ทรง สาร สุบิณบวร มง คดเทพ บันดาล

๑๕ บัด ดน ก็ ตัดผทม องค์ ยุพเรศ ลำเพา พาล
ชื่น ชม พิรมย กมลปาน ศศิ รัศมี่พรรณ์

๑๖ มี่ จิตร จินดาจิตใน กล ผั้น ฤใช่ ผั้น
รอย เทพ สงหร แล บรร พนิมิตร มายา

๑๗ ทรง ซึ่ง นุสรสุบิณ มง คล แล้ว ก็ ดีดา
โสรก สรง สุขารศ วรา อภิรมย เปรม บรีดี้

● ทรง สรรพ อาภรณ พิจิตร ชวลิตโชคดี
เสด็จ ยง สิหาศน มณี วิวเรศ บัญชร

๏ ตรัส ตรง ทวาร พระ นิเวศ
ดู โดย พิถี ทฤฆำภร
๏ ปาง นั้น สุเรนทรว รินทร์
เปน เทพ เสนกสกนธ์
๏ คาบ ผล พุทรา ผลา
บ่าย เบื้อง เสด็จ พระ วรพินธ์
๏ จึ่ง วาง ผลาผล วรัง
ตก จาก ทิฆำภร นภล
๏ บัด บินตรบัด พิตล ยงง
เชย ชม พิรมย สุรสุรางค์
๏ สมเด็จ พระ กฤษ นิยุพิน
หยิบ พุทรา ผลวิมล
๏ แล้ว ทอด ผลา พิมลเมล็ด
หนึ่ง นาง ดุรงค จร มา
๏ ดับ นั้น ก็ ตลบวร ลิน
พร้อม องค พช สมร หมาย
๏ สมเด็จ พระ เกษนี อนงค์
ทรง ตรรภ กำหนฏ ไสมย กาล
๏ เสด็จ ไป ปรนตย์ นฤบดิน
เทียบ ทูล ยุบล สุขุมใน
๏ ท้าว ทรง สดับ พจน เสา
เปรม ปรีดิ์ สโมสรภิปราย

ดุจเทพ สังหร
ก็ ปรพาศ เยี่ยม ยล
ทรราช ตาล ตล
ก็ ตรบัตรบทัน ถวิล
จรภาโพยม บิน
เฉภาะ ภักตร วิมล ยล
รศทิพ อัน ปน
ก็ ปรสบ พระ เนตร นาง
ติทิวังค เปรม ปราง
รศ กาม เกลา กล
วรราช กรรญา ยล
ก็ เสวย วโรชา
มล ยงง วสุนธรา
บริภุญชเดน ตาย
ธพตรรภ อัน ทาย
บมิล่วง ทิวาวาร
วรลักษณ เพญพาล
ก็ ตรนัก มโนใน
ทรเทพ เกี้ยรติ ไกร
อนุสนธิ ห่าว ถวาย
วนิ่นาฏ บรรยาย
อภิรมย เบิก บาล

● ศรัส มี่ วโรรศ ปรกา ศิต สาระโอง การ
เกน กรรม์ กรรภ บริหาร บริรักษ เทพี่

๑ ขษณ นั้น แถ นาง บวร อัศ ดรราช พาชี่
ครอง กรรภ กำหนด ทิวสนี่ มิตร์ มาศ ไพบูล

● ครั้นได้ ทิพากร แถ มง คดโยก เพญ ภูด
คก กรรภ อัศวกร กูด กนกรัตน พราย พรรณ

๒ เลอลักษณา บวร สุน ธรเทพ แส้ง บัน
จง เปน ดุรงควร วรร ณวิจิตร เจษฎา

● สพ สรรพางค วิบุล บง กช บทโศภา
คือ สี่ หไกรษร ดี่ดา แถ วิลาศ ยรรยง

๓ กรรณกถ ปรกอบกมุทมาศ รุจิเรข สัตบง
กรรฐา ประเหล่ม ยุรหง ษดิลาศวิลา วรรณ์

● ศา เศมรจิตร์ กฉมณี่ นิลลักษณ พราย พรรณ์
มี่ นาม สัมฤทินุพันธุ มณีกากะ อัศดร

● ทรง เดช ถ้ำ พลพิลา หกราช เชจร
โดย ดล ทิศา ทิศ ฆำภร บริภุญชเทา ทาง

๔ เที่ยว ทั่ว ปรเทศ นคร ขัน ธสิมาบเงิน วาง
รอบ รู้ รหัสสุขุม ปาง ขติเยนทร สัม สกด

๕ เบื้อง บัน พระ กฤษนี่ยุพิน ทรเทพ เนี่ยรมล
ท่วน ทศ มาศมหุดี่ ดล ก็ ปรสุคร พระ ครรภ ครอง

● เอก องค พระ เอารสวิสุทธิ์ รุจิเรขมลัง ลอง
เลิศ ลักษณ เลอทิพคร กอง แถ ปรภาค เพญ พาล

● พิต เพี่ยร ปรพิม พิศณุรักษ หริราช บันดาล
ทรง ทวาศ ติ่งษอุตมปาน ปติมาษแมน ผจง

◎ เมิล มุข มี่ วิมลพรรณ์ ศศิแส่ง กลดกลง
โนเน พระ ลักษณ ดำรง รศ กามกลื่นใจ

● สมเด็จ นราคุปะนะริน ทรเทพไทยไกร
ยล องค์ พระ เอารส ประไพ ปรัติพัท เปรมปรีดิ์

◎ แส่น โสรมนัศ บียบุศร์ วรวงษ ราชี่
ด่วง ดวง พระ เนตร นฤบดี แล บดินทร ดาล ส่งวน

● สรรแส่น สุรางค บริพาร ยุพเรศ ทรง มวน
เวน วัน พิทักษ ทุกข ปรชวน อภิบาล บำเรอส่นอง

◎ ให้ชุม ทิชา ทิชกณาง ศิวสาตรคง ครอง
มา ทาย พระ ลักษณ จะ ถอง คุณ โทษ ร้าย ดี

● เพทางค ทิศน พระ ลักษ ณ ยุพราช อัน มี่
ปรากฏสุมงคล ธรี่ อดิเรช อัศจรรย์

◎ คือ องค มหา บุรุษราช อภิชาติลง ครรภ์
พร้อม ด้วย อุตมศิริ ยัน อภิลาศ เลงลาญ

◎ กฤษดาล ถวาย ปรนตย์ อภิวันทย ทูล ทาน
ทาย ทัก พระ ลักษณนุมาน แล นิมิตร พญากร

◎ ว่า องค์ พระ เอารส บดี นรนารถ ภูธร
สมภพ พระ อดิศร วรโพธิ สมภาร

● จัก เปน มเหศร ดำรง วรภูมิ ภูบาล
ใน จาตุรทิป ทิศดาล วรเดช ภูวไชย

● ยิ่ง ท้าวธ ใน สกด มง
กฎเกี่ยรติ ธนูศิลปสา
● สมเด็จ ชนก อธิป ไตย
อัน เนมิตักก พิศฎาร
● จึ่ง สมุทร นาม พระ ยศ เยา
สมญา พระ ศรี สชนุตี่
๑ ท้าว ทุกประเทษ นุทิศ อัญ
เอิก เกริก พระ เกรียติยศไท
๒ เนื่อง นอง ถวาย กมุทมา
นานา ดังวายนิตย กาล
๓ วัน วาร ปรสูตร พระ บีย โอ
ทั่ว ท้าว สการนฤบดี
๔ ด้วย เดชะ เดช วรพุทวาง
อัน จัก สฤทธิภิสมัย
๑ ท้าว ทรง สิเนหครุโณ
มด แมง แมลง วนะวิการ
๒ เท่า ถึง พระ ลักษณ ดำรง
แง่ งามระแถ้ง สกลวาย
๓ เสร็จ ซึ่ง ธนูศิลป ชาญ
เฉก รามฤทธิศร ทรง
● เสด็จ ไป ปรพาษ หิมวนา
เล่น ลอง ปรลองศร กำลัง

คล โลกย จักปรา
ธรสิทธ ชมชาญ
สุรราช ฟงง สาร
ยศ ยิ่ง ธเรศ ศรี
ววิเศศโดย มี่
ลกราช ภาไกร
ชะวะถี่ประหยัดไภย
ธิบดินทรลก ลาล
รชฎาษ์สุวรรณมาลย์
ก็ อเนกมูล มี่
รส ราช ราชี่
บมิรู้ กี่ ศราไตร
กูร ราชวงษไวย์
วร โพธิญา ญาณ
รส ราช ฤให้ พาล
แล ทุถี่ลอง อาย
ศิริโศ ภเพราพราย
แล ลวาด ลอย องค์
ศร เทพ รณรงค์
แล ปรสิทธิศร พัง
ลรสาละไพร ลรัง
วรเดช เลี่ยง ศิลป์

๑ กับ องค์ พระ เสดศรุณ ราชะ กุมาระ อาจิน
ผู้ เปน พระ เชษฐะภคิ นิน ทรกเรณุกรรญา
๒ เปน หน่อ ปรยุร ชติเยน ทรราช กนิฐา
แห่ง องค วงษวร มา ตุลราช ลิ้บ สาย
๓ ทัง สอง ธร่วม สมรพัน ธุลีเนหไป คลาย
โดย บทวถัญชรบวาย บมิเว้น ทิวา ถวิล
๔ ตราบ ท้าวธมี่ พระชนมา ยุวสา จำเริญ ภิญ
โย ภาพโสพศ์ ปรนิน ทินะทศ์ไพบูล
๑๙ ๕ ขษณะนั้นไท้ นรนารถ ธิราชอดิศูรย์ ท้าว เทพ ชนกุน บดี่
๖ ถัน ถึง ซึ่ง ชนมาชรา ทุพล มี่ โรคันต ยายี่ พระองค์
๗ เสร็จ สู่วรรณคตมายุอาส์นะ ก็ ปลง สังขารไป คง พินาศ์
๘ แสน เสนางคนต์ กรวีวร อำมาตย์ อิกองคพระญาติราช นิกุล
๙ เขวี่ชีชน พญา พราพิริย ชุน เมือง มี่ชนุน ชุด ก็โสรก
๑๐ เพื่อ ท้าว ธดับ ชนมา นิรานร พิโยก อก ราษฎร อาโภก พิกล
๑๑ ให้ ต้ง เมรุท มหาอุพารกะ วิมล ทัด เทิด ถงัดดล นภา
๑๒ แล้ว เชิญกาญจนโกศวิโรจรุท มา ยัง รัตน จิตรกา อลงก์
๑๓ นานา เสวกราช อำมาตยขัตติยวงษ์ ชุมถวายพระเพลิงปลง บนาน
๑๔ เสรจ ดับ กุนธกร ถาวราราศ สุขาร ถอย ถง พระ อังคาร บพิตร์
๑๕ แล้ว ชุม มาตย คณานรากร ทวิช พฤฒา ปโรหิต กรวี่
๑๖ อีก องคราช ปรยูร กรกูล คณุบดี พานิช เขวี่ ก็ มา
๑๗ พร้อมทุก พรรคนิกายภนาย นรนรา ต่าง คน ก็ หรรษา จเศก

๏ องคโอรส บดี พระ ศรี สธนุเอก เปน ราช อดิเรก สนอง
๑๖ ● จึ่ง ต้ง มรฎป เรือง รอง ยงง หน้า ฉาน ทอง
รจิตร์ ด้วย แก้ว แกม กด
๏ มี ฉัตรา กรมณฑล เกือบ ก้ง เบื้อง บน
บันดังล มณี โพรง พราย
๏ ทอด อัษฎา วุธ พรรณราย ครบ เครื่อง บรรยาย
ภิเศศ การ ทุก อัน
๏ เรือง รื้ว ทิวธุชธง ถงัด พราย ๆ สุพรรณ
พิโรจ มณี พัน เหา
● ราชวัตร รจเรข ด้วย เนา วรัตน พราย เพรา
รย้า ยำ ยวร ยรรยง
๏ เพียง เทวสภาคย แมน ผจง ฉลอ เลื่อน ลอย ลง
มจ ดู ดำกล รจนา
● ครั้น ได้ ศุภวาร เวลา ยามยูร ยาตรา
เสด็จ สมเด็จ ท่าน ไท
● มนตรี เตรียม อาชาไนย ศรี สังข ปรไพ
พิพิทธ สุพรรณา ภรณ
● ท้าว ทรง สัต พิรัตน ลงกร ด่วง องค์ อำมร
ศรีย วิลาศ ลีลา
๏ ลง ยงง เกย แก้ว แล้ว ปรา รพภไป ทรง พา
หณอัน เตรียม บทจร
● ให้ ผูก มณีกากะ อัศดร ด้วย รัตนา ภรณ

มา เทียม แด แทน ซอม ทรง
● เสด็จ เดอ หลัง ราชดุรงค์ ต่าง ๆ อวย มง
คลา ภิเศก สมภาร
◉ นี่ นัน ดุริยางค พริ้ง พานท์ ฆ้อง กลอง แข่ง ขาน
ปรโคม อุโฆษ ดดตรี่
● กัณฐัศ พา องค นฤบดี เห็จ เหิรหาวลี่
อุฉัง ชรล่อง คัคนานต์
◎ สูง ส่ง ทัด เทียม ลำ ตาด ผาด เผ่น เหิรทยาน
แด ที่ ๆ ทก ที่
◉ เท้า ถึง ถ้วน สัตวาริ์ เจด ชั่ว ลำ มี่
จร พริ้วโพยม หาว หน
◎ แม้น บุคร์ แมน เมื่อ มารรค มณ ฑล ทิศ อาภน
พิพิธ สุพรรณพรรณราย
● งาม องค์ งาม อัศว แพร้ว พราย พิศ เพี่ยง พระ พาย
ปรภาษ บเพี้ยน ผิด กัน
◎ โยธา นา ยกนี่ นัน ดู ตาล อัศจรรย์
จรลาญจร ถึง แด ดวง
◎ แซ่ เซ็ง สรสัพท บำ บวง ต่าง คน ตี่ ทรวง
ตรม่า ตรม่าว จินต์ จด
◉ ถั่น ๆ ถับ ถึง พระ มณ เฑียร ทิพไพชยน
ถทูล สมเดจ ชนนี่

๑ เมื่อ นั้น พระ องค องค์ วรราช เทพี
สนาน ทิพ ชลธี์ บมิทัน จะ เสร็จ สรง
๒ นาง ทรง สดับ สาร อนุสนธิ แห่ง องค์
เธารส รจ่าว ทรง ทุมนัศ ดกดาล
๓ ไป ทัน จะ ผลัด ภู ษิตะภูษณ ลังการ
อกองค จร ลิ่งลาญ ก็ ลิลาศ ด่วน ดล
๔ บัดพยว ก็ ถับ ถิ่ง พระ ทวารไหรญ
ทอด ทัศนา ยล บียบุตร์ หนหา
๕ เหน องค์ พระ เธารส วรราช เดออา
ชาไนยะ เผ่น ภา จรถิ่ว ละลาญ ทรวง
๖ สอง กร ธท่าว ทุ่ม อุระดาล ระดุง ดวง
ทรง แสน กำสด ทรวง ผี้ จะ ภินทนา การ
๗ มื่ เสาวนี่ อา ดุรเพี่ยง จะ ลาย ลาญ
ทอด องค์ ระต่าว ดาล ก็ พิลาป ดำหรัส หา
๘ อ้า องค ศรุณราช บียบุตร์ อุราภา
ด่วง ดวง ชี่วาตมา ชนนี่ ถนอม ส่าย
๙ อด กิน บำรุง สงวน ยุพราช ไป วาย
มด แมง บพาน กาย บริรักษบำเรอ ตาม
๑๐ แม่ สู้ ปรสงค์ สวง วรศิ่ด พยา ยาม
จึ่ง ได้ พงา งาม บียบุตร เปน องค์
๑๑ หวัง จัก สนอง ราช นรนารถ ครองวงษ
เปน บี่น สิมา มง กุฎ เกล้า ประชา กร

● แม่ หวัง จะ หวัง ฝาก ชนชีพ ปาง มรณ์
อ้า พ่อ ฤจาก จร บมิ เอื้อ จะ อาไดย
๑ หนึ่ เมือง นิรา มา ดรอาจ ประจาก ใจ
เสี่ย ราชโภ ไดย ศูรย ศักดิ์ ศฤง คาร
๒ ไป ได้ คำ นึง ถึง ชนนี่ ปรเด ดาล
อก มาตุ เถวถาญ แด กร โหย กำสด หา
๓ สงวน องค์ ปรคอง ครรภ์ อภิบาล บดี่มา
แม่ หวัง จะ เปน ผา ศุข ฤๅ แด กลับ กลาย
● แด่ นี้ จะ ทุก ขา ดูรดาล บเว้น วาย
ต้ง แด่ จะ ฟูม ฟาย นยนาม พุ ฤๅ เสบย
● ยาม กิน จะ กลืน ทุกข์ นิจ ทุก ทิวา เสวย
ปาง ก่อน บร้าง เคย รกำ จิตร จาบัลย์
๔ ฉัน ใด ณะ พ่อ ผู้ บียบุตร บุญ ธรรม์
ไป มี่ มนัศ อัน มธุจิตร มาตร
๑ แม้ มาท บมิกา รุณ ใจ จอาทร
ไป คืน นคร จร จทุเรศ แรม วัง
● อก แม่ จถาย ถาญ มรณาศ ไป ยัง
จัก ภิน ทนาพัง อุรภาคย เปน สอง
● เพื่อ เหตุ ไป เหน วรภัทร พิม ทอง
ดั่ง ฤๅ จะ เคร่า ครอง ชนชีพ เปน ตน
๒ จง พ่อ นิวัต อัศ ดรราช มายล
ชีพ แม่ จจอม จด แด ฤ อาจ บดูใด

● ร่ำพลางรคุมตี อุร เพี้ยง จขาด ใจ
ท้าว ทอด คนูใน บมิสม ปรดี ดี่

๑๖ พระ สดับ สาร เสาวนี่ สมเดจ นนทดี่
วิลาป ไห้ โหย หน

● แดดาล หฤทย จินต์ จน จนิวัต แยง ยล
เสด็จ สมเด็จ ชนนี่

● ท้าว ทรงโทมนัศ เพี่ยง ชี่ วิคร วาย ชนมี่
กมล กำสด แสน ศัลย

● เจบ สยบจร เทิน จาบัลย์ ชัก กัณฐ์ศัศ ผรร
จเมื่อ พิมาน แมน ผจง

๑๐ อัศดร บมิอาจ กิ่น คง เหจหรร เหิร ครง
ก็ วาย พระ พริ้ว ลังลอง

● ดุจ ด่วง ชวัน ราชหงษ์ ทอง ภาธา ดา ผยอง
โพยม ตรบัศร เหิว หรร

๑๑ พระ ทรง แสง ขรรค พลัน ๆ ปรารพภาทาย ทันฑ์
หฤทัย รทึก ทวน ถวิล

● แม้ มาท กัณฐ์ศัไป ยิน เม้ือ เมือง โดย จินต์
จจ่อม ชีพิตร ดายดาญ

● อาชา ชาญ รู้ อาการ ท้วง ทัด ทูล ทาน
บันโดย คดี่ ดาล สนอง

๑๒ ไฉน ใด เจ้า ข้า จึ่ง จอง ฆ่า ข้า ปูน ปอง
ปรโยชน นิ่กล ใด

๑ ใช่ ข้า พระ ภา เส็ด็จ ไคล โดย ลำ พัง ใจ
อำเพอ พยศ ราวี
● หวัง จัก ภา องค์ นฤบดี เปน บิ่น ชรณี
มกุฎสิมา เมือง แมน
● ข้า บาท เขจร จบ แดน ทราบ เสร็จ สิ้ง แสน
ศิริยพิพิทธโภไคย
๑ จึ่ง ภา เส็ด็จ ท้าว คัลไดย ล่อง เมือง มา ใน
ปรโยชน เปน องค์ ชเรศ ครี
๑ พระ ทรง ฟงง สาร พาชี เอ๊อนโองการ มี่
สี่หนาท เคียร คำ ถาม
● กัณฐัศ ยงง คง คำ ความ ฤๅ กรร ลี่ลา ม
ประโดม ด้วย เล่ห หลาย กล
● ขอ พระ อย่า เปน กังวล สัตยา ยุบล
มไป พิบัตร นิศกุณ
๑ ท้าว ยงง บั้นญาน โดย สุน ชรธรรม วิบุล
ก็ ทรง พระ ชรรค คืน สนอง
● แขง ขับ กัณฐัศ คลา คลอง ดั่ง เมฆดังลอง
แล พลาง อาไลย แล หา
● บมิ เหน ชนนี เร่ง ปรา รพภเหนื่อ อาชา
ก็ เสาะ กำสด ใจ ลวิด
● พาชี ภา องค นฤบดิน ชรล่อง เฉี่ยว ฉิน
ก็ ดุะ ยงง เสดร นคร

● ราชา นรนารถ อดิศร สมญา ภูธร
เสวตร ราช ธเรศ ตรี

๑ เอก องค อรรค ราช มหิษี หน่อ นาม เทพี
ปทุม รัตน ครรภา

๒ สมเด็จ พระ เยาวะ ราช ธิดา แห่ง องค ราชา
ผู้ มิ่ง มกุฎ เมือง มี

● ทรง นาม จิระ ประภา เทพี เบญจ กัลยานี
ตรศักดิ์ ปรเสริฐ สมบูรณ์

๓ อาภา วรลักษณ จำรูญ ต่วง สุริย จรัส จรูญ
จำหรัส ทิพา ราตรี

● ปรากฏ ทั่ว ไท้ ธรณี ศร ราช บดี
บดินท ดิลก ทุก พาย

● กล่าว โฉม พระ อนงค์ ไป ถวาย ทั่ว ธเรศ บรรยาย
พระ ยศ ยิ่ง บูรณ จันท์

๔ เนื่อง นอง บรรณา กำนัล ถวาย ไทย ธรรธรรม
ธิราช สาร สนอง ขอ

๕ กรุง เสวตร ราช เปน บมิภอ ท้าว ใด จัก ยอ
พธูธิดา บุตรี

๖ แม้ องค อัค ท้าว วชิรี ธร จักร ปาณี
แล มา เปน องค สวามินท์

● ควร แก่ ชุน เชย นฤบดินท์ จัก เศก ยุพินท์
เปน บาท เบื้อง บริจา

๑ ท้าว สงวน องค์ อรรค กรรญา เยาวราช ชิดา
ดั่ง ดวง หทัย มหิบาล

๒ ซ่อน โฉม พระพิชู เยาวมาลย์ บ มิ ต้อง ลม พาน
พิรุณ ลออง อบ อาย

๓ เนา ใน ปราง รัตน โพรง พราย แหน เทพ ทุก พาย
สุรา สรินทร ลอบ แล

๔ ไว กับ กุจี่ เดี่ยว แด เสมอ สมร บ มิ แปร
แค่ สอง ต่อ สอง ไป ปน

๕ ท้าว ให้ บริรักษ พระ มณ เทียร ทุก ตำบล
กรเวน รวัง รอบ ราย

๖ บ มิ ให้ นอก ใน ใกล้ กลาย ด่วง ดอด ลม ชาย
บ มิ ๆ ลอบ เด็ง สมร

๗ ปาง พระ ลง ดุ พระ นคร นัคเรศ อัน ศร
สนุกนี แสน สังขยา

๘ จิ่ง เปลื้อง วร รัตนาภา ภรณ์ จาก กายา
ก็ เร้น ยง นอก บุรี

๙ แล้ว ปลง อัศวภัณฑ พาชี รา โช บดี
บดินทร ดำรัส โดย ถวิล

๑๐ จง โคจร จร คฤบ คฤณ ยง คู่ บู ริน
แด เดม ลบัด เอม อร

๕

๏ แม้เรา อนุสร จง จร ยงง ถานัน ตร
สำนักนิ เรา ด้วย ดี

๏ เสร็จ ส่งง อัศดรมณี แปลง องค์ นฤบดี
เปน โย พเพศ พราหมณ์ พรรณ์

๏ ทรง สุตร สังวาร เฉวียง วรรณ์ จิ้ม เจิม จุณ จันทน์
แล มวย จุลา โม พี่

๏ ยูร ยาตร ยศ เยี่ยง พญารี เที่ยว ทั่ว ธานี
ทิศา นุทิศ ทุก พาย

๏ เสาวนา จำนัน หญิง ชาย ทุก จรอก บรรยาย
สร คับท์ แซ่ คึก คาม

๏ สรร เสริญ พระ ลักษณ พัง งา งาม ราช ธิดา ทราม
สวาสดิ สวัสดิ สาว สวรรค์

๏ ควร คู่ สมเด็จ องค์ อัน ทรง เธราวรรณ์
มา เปน บดี ดู ดี

๏ เสร็จ ฟงงคณานร ชน ราษฎร พาที่
เชิด โฉม พระ เทพี ยุพ เรศ องค์ อร

๏ ดาล แด ดระหนัก ใน นร ลักษณ อาวร
ใน องค์ พรู สมร วร ราช บุตรี

๏ เที่ยร ไทร เถ็ง ลักษณ วรภักตร พิมล มี
ถนัด ใน มนินทรีย์ ปรดิพัท ผูก พันท์

๏ เสด็จ ดล สำนักนิคย ระกำจิตร จาบัล
เดือด แด ร ด่าว ยัน อุร รุม รลง สมร

๑ คิด โฉม พระ โฉม เฉลา วรภาคย สุนธร
ยิ่ง เยาว มา วร หฤทเยศ ยง ยวด
๒ กร เกย พระ ภักตร อา ดูร ดาด คำนึง ครวญ
ทรร ทึ่ง ร ทึก ทวน ก็ รทวย ถวิล หา
๓ อ้า แม่ ไฉน ใด แล จะ ได้ ยุพา ยา
ใจ เร็ยม ปรสงสา รร สบ ปร สม สอง
๔ อ้า องค์ พธูทิพ วร ลักษณ ลัง ลอง
เจ็บ ใด บ ปูน ปอง รศ แล ฤดี ดาล
๕ ใด ใด จะ สม สม ศุข สร้อย สุมา มาลย
สา สา พิรมย ปาน อมฤตย เศก สันติ์
๖ ท้าว ตรอม ตร ม่า พลาง อนุสร คำนึง กัณ
ฐัศ เทพ ถึง ทวัน ก็ ดำหรัส วิถาร สาร
๗ อ้า อ้า ณ พี่ พา หฉัน ชวัน ชาญ
จง ดับ อุรา ดาด ดุร เดือด กำเดา ดง
๘ แม้ พี่ บ่ ช่วย ช่วย ธุร อัน ระดุง จง
ไหน น้อง จะ คง ทรง กระอุก อาตม คุง วัน
๙ เพื่อ ชาว บุรี ราษ ฎร กล่าว ตรนัก กรรณ์
ฉม โฉม ธิดา อัน อภิลาศ โศภา
๑๐ กฉ ใดจะ ได้ ทัศน์ วร ลักษณ อัน ปรา
กฎ ใน พระ กรรญา ยุพเรศ ธิดา ไทย
๑๑ อ้า พอ ฤ มา ปรา รพภ เพื่อ จะ คัด โดย
เย็ย ทุก กระ หน ใย อะเดาะ กา รบ เปน การ

● ข้า ภา พระ องค์ ยัง
หวัง สม ยุพิน พาน
● ตก ไว้ จะ เปน งาร
ดาศ โดม พระ เท พี่
● ท้าว ทรง สดับ สาร
ฐัศ ราช จำนัน อัน
◎ เฉก ทิพ สุธา ธาร
บูด มา ชร โดม ใน
● ชื่น แช่ม มโน มี่
เบิก บาด ชระ อวบ อาย
● จึ่ง มี่ ระ โรรศ
ไดย ใน รติวัน
◎ ครั้น สุริยา ย่ำ
เสร็จ สรง สำอาง ทรง
◎ เรือง รัตน เกยูร
พราย พรรณ์ อุทัย ทาน
◎ คือ องค์ สุเรนทรา
พิด พรรณ์ สกด กด
● ทรง พวง ผกา กาญ
มา ไดย อดงก์ มี่
● ได้ ยาม พิไชย เยน
ฐัศราช ภา ผรร

นัศเรศ โดย ดาด
อภิเษก กระษัตรี่
ธุร ข้า จะ ภา ดี่
วรภาคย พิม จันท์
สุว ภาพ แห่ง กัณ
มธุ เรศ เอา ใจ
อำมฤตย อัน ไพ
กม เลศ กระหาย หาย
อภิ มัธย เปรม ปราย
กระ อุอก รำพึง พันท์
พจ นาด สำคัญ คัด
จร สู่ พธูด องค์
ปถม ยาม พระ ถบ ถง
วร ภูษณ ถัง การ
รุจิเรข วโรพาร
ศัศี แส่ง ยยับ ยถ
อำมเรศ โสภณ
รุจิรัตน รัศมี่
จน เกษ สุมา ดี่
รศคนธ จรอก จันท์
ทรเทพ ทรง กัณ
กี่ เหาะ เหิน ระเห็จ หาว

๑๖ อา ชา ภา ท้าว ริบ สาว อับ แส่งเดอน ดาว
โอ ภาษ พยับ ยับ แยง

๑๗ ถั่น ถึง ปราง รัตน ซูร แซรง แอบ ปทุม พั้ง แฝง
แล ด้อม มถัก เด็ง รณ

๑๘ แล ถง พิริย พล สพล ดู ดาว ดำบล
ภิบาล กร เวน วงง วง

๑๙ ตรา ไตร ใน นอก กรร กง จับ หมู่ อยู่ ยง
สพราก สพร้อม รอบ ราย

๒๐ สงัด เสี่ยง ฆ้อง ชาน ทัก ทาย เงี่ยบ เสี่ยบ ทุก พาย
อำ เพอ พิทักษ์ ท้วง ถาม

๒๑ ยับ แสง ปทึ่ป โคม จำยาม สงบ เสี่ยง ไอ จาม
ดำพัง สนิท ตาก ตน

๒๒ บมิ ยิน สังข คึด ดิง ตน ตรี แตร กาหล
แล เสี่ยง บัน เดาะ ตุริยางค์

๒๓ สงัด เสี่ยง โพ โล กระถุม พาง พิณ พาทย์ บี่ ปาง
บัน สาร บัน สม สม เสี่ยง

๒๔ ไป สดับ บุริกะ ราช จำเรียง ด้อม ดู มอง เมี่ยง
ยัง จอม ปทุม จรัส จรูญ

๒๕ อาชา ภา พระ เสด็จ ยุร รยาตร จาก นพสูรย์
ลิ ลาศ ถอบ เถอ ถง

๒๖ ยืน ยงง ขรณี มาศ ผจง ทวา เรศ เริญ องค์
สมเด็จ ประจาก โดย ดล

● บัตร พระ ชุป เวท พระ มนต์ ส์เดาะ ดาด ไพชยนต์
วิวะ เรศ ทวา รา

◉ เข้า ยัง ปราง รัตน โอภา ด้วย แส่ง องคา
พยพ สมเด็จ เทพ็

◎ ดั่ง ดวง ปทีป ทิพ รู จี เรื่อง รัตน รัชนี
จำรูญ จำหรัส สัทการ

◎ จับ องค์ จับ แส่ง สั่งวาร เรื่อง ภู ษา กาญจน
แด ส่อง เสด็จ บท จร

◎ ถั่น ถึง แท่น ทิพ บัน ฐร ยด ยุพ แน่ง นอน
สนิท บ รู้ ธาย องค์

● ปทุมา กุจี่ ใจ จง ภักดิ์ บาท บง
แด นิ่ทร เบื่อง บท มาตย์

● พระ เด็ง โฉม ลักษณ เภา พาด ดู ดาด แด ดาด
ประ ภาศยพิต พิศวง

◉ พิศ สวาติ ตร ถึง ถึม สุ่ก องค์ พริบ เนตร มมิ ดง
แถะ หลง มลัก ลัก ลาญ

● พิต เกษ กด เกษ กุสุมาลย์ เทียร ทิพย์ มน ธาน
มา แปร ปร เพท ยับ แยง

◉ ไร เรื่อง ดุจ ทิพ จง แปลง กรรณา บง แบง
คือ กลึบ อุบล บด บาด

● เมิน มุข เจี่ยร จันท์ เพ็ญพาด ฤๅ บรรณ จัน ดาด
มา แส้ง จำนง ดู ฉงน

๑ คิ้ว ค้อม โรม รัตน วิมล คือ ศิลป ภุชพล
ธ ก่ง กุทัณฑ์ ดู ไกร

๑ ปราง เปรี่ยบ ปราง ทิพ ปร ไภ นาษา ขัด ใส
คือ อัง กุรัตน รูจี

๑ โอษฐ เอี่ยม ปทม ราศ มณี คาง คือ คาง ศัห์
มา เปน หณุ นิฤมล

๑ ดำ ส่อ เสาว เถข เด็ง ยด ตุจ กล่อม กลึ่ง กด
บัน จำ ด้วย เถา ดำ ทอง

๑ กร กด ระแด้ง เทพ หล่อ ถอง เพี่ยง พเยี่ย มาษ กรอง
รทอด รทวย นวย กาม

๑ พระ บีโยทร ทิพ งัน งาม คือ ปทุม ทอง ทาม
มา ทาบ ยัง แผ่น มาษ ผจง

๑ อุรุ รัตน ชาณุ นิศ กถง บัว บาท บง ชงฆ์
วิถาศ คือ ดำ กัทลี

๑ เถง ถาญ วรลักษณ เทพี่ เพี่ยง เทพ กินรี
บัน ส่ม ศิริย เปน องค์

๑ เพียร ภาคย พระ พรู นง ยง จรด จน บาท บง
บ อิ่ม พระ ลักษณ ถาญ ทรวง

๑ ยอ กร ลูบ ปฤษฎางค์ ดวง กม เถศ รถวง
รถุง หฤทัย เสี่ยว สันดี

๑ เสี่ยว สวาดิ พิศวง แรง รัญช์ อุรดาถ แดยัด
แย ยวร ดำฤษน เกา กวน

๑ ถอย โถม พระ อนุช แน่ง นวร แน่ง นิทร ยง ยงร
ดำริ ฤดี หวร หรรษ์

๒ จับ จรอก คันธรศ จุณ จันทน์ เจิม ทั่ว องค์ อรร
กราย พอุด องค อร

๓ พวง พเยีย มาไถย ถงกร กถ มา ถา ภรณ์
ก็ พิน ยงง มวยโม ถี่

๔ ได้ ถาศ รศ คนธ อัน มี รุจิเรข รูป ตรี
ใน หลัง ปทุม เปน ตรา

๕ ทัด ทาน มวย มิ่ง มาถา ไว้ หวัง ส่งกา
ตร นัก มนัศ หถาก ถาง

๖ ทรง แสน เสน่ห์นุช ไป วาง พิด เพี่ยร สรรพางค์
แถ ภูถ พิรมย์ ร่ำ พึ่ง

๗ เฉก โฉม พระ อนงค์ ใน ตรึง ไตร ถาญ หลง ตรถึง
บ คิด จะคืน กัง วล

๘ เท่า ถึง บั้จฉิม ยาม จวน จน ถาถ กะเดื่อน ถล
แถ คถ้อย จะ ตก จำเนียร

๙ พาชี คอย ท้าว พิด เพี่ยร เพถา จวน เจี่ยร
จรุ่ง อรุณ เรื่อง ราง

๑๐ สกุณา เพรียก พร้อง เกริน กราง เวหา ใส สาง
แถ แสง ปกาย พฤกษ พราย

๑๑ กริ่ง เกรง ผู้ คน ทัก ทาย เสี่ยง พถ เรียบ ราย
แถ คืน กระ แอม ไอ จาม

๏ กลัว เกล็อก ความ งาม บ มิ งาม จอง จับ ถอบ ถาม
บ ชอบ แก่ การ ใช่ กล

๏ อาชา ติง บาน ไพชยนต์ ทูล ท้าว นิมนต์
เสด็จ สำนักนิ์ ด้วย ดี

๏ พระ ฟัง อัญเชิญ พาชี รทด ท่าว ทรวง มี่
อาไลย ลห้อย ห้อย หน

๏ จัก จาก บ มิ จาก จิน จนต์ อาวุธ ถอน ถล
แล เลี่ยม ปร โถม ๆ ถา

๏ ถาญ เดง สมเด็จ พนิดา เพี่ยร พิด ไป มา
ก็ ตรอม ตร ม่าว กลาง ใจ

๏ เจบ จำ จร เทิญท้าว ไท จัก เจี่ยร จาก ไกล
พธู ยุพิน แก่น กาม

๏ กระอุ อก เพี่ยง อัคนิ ถาม ปวด ปาน สงคราม
รณา พิมุข เสี่ย สมร

๏ ท้าว ทอด ทฤษ ดี ดาล ทอน หฤทัย บ มิคลอน
สลัก ใน แด ดริ่ง ตรา

๏ เจบ พิศ ปร จาก สงกา ไป อาจ นิทรา
นิราษ รักษ์ ถัก ถอง

๏ เซง เสี่ยง ดูเหว่า ชั้น แสง ทอง หวั่น ๆ ใจ จอง
จะ จาก สุดา แดดาล

๖

◎ โดม ถา พระ อนุช นงพาด บมิ รู้ อา การ
รกำ กำสด แสน ศัลย์

◎ มา ทรง พาชี เชา วัณ ขับ ขี้น บ มิ ทัน
จร่ง อรณ ราษฎรี่

◎ อาชา พา เห็จ เหิร ดี่ ถา ดง แหล่ง ศรี่
สำ นักนิเนา ๆ นาน

๑๕ ◎ บัด องค พธู จิรปรภา วรลักษณ เพ็ญ พาด
ครั้น ภาณุมาษ อรุณ การ ก็ อุฐาน ติง องค์

◎ ยงง แท่น ผทม ทิพย อา ศน อัน อดง ผจง
ทฤษดิ์ กุจิ จิตร จำ นง ก็ ประจัก ปรจง หมาย

◎ เปน รูป่ กุมินทรจนา นุ ปรดับ ณโกง กาย
ไถ เถประคันธรศะถาย แถ รจิตร ก็ อัศจรรย์

◎ มี่ เสาวนี่ พจน ดำหรัส ก็ ประพาษ ถาม พลัน
อ้า พี่ แถ ได้ รศ สุคันธ์ ขขนี้ ไฉน มา

◎ ค่อม คม ปรนม กร ก็ ทูถ วร ราช ธิดา
อ้า แม่ ฤ ถาม กิจ กิจา กถ นี้ แถ ถิน ใจ

◎ สมเด็จ พระเยาวยุพเรศ วร ลักษณ ได้ ใด
ธรง ฉม สุคน ธ รศ ไพ รุจิ โฉม ก็ ดู ฉงน

◎ เทพี สุดา สุร ถดับ ปทุมา ภิปราย กถ
ดถ ดาถ คำนึ่ง สมร ยถ สิริรางค อร องค์

◎ เหน คันธ รศะ สวคน ธวิเถป โดม ทรง
ยถ พวง เพยี่ย ทิพ ผจง ประศยัก ก็ ดาถ ถวิล

◎ รอย องค์สุเรนทร บ ดี
ถง จาก ทิพาศะ วชริน
◎ ใช่ สูร แทตย แด กิน
ใช่ เทพย ธานพ แด พรหม
๔ ใด อาจ เถดิง สุรพิมาน
พิทยา ธ เรนทร วรา
◎ คิด พลาง ก็ พลาง สฤดิ โดย
แจ้ง อรรถ รหัศ กิจ กุจี่
◎ อย่า เรา จะ คอย ช จร มา
นี้ จัก ประจัก ศิ ริย สำคัญ
๑๑ ◎ สอง รงง ริ ความ ชำ
บด มิ่ มโน ใน
◎ ครั้น สณ ทโยบาตร
ลับ เหลี่ยม สุเมรุทรอง
◎ กับ นาง กุจี่ จง
คอย ท้าว ช จร ลี่
◎ เท่า ด่วง ปถม ยาม
จ้าว ข้า นิทร ปรา
◎ ปาง ท้าว เสด็จ มา
โถม ลักษณ ลัก ทรง
◎ ไป พี่น สกด ดิง
พี่ เลี้ยง กุจี่ ตาด

สุร ราช องค์อินทร์
ทร เทพ มา สม
นร นาค ถอบ ชม
จะ ลึ่ลาศ หงษ์ หา
มริรักษ ไตร ตรา
ฤา จะ อาจ์ จะ มา มี่
อนุสนธิ ปริ ดี่
ก็ กระ ซาบ กระ ซิบ กัน
ณ ทิวา พระ ลบ วัน
ยล ท้าว กระหนัก ใจ
กล กิจ อัน ไพ
ศุข สุทธิ จง จอง
สุริย คลาศ คลา คลอง
จำรูญ รัตน รัชนี่
ปรดิพัทธ ภักดี่
ก็ ตื่น ตา บ วาง ตา
มณิ มาณ เพลา
รพภ ม่อย ก็ ถึ่ม องค์
มณฑรี่ ทิพ ยรรยง
รศ คนธ ทา ธาร
สติ ตื่น นิทรา การ
ก็ กลอย ศุข ไสยา

◎ ท้าว ตริ ทิวาวาร บมิ รู้ คดื่อา
กละ ท้าว ที่ ท้าว มา ประโดม ลักษณ ถอบ ถอง
◎ คิด เคี่ยด แก่ ใจ เอง คะ ค้อย ๆ จ จง จอง
เจบ ใจ ตำริ ปอง บมิ สม ก็ ทุ ทน
◎ แต เคี่ยด หฤไทย เทียร ถอุ อรรคนิ่ ถน
ฤๅ หนึ่ง จะ ตื่ ตน ก็ ซบ เซ้า กระมล ตรอม
◎ พี่ เลี้ยง เฉลี่ยว กต กิจ เข้า ประโดม ถนอม
แม่ อย่า ถอุ ออม อุร ร้อน เปน ทำ งถ
◎ ไว้ ข้า จะ เปน งาน ตำริ เอง ถนฤมถ
ข้า แม่ จะ ถอง กถ กระ แหน ถอง ที มา ถอง
◎ ค่ำ นี้ จะ เอา ยา กะตุกัญ ชะ เคื่อง คถอง
หยอด จักษุ ทัง สอง จ บำบัด คำนึ่ง นอน
◎ คอย องค์ สุเรนทรา จร มา ปร โดม อร
อย่า แม่ ทุชา ทร มนัส น้อย มโน ถวิล
◎ เทพี่ ธิดา ฟ่งง กถ นั้น ก็ เร่ง ยิน
ดื่ โดย กุจิ จิน ตนา ใน ก็ สม พอง
◎ ครั้น ล่วง ปถม ยาม รติภาคย โดย ปอง
หยอด ยา จะ หม่อง มอง ก็ ใส่ กถ นึ่ง นอน

๒๘ ◎ ขษณ นั้น บดินท์ บดื่ เสร็จ ศิลป ธนูปกรณ์
ครั้น สิ้น สุริยา ทรง มาลา ภรณ์ จอก จันทน์ กำจร
จรุง เอา ใจ

◎ ชิ้น ยัง มะณี กักขะ ภาชี เสด็จ คัดไลย
มา ยัง ปราสาท พระ ศรี สาย ใจ ลิดา เข้า ใน
พิมาน นิฤมล

◎ ด้วย แสง องค์ นุช ประภา ศรี สุท ปร เสรอฐ สากล
เฉก ศศิธร ประ ภาษ อำภน จำหรัส ใน มณ
เทียร ทิพ รู จี

◎ พระ เดง ดาญ ดักษ์ ดัก ชม พิมพ์ ภักตร พธู เท พี่
ดุจ ดวง แข ไข ขัด แข่ง รัศมี เรือง รัตน รงง ษี
สอด ส่อง สัทธ การ

◎ คิง คม กล้อง แกล้ง เอว องค์ อรร แถ้ง นวย นงค์ ๆ พาล
พระ โฉม ๆ ฉม สวาดิ แด ดาล ประเสรอฐ สงสาร
ปร โฉม แดน ไตรย

◎ เดง ลักษ์ ทวดึงษ์ ไตร โลกย์ พอ พึ่ง ทราบ สิ้น สุด ใจ
ล ออ กา มา รถุง ดวง ใน พิพิทธ อำไพ
พิเศศ อาภา

◎ องคาพยพ พระ ศรี แสง สบ เดิศ ล้ำ โลกา
ตรออน เอา ใจ มานช กริ่ธา พ้ำ หล้ำ เหน หา
ดลวย งวย งง

◎ ฤๅ โฉม อุมา อรรค เรศ ศิวา มา แปลง เปน องค์
ปร โฉม ไตร โลกย์ มลัก ดาญ หลง พิพิทธ พิศวง
ประ ภาคย พิม จันทร์

◎ ฤๅ องค์พระ ศรี พระเหศวรี พระทรงสุบรรณ์
มาเปนจรรโดง สุรางค์เคียมคัด อับโฉมสาวสวรรค์
ปรเสรอฐโศภา

◎ ฤๅพระลักษณมี ปรเวศวารี ชศรีคงคา
เอองค์จักรภุช เนานิทรเหนือพา สุกรีแปรมา
เปนองค์เทพี

◎ โฉมเฉกเสาวเลข เรืองรองรุจเรข เลิศล้ำธาตรี
ดังจุดรมุข วิมลโมลี รงงสฤษดิพระศรี
เสาวภาคยรรยง

◎ รเมียรๆเมิล มโนพัญเอิญ เพ่งพิดพิศวง
เลงลาญๆลักษ พอูดอรองค์ พิศไสมไหลหลง
ลืมสมปรดี

◎ พิไลยลาโฉม แช่มช้าฉมโฉม สวาดิเปรมปรี
ผงวยอวยองค์ รทวยอินทรีย์ ดาดดัษฤดี
กมลมัวมันท์

◎ ทัดทามมาลา สุคนธารีรา จรุงจุณจันทน์
ชรโฉมอรองค์ วิไลยลาวรรณ์ จำเนียรองค์อรร
คเรศไปคลา

◎ ผนึงผนังว ดำเดียมโฉมเต้า ลามลวนไปมา
บรั้รงงริ เขบๆมายา ในกลภิรา
รเมียรเทพี

๑๒ ◎ กัณฐัศ ถ้า ท้าว จรงึ่ รไว ราช ราวึ่
อุบัติ พิบัต บึ่ ทา

◎ เท่า ถึง บั้จ ฉิมยาม เพดา จวบ จวน แจ้ง จา
มิกร์ สกุณ เพรี่ยก พราย

◎ ตา รถ คก ต่ำ รำ ราย เดือน ดับ แสง ฉาย
ชร มัว ศศิ มณฑล

◎ อาชา เชิญ ท้าว เสด็จดล จาก ทิพ ไหรญ
แด พระ คำนึง เนา นาน

◎ จัก จาก บมิ จาก แด ดาล อา ดูร นง พาล
ดห้อย หฤทัย ทุ ทน

◎ โดม ดา ๆ ดัก นฤมล เคลื่อน จาก อาศน์ ถก ด
จะ เต้า ตำเนิน บท จร

◎ เทพี่ กระ แหน่ กด เน่ง นอน สกิด กุจิกร
กระ ซาบ กระ ซิบ กด กัน

◎ กุม เอา นฤบดี ทัศน์ ๆ สอง กร กุม คัณห์
บ วาง มฌิม กลาง องค์

◎ กุจิ กอด เบื้อง บาท บงก์ น้อม ศิร ซรบ ดง
แด สอง ประ น้าว วิง วร

◎ พระ ผู้ บีน เทพ นิ กร มา เต้า โดม สมร
พิลาศ ให้ ถึง ถาญ

◎ แล้ว จัก ประ เวศ ทิพ พิมาน แด ข้า แด ดาล
ปร ดาษ เดียว ขวัน หาย

๏ จง หมาย ท้าว แท้ บ มิ วาย จัก ตาย สู้ ตาย
บ ดิด แก่ ตัว รักษ ตน

๏ ฤๅ ท้าว บมิ ทา งอ แก่ ข้า พระ บน
ใน บาท กมล บ มิ คลา

๏ ราษ ตรี ถือ ตา คอย มา ยาม วัน หยาก หา
แล คิด คะ คอย คำนึง

๏ ถุ คิด ข้า วาย รำพึง สว่างทุกข บ หึง
ฤๅ หาก จะ ให้ เปน ตรอม

๏ จง พระ ดับ เดือด แค ดอม อยู่ เฉลิม ภพ จอม
ฤๅ จง จะ จาก จาบัล

๏ พระ พี่ง เสาวนี องค์ อรร ค เรศ รำพรรณ์
อำ เพอ พิลาป เลว ลาญ

๏ อาไลย ฉัน ลง แค ดาล คิด อำ เพา พาล
อำ เลิม หฤทัย พิศวง

๏ บมิ อาจ จาก นุช ปลิด ปลง เรี่ยก ราช ดุรงค์
ก็ บอก ยุบล โดย มี่

๏ อาชา ฟงง ชอบ ไม้ ตรี สอง ราช ดาล ดี
สมัก สมร ใจ งาม

๏ บมิ ทัน ทัด ท้าว ทูล ความ ขอ เจ้า กู ตาม
ดำรง ดำริ อำ พงง

๏ ข้า คิด ขาม เข็ญ หน้า หลัง เลง แล ทั่ว ทงง
จัง หวัด ษ พึ่ง ไพรี

◎ อยู่ เปน ปร ดิพัท เทพี่ ผู้ ข้า จัก ถี่
สำนักนิ เคย โคจร

◎ บัด อาชา ส่ง ภูธร จวน รุ่ง ทิณกร
ก็ รีบ พระ พริ้ว คืน คง

◎ พระ เสร์จ เสวย ศุข ด้วย องค์ พธู นง ยง
ใน ปราง สุรยพิมาน

◎ ขษณ นั้น น้อง ท้าว เภา พาล ทูล ถาม อาการ
คำนึง มนัศ กิน ใจ

● ท้าว นี้ คือ ท้าว หัสไนย ฤๅ ท่าน ไทย ใคร
บ ไป ตร นัก ดาล ฉงล

◎ พระ ฟงง เสาวนี่ นฤมล นุช แหน่ง ใน กล
มโน คำ นึง อางขนาง

● ผิว ก็ บ มิ แจ้ง จริง ปาง นี้ จัก พร้อง พราง
ว่า อัญอมร องค์ อินทร์

● แม้น แท้ น้อง ท้าว จัก ยืน บ ควร ควร ถวิล
คดี่ อัน ชอบ เบา ราณ

◎ ฮ้า อร วรนุช นง พาล โฉม เฉล ลักการ
คือ ดวง กมล มาล มี่

● เร็ยม ใช่ เทพ ไท ทรง ศรี เนตร ทรง วชรี่
พิลาศ พิมาน แมน มา

◎ เรียม สุดรู ธนู สม ยา เอา รส รา ชา
พรหม ทัด ราช ภูธร

● เปน บี่น นรนารถ นิกร ผ่าน ภพ นคร
ภาราณสี สิมา

◎ บุญ เรา สอง ทำ จง ปรา รพภ แล้ว หลาย ครา
จึ่ง นำ มา ดุ ใจ จง

● หวัง มอบ ชนม ชี่พ ปลด ปลง ไว้ ใน อร องค์
สมร ม้วย ไม้ ตรี

◎ ขษณ นั้น พระ นุช ไท เทพี สดับ สาร นฤบดี่
ดิลก แถลง นา มา

● แท้ เที่ยร สุทา ทิพ ธารา โสรด สรง วิญา
อันร้อน กระ หาย หาย ศัลย์

● ภูล เพิ่มปรดิพัทธ ใน ทัน ใด ดาล ริ่ง รัญช
พิรมย์ รำพึ่ง พึ่ง ใจ

● พิศวาด ทราบ ซ่านทรวง ใน เพื่อ บูร พิดไสม
บัน จบ ประสบ สม พอง

● สบ สม สอง สวาด จง ปอง สอง แนบ แนม สอง
เสมอ สมร ปรี ดา

◎ ดจ ได้ เสวย สวรรค์ กรี่ธา เกื้อ กด กา มา
กมล วิมล มัว มณท์

◎ สอง สวาด ทราบ รศ ตรการ กด ยั่ว ยวร ยง ยนต์
อำมฤตย รศ ยำ ยาม

● นาษา เสี่ยว ปราง แก้ว กาม ไนย เนตรนิด นาม
คื่อ ศร อัน สับ แสง กัน

◉ โอษฐ์ แอบ โอษฐ เอา รศ บั้น ตฤบ รศ สุคันธ
ถัญ ถุง หฤทัย สอง สมร

● กร เกี้ยว ศร กอง กรรฐา ภรณ์ ทรวง แทบ ทรวง ทอน
ชร เดียด ชร ดั่น ค่าง ศน

◉ สอง ท้าว เน็น แนบ เนื่ยร กด เจียร จันทร มณฑล
ประกิจ แถ ชิด ดื่อ ดาด

◉ สอง สม สม สอง พึ่ง พาด พึ่ง พบ กด การ
ศระ การ ด้วย กด กาม กด

◎ สอง เสวย ศุข สุทธิ นฤ มล ศุข สอง รศ คนธ์
แถ สอง สวรรค์ ไป ปาน

◉ แรก เริ่ม ๆ รู้ รศ มาณย์ บัว ทอง ทิพ ชาร
แถ แบ่ง ผกา กำ จร

● รมย รศ เสาร คนธ เอม อร สอง ศุข เสี่ยว สมร
บัน เทิง กมล มัว มันท์

◎ สอง แนบ ศริ่ง ศรา เกาะ กัน คื่อ วัด เวจ วรร
วิถาศ ไม้ ดำ ทอง

◎ เชย ชิด พั้น เผื่อ เกลี่ยว กรอง ดำ เลี่ยม ลม ลอง
ขบวร ละเบง หลาย กล

◎ คลอ เคล้น คลึง เคล้า โคมล คื่อ ทิณกร กล
ศร เบี่ยด ศร บอก บัว บาล

๑ สอง สบ ประสง สม
เทียร ทิพย กมล มาลย์
๒ เหิม หรร บ จัญ จวน
เชย ชิด อุบล บง
๓ ดุจ สรง สระ แก้ว เก
ใน ศรี ทิวัง ปรา
๔ ขาร ท่า ชลา ลิน
ทิน เทียร พิมล กล
๕ เน็น แนบ พอุล อร
เริง รื่น พิรมย์ สม
๖ ลาญ ลวน หฤทัย ท้าว
แนบ นิทร คือ พิม ทอง
๗ นาภี ระ แทบ ทัพ
เบี่ยด บุษบง วรร
๘ จุม พิศ สโรชรศ
ลาล ดัษ ฤดี ลวง
๙ ทรับ ทราบ สุคนธา
โสรด สรง สระ จา บัล
๑๐ สอง ม่าย ประเมียง มันท์
องค์ แอบ ปร เธียง อร
๑๑ นม แนบ จำ เนียร ๆ
ชง คา คือ พัน ลี

รศ เริ่ม ฤดี ลาล
กมล โมห ไหล หลง
จิตร ยั่ว ยะ ยรรยง
กชะ กาม กรี ธา
สรทิพย์ สะ โรชา
กฎิ กาญจ ยง ยล
ธุบมี ทุลี่ มล
นพ โรม ระรื่น รมย
กร เกี้ยว กระหวัด ชม
ศุข เหล้น ปร โลม ลอง
บมิ จาง ปร จง จอง
แล ผสาน ผสม กัน
อุระริ่ง อุรา รัญช์
ณวิเลศ ลาญ ทรวง
กล พิพย พิโลร ลวง
ระลุง แล ยะ ยง ยรร
รศ สร้อย กุสุมพรรณ์
จิตร พั้ง คือ ไฟ ฟอน
แล กระ สรร เกษม สมร
กำโบล เบียด กำโบล ศรี
นุ กรษัตร กรษัตรี
อุรุ รัตน ริ่ง รมย์

● สอง สวาติ สอง สวัสดิ ฤดี ดัษ ระ ดม ชม
กดม เกลี่ยว คือ เกลี่ยว กดม ประ กิจ ชิด ชิด เชย

๒๗ ๒ สอง สม ๆ สมร ปร เอี่ยง ๆ อร รศ เร้า รำ เพย
พึง พาน ๆ พบ สบ สวาติ สอง เสวย พิรมย์ ชม เชย
ตระ ออน กา มา

● กมล มนทมทย์ รทวย รันทด บัน เทิง กรี่ธา
ฉฤเดา ทอง ประสบ สงกา หึ่ง หรร ๆ ษา
มัญ สาน สาย ใจ

● ทราบ รศ สำ โรช วิ มล มา โนช พิลาศ พิไลย
ยะ แย้ม ๆ ยรร ยะยิ้ม พริ้ม ไพร รเรง รณ ใน
ม ไม ย่ำยาม

๔ ตร ออน อร องค์ ตระ บอก บัว บง แบ่ง ผกา กาม
สทื่น ทิพย์ รศ บัน เจิด จุม จาม ชวน ชาญ ๆ สนาม
เสนาะ เนื่อง ใน

๕ ยรร ยง ๆ สวาติ สม สำ พิลาศ ดเดิง ดาญ ใจ
เน็น แนบ ๆ นิทร์ ภูด พิศ ๆ ไสม ตร โบม บัว ใส
สุคนธ กำ จร

๖ เชย ชิด ๆ รศ เกษ แก้ว บง กช เกรง สรร เลี่ยว สมร
ผสาญ ดาด แด แผง ผงร ผิ บุษบา กร
ปร สบ สม กัน

๑ เกษม สอง สบ กร สรร ปรารพภ์ กมล มัว มันท์
สอง สม ๆ สวาดิ วิไลลา วรรณ์ ชื่น ชอบ เชิง ฉันท์
กรการ กาม กด

๑ ปร สบ สงสาร อยู่ หลาย วัน วาร เนา ใน พระ มณ
เทียร ทิพ ไสยาศน์ เมียร พระ คน รมัด แยง ยล
เบียน มายา

๑ ระ ริก ชิก ชี้ ลำเริง ริก ริ่ ลำราญ ไป มา
ลำ รวญ สรวล สรร เกษม ปรีดา บ ได้ คลายคลา
พน้าว นิ่ง พันท์

๑๘ สอง ศุข สงวาศ ใน ครรภ์ ปราง แก้ว แพร้ว พรรณ์
จำ เนียร พฐู เทพี
๑ ง่ำ เงื่อน ถอย ลักษณ นฤ บดี นับ แต่ กุจี่
จำนำ บำ เรอ นิจ การ
๑ สบ แสน สุราง คราชบริพาร ทุก หมู่ พนักงาน
ก็ รู้ รบิ ตริ ความ
๑ คดี นี้ ท่าน ไทย ปราม เงา เงื่อน บมิงาม
จ บีด ฤๅมิด ความ ครัน
๑ ผัว จัก เยี่ยว ยา บ้อง กัน ปาก ร้อย คำ พัน
จ แหน จ ห้าม ฤๅ คง
๑ จิตา เดียว ดวง ใจ จง เสมอ เนตร บิตุ รง
สงวน บ ให้ ลม พาด

● เกรือก ท้าว รู้ แท้ เหตุ การ ทั้ง หลาย บ มาน
ชีวิตร จะ รอด เปน ตน

● เพราะ ถูก ท้าว มา ทำ กด คบ ชู้ ชาย ปน
มา แปลก มา ปลอม ตู ตาย

● คิด แล้ว ภา กัน ริ่บ ผาย สู่ มณ เฑียร ถวาย
บังคม สมเด็จ เทียบ ทูล

◎ บัด นี้ ชาย หนึ่ง ปร ยูร ยศ ใด กรกูล
บ รู้ นิเวศ เวียง วงษ์

◎ มา ถอบ ถัก โถม อร องค์ ชิดา โฉม ยงค์
ยัง ปราง บเกรง ราชา

◎ ท้าว ฟัง ทาษี่ ทูล อา การ ราช ชิดา
ก็ ดาล พิโรท ฉุน เฉี่ยว

● โกรธา ดุจ ไฟ จุด เจี่ยว ชบ พั้น ชิง เชี่ยว
จกรัจ จกราจ คิก คาม

● ค่า ใคร ใด อาจ บ มิ ขาม บ มิ ย่า มา หยาม
แก่ กู บัง เหตุ เยี่ย ไฉน

● ดุจ แมลง เม่า มัว ตอม ไฟ บ มิ กลัว ปร ไลย
มา พาน แก่ เปลว เพลิง ฮื่อ

● จัก จับ ฆ่า เสี่ย บ ครี ให้ ทงง หลาย ฦๅ
จง สำ แก่ มัน สำ มาญ

◎ บัด ดั่ง มน ตรี ฉับ ชาญ เรี่ยบ เพี่ยบพลหาร
จะ ห้อมล้พัด กรรกง

● เร่ง ให้ กระทุ่ม กลอง ใหญ่ ยง จง รู้ รอบ วง
นิเวศ เวียง ราชา

◎ ขษณ นั้น อรรคราช กรรญา ประ ทุม ครรภา
พิลาศ ล้ำ เท พี

● ทล ทัด ท่าน ไทนฤบดี ผู้ เปน สวามี
ธิราช ท้าว ทัน ใด

◎ ขอ พระ งด ความ ฟูน ไฟ ด่วน เคียด เยีย ไฉน
บ ควร ดำริห์ ตริ ตรอง

● ริตา เดียว ดวง ใจ ครอง สงวน ใน ปราง ทอง
แล ลม บ ถอด ใด พาด

◎ แหน ห้าม บริรักษ์ เปน งาล รอบ คอบ ทุก สถาน
รแวด ระวัง ทุก พาย

● คืน วัน บั่น กัน เรี่ยบ ราย ฆ้อง กลอง หลาก หลาย
กระเวน สำรวจ ทุก การ

◎ ใด ธาตุ จัก มา แผ้ว พาด ชาย เดียว หาก หาร
ฉนี้ จง คิด ควร ถวิล

◎ รอย เปน อรรศจรรย์ โดย จินต์ กระเมาะ ว่า สบ ศิลป
สาตร บ เปน สามาญ

● ท้าว ฟงง น้อง ท้าว ทูล ทาน ชอบ ด้วย เบาราณ
ก็ ดับ พิโรท ฟูน ไฟ

● อย่า ถ จัก ลอง ดู ไวย บริ่ชา ชาย ไชย
อัน แกว่น ใน ศิลป วิทยา

๑ ผิว เปน เยาวราช ปริชา จัก กอบ วิวาห์
มงคล เลก สวยม พร
๒ แม้ ไป เชื้อ ชาย โสตร กู จัก จับ รอน
ชีพิตร บ ให้ คง ครอง
๓ บัด ส่งง มนตรี หวัง ถอง คุณ ท้าว ทัง ผอง
พิพิธ พึง ด แสดง
๔ มนตรี แกว่น กล เรง แปง ไม้ เดื่อ เจ็ด แจง
แล โล่ห์ ตั้งเปน ขดาล
๕ ดับ นั้น ทอง แดง แผ่น ดาล หนา ลี่ ศอก มาน
แล เจ็ด พิกัด กล กัน
๖ ถัด นั้น เจ็ด เกวียน กรวด กรัน ปัก ป่าว บีด ยันต์
มฤค รูป ตรู ตรา
๗ แล้ว ตั้ง ซึ่ง สหัส ถา มธนู อัน หนา
แล หนัก ด้วย มือ พล พัน
๘ ให้ ป่าว ท้าว ทั่ว สา มัญ มา ใน เจ็ด วัน
จง พร้อม ชุมนุม ทัน งาล
๙ ท้าว ใด อาจ ยก ธนู ภาร จัก สวยม พร การ
แล เวน นิเวศ เสวย รมย์
๑๐ ขษณ นั้น ท้าว ทุก นคร ขัน ธ สิมา บ รา กรม
รู้ ราช รงงริ จะ สวยม พรราช บุตรี

๘ ค่าง ตน ก็ เตรียม พหล พา
คิก คัน กุดา หด แด นี่
๙ พล คช อัศว พิรีย์
รถ ราช คำรง วณ ภิราม
๑๐ ทิว ธง ฉลอง กฐิน พิรุม
ฆ้อง กลอง แล พาทย์ ดุริยกา
๑๑ ค่าง ยิ้ด พดา พล นิกร
ออก จาก นิเวศ สุริยไอ
๑๒ ยัง เสด็จ ราช บุรี รัตน
เพี้ยบ เพ็ญ อำเพอ ภพ สุธา
๑๓ เสี่ยง คช อัศวนิกร
กาษ ก้อง กุดาหด แด นี่
๑๔ จอด พล พาหณ ปร ทับ
ทุก ท้าว เสด็จ ดล คะ ไน
๑๕ จึ่ง กรุง นรา นฤบดิน
ชา ไช้ ซึ่ง เสวก ชวัณ
๑๖ ไป ดล เผดี่ยง ยุบล กิจ
แก่ องค์ พระ ศรี สุดร ธนู ศร
๑๗ บัด เสวกา กร ก็ เอา
ทูล ไท ธิเบศร บรม
๑๘ ปาง นั้น พระ ศรี สุดร ธนู
ฟ้อง สาร เบิก บาล
หณ ราช โยธี
กร พฤนท เหล็ก หดาม
ชำนิ ชำนาญสนาม
ก็ เรียบ เทียบ ดู เจษฎา
มยุร ฉัตร โศภา
หด มุ ทิง นคร ใด
พยู่ห ยาตร คัดไล
ศวรรย ราชสี่มา
บมิ รู้ กิ สงงขยา
ก็ สพราช ทงง ธานี
พหล ราช โยธี
นฤนาท ทงง กรุง ไกร
รถ รัตน เกวี่ยน ไกว
สภา ราช ชุม กัน
ทร เสด็จ มี่ บัญ
บรินายกา กร
จะ ประสิทธิ สวยม พร
ปร เวศ ราช ชุม รมย์
กิจ นั้น แด บังคม
ดุจ ราช โองการ
วรภู ธรา ธาร
กมล

๏ เฉก อำมฤคย สุทา วรา รศ วิ มล
โสรก สรง สกนธ ทน กร หาย
๏ ยิน มลาบ ทรา อุทร อัน กร สรร สมร หมาย
เสน่ห์ ใน อนุช สาย สวาดิ
๏ โสรก สรง สินธุชลา วรา พิรมย ราช
ทา ธาร สุคนธ คราศ กำจร
๏ แล้ว ทรง ภูษิตร พัตร พิรัตน บวร
ทรง ชรร ตยาภรณ์ ปร ดับ
๏ งาม องค์ งาม ศิริย วิลาศ เฉก ภาษ กร สัพ
แก้ว เก้า กร จ่าง จับ จำรูญ
● ลิลาศ จาก กนก อาศน์ สิหาศน์ ไพ ฑูร
กับ องค์ พอูล ยูร รยาตร
๏ ด่วง พระยา ไกรสร สีห์ มี ฤทธิ อำนาจ
จาก ห้อง คูหามาษ ดิลา
๏ ทิศ ใด ท้าว ทฤษดิ์ แล มี่ สกล กลา
กลาด กลัว พระ เดชา พินาศ
● ท้าว ทุก ประเทศ ทิศ ก็ ลาญ แล ลาล หฤทัย หวาดิ
กลัว เดช นรนารถ บยิ่ง
๏ นา นา หมู่ มุข มาตย แล ราษฎร คึ่ง
ชม ลักษ์ ทว ดิ่งษ์ ล ลาญ
๏ พราย ๆ พรรณ์ วิภุษ วรุตม ก็ ขาว
แพร้ว ๆ สังวาร กาญจน จำรัส

● เด ถาญ ถักษณ วิไลย์
เรือง องค์ เรือง รัตน

● เฉก โฉม สหัส นยเนตร
ด้วย เทพ เทพี

● ถับ ถึง ถวาย บวร บง
บัว บง ยุคล บาท

๑ ดับ นั้น พระผู้ เป็น
ราชา อติศร

● เห็น องค์ นฤบดินทรง
ทรง โฉม พิลาศ ไตร

๑ ถาญ แด มลัก เดง
พร้อม พริ้ม พร เพรา องค์

● จึ่ง มี วะโร รศ
ชา ว่า ดูรา ขวัญ

● เป็น ราช สุริยวงษ์
รส ท้าว ธ ไต เนา

๑ ฤๅ เป็น ทวีชา พงษ์
เพทางค ลบ ไสม

๑ พระ ทูล สนอง ไทย
ทรนินทร ธำรงคง

๑ ข้า บาท เป็น โอ
พรหม ทัตย พารา

ประไพ พร พิพัฒน์
รจี

ปร เพท พิมล มิ่
พิลาศ
กช กร อภิ วาทย์
บิดร
ดิลก ราช ภูธร
เสตร ราช ฦๅ ไกร
นร ลักษ ปรโฉม ใจ
ภพ โลกย์ พิศวง
ดุจ เพ็ญ ปร ไพวงษ์
บ มิ เทียม จะ เทียบ ทัน
ประพาษ พจนา บัญ
ลวาดิ ราช ธิดา เรา
ชรรติเยนทร องค์ เอา
นัคเรศ บุริ์ย ไร
ศิวสาตร ครอง ไตร
ฤๅ ว่า สูตร พันธุ พงษ์
ทิป ทุตม ผู้ ทรง
จรรโลง โลกย์ จุธา
รส ท้าว สม ยา
ณสิ์ ราช ธานิ์

๑ ข้า ละ บุรี่ ราช
ว่าย มา แล หวัง ชี่
๒ ท้าว ฟงง มุสนธิ สน
เอม โอช อาทร
๓ จึ่ง มี พจนาด
เจ้า ผู้ จำนง ใน
๔ เพทางคราโช
ราณ ราช ยุพเยา
๕ จง เจ้า ดำเกิง กต
แต่ ดู ประสง แสวง
๖ พระ ฟงง วโรง การ
กฎ หวัง จ ยล ยง
๗ จึ่ง จับ ธนู ธาร
ชัน ชี่ ละ เภาะ ภู
๘ เท้ง ยัง นภากาษ
แล้ว ลง ประดิฐ กต
๙ กรุง เสตร บดิน
ปรากฏเกี่ยรติ อัน
๑๐ จึ่ง มี พระสาศน์ สุน
แต่ ไท ธรา ธาร
๑๑ ท้าว ใด แล ยงง ยอ
ด้วย เดช ดำกต

วร นารถ ชน นี่
วิตร ไว้ ใน ภูธร
ธร อรรถ เอม อร
ผดุง ดาล จำเริญ ใจ
ก็ ปร พาษ ทัน ใด
ปรดิพัทธ ภักดี่ เรา
นิ ติย สาร โดย เบา
ละ สมรรถ รณ แรง
พิริยภาพ ดาล แสดง
ศิลป์ ดู ประจัก จง
นรนารถ ผู้ มง
ยศ คุณ ตนู ดู
ศรศักดิ์ เชิด ชู
ธร เสตร จุม พล
สิหนาท อึ่ง อล
รดับ ดุจ รเบี่ยบ บรรพ์
ทร บี่น ธรา ธรรม์
อณิรยา แล บัน ดาล
ธร ราช โอง การ
กปรกาษ ท่วน ตน
ยศ ยก ขนู พล
ดำเกิง ดาย แล ยล ยง

● เรา จัก ประ กอบ การย สวยม พร ชิตามง
กต ราช สนอง วงษ์ ถวัต ราช โภคา

๒๗ ๑ ท้าว ทั้ง หลาย ฟ่อง โอง การ ร สั่ง ท้าว ทุก นครา
ต่าง คน ต่าง คื่น มโนปรีดา ถคิก กัน มา
เข้า แข่ง ชิง ไชย

● เร่ง รถ รัญแซง กระ ถึง กร แกว่ง คำนับ ตาว ไว
เชง รับ ชำนิ รน แทะ เกวียน ไกว รรื่น เรียง ใน
สนาม กลาง แปลง

● ต่าง องค์ เข้า ยอ ชนู บ ภอ พหล กำแหง
ยุค คลุก อดัก อดล ปลุก แปลง สุด ดำ เดิง แรง
ร ท่าว ระ ทน

๑ ทุก ท้าว สำ แดง เดโช พล แผลง แล กล หลาย กล
บ ไหว หวั่น แด เข้า ดอง หลาย หน บ ลุ ใจ ดล
ม เหม่อ ลู ตาย

● ต่าง องค์ ระอิด ระอา ใจ คิด ตระ หม่า ใจ หมาย
ขนาง เมิด เมี่ยง กระ เมาะ ถอาย รเทิญ เห็น หาย
บ่ เข้า บ่อน คน

๑๖ ๑ เมื่อ นั้น นรินทร ราช เรือง รณ เหน ท้าว ทั้ง หลาย อด
ละม่าน ละ คึก กลาง สนาม

● ต่าง ยก ธนูศิลป คึก คาม บมิ ไหว เข็ด ขาม
ถ อาย อำเพอ อาง ขนาง

● เสด็จ จาก สิหาศน ท่าม กลาง เพี้ยง เทพ สรรพางค์
พรรณ ราย รัศมี พรรณ์

● ดุจ ยงค์ อินทร์ เทวัน จาก เว ชยันต์
มา แสร้ง ดำแดง รณ ภู

◎ ยอ ยก สหัส ถาม ธนู ด้วย กนิฐ น้ิว ชู
ปร เจิด แก่ ฝูง จร เจญ

◎ เฉก ธาร กำลัง ภุช เคน ทร น้าว เอา เมรุ
แด ท้าว ครว้ี กลาง สนาม

◎ เฉก โกษี สุร สรง คราม แผลง พล ภิราม
จำทวย ธนู เดิง สาย

◎ ดุจ หญิง เกาะ กำ พช พาย ดิ่ด เถา ทัด ทาย
คื่อ เสี่ยง สุณี่ ดาด คนอง

◎ แล้ว แผลง ค้อง แผ่น ขดาด ทอง แดง เหล็ก คล รอง
ไม้ เดื่อ อัน ต้ัง ต่อ กัน

◎ ตลอดท้ังเจ็ด เกว้ียน กรวด กรัน ตอง คา ม ฤค ยันต์
อัน บั๊ก เปน ปาว สูญ ปลาย

◎ โยธา นายก เนื่อง นาย หมื่น ขุน แหล หลาย
ก็ ดู บันดาล อรรค จรรย์

◎ ยอ กร สาธุการ นี่ นัน เกิก เกริก กฤน ครัน
จะ หล่อ ล่ม บั๊ลพี่

◎ รูปท่ีพย สุคนธคราศ รูจี ดาชามา ดี่
แด พวง กุสุม โศภา

◎ ต่าง ๆ ชม ไชย บูชา แก้ว เก้า กาญจนา
หิรัญ ะ พัตรา พร

● โลด เต้น ลบ มื่อ ถวาย กร แซ่ ซ้อง อวย พร
เลวง ศัพท์ บัน ฦๅ

● บ้าง โบก ทิว ธุช อึง อื้อ พิณ พาทย เครง ครื้อ
แร ดิ่ด จ เข้ ขับ ขาน

๒๑ ◎ เทวัน ครรทพ โดย กาญ จน กนก พิมาน
มิ่ มโน สานติ ประชุม ชม

◎ พรหม มินทร อินทร ทุก กรม สุร นิกร พิรมย์
สาธุ ไชย ชม ก็ ปรีดา

◎ ซร้อง สรรเสริญ สิทธิ เดชา รณ ฤทธิ พิพิธ ปรา
กฏ โลกา ก็ ฦๅ ขจร

● อื้อ อึง ออก โอษฐ อำนวย พร ทิพ กุสุม สดอน
โปรย นภา กร บูชา

◎ เกลื่อน กลาด ดาษ ดวง บุษป มา ดย วิ ดย ทิพ สา
โรช รำพา กำจร จาย

● บัน เดง ฦๅ ฉั่น ผ สาร สาย ดุริย พิณ ถวาย
โพธิ ญาณ หมาย พระ สมภาร

◎ เทวา ปราโมช เปรม ปราณ นิกร อมร สถาน
รุจ พิมาน สาร ก็ ส้อง สาธุ

● บ้าง โอ้ อวย อา ศิรพาศ ศัษกร มรณ จินาศ
ด้วย เดช อำนาจ พระ เกี้ยรติ ไกร

๑๕ สกล วิจล หวั่น ไหว ทั่ว ธรา ใน ทิศา สาร
จล วิจล จักรวาฬ ทั่ว พนัศ สถาน บ ท่าวทน
จล สกล สธา ดล เสี่ยง สังราม รณ เดวง วัน
กุล หล สท หฤ หรรษ เฉกวารณามันท ครหิ่มหวร
รุข ตรุณ ก็ แปร ปรวน เพลด ผลา ถวญ ลำดาญ แล
มฤค นิกร ตาล แด สิงฆ์ ลำโอง แคว ก็ ง่า เงย
ปทุม กุสุม ผาย เผย เสาร พร เหยหวน ครลบลม
ทิพย ดุริยรื่น รม ร้อง ร งม เอง ปร อึง อล
พยุห พรุณ ฝอย ฝน ตก สุธา ดล ณ ชำ เชย
วิชุล วิกสิต ก้อง เกย เสี่ยง รสาย เสย คีรีย เรี่ยง
สกล วิมล เมรุ เมี่ยง อ่อน โพยน เอี่ยง บ คง ครง
สมุท คำมภีร์ พิศวง คลื่น ละ เลิง หลง เดวง วล
มณ คณ นิกร ชม ชล ผุด รำ ลับ ลน สร พรั่ง พรู
นิกร พกร เงื่อก งู ชม ส ลินชู ชร ลอง ลอย
กุมิกรกฏ เคี่ยง คอย แนม เฉนี่ยร หอย ระเห หา
สกล พล โยธา ชม พระ เดชา อำนวย ไชย
๑๖ จิ่ง กรุง เสตร ราช ท่าน ไท สด ชื่น ชม ใน
มโน พิรมย ปรีดา
สม ราช หฤทัย ท้าว ปรา รพภ พึ่ง จง หา
ฉัน แกว่น แก่ ศิลป ญาณ ยง

๏ บมิ เสาะ ใจ จอง จำนง ล้วม กอด เอา องค์
นเรศ เรื่อง ภุช พล

๏ นาง นาฏ ปทุมา นฤมล ผู้ เปน พระ ชน
นีชิราช บุตรี

๏ จุบ จอม กร หม่อม มิ่ง โมลี สุด สวาดิ นฤ บดี
บ รู้ กิ ร้อย พรรณา

๏ ดำริห์ เริ่ม การ วิวาห์ มงคล ราชา
จเวน พิภพ ศฤง ฆาร

๏ บัด ท้าว ธ ก็ มี โอง การ ด้วย ราช บริหาร
แก่ บาท มุลิกากร

๏ ให้ เร่ง แปง การ สวยม พร โดย บูรรพา กร
รเบียบ ร บิน กฤษดี การ

๏ มน ตรี ผู้ รังง รับ ภาร ริบ เร่ง กอป การ
กำหนด ทำนูน บูชา

๏ ขษณ นั้น ท้าว ทุก นครา บันดา มุ่ง มา
จำนง จะ ได้ เทพี

๏ บ มิ สม จง ราช บุตรี หวัง มา เสีย ที
บ โดย จินดา ปรวน แปร

๏ ต่าง องค์ เคียด แค้น คา แค อาย ใจ บมิ แด
ดำ เดียม หฤทัย อาง ขนาง

๏ มา ยัง ชุมนุม แพ่ง พาง ปฤกษา กัน พลาง
ว่า เรา ทัง หลาย จง มา

◎ บมิ ได้ พัก พล เลย ครา เดี๋ยว ด่วน รัถยา
แล ทน พิบาก จำงาย

● บมิ ได้ ธิดา ได้ อาย ทั่ว ท้าว ทัง หลาย
จะ ฦๅ ละบื่อ ข่าว ขจร

◎ แม้ เรา กลับ ไป นคร หาษ หาย ราษฎร
จ ไว้ พระยศ กล ใด

● ต่าง เรา ใช่ ชาย โฉด ไว ปรึ ชา ชิง ไชย
บ่ รอบ คำริห รณ ภู

● ใช่ เลื่อง แต่ สูครฺ ธนู หวัง เปน ริปู
บควร จะ ให้ ดู แคลน

● พล เรา มาก หนื่น เหลือ แสน จัก ตอบ ทด แทน
บ ยาก จะ คิด เข็ญ ขาม

● แม้ มาท ตาย ต่อ สงคราม ท้าว ใด ดู งาม
พระยศ ใน ราษ ครี

◎ เทียม คน ต่าง สบ คิด บี แล เรา ย่อม มี่
นุภาพ เลื่อง ฦๅ ไกร

◎ ควร เรา รอม รณ ชิง ไชย ชิง นาง เยี่ย ไฉน
แต่ ชุน ผู้ เดี่ยว ฦๅ ครัน

● ต่าง องค รัง วิ กล กัน รัง จำ ทวย บรร
ยาย แต่ ต่าง คน ตี่

◎ บัด สั่ง สุรมุข มนตรี ให้ เรียบ พล พิรีย์
นิกร เตรียม กลาง สนาม

◎ พล รถ คช ศาร สงคราม ถ้วน ตัว เหลือ ถาม
ลำพงง ลำพอง เมา มันท์

◎ หมู่ สินธพ เชา วัน แล่น ไล่ ลม ทัน
รเหิร รเห็จ กลาง ณรงค์

● ขุน รถ หน่วง น้าว ธนู ทรง เทียม เสือ ตัว ยง
แล เคี่ยว จคร่าว พึ่ง แสยง

◎ ทวย หาร ดาบ ด้าง ทวน แทง เสโล่ห์ ลำแพง
ทั้ง ศร ศาตร แสง พัน

● พล สบ สังกัด กุม กัน เก่ง กาจ คึก คัน
สมรรถ ไชย ชิง ไชย

◎ ต่าง ทรง รถ เร่ง เกวียน ไกว ครวี่ ชาร ไว ๆ
แล ริบ รัน แทะ ชั้น แซง

◎ ออก ตั้ง พยู่ห ยุทธ กลาง แปลง พลพฤนท์ ไชว่แชวง
ศร ทื่น ทั่ง ท่ง รณ ภู

● กรุง เสตร ราช รู้ ริ ปู ท้าว ทงง หลาย ดู
อธิก บ ควรจะปทุษฐ

● จึ่ง ส่งง เสนา นรคุต อัน ยง ญาณ ยุติ
สมรรถ มี่ เมธา

◎ ให้ ไป ห้าม ท้าว ทุก ภา รา ราช โกลา
จง เสี่ย มานะ ใน ใจ

● นร คุต รับ บัณฑูร ไท ตระบัด คัดได
ถึง ท้าว ก็ ท่าว ทงง ผอง

๑๖ สรวม ชีพ ข้า บาท นร นารถ ผู้ ครอง
เสดร ราช เรือน ทอง ธ ใน ผู้ ข้านิ จำ ทูล
◎ แต่ ท้าว ธ ผู้ ทรง ศิริราช ไอยศูรย
กิจ นี้ น ใช่ มูล นิติย ราช รำ บาน
● ใช่ ท้าว บ ถือ ไทย แล คำนับนิ ภู บาล
หาก ยก ขนุ ภาร บ มิ ดิง กำดัง คน
◎ ขุน ไทย ธ อาจ ทรง อคุด เดช เรือง รณ
เรือง ฤทธ ภูช พล นอาพ มิ มหิมา
◎ ด้วย เดช สมภาร อภินิหาร กฤษดา
แต่ บรรพ รอด มา บรเมศ ไพ บูล
● จึ่ง ยก สหัสถา มะ ธนู อัน หนัก หนุน
ได้ ด้วย กำดัง ภูล วร โพธิญา ญาณ
● ทงง หลาย แล ท้าว ทอด ทฤบดิ์ กฤษ ดา การ
ไป ควร อำเพอ พาล จะ พิโรธ มานะ ใจ
◎ แม้ ท้าว บ พึ่ง ความ ผิวะ หาจะชิง ไชย
ยศ ท้าว สำแดง ใด ธ หาก รู้ แล เหน เอง
๑๖ ◎ ท้าว ทงง ผอง พึ่ง บมิ เกรง ควร คิด คำนึง เพรง
บ เคย ขาม ผู้ ใด ฦๅ
◎ เสี่ย ยศ อด อาย ความ ระ บือ เปน ชาย บ หาญหือ
ผิ ตาย จะ ไว้ ยศ แหน
◎ นาง เดียว บ มิ ได้ ดล แดน ตัว ตาย บ มิ แคลน
บ่ ให้ ทงง หลาย เย้ย หยาม

๏ เสนา นรคุต ฟงง ความ ทุก ท้าวบ มิตาม
โผอน แถ อาจ ทารูณ

๏ คืน ยัง กรุง ไกร เทียบ ทูล คำ หาร โดย มุด
คดี อัน ท้าว ตาด แสดง

๏ ต่าง คน ถือ คน ต่าง แรง บ มิ อ่อน คำ แขง
มะโน มานะ แหนง คาย

๏ ท้าว ส่งง นร คุต รีบ ผาย ไป แจ้ง บรรยาย
แต่ ท้าว ผู้ เขย คอย ฟงง

๏ นร คุต เสนา ยาย ยัง ท้าว ทูล โดย หวัง
ว่า ท้าว ทงงหลายริปอง

๏ เรียบ เทียบ รณ รงค์ น่าน นอง เจ็บ ใจ จง จอง
จะ โรม ปร ยุทธ รำบาน

๏ พระ ฟงง ยิ้ม แย้ม เปรม ปราณ ปรา โมทย ใส สานติ
ดั่ง สีห์ เห็น เนื้อ คนอง

๏ ใจ ท้าว ติด หวัง จัก ถอง ยศ ท้าว ทงง มอง
อัน อาจ จง รู้ แรง ผจญ

๏ เสนา นรคุต พึ่ง ยล ท้าว ทงง หลาย พล
อเนก นับ ส่งงขยา

๏ แต่ เรา บ มี โยธา ผู้ เดียว อาจ ผลา
จะ ต่อ ทงง หลาย ฤๅ แคลน

๏ จง รู้ กำลัง ทบ แทน ผิว พล นับ แสน
จ นอง ระนาศ บ มิ สำ

๑ จง ทูต สมเดจ์ ส์ะ สุรา ท้าว ทอด ทัศนา
จง เปน เกษม สงคราม

๑๕ ๑ เมื่อ นั้น เทพี จิระประภา วรลักษณ พงา งาม
ฟงง สาร เสมอ สมร ตาม ลอุ อัคนี ลน
๑ รัญ ทด หฤทย ดุจพินาศ ยุพราช ตื่ ตน
เพื่อ ท้าว ประทุษฐ จะ ผจญ พิริย เริ่ม จะ ชิง ไชย
๑ ยอ กร บระนตย บวร บง กช บาท กมล ไท
ค่อน ทรวง ระดวง สุชล ไนย ก็ พิลาป ทูล ทาน
๑ อ้า พระ ผู้ มง กุฎ นิกร อดูล ย เดช ผลา ผลาญ
จง มี ม โน นุส์ร ญาณ ดำริห์รงค ราวี
๑ จะ ออก ผจญ พหล หมู่ อมิต ราช ราชี
แต่ องค์ นรา นฤบดี แล ฤ ท้าว ทงง ปวง ปอง
๑ ผู้ เดียว จะ โรม รณ ประยุทธ แล ฤ ทน จะ รับ รอง
ร้อย ท้าว ธ แรง พระหัตถ์ ส่อง กร นี้ ฤ ครัน ครื้อ
๑ น้ำ มาก ก็ แพ้ พล กำลัง ฤทธิ เพลิง ฤ หาร หื้อ
ร้อย แรง แล แรง พล พัน ฦๅ ฤ อาจ ต่อ บ่ เต็ม ใจ
๑ ขอ ท้าว เอา ทูล นุกิจ ราช บิดุ รงค ท่าน ไท
เอา พล พหล นิกร ไกร สมรรถ ออก เอา ไพรี
๑๑ ๑ พระ ฟงง อนุช นาฏ ยุพ เยาว เทพี
กรรแ ง สมร มี ก้าเสาะ จิตร จาบัลย์
๑ ตรัส ปลอบ ประโลม เล้า วร ลักษณ ลาวรรณ
ฮ้า แม่ กำ โบล จันทร์ กำสด ไฉน ณ พงา

◎ เพื่อ พี่ จะ รณ รงค์ อมิตรพาล ราชา
อย่า ทุกข์ กระอุอา วร เลย ณ สาย สมร
◎ อย่า ท้าว แต่ เที่ยม นี้ ผิว จง จราญรอน
ร้อย ท้าว จะ ดัษกร แล ประ ยุทธฤๅ ชาม
◎ ทนง ท้าว บ รู้ แรง ศร ศักดิ์ สง คราม
หวัง แคลน แก่ เพลิง พลาม ดุจ แมลง บ รู้ ไฟ
◎ ดั่ง หมู่ มฤค อัน แล บ่ รู้ กำลัง ไกร
สร สีห์ จะ เริง ใจ จ จ่อม ชีพ บ รู้ มรณ์
◎ หาร หาก จะ พลัน เหน พหล ราช เบื่อ บร
ด้วย ศักดิ์ แสง ศร ธนู สาตร บัน ฤๅ
◎ ฮ้า แม่ อย่า สงกา แก่ พี่ พี่ บ ให้ หือ
ท้าว ใด แล หาร คือ บ รอด รงคบิ์ทา
● จง เจ้า อย่า รัน ทด หฤทย โศกา
ตุ เถ่น ทำ ขวัญ ตา แล ผิว พี่ จะ ผลง ผลาญ
◎ ปลอบ พลาง ประโลม ชม ภิรมย์ รศ สุมามาลย์
เชย แก้ม อุบล บาล ศร ออน อร เอา ใจ
● เสร็จ ทรง สุภาภรณ รุจิเรข เรื่อง ไร
จับ ศร ธนู ไชย ก็ ลือลาศ โชยชาย
● จร จาก พิมาน มณ ฑิระ รัตน โพรง พราย
เพี่ยง ทินกร กราย ประภา ภาคย พิศวง
◎ เสนา คณา นี้ กร ราช กรร กง
แวด ล้อม เฉลี่ยง วง สดำ โดย เสด็จ ลง

๑๒ ◎ ถึง เกย์ อดง กฎ แก้ว กด องค์ พระ พุช พด
ก็ ขึ้น ยงง รัญ แทะ ทอง

◎ หมื่น ชุน มุน นาย ทุก กอง นายก นุน นอง
นรคุตร นำรถ คดา

◎ จอด รถ ยื่น กลาง กร ดา กันดาด โยธา
นิกร ท้าว เทียบ ถงรร

◎ ท้าว ทอด ทฤษดิ์ ทับ ทัณห์ ยด พด พฤนท พรรค
จรดน จรล้าว เหลือ หดาม

◎ ห่ม เสื้อ เกราะ กราย เรือง ราม ขาว เขียว แสง คราม
แด ศรี สะดุ่น แสง นิด

◎ แดง ดำ ขำ ศรี เกา บิด พราย ๆ แสง อินธ
นู สนอบ สรอบ ทรง

◎ ถือ สาตรา วุธ ยรรยง จักระ ราน รงค์
แด ดู สระ ตะ ประ ปราย

◎ นา นา อาวุธ โพรง พราย เสี่ยง ศับฐะ ระ ราย
จะปริ จ ปรือ เปน ควัน

◎ เพญ เพียบ ท้อง ท่ง โจษ จรร ฆ้อง กลอง นิ นัน
จ พก จพัง ปัศพี

◎ กรัก เกริก กึก ก้อง โกลี ดำ เทียน ธรณี
สท้าน สทก ภูวดล

๏ มูล เมฆ ชมุน มัว หาว หน พ้า บด บงง บด
ชร อ้อ ชร อุ่ม อำภร

◎ คชสาร ยาน ยุทธ อัศดร รถ รัถ น ฉง่า งอน
แถ ธุช ทัด ปถิว ปลาย

๏ ต่าง ๆ ชำนิ นา นาย รถ เร่ง ผาด ผาย
แถ ขับ สร ทื่น กลาง สนาม

๏ มฤท ราช ทรง รถ พิราม แสนยา กร ตาม
สระ พราศ แถ ดู ดาษ ดา

◎ บัด พระ มิ่ ราช บัญชา ตรัส เรียก เสนา
นร คุตร ผู้ ปริชาชาญ

๏ ขุน ใด อาจ องอ่ อาน รถ ม้า เทียม ทยาน
แถ กุม กุทัณฑ กำ ผลา

◎ นา เนก นิกร ล่ำ แสนยา ดาษ โดย สงงขยา
อับ โษภิน่ ดับ ตาม

๏ สรวม ชี่พ ข้า ขอ แสดง นาม ท้าว นั้น เข็ญ ขาม
มฤท ราช ผู้ ไกร

◎ สำ มรรถ มิ่ เด โชไชย ดิน พ้า หวั่น ไหว
ระท้าน ระทด ทุก ทิศ

◎ เข้ม แขง แรง รณ บ อิด เข็ด ขาม ราม ฤทธิ
อริน ราช เอ อาว

๏ ท้าว ใด อัน ทรง หิรัญ รถ แถ ก้างกรด กรรชิงขาว
ชำนิไหย เหิร หาว แถ แกว่ง ขาร คือ คธา

◎ พล พฤนทร นอง นนัค บ มิ รู้ กี่สังขยา
ถือ โลห์ มุ สลา สำ เริง ฤทธิ เริง รณ
๑๖ ◎ ขุน นั้น ชื่อ จิตุราช พหล เรื่อง ฤทธิ แรง ผจญ
อสุเรนท ออก เอ
◎ กุมภา ศร ศักดิ์ กลัว เด ชา ชาญ เหิร เห
บ อาจ จะ รอ ต่อ ตาม
๑๗ ◎ ท้าว ใด ขี่ รถ แล เทียม แสะ อัน ศรี ดามพ์
หาร เหจ์ สุ สรง คราม คระ วี่ ชรรค กระดึง ดอง
◎ เสนางค เดียร ดาษ กร วาด คธา ทอง
รงง แรง ทร นง ปอง จ ปร ยุทธ บ คลา
๑๘ ◎ ขุน นั้น ชื่อ เกา รพ ราชา ทรง เดช มะหา
นุ ภาพ แกว่น ยรร ยง
◎ ออก หาญ ราญ ราช รณ รงค์ ศัตรู เปลื้อง ปลง
ระ อิด บ รอ ต่อ ธาร
๑๙ ◎ ขุน ใด แล ทรง พิชย รถ ชำนิโค ตรง่าน ทยาน
เคี่ยว ชาว ระคร่าว กลุ แล อาน สำราก เสี่ยง คนอง รณ
◎ โย ธา คณา คณ ขนัด พิริย ราช โจษ จล
ดา ดาษ ละ คึก ชร ณิดล ดุจ พลวก สุธา ชาร
๒๐ ◎ ขุน นั้น นามกร เกา บิล ราช รัง ผลาญ
อำนาจ กำแหง หาญ บ เหภิต ไพรี
◎ สามรรถ เข้ม แขง อดุลย เดช พิริย
จับ กช กรัน ยี่ ลเอียด คือ ระแนง แปรง

๑๔ ◎ ท้าว ใด แถ ชี่ วิ หค เหม
เที่ยม แรค ระแส่รด สุทะระ แรง
◎ ยืน ยัน กระดาด รถ ถกถ
หัว หน้า พลา กร ณะณาว
๑๑ ◎ ท้าว นั้น ธ ทรง นาม
สามรรถ บ ย่อ หยอน
◎ เกรง ท้าว แถ ชม ภู
ดาถ เดช คื่อ กาถ
๑๓ ◎ ท้าว ใด แถ เข็น รถ
กร กม ลำแพง แคดง
◎ หัว หน้า อเนก เนื่อง
ลำเริง คนอง กดาง
◎ ท้าว นั้น แถ เรี่ยก ชุน
ยศ ยิ่ง คุณา เนี่ยร
◎ ออก เอา พหล พาละ
เสมอ สมรรถ แสนยา
◎ เสร็จ ท้าวธชม ไทย
ปรา โมทย บัน ดาถ
๑๖ ◎ บัด ท้าว ทั้ง ผอง ทฤษดิ์
หนาท ชับ พล ผดา
◎ เข้า คลุก ชรุก โชรม ราชา
อธิก เพี่ยง แผ่น ทลาย

กนกรถ ชรุแซรง
แถ ระเสริด ระสั้ง สุราว
กร วาด ครวี่ คาว
ฉฉุก โห่ ละ เหิม สมร
กร ราช ภู ธร
แถ ทรนุก ทรนง หาญ
ธิบดี่ บ ทัด ทาน
อริราช สยบ แสยง
นร สิงฆ ลำแดง
แถ จำทวย เฉวียน ฉวาง
คำนับ ศัษฎกร กาง
สมร วิ่ง ฉวัดเฉวี่ยร
นรสี่ห ยง เกี่ยรติ
มิค พล มายา
มฤคย พาธา
กร พฤนทร ฉับ ชาญ
พยู่ห พล ทวย หาร
หฤหาศ เปรม ปรีดิ์
ดาถ โกรธาสี่

ร้ พล หนั่น หนา

◎ ต่าง ตน ละคึก ทุก นาย หลาย ภาคย หลาย ภาย
จร ดน จระถ้าว ไขว่ แขวง

◎ บาง ภาคย โพก ผ้า มาน ตระ แบง ลัน ทับ เสี่ยง แขง
จะ เบญ จร แบง จำบัง

◎ แต่ ละ ตน เดิบ โต ตุม ตัง ไหล่ ลาด ล่ำ พัง
ทร มึก ทร มึน ยืน แสยง

◎ ถาง ภาคย ผ้า เคี่ยน ผม แปรง หนวด หน้า เครา แครง
แถ ชน พระ พรุย เตม ตน

◎ ถือ สาตรา วุธ อึง อด คว้าง แคว้ง หาว หน
แถ วิ่ง ครวี่ วาง มา

◎ ง่า เงย เอย อวด บมิคลา ว่า เหวย ราชา
บรู้ จัก จราย มือ มรณ

๒๘ ◎ กู นี้ ชุน เชน กู จบ กถ เจน ศัตรูราญรอน
กู ฟาด ด้วย ดาบ ถ ภาพ ซบ ซอน ใคร เหย เก่ง กร
แก่ กู เกี่ยง ตาย

◎ กู นี้ ชุน ศร กู ชาญ สมร สมรรถ ทะทาย
ใคร หาญจะ โหง บ รอด ไป ตาย จะ ให้ แหงน หงาย
ระแงก กถาง แปลง

◎ กู ชุน เสโล่ห์ ใด อาจ เฉ โก แก่ กู อวด แทง
กู สอย ด้วยแหลน ตรถอดคม แวง ทาว ถั้ม จร แคง
ทลาย พุง พงง

◎ กู ขุน กำแหง น่า ไม้ กู แขง ใคร เหวย จำบัง
ม อาว ผี มือ จ ม้วย ระนัง จง แล้ว อย่า หวัง
จะ รอด ตัว ตาย

๑ กู นี้ ขุน กาล เข็ด กู ทุก ย่าน รย่อ ทุก ภาย
ออก ชื่อ กู กลัว รทด ทั่ง กาย เปน ไข้ ขวัญ หาย
บ คืน เปน คน

◎ กู นี้ ขุน อาจ์ หอก ซัด กู สาด บ แคล้ว สัก คน
ตับ ใด ได้ ขาด ทลุย ทลน บ อาจ ผจญ
แก่ กู มือ ไฟ

๑ กู นี้ ขุน แกว่น สาก เหลก กู แพ่น ภ เขา ประไลย
ใคร หาญ บ รอ ท้อ ทุก เมือง ไท ใด เหย อาจ ใจ
จะ ต้าน ผี มือ

◎ ก นี้ ขน่าน พล่าว ทั่ง ย่าน พยาว หัว ย่าน รบิ่ว
ล้าว เหลก กู สอย ร้อย แทง บ หื่อ ทั่ง หลาย เล่า ฦๅ
เดวง แดน ดิน

◎ กู นี้ เจ้า พระ มี เดช ตระ บะ ระ เบิด สาย สินธุ์
เที่ยว ล่า บาดาล ช่ำ แรก แผ่น ดิน จับ เอา นาคิน
มา ค้า กลาง เมือง

ยัง จะ มี ต่อไป

รายงานประจำเดือนพฤศจิกายน

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ สมาชิกได้มายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๕๓ ท่าน ได้ถงขื่อ ๗๒ ครั้ง หนังสือที่ได้ยืมไป คือหนังสือไทย ๒๐๕ เล่ม ๑๒๓ เรื่อง หนังสือต่างประเทศ ๑๐ เล่ม ๙ เรื่อง

สมาชิกส่งเงินบำรุง

ภาคีสมาชิก

พระยามนูสารสาสตรบัญชา	(ศิริ)	ปีที่	๑๙	เงิน ๑๕	บาท
หลวงประเสริฐอักษรนิติ	(แพ)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท
หลวงนิรมานิมุทธาธร	(สวาศดิ)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท
หลวงศุภการธนสิทธิ์	(เยื้อน)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท
พระศุภกรณ์บรรณสาร	(นุ่ม)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท
หลวงอุทยานานิกรณ์	(เจริญ)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท
หลวงภักดีนฤเบศร	(จ่าง)	,,	๑๙	,, ๑๕	บาท

ให้ เงินบำรุง พิเศษ

พระ ยาชล ยุทธโยธินทร (ริช ลิว) เงิน ๕ บาท

รวม ๘ ท่าน เงิน ๑๑๐ บาท

ขอบใจ

กรรม สัม ปาทิก สภา มี่ ความ ยิน ดี่ แล ขอบใจ ใน นาม ของ ท่าน ทั้งหลายที่ ได้ ให้สิ่ง ของ เปน สมบัติ ของ หอ พระ สมุด คือ:—

พระ ธรรม ไตรโลก ให้ หนังสือ วิทยา ลิลก ๖ เล่ม แต่ ๑ ถึง ๖

นาย สถิตย์ อาจารย์ โรง เรียน สุขุมาลัย ให้ หนังสือ บีศาจ ปะกะระ ณำ ๑ เล่ม ข่าว ราช การ ๑ เล่ม

ขุน มหา วิไชย ให้ หนังสือ นิราช เมือง อุบล ๑ เล่ม

พระ ยา วิสุทธิ์ สุริย ศักดิ์ ให้ หนังสือ กฤษณา สอน น้อง คำฉันท์ ๑ เล่ม

ขุน ประ สาร อักษร พรรณ (ช่วง) ให้ หนังสือ ลลก วิทยา ทุก ครา ว ออก

บาน แพนก

โคลง ฉันท์ กาพย กลอน ฉันท์ สุภร ขนู น่า ๗๑
รายงาน ประจำ เดือน น่า ๑๕๗

กรรมสัมปาทิก สภา ปี ที่ ๒๓ รวบ รวม ณ พิมพ์
พิมพ์ วัน ที่ ๓๐ มีนาคม ร.ศ.๑๒๐

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิกปีที่ ๒๑

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิชาดา
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิกรบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

แจ้ง ความ

ขอ ประ ทาน กราบ ทูล กราบ เรี่ยน แจ้ง ความ มา ยัง ท่าน สมา ชิก ทั้ง ปวง ทราบ

ด้วย กรรม สัมปา ทิก สภา หอพระ สมุด วชิรญาณ ได้ ปฤกษา ตกลง กัน ใน ที่ ประ ชุม ว่า ความ เจริญ ของ หอ พระ สมุด วชิรญาณ ซึ่ง จะ มี ต่อ ไป ก็ ต้อง อาไศรย ความ อุดหนุน ของ สมาชิก ทั้ง หลาย เปน ประ มาณ ถ้า สมาชิก ทั้ง หลาย เพิก เฉย เสีย แล้ว กรรม สัม ปาทิก ก็ ไม่ สามารถ ที่ จะ จัดการ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ได้

ความ ลำ บาก ของ กรรม สัมปาทิก แล สมา ชิก ใน เวลา นี้ ก็ คือ เรื่อง เก็บ แล ส่ง เงิน บำรุง ประ จำปี โดย เหตุ ที่ สมาชิก บาง ท่าน อยู่ ไกล บ้าง ลืม เสีย บ้าง ใบ แจ้ง ความ ของหอ พระสมุด ไป ไม่ ถึง บ้าง จะ พรรณา ไม่ สิ้นสุด กรรม สัมปาทิก มี ความ ประสงค์ จะ กัน ความ ลำ บาก อัน นี้ ออก เสีย จึ่ง ได้ ตก ลงกัน ว่า ทาง ที่ ง่าย

ที่สุด นั้น คือ ควร แนะ นำ ให้สมาชิก ซึ่งมี ความ เต็ม ใจ จะช่วยบำรุง หอ พระ สมุด วชิรญาณ ให้ ส่ง เงิน บำรุง เสีย คราว ละ มาก ๆ แต เงิน นั้นจะได้ยก ไป บวก เข้ากับ เงินทุน ของ หอ พระ สมุด วชิรญาณ ใน นาม ของ ท่าน ผู้ออก เงิน บำรุง ให้ คง เก็บ แต่ ดอก เบี้ย มาใช้ ใน การ ใช้จ่าย ต่าง ๆ จึ่ง ได้ ตก ลง กัน ว่า ถ้า ท่าน สมาชิก ผู้ใด ได้ส่ง เงินบำรุง หอพระสมุด วชิรญาณ สำหรับ เปน ทุน ตั้งแต่ ๕๐๐ บาท ขึ้น ไป แล้ว ให้คัดนาม ของ ท่าน ผู้นั้น ออกไว้ พแนก หนึ่ง คือ เปน ผู้ซึ่ง จะไม่ ต้อง ส่ง เงินบำรุงต่อไป แต ถ้า ท่าน ผู้ นั้น เปน ภาคีหรือ ภาคินี สมาชิก ก็ ให้ยก ขึ้น เปน สามัญ สมาชิก ด้วย ถ้า หอ พระ สมุด วชิรญาณ มี เงิน ทุน จน ได้ ดอก เบี้ย พอ สำหรับ การ ใช้จ่าย ทั้ง ปวง แล้ว หอ พระสมุด วชิรญาณ ก็ จะได้ มี ความ เจริญ มั่น คง ถาวร ต่อไป สม ดัง พระบรม ราช ประสงค์

ถ้า ท่าน ผู้ใด มีความ ยินดี จะให้ เงิน ทุน แก่ หอ พระ สมุด เท่าไร ขอ ได้ โปรด แจ้งความ มายัง เหรัญญิก ของ หอพระสมุด วชิรญาณ

ทราบ จะ เปน ที่ยิน ดี แก่ กรรม สัมปาทิกเปน อัน มาก

หอพระ สมุดวชิรญาณ

วันที่ ๗ ธันวาคมรัตนโกสินทรศก ๑๒๐

หลวงสรรพการหิรัญกิจ

เลขาธิการ

แจ้ง ความ

ด้วย ใน จำนวน ปี ที่ ๒๑ นี้ หอ พระ สมุดวชิรญาณ ได้ รับ หนัง สือ พิมพ์ต่าง ประเทศ เพิ่ม เติม ขึ้น อีก คือ

๑ บันซ์

๒ ไตมซ์

๓ สป็อตติง

๔ เดอกิง

๕ เดลีเปดโต เรี่ยน

๖ เยสมินส์ เตอร์ บัด เยก

๗ เอดิพีน

๘ คอด เตน เปอ รารี่

๙ คอด ฮิด

๑๐ รอย แยด

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์รัตนโกสินทรศก ๑๒๐

หลวงสรรพการหิรัญกิจ

เลขาธิการ

โคลงนิราศพระยาตรัง

● ใคร เหวย ว่า แว่น จ อวด ออก แอ่น แก่ กู เมือง เชื่อง
กู ปรัน รัน ราพ พด ภาพ ตาย เปดือง พ่ำ หด้า ฦๅ เดื่อง
ว่าว เวียว ขจร

◎ ใคร เหย หาญ ต่อ เทียมนั้น บ ภอ จะ ระ จะ รอน
ใคร ต่อ แก่ ก เทียร ต่อ ใคร ส ร บัด เดี๋ยว จะ มรณ
อย่า แหนง เปน คน

๑๖ เข้า โทรม โรม รุม จุม พด ซัด โด่ห์ มุ ส ด
แด แส่ง เส่นา ซั้น แซง

● สาด ธนู น่า ไม้ ผลัน แผลง แหลน หลาว ลำ แพง
ก็ พุ่ง ยะ ยุ่ง อด วด

◎ พราย พราศ ศัษฎ เสี่ยง อึ่ง อด บด พ้ำ ดิน บน
ชร อำ ด้วย แส่ง สาตรา

◎ ราชา ยิ้ม แย้ม ไป มา ออก ด้วย ส หส่า
ก็ แผลง ซึ่ง โด่ห์ จน

● พรัด พ้า หล้า โลกย์ รณ ภู กลิ่น สาตร ศัตรู
ก็ แหลก เปน จุณ จรัญ จราย

● แล้ว ต้อง รี้ พล แหล่ หลาย ตัว ขาด หัว หาย
กร จัด ทั้ง แขน ขา กร
เกลื่อน กลาด ดาษ พื้น ดิน ดร ผ่า เพาะ พุง พรอน
แล ได้ ก็ รั่ว เรี่ย ราย

● ซ้อน ซับ ทับ กัน กอง กาย โลหิต คื่อ สาย
สมุท น่าน นูน นอง

● บ้าง แตก บ้าง ตาย มูล มอง ดุย เดือด เปน คลอง
ก็ แล่น เข้า ซุก ซง ดี

● ล้ม แล้ว ลุก ขึ้น แล่น หนี แล่น ล้ม พะ ผี
ระ งอ ระ แงก หงาย ตาย

● ต่าง พรัด สพราศ วิ่ง จรัญ จราย แต่ ตัว ขวัญ หาย
จ จอง ใน รณ บ มี

● มฤทราช เหน พล ยับ ยี่ โกรธ คื่อ อัคคี
ก็ ขับ รัญ แทะ ผาด ผยอง

● ปดิมุก อุก หน้า เกวี่ยน ทอง กุม เกาทัณฑ์ ปอง
ประยุทธ ด้วย พระ บ ครา

● ชี้ พลาง ว่า เหวย ราชา สาตร ขนู อา
นุ ภาพ เพี่ยง มแลง ไฮ

● จัก ต่อ ด้วย กู ผู้ ไกร บ รู้ จัก ไฟ
ทร นง แก่ ก ดู แคลน

● อย่า แค่ เทียม ไท ทบ แทน แม้ มาร นับ แสน
ฤๅ ครัน แก่ มือ จัก สำ

◎ ผัว รัก ตน อย่า หัง กา เร่ง ส่ง ชา ยา
แก่ เรา จัก รอด ตน ตาย

◎ มานะ บ มิ ได้ โดย ตาย อย่า แหนง เปน ชาย
จ จ่อม ชี่พิตร ถาย ถาญ

● พระ ฟ่ง คำ ท้าว กล่าว พาด ว่า เหวย ใย หาญ
มา หมิ่น แก่ กู เยี่ย ไฉน

◎ ดั่ง ดุก เนื้อ น้อย ทร นง ใจ บ รู้ แรง ไกร
ศร ราช เรื่อง ราวี

◎ จัก พลัน เปน ภัสม ครัน ยี่ ด้วย เดช พิริ์ย
ฤ อาจ์ มา อ้าง อวด หาญ

◎ พล เพญ เพี้ยบ พื้นพ ดุ ธาร หลาย แหลก ถาญปาน
พิ นาศ นอง บั๋ถ พี่

◎ หาก ท้าว ต่อ ตา ทฤษ ดี บมิ อาย ฤ มื่
ม โน มา นะ ทะ ทาย

◎ พัญ เอิน ไป เหน ตน ตาย มิ เลย อย่า หมาย
จ จ่อม ชี่ พิตร ไป ตง

◎ อย่า ท้าว ส่ง ถา จำ นง ว่า จัก ได้ องค์
อัค เรศ นั้น ง่าย ตาย

◎ มฤท ราช ได้ ฟงง เคื่อง คาย เร่ง สาร ถี่ผาย
รัญ แทะ ประ ทะ สหสา

◎ อุก คฤก รุก โรม รา ชา ทวน ทบ ไป มา
เฉลียร ฉวัด เวียร ไว

◎ เกาะ กุม เกา ทัน ฑ แผลง ไป แสน สาคร นอง ใน
น ภาง ค ดู ดาษ ดา

◎ ไป ได้ ตก ต้อง รา ชา แต่ ปลาย โล มา
บ แผ้ว บ พาน รา ค็

◎ พระ แผลง ศร สาคร อัค นิ เลื่อน ลั่น ธา ตรี
มล้าง มลาญ ฤก ลาม

◎ โทรม ศร มฤท ราช ทรุด ทราม ด้วย เดช ภิ ราม
ก็ ไหม้ ล เอียค คือ จุณ

◎ มฤท ราช ครัน เหน เฉี่ยว ฉุน โกร ธา คือ กุณฑ์
กร ลา ระ ลุง กลาง ใจ

◎ พลัน แผลง ธ นู นาค นอง ใน พ่าน พ่น พิศ มไฟ
แด เฉิก พัง พาน เศียร สลอน

◎ พระ แผลง เปน ครุธ กาง กร โฉบ ลง กลาง สมร
ก็ ฉก เอา นาค ลาญ ปาน

◎ ฉวย ฉาบ คาบ คั้น บ มิ ทาน แทรก ลง บา ดาล
ก็ หนี ระ สรัง ซัง ซอน

◎ ท้าว แผลง เปน ฝน ไฟ ฟอน ตก ลง มา รอน
ก็ ไหม้ ละ ล้าว ลุก ลาม

● พระ แผลง ศร ห่า ฝน อาม พุ ดับ เพลิม พลาม
ก็ มอด ด้วย เด โช พล

◎ มฤท ราช กริ้ว โกร ธา นล แผลง ศร เปน กล
พยู่ หพัด ให้ ลาญ

● เลื่อน ลั่น ฟ้า หล้า บา ดาล หวั่น ไหว จัก พาพ
จ เพิก จะ พก พิน ท พัง

◎ พระ แผลง เปน ผา เพชร บัง ด้วย เดช กำ ลัง
พิ ริย แสร้ง ลำ แดง

● ท้าว แผลง เปน ฝน คม แวง หลาว เหลก ลำ แพง
แล ลาตร เสนาล กระ ดม

◎ พระ แผลง ศร ศักดิ เปน ลม พัด อา วุธ จม
ใน สาย สมุท น่าน นอง

● ท้าว แผลง เปน คช ลำ พอง ลิบ เศียร ลาล คนอง
ชำ นะ คี ริย เมขล

● ทรรป มันท ครัน คฤก คำ รน ฉุด ธรณี ลล
แล แล่น ระ ส่ำ ระ สร้าว เสย

◎ โกง หาง กาง หู งา เงย ร้อง แสร้น เสรจ์ เสรย
แล โกญจนาทวาง มา

◎ ขืน ยรร ชั้น แซะ พสุธา ม้วน งวง เงย งา
จะ เล้อง จะ เสย นฤบดี

● พระ แผลง ภุช ศร เปน ลี หราช แรง รา วี
ลีหนาท ลำ เนียง ผาด ผรร

๑๒

◎ โจม จับ คช สาร ครุบ ครร ยี่ คช พลาย พลัน
ก็ ท่าว ใน ท้อง ธร ณี่

◎ มฤท ราช เคี่ยด คือ อัคคี รีบ เร่ง สารถี
ขับ รถ เข้า จอด จด งอน

● พระ แผลง ธนู นาค ดัง หร ต้อง รถ ทบ ทอน
ก็ หัก ระ ทม ดิ่ม ดง

● ทูป ธาร อาน แอก กำ กง บรร ฎาก ดุม วง
ก็ ปลิว กระ จัด จรัดจราย

● มฤทราช ท่าวตก ดินตาย ถือธนูทะทาย
ทรนุกทรนงบมิหยอน

● คว้างแคว้ง แกว่งกรายครวีกร มา นะ เมามรณ์
บรู้ จัก สิ้กคนตาย

● พระแผลง ภูชภาพ นารายน์ เปนแสง เพลิงพราย
สำเนียงสนั่น ภพไตร

● ต้องอก มฤทราชทันใด ล้มกลาง ผไท
แลท้าวทั้งหลาย บมิ แคลน

◎ แซง รถดั้ง กรดาลทบแทน เร่งพลแจน ๆ
ก็ ค้อนนิกร ดับตาม

● พลรถ คชอัศวภิราม เรี่ยบเที่ยบ ในสนาม
อธิก แสน แสนยา

● ผงคลี คลี่ คลุ้มทิพา กรมืดเมฆา
ชรอุ่ม ทุกทิศบดบง

◎ เข้า โหม โรมรุก รัญทัง ซ้ายขวาหน้าหลัง
จรคดำจร คดำว ดำวดน

● เดี่ยง โห่ ฉาว ๆ อึงอล เพี่ยงสุราดล
จทรั่น จทรุด บมิคง

◎ ไม้ไหด้ หักลุ่ ล้มลง แหลกเปนผุยผง
ทุดี่ ตรหลบเปนควัน

◎ พลช้าง ขับเข้า บุกบัน พลม้า เวี่ยรวรรร
ก็วิ่ง ฉวัด เฉวี่ยร ฉวาง

● พระศรี่ สุครชนูพุทธาง กุรราชวรางค์
วิริ เยศยิ่งยาณยล

● เห็นพล อริราช โจษจด พลแผลงศรพล
คือศร พระศรพัง

◎ เปนทหโยธาจำบัง ถอสาครผายผัง
ก็ เข้าประทะศัตรู

◎ เท้ง แทง แยงยุทธเกรี่ยวกรู เพี่ยงพลมฤตยู
ปรยุทธในสงคราม

◎ เคล้าคลุก รุกรับดับตาม เครง ๆ กลางสนาม
สำเริง สำรุก ราวี่

◎ ฟันฟาด หัวขาด คือคดี กลิ้งกลาดปัถพี่
ระเนนระนับทับกัน

◎ บ้างล้มด่าว ดิ้นยัน ๆ ดุกแด่นไล่พัน
บอิดบเอเรราญ

● ฤย เถือดออกต่อทบทาน ฉาวฉาว เสี่ยงหาร
แดโห่สันทับอึงอาว

● ฉาดฉาดฉาน ๆ เสี่ยงดาว ดาบหัก เหิรหาว
ก็ ร่อนควะ คว้างง่าเงย

● ผีหงาย คายทับกับเกย ก่ายกอง เดอเดย
กระดู่แดดู ดาดแสยง

● พดพระ ทะทายเท้ง แทง คายคับกลางแปลง
ก็ เตม ทั้งท้อง รณภู

๘ ท้าว ทังหลาย ดาญแดดู โกรธ เกรี่ยมไฟฟู
ก็ ขับรถางคเข้าโชรม

๙ ต่างคนเรงแรงรุก โรม แจน ๆ จู โจม
จำทวยธนูจำบงง

● ดาดแสงรุมรบ ประนัง มานะใจหวัง
บท้อ บถอยทบทน

๑๐ รวชาผาด แผลงศรพล ท้าว ทั้งห้าคน
ก็ ต้องตร หลอด บมิทาน

๑๑ ตกรถ ลงจากกรรดาด ท่าวถ้ม เถวดาญ
ก็ โทรมยัง พื้นปัถพี

● เทวา ทุก ชั้นบรานี่ มี่วะสะสะวะดี่
ก็ อวย อำนวยชมไชย์

● โปรยปรายบุษปกรรแส่งไสว ถวายทิพมาไลย์
รย้าย่ำยวดดาษดา

● แซ่ ซ้องสาธุการบูชา สรรเสริญมหิมา
มล้างอรินทรวิบู

● ท้าวทั้งผอง คิดผิดบู ราณราชแดทู
รคดปอง ไพรี่

● ถึง แก่ นฤชีพ แด มี ตำเนียรใน ศรี่
พิภพ เท่า กัลปา

๑๕ ◎ เสร็จ มล้าง นรานรบดิน ทรทิป นรุตมา
ทุก ท้าวธอัน อมิตะสา หสเดช ก็ เลว ลาญ

◎ เยนภพ เยนนครขัน ธลี่มา ธราธาร
เกษม ราษฎร นรสถาน ชนบท นิคมคาม

◎ ดับ นั้น ก ให้ วิจิตระกาญ จนมณฑิรา ราม
เปน เสาวภานิพัส ตาม บรราช สวยมพร

◎ ดาดาษ พิดาน พิพิธพรร ณพิโรจรจนากร
ดาราระดับ ผุษปกำจร รุจิเรข เรื่อง ราย

● ค้ำง ตั้ง สิหาศน ยดง กฎกาญจน แพร้ว พราย
ก้าง เสตร ฉัตร พิชัยฉาย ชวเดศ รูจี่

◎ กรด สงงชแด เบญจ ครรภมู รธา เบญจ วาริ
ถ้วน สิ่ง สำหรับ กิจ พิธี อภิเศก สมพอง

◎ เทียว ธง ยดงกฎ แด จา มรมาษ เรื่อง รอง
ราย เรียบ ระเบียบ บุระณบอง ก็ วิจิตร เจษฎา

◎ เรียบ ราช ศฤงฆาระ พิเศศ สุริยสรรพโภคา
นาเนกมณี นิลหา นพรัตนไพรบูลย์

● นานาง สุรางค์สุระกำนัล นิกรราช ปรยูร
ทุก กรม สนม นิตยภูต สิเนหนาถ มาก มี่
● จง จัด บำเรอ นรนรา จิบดินทร เทพี่
บั้น แบ่ง ตำแหน่ง กิจ อัน มี่ ประจำ งาน ก็ ภอ งาน
◎ ครั้น ถึง ทิพากรมโหดิ ศุภวาร ชอบการย
ให้ชุมทิชา ปศวิชาญ ฉุปสาตร ศิวาคม
● เสนาคณา พหลนา ยกราช ทุกกรม
แสน สาว สุรางค์ พระ สนม แล ชแม่ อเนกนอง
๑๐ ขษณ นั้น ก็ ให้ แต่ง สริราช ทั้ง สอง
ราชา สุสม พอง วรราช บุตรี่
● โสรก สรง สุธาธาร ทิพรศ สุมาลี่
เสาวรพรูจี่ จรุง เรณุ รำพาย
๑ คนธคราศ ตำอาง องค์ จำราย กลิ่น ขจรจาย
ภูษิต เสื่อม ดาย อลงกฎ นฤมล
๑ สังวาร เส้อง องค์ วลยทรง พระ กรกล
เกยูรยะยับ ยด มกุฎ รัตน เรืองไร
๑ กรรณเจี่ยก วิจิตร กุณ ทด ทิพ อำไพ
เพี่ยง องค์ สหสไนย สทถุง เทพ กรรญา
๑ ลิดาศ จาก มณ ทิระอาศน โอพา
เฉกโฉม ชไมมา จรจาก วิชรยันต์
๑ ท้าว จี่ ภิเศก สอง ยุพราช วิลยวรรณ
เวน มิ่ง มไหศวรรย สุรยศักดิ โภคา

๑ ชีพ่อ บโรหิต แด นัก สิทธ คณาดา
บศ อ่าน ศิว มหา โสดก ศาตรนี่ นัน
๒ ถวาย อาศีราพาศ มูรธา ภิเสก สรรค
โสรก สรง สทา บัญ จมหา นที ธาร
๓ แซ่ ซ้อง อำนวย พร เจริญ ศุข ชนมาน
แด่ สอง ยุพา พาด ภพ บี่น ชเรศ ศรี
๔ แตร สังข ประโคม โรม ดุริยางค เภรี่
พิณ พาทย ทุณพี่ ถคึ่ง กัง สดาด ดด
๕ มี่ เมา มหรร สพ ศร หลบ ภูมิมณฑล
ทุก พรรค ถกล กล ก็ ประกวด ทุก ภาษา
๖ ครั้น เครง กุดาหล สกล ราช ภารา
ไหว หวั่น พสุธา ก็ เลอง ทัง ธานี
๗ เสร็จ การ สวยม พร พิทธี่ องค์ พระ นฤบดี่
บดินทร ศรี่ สุครธนู
๘ เสด็จ ยัง ปราง รัตน ไพรู ด้วย เทพ พธู
ยุพินทร ปรภา เภา พาด
๙ สบ แสน พระ สนม บริวาร ผลัด เปลี่ยน เอา งาด
ปรดิพัทธ ด้วย ภักดิ์
๑๐ พ้อน รำ จำเรี่ยง ดลศรี่ ขับ กล่อม ดีด สี่
จำนำ บำเรอ นิจ กาล
๑๑ ท้าว เสวย ศุข รมย์ เปรม ปราน เปรม ปราย เบิก บาล
เกษม สำเริง หฤทย

◎ ด้วย องค์พระ อนุชา เนา ใน สระสว่าง อาไลย์
บันเทิง กมล กรี่ธา

● คลึง เคล้า เย้า ยั่ว กวน กา มา เล้า โลมลา
เลวง สวาดิ จินจนต์

◎ ออน แอบ แนบ นุช นฤมล เกลี้ย กล่อม เกลา กด
อำมฤตย รศ ฤดี

● สอง ยั่ว ยำยาม ยวน ยี่ สอง ศุข เกษม ศรี่
มโน สำรวญ สรวล สม

◎ ชิก ชี้ รี่ เริง รื่น รมย์ เชย ชิด ๆ ชม
เสน่ห สนิท ตริ่ง ตรา

◎ เน็น นิทร พิสวาดิ ปรี่ ดา คลอ คลึง บมิคลา
นิราษ แรม เทพี่

● เท่า ถึง วัน หนึ่ง ราษตรี ดาล แดนฤบดี
ธ ดัษ ผทม รำ พึง

● รำฎก ชนนี คำนึง ทุกข ท่าว ทรวง ริ่ง
รทด ฤทัย จาบัล

● ทรง โศก โศกา คั่ง คัน ออก โอษฐ รำพรรณ
พิลาป ถึง องค์ ออก ญา

● โอ้ กรร โถง เถื่อง ถูก มา แค่ เคียม ทารกา
ยัง ไป สำเหนียก คำ ความ

● พัก ฟูม อูม อามภุพญา ยาม มด ไร ไต่ ตาม
บ อาจ ให้ ค้อง ตอม

● โดม เลี้ยง ถึง ค่ำ คืน ออม ชม เชย ถือ ถนอม
บำ รุง ผดุง นิจ การ

◎ เท่า เจริญ ไวย ชน มาน ยงง ไป อุป การ
ทำ นุก สนอง คุณา

● ฉุก จาก อก องค์ ออก ญา ท้าว ทรง โศกา
สยบ บรู้ศึก สกนธ

◎ บมิ ได้ ดู ดี่ ด่วน ดล ละ องค์ ท้าว ชน
นึ่ อนาถ เดียว ตาย

● ปานึ่ จัก ให้ ฟูมฟาย ชล เนตร นอง สาย
กำ สด กรร แสง โหย หา

◎ บมิ เปน สรง เสวย โภช นา จัก กิน น้ำ ตา
เปน ภักษ ต่าง เพรา งาย

◎ โอ้ พระ จัก เปน ฤ ตาย ไป รู้ ระ คาย
อัน ร้าย แล ดี ฉัน ใด

◎ กู หลง พั้ง อาชา ไนย ภา มา กู ไกล
พระ บาท สม เด็จ ออก ญา

◎ เพื่อ กู กำ เดาะ หลง กา มา รพภ กรี ชา
ไป คิด สม เด็จ คืน หลัง

◎ เจ็บ ใด ใน โลกย์ นี้ ทัง ใคร ภพ มิยัง
อัน เจบ กู จาก ชน นึ่

● ทรง กรร แสง ใน ราษครี บ เปน สม ประ ดี่
สอื้น อา ไลย ทุกล

๓๑ ◎ ขษณ นั้น อนุช นาฏ ยุพ ราช นฤมล
ยิน เสี่ยง พิถา ปน ตระ บัด ตื่น ณะ ไสยา
◎ เหน ท้าว ธ กรร แสง อสุ พาษ ปรา รา
เฉลี่ยว ใน กมล อา รพภ แด ระดก ดาล
◎ กราบ กับ ยุคลบง กช บาท ภู ดา ธาร
ทูล ถาม ยุ บล ภาร ทุกข ท้าว ธ เปน ใด
◎ พระ แถลง นุกิจ กล ตำริห์ ราช รำ จวญ ใจ
แต่ องค์ พระ นุช ไท สฤดี แสดง ความ
◎ แม้ พี่ บไป เหน ชน นี่ พระ คุณ ตาม
ภิร ท้าว พญา ยาม ผดุง อาตม เปน ตน
● จัก วาย ชีวา ปลง บมิ คง จะ คืน ชนม์
เพื่อ พิ่ พิ โยคนน ทลิ นาถตร โมล ตรอม
● ฮ้า พระ ผู้เปน ปิ่น ภพ โลกย เฉลิม จอม
เกษ ข้า ถนอม ออม ประ ดิ พัทธ ภูมิ่
◎ แม้ พระ จะกัด ไดย จร จาก บุรี่ดี
ดา ยงง สม เด็จ นี่ ฤมล ราช มาตร
◎ แต่ องค จะ จร เปรอ นค เรศร์บจร
ไป คิด จะ อา ทร แด ละ ข้า ประ เดตาย
◎ วัน ใด นิ รา ราช นร นารถ คตา คลาย
ชีพ ข้า จะ บัง วาย เฉภาะ ท้าว ธทัน เหน
● มิ ร้าง จะ ครอง ชน นะ มาน หวัง จะ ปอง เปน
อย่ ทน ดำ เคือง เข็ญ พิ โยค ท้าว แด อับ อาย

◎ ขอ ตาม เสด็จ โดย มิ อย่า อยู่ จะ สู้ วาย
แม้ ชีพ ทำ ลาย ก็ ดี กว่า ข้า เปน คน

◎ ฟงง เสาว นี เยาว์ ยุพ เรศ นฤมล
โศกา ฬะ ฟาย ชล นย ร่ำ พิ ไร วอน

◎ ตรัส ปลอบ ประ โลม ลา วร ลักษณ สาย สมร
ฮ้า แม่ ฤ มา ทร มนัศ พี่ แด ส่ง กา

◎ แสน สวาดิ รงง รักษ ศุภ ลักษณ พงา
ดั่ง ดวง ชีวาต มา เสมอ เนตร เตรี่ยม ส่งวน

◎ ไป อาจ บำ ราษ แรม รศ รงง ถนอม นวน
แสน รักษ เรี่ยม ครวญ สมร แม่ ฤคลาย คลา

◎ สู้ เสี่ย สุ โก ไคย์ สด ไอ ศวรรยา
ละ มิ่ง สิ มา มา บอา ไลย พระ ชน นี

◎ แต่ องค สรร โดฐ ดุรงค ราช ภาดี
ลา มา บ คิด ชี่ พิตร เพื่อ พงา งาม

◎ ปาน นี้ จะ จำ จาก สมร แม่ ตรการ ลาม
อก พี่ คือ สรง คราม อะ ริ ราช รุม ราน

◎ เจบ จาก พิ โยค ท้าว ทร หม่าว จิตร เลว ลาญ
เจบ เจี่ยร ยุพา พาล ก มล ไหม้ คือ คม แด

◎ ฮ้า อร พิม ภักตร ประ ภา ภาคย ไช แช
อย่า คิด จะ ห่าง แห กำ สด สวาดิ ส่ง กา

◎ ใจ จง จะ เต้า ลาม ตำ เนิร พี่ ณ ภารา
ทาง เท่า จะ ไคล คลา แด ทุ เรศ กว่า ไกล

๏ จัก โดย ทิ ฆ่า ภร จร ใน นภา ไดย
ต้อง แสง อุ ไทย ไถง จำ รัส ตรัส แล ฒม พาน
๏ ไป เคย ทุลี่ ผง จ แผ้ว องค์ ด อง ขาร
ท้าว น้อง จะทร มาน ร กำ องค ชร มัว หมอง
๏ เคย สุ ขุ มาดย ใน คฤ หาศ เรื่อน ทอง
ไป เคย ร คาย คอง จร คน มุ ทิน ขาร
๏ อยู่ เทอญ พระ ศรี่ สมร วร ลักษณ เพญพาด
แต่ เรียม จะ เดว ดาญ ยุพ เรศ เจี่ยร จร
๏ ฮ้า พระ ผู้ โดกา ธิ บดินทร นรา กร
ไป เอ๊อ จะอา วร จะ ละ ข้า นิ จำ งาย
๏ จัก อยู่ บ เปน กิน อุระ ร้อน กำ เดา ดาย
แม้ เปน เสมอ ตาย แล ฤ พระ บ ปรา นี่
๏ จัก ทน ลำ บาก ตาม ตำ เนิร ไท ขเรษ ศรี่
แม้ ม้วย บ คิด ชี่ พิตร ข้า บไกล องค
๏ พระ ฟงง พระ น้อง ท้าว เสาว นี่ บ คืน คง
อา ไดย ด ห้อย ปลง ก็ ประ โลม กำ สรด พลาง
๏ ครั้น รุ่ง ทิ พา กร ใส สาง สม เด็จ พุท ธาง
กูร ราช เสด็จ ดล
๏ ภา องค์ ยุพ เรศ นฤมล จร จาก ไพ ชยนต์
พิมานระจิตร เจษฎา
๏ มา ถวาย บงง คม ชน กา สม เด็จ ออก ญา
อรรค ราช ท้าว ชน นี่

๑ ทูล สสุรา ธิบดี ขอ ท้าว ผู้ มี
คุณา แก่ ข้า ใด ปาน
๒ ข้า น้อย นิ รา ราช ศฤง ฆาร มา สู่ สม ภาร
ภักดิ์ ใน บาท กมล
๓ นาน นับ ล่วง บี่ เดือน ดล อยู่ หลัง ท้าว ชน
นึ อนาถ อาทวา
๔ จัก คอย เหน ข้า โหย หา แต่ องค เอกา
จะ แสน ลำ สะด ลำ เค็ญ
๕ ขอ ลา สอง ไท ผู้ เปน มง กุฎ อยู่ เยน
ประ เวศ คืน เมือ เมือง
๖ ทูล บาท ท้าว ผู้ บุญ เลือง ดับ โศกา เนือง
สนอง พระ คุณ คุณา
๗ สอง ท้าว ฟงง สาร ราชา เอา รส อำลา
ก็ ลาญ ละ ห้อย อา ไลย์
๘ บ มิ กลั้น พาษ ปรา ไร รัญทด หฤทัย
ส ลด กระ ดู ดุง ทรวง
๙ ตัน ตับ กับ แด ดาล ตวง บมิ อาจ ห้าม หวง
ก็ อวย อำ เพอ โดย ตาม
๑๐ ผัว พ่อ ทรง ศักดิ์ เลือง นาม จัก คืน ราช ตาม
นิ เวศ สม เด็จ นค รา
๑๑ น้อง ท้าว ภาย หลัง จัก ปรา รภพ ถึง แด อา
ทวา เทวศ อา ดูร

๏ จง ภา องค์ อรพอูด ไป ยงง ประ ยูร
ขรรติ เยนทร ใน นค รา

๏ พระ รับ ปฏิ ญาณ รา ชา ครั้น รุ่ง แส้ง จา
มิ กร กระ จ่าง จำ รูญ

๏ พระ ถวาย บงง คม บาท มูล ส่อง ราช ศระ กูล
ก็ น้อม ประ นตย อำ ถา

๏ องค พระ ชน กา แด มา ตร ราช กรรญา
ทั้ง ส่อง รุพิน ธร ณี

๏ แต่ง องค์ วร ราช บุตรี เสาว ภาคย รุจี
ร จิตร บิ ลัณทา ภรณ์

๏ ปติ ภาค เทียร เทพ อมร ส่อง องค์ กุม กร
ก็ เวน แก่ องค นฤบดี

๏ เช็ด ชด เนตร พลาง แล้ว มี บัญชา ฝาก ศรี
สุดา ดั่ง ดวง ตา ตน

๏ ฮ้า พ่อ ผู้ เปน จุม พล จง เอา ทำ งล
แค่ ตู ทั้ง ส่อง อา วร

๏ พึ่ง เอื้อ ออม อด อธิกร แก่ ลูก สาย สมร
อัน ไป เปน บาท บริจา

๏ เพื่อ เยาว เบา กิจ รา ชา ใด ใด เดี๋ยง ษา
บ ไป ตร นัก เคย ความ

๏ ขอ จง ปก ป้อง พยา ยาม ดับ แด คิ่ง คาม
ทำ นุก อำ รุง เปน ภาร

◎ แถ้ว ตรัส โอ ะาท เยาว มาถย โอ้ สุด ส่ง สาร
สวาดิแก่ แม่ จัก ไกล

● จง ต้ัง ภักดิ์ ต่อ ไท อย่า พึ่ง มี่ ใจ
บ่ระ มาท ใน บาท กมล

◎ ท้าว ใช่ เชื้อ ชาย สา กล จง เตี้ย ต่ำ ตน
แถ ยำ พระ ยศ อย่า กลา

◎ การ ใด ใช่ กิจ เปน รา คิ อัน แถ ดา
มก จง กลัว กลาย

◎ จง มี หิริ โอ้ ะ อาย คง สัตย เสี่ย สลาย
ใน วร บาทระ พินทร์

◎ จง ใจ สุจริตร อาจินต์ เปน ประ ดิทิน
ประ ดิ พัทธ แก่ ท้าว คือ ไท

● ความ นี้ แม่ สอน ทราม ไวย์ คือ ความ หัว ใจ
จง จำ คดี สวัสดิ์

● เสร็จ ส่ง เยาว ราช บุตรี อวย โอช ภาคีย์
แก่ สอง เสวย เท่า ทาง

● ราชา ยอ กร กึ่ง กลาง ศีร น้อม อุต มางค
ขมา สม เด็จ อำ ลา

◎ ภา องค เยาว ราช กาน ดา มา ยัง ทรร ษา
ภิ มุข มิ่ง มน ตรี

● ว่า ท่าน ทั้ง หลาย ผู้ มี ใจ จง ภักดิ์
อำ รุง ใน ราช เอา ภาร

● จง อยู่ เปน ศุข นิจ กาล ทุก ตน สำ ราญ
บำ บัด พิ บัด บีฑา

● อย่า มี อนุ โรค มา รา วี ทุก อิริ ยา
จง เปน อย่า มี อาทร

● จัก ลา ทั้ง หลาย จาก จร คืน ไป นคร
แล อยู่ ภาย หลัง ทั้ง หลาย

● จง รักษา กัน ทุก ภาย ทั่ว ทุก หญิง ชาย
อย่า มี มนัศ ฉัน ทา

◎ เหน กัน เปน ญาติ จง ปรา รภพ มี เมตตา
อย่า พึง ประ ทุษฐ เบียด เบียพ

◎ เวรา ลา มก จัก เวียร สู่ ทุกข จำ เนียร
จะ นำ อุบัติ ใน อบาย

◎ อย่า พึง ลืบ ล้าง สม กาย ทุจริต ไป ถวาย
จะ ก่อ ซึ่ง กรรม อา กูล

◎ จง เอา อัปร มาท เปม มูล เกิด ธรรมา ภูล
สวัสดิ สถา พร พล

◎ สำ สม กุศล สาร ใส่ ตน เปน ภพะ อวย ผล
ผลานิ สงษ์ สม ภาร

◎ เปน บำ เรอ บาท นฤ บาล อัน มี อุป การ
แก่ ท่าน แล พึง กตัญญู

◎ สิ่ง ใด พลาด พลั้ง เที่ยร ทุ จริต แผก ผลู
ด้วย กาย แล จิตร วาจา

◎ เดก ใหญ่ ไวย วุฒิ พฤฒา อย่า มี เวรา
นุ เวร จอง ผก พันธ์
◉ จง เปน ชมา มิตร แก่กัน ด้วย สุจริต อัน
อ ภิมทย พึง ใจ ทยา
◎ บัน ดา หมู่ มุข นา นา ฟงง พระ บัญชา
ผู้ จ้าว ประ โลม อา ไลย
◉ ต่าง ตน มิ อาจ อด ใจ โศกา นด ไนย
นาม พุนอง ชด นา
◎ ยก มือ ขึ้น เหนือ มูร ธา คร่าว ๆ น้ำ ตา
ก็ ให้ พิลาป ร่ำ ไร
◉ ฮ้า พระ ผู้ บีน ภพ ไตร คือ ฉาย ฉัตร ไชย
อัน บัง ซึ่ง แสง แสง พัน
◎ ผู้ ข้า แด ฝูง ราษฎร นอง นันต์ พึ่ง ไท ธรร ธรรม์
เปน ร่ม ลิมา มณฑล
◎ เคย ให้ โอ วาท นร ชน เยน เกล้า สุด สกนธ
แด สระ สว่าง หัว ใจ
◎ แต่ นี้ พระ จัก คัล ไลย จัก เหน ใคร ใด
มา เปน พำ นักนิ อา ทวา
◎ ดั่ง ฆ่า คน ม้วย ชี วา เพื่อ ฉิบ หาย หา
ประ โยชน มา เปน นิศ คุณ

๑๔

◎ จัก มี แต่ โทษ ทารุณ แด ดาด ถือ กุณฑ์
ถ เกิง ใน ทรวง สุม สกนธ

◎ เคย ข้า ทูล บาท จุม พต แต่ นี้ บยด
บ ดี จดาด อา ดูร

◎ ทั่ว ทุก เรือน ราช นิ กูล โศกา นด นูน
บ รู้ กี่ ให้ เทพรวง

◎ แสน เสวกา กร ทุก ปวง พิ ลาป ดวง
ก็ ตก จร ถึง ถึง ดาญ

◎ เสร็จ ท้าว บัน ทูล สอน สาร รำ ภุก บมิ นาน
ก็ เรียก กัณ ฐ์ศ ทัน ใด

๒๗ ◎ บัด นั้น มณี กากักข พาชี ชำนิ ภูไนย
รู้ รำ ภุก ปรา รพภ แห่ง ท่าน ไท ตร บัด วาง ไวย
มา ถุ โดย ดด

◎ อยู่ จำ เพาะ ภักตร พระ อัญ เถอ ลักษณ ประ โลม สากด
ฟะ ฟาย หาง เหี้ยร หู หรรษ เริง รณ ร ท่าว สกนธ
รัญ ทึก ไปมา

◎ บัด องค ภูว นารถ เสด็จ ยัง อาศน เหนือ หลัง อาชา
ตร กอง อร องค์ พระนุช พงา เบื้อง พระ ปริศญา
ขึ้น ทรง อัศดร

◎ อาชา ภา ผาด เผ่น ขึ้น อา กาศ ชร ล่อง เวจร
ดั้น หมอก แมก เมฆ มาโดย อำ ภร บ ได้ หยุด หย่อน
รีบ เร่ง รัถยา

๏ มา วัน นั้น โสด ได้ เจ็ด ร้อย โยชน ระยะ มรรคา
ด้วย เดช พหล พญาอาชา มณี กากช พา
หน จุม พล

๏ พิ ดล แดด กล้า โพยม พัด พา ลกิ๊ก ลม บน
ต้อง ธงคา พยพ พธู นฤมล บอาจ ทาน ทน
กำ ลัง ลม พาน

๏ ร ทวย อา รมณ์ แสง แดดระ งม ระงาย ลม ทาน
สยบอร องค์ พระนุช แดดาล บ รู้ อาการ
จัก ส่ม ประ ดี่

๏ พระ ผู้ ทรง ลักษณ ยช กร ส่ภัก พธุ เทพี่
ตรัส ห้าม อาชา พ ญาม ณี่ กากช พาชี่
ให้ รอ บ่ นาน

๏ แม้ มาท บ หยุด อร องค์ พระ นุช จะ ม้วย เดวดาญ
อาชา ท่าว ทูล ทาน ทัด ภูบาล ที่ นี้ โกญ ดาล
ยักษ เปน แดน

๏ มันมี่ อำ นาจ ใคร หาญ ไป อาจ จะ ถูกมัน แคลน
จะ หยุด อา ไศรย ใน ถิ่น มัน แหน เปน แขวง กวาน แกวน
เคย ล่า กิน คน

๏ เดิม มัน จิน ดา จะ ภักษ มางษา มา นุษย เลี้ยง คน
ทำ เพี่ยร ภักดี่ ไป ศัก ส่า ชล มา ส่รง ส่กนช
ท้าว เวส่สุ วรรณ์

◎ ครั้น ถ้วน สาม ปี ครบ โดย ดิษถิ่ ทูล ขอ เขตร ขันธ
ท้าว ประ สาท ให้ โดย ใจ กุมภัณฑ์ จึ่ง ให้ ทำบัณ
ศาลา ไว้ ใน

● ตก แต่ง อาหาร ร้อน เย็น คาว หวาน ทุก สิ่ง พิ่ง ใจ
สำ หรับ มานุศย นิกร มาไป หยุด ยั้ง อาไศรย
สำ นักนิ นิทรา

◎ มัน มา ถาม ไถ่ ว่า ใคร อยู่ ใน ได้ ตอบ วาจา
บอก แก่ บาบี่ ท่วน ครบ สาม คราว บ ได้ พาชา
เปน ภพ แก่ ตน

◎ ผี้ว แล ถาม บ ได้ บอก ตาม กำ หนด สาม หน
มัน จึ่ง จง เอา เปน ภักษ บัด ดล ตาม ใน ยุบล
บัญญัติ อาญา

● พระ ฟ่อง พาชี แจ้ง โดย คดี แต่ เบื้อง บรรพ มา
จึ่ง ว่า แม้ เรา บ หยุด ศาลา พระ นุช ชีวา
บ รอด คืน คง

◎ พญา พาชี ทูล ทัดภูมิ์ บ ฟ่อง เหาะ ลง
ยัง ศาลา ใน แว้น แคว้น แดน ดง เปน บริเวณวง
อนา บาบี่

◎ ประ ทับ ยับ ย้ง อยู่ ค่อย ประ ทัง รทวย เทพี
คลาย คดี เกรี่ยม กรม คืน สม ประ ดี ภอ แส่ง สุรย ศรี
ย่ำ ค่ำ เพลา

๑๖ ◎ ขษณ นั้น นริทร์ ก็ ปรา รพภ จัก นิ้ทรา
ลำ นักนิ เนา แรม นอน

๑ ◎ ลึ่ง บัญ ชา แก่ อัศดร ว่า ท่าน ภาจร
ทเรศ ริ่บ รัถยา

◎ บมิ ภัก หนัก เหนื่อย แรง มา จง ท่าน นิทรา
แต ข้า จะ นั่ง คอย ระวัง

◎ อาชา ทัด ท้าว โดย หวัง ไว้ ข้า ภาย หลัง
อัญ เชิญสม เด็จ ท้าว ผทม

◎ สอง ไท ต้อง แดด ทวน ถม ร้อน แรง เกรี่ยม กรม
จง แรม รำ งับ อาทวา

๑ ◎ ท้าว นอน ก่อน ข้า ตื่น ตา บริรักษ ราชา
พิ ทักษ อัน ทัก ทัก ทาย

◎ พระ ถือ กัณ ฐ์ศ์ บมิ คลาย ปลง ใจ จง หมาย
ทั้ง สอง กระ ษัตริย์ ไสยา

◎ ครั้น ถึง ประ ถม ยาม เพลา โกญ ดาล ยักษ มา
ก็ เคาะ ประเคาะ ใบ ดาล

๑ ◎ ถาม ว่า ใคร มา เนานาน เนา นิทร ใน สถาน
สถิตย ยัง ศาลา เรา

๑ ◎ อาชา ขาน คำ บมิ เทรา บัด บอก ว่า เรา
ลำ นักนิ พรุ่ง จัก ไป

◎ โกญ ดาล ฟัง ถนัด เต็ม ใจ เวียร มา กลับ ไป
แต ถาม ก็ ถ้วน ครบ ครา

๏ ด่วง ถึง มัชฌิม ยามะ เพลา สม เด็จ ราชา
ก็ นั่ง ระวัง จำ ยาม

๏ โกล ดาล ด่วน ๆ ถึง ถาม ท้าว บอก โดย ความ
บ เอื้อน คดี จำ อด

๏ เท่า ถ้วน สาม ครา เก่า กด ขาน คำ ครบ หน
ก็ เน่ง ยุบล บาบี่

● ครั้น ถึง บัจ ฉิม ยาม ราตรี องค อรรค เทพี
จิระ ประ ภา เภา พาล

● ผลัด ท้าว เปลี่ยน รับ เอา งาล ถือ ตา เปน ภาร
ก็ ตื่น ระวัง ท้าว แทน

๏ กุม ภัณฑ์ มา ถาม แตรน ๆ ขาน คำ ไป แจน
ก็ ค่อย กระ จิบ เจรจา

● ครั้น ถึง กำ หนด ท่วน ครา ยัง เดี่ยว สัญญา
จะ แล้ว อภัย อัน มาน

๏ น้อง ท้าว เหงา ง่วง บัน ดาล ตื่น ตา บมิ ทาน
ก็ ม่อย ไป ทัน รู้ ตน

● โกญดาล มา ถาม โดย ดล บมิ ยิน เสี่ยง คน
จะ ปาก แด ขาน คำ สนอง

๏ โกญ ดาล ผลัก ทวาร คลวง คลอง หมาย ใจ จง จอง
ละ คึก แดค้า เสี่ยง แขง

๏ อาชา ตื่น ตน เร็ว แรง ผาด เสี่ยง คำ แหง
ว่า เหวย ผู้ ใคร มึง มา

◎ กู ชื่อ อสุเรนทร โกญ ดา ผู้ เจ้า บัณ ฑา
ด มึ่ง บรู้ มึ่ง ตาย

● สอง ท้าว ตื่น ตก ใจ หาย ขวัญหนี จาก กาย
ตระ หม่า ตระ ม่าว สม ประ ดี

● องค ลั่น รัญ ทด เทียร ตี ปลา แปลง อินทรีย์
ระ ริก ระ หรบ ซบซ้อน

● อาชา ยืน ก้าง ภูธร ค้า คำ บมิ หยอน
ว่า เหวย อสุร สา มาญ

◎ มึ่ง อย่า ทร นง ตน อวด หาญ กู แล จัก ผลาญ
จง แล้ว บมึ่ง ทัน ขวาง

◎ มึ่ง ดี มึ่ง เร่ง ออก กลาง จักรู รณปาง
นิ กู กับ มึ่ง พะ พาน

◎ โกญดาล โกรธ คือ เพลิง กาล ว่า เหวย เดียร ฉาน
มา ถูก แก่ กู ฉัน ใด

◎ มึ่ง เพี่ยง เผ่า พันธุ์ แมลง ไย ฤๅ อาจ ต้อง ไฟ
จะ ม้วย พินาศ คือ จุณ

● ภาชาติ หฤ โหด ทารุณ มึ่ง นี้ นิศ กุณ
มา อ้าง ทร นง บมิ ขาม

● ผิว มึ่ง จง จอง ส่ง คราม แก่ กูใน สนาม
บัด นี้ แต่ มึ่ง ฤๅ สา

◎ บัด เดี๋ยว จัก จ่อม ชีวา มึ่ง อย่า ส่ง กา
จะ รอด แก่ ก มึ่ง ดู

๑ มิ นาน จัก รู้ แรง สู มึง มา กับ กู
จะ ถอง มึง ถอง กลาง แปลง

๒ กัณ ฐัศ โถม ทยาน เร็ว แรง ดาล เดช ดำ แดง
อธิกศักดิ์ มหิมา

๓ ผาดโผน เข้าต่อ อสุรา ดิ่งขบ โกลา
กรหลับกรหลอกรบรอน

๔ ฉวัดเฉวียน เฉียร จักรภมร ด่งงเดชไกรสร
แดเผ่น ผงาดผกผรร

๕ ถีบ ถูก ออก โอฐ กุมภัณฑ์ กุม กัดคุบคัน
แด เลือด ก็ ไหล โทรม ถง

๖ ราชา เคือน ราช ตุรงค์ ดาดให้ รวงง วง
กระ วิด ชะ หนัน บมิ คลา

๗ กุมภัณฑ์ ยิน ท้าว บัญชา รู้ โดย สัญญา
ก็ จับ ชะ หนัน บมิ วาง

๘ ยาชาเถลิง โลด สรรพางค์ ผาด โผน ขัด ขวาง
จะ โถม จะ ถีบ ดิ้งตน

๙ ถ่อม ถอย ผ่อย แพ้ แรง รณ กำ ถัง บมิทน
ระ ท่าวระ ท้อ ราวี

๑๐ โกญดาล จับ ได้ พาชี ภาไป บุรี
ก็ ชัง ยัง คอก ตริ่ง ตรา

๑๑ เมื่อ นั้น นฤบดี พระ เทพ์ จิระ ประ ภา
ทอด ทัศ นามา บมิยล มโน ไมย

◎ คก ดาล หทย เพี่ยง จะ พินาศ ทัน ใด
ร้อง เรียก อาชา ไชย มมิยิล ลำ เนียง นาน
● สอง ไท ธ ทรง โศก แล พิโยค กำ เดา ดาล
ตุม ตี อุรา ราญ ก็ ร่ำ ให้ พิลาป หา
◎ โอ้ ฮ้า แลพา ชี มณี กักข อาชา
ภา เรา ทุเรศ มา ประ เด ไว้ ณดงดร
● แต่ สอง แล สรร โตชี จ ตร โมตร วนาจร
ไป รู้ มรร คัน ดร จะ เดาะ ดัด พนา เนิน
◎ จัก ผ่า ระ นาม ใน วนา ไดย เดริง เตริน
บุก แฝก ระคม เดิน อรัญ รก ทุรา ทวา
◎ ไป เคย จะ บุก ชัฏ พนัศ หนาม ระ คายคำ
โอ้ ว่า ชีวาตมา จะ พินาศ กลาง ดง
◎ บร้าง จะ พ้น ภักษ สีห พยัฆ พาฬ พงษ
ชีพ เรา บคืน คง ก็ จะ ม้วย ณ พงพี
● จัก ไป ตำบล ใด บเหน ใคร จะ ปรานี
ชี้ช่อง ให้ จร ลี จะ แนะ แนว วนาจร
● พระ กร ประ คอง องค์ วร นุช สาย สมร
กรร แสง สอื้น ออน ก็ พิลาป รักกัน
๑๕ ● ขษณ องค์ จิระ ประ ภา วร ภาค พิมจันทร์
ซบ เศียร นิโรคม ภิวันท วร บาท ภรรดา

๑๕

◎ กอด ข้อ พระ บาท บวรบง กช รัตน โศกา
ทุ่ม ทรวง ระ ดวง กมล อา ดุร เพี่ยง จะ ขาด ใจ

● โอ้ พระ ผู้ เปน มะ กุฎ เกษ ศิร ข้า จำนง ใน
ภา ข้า มา หวัง ผิ วะ จะ ไป นคร ราช ภารา

◎ จัก ถวาย ภิวัน ทิศย เดา รพย ราช ออกญา
จบ บาท บง ยุคล มา ดร ราช ภักดิ์

◎ ไปทัน จะ ถึง บรม บง บท เรศ ชนนี
จัก มา พินาศ นิฤชี่ พิดร ม้วย ณ กลาง ทาง

◎ แม้ ถึง แก่ กรรม จะ พินาศ ชนชี่พ สุดปาง
ภอ ข้า แด ได้ บ่ระ นุตมางค์ วร ทาท บง ไท

● โอ้ พระ อยู่ เกล้า นรนรินทร์ ธิบดินทร จอม ไตร
จัก ภา พเนจร ไฉน จะ ฤทัว ทฤษ ดิ์

◎ กรร แส่ง สลด สมร พลาง ทร กองบาท บาฑิ์
ทอด องค ระ ทาบกรก็ดี อุร พาษ ป ธารา

๑๖ ◎ พระ ปลอบ อนุช ทรง โศกา ฮ้า แก้ว กานดา
คือ ดวง หทย เรี่ยม สงวน

◎ จง แม่ อย่า ทุกข อาป อวน ดับ แดดาล ครวญ
แก่ พี่ จง สร่าง สระ ศัลย

● นร ชาติ เกิด ใน ปจุบัน ฤๅ ลดาศ แลล้ว กรรม์
อุภย ไป จาก เจียร

◎ ศุข แล้ว ทุกข ถึง เบียด เบียพ ใน สง สาร เวียร
บ เว้น บว่าง นร ชน

๏ ธรรมดา ทั่ว หล้า สากล ใช่ แต่ เรา คน
มา ตก อดัก แด ดาล
๏ ถึง กาม์ ๆ ให้ ถึง กาล เบื้อง บุญ อภิบาล
ก็ ได้ เสวย สุข รมย์
๏ ผิ ว ราส ม ภาร มา คม บไป จ่อม จม
จะ จอด ชี่ พิศ ร เปน ตน
๏ อ้า แม ดับ โศกา นล เรา จัก จร ดล
ไป ตาม พนัศ แนว ไพร
๏ หมู่ รุข พ้น พุ่ม ไร ๆ ชุ่งชื่น บง ใบ
แล เขียว ชร อุ่ม อร ชร
๏ รอย รุขริม ราว ศา คร เรา จัก สัญจร
ไป อยู่ ยัง ริม ชล ธี
๏ ผิ ว ะ วา นิช ใน วาร์ ใช้ ใบ มา มี่
จะพบ ประ สบ สม พอง
๏ จัก ขอ โดย สาร สัด จอง แต่เรา ทั้งสอง
บยากจะ ไป บ่วย การ
๏ สอง ไท ดับอา ดูร ดาล จร จาก สำนาญ
สำนักนิ อรัญ มิ คลา
๏ ภาองค์ อรรคราช ดีดา มาใน พระ หา
วะเน ดำเนิร ด่าน ดง
๏ บุก บ่า ผ่าแฝก หนาม พง ข้าม โครก เดริน ตรง
คี่ ริ่ย ห้วย ธารทาง

๏ กุมกร พระนุช ไปวาง ครัส ปลอบ ประโลม พลาง
ประคอง พระองค์ ๆ อร

๏ ชี้ชมฝูงทีชากร เคียงคู่ จับ คอน
บิน สารสำเนียงนี่ นัน

๏ บ้าง บิน โผผาหากัน จับ รงงเรียง รัน
แถร้องระเรื่อย รี่ รมย์

๏ กุลา โหโกกิล กิน ลม ออก เอี้ยง เคี่ยง คม
อัญ ชัน มาชาย ชม ชาย

๏ แขกเต้า เต้า แขก คลอ คลาย โน รี่ แสง ฉาย
กระตั้ว กระเตน เบญ จวรรณ

๏ เต้า โมง ม่าย เมีย เมียง มัน คุ่มเขาขาบ ขัน
จร ขาบพิ ราบ ครวญคราง

๏ หัศ ดิน บิน ร่อน เฉวียร ฉวาง ยูง พ่าย พ้อน หาง
กระวิน กระแวน รงง นาน

๏ ภูร โดก ร้อง ก้อง ดง ดาล กร เวก กัง วาล
วิเวก คไน ไพร วัน

๏ กร ลุม ภูคู่ เคล้า คลอ กัน ปาก บ้อน รศ บัน
ขวาน แรวก ก็แมก ไม้ เมียง

๏ ซ่อย ร้า พยา ลอ รอเรื่อง คาบ คา แคเคียง
ค้อน หอย แล นาง นวล แนม

๏ โกญ จาสา ลิกา แก้ว แกม ระ วงง รัง ๆ แรม
ก็ ร้อง พระ เพริบก ไน ดง

๏ ดอก บัว บิน จับ บัว บง หัศ ไน ห่าน หงษ์
ตระ งิน ชม้น ตื่น เทียร
๏ สัตวาวายุ ภักษ หว้า เวียร ต้อง เต้า สร เคี่ยน
สร ตื่อ แด ตบ ยูง ยาง
๏ คลึ่ง โคลง ๆ เคลง คลอ นาง กาง เขน กาง หาง
กระ จิบ กระ จาบ แจ จัน
๏ นานา สกุณา เนื่อง นันต์ หลาก ๆ หลาย พรรณ
พิ พิธ พิด พึ่ง ชม
๏ ชม พรรณ พิหกา ริ่ รมย์ ร้อง ก้อง ไพร พนม
เสนาะ สำ เนียง ดน ตรี่
๏ พระ เสด็จ ประพาษ ไน พงพี ชม พรรณ สกุณี่
ก็ มี่ มะ โน ปรี่ดา
๏ พิด เพี่ยน พิ มล มุข ตรุณ รุกข ดาษ ดา
เกด กรรณิกามา ฤดี่ดาล สำ ดวน ดง
๏ สารภี พิรมย์ โรย รศ หอม มหา หง
พุด จีบ จำ ปา ยง ยุพ โย ชกา แกม
๏ แก้ว กาญจนพิ กุล กด วิ มล นาง คนึ่ง แนม
พุด ตาล ยี่ สุ่น แซม อุ โลก สน สุ มณ ฑา
๏ นาง แย้ม พยอม ยม แล สุ กรม อะ โน ชา
เด็บ นาง ตร กด เกา รเกด โกฐ กำ ยานวัน
๏ สร้อย สน สุมน ทรี่ สุมา ลี่ แสดง พัน
มลิ วัน วิ ไลย วรรณ รศ เร้า รำ เพย จร

๏ บุน นาก อเนกา พิ มด สาร พอรชร
ภุม ริน ภมร วอน ปร อรอาบ ปร อึ่ง อด
๏ บุษ บง วิ บด บาล ตร การ กลิ่น ตร หลบ กด
รา เชน รคน ปน เลวง อบ ลออง อาย
๏ ขา นาง คือ นาง นง อุ รุ ชงช โชย ชาย
นาง นวร คือ นวล สาย สมร นวล อนง ยง
๏ พิด ไพ บร ไพ เพี่ยง รุจ รช อุ ไร รง
เฉก ทันต พบู บง กช รัตน เรี่ยบ ราย
๏ ช น องคพ อุด ชม พิ รมย์ รุกช เปรม ปราย
เปรมปร์ดิ์ กมล คลาย รกำ จิตร จา บัด
๑๖ พระ สด็จ บน ลถึง อระ ณพ ภอ สา ยัณห์
แล คล้อย ซึ่ง แสง อัศ ภุงค์
๏ เอา พระ ภู ษา ท่า ธง บัก ไว้ ใกล้ องค์
ทั้ง สอง กร ษัตริย์ ไส ยา
๏ เท่า ถึง พระ หาม ยาม เพลา แจ้ง จา มิ กา รา
จำ รูญ จำ รัสตรัส ไตร
๏ พา นิช ห้า ร้อย ใช้ ใบ มา ใน สมุท ไทย
ก็ เหน ซึ่ง ธุช ธง ลงรร
๏ จึ่ง จอด ทอด ถาม ทรง ธรรม พระ แถลง ความ บรร
ยาย คดี บ มิ คลา
๏ ว่า วอน โดย สาร เภตรา พา นิช ใจ ทยา
ก็ รับ อัญ เชิญ บ มิ กล

๏ สอง กร ษัตริย์ เสด็จลงบัด ดล พา นิช นาย หน
ก็ ใช้ ซึ่ง ไป บ มิ นาน

๏ แล่น ไป ได้ เจ็ด วัน วาร บัน ดาน ลม กาล
แต่ วัน อัน ลง สัจ จอง

๏ นาวา ผ่า คลื่น ฟู ฟอง โคลง เคลง คลา คลอง
ก็ กลอก กระ หลับ ไป มา

๏ พา นิช ทัง หลาย โกลา กลัว แต่ มร ณา
ก็ สรวง แก่ เทพ ทุก ภาย

๏ ฝ่าย พระ สูตร ธนู ชวน สาย สวาดิ ให้ เสวย บาย
แล สรรพ เพี้ยญ ชน โภช นา

๏ อัน ปน ระ คน ด้วย สุขรา แล้ว ชุบ ภู ษา
ให้ ชุ่ม ด้วย น้ำ มัน ทรง

๏ ช้า ผ้า ผูก ทาม กลาง องค์ กับ แผ่น ชะดาล คง
กระ สัน กรร แสบ คลา

๏ กุม กรวร นุช พงา ภา องค์ ยุ พา
มา ชื้น กัน โดง คอย ดู

๏ นา วา บมิ ผ่า ฟอง ฟู จม ใน สิ รู
สมุท กลาง วัง วล

๏ พา นิช ทงง ห้า ร้อย คน บ มิ อาจ ผืน ชล
ก็ จ่อม ชี พิตร ลาย ลาญ

๏ เปน เหยื่อ แก่ ฝูง ปลา วาฬ ใน ท้อง ชล ธาร
อัน เที่ยว แสวง โคจร

◎ พระ ภา ท้าว น้อง องค์ อร โจน ดง สำ คร
แด ชั่ว อุ สุก คณ นา

◎ โพ้น พ้น พวก พรรณ ฝูง ปลา แต่ สอง กระ ษัตรา
ก็ วาย เทวศ กลาง ชล

◎ คลื่น ซัด พัด ผั้ง อึง อล ซอน ขาด บ มิ ทน
ทงง สอง กระ จัด พรัด พราย

◎ ชี่ ซอน แต่ ละท่อน เกาะ กาย ลอย ไป ตาม สาย
บ วาด ลอก ลม พาน

◎ ต่าง องค์ต่าง ให้ประ ปราณ ทุ่ม ทรวง แด ดาล
ก็ เรียก กระ หน โหย หา

◎ บ เหน กัน แด ดับ ตา ต่าง องค์ คลาศ คลา
ก็ ยิ่ง ทุ เรศ กว่า ไกล

◎ ค่อน ทรวง ไห้ หา ภูว ไนย ดุจ ดั่ง หัว ใจ
จะขาด แด เด็ด แด กลาง

◎ โอ้ พระ บิ่น เกล้า เมีย ปาง นี้ จัก วาย วาง
ชี่ พิศร สั้น สำ ธารณ

◎ กำ มั์ ทัน มา ถึง แก่ กาล ต่าง ม้วย ชน มาน
บัน ดาล บ ให้ เหน กัน

◎ สุด ให้สุด หา ทรง ธรรม์ สุด ฝั่งสำ คัญ
ก็ ว่าย ประ ดัก กลาง ชล

◎ เพื่อ เวรา หลัง มา ลด ผัว เมีย ทำ กล
อัน หยอก พระ เณร ตาม ลวน

๏ เรือ ล่ม ว่าย น ที่ ทวน สอง คน สำ รวญ
อดัก อดุล เจ้า กู

๑ ทน เทวศ์ ว่าย สาย สิน ธู ห้า ร้อย ชาติดู
อัน ถูก แก่ ท่าน ฤเบา

๏ ฝ่าย องค์ อรรค เรศ ดำ เภา ว่าย น้ำ นาน เนา
ทน เทวศ์ หลาย วัน วาร

๏ บัน ดุ ถึง ผั้ง มิ นาน ขึ้น จาก ชล ธาร
ก็ เที่ยว ทุ เรศ หน หา

๏ ไป พบ พาน องค์ ภัศ ดา ทรง แสน โศกา
ถึง องค์ บ ดีแด ดาล

๏ โอ้ พระ จัก ม้วย ชน มาน ใน นที ธาร
เปน ภักษ์ แก่ พรรณ ฝูง ปลา

๏ ฤๅ จัก ขึ้น จาก คง คา เสด็จ เที่ยว เสาะ หา
แล ข้าบ เหน รอย ทาง

๏ กรร แสง ดำ เนิร มา พลาง องค์ เดียว เว้ วาง
แล เปลี่ยว อนาถ ใน ดง

๏ สิง สัตว เนื้อ นก ใน พง ดู ดาล พิศ วง
ก็ ฌาญ ฉ ห้อย อา ไลย

๏ ถอด ขำม รง รัตน อำ ไพ ซ่อน ขอด ชาย ไสบ
มา ใน พนัศ กัน ดาร

◎ สัญ จร นอน ไพร ทร มาน มาตุ ยัง สถาน
คือ อินทบัต ธา นี

◎ แปลง ตน เปน คน ทดี ทก ใช่ เทพี
ก็ ถือ เอา เพศ ทุร พล

◎ ภักตรา มัว หมอง พิ กล ฉัน เข็ญ ใจ จน
ก็ เข้า ยัง ใน นครา

◎ พบ เศรษฐี หนึ่ง กปณา ราษไร้ โภ คา
แล ถือ กระ เบื้อง เที่ยว ทาน

◎ ขอ อา ไศรย เยา รับ ภาร เท่า รา ตรี การ
ครั้น รุ่ง อุ ไทย เพลา

● จึ่ง เอา ธำ มรง นั้น มา ให้ แก่ พฤษ ฒา
เศรษฐี ผู้ เถ้า อัน ทาย

● วาน ท่าน เที่ยว ค้า ไป ขาย เอา ทรัพย โดย หมาย
แต่ สาม สกัฏ ภอ เกวียน

◎ เศรษฐี ครั้น เหน พิศ เพียน รู้ โดย จำ เนียร
ศฤง ฆาร อัน เคย ของ ตน

● กระ ซ่อม ว่า แหวน นี้ นฤมล ค่า ควร มณ ฑล
สิ มา พิ ภพ ภอ ครัน

◎ เอา ไป บอก ขาย พลัน พลัน แก่ นาย สุวรรณะ
การะ การ ด้วย ดี

◎ ได้ ทรัพย ภอ เสม เกวี ยน ครี นำ มา ถึ หลี
ก็ ให้ แก่ ราช ธิดา

◎ นาง ให้ ทรัพย เกวี่ยน แก่ ตา แล้ว สร้าง เคหา
สถาน สถิตย เรี่ยง ราย

๑ ไถ่ ค่าคน ครัว หญิง ชาย ทุก สิ่ง แหล หลาย
แล สร้าง ทัง ทาน ศาลา

◎ ให้ นาย จิตร การ ระ นา เปน เรี่ยงรา ชา
อัน เดิม เสด็จ มาตล

◎ แล้ว สั่ง กำมกร ทุก คน มาท แม้น ว่าคน
ใดดู แล ดาล โศกา

๑ สู้ เจ้า จงรีบ เรว มา แจ้ง กลกิจา
แก่เรา จงรู้ เตม ใจ

๑ นาง จำ หน่าย ทรัพย์ ท่าน ไทย แก่หมู่ นวใน
นคร นั้น นิจ การ

๑๔ ๑ ปาง นั้น พระ ศรี สุตร ธนู วร ภูมี ภูบาล
ว่ายวล มหรรณพ ธาร ทุกข เทียร จะวายชนม์

◎ เกาะ ขอน กำสุด กมลฮา ดูรแดประ ดัก ดล
ถึงองค์ อนุชนฤมล ก็ พิลาป โหยหา

◎ ชาโอพธูทิพ สุมาลย์ พิมล ภาคย กานดา
เวรุ ไดนุพัน ทิตยมา บำ ราษ รักเราไกล

◎ เร่ียม ห้าม อนุช บมิ หวัง จะฟัง ยิล ประ โลมใจ
เพื่อ มิ่มโน นิตย ใน ประ ดิพัทธ ภักดิ์

๑ มา ได้ อดุล ทุกข ทุกชา ดุร แสน กำ สด ทวี
จง จากอุรา พิรมย นี่ ฤพิโยค กลาง ใจ

๏ เจบ กูแด ว่าย ชด ชเด ถ ดอก ซัด ระทม ใน
ไป บาน กู เจบ สมรไกด อนุช กูแด รัก กัน

๏ จัก วาย ชี้ วา ชีวิตร ใน มหรรณพสุด กรรม์
ฤๅ ยัง บถึง ชนมชีวัน จะ ประเวศ วนา หา

๏ ปา นี้ จะฟาย ชดกำ สรด บวาย พาษ ปชารา
องค์ เดียว อนาถ พน ทุรา จะทุเรศ เตริง เตริน

๏ จัก ผ่า ระนาม อรัญะบง บท บาท ระบม เดิน
ชาม ห้วย ดหาร ศิขรเนิร พน เวศ เทา ทาง

๏ ใคร ใดจะช่วยนุช ผดุง อร องค ในกลาง
เถื่อน ท่ง ทุราพน ระคาง รคาย แขม แดดา คม

๏ จัก ยิน สำเนียง สรคนา นิกร สัตว ใน พนม
ใคร เลย จะเพื่อน สมร กรม แดจะ ปลอบ ประ โลม อร

๏ ใคร ใดจะ นำ พระ นุช ยงง เสวตร ราช บิดร
บร้าง จะถึง นคร จร จะพิ นาศ ในดง

๏ ว่าย พลาง ธ ทรง สร กำ สรด แด สดด สดาย องค
เพียง ท้าว จะ ขาด หทย ปลง ก็ ดอย ตาม ชเดวด

๏ คลื่น ซัด บรู้ ทิศ จะ ไป พระ ร่ำ ให้ ณะ กลาง ชน
เดชา ผลา ธิ กร ดล ก็ ลุฝั่ง นที่มี่

๏ ท่า นั้น ชื่อ อัญ ชวดี นาม ยักษ์นี่

๏ อัน น้อง อสุร โกญดาด

๏ อยู่ ปราง ปรา สาท แก้ว กาญจน์ ใกล้ ฝั่งง ชด ชาร
พี่ น้อง บ ไกล ไคร ตรา

◎ มัน ถอบ ถัก ราช ธิดา ท้าว ทัง หลาย มา
ก็ ให้ แก่ นาง ภคินี
◎ ทงง องค กเรณุ วดี เปน ราช บุตรี
แห่ง ท้าว ผู้ อาว ราชา
◎ มา เปน ทาษี่ บริจา น้อง ท้าว อสุรา
บริ รักษ บำ เรอ นิจ การ
◎ พระ เสด็จ จาก ผ่ง ชถ ธาร องค เดี่ยว แดดาด
บ เหน พระ นุช สาย ใจ
◎ ทรง กรร แสง หา อาไลย ชถ เนตร นอง ไนย
กำ สวด ถึง องค พนิดา
◎ บุก บ่า ผ่า แฝก หนาม คา ดั้น ดัด ไคล คลา
ก็ ถะ ถึง สวน กทลี
◎ โหย หวย ร ทวย องค ภูมี บมิ อาจ จร ลี
ก็เร้น พระ องค เนา ใน
◎ ขษณ นั้น อัญชวดี ภคินี พชู ไพ
บูล ลักษณ วิไลย ก็ บันดาล ให้ แดดล
◎ เร่ง ร้อน สกด กาย แล ทุราย ทุเรรน
นาง หวัง จะ สรง ชล ก็ ส่ง กเรณู นาง
◎ บัด นาง กะเรณู นาฏ ก็ให้ราช สุรางค
ไปก่อน ดำเนิร ทาง แล ตัก น้ำ ก็ รีบมา
◎ ส่วน องค์ กเรณู ก็ ค่อย ยูร ยาตรา
ถ้า หลัง คณา คลา ก็ คลาศ ฝูง อนงค ใน

๏ พระภูธเรศศรี ทฤษดิ์พระน้องไท
จำได้ตรหนักใจ ถนัดแน่บสงกา
๏ จึ่งแฝงพระองคแอบ รแบบใบทไมมา
ตรัสเรียกพระน้องยา กเรณุพงางาม
๏ น้องท้าวธเสาวนี สุรเสียงลำเนียกนาม
เฉลียวแถคำนึงความ ไฉนใครแถเรียกเรา
๏ เหลือบเนตรชำเลือง หา ก็เหนภูวนารถเนา
ถามว่าธเรียกเรา กถาใดนีนามใด
๏ พระตอบอนุชน้อง สมรพี่คือดวงใจ
ฤๅแม่แถมาไหล หลงแก่พี่ไปรู้กัน
๏ เรียมเนาณพาราณสีราชเขตรขันธ์
สมญาสมุทิอัญ ศรีสูตรธนูนาม
๏ นางฟังพระเชษฐา รำภุกได้ก็จำความ
จึ่งทูลสนองถาม พระพี่มานิกถใด
๏ ท้าวเล่าคดีโดย อนุสนธิเดิมไน
แก่ภคินีไท บริบูรรณบรรยาย
๏ ต่างองคแถถลงถาม ทุกขกันอดักดาย
ต่างตนก็ฟูมฟาย ชลเนตรรักกัน
๏ ครันค่อยรำงับโศก วิโยคคิดจาบัล
สองไทก็ภูดพันธ์ ประดิพัทธไปมา
๏ สองศุขสโมสร สมรรศปรีดา
ด้วยเคยพิสาสา สุโสพศะเก่ากถ

๑ แล้ว ถวายประนตถา วร บาท จุม พต
กัน เดียตกร ออม ชต ก็เต้าตาม คณา คถา
๒ ครั้น ถึง ก็ เข้า ใน เสาว ภานิ พาษ ปรา
สาท ศรีสุ โสภา ถวาย ชต เทพี
๓ บัด องค อรัญ ญะ ถาม กเรณุราช ทาร์
กตาย กถิ่น มนุษยมี ประ หลาด ใจฤ ใคร มา
๔ กเรณู ก็ กราบ เกล้า อยู่ หัว เจ้า ฤสงกา
ไป มี มนุษย มา แล ฤอาจ จะ โกล้ กตาย
๕ ตาต ดู แลเปลก นัก บ ใช่ ทัก จะ แล้ง ทาย
ทุก วัน บกถิ่น อาย มนุษย มี่จะ มาปน
๖ ถาม แล้ว ก็ ถาม เล่า จะ เอา การ บเปน กล
กเรณุ บอกกล ตร บัด บอกก็ พรอก พราง
๗ ครั้น ถึง วัน รุ่ง สุริย ฉาง ฝูง นาง สุคราง ค์
ไป ตักน ที่ ชุม กัน
๘ รุม ถามกเรณุ ว่าวัน วาน นี้ บมิ ทัน
แลล้า อยู่ หลัง เข้าไป
๙ กตาย กถิ่น มานุษยแปลก ใจ ยัง พบพาน ใคร
บบอก แต่ เรา อวร ธำ
๑๐ ผิ้ว เรา เหง้า เงื่อน งำ จัก เคียด ใจ ดำ
แลทูล แก่ ท้าว นาง นาย
๑๑ ให้ ทำ โทษ ท่าน ถึง วาย ชีวิตร โดยหมาย
จง ลา แก่ พราง คำ จริง

◎ กเรณุ ตก ใจ วอน วิง กลัว กล่าว คำ ติง
ผัว ท่าน ทรง ผอง กาตู

◎ จัก บอก คำ แท้ ตนตู รู้ แต่ พอ หู
ทรง ปวง อย่า พิ่ง แพร่ง พราย

◎ ความ นี้ เปน ความ ตน ตาย แม้ ห้าม แลหาย
จะ แจ้ง ระ หัษ ด้วยดี

● ทรง หลาย รับ ถ้อย พาที กเรณุ วะดี
ก็ ไขระ หัษ อันอาย

◎ บัดนี้ พี่ข้า หนึ่ง ชาย ศรี สุตร ธนูสาย
สุริย วงษ ราช กุมาร

◎ อยู่ สวน กท ลี พบ พาน แก่ข้า วัน วาร
จึ่ง ตาม คำเนิร บมิทัน

◎ ฝูง ราช บุตรี พร้อม กัน ถาม ถึง ด้วย พลัน
ว่า ท้าว นั้น โฉม ปาน ใด

● นาง บอก ว่า เชษฐา ไท ทรง โฉม วิไลย
วิลาศ ล้ำ รำ พึง

◎ เลง ใน ไตร ภพ บมิคลึง แม้ โฉมไตร ตรึง
ก็ ยาก จะ เปรียบปูน กัน

◎ ผัว ปาก เดียว ฤๅ ครัน ร้อย โอฐ พัน อัน
จะร่ำ ก็สุดแรง ชม

◎ ฝูงนาง ทรง หลาย ปรารมภ์ ใจ จัก สบสม
พระ ลักษณ ท้าว ทฤษดี

๏ หยาก ยล โฉม ราช ภูมิ์ ว่า วอน วาที
แก่ นาง กเรณุ กรรญา
๏ วาน ภาเรา ทงง หลาย คลา ไปเที่ยร ทัศ นา
แล เหน ผู้ จ้าว เตม ใจ
๏ กเรณุ ภาฝูง นาง ใน ทงงปวง คัดไลย
ยัง ส่วน สำนักนิ์ ภูมิ
๏ บันดา ฝูง ราช นารี เหน องค นฤบดิ์
ก็ ดาลละ ลวย ลาญแด
๏ เพียน พิด พิศ สวาดิ์ เอี่ยมแล โฉม สมร บมิแปร
ก็ เร่ง รัญจวญ ใจ กาม
๏ ต่างตน บมิ เกียจ กลความ ร่วม รู้ ยำยาม
ก็ ซ่อน ซึ่ง เงื่อน งำกัน
๏ แล้ว ลา จาก กันลี่ วัน ภากัน ผาย ผัน
ก็ รีบ กรร เดียด ชลขี่
๏ เข้า ยัง ปรา สาท รูจี องค อัญชวลี์
ครบัด ก็ ถาม ทัน ใด
๏ กลาย กลิ่น มานุษย กลั้น ใจ กว่า ทุก วัน ไคร
แลมา ดั่ง นี้ อัศจรรย
๏ ฝูงนาฏ บุครี์ กำนัล บมิอลก ความ กัน
ก็กล่าว บไขคำ ปราม

๑๗

- นาง เคียร คำ ถาม คุกคาม แม้ ไปบอก ตาม
  แต่ จริง อัน กุ กินใจ
- จัก เอา โทษ เกียร ถึงไภย พินาศ ศักไษย
  จงสำ แก่ อำ คำตาย
- ฝูง ราช นารี แดตาย กลัว ความ ขวัญหาย
  บอาจ จะ อำ คำพราง
- กราบ บาท วอน ขอ โทษ พลาง บเว้น คนนาง
  ก็ บอก ยุบล ด้วยดี
- บัด นี้ กุมาร หนึ่ง มี ทรง นาม พระ ศรี
  สูตร ธนู ราชา
- เปน พี่ กเรณูบริจา ถูก ท้าวพารา
  ณสี ประ เสรอฐสากล
- ข้า น้อย ลง ไป ศึก ชด พบ องค์จุม พล
  มาเนา ณสวน กทลี
- ฝ่าย องค เยาว ยักษ์นี้ พึ่ง ราช นารี
  อัน อ่าน พระ นาม ภูธร
- บัน ดาล ฤดี คลอน ๆ หฤทย เจมจร
  ดัง อำมฤาย มาทา
- ทรับ ทราบ แดดวง วิญา ด้วย ความ ปรีดา
  ประดิพัทธ รุน รำพึง
- กำ หนัด มะ โนใน คำ นึง หวั่น ๆ ใจ ตรึง
  ดารินี ฤดีแดดวล

๑ อย่า กู จักลอง เปรญชาญ จง รู้ อาการ
ทุ เมธ แถมี่ เมชา

๒ ผิ้ว ชาย ชาติ เชื้อ พาดา จัก เปน ภักษ มา
เพื่อ ดาภ แก่ กู ด้วยดี

๓ เขียน สาร ซ่อน เดศ โดย มี ส่ง ให้ ทารี
กเรณุ รีบ เอา ไป

๔ น้อง ท้าว โศกา คัด โดย ถึง องค์ ท่าน ไท
ก็แจ้ง ยุบล ราชา

๕ แม้ พระ บรู้ สารา ยัน จำนง มา
จะ เปน พิบัติ เจียร จด

๖ ท้าว รับ สาร ลับ เถง ยล เหน เดศ โดย กล
กระ แหน่ ตร นัก จง ใจ

๗ รู้ แท้ ใน จำนง ใน รำ พึง พิศไสมย์
เสน่ห์ ถนัด ตน กู

๘ ฮ้า แม่ ภคินี่ กเรณุ อย่า ทุกข ทรหุ
แถเรี่ยม ตร นัก เปน กล

๙ จึ่ง เขียน เปน องค จุม พล กร กอด นฤมล
ก็ ให้ แก่ นาง ภคินี่

๑๐ มา ถวาย แก่ องค เทพี่ นาง น้อง ทฤษดี่
ก็ ดาล มโน ปรีดา

๑๑ พิศ สวาดิ ภิโญ ราชา หิ้น หรรษ หรรษา
ภิ รมย กมล มนทมี่

● จึ่ง จัด อาภรณ มณี ภูษิต รูจี
สุคนธ กราศ โอพา

● ส่ง ให้ กเรณุ กรรญา ไป ถวาย ราชา
บพิตร สุบ สากล

● พระ เสร็จ โสรก สรง สาชล ลำ อาง อำพน
สุคนธ กลิ่น อวร อาย

◎ ทรง ภูษา พรรณ พรรณ ราย อาภรณ์ แพรว้า พราย
พิโรจรัตน รัชนี

◎ จร จาก สร้อย สวน กทลี เพียง ไกร สร สีห์
เสด็จ ลิลาศ โชย ชาย

● แพรว้า ๆ พราย พรรณ พรรณ ราย เรือง สังวาร พราย
เนาว รัตน จำรัส บวร

● งาม องค งาม รัตนา ภรณ์ เลื่อม ๆ ทิน กร
แดงาม ลิลาศ ลิลา

◎ องค อัญชวดี กรรญา เผย แกล แดหา
ก็ คอย เสด็จ จรดล

● ทฤษดี เหน องค จุมพล ปรีดา เคมคน
ก็ ร้อง อัญเชิญแต่ ไกล

● ด่วน ๆ จาก ปราง แว่นใว รับ องค ภูวไนย
ก็ จูง พระ กร จร จรัล

● เข้า ยัง ปราง รัตน แพรว้า พรรณ สม เด็จ ทรง ธรรม
ก็ ขึ้น เหนือ อาศน อาภา

- จำ เนี่ยร พระ นุช พลาง ปรึ ดา ชื่น ชม กรี รา
  พิรมย จำเริญรศ ใจ
- เหน็บ แนบแนม นวน เนาใน ตร การ กต พิศไสม
  เกษม กร ศรร ส่อง สมร
- ส่อง กร เกี้ยว กร กับ กร ตระ กอง องคอร
  อำมฤตย รศ ตริ่งตรา
- ทรวง เทียบ ทรวง แก้ว กานดา นาภี แนบนา
  ภีนุช แนบแนม เนี่ยร
- นาสา เสี่ยว สุบ รศ เทียร ทิพ รศ จรุง เจียร
  ตร บอก ตร เบิด แจรง ใจ
- ◎ ส่อง ท้าว เปลื่อน ปลื้ม อาไลย ส่อง เสน่ห์ เนาใน
  นิเวศน์ เกษมไสยา
- ◎ ไสยาศน แนบ น้อง นิทรา ปรี่ เปรมกามา
  เสวย สวาดิ ศุข รมย์
- นาง น้อง ประ คอง เคียง ๆ คม เอื้อ ออม อารมณ์
  บำเรอ บำรุง บริบาล
- เสวย ศุข อยู่ หลาย วันวาร รำ ภุกแดดาล
  ออก ญา สมเด็จ ชนนี่
- ปานี้ จัก แสน โศกี ฉัน ใดแลดี
  อันกู จะ ไปโดย ใจ
- วัน หนึ่ง ลอบ ถาม น้อง ไทย ถึง อาชา ไนย
  นิเวศน์ นงงมี

- น้อง ท้าว กเรณุวดี จิ่ง บอกพาชี
  อัน ท้าวธ จองเอามา
- พระ ว่า ฉันใดน้อง ยา จักได้ อาชา
  แก่พี่จำนง โดย ถวิล
- นาง ว่า นาง นาย รักภิญ ญาในภูมินทร
  จะ นั่ง แดนอน รำพึง
- ไปวาย หาย ความ คำนึง ขอ พระ พี่พึง
  อุบาย ยุบล พาที่
- พระฟงง กเรณุวดี น้อง ท้าว เสาวนี่
  อัน กล่าว ก็ ต้อง โดยใจ
- วัน หนึ่ง ราษ ตรี เนาใน จวบ จวน ปจุไสมย
  แสง ปกาย พฤกษพราม
- ราชา แสร้ง อุบล บาย ทรง โศกา ฟาย
  ชลเนตร พาษป ราไร
- นาง น้อง ตื่น นอน ตก ใจ ทูล ท้าว เปนใด
  ด่วงนี้ แก่ ข้า อย่า ชาม
- ทาวแสร้งบปาก เล่า ความ น้อง ท้าว วอนถาม
  ก็ บลก ยุบล บรรยาย
- ฮ้าอร ผู้พี่ เสมอ สาย สมร เรียม ฤวาย
  สวาดิ ในนุช นงพาล
- ปาง ก่อน เรียม เคย สำราญ ในบรี สถาน
  สนุกนี้ แสน สังขยา

● เคย ชมคช รถ อัศวา เนื่อง นิตย ทิพา
บเว้น ทุกสิ่ง อันมี

● เรียม มา เนา ในธานี บยด ใดดิ
ประ ดาษ ทอง โคคู่ เกวียน

● ไปเปน จำเริญใจ เจียร จากสนุกนิ จำเนียร
ฉนี้ แล เรียม ไปทน

● เรียม แจ้ง ใจ จริง นฤมล ไปรงง เกี่ยจ กล
พระ นุช อันจง รักเรียม

● แม้ไป ได้ โดย ทำเนียม โอ อก จัก เศร้ียม
ทเว แลภาค ภินทา

● แม้นุช รัง รัก เรียม อา วร ใจมิ่ทะ ยา
จงดับ อาตูร ดาลเชญ

● ขอ อาชา ท้าว ให้เปน ข้านิ เรียม เหน
อัน เคย แลวาย ทุทน

● น้อง ท้าว สนอง ไทจุนพล ไว้ เปน ทำงล
แก่ ข้า อันนี้เปนภาร

● สั่ว เรียก กเรณุบนาน มาสั่ง อาการ
ผิ้ รุ่ง อุไทย แสง พรรณ

● ไป ทูล ท้าว ไท ว่า อัญ ขง กัณฐัศ จัณฑ์
อัน กราก จำนอง ศรีงศรา

● ทารีริบ ไปบคลา ทูล ท้าว เชษฐา
บัน โดย ศกิ นงพาล

๏ กุมภัณฑ์ ก็มี โอง การ ว่าม้า สามาญ
แดร้าย ฉกราจ ใจ ฉกรรจ์
๏ ใคร หาร บอาจ เอามัน มัน ผลาญชีวัน
ด่วง ฤๅ มา อ้าง จักเอา
๏ กเรณุ มาทูล โดย เคา รพ ท้าว มีเสา
วนี ประกาศ โองการ
๏ นาง แถลง แด่ เจ้า จอม ปราณ พระ แสร้ง เดดาล
ม โน สยบ ซบเซา
๏ นาง น้อง ให้ กลับ ไป เอา ว่าม้า มันเมา
พยศ ร้าย รันทำ
๏ ผูก พัน ธนา นานอง จำ บมิปรน ตราก ตรา
ก็ เสื่อม อำเภอ แพ้ต้น
๏ แต่นี้ บอาจ คำ รน ถอย พาล พหล
กำลัง บดุดาลดี
๏ กเรณุ ไป ทูล เสาวนี กุมภัณฑบาบี
ก็อวย บชัย อัชฌา
๏ ทารี ไป โรง อัศวา บอกว่า ท้าวมา
เนา ในนิเวศน์อสุรี
๏ ให้ ข้า มารับ ภาชี จาก กัน หลายปี
แดพึงจะ ได้ พบพาน
๏ อาชา ได้ฟัง อาการ ชมชื่น ใจบาน
ดดึง ดดึก ดื่น ดน

๑ หรร เหี่ยร หฤหรรษ อึ่ง อด หวัง จัก แยงยล
ผู้ จ้าว อัน จากดนมา

● กเรณู แก้ ผูก พันธนา จูง เอา อาชา
ออก จาก สถาน ยังแปดง

● ครง ภักตร กุมภัณฑ ดำแดง ท้าว ถาม เสี่ยงแรง
ว่า เหวย กเรณุบริจา

● ทำกลใด กลงกา ได้ ด้วย อาชา
ชำนิ ฉนี้ ง่ายดาย

๔ ข้า น้อย เสี่ยง สมภาร ทาย ด้วย บุญอุบาย
สม เด็จ พระ น้อง นงพาล

● โกญดาละ ยักษฟงง เบิกบาน บมิรู้ อาการ
ก็ยอ พระ ยศ น้อง ตน

● บัดทารีราช นฤมล ถา ท้าว ด่วน ดล
ก็จูงกัณ ฐัศ ใคลคลา

● มา ถวาย ไทท้าว พี่ยา พระ เห็น อาชา
ก็ โสม นัศ พัน ทวี

● ยอ กร ลูบ หลังพาชี ผลาง ทรง โศกี
ชลเนตร นอง ไนยนา

๑ กัณ ฐัศ บมิ กลั้น น้ำตา ถาม ถึงชายา
พระ องค์ สถิตย์ แห่งใด

● ท้าว แถลง ว่า นุช สาย ใจ จาก กัน จรไกล
บรู้ ดำบด หนหา

● ผิว่า ดังนั้น จงคดา บดวร ราชา
จะอยู่ สนิท เนานาน

● ปรานี ท้าวน้อง จักลาญ ทรวง ให้ แตดาล
จะทน เทวศ อาทวา

● ๏พระ จงทำ กลมา ยาไป เสาะหา
จงพบ พระองค์ นงพาล

◎ พระรับคำ ม้าปฏิญาณ มายัง พิมาน
มณเฑียร พระนุชนารี่

● นั่ง แนบ น้อง ท้าวพาที ว่าเรียม หวังมี่
จำนง ก็ ได้ โดย ใจ

● จักรับขวัญ อาชาไนย์ เล่นการ ชมไชย์
สนุกนิ ในอุทยาน

● จักเลี้ยงเหล้า เข้า ไชยปาณ จงเปน สำราญ
มโนภิรมย์ รมยา

● น้องท้าวกลอยใจปริดา ให้เร่ง แต่งหา
ทุกสิ่ง สำหรับ สัพการย์

● บังคี่ มัจฉมางษ เทียบทาน เหล้าเข้า ไชยปาณ
ก็เสร็จ บันจวบ ทุกอัน

● พอถึง กำหนด วารวัน ต่างสรง สุคันธ์
ธรศ มิ่ง มรธา

● ทรง ภูษาภรณ์ รจนา สังวาร อาภา
พิพิธ พรรณ แพร้ว พราย

๑ เสด็จ จาก ปราง รัตน โฉยชาย ฝูงนาง รอบราย
ก็ตาม ดำเนิน บทจร

๒ ครั้น ถึงเกย แก้วบวร พระ ทรง อัศดร
ดุรงค ราชยานยง

๓ ท้าว น้อง เสด็จ ขึ้น วอ ทรง ม่าน ทอง วงง วง
ก็โดย เสด็จ ราชา

๔ ฝูงนาง เชิญเครื่อง ตาม มา ห้อม ล้อม ซ้าย ขวา
ก็ไป ยังสวน มาลี

๕ ถับถึง ท้าว ลงพาชี ชวน อรรค เทพี
ประ พาส ในสวน อุทยาน

๖ ชม พรรณ พฤกษา ลำดาญ ทรง ผล ตระการ
ถกล ทุก ก้าน แกม ใบ

๗ พัน ดอกลำ ลัดอำไพ กิ่งกล กรไกว
ระย้า ระยาบ ยรรยง

๘ ดก ดาษ ดั่ว ค้อม น้อม ลง ดวง ดอก บาน บง
ก็พุ้ง ขจร อวน อาย

๙ ต้น เตี้ย ต่ำ ๆ เรี่ยงราย กิ่งบรก ประปราย
แดใบ คือ ชาบเขียว ชจี

๑๐ ดอก หล่น กล่น กลาด บัดพี รวย รสมาลี
ก็หอม ตรลบ ลม เลวง

๑๑ ลมพัด พาน ใบอึงเอง ดุจเสียง เพลิ้ย เพลง
เสนาะ ลำเนียง ดนตรี

● นา ๆ สกุณา โนรี่ สัตวา วาที่
ก็ ส่งสำ เนียง นี่นัน

● บ้าง จับคอน คียง เรียง รัน ปาก บ้อน เหยื่อ กัน
กระสัง กระสา บินโบย

● หก หงษ หลงคู่หาโหย ภูร โดก ดาด โดย
สาลิกา แดแก้ว แกมกัน

● ชื้ชวน วร ลักษณลา วรรณ์ สาวสนม กำนัล
ประ พาศ ทุก พรรณ พิ่งชม

● แล้ว เลี้ยงไชยปาณ ทุกกรม ทั่ว ทุก สาว สนม
แดองค์ พระ นุชนารี่

● รื่นเริง หฤทย เปรม ปรีดิ์ ขับ กล่อม ดีดสี
บ้าง พ้อน แดรำ สำราญ

● เสร็จ ท้าว เลี้ยงเหล้าไชยปาณ พอ เพลาการ
จะไกล้ ซึ่งแสง อัษฎงค์

● พาโฉม พระ อนุช นง ยง คนา นิกร องค์
เข้ายัง นิเวศน์ ศุข รมย์

● น้อง ท้าว เมามัว เลวลม ทอด ท่าว บรร ทม
ก็ดาก สกด เนิดิง

● คณา นาง กำนัล เวียร วิง ล้มพาด นอนพิง
บ้าง โงก บ้าง ง่วง งับ งาย

● นอน ดาก บรู้ตน ตาย เงี่ยบ เสี่ยง ออบ อาย
จะไอ จะแอม ไปมิ่

- ท้าว ถอบ สั่งภคินี กเรณุวดี
  อัน ร่วม ดำริห์ราชา
- พี่จัก ถานุช ไคล คลา แถ้ว จัก กลับมา
  จะรับ พระ น้อง บนาน
- จงค่อย อยู่กอน อย่าดาล แด โดย ประปราน
  กระ อุ อุระทุทน
- ใช่พี่ ป เปน ทำงด แก่ น้อง นฤมล
  แดเจ้า อย่า เปน อาวร
- สั่ง แถ้ว ขึ้นทรง อัศ ดร เห็จ เหิรเวหร
  ขร ต่อง ละลิ่ว ลังลอง
- อาชา พาพระ คลา คลอง เหิร หาว ผาด ผยอง
  ก็รีบ ทุเรศ เทาทาง
- แสง จันทร์ กระ จ่าง แจ่มกาง ไว ๆ มากลาง
  จะขับ จะแข่ง รัชนี่
- ถึงกรุง อินทบัตบุรี พระสั่ง พาชี
  ให้ อยู่ ยัง นอกภารา
- แต่ตัว จักไป เสาะหา องค์ อรรค ชายา
  จงรู้ กระหนัก แน่นอน
- แถ้ว เปลื้อง บิณฑ์ ลงกร แปลงองค์ ภุชร
  ก็ถือ เอาเพศ พงษ พราหมณ์
- เข้าใน ธานี เที่ยว ถาม ทั่วทุก เขตร คาม
  ว่าที่ ประชุมแห่งใด

๏ ท้งงหลาย ชี้บอก พระไป ว่าศาลาใน
ทิศา นุทิศ นั้นมี
๏ นางชื่อ อุมา เทวี ศรัทธา เปรม ปรีดิ์
แลส่าง ซึ่งศาลาทาน
๏ เบ่นที่ คณะ ทวิ ชาจารย์ มาทุก ทิศาน
ก็เข้า ประชุมนุมกัน
๏ พระแจ้ง ถนัด ในสำคัญ เสด็จไปยัง บรรณ
ศาลา อันอำ นวยทาน
๏ พร้อม ด้วย คณพฤฒา จารย์ อันรู้ พิศดาร
ในศิว สาตรกรณ์
๏ สนทนา ในที่สโมสร ทุกหมู่ปากพร
ก็เสร็จในสารณียาน
๏ ไวยา วจกร ในทาน ตกแต่งอาหาร
สุปเพี่ยญ ชนา ครบครัน
๏ มาถวายแก่องค์ ท้าวอัน ทรง ศิวพรหมจรรย์
เปนพราหมณ์ ตรุณ ใหม่มา
๏ แล้วนำไป แลเลขา รูปรงง รจนา
คำนาน อันบอก เปนกถ
๏ พระ เห็นรูปท้าว ในมณ เทียรทิพแต่ตน
กุจี่ แลนางกุมกัน
๏ ไป รู้จักความ บทัน คิดเห็น สำคัญ
ก็สรวญ สำรวญ ไปมา

● เห็นรูปท้าวทรงสอง รา เนาในศาลา
แลทรง กรรแสง รักกัน

◎ คิดคล้าย หมาย เหมือนทรง ธรรม หน้า ม่วย หมอง พรรณ
ก็เศร้า สลดอา ไลย

● ยลรูป ท้าวตก เข็ญใจ ริมฝั่งสมุทไทย
แลขอ โดยสาน สัดจอง

◎ เห็นรูป ว่ายน้ำ ฟูมฟอง ขอน ขาด เปนสอง
แลท้าว กำจัด พลัดกัน

● พระดู รู้เรื่อง สำคัญ ธาตุ แตยรร
ก็ทรง กำสด โศกา

● บมิ ได้เลงแล ไปมา ฟูมฟาย ชลนา
สยบบ เปนสม ประดี

◎ คน คอย บอก แก่เทวี ว่าพราหมณ หนึ่งมี
แล ดูซึ่งรป รจนา

● เห็นแล้ว ดาลโศก โศกา ทอดตน ไปมา
มได้จะเปน สมประดี

◎ อรรค เรศ ได้ ฟังวาที รู้ว่า ภูมิ
ตระหนัก ถนัดสัญญา

● นางรีบ ด่วน ๆ ไคลคลา มายัง ศาลา
ก็เห็น ผู้จ้าว เต็มใจ

◎ วิ่งเข้า กอดบาท ภูวไนย์ ซบเศียร ร่ำไร
ก็ดี อุระ รุมรัน

๏ ทรงกรรแสง พลาง รำพรรณ โอ้ พระ ทรง ธรรม
แลข้า คำนึง ไปวาย

๏ แต่วัน จอนขาด เด็ดตาย ข้าพลัด ในสาย
สมุท กลาง วังวน

๏ เกาะ จอน ว่ายน้ำแต่คน ผู้ เดียว บยล
บดื่อนาถ เอกา

๏ ร้อง เรียก หายงค์ราชา คลื่นซัด พานพา
ก็ลอย ละลอก ไปไกล

๏ ข้า พร่ำ โศกา มาใน ชเล เพียง หัว ใจ
จะ ขาด บคง เปนตน

๏ ลอย ไปใน กลาง ชเลวล บมีรู้ ตำบล
จะไป จะพึ่ง อันใด

๏ เดช บุญ ข้าขัดไป ถึงผ่อง สมุท ไทย
ก็ รีบ จาก ท้อง ชลธี

๏ เดิร ตาม ริมผ่อง วารี เสาะ หาภูมี
บ เหนก็ สุด หนหา

๏ ข้า เที่ยว สรร โดษฐจรมา ถุ ถึง พารา
แล คอยจะ รู้อาการ

๏ จึ่ง ตั้ง ซึ่งศาลา ทาน หวัง พบภูบาล
ด่วง ใจ จำนง จินดา

๏ รอย บุญ สองเรารอด มา จึ่ง บันดาลภา
มาได้ ประสบ พบพาน

๑ หัว ใจ ข้า คือเพลิง กาล แต่นี้ จัก ดาล
รำงับ แล ดับอาตูร
๒ จักวาย ชล เนตร นอง นูน สิ้น ทุกข อัน ภูด
พิโยค มาพบ กัน
๓ สองไท วาย ความ จาบัล ต่าง องค รำพรรณ์
ยุบล พิบาก โดยมิ่
๔ สอง กระษัตริย์ สระ สร่าง สมประดี ภากัน จร ลี่
เข้าสู่ นิเวศน์ เสวย รมย
๕ ปาง นั้น ฝูงราษฎรนิ่ กร นาตระ ทุกกรม
ทุก คามะ เขตร นร นิคม ก็อุโฆษโกลา
๖ เสียงศัพท เซงขจร อึง ภพทั่ว สิมาภา
ราราช อินท บัตมา นุษย์เนือง ประชุมกัน
๗ รู้ ว่า พระศรี สูตร ธนู วร ราช มาบัน
สมสบ พระ องค อนุช อรร คเรศ ราช เทพิ่
๘ ทัง ท้าวธ ทรง พิภพอิน ทบัต ราชธานิ่
ทรง นาม มหา ปนาทมิ่ กมล ท้าว ก็ปรีดา
๙ บันดาล มโนสิเน่หใน บุรุษย์ ราช ไปคลา
ขอ เหน ไปเว้น นิตย ปรา รพภ รัก ฤแรมใจ
๑๐ อัญ เชิญ เสวย ศิริย สวรรย สุริยราช ราไชย
เปนปิ่น นรานิกร ใน อินทบัต ธานิ่

๑๙

● มอบ เวน สุรางค สุรคณา มุขมาตย มนตรี
อัศวา คชา พล พิริย์ นิกร ราช บริบา ล

◎ หวัง อยู่ นุสาศน ประชา ชน ศุข เปรม ปราณ
เยน แผ่น สุขา บุรี่ สถาน นค เรศ ไพบูล

◎ พระ ไป บยิน ยศจะ เอา ศิริยราชไอศูรย
โดย ท้าว ธมี่ สิเน่ห ภูล ประ ดิพัทธ ผูก พันธ์

◎ คืน คง ประเทนภพ ถวาย พิพิธโภค ไอศวรรย
แต่ ท้าว ธทรง คุณ มหัน ตะธเนกบูชา

◎ อยู่ เทียม ทิวาทิวัศตรี นรนารถ เล่าถา
จักคืน บุรี บุรร พารา ณสี่ ราช กรุงไกร

◎ สม เด็จ มหา ปนาทฟงง เสาวนี่ สดด ใจ
ไป อาจจะ กลั้น สุชลไนย ก็นอง พาษ ปธารา

● อาไลย ลหัอย กมลไทย ธิบดินทร ปรี่ ดา
ใน พระ มหา บรุษย อา วร ท้าว ก็อาทร

◎ ฮ้าพระ จะจาก นคร อิน ทบัดราช เจียรจร
อยู่ หลัง แลข้าจะ ทุกข ทร มนัศ ท้าว ถวิลหา

● ผิ้ไปแลถึงบวรบง กช บาท ออกญา
จง กลับ มา ดับทุกข ทุกขา ดุร ข้า กำสรวญศัลย์

◎ พระ มี่ วโรรศ ประโดม นร นารถ จาบัล
จง ท้าวธ ดับ กมล อัน พิ โยค ข้าแดอาดูร

◎ ฝูงชคะ อัน อุบัติ์ใน นร โลกย อากูล
ด้วย กรรม เปน ปถม มูล ทุกข นั้น ฤไปวาย

◎ เสวย ศุข สโมสร ประชุม คณ ญาติทุกพาย
บัด ถึง พิบากพิบัต กลาย แลพิโยค มาทัน

◎ เปน ธรรมดา พิสัยโล กิยทุกขทุกพรรค์
ใช่ ข้า แต่ ท้าว ธรรธรรม จะ วิโยค จำ ไกล

◎ พระ ทรง นุศาศน์ นุสนธิ โดย นิติย ราช แต่ไท
ส่ง สอน คณานิกร ใน สมิปวาศะ วาที

◎ ทรง หลาย แล อยู่ ศุข สวัสดิ อภิมัย บดี์
ดก ราช มี่ กมลมี่ อภิบาล บาท บงก์

◎ จักลา ทั้ง หลาย คัลย ไป บุรีราชคี่นคง
ยัง ท้าว ธเปน บรมมง กุฎเกษ ผดุงคน

๑๖ ◎ เสร็จ พระสั่ง สาระ ยุบล แก่ องคจุมพล
มหา ปนาท ท่านไท

◎ โอ วาท มุข เสนาใน แล้ว เสด็จ คัลไลย
ลิลาศ จาก อาศน อาภา

◎ มาชิ้น เหนือ หลัง อาชา กับ อัคะ ชายา
ก็ รี่บ ไป โดย อำภร

○ เหาะ เหิร เดิร พ้า เวจร ขับ แข่ง ทินกร
ชร ลอง กำลังพาชี่

๏ บันดุถึง ราช ธานี พาราณสี
ก็ ถง ยัง พื้น พสุธา

๏ ภา องค อัคะ เรศดิลา ไปยงง มหา
ปรา สาท สม เด็จ ชนนี

๏ ทงง องค พธูเทพภคินี ถวาย อัญ ชุลี
พระ บาท สมเด็จ ออกญา

๏ ยกเอา บงกช บาทา ทูล เหนือ ศีร ศา
ก็ ทรง กรรแสง ประปราณ

๏ ออก นาง ชนนี นง คราญ เหน ราชกุมาร
ก็ กอด กับ อกอาดูร

๏ ชล เนตร หลั่งลง นอง นูน โศกา เพิ่มภูล
พึง พบพระ ลูก สายใจ

๏ สาม องค ทรง โศกาใดย แดดาล หฤทย
ก็ต่างพิลาป รัก กัน

๏ สม เด็จ ชนนี รำ พรรณ์ ตั้งแต่ เดิม วัน
อัน จาก อกแม่พ่อ ไป

๏ แม่พร่ำ กิน แต่ชลไนย อกแม่ ดือ ไพ่
อัน สุม อยู่ ทุกเพลา

๏ ร่ำไห้ สุด แม่ร่ำหา คอย วัน เวลา
แดพ่อ บแดแม่เลย

● ยาม นอน แม่นอน บเสบย ยาม กินแม่ เสวย
แต่ ทุกข เปนภักษ อาจินต์

◎ คอย ข่าวเช้าค่ำ ประ ดิทิน นับ มีบยิน
รคาย แด ด้งง ใจตรอม

◎ ทุกข แม่ หนัก อกคือจอม เขา หลวงดอยดอม
อัน ท่าว มาทับกับแด

● เจบ แม่ ครั้งนี้ บแล เหน ใคร จัก แปร
ประ ดาษ แต่ ตน เอกา

◎ ดั่ง แม่ บมีชีวา ยงง แต่กายา
อันเปล่า เสมอ ตนตาย

◎ เพื่อ พ่อ ผู้ เดียว จักวาย ชีพ ถึง ทำลาย
ด้วย แรง อันรักรัญ ทำ

◎ บ่อ คิด แม่ทาระ กำ ทั้งเสีย บนำ
จะ ภา แก่แม่ ลูก เอย

◎ แต่ นี้ น้ำตา ตกเคย จัก แห้งระ เหย
จะหายจะ เหื่อด บมิคง

◎ ภักตร แม่ มัว หมอง สลด ลง จัก สมบูรรณบง
ดั่ง บัว อันบาด แล้ง จันทร์

◎ องค อัน ซูบ เศร้า เสีย พรรณ์ จัก สมบูรรณ วรรณ
วิลาศ คือ ทอง ทาบทา

● เพื่อ พ่อ มาถึง ภารา แต่ นี้จะ ลำ
พิรมย ทุก ราตรี

๏ ครั้น สาม กษัตริย์ สร่าง โศกี่ ต่าง องค ต่างมี่
สุนทร ถาม ไปมา

๏ พระ เล่า ความ ทุกขทนอา ทวา เทวศ์ โศกา
แก่ องค สมเด็จ ชนนี

๏ แล้ว ภาองค ธัคเทพี ไปยงง มณี
พิมาน มณเฑียร ไสยา

๏ พร้อม ด้วย พระ สนม นา ๆ ชแม่ ซ้ายขวา
ประจำบำเรอ เอางาล

๏ ขษณนั้น หมู่ มุข มาตย อำมาตย ภิบาล
ฝูงราษฎร ดาล ก็ยิน

๏ ต่างรู้ ว่า พระ บรม เอา รส ราช ธิบดินทร
คืนมาดุชานิน ก็ ปรีดี

๏ ชื่น ชมโสมนัศ ทงง บริยราช ก็มี
ใจจงจะ ภักดี บพิตร

๏ เนื่อง นอง ชนก็ มา ทิศาทิศนุทิศ
ถวาย ไชย วิวิธ อิศร วรา

๏ จึ่ง ดังง การย ประ กอบ รบอบ ราชกฤษ ฎิกา
เสก สอง กระ ษัตรา บนาน

๑ เหนือ รัตน ราสี มณี นวประ พาน
เวน ราช ศฤงฆาร ดำรง

๒ มอบ หมู่ พยู่หพล นิกร วร ราชยานยง
เปนเอก ราช ทรง พิภพ

๓ แตรสังข กังสะ ประ โคม ร โรมพิณตรหลบ
หวั่น ไหว พิภพจบ สุธา

๔ กึกก้อง มหันตมโหรสพ ตร หลบ สกลภา
ราราช สิมา เลวง

๕ ชีพ่อ พราหมณพฤฒก็ อวย อำนวย พรตระ เครง
ศัตรูระอาเอง พินาศ

๖ ๑ ปาง พระ ศรี สูตร ธนู ราช พระ นุช นงนาฏ
จิระ ประ ภาเภาพาล

๗ เสวย สวัสดิ สุรย แสน ศฤงฆาร ในบุรพสถาน
เกษม ทิพาราตรี

๘ พระ รำภุก นางภคินี ทงง อัญชวดี
อนุช เพี่ยง ดวงใจ

๙ ปานี้ จักโศกา ไกล ถึงพี่มาไกล
บวาย เทวศทุทน

● จัก กลับ ไปรับ นฤมล มายงง ไพชยนต์
แดส่าง กำสรด สรศัลย

◎ ตริ แล้ว ประ โดมดาองค อรร กเรศดาวรรณ
ก็บอก ยุบล ไปพราง

● บัดนี้ กเรณุน้อง นาง แต่ตน เว้ วาง
อนาถ แดดก ยากเยน

◎ โกญดาล ยักษ นั้น ให้ เปน ทาษี เรี่ยมเหน
ประ ดาษ อดัก แดดาล

◎ เรี่ยม จักไป รับ เยาว มาลย กับองค นง คราญ
มายงง นิเวศน์ เราไทย

● น้อง ท้าว อนุญาตโดยใจ บเกี่ยจกลใน
ม โนวิ่กดกามา

● พระ เสด็จ ทรง ราช อาชา เหิรหา เวหา
ประ พาษ เพี่ยง ทินกร

◎ ถับถึง หยุดยั้น อัศดร อยู่ กดาง อำภร
แดสี่ห นาท บัญชา

◎ ว่า เหวย โกญ ดาล อสุรา ผู้ เผ่าพาดา
ประ ทุษฐ อันอา ธรรม

◎ เร่งส่ง กาน ดา กูอัญ ชวดิ์ โนม พรรณ
อัน น้อง ผู้ ท่าน อย่านาน

๑ แม้มึง บมิส่ง กุมาน มานะ ดันดาล
จะ เปน อยุติใน วัน

๒ โกญดาล เหนไท ทรง กัณ ฐัศราช ยืน ถงรร
แดดอย อยู่ กดาง อำภร

๓ หมา อารมณ รอน ๆ บมิ แดภูธร
ก็รีบ โปยัง ภคินี

๔ ด่วน ๆ ถาม อัญชวดี ว่า เจ้าผู้มี
เสาว ภาคย เพียง พิมจันทร

๕ น้องเรา ร่วม ด้วย เปน ภรร ยา ท้าวโดย ธรรม
ยัง เท็จ แถ จริง เจรจา

๖ น้ยง ท้าว พร้อง คำ สัตยา ข้า น้อย บริจา
อัน ท้าวผู้ นามสุตร ธนู

๗ โกญ ดาล ฟงง ราชพรู ถนัด ใจภอหู
ก็คืน ยัง พระ บ คลา

๘ มีใจ แจ่ม ใสปรีดา อัญเชิญราชา
สมเด็จ เสด็จ ด้วยดี

๙ พระ ยล กุมภัณฑ์บาบี่ อ่วน โอนอาร์
มฤธุจิตร จินดา

๑๐ ควร กูจักพึ่ง ธร มา กุมภัณฑ์พาลา
จงเสี่ย พยศ ไปคง

๒๐

● ศรี แล้ว ชัก อาชา ลง โกญคาล จำนง
ก็ นำ สมเด็จ จรดี

● แล้ว ให้ ชุม หมู่ มนตรี เวนอัญชดี
ถวาย แก่ องค ท่าน ไท

● ต่าง ตนบูชา ชมไชย ผาเนกนองใน
นิเวศน์นั้นมากมี

● ชื่นชม ทุกกรม เปรมปรีดิ์ ในองค นฤบดี่
ก็บานกมล เจษฎา

◎ พระ ให้ โอวาทบัญชา แก่ท้าว อสุรา
อันมีมะโนสาทร

● ดูราผู้เจ้านิกร ไปรู้อนุสร
ในชาติ สัง สารณา

◎ ปาง ก่อน แต่ท่าน เปนมา นุษย ในโลกา
แลทุจริตร้ายราญ

◎ ทำกำม์ ลามก สามาญ ด้วย กาย อันพาล
วจี แล จิตร เปนมูล

● จึ่ง มาอุบัติ ในประ ยูร ยักษ อันทารุณ
ด้วย โทษ แท้ รัญ ทำ

● จัก เปน สงง วัตนิย กำม์ เพื่อปาณา นำ
ไปสู่ อบายบีทา

◎ ผิวพัน นร การ นั้น มา เกิด ในโลกา
ก็ กอบด้วย โทษสาธารณ

◎ แต่นี้พึงเลี่ย เพทพาด จง มีวิจารณ
ในศีล สมาธิ เบญจา

◎ หนึ่งเว้น ฆ่าสัตว ชีวา อัน เปนปาณา
ติบาต มาเลี้ยง ตัวตน

◎ หนึ่ง สินผู้ ท่านอย่าขวด ขวาย เพียร ด้วยกล
เอามา เปน ของ อาตมา

● หนึ่ง อย่ายินดี ด้วยนา รีอันภิริยา
ผู้ ท่าน บชอบ พึงไกย

● หนึ่ง กล่าว กลอน ลำ พรด้วย ใจ มายา มาไศรย
แถเถศ แก่ ท่าน หลาย กล

◎ หนึ่ง คือ สุราเมไรย ปน น้ำเมาดึงคน
จง เว้น อย่าหวัง อารมย

◎ จง ตั้ง สุจริตนิยม สังวรณ ศีลพรหมะ
จรร จำเริญ โดย ธรรม

● จัก นำสู่ สุข ศิวัน เสวย สวัสดิ สวรค สวรรค์
เกษม สมบัติโอพาร

- กุมภัณฑ์ สดับปัญชาการ โดยสาระ นิยาน
  แต่ ไทธิราช ธเรศรี
- มี ใจปรา โมทพันทวี จบ บาท นฤบดี
  ก็สาธุการ บูชา
- ร้อย บุญข้า ขำรอดมา คึ่งพบมหา
  บุรุษย ราช ยิ่งญาณ
- ขอ ต้อง อยู่ ในสมา ทาน ตราบ เท่า อาว สาน
  ชีพิตร ด้วย ภักดิ์
- เสร็จ พระ โอวาทวาที ภา อัญชวดี
  กเรณุ ราช กรรญา
- มายัง บุร ภพภารา ตั้ง ไว้ ณถานา
  อรรคเรศ ราชนารี
- พระ เสวย สมบัติเปรมปรีดิ์ ในวาราณสี
  เปน ศุข เกษม ไพบูล
- ทรง ราชนิติย ธรรม เปนมูล ตั้ง บำเพญภูล
  อภินิหาร อวย ทาน
- กราบ เท่า กำ หนด ชนมาน เสร็จ สู่ เอาว สาน
  ก็ ไป สวรรค เสวย รมย
- สมเด็จ พระศรีสากยสวยม ภูวญาณบรม
  โลกนาย กาจารย

◎ เสด็จแสดงอดีต ตำนานนาน นำมา พิศดาร
แก่บรรพสัษย สี่พรรค์

◎ บัน ทูลท้าว ชาติโดย กัลป เพื่อ รู้ สำคัญ
แต่พุ้น อันล่วง แล้วมา

◎ องค ท้าว พรหม ทัศราชา สมุติ เทวา
สิริสุโทภูธร

◎ พระ เถรินีราช มาตร ทรง พระ นาม กร
สิริยมหามายา

● กรุง เสวตร ราช ทรง กฤษดา คือ พระ โมคลา
อันเดิศ อภิญาญาณ

◎ พระ ปทุมครรภา นงพาน ในชาติ แปรปราณ
คือ พระ กิสา โคตมี

◎ องค ท้าวมหาปนาทบิบดี คือ พระ สารี
บุตร เถร ยิ่งญาณ

● ฝ่าย ท้าว เทวราช มัฆวาร อนุรุทธาจารย
อุบัติ ในประ จุบัน

● องค นางจิร ประ ภา โฉมพรรณ คือ พระ องคุรร
คเรศยโศธร

● ปทุ มากุจิ่กำม กร ภัทดิ์ องคุร
คือ นาง อุบล วรรณา

๑ มณี กักข อัศดรคือพญา กัณฐัศราชา
อันจง ในพุทธ ภักดี

๒ องค อัญชวดี เทพี พระจันทเถรี
กเรณุสุนทร เถรา

๓ โกญดาลธสูรอัน พาชา มาเปน กาลา
คิริยักษ อาธรรม

๔ สุคร ธนูคือ พระ ขนัน ตญาณเทวัน
วิสุทธ ประเสริฐ สากล

๕ ผู้ ข้า จอง ฉันท นิพนท์ ข้าบาท ยุคล
มกุฎ ทวาระวดี

๖ สมญ พิพิทธ สาลี เพียร พากย ภาคีย
คำ เติง พระ เกียรติ ราชา

๗ ไว้ เปนยศไท ในอนา คต กาลสารา
พิรมย นิกรนร ชน

๘ ขอ เปน พิศดาร ญาณยล แก่ อาตมไปตล
อะ สังขะตะธรรมา ฯ๏—

รายงาน ประจำเดือน ธันวาคม ศก ๑๑๙

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึง วันที่ ๓๑ ธันวาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ สมาชิกได้มายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๗๐ ท่าน ได้ถวายซื้อ ๙๒ ครั้ง หนังสือนี้ได้ให้ยืมไป คือ

หนังสือไทย ๑๒๕ เล่ม ๙๒ เรื่อง หนังสือต่างประเทศ ๙ เล่ม ๙ เรื่อง ขายวชิรญาณได้ ๕ เล่ม เงิน ๕ บาท ๒๕ สตางค์ ได้เงินค่าเกมบิดเดียดซ์ ๕ บาท ๗๕ สตางค์

รวม ๒ ราย เงิน ๙ บาท

สมาชิกส่งเงินบำรุง

ภาคี่สมาชิก

พระวรวงษ์เธอพระองค์เจ้าจันทรสุเทพ		ปีที่ ๒๑	เงิน ๑๕	บาท
หม่อมอนุยันตศิริวงษ์	(ม.ว. เพิก)	,,	,, ๑๕	,,
หม่อมศิริพงษ์อนุพันธุ	(ม,ว, ฉิม)	,,	,, ๑๕	,,

ภาคินี่สมาชิก

หม่อมเจ้าหญิงเม้า	ปีที่ ๒๑	เงิน ๑๕	บาท

ส่งปีเก่า

ภาคีสมาชิก

ขุนประชานารถชนากร (ชม)	ปีที่ ๑๗	เงิน ๑๕ บาท
	,, ๑๘ ,,	๑๕ บาท
	รวม ๒ ปี	เงิน ๓๐ บาท
พระศรีสงคราม (แย้ม)	ปีที่ ๑๗	เงิน ๒๐ บาท
,,	,, ๑๘ ,,	๑๕ บาท
	รวม ๒ ปี	เงิน ๓๕ บาท
นายพินิจราชการ (ปิ๋ว)	ปีที่ ๑๕	เงิน ๒๐ บาท
, ,	,, ๑๖ ,,	๒๐ ,,
	รวม ๒ ปี	เงิน ๔๐ บาท
	รวม ๗ ท่าน	เงิน ๑๖๕ บาท

จำหน่ายสมาชิก

กรรมสัมปาทิกสภามีความเสียใจด้วยเหตุที่นายพันเอกพระอังคนิศรพลารักษ (เบี้ย) ซึ่งได้เปนภาคีสมาชิกของหอพระสมุดวชิรญาณได้มาป่วยถึงแก่กรรมเสีย เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคมรัตนโกสินทรศก ๑๑๙

แดพระนรภารพิทักษ (รอด) ซึ่งได้เปนภาคีสมาชิกของหอพระสมุดวชิรญาณได้มาป่วยถึงแก่กรรมเสีย เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคมรัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น

บาน แพนก

โคลง ฉันท์ กาพย กลอน ลิลิตชาฎกประสูตรพระเวสสันดร น่า ๑๒๑
ฉันท สรรเสริญ พระ พุทธ บุษยรัตน น่า ๒๐๒
รายงาน ประจำ เดือน น่า ๒๓๓

กรรมสัมปาทิก สภา ปี ที่ ๒๑ รวบ รวม ณ พิมพ์
พิมพ์ วัน ที่ ๓ เมษายน ร.ศ.๑๒๐

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิกปีที่ ๑

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิยากร
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิการบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

กลอน ลิลิต

ชาฎก ว่า ด้วย เมื่อ ประ สูตร พระ เวศ สันดร

ร่าย

ศรี สวัสดิ วัฒน บวร
นคร รัตน โกสินทร์
เทิ่ยม เทวินทร สรรพ สร้าง
แด ส่ถ้าง ถ่านที่
พินธุ วดี โยนก
เฉลิม ดิลก หลัก สยาม
นิคม คาม เขตร นคร
ทิศ อุดร ทักษิณ
ประ จิม ปรา จิณ ประ เทศ
อาณา เกษตร สีมา
ทวา ทศ มณฑล
สม สถล ลาว กาว
ลาว เวียง เฉียง โยนก
ตก กเหรี่ยง ลว้า
ต่าง แต่ง น้ำ ลา สาร
ปรัก มาศ มาล ดัง วาย
นอบ น้อม ถวาย บรม ธรรม์
ราช ทรัพย์ สรรพ์ มูล มั่ง
เข้า ของ คั่ง พิเศศ
ภาษา เพศ ไพล ใกล้
อาเซ่ียได้ เหนือ มา
อฟริกา ปริคา เน่ีย
ออสคา เฉ่ีย เซ่ีย ถัน
อเมริกัน เหนือได้
ต่าง เพศได้ มา มิตร
สรรพ ทศทิศ ยาใกล้ย

นำโภไคยเคียมคัด จุด จักร พรรดิ์ ภูบาล
สม บัติ ปาน จักร พรรดิ เอนก รัตน มณี นันต์
เอนก สรรพา วุธ วิศม์ เอนก อิศรสารยาน ยุทธ์
เอนก อุตม์ อัศวยาน ยงค์ เอนก ตุรงค์ รถ ยาน
เอนก ทหาร เนื่อง เนา เอนก เกาวนา มนตรี
เอนก เสนี หนุ่ม หน้า เอนก พ่อ ค้า เนื่อง นอง
เอนก เงิน ทอง เนื่อง นันต์ จอมระพิพรรณ ภูมินทร์
ผ่อน แผ่น ดิน ผ่อง แผ้ว ผ่อน ทแกล้ว กลั่น กล้า
ผ่อนไพร่ พ้า สโมสร แผ่ ราษฎร เปรมปรีดิ์
พราหมณ์ ชี มี มาโนช ปราโมช มุข บำเทิง
สำราญ เริง รื่น กมล ทั่ว มณฑล อยุทธ เยศ
พิเศศ สุทธิ พุทธ มณี ศรี รัตนไตรย ไพโรจ
โชติ ชัชวาลย์ ค่ำ เช้า อำนาจ พระ จุล จอม เกล้า
ปก ป้อง สยาม กมล เย็น นา ชะ

● สรวม พระ ตด อายุ ร้อย เจริญ พรรษ์
สรวม พระ วรรณทัด จันทร์ แจ่ม หล้า
สรวม พระ ศุข นิรันต์ นิราศ ทุก เศย
สรวม พระ พล อยู่ ช้า เช่น ชี้ สรรเสริญ
● อัน เชิญ บท มกร ข้อ หิม พานต์
เฉลย ชโลงโลดง การ ก่อ สร้าง
เปน ดิถีก พิศดาร โดย อย่าง ไทยนา
กวาย บพิตร เจ้า ช้าง เผือก ผู้ ภูมิ สยาม

● ขยาย ความ พระเพสย ไท้ ทรง ธรรม์
ประดับ พระ เนตร พระ กรรณ พระ เจ้า
กรุง สยาม ประ กอบ ฉันท์ โคลง เชิด ชูแช่
งาม ดัง รัตน์ นพ เก้า รุ่ง เรือง รังษี

● มิ กาพย กลอน อ่าน อ้าง อวน ฤไทย
ประ เด่ห์ ทิพย์ ชลาไลย หล่อ เล้า
พล ภิรมย ศุขใน พระ เนตร ท่าน นา
เฉลิม ฤไทย พระ เจ้า โจก หล้า แหล่ง สยาม

◎ คำเนิน ความ อรรถ อ้าง อุทา หรณ์ นา
กาล ก่อน กัณฑ์ หิมวา ว่าไว้
ร้อย สาม สิบ สี่ คา ถา ถี่ ถ้วน แช่
ยาว บั่น สั้น เสริมให้ ถูก ต้อง ตาม กวีด

● ปาง บี่น อับศร ท้าว ผุศดี
โอน อุตมโมพี ชลิต แล้ว
รับ พร พระโกสีย์ สิบ สิ่ง เสร็จ นา
เสด็จ จุติ คลาศ แคล้ว จาก ด้าว ดาว ดึงษ์

● จิ่ง ปฏิสนธิ ท้อง มเหยงค์
ผู้ เอก อรรค อนงค์ มัทธไท้
เนาใน นัค เวศ ทรง นาม มัทธ ราษฎร์ นา
ครรภ ครบ สิบ เดือน ได้ ประ สูตร แก้ว กุมารี

๏ มี่ บุญ บุรพโพ้น ส่ง โสภณ
ภักตระ เพี้ยง มณฑล ศศิ แจ้ง
อัง คาพยพยล กดมดุจ กลิ่ง เฮย
ผิว พระ มังษ เหมือน แกล้ง ฉุบได้ จุณจันทน์

๏ คันธรศ อร อบ เอื้อ อารมณ์
ฉุย ขึ้น กระ มดลม พัด แล้ว
หอม เหตุ หาก นิยม ให้ หมู่ พระ ญาติ นา
ถวาย พระ นาม นาง แก้ว ยอด สร้อย ผุศดี

๓ ๏ นาง มี่ มูล ปนิธิ สันนิจัย ก่อ เกื้อ
กาย จึ่ง ชจร เชื้อ เช่น เนื้อ จุณจันทน์ แดนา
๏ พรรณ มาร ศีร สุทธิ ผุด ดั่ง ดวง เดือน ล้ำ
นาง อื่น ฤๅ เกิน ก้ำ กึ่ง อ้าง อัปศร แดนา

๏ บวร ราช ธิดา สุภา ภัควดี พร้อม
เบญจลักษณ ล้อม วิลาศ ล้วน สุง ศรี แด นา
๏ ธารี อนงค์ นาง คราญ บริวาร ค่ำ เช้า
เคียร คำ พร่ำไผ่ เผ้า ผีก เสี้ยม สาย สมร แดนา

๔ ๏ บงง อร อายุศม ล้วน โสพศ
ทรง พระโฉม งาม ชด แช่ม ช้อย
มารดา บิดร หมด มวญ ญาติ
ทั้ง มุข มนตรี ร้อย เอนก พร้อม ปฤกษา

๑ เรา ราชู ภิเศก สร้อย สาย สมร
กับ พระ สญชัยวร หน่อ ท้าว
ศรี วิราช อดิศร บรม ญาติ เรา เฮย
เสร็จ ส่ง ศุภ สาร ท้าว ก่อ เกื้อ แก่ กัน

๒ วัน นัด มัทธ ราช พร้อม บรม วงษ์
พาผุศดี อนงค์ นาฏให้
เปน อรรค มเหษี อภิเศก
กับ พระ สญชัยไท้ หน่อ ท้าว ศรี พี

๓ สอง ศรี เสวย ศุข ล้ำ เลิศ นคร
เกียรติ ยศ ฦๅ ขจร จบ ด้าว
สอง สม สโมสร สมบัติ เอนกนา
แสน พธู ทั่ว ท้าว นอบ น้อม บาท บงษ์

๔ ดำรง ภพ แผ่น ด้าว เขต อุดร
ความ นิคม ชาว นคร ใช่ น้อย
แสน ศุข สโมสร เสมอ ทิพย์ ศุข นา
ด้วย พระ บารมี สร้อย ศิริ ท้าว ผุศดี

๕ ส่วน โกษ์ อนุสร พร ซึ่ง ประ สาท ให้
สม เด็จ ผุศดี ได้ แด่ เก้า ประการ แดนา

๖ ส่วน สิบ กุมาร มิ่ง ยอด ยิ่ง กว่า พร เก้า
ยัง บ สม พระ ไทย เจ้า อาคม ต้อง ความ สนอง แดนา

๔ ● พระ ครอง เสร็จ เสด็จ ดั้น ดุสิดา
ถึง พิมาน พระ มหา เทพย แล้ว
อาราธน โปรด ปรา นี่สัตว โลก แช่
เชิญ พระ ลง ภพ แล้ว แผ่ พื้นโพธิญาณ

● ทั้ง บริวาร หก หมื่น ด้วย เชิญ ลดา
โดย เสด็จ พระ มหา สัตว เย้ยง
แสวง โพธิญาณ ปรา นี่โปรด สัตวพ่อ
เชิญ พ่อ ลง ปลด เปลื้อง ทุกข ทั้ง ธรณี

● โกษ์ อาราธน แล้ว ดา พลัน
ลด พิมานไพชยนต์ เพริศ แพร้ว
แสน สาว สุรางค สรรค์ ลัง คีต
สาม สุโสตดม แก้ว เกษ น้อม สหัส ไนย

● ปาง พุทธัง กูรไท้ เทพวงษ
ปราโมช กระมล ทรง ลื่บ สร้าง
บารมี จิตร จำนง จำ แนก ทาน แช่
โสมนัศ เหลือ อ้าง โอษฐ เอื้อน อุปไมย

๏ บัดใจ จอม เชฐ เชื้อ ชิน วงษ
โจติจาก พิมาน มง คเณศ แล้ว
ประฏิสนธิ ครรภ องค์ อวรค ผุศ สดี เอย
พระ นุช นาง ผ่อง แผ้ว พิศ เพี้ยง เพ็ญ ฉาย

๑ ฝ่าย เทพย บรรพ สัษย เจ้า จอม ธรรม์
ทั้ง หก หมื่น เทวัน จาก ฟ้า
ฉง ดู่ ครรภ เมี่ย ขวัญ อมาจ หก หมื่น เฮย
พร้อม กับ หน่อ เจ้า หล้า โลก ล้วน อัศจรรย์

ร่าย

๒ มัด นั้น พระ ผุสดี จอม นารี เลิศ ภพ
ทรง ครรภ ครบ ทศ มาศ อยาก ประ พาส ชม นคร
เจอ ทูล วอน สวามี นฤบดี ปรีดา
ทรง เมตตา ดำหรัส สั่ง บริสัช พนักงาน
เกณฑ์ จัด การ นคร งาม บวร วิเสศ
เล่ห์ นิเวศใน สวรรค์ พระ นาง พลัน เสด็จ ทรง
พระ วอวง ม่าน สุวรรณ นาง กำนัล สนม นาฏ
นิกร ราช กัญญา แห่ ห้อม มา เปน ขนัด
ธงไชย ฉัตร เชิด ประ ดัง พัด โบก บัง สุริยา
ศับท คณา พิณพาทย บี่ รนาด กลอง ฆ้อง
ประโคม ก้อง ธร ณินท์ ประ ทักษิณ นัค เรศ
ถึง ประ เทศ ทาง หลวง เปน ที่ ปวง พ่อ ค้า
ประ ชุม หน้า ริ้น รวย พระ นาง รหวย อ่อน อาคม์
กรรม ชวาด พัด ผวน ทรง ประ ชวร พระ ครรภ์
นาง กำนัล ใน สนม พระ บรม ราช พงษ์
วาง วอวง วิสดร สาม ชั้น รูด รักษา

ท้าวนาง หนา แน่น ขนาน อภิบาล พระ อุทร
สาย สมร ผุดผ่อ กัลยานี่ นาง นาฏ
ประสูตร ราช กุมาร สถาน กรอก พ่อ ค้า
เอก อึ่ง อัศจรรย หล้า ฉัน ถ้วน ชานิน แล นา

๔ ๑ ปาง บี่น บีโยรส เจ้า จอม สกนธ์
เสด็จ เคลื่อน จาก มณฑล ครรภ แล้ว
ดิ่ม พระ เนตร ชุดลยล เหยียด พระ หัตถ์ แฮ
เอื้อน พระโอษฐ์ตรัส แจ้ว กับ ท้าว ชนนี่

๒ พระ พันปี อยู่ เกล้า ลูก ยา
ควร มิควร กรุณา ลูก น้อย
ทรัพย สารุป ภัณฑา ใด หนึ่ง มี ฤๅ
ขอ พระ ราช ทาน ข้อย ใคร่ ได้ ทำ ทาน

๓ นง คราญ ยิน ถ้อย อนาจ หฤไทย
โอ อัศจรรย์ หนอ ไฉน แน่ง น้อย
แสดง ดุจ กุมารไวย สุด สวาดิ เพี่ยง พ่อ
ดวง เนตร แม่ รัก ร้อย หมื่น พัน พรรณ แลดง

๔ นาง แสดง พลาง สั่ง ผู้ พล ราช
เอา ทรัพย์สี่ พัน บาท มอบให้
พระ นาง จึ่ง ประสาท พระ ราช กุมาร แฮ
ตรัส ประภาษ ไจ้ไจ้ จ่อ แจ้ว เสาวนี่

◎ อ้า พ่อ ศรี สวัสดิ เจ้า จอม ขวัญ
ห้า สิบ ชั่ง หิรัญ ทรัพย์ นี้
มอบ ให้ พ่อ ชอบ ฉัน ใด พ่อ ทำ แฮ
แม้ ประ สงค์ สัก กี่ มาก น้อย แม่ ถวาย

◎ ฝ่าย บุรพา จารีย เจ้า แจ่ง สรร
อธิบาย แบบ บรรพ์ บอก ไว้
ว่า พระโพธิสัตว ครัน ทรง พระ ประสูตร เฮย
ออก พระโอษฐ ตรัส ได้ ดุจ นี้ นับ สาม

◎ ชาติ หนึ่ง นาม กร เจ้า มโหสถ
บุตร เศรษฐี มิ ยศ ใช่ น้อย
เมื่อ คลอด มิ่ง ปรา กฏ ถือ แท่ง ยา แฮ
เบิด ปาก เจรจา จ้อย โลก ถ้วน สยด สยอง

◎ ชาติ สอง เวสสันดร แม้น เหมือน กัน
ออก โอษฐ อัศจรรย์ ครัน ครั่น ครัน
ปาง ชาติ ที่ สุด สรร เพ็ชโพธิ ญาณ แฮ
ประ สูตร เสร็จ เสด็จ พ้น พากย์ พ้อ ตัณหา

◎ โกลาหล ศัพท ครั่น เครง ครัน
ได้ มนุษย์ สุด สวรรค์ สร เทือน
เลื่อง โลก เจรจา กัน อึง เอิก เกริก แฮ
เพราะ พระโพธิ สัตว เอื้อน โอษฐ ได้ แต่ กุมาร

๒๒

ร่าย

๏ กาล นั้น บัน บรรพ ลัษย เอนก ขนัด นางใน
ทั้ง พล ไกร ทวย หาร ตรวจเตรียม การ ยาตรา
นาง พระ ยา ผุศดี เสด็จ ทรง สีวิกากาญจน์
พร้อม บริวาร แวด วง โดย เสด็จ องค์ โอรส
ดิเรก ยศ ยาตร พยุห์ เสด็จ เข้า สู่ ราช ฐาน
เบื้อง นฤบาล สญ ไชย พระ หฤไทย โสมนัศ
โอง การ ตรัส ประภาศ ดั่ง สันนิบาต บรมวงษ์
ทั้ง พงษจตุสดมภ์ ทั่วพรตพรหมพราหมณ์เดิม
หวัง เฉลิม ขวัญบุตร เจ้า ปวง ประ ชุม กลุ่มเกล้า
เกลื่อน พื้น ปราสาท แล นา

๏ ขัตติยวราธิราช ทั้ง พันธุ วงษ
อภิสิญนจชล สรง หน่อไท้
สมโภช พิธี มง คล มิ่ง แล้ว แฮ
จักขนาน นามให้ ถ่อง แท้ยุศิ ธรรม์

๏ พร้อม กัน เห็น พระเชื้อ ชินวร
ประสูตร ที่ ลัญจร พ่อ ค้า
เอา เหตุ แห่ง นาม กร ว่า เพลย์
เรียก พระ เวสสันดร พ้า ร่ม เกล้า บรม วงษ

๑ พุทธ พงษโพธิ สัตว ได้ นาม ขนาน
พระ แพสยันดร กุมาร ดั่ง นี้
เพราะ ประ สูตร ใน สฐาน ตรอก พ่อ ค้า เฮย
ใช่ พระ นาม ญาติ ชี้ ฝ่าย เชื้อ กูล วงษ
๑ พระ แพสย์ พงษโพธิ สร้าง สม ภาร
บารมี ปรมัถถทาน เที่ยง แท้
พิเศศ สุด วุฒิ การ กอบ ก่อ บุญ เฮย
เจริญฤทธิ เดช ยศ แด้ เดิศ ด้ำโลกีย์

ร่าย

๑ ยัง มี นาง กุญชเรศ ฉัททันต พิเศศ สรรพางค์
เที่ยว อยู่ กลาง อากาศ พา บุตร สอาด เสวตรวรรณ
บริสุทธิ สรร โพภาษ ดั่ง ไกร ลาศ เดิศ ดัน
ไว้ ที่ โรง ช้าง ต้น แห่ง ท้าวสญไชย แดนา

๓ ๑ นาง ช้าง ไป สู่ สถาน แสน สำราญ รมย์ แล้ว
ยัง แต่ ลูก ช้าง แก้ว ก่อ เกื้อ บารมี แด นา
๑ เปน ศรี ศุภพาหนาศน์ มงคล ราช ที่ นั่ง ต้น
แห่ง หน่อ นเรศ ดัน กระหม่อมเกล้าเมาพี่ แดนา

๔ ๑ สัตรี บุรุษย เกริก กร้าว เกียรติ ขจร
เหวย เสวตร กุญชร เช่น พร้อง
ชรอย บุญ แซ่ สังหรณ์ ให้ แก่ กุมาร เฮย
สาธุ เสี่ยง แซ่ ซ้อง สรท้านกรุง หลวง

◎ ปวง ประชาราษฎร์ พร้อม เพริ่ยง พากย์
ให้ ชื่อ ช้าง บัจจัย นาค อคร้าว
เวสสันดร บุญ มาก เมือง สง่า งาม แฮ
เพราะ บัจจัย นาค ท้าว หน่อไท้ ธิบดินทร

๓ ◎ ส่วน นรินทร ราช ประสาท พระ นม ถ้วน
หก สิบ สี่ นาง ถ้วน เลิศ ล้ำ รศ เกษียร แถนา
◎ ผลัด เปลี่ยน กัน บำเรอ ท้าว เธอ นารถ หน่อ ไท้
ทุก ทิวา วันให้ โอบ อุ้ม อภิบาล แถนา

◎ พระ ราช ทาน นาง นม อุดม เกษียร ธารให้
บุตร อมาตย หก หมื่น ได้ แม่ เลี้ยง คลคน แถนา

๔ ◎ หน่อ ทศพล พัฒน ด้วย บริพาร
หก หมื่น มัจกุมาร มาก ล้อม
เปน มหันต โอฬาร อาโถก เลิศ แฮ
เลิศ เดช ยศ พรั่ง พร้อม ชนิด นี้ บุญ เสนอ

๓ ◎ ท้าว เธอ สญชัย ราช ธ ประสาท เครื่อง ต้น
ติเรก หิรัญ รัตน ล้น เลิศ ถ้วน มาศมณี แถนา

๔ ◎ ให้ พระศรี สุริโยรส เจ้า จอม ขวัญ
ทรง ประดับ พระ องค์ อัน อคร้าว
ราว กเทพย สิบ หก สวรรค์ ดง ช่วย แต่ง เฮย
พราย พร่าง เครื่อง ประดับ ท้าว เพริศ พร้อย พราย แสง

◎ พระผู้แสวงสัพพัญญู เบื้อง บารมี
น้ำพระไทยยินดี คิดข้าม
สังสารวัฏนัทที่ ทุกทิวาเอย
ทรงบริจาคทานบ่ครั้งบ่ท้อถอยพระไทย

● เมื่อเจริญไวยห้าพรรษา
ปลดเครื่องลำอางอาภรณแพร้ว
ประสาทแก่นางนารีพรายนมแย้ม
นับนพวารล่วงแล้วไป่ได้อิ่มฤไทย

◎ ในพระหทัยศรีท้าว หวังโพธิ
อนาคตกาลโกฏิ แก่งช้า
คิดทานท่านปราโมชอาจอิ่มอุรฤา
เหมือนมหรรณพห้าห่อนรู้อิ่มสลิล

◎ ทรงพระจินตนะด้วน คิดทาน
ตั้งแต่พระเยาวกาลตลอดรู้
กำหนดพระชนมานยุคมแปดบีนา
ยิ่งเฉลียวฉลาดผู้หมื่นร้อยฤๅเสมอ

◎ พระบาทเธอหน่อไท้ ทศธรรม์
ทรงสถิตย์บนบรรจรณแพร้ว
ในปราสาทสุวรรณไสยาศน์
ทรงพระดำริห์แล้วเลิศล้นจินดา

● อาศมา บริจาค สร้อย สอ สม
เครื่อง ของ กร บรม รัตน นั้น
ให้ แก่ พระ นม สนม ทุก นาฏ นาง นา
เปน แต่ พา เหี่ยร หั้น ห่อน สู้ ภายใน
● ผิ ยา จก ใด แก่น เข้า มา ขอ
โลหิต หทัย สอ เนตร เน้อ
จัก ภินท เพิก ให้ ภอ สม ปราด ถนานา
หวัง แลก เอา โพธิ เชื้อ ภพ โพ้น พุทธ พงษ
◎ ทรง โสมนัศ ด้วย อัชฌติก
ทาน มหันต อย่าง ถึก ยาก แล้
บุทคล บ่ กล้า นึก ใน ชนิด นี้ นา
ได้ แต่ โพธิ สัตว แท้ ท่าน สร้าง โพธิ ญาณ

ร่าย

◎ เมื่อ หน่อ มารพิชิต ทรง ตริก กิจ ตรอง การ
ที่ ทำ ทาน ปรมัตถ์ ใน อัชฌัตตภายใน
ยาก ที่ ใคร ใคร่ คิด ให้ ชีวิต ทาน เดิศ
กาล นั้น เกิด อัศจรรย เปน มหันต โกลา
หล มหา จลาจล ทั่ว มณฑล ปรัถพี
เกิด กำ บี่ บ่วน ปั่น หวาด ไหว หวั่น ครั่น ครั้น
เพี่ยง ภาค พื้น ดิน พัง ส่ง ศัพท ดัง เอิก อึง
ทวิ บท ตลึง บิน ปลาศ จตุบาท สดุ้ง โดด
ทลึ่ง โลด ดน ดาน พายุห์ พาล พัด ผัน

พฤกษา สรรพ์ อ่อน เอน
ลม ฮือ ฮึก หักโหม
พิภก ถั่น สนั่น ก้อง
เขา หิม พานต์ กัมปนาท
ประหนึ่ง น้อม วันทนา
ประนาม นบ ประนม
โปรย สุคนธ มาโดย
แด่ พระ เวสสันดร เจ้า
กลั่น กล้า ปราถนา

สาคเรนทรฎก
เปน คลื่น โครม คฤกครั่น
ทั่ว ทั้ง ท้อง นที ธาร
เมรุราช เอียง ค้อม
สรรพ เทพา ทั่ว ภพ
ชวน กัน ชม ชื่น กมล
อำนวยไชย ถวาย พร
ยอด มิ่ง มงกุฎเกล้า
แล นา

๘ ◎ พระ บรม กุมาเรศ เนื้อ นายก
เมื่อ พระ ชนม สิบ หก พรรษ แล้ว
ทรง พระ ลักษณ ดิลก เลิศ กว่า กุมาร เชย
ดุจ พระ จันทร์ ผ่อง แผ้ว ภักตร พัน พรรณา

◎ ทรง พระ ปรีชา รอบ รู้ สรรพ ศิลป
สาตร สิบ แปด อาจิณ อาจ แจ้ง
บทใด บท หนึ่ง ฉินท เฉลย เชี่ยว ชาญแฮ
มือ ขนู แม่น แกล้ง กลั่น กล้า กลาง ณรงค์

◎ บรม วงษ์ ทั่ว ท้าว ฎา ขาร
ว่า พระ เวสสันดร หน่อ ไท้
ทราบ ศิลป สาตรศร สุด อุบ ปมา เชย
อยาก ยก ธิดา ให้ หน่อ ท้าว กรุง ศรี

ร่าย

◎ นฤบดี สญชัย ราช
ศิริ รา เชนทร เกษตร
ให้ ดำรง ภพ เผ้า
ปราถนา จะ มอบ เวน
แก่ พระ เวสสันดร เจ้า
แผ่น พื้น เชตุดร แดนา

๔ ◎ มี สาย สมร มิ่ง แม้น
กระ เดื่อง เดช ยศ ครัน
มัทธ ราช ธิดา พรร
มา ดุ ราช วงษ พัน
อับ ศร สวรรค์
ครั่น ครื้น
โณ ภาษ
ฟาก หล้าฦๅ สมร

◎ พระ นาม กร แม่ สร้อย
เบญจ กัลยาณี
นางใน ธาษ ตรี
ถึง เทพย ธิดา คล้อย
มัทรี
แน่ง น้อย
เตรียบ รูป ยาก นา
เปรียบ คล้าย ไฉ ไล

◎ พระ สญชัย ทราบ สิ้น
ว่า วิเสศ นาง งอน
โปรด รูป โปรด นามกร
โปรด ที่ เปน ญาติ ซ้ำ
สาย สมร
แง่ ล้ำ
โปรด ยศ ศักดิ แฮ
โปรด สิ้น อุปมา

◎ ทรง ปราถนา ใคร่ ได้
กับ ราช โอรส เอก
สม ศรี ศักดิเรก
สม ยศ สม ญาติ เกื้อ
อภิเศก
อเคื้อ
สม บัติ สม นา
ก่อ สร้าง สิ่ง ถวัลย์

ตอน ที่ ๗๒ ชาฎก ว่า ด้วย เมื่อ ประสูติ พระ เวสสันดร น่า ๑๗๗

๑ บัด นั้น สัญชเยศ เกล้า บรม พงษ์
ขอ พระ มัทรี วงษ มัทธไท้
มา เปน อรรค มหิยงค์ พระ ราช บุตร เชย
เธอ อภิเศก สองให้ ผ่าน เผ้า มไหสวรรย์

๒ พระ เวสสันดร ไท้ เสวย สม บัติ นา
กับ พระ มัทรี อุดม ยศ พร้อม
ด้วย นาง นัก สนม หมื่น หก พัน แส
สำหรับ บำเรอ ล้อม เลิศ ล้วน ดไม โฉม

๓ สองโสมนัศแผ้ว หฤไทย
ทรง พระ ไมตรี ไป ทั่วหน้า
เอนก อนันตโภไคย ไหล หลั่ง มาเชย
แต่ เทศ ชล สถล ถ้า เปรียบ แม้น ชล สาย

๔ บุญภาย หลัง ภพโพ้น พูด สนอง
ตาม อุป ถัมภก สอง พระเจ้า
สม บัติ จึ่ง เนือง นอง ไหล หลั่ง มา เชย
จ่าย ยิ่ง เจิง ไหล เข้า ห่อน รู้ ขาด นคร

๕ ภูธร ธิเบศร เจ้า จอม ปราณ
ถวัลย ราช อภิบาล ไพร่ พ้า
ทรง บริจาค ทาน ทุก ทิ วา นา
พรรณิ พก พวก กำ พร้า พรั่ง พร้อม สโมสร

๒๓

● ภูธร มีคุณ ดุจไม้ โพธิ ไทร
ชรอุ่ม กิ่ง ใบ ใสว ร่ม เรื้อง
ปักษา สรรพ อาไศรย ร่ม รุกข์ เสมอ นา
ดั่ง พระ ฤไทย ปลด เปลื้อง ทุกรให้ศุข เสมอ

● พระ ไทย เธอ ล่อง แท้ เที่ยง ตรง
ถวัลย ราช สม บัติ ทรง ปก ป้อง
ชาว ศรี วิราษฎ์ จง รัก ภัก ดี นา
ทรง ประ พฤติ ธรรม ต้อง แบบ เบื้อง โปราณ

ร่าย

๏ พระ ผู้ ผ่าน เชตุดร นเรนทร ธาษตรี
ให้ วัฒกี หัดถ กรรม ผู้ เชี่ยว ชำนิ วิชา
สร้าง ฉอ ศาลา ทาน งาม ตระ การ จิตรกรรม์
เปน ตำตับ หก แห่ง ใน ตำ แหน่ง กลาง นคร
แล้ว ภูธร เธอ แสดง ให้ จัด แจง สิ่ง ของ
อัฐ เงิน ทอง พัตรา วิวัตถา พาภรณ์
แพร มุ้ง หมอน ม่าน มี สรรพ ดีดี นานา
ให้ ขน มา ใส่ สถาน หก แห่ง ศาล ใน นคร
ไว้ ทาน นิกร ยาจก พรรณิ พก กัปณา
แม้ ปราถนา สิ่ง ใด ได้ ทาน ใน สิ่ง นั้น
ที่ สุด ชั้น พัศดุ อุปโภค โภคา
จัด สรรมา ก ทุประ การ จอม จักร พาพ บริจาค

ไทย ทาน หลาก หลาย สิ่ง ใคร หวัง วิ่ง รับ ทาน
ได้ ดั่ง ปราน ปราถนา ชาว ประ ชา แสน ศุข
วาย เสื่อม ทุกข เสื่อม โศก พระจรร โดงโดก หล้า
เปน ที่ พึ่ง ไพร่ พ้า ดุจ พื้น ธรณี แด นา

๘ ๑ พระ มหัรี ศุภ ลักษณ ล้ำ กัลยา
เปน ที่ แสน เสน่หา แห่ง ท้าว
ปฏิบัติ พระ ภัศดา บ ห่าง บาท เฮย
นาง อื่น หมื่น แด่น ด้าว บ่อ ได้ เสมอ สอง

๒ พระ น้อง นุช นาฏ เจ้า ทรง ครรภ
กำหนด สิบ เดือน นับ ครบ ถ้วน
ประ สูตร บุตร งาม สรรพ เสาวภาคย์ พรรณเฮย
ทรง ศุภ ลักษณ ถ้วน เลิศ ล้ำ เลขา

๓ บันดา ชแม่ ทั้ง ชาติ
สบ สำ สรรพ ทาษี ฝั้น
วิ่ง ไป วิ่ง มา มี การ ทุก คน เฮย
หมู่ พระ ญาติ สนิท นั้น นั่ง ล้อม อุปถัมภ์

๔ ดาง นำ ชาลิศ ถ้วน ถวด กาญจน์
รอง รับ ราช กุมาร เมื่อ ต้าง
ภาย หลัง พิธี ขนาน นาม พระ กุมาร เฮย
เอา เหตุ ข่าย คำ อ้าง ชื่อ เจ้า ชาลี

๑ พระ มัทรี ผิว ผุด เพี้ยง พรรณ ทอง
มี ครรภ์ อีก ครบ สอง อยู่ ถ้วน
สิบ เดือน ล่วง ถม ผอง พัดอวะ ทร เสย
ประสูตร ราช ธิดา ถ้วน ญาติ ล้อม อุปถัมภ์
๒ นำ กัณหา ชินาศน พี้น พัตรา
รอง รับ ราช ธิดา เมื่อ ล้าง
ภาย หลัง สุริย วงษา สม เญศ
เอา เหตุ หนัง หมี อ้าง ชื่อ แก้ว กัณหา

ร่าย

๑ ครั้น ถึง ทิพา สมัย อาทิตย อุไทย ส่อง หล้า
รังษี จ้า แจ่ม เวหาศ พระจอมปราชญ์เจ้า โปรด สัตว์
ทรง โสมนัศ อำนวย ทาน เสร็จ สรงสนาน สุคนธ์พรม
พนักงาน รดม ประดับ องค์ ด้วย ฉลอง การาภรณ์
งาม บวร วรรณ วิเศษ สถิตย คอ เสวตร กุญชร
อัน ฉลอง กร กาญจน์ มณี เรือง รุจี สี สลับ
แสง วาบ วับ จับ แวว ตา หมู่ โยธา มา พรั่ง พร้อม
แห่ ห้อม ล้อม เสด็จ มา ถึง ศาลา โรง ทาน
ประทับ สาร ศรี เสวตร ทอด พระ เนตร ทุก โรงทาน
ใคร จะ ปาน พระ จอม เจ้า อุสาห เสด็จ เข้า เข้า
เช่น นี้ ทุก วัน แล นา
๒ ๑ ยาจก จัณฑาล ถ้วน กับน พรรณิ พก ล้วน
โอษฐ เอื้อน อวยไชย แล นา

ตอน ที่ ๗๖ ชาฎก ว่า ด้วย เมื่อ ประ สูตร พระ เวสสันดร น่า ๑๗๑

● เฉลิม หฤ ไทย ไท้ ซ้อง สาธุ การ กึก ก้อง
เล่น ร้อง ขอ ทาน แด นา

๑ ◉ ต้อง การ สิ่ง ใดไซ้ ธ ก็โปรด ประ ทานให้
สิ่ง นั้น สม ประ สงค์ แด นา

๑ ◎ บรม พงษ เพสย เจ้า ลี่พี่
ดวง พระ ไทย เทียม นที่ ท่า น้ำ
เปน ที่ ดับ ทุกข ทวี่ เทวศ ทั่ว สัตว์ เฮย
พระ ราช ศรัทธา ถ้ำ เถื่อง หล้า ฦๅ ขจร

๓ ● ฝ่าย นคร กลึง คราษฎ์ เกิด อุบาทว ฝน แดง้
พื้น แยก แตก รแหง แห้ง เหื่อด เข้า แพง นาน แดนา

◎ ประ ชา สัตว์ อด อาหาร ซูด สังขาร แผก ผู้
มี ไผ่ จน ผอม กู้ นี่ เลี้ยง อาตมา แดนา

๒ ◎ ประ ชาราษฎร์ ร้อง ทุกข ไท้ ธิราช ทรง สดับ ได้
ทุกข ด้วย ราษฎร แด นา

◉ เสด็จ เหนือ บรรฐรณ์ตั้ง รักษา อุโบสถ ทั้ง
สัตย สั้น เจ็ด วัน แด นา

◎ พรรโษทก บตก ต้อง ชาว เมือง รวม รุม ร้อง
ทุก ท้าว บ หยุด แด นา

ร่าย

◎ อ้า สม มุติ เทวราช ยัง มี ชาติ ชัติ เยศ
นาม พระ เวสสยันดร เนา นคร พิไชย ชานี่
มี หัศดี เผือก พรรณ ชาว คือ วรรณไกรลาศ

พงษ พาหนาศ เรื่อง ฤทธิ ขับ ไป ทิศ ประเทศใด
ฝน ตก ใน ประเทศ นั้น ขอ คาดคั้น พราหมณ์ ไป
สู่ พิไชย ธานี ขอ สาร ศรี พิเศศ
แด พระ เวสสันดร ได้ กุญชร นำ มา
พรรษ ธารา จัก ตก จอม ดิลก ยิน สาร
ชอบ ชื่น บาน กระ มล สั่ง โกศล พราหมณมี
ปราชญ์ เปรียบ ปรี ชา แพทย์ ปวง เปน แปด ด้วย กัน
พา กัน สัญจร จุ่ สู่ เชตุ ดร ธานี
ดล บุรี สิ้น ถาม ได้ ถ้อย ความ แจ่ม ใจ
ชวน กันไป โรง ทาน คอย บูบาล บาท ไท้
หวัง ขอ คช สาร ได้ สดวกด้วยปราถนา แดนา
๏ ครั้น ทิวา กร รุ่ง เรือง รัศมี
จอม พิไชย สี่พี่ ตื่น เช้า
ชำ กฤดย วารี สรง เสร็จ
เสวย กระ ยา แล้ว เข้า สู่ ห้อง อลง กร

ร่าย

๏ ทรง สุภา ภรณ์ ภูษิต สั่งวาด วิจิตร จำ หลัก ลาย
ถม วิเชียร ราย เรียง รจัน แสง วาบ วับ วิเศศ ศรี
ทับ ทรวง มณี อร่าม แพรว ล้อ แก้ว กาญจนหิรัญกรอง
สอด วไลย ทอง ธำรงค์ ทรง มหา มงกุฎ รัตน
สำหรับ กระษัตรย เสร็จ แล้ว เหน็บ พระขรรค์แก้ว ยุรยาตร
ทรง กุญชร ชาติ คชาธาร พล ทหาร แห่น่า หลัง

เสี่ยง ดุริยังคประโคม แซ่ เครื่องสุง แห่เปนคู่
ขนัด หมู่ ดู สดอน พล บท จร โดย ขบวน
นเรศวร เสด็จ สู่โรง ทาน เกษม สานต โสมนัศ
เธอให้จัด พัตราภรณ์ มุ้ง ม่าน หมอน แพร พรรณ
ทั้ง หิรัญ สุวรรณ มณี ล้วน ของ ดี มี ราคา
ทาน ยา จก บ เลือก คน ตาม แต่ กมล ปราถนา
เบียด เสียด มา สับ สน สารวน วุ่น รับ ทาน
พฤฒาจาริย กลิ่ง คราษฎ์ ล้วน เหล่า ฉลาด เฉศเหลือ
ประ นม นิ้ว เหนือ เศียร แล้ว ถวาย ไชย มงคล แจ้ว
แก่เจ้า จอม สถาน แล นา

๔ ◉ พระผ่าน เกล้า เจ้า สดับ เสี่ยง ไชย
ผิน พระ ภักตร ปราไสย สุภ พร้อง
พราหมณ์นั้น ยืน ไสว หวัง สิ่ง ใด เฮย
ชอบ สิ่งใด ขอ ร้อง เถิด เถ้า อย่า ขาม

● หราหมณ ชาติ ได้ ช่อง ชุลี ทูล
ข้า แต่ นเรนทร สูร ทราบ แจ้ง
แปด เกล้า นี้ ชาว บูร กลิ่ง คราษฎ์ โน้น นา
แสน ขัด สน ฝน แล้ง โล่ง ด้าว แดน นคร

◎ ราษฎรมรณ์ ม้วย มาก เหลือ
อยู่ ก็ โซเซ เสื่อ เสื่อม ก้าว
เจ้า กลิ่งค ก็ ผั้น เผือ เหลือไผ่ ผัน แช
ทราบ ว่า สาร ยาตร ด้าว ย่อมได้ ฝน ฝอย

๏ ใช้ ข้อย ขอ ไป ณ ด้าว แดน กลิ่งก์
ผิ บโปรด ปราน ถิ่ง บุเรศ ร้าง
อด อยาก เพราะ แผ่น ผิ่ง ภูมิ แดก รแหง ฮ่า
พระโปรด ชีพ ให้ ช้าง เผื่อก แผ้ว ไผท โกรม
๏ พระ สดับ โสมนัศ เอื้อน โอง การ
พราหมณ มา ขอ สาร เสวตร แก้ว
เรา จักโปรด สม ปราณ ท่าน ปราถ ถนานา
ถง จาก สอ สาร แล้ว ย่าง เยื้อง ทฤษดิ์

ร่าย

๏ เครื่อง สาร ศรี ควร ขัตติย์ พื้น เพ็ชร รัตน์ อร่าม รุ่ง
กาญจน พุ่ง ผุด ศรี ราชาวดี เครื่อง กรอง
ผ้า ปก กระ พอง ชาติ ทับ ทิม ส์ สุก สอาด
หลัง ปก ฉาศ รัศ กัม พล ทั้ง รัต คน แก้ว กรอง
วไลย ทอง ถม มุก ดา ประ ดับ สอง งาอร่ามรัตน์
สาย สพัศ พิจิตร ถัก ผูก ชนัก แนบ สอง หู
ดู พวง พู่ ผ่อง โสภา บัง พระ สุริยา เพริศ พราย
อภิรุม ราย รัตน จามรี วาพ วิชนี วิเชียร ฉัตร
เครื่อง จักร พรรดิ คชา ชาร อลงการเครื่องพร้อมสรรพ
นับ ยี่ สิบ สี่ แสน ถ้วน อีก ถ้วน เหล่า หมอ ควาญ
สำหรับ สาร ศรี เสวตร พระ นเรศวร สุริยวงษ
พระ กร ซ้าย ทรง งวง ไอยรา พระ กร ขวา ทรง คณฑี
ข ออก วจี เภท ประ กาศ เทวราช ทั่วทิศา

ช่วย โมทนา คชทาน เรียก พฤฒาจาริย บรรจง
หลั่ง ชล ลง มือ พราหมณ์ หฤไทย งาม กลแก้ว
แล้ว ออก อุทาน พจน์ เดช ผล คชทาน ช้อย
ขอ เสร็จ โพธิญาณ คล้อย เคลื่อน เข้า นฤพาน แล นา

๔ ◎ ปาง ภูบาล บดินทร เปลื้อง ปลด คช
เมทนี ดล รทด แทบ ชวำ
บันดาล อัศจรรย์ จรด หิมเวศ หวั่น เอย
แสน คิรี เงื่อม งำ โงก ง้อม ไป มา
◎ สาคเรศ อุโฆษครื้น โครม เครง
รลอก ปั่น ลั่น ลเวง กึก ก้อง
สุรเสียง ดุจแสน เพลง พิณพาทย์ รงมเอย
เสียง ฉ่า ฉาน ท้อง สมุท พุ้ง ฟอง ฝอย
◎ มัษยา ลอย ป่วน ปี้ม ปั่น ภมร
สลิด ลลอก ฉอก คลอน คลื่น เคล้า
เหรา เกี่ยว มังกร กาย ก่าย กัน เอย
สุง สุมาล ปาก เบ้า ปั่น เงี้ยว เงื่อก หงาย
◎ ฝ่าย สัตว จตุบาท ทั้ง หิมวันต์
ต่าง จร หลู่ หู ชัน วิ่ง ขี้
ออก จาก เลื่อน หวน หัน หำ ทำ เหว เฮย
ต่าง ลลน ลลาน ลี้ แล่น เร้น อลมาน

๔ ◎ สงสาร สัตว ทวิเท้า ยถยิน อิ่ง เอย
ต่าง ตื่น ต่าง โผผิน เร่ ร้อง
หา รัง เริศ เสริด บิน บน ว่อน ร่อน เอย
เสียง ปักษา กาศ ก้อง เก่น ร้อง รงม ถวาย

◎ สับดพันธ หลาย เหล่า ล้วน ศีขรินท์
ตลอด เมรุ เมือง อินท์ อ่อน ค้อม
ยอด ไหว หวั่น พรั่น บารมิน บุญโพธิ สัตว เอย
พระ จัก หั่น ห่วง ห้อม แห่ง ห้า มารมาร

◎ หิม พานต์ ไพร พฤกษ พร้อม พรหารญ
โอน อ่อน อรชร ยล ยอด ค้อม
สั่น เท้ม ทั่ว มณฑล ปรหนึ่ง ปรนาม เอย
เสียง ดุจ พิณพาทย พร้อม ครั่น ห้อง หิมวันต์

◎ วายุ หวน หัน หอบ สร้อย เกษรา
ตรบอก บรรบุษบา รบัด กลุ้ม
ใช่ ฤดู ผกามา โดย ร่วง โรย เอย
สาย พรุณ ปราย คลุ้ม มืด ครึ้ม หมอก ฉมัว

◎ อสุรา รัว ครั่น ครื้น พสุธา
ใช่ รดู วิชุลดา ชวัด ชวุ้ง
บรรฦๅ ศัพท อึงอา กาศ กึก ก้อง เสียง
เทพย ปราย คนธ พุ้ง ซ่อง ซ้อง สาธุการ

๔ ◎ เทพย สถาน ทั่ว ห้อง จักรวาพ
เบื่ด พิมาน โปรย มาลย จาก พ้า
บูชิต ชื่น เปรม ปราณ ปราโมช
ถวาย ชุดี ทั่ว หน้า นอบ น้อม พุทธพงษ

◎ องค์ อสุรแทตย ท้าว จาตุรม
วาสุกรี ครุธ ปรนม ช่อ ไม้
ทาน พพิท เยศยม นักสิทธ กินร เอย
ต่าง ชุลีกร ไหว้ โอษฐเอื้อน สรรเสริญ

๓ ◎ เชิญ พระ ผจญเพญจพิธ มารวิชิต จิตร แผ้ว
เสด็จ ดล บุรี แก้ว กล่าว แถ้ว นฤพาน
◎ เทพ ทั่ว สฐาน อวยไชย ผ่าย ใน มนุษย อวย ซ้ำ
ใจ จลาจล ห้า เหตุให้ คชสาร เสี่ย นา

๔ ◎ เพรง พระ ทาน คช ทั้ง อาภรณ์
เกิด จลาจล ขจร จบ ด้าว
แปด พราหมณ ชื่ ง า งอน ขับ จาก เมือง เชย
ชาว ประชา กรก้าว สกัด หน้า หลัง ถาม

◎ เชย พราหมณ์ เฒ่า เหล่า นี้ อหังการ
ไฉน จึ่ง ขี่ คชสาร ที่ นั่ง ต้น
สำหรับ พระภูบาล ศรี สง่า เมือง เชย
เอง อาจ หาญ เหลือ ล้น เหล่า นี้ นึก ไฉน

๔ ◎ พราหมณไกรโกรธ แว้ง โวหาร
อุเหม่ ชาว มิ่ง มาร หมิ่น ได้
ข้าง นี้ พระ ราชทาน ให้ แก่ กู เฮย
ครั้น ราษฎร ทราบไซ้ สลด เศร้าใจ สลาย

◎ ฝ่าย มหิศร เทพย เจ้า สัง หรณ์
ดล จิตร ชาว นคร ทั่ว หน้า
ชี้ โทษโกรธ ภูธร เพราะ คช ทาน เฮย
ที่ รัก กลับ เกลี้ยด ท้า กล่าว ถ้อย แถลง ฉิน

◎ ส้น บุญ พระ เนตร น้ำ นองไหล
เสวย ทุกข หฤไทย แทบ ขว้ำ
เสื่อม สวัสดิ โภไคย ลงอัตร ดก เฮย
จึ่ง บริจาค ทาน ล้ำ บุตร แด้ว ชายา

◎ บัญจ มหา บริจาค ล้น เลิศ ทาน
บารมี อ่อน กาล ขัด ข้อง
แม้ มี อภินิหาร บารเมศ เบี่ยม เฮย
จึ่ง จะ ตัด บ่วง คล้อง คล่อง พ้น เบญจพันธ

● แพศ ยันตร บ่ม เบื้อง บารมี
ผล แห่ง กรรม ทวี ขับ ต้อน
เสวย ทุกข ศุข ศรี ผลัด เปลี่ยน กัน เฮย
เหมือน ชัง ชู คู่ ค้อน ผลัด ชิ้น ลง นิไสย

๔ ◎ ไม้ ใหญ่ ใบ หล่น สิ้น บัง แสง
ไร้ สกุณ แฟะ แฝง ร่ม ร้าง
เพียง พระ แพสย สิ้น แรง บุญ ส่ง สนอง นา
หมู่ ประชา ชน ช้าง เสื่อม ซ้า แหนงหนี่

๒ ● มี กรรม จำโกรธ ถ้วน นาย รถ อัศว ถ้วน
ไพร่ พ้า ทั่ว สฐาน แถ นา

◎ นาย ทหาร มหาด ห้อม นาย นิคม คาม ค้อม
ทั่ว ด้าว แดน เมือง แถ นา

◎ พา กัน เคือง ฎูก เจ้า จิ่ง ประชุม ชวน เผ้า
พระ บาท ท้าว สญไชย แถ นา

ร่าย

◎ ข้า แต่ ไท บิตุราช พระ บาท บดิศร
พระ แพสยันดร ทำ ผิด แผก ราชกิจ ประเพณี
เพี้ยน คดี แบบโบราณ พระ ยา สาร ที่ นั่ง ตัน
มงคล ถ้น ประเสริฐ ถ้ำ เดิศ เดห์ เงิน ยวง
พราหมณ ปวง มา ขอ ไม่ ควร ออเอ ให้
ควร เอา ไว้ คู่ เมือง ทำ แค้น เคือง กระดี
ขอ บารมี ปก เกถ้า พระ ฎูก เจ้า มี โทษ
จะ ทรง โปรด ประการใด ท้าว สญไชย ทรง พัง
แถ เดือด ดัง เพลิง ถน พระ ภักตร มถ มัว หม่อง
ทรง ตริตรอง วินิจฉัย แถ้ว ท้าว ไท ประภาษ

แต่ ชนาศ เมือง เนา พระ ถูก เรา ทำ ผิด
เพียง ปลด ปลิด คชทาน จะ ประหาร ด้วย ท่อน จันทน์
แล สาตร สรรพ บควร ชน ทั้ง มวญ นบ นอบ
ทูลโต้ ตอบ ให้ เนียรเทศ จาก นครเรศ สู่ ไพร
ภูวไนย ตฤก ตรัส รั้ง ขอ ยับ ยั้ง แรม วัน
จวน สายัณห ยาครไฉน รุ่ง อุไทย จึ่ง เนียรเทศ
พระ ภูเบศร ผัดไว้ หวัง พระโอรส ได้
ทราบ แล้ว บทจร แล นา

๔ ๑ พระ ทินกร อ่อน โอ้ อนาถ แสง
เรื่อย เรื่อย รอน รอน แฝง ฝั่ง พ้า
สุริยงค์ อัษฎงค์ แสดง รอ รับ เสด็จ ฤๅ
โอ้ พระ ร่ม ทั่ว หล้า จลับ แล้ว แล บ่เห็น

๑ เดือน เด่น ดาเรศ เรือง เรือง ราย
ส่องส่วง แสง พฤกษพราย พร่าง พร้อย
เอย็น เยือก รทด กาย ทั่ว อก สัตว เฮย
ดู ราษตรี ทีลห้อย ห่วง ด้วย พุทธพงษ

๑ สุริยงค์ ลับ เหลี่ยม อ้อม เมรุมา
บ่ศจาสมัย เวลา รุ่ง เช้า
กรุง สญไชย บิดา บรม บาท
ตรัส สั่ง นักการ เผ้า ฝ่าย เบื้อง บาทบงษ์

๔ ◎ ตรง นั่น ใคร นั่ง แฮ้ เฮย สู
จง รีบ ทูล ถูก กู อย่า ช้า
ว่าจะ เนียรเทศ ภู ธร จาก เมือง เฮย
ชาว นคร เคือง ท้า โทษ ท้าว ทาน สาร

◎ นักการ รับ สั่ง แล้ว งก งัน
ก้ม กราบ บังคม คัล เคลื่อน ไคล้
มา เฝ้า พระ ทรง ธรรม์ ทูล เล่า เรื่อง เฮย
องค์ พระ บิดา ให้ นิราศ ท้าว จาก สฐาน

◎ การ เกิด เพราะ พระให้ สาร เสวตร
แก่ เผ่า พราหมณ กลิ่งคเรศ ราษฎร์ ร้อง
บิดา สั่ง เนียรเทศ วันพรุ่ง นี้ นา
ควร มิ ควร อย่า ข้อง ขุ่น เกล้า กระหม่อม ฉัน

● พระ แพสยันดร ได้ ทรง สดับ
ว่าราษฎร์ ร้อง ทุกขขับ ไล่ ท้าว
ให้ เนียรเทศ ลี้ ลับ เหลื่อม สู่ ลง เฮย
พระ บได้ ร้อน ร้าว ไป่ เศร้า หมองศรี

● ภู มี่ บมิ ท้อ ถอย ทาน
เอ้อน โอษฐ ออก คำ ขาน พร่อง พร้อง
ดูกร พ่อ นักการ ผู้ รอบ รู้ เฮย
เขา ขับ เรา ๆ ก็ ต้อง ไต้ เต้า ตาม กระแส

๔ ◎ นี่ แนะ ท่าน ทาน ที่ ให้ คช เสวตร
เปน แต่ ของ นอก เกษ เครื่อง ใช้
ไป เทียม เท่า ใน เขตร คือ ร่าง กาย เฮย
เรา อยาก บำเพ็ญ ให้ เพียบ ห้อง ปราถนา

● ยาจก ได้ มุ่ง แม้น มา ขอ
โลหิต หทัย ส่อ เนตร เนื้อ
เรา จัก เชื่อด ให้ ภอ เพียง ประ สงค์ เฮย
หวัง แดก โลกุตร เชื้อ พุทธพัน ส่งสาร

◎ การ ซึ่ง ราษฎ์ พิโรธ ให้ พเนจร
เรา ไป่ คิด อนาทร อ่อน ง้อ
อย่า ว่า แต่ ประชา กร ขับ ไล่ เรา เฮย
ถึง จะ ฆ่า เราไป่ ท้อ ไป่ ทิ้ง ทำทาน

◎ กาล นั้น เทพยเจ้า บรรดาล
ดล จิตร นาย นักการ นอบ น้อม
ทูล แนะ ตำแหน่ง สฐาน วงกฎ โน่น นา
ว่า ร่ม เร้น เยนพร้อม พรั่ง ด้วย ผลา ผล

◎ หน่อ ทศพล สดับ ถ้อย นักการ
พระ กระมล ชื่น บาน เบิก หน้า
ทรง ดำรัส วจนวาร นาย นัก การ เฮย
ช่วย เพ็ด ทูล ทุเดา ข้า แต่ เพียง สอง วัน

๔ ◎ เราจะสัน นิจย เถ้อ กุศล
ของ สิ่งใด ควร ขน สิ่ง นั้น
จ่าย แจก ประชาชน ให้ อิ่ม อก เอย
แล้ว จัก ถา ดัน ดั้น สู่ ด้าว แด่น ไศล

◎ อนาถใจ อนาถโอ้ อนาถา
คิด คิด บาป กรรม มา ก่อ สร้าง
คิด คิด ญาติ วงษา ช่วย บ่ ได้ เฮย
คิด คิด จิตร คง ร้าง ร่าง บ้อน เสื่อ สีห์

ร่าย

◎ นัก การ ชุลีถา แล้ว กลับ มา ทูล ไท
ภูว ไนย บิตุรงค์ โดย ดัง องค์บี โยรส
ประ ภาษ พจน ทุเถา ไว้ นัก การ ทูล โปรด ให้
งด ไว้ สอง วัน แถนา

๔ ◎ พระ แพสยัน ดร เจ้า สี่ พี่
ตรัส เรียก มุข มน ตรี สั่ง ให้
จัด แจง แต่ง ตาม วิธี สับตะ สดก นา
หมู่ มุข รับ คำ ไท้ ธิราช เจ้า จอม เวียง

◎ เรียง จัด พัสดุ ได้ แซะ สาร
โค อุศภรถ ยาน เพริศ พร้อย
ชาย หญิง ทาษ นาง คราญ ครบ เจ็ด
เจ็ด สิ่ง ถ เจ็ด ร้อย เรียบ ไว้ หวัง ถวาย

๑ จัก จ่าย ทุกสิ่ง สิ้น สรรพ ของ
เข้า หนึ่ง น้ำ เงิน ทอง ท่อน ผ้า
เกณฑ์ กัน รดม กอง ไว้ ทุก สิ่ง แห
หมู่อมาตย์ จัดบ่ ช้า ครบ ถ้วน หมวด หมาย

ว่าย

๑ ผ่าย จอม พิภพ สี่พี่ สั่ง จัด วิธี ทาน เสร็จ
พระ เสด็จ ยุร ยาตร ยัง ปราสาท พระ มัทรี
ทรง นั่ง ที่ พระ บรรยง เคียง ข้าง องค์ บังอร
ทัก ษิณ กร ปรา มาศ ปฤษ ฎางค์ นาฏ อนงค์
โฉม พลาง ทรง ดำ รัส พจน สลัย ซื่อ พร้อง
ควร สัง เวช ท้าว ต้อง โทษเศร้า โสี ศรี แดนา

๖ ๑ มัทรี เอย พี่ง พี่ เอื้อน อรรถา
ทรัพย พี่ มี พี่มา มอบ ให้
พระ น้อง รับ รักษา ทรัพย สิ่ง นั้น เฮย
ผู้ง เถิด หนะ น้อง ไท้ จัก ได้ ตาม สนอง

๑ พระ น้อง พี่ง พจน ไท้ บรรหาร
ว่า พระ ภรัส เปรม ปราณ โปรด เกล้า
ให้ เอา ทรัพย สิ่น สาร สัม ภาร
ผู้ง ที่ ใด พระ เจ้า โปรด แจ้ง เหตุ

๑ นฤบดี บอก ใบ้ ยุบล
บริ จาค สิ่น สกนธ มอบ ให้
เมธา ที่ กระ มล ทรง สัตย์ คิ ด เฮย
เรียก ว่า ผัง ทรัพย ไว้ ห่อน ได้ ฉิบ หาย

๒ ถูก สอง สาย สวาดิ เนื้อ ไนย นา
เชิญ แม่ หมั่น รักษา อย่า เศร้า
ทั้ง บิดุ ราช มารดา ของ พี่ แม่เฮย
จงปะ ฏิ บัติ ค่ำ เช้า อย่า ให้ อนา ทร

๓ อดิศร กระ ษัตร ค้าว แดน ใด
หวัง ประ สงค์ แม่ ไป ปก บ้อง
เปน อรรค อร ไทย หมั่น ภัก ดิ์เฮย
อย่า ห่วง พี่ เลย น้อง นิ่ม เนื้อ นวน แข

๔ แม่ มาร ศรี สุภ เพี้ยง เพญจันทร์
เชิญ อยู่ ใน ไอ สวรรย์ สวัสดิ แผ้ว
พี่จัก จาก จอม ขวัญ เนา พนัศ พนม เฮย
ชีพ พี่ คง บ แคล้ว มอด ม้วย ใน อรัญ

ร่าย

๕ ขัษณ นั้น พระ มัทรี จอม นารี อนงค์ นาฏ
สดับ ประ ภาษ ภัศ ดา ทรง วิจิกิจ ฉา หฤไทย
รสง ไสย ใน โองการ เยาว มาลย จึ่ง ทูล ไท้
หวัง ทราบ ยุบล ให้ แจ่ม แจ้ง กระ มล แดนา

๔ ◎ ไฉน จอม สกนธ จึ่ง ได้ แสดง สาร
จัก นิราศ รัตน สฐาน คฤห เรือง
เนา พเนจรพนาน ดร เหตุ ไฉน ฤๅ
พระ โปรด แสดง แจ้ง เปลื้อง วิ มุติ เกล้า เกษ์
◎ มัทรี เอย บทราบ บ้าง ฤๅ ไฉน
ชาว ประชา เวียง ไชย กลั่น แกล้ว
พากัน โกรธ เกรี้ยง ไกร เคือง ขับ พี่เฮย
เพราะ พี่ ให้ ช้าง แก้ว แก่ เชื้อ ชาว กลิงค์
◎ เดิม เขา จึ้ง จะ ฆ่า ให้ วาย ปราณ
พระ บิดา ประ ทาน ทัด ไว้
เพื่อง เนื่อง รเทศ จาก สฐาน พล ไพร่ ยอม เฮย
กรรม พี่ แท้ ณ น้อง ไท้ จึ่ง ได้ อนาถา
◎ น้อง อย่า ทุกข์ ด้วย พี่ จ จาก วัง
เศร้า เศร่ เที่ยว เซ ซัง สู่ สร้อง
พฤกษ ไพร สุด กำ ดัง ดง อ่อน มรณเฮย
จง อยู่ ศุข เกิด ณ น้อง พี่ นี้ จะ ลาจร
◎ ไฉน ภูธร มิ โปรด เกล้า มัทรี
มา ตรัส ความ กระ ถี่ หลาก หลั้า
แต่ ก่อน พระ บ เคย มี พจน เช่น นี้ เอย
ประ หนึ่ง มัทรี ชั่ว ช้า ใช่ เชื้อ สุริย วงษ

๏ จะมะ พระ องค์ เอก ให้ เสด็จ เดียว
ประ พาศ พง ไพร เขียว เปลี่ยว ลี้
ธรรม เนี่ยม บมี่เจียว จริง เช่น ฉนี้ นา
กระ ษัตร เสด็จ ผู้ เดียว นี้ ก่อน เกล้า บ เคย เห็น

๏ พระ บวเรนทร ร่มเกล้า เอย็น กระ มล
จัก เสด็จ เตร็จ เตร่ หน แห่ง ด้าว
แดน ใด จัก จร ดล โดย เสด็จ พระ องค์ เอย
จะตาม ติด ทุก ย่าง ก้าว บละ ไท้ สวา มี่

๏ จะ เอา ชีวิตร ร่าง นี้ สนอง คุณ
กว่า จะ เสื่อม สิ้น บุญ สู่ พ้า
ขอ ตาม เสด็จ เนา หนุน ใน พนัศ พนมเอย
บ่ มละ พระ ร่ม เกล้า แม่น แท้ ภูว ไนย์

๏ แม้น ตก ไร้ ไกล่ กล้ำ ผลา ผล
ต่าง โภชน ยาม จน จัก สู้
ทิร มาน เที่ยว ซอก ซน มา ปฏิบัติ พระ องค์ เอย
ขอ สนอง พระ คุณ ผู้ ร่ม เกล้า อนาถา

๏ ถ้า มาท แม้น จัก ม้วย มนิน ทร์ย์
เกล้า บคิด หน่าย หนี นิราศ ไร้
จะ เอา ชีวิตร ต่าง ทวี ถวาย พระ บาท เอย
รอง ธุลี พระ บาท ไท้ ไต่ เต้า ตาม ถนอม

๏ แม้ มิ ยอม อนุญาต ให้ จร ลี่
เกล้า จัก ก่อ กอง อัคคี รุ่ง เรื้อง
จะ โจน เข้า กอง อัค นี้ ให้ มอด ม้วย เอย
ดี กว่า อยู่ ไ ห้ คน เย้ือง กล่าว ถ้อย พิไร ฉิน

๏ คน จะ หมิ่น ประ มาท พ้อ พาที
ยาม ศุข เมื่อ สวามี ชุ่ม ชื่น
ยาม ทุกข สิหน่าย หนี ไป่ ร่วม ทุกข เอย
ดี แต่ รวย รื่น รื่น ริก ริ้ ใน นคร

๏ เกล้า จะ จร ตาม เสด็จ เมือ ยาม จน
สู้ ทุกข เทวศ กว่า กมล มอด ม้วย
ดุจ นาง หัศ ดี ดล เดิน ติด ตาม เอย
บคลาด พระ ยา สาร ด้วย รัก รู้ เสน่หา

๏ พา ถอด ถัด ทุ่ง ท้อง เถื่อน วิถี
นาง กิริณี ศรี อุส่าห ต้อย
ถึง ทุกข มาท วชี วิตร รอด วาย เอย
นาง ไป่ คิด เคลื่อน คล้อย คลาศ เท้า คช สาร

๏ อา การ เช่น ข้า บาท บท จร
จักระกอง สอง บังอร ดุ่ม ด้น
ตาม เสด็จ พระ ภูธร ทุก ย่าง พระ บาท เอย
ผิ เกิด ไภย พาล พ้น มาท แม้น มร ณา

◎ ข้า มัทรี่ จะวิ่ง เข้า แทน ทรง
ถวาย ชีพย์ บาท บง กช ไท้
จัก ตาย ต่าง พระ องค์ อรรค ภัศ ดา เอย
พระ ร่ม ฉัตร พิไชยได้ ปก เกล้า เกษี

● มัทรี่ บคิด ปลิด เปลื้อง บาท บงษุ์
ให้เสด็จ ในดอน ดง เดี่ยว ได้
ถึง ตก ยาก เข็ญ คง ขอ ติด ตาม เอย
จัก อุป ฐาก ท้าว ไท้ ตราบ สิ้น สัง ขาร

◎ ภุดา ธาร ทุกข เพี้ยง แผ่น ผา
ต้อง นิราศ ภารา เริศ ร้าง
ดั่ง ฤๅ มัทรี่ จะ มา รวย ริ้น อยู่ เฮย
ถึง ทุกข โทษ แทบมล้าง ชีพย์ ม้วย เปน ไป

● เกล้า กระ หม่อม ไม่ เอื้อ ไอ สวรรย์
ดง จัก โดย เสด็จ จรัล ร่ม เกล้า
ตายเปน ก็ คงคัน ไถยดุจ ฉายเอย
จัก ติด ตาม ยุคล เท้า กว่า จะ ม้วยมร ณา

ร่าย

● นาง พระ ยา มัทรี่ ยอด นารี่ สุริวงษ์
พงษ มัทร ราช ธิดา นาง พรรณา วัน เวศน์

ประ เทศ หิม พานต์ อาการ ดุจ เคยย ด
โดยกระ มล ปร วัติ ถึง แจ้ง ชัด แจ่ม ฤไทย
ทูลถวาย ภูว ไนย์ เจ้า ยอด มิ่ง มกุฎ เกล้า
กระ ษัตร ผู้ ภรรดา แดนา

๔ ◎ อ้า พระ บรม บี่น เกล้า สีพี่
ปาง เมื่อ เสด็จ บท ศรี สู่ ห้อง
หิม เวศ วนาลี ย์ ศีขร อาศรมเอย
จัก สดับ เสี่ยง ขับ ร้อง แน่ง น้อย นง พาล

◎ ประ สาน เสี่ยง เสนาะ แจ้ว จับ ฤๅ ไทย
ใน วนาศรม สมัย สุริย คล้อย
เมอ ยาม พฤกษา ไสว สวัสดิ ร่ม รื่น เอย
สอง ตรุณ น้อย น้อย แด่นเหล้น ณอาศรม

◎ อา รมณรื่น ชื่น เกล้า มัทรี
จะ เกบ กุสุม มาลี เลือก ร้อย
สัง วาส ทับ ทรวง ศรี สอิ้ง โอบ สเอว เอย
ประ ดับ สอง ตรุณน้อย หน่อ เนื้อ สุริวงษ

๑ สอง โฉม ยง จะ วิ่ง เหล้น บัน เทิง
ทก ค่ำ เช้า สำ เริง ขับ พ้อน
สำ ราญ จิตร ดเดิง สนก ทุก ทิวา เอย
บมิ คิด ถึง ทุกข ร้อน เสื่อม เศร้า โสกา

◎ ท้าว ทัศ นา จัก ปลื้ม พระ กมล
ด้วย ครุณ โส ภณ ผ่อง แผ้ว
จัก ถึม รฎก สกนธ์ ศิริราช
สมบัติ พัศร แพร แพร้ว นพ เก้า เนา นคร

● เมื่อ สัญ จร เข้า พุ่ม พนัศ พนม
พระจัก ได้ ทรง ชม หมู่ ช้าง
เดิน เดี่ย รดาษ รดม ดูดื่น ดง เอย
งา ง่า งอนงวง คว้าง ไขว่ คว้า หา กิน

◎ ถาง หัศ ดินทร เสื่อง สูง สม
มหิศ หัศ ดี อุดม เดี่ยว คล้ำ
เดิน โทน เที่ยว แถว พนม ถลาง เถื่อน ดง เอย
ดูตระ หง่าน เงื้อม ง้ำ ดำ ล้ำ คช สาร

◎ ถาง สาร ที่ โจก เจ้า จ่า ฝูง
พาคณา จร จูง ออก หน้า
งวง งา ง่า เงย สูง ทรง ศระ หง่าน เอย
นำ หมู่ โขลง คลาศ คล้า จาก ด้าว ดง ไศล

๏ ท้าว ทัศ ไนย เนตร ช้าง จร ดล
เปน ที่ ปลื้ม พระ กระ มล ผ่อง แผ้ว
จะว่าง วิศก กัง วล คลาย เสื่อม โศก เอย
จะถึม คิด นคร แพร้ว พรั่ง พร้อม สรรพ์ ของ

๒๖

● สอง ฟาก ถิ่น ข้าง โน้น เสือ สิงห์
มฤค สุกร กัง ถิง แรด ร้าย
เพถาะ โคถึก กระ ทิง กบือ เถื่อน
บาง หมู่ อยู่ แยก ย้าย ย่าง เยื้อง หากิน

◎ ถิ่น ค่าง นี้ เม่น ม้า หมีมหิงษ์
ถมาด ถมัง โคกระทิง ถึก เถ้า
สุกร สีห์ เสือ สิง โต เติบ พระ เอย
ยถจัก เพถิน ถึม เศร้า ที่ ท้าว ถวิถย์ หวัง

◎ เสด็จ ยัง ศิขร จัก ได้ ทรง ฟัง
ศัปท กระแส สินธุ ดัง ครั่น ครื้น
เปน ธาร ท่อ พุ่ พัง พวย พุ่ง
แต่ ยอด เขา ถง พื้น เพียบ ห้วย เหว ผา

◎ กิน รา มา เล่น น้ำ ราย เรี่ยง
บาง หมู่ มา คู่ เคียง คู่ เคล้า
ขับ ขาน ประสาน เสียง เสนาะ โสตร
ถ้า ว่า พระ ทูต เกล้า สดับ แล้ว ถึม นคร

◎ ถาน ศิขร โถ่ง โต้ง แถ เตี้ย น
มยุร โมรี เนียร แนบ ร้อง
แพน หาง หก ปก เศียร บีก ส่าย ส่วย เฮย
พร้อม หมู่ มา เพรียก พร้อง พร่ำ ก้อง กัง วาด

๏ ใน สฐาน ภาคย พื้น ปรัถ พี่
หญ้า แพรก งอก งาม ดี ไม่ น้อย
ไม่ ยาว สั้น พอดี เพียง สี่ นิ้วนา
ดู ดาศ เสมอ เรียบ ร้อย เล่ห์ แสร้ง เศก สรร

๏ ไพร วัน เดียร ดาษ ด้วย แมลง ทับ
บิด วู่ ว่อน จร จับ ยอด ไม้
สี เขียว เลื่อม เหลือง รยับ ยล อย่าง ทอง นา
ยิ่ง เพ่ง พิศ ชิด ใกล้ เลิศ ล้ำ ควร ชม

๏ ใน พนัศ พนม แน่น ด้วย พฤก ษา
บริบูรณ สา ขา ใช่ น้อย
ใบแก่ อ่อน เสาว ภา เพสลาด
ผล ดิบ สุกห่าม ห้อย แก่ ย้อย ควร ยล

๏ บาง ต้น ใคร มิได้ มา ดัด
ใบ กิ่ง ดุจ ผจง จัด เรียบ ร้อย
เปน ชั้น ช่อ เช่น ฉัตร เฉิดระ หงแฮ
ลม พัด โยน หยด ย้อย โยก คล้าย นาง รำ

๏ พฤกษา บาง ต่ำ ไซ้ ทรง บุบ ผา เชย
บ้าง พึ่ง เพลิด พริ หุบ กาบ หุ้ม
บ้าง บาน สด เหน สุก หอม ทราบ ฆานนา
บาง ร่วง กลีบ หล่น กลุ้ม เกลื่อน ด้าว กลาง ดง

๘ พระ องค์ เสด็จ จัก ได้ ทัศ นา
พิพิธ พรรณ์ พฤกษา ค่า นี้
ดาง ผลิ ดอก ผกา รบัด อ่อน
ก้าน กิ่ง อร ชร ชี้ ดั่ง ชั้น ฉัตร หง

๙ ดาง ทรง ผล อ่อน ยั้ว ยอ ดไม
กำ ดัด สุก ทราม ไสว หล่น หล้า
บาง ดิบ ห่าม ปน ใบ ผกา มาศ
ที่ แบ่ง ผาน บุษบหน้า ใคร่ ชื่น ชม เชย

๑๐ พายุ รำ เพย บุษบ พุ่ง เกสร ฉม
เสาว คนธ ภิรมย์ รื่น รั้น
ที่ โรย ร่วง ดง ถม ชร ณิศ ดล เอย
หอม ชวร ตระ หลบ พื้น แผ่น ด้าว พระหารญ

๑๑ ยอ เมื่อ ฤดู ดอก แด้ ผล ผจง
เดียร ดาษ รดับ ดง ดื่น ไม้
พระ บาท จะ ได้ ทรง ชม ชื่น ดเดิง เอย
จะ ดื่ม นึก นคร ไท้ ที่ ท้าว สถา วร

๑๒ ปาง สมร มิ่ง ท้าว มัทรี
ผู้ เอก อรรค นารี ราช เรือง
มี่ พระ กระ มล ปรี ปรา โมช มุ่ง เอย
จะตาม เสด็จ ดำ เนิร เบื้อง บาท ไท้ สวา มินท์

◎ ยุพิน ดิ เรก ด้วย สนอง คุณ
มูล ปนิธาน การุญ จิ่ง ได้
ทูล แนะ วนา สุน ทร หิมะ เวศ เอย
โดยพิศ ดาร แด่ ไท้ ธิราช ท้าว สวามี่
◎ หิม พันต์ บรรพ เบื้อง พระ บา พิ์นา
จา ดุ ดึงษสดา คาด เค้า
เดิม มคธ ภาษา อักษระ ขอม เอย
สม เด็จ กรม พระ เจ้า จัด ให้ เปน สยาม
◎ ความ ใด บผ่อง แผ้ว โสด สดับ
อึก เอก โท บัง คับ เคลื่อน ถ้อย
เชิญ ปราชญ์ ช่วย โปรด ปรับ ปรุง แต่ง แต้ม เอย
จง อยู่ ถ้วน สิบ ร้อย แห่ง ห้า พรร ษา
◎ จุล ศักราช ล่วง แล้ว พันตู ร้อยนา
สาม สิบ แปด บี่ หนู ชื่อ อ้าง
อัฐศก จิด มาศ ฤดู เดือน ดับ
เก้า ค่ำ วัน จันทร์ สร้าง จบ สิ้น เสร็จ สาร
◎ จบ จนจอม จักร เจ้า จัด ทาน
บ พิตร ทรง สดับ สาร นุช น้อง
ริ เรื่อง บ่า หิม พานต์ ภูม พนัศ
บรรณ บท พจน พร้อง พร่ำ ถ้อยทูล ถวาย

คำ ฉันท์

สร เสริญ พระ พุทธ บุษย รัตน์

จักร พรรดิ์ พิมล มณี มัย

๑๖ กฤษ ดาญชุดิ์ กร ประ นม น้อม เกล้า บังคม
พระ บาท สม เด็จ นฤบดิ์
เสร็จ บรม รา ชา ภิเศก ศรี ใน ราช ธานี
อัญ เพญ พิภพ เพี่ยบ พด
เฉก ฉัตร แก้ว กั้ง บงงบน ร่ม เกล้า เยน สกนธ์
สบ เกษ ศรือ โยท ธยา
ชุ่ม ชื่น พระ ราช วงษา นุวงษ์ มาตยา
แด ข้าธุดิ์ บท มาตย์
มี พระ บรม ราช โอง การ ให้ แต่ง แสดง สาร
สร เสริญ พิมพ์ พุทธ บุษย์ พรรณ์
เปน กลอน กล่าว กล่อม ถนอม ขวัญ สำ หรับ ใน วัน
พิธี มงคล ศุภ วาร
เดิม พระ แก้ว ผลึก พิชิต มาร เนา ใน วิหาร
เมือง นครจำปา ศักดิ์
ใน กรุง ไป่ แจ้ง ประ จักษ์ ข่าว คราว ตระ หนัก
ว่า พระ แก้ว ผลึก นี้มี

◎ เพราะ เจ้า หน้า เปน อธิ บดี ครอบ ครอง บุรี
ท้าว เพี้ย ท้ง หลาย พร้อม มูล

◎ ดอก ไม้ ทอง เงิน มา ทูล ธุลี บาท บดี สูร
จอม เจ้า พิภพ อโยทธ ยา

◎ เปน ข้า ขอบ ขันธ์ ห์ มา พึ่ง พระ เดชา
นุภาพ เพื่อ พ้น ไพรี

◎ ล่วง มา ได้ สาม สิบ ปี โรค ชรา แรง ทวี
ก็ ถึง พิ รา ไลย์ ปราณ

◎ ศัก ราช พัน ร้อย ประ มาณ เจ็ด สิบ สอง กาล
เปน ปี ที่ สอง จอม ไผท

◎ คือ พระ เดิศ หล้า นภา ไลย อิทธิ ภาพ บุญ ไมย
สิบ เชื้อ จักร พรรดิ เฉลิม วงษ

◎ ศัก ราช พัน ร้อย โดย จง เจ็ด สิบสาม ประ ส่งค์
มแม ศรี ศก แสดง สาร

◎ จึ่งมีพระ ราช โอง การ ให้ข้า บท มาลย์
เชิญ ของ พระ ราช ทาน ขึ้น ไป

◎ หิบ คิดา น่า เพลิง เครื่อง ไท ยธรรม สิ่ง ของ ใน
การ ศพ เจ้า หน้า โดย จง

● ข้า หลวง ได้ นมัส การ องค์ พระ รัตนมง
คต แก้ว ผลึก พราย ฉาย

◎ พิศ เพ่ง เลง ทั่ว วร กาย ไป่ มีร คาย
ใน องค์ พระ ปฏิมา

◎ เปน บุช นิย วัตถุ มหา ดิลก เฉลิม อโยทธยา
เพิ่ม ยศ บพิตร อดิศร

◎ ควร สถิตย์ กรุง เทพ มหา นคร อยู่ เมือง ลาว ลอน
ประเทศ ราช ไป่ สม

◎ จึ่ง ถาม ท้าว เพี้ย อนุ กรม พระ นี้ แต่ ประถม
ใคร สร้าง ฤๅ ได้ ที่ ใด

◎ ท้าว เพี้ย เล่า แจ้ง แถลง ไข เดิม พราน พึ่ง ไพร
พราน เทิง ทั้ง สอง ชาติ ทมิฬ

◎ เชื้อ ข่า ฆ่า สัตว์ อาจิณ เลี้ยง ลูก เมีย กิน
อยู่ บ้าน ส้ม ป่อย นา ยอน

◎ ใกล้ บ้าน จอง ออง แดน ลอน ลาว ข่า นิกร
ไป่ รู้ จัก พระ จัก สงฆ์

◎ วัน หนึ่ง เที่ยว ไป ใน ดง เลาะ ฉัด พุ่มพง
ชิ้น เขา ส้ม ป่อย นา ยอน

◎ ถึง ถ้ำ เงื้อม โขด ศิขร พบ พระ บวร
สำ คัญว่า ผีสิง ใน

◎ พิศ ดู ชอบ กล พ้น ใจ จึ่ง สอง พราน ไพร
บวง สรวง เส้น วัก โดย หมาย

◎ ตาม จารึต พราน บรรยาย ให้ ได้ แรด ควาย
ช้าง เสือ เนื้อ ฟาน โดย จง

◎ แล้ว ลง จาก ลอย เข้า ดง พบ สัตว์ ตาม ประ สงค์
ยิง ได้ ดัง ใจ ปราถ นา

๏ ฆ่า สัตว์ เอา โล หิตทา องค์พระ ปฏิ มา
โลหิต ติด ตรัง ทั้ง องค์
๏ นาน ไป เกรง ใคร ต้อง ประ สงค์ ลัก ข้าม ดอย ดง
ไป ไว้ ประ เทศ อัน ไกล
๏ จึ่ง อา ราธ นา ว่า ไป อยู่ บ้าน เนา ใน
เรือน เรา จะ เส้น ทุก วัน
๏ แล้ว ติด ตัดตา ผูก พันธ พระ สอ กระสัน
กับ คัน น่า ไม้ คอน มา
๏ ข้าม เนิน เกริน ตรอก ซอก ผา พระ กรรณ เบื้อง ขวา
กระทบ บึก น่า ไม้ ลิ ฉลาย
๏ ถึง เรือน กระหยิ่ม พริ้ม พราย ชื่น ชม สม หมาย
เส้น วัก บูชา นิจการ
๏ พราน ทึ่ง พราน เทิง สอง พราน แต่ง ตั้ง นาม ขนาน
ว่า ผี เสื้อ นา ไม้ โดย ใจ
๏ เวลา เมื่อ พราน เข้า ไพร สั่ง ให้ รวัง รไว
สิ่ง ของ ที่ เรือน นาย พราน
๏ เนื้อ สัตว์ ตาก ไว้ ที่ ชาน เข้า ปลา ตาหาร
นก กา ไป่ ทำ อันตราย
๏ ลูก ค้า ไป มา ซื้อ ขาย เห็น งา มาก มาย
นระมาด กลาด เกลื่อน เรือน พราน

๒๗

◎ สงไสย ใคร่ รู้ อาการ ถาม ไป บ นาน
ว่า มี่ ของ วิเศศ สิ่ง ใด

● สอง พราน บ พราง ชาน ไช ยก มา ทัน ใจ
เจวด นี้ คุณคราม ครัน

◎ พานิช พิศ ดู ด้วย พลัน รู้แน่ สำคัญ
เปน พระ ผลึก อุดม ดี

◎ จึง ว่า มิ ใช่ เจวด ผี รูป พระ ดี หลี
สอง รูป รู้ อัน ใด

◎ ถ้อย ที่ พูด จา ปรา ไสย แล้ว ลา พราน ไพร
ลด จำปา ศักดิ บ มินาน

◎ แถลง เล่า เจ้า ไชย กุมาร ผู้ ครอง ศฤงฆาร
เมืองนคร จำปาศักดิ์

◎ ฟัง พานิช แจ้ง แถลง ลักษณ์ แน่ นอน ตระหนัก
จึง ให้ ไป เชิญ พระ แก้ว มา

◎ สอง พราน ให้ มี ยศ ถา สวน บ้าน นั้น นา
ยก เปน สร่วย พระ แก้ว โดย จง

● สร้าง พระ วิหาร ตาม ประสงค์ เสร็จ แล้ว เชิญ องค์
พระ แก้ว ผลึก ประดิษฐาน

◎ หลาย ชั่ว เจ้า เมือง นมัสการ บูชา มา นาน
จน ถึง เจ้า น่า กาละ นี้

● ท้าว เพี้ย เล่า แจ้ง ถ้วน ถี่ เรื่อง ราว อัน มี
ให้ ข้าหลวง ทราบ ทุก ประการ
◎ ข้าหลวง ได้ ฟัง สาย สาร สิบเรื่อง เบา ราณ
พิมพ์ พุทธ ผลึก พราย ฉาย
◎ จึง ขวน ท้าว เพี้ย ทั้งหลาย ลง ชื่อจดหมาย
ใบ บอก จะ ส่ง ลง มา
◎ มอบ ให้ ท้าว เพี้ย รักษา องค์พระ ปฏิมา
แก้ว ผลึก อย่า ให้ อันตราย
◎ ข้าหลวง มิ ช้า ทั้งหลาย พร้อม ทั้ง ไพร่ นาย
คุม ใบ บอก ต่อง ลง มา
◎ ครั้น ถึง กรุง เทพ มหา นคร วาง ศาลา
มหาดไทย ให้ กราบ ทูล
◎ พร้อม ด้วย ข้า ธุลี บาทบูล กราบ ทูล บดี สูร
ถวาย เรื่อง พระพุทธ บุษยไมย
◎ แด่ พระ เดิศหล้า นภาไลย เสวย รมยราไชย
สวรรยาธิบัติ กรุง ศรี
◎ ได้ สดับ พิมพ์ พุทธ มณี ทรง โสรมนัศ ปรีดิ์
ปราโมทย์ ใน พระ ทันดาน
● จึง มี พระ ราช โองการ สั่ง เจ้า พนักงาน
ให้ มี กำหนด ขึ้น ไป

◉ การ รับ ส่ง พระ บุษยไมย ถ้า ถึง เมือง ใด
ให้ ตั้ง สมโภช บูชา

◉ สั่ง เสร็จ เสด็จ ขึ้น มหา มณ เฑียร รัตนา
วิจิตร ด้วย แก้ว แกม กาญจน์

◉ ฝ่าย กรม มหาดไทย พนักงาน แต่ง ผู้ รับพาน
ให้ เชิญ ท้อง ตรา ขึ้น ไป

◎ ข้าหลวง ถึง หัว เมือง ใด แถลง ลักษณ์ โดย ใน
พระราช กำหนด บรรหาร

◎ ลด เมือง จำปาศักดิ์ บนาน ข้าหลวง อวย การ
ประชุม ท้าว เพี้ย นั่น หนา

◉ ตั้ง การ สมโภช บูชา แล้ว เชิญ พระ ปฏิมา
จาก วิหาร เมือง จำปาศักดิ์

◉ ตั้ง กระบวน แห่ ห้อม พร้อม พรัก ท้าว เพี้ย ชวน ชัก
ราษฎร ชาย หญิง นั่น หนา

◉ ส่ง ถึง เมือง ใด บูชา สมโภช พระ ปฏิมา
ด้วย เครื่อง สักการ วิธี

◉ ทุก เมือง ตาม ยะระวิถี ลด สระบุรี
ต้อน รับ สมโภช บูชา

◎ แล้ว มี ใบ บอก ลง มา กราบ ทูล พระ กรุณา
ให้ ทราบ กิจจา นุกิจ การ ฯ

๑๕ ◎ พระบาท สมเด็จ บรมธรร มิกราช มหา สาร
ทราบ ใน นุสนธิ์ กมลบาน ก็ ประสาท เปรม ปรีดิ์
◎ จึ่ง เอื้อน พระโองการ ดำรัส วรมุข มนตรี่
จัด เรือ ที่ นั่ง มงคล ศรี พล พร้อม ทั้ง ดั่ง กัน
◎ นอก นั้น ก็ เรือ วร ตำแหน่ง พนักงาน ให้ สับ สรรพ์
ไป รับ พระพุทธ บุษยพรร ณ เมือง สระ บุรี มา
◎ ฝ่าย ข้า ธุลี บรม นารถ อภิวาท บังคม ลา
พร้อมด้วย พหล พล มหา ก็ ลล เมือง สระบุรี่
◎ เรือ ศรี่ ที่ นั่ง ก็ เสร็จ ประทับ อัญ เชิญ รับ พระ พุทธ มณี่
ประดิษฐาน ณเรือ พระ ที่ นั่ง ศรี่ ก็ เคลื่อน ขบวน ยาตรา
◎ ถึง กรุง บุราณนัคเรศ ก็ ประทับ พระ นาวา
สมโภช กระทำ วรมหา มหกรรม เฉลอม ฉลอง
◎ กึก ก้อง ด้วย สัพท ดุริยาง คลนครี่ แล ฆ้อง กลอง
สัง แตร ก็ แซร่ อเนก นอง ชน ชวน กัน บูชา
◎ พร้อม ผู้ บำรุง บริบูรณ กรมการ ก็ แน่น หนา
ชวน กัน สรเสริญ พระ ปฏิมา กร แก้ว ผลึก พรรณ์
◎ แล้ว เคลื่อน กระบวน วรนาเวศ พล พาย ก็ หฤหรรษ์
เยอว ยาว ลำเนียง ศัพท นี่ นัน ก็ ลุ ปทุม ขานี่
◎ สอง ฟาก ก็ ตั้ง นมัสการ บุษป ล้ำ มาลี่
ชื่น ชม พระ บุษย มณี่ ก็ เอิก เกริก โกลา หล

◎ เรือ ศรี ที่ นั่ง ก็ ตด ประทับ ณวัด เขียน แขวง เมืองนนท์
ตลาด แก้ว สมญายศ กำกด ภะทัน พระฤกษมิคลาศคลา
◉ ใน กรุง ก็ เกณฑ์ กัน จัด ขบวน มหา พยุห ยาตรา
ไกร แก้ว จักรรัตน มหา ดิษก เฉลิม ไผท โกรม
◉ บุษบก พิมาน สุวรรณรัตน รุจิ เรข ประไพ โฉม
ตั้ง พาน มหา สุวรรณ ประโคม จิตร โลกย์ ฤดิดาร
◎ เครื่อง สูง ใสว พระ อภิรมย์ วร บัง พระ สุริย์ ฉาน
พัช โนก แล จำมร ตระการ ล้วน หักทองขวางผจงสรรค์
◎ พาน พุ่ม ประดับ บุษปลา ชปณีค ทั้ง เทียน สุวรรณ
ตั้ง บน ชั้น เก็จ บุษบก อัน พิจิตร บรรเจิด บรรจง ผจง
◎ นั่ง ราย เชิง ตอง ก็ นุ่ง สอง บัก ห่ม เสื้อครุยสวมพอกระหง
หัว ท้าย แล บัก ขวัชชง ชทิว เทิด ดู เฉิดฉัน
◎ แตรสังข มโหรี ดุริยาง ค ดนตรี ก็ จัด สรรค์
ไว้ ท้าย พระ ที่ นั่ง เปน สำคัญ จะ บันฦๅ ศัพท์ สัญญา
๏ เรือ ไชย ประดับ ด้วย อภิรมย์ แล บุษบก อัน รจนา
ตั้ง เครื่อง สำหรับ วรบูชา ทุก ลำ ล้วน เปน บริวาร
◎ เรือ พระ ที่นั่ง ศรี ที่นั่ง กราบ ก็ ตก แต่ง อลงการ
เรือ รูป เหรา ดุจ ทยาน คนอง ต่อง ชลา ไลย
◉ เรือ ข้า ชุดี ยุคล บาท ทุก ตำแหน่ง ก็ ลอยใสว
คอย เสด็จ สมเด็จ บรมไท ธิราช เสด็จ ดำเนิน จร

◎ เรือ ใน พระราช วรวัง ก็ จัด ขบวน แห่ สถอน
พรัก พร้อม เอนก ชน นิกร พล พาย ผจง สรรค์

◎ ขบวน แห่ พระ ปฏิมา กร แก้ว ผลึก พรรณ์
เสร็จ สาม ขบวน ก็ พร้อม กัน ประทับ ท่า เวลา การ

◎ ครั้น ได้ เวลา บรมบาท สมเด็จ นารถ ภูบาล
เสด็จ จาก มณเฑียร พิมาน สพรั่ง พร้อม ด้วย มนตรี

◎ ทรง พระที่นั่ง บวร กราบ อัน ดาษ ทาบ หลังคา ศรี
เสร็จโดย ขบวน พล อัน มี พิรภาพ เกริยงไกร

◎ เรือ ตั้ง แถ เรือ คณ ตำรวจ เที่ยว เตร่ ตรวจ ชลาไลย
เรือ ตาม แถ เรือ ประตู ก็ ไป ทั้ง น่า หลัง ดู ดาษดา

◎ เรือ กลอง ก็ นำ เสด็จ พระบาท อิศวราช ราชา
ดุจ เสด็จ ดำเนิน พยุห มหา พระ ราชทาน ณการ กฐิน

◎ ฝ่าย ข้าง ขบวน สมเด็จ พระบาท บวร ราชวัง นรินทร์
แต่ง ตาม ตำแหน่ง วรนาวินท์ พระ ที่นั่ง แถ ตั้ง กัน

◎ ทั้ง เรือ พระ วรวงษ แถ อนุวงษ์ ก็ ผจง ไว้ เสร็จ สรรค์
เสถา บา กระวี แถบัณ ฑิตย ข้า ทูลบทมาลย์

◎ ต่าง คน ก็ โดย เสด็จ ธิบดินทร จอม ปราณ
พรั่งพร้อมด้วยราช บริพาร ก็ เคลื่อนคลา นาวา คลาย

◎ อีก เรือพระสงฆ์อัน เป็นรา ชาคณานุเหลือ หลาย
ถานานุกรม แถเบรียญราย ทั้งเรือ ราษฎรก็ กลาด ชล

◎ แม่ น้ำก็ แน่น ด้วยคณนา วิศเกลื่อน ทุกตำบล

บัด เรือ ที่ นั่ง จรมาคต ที่ ประทับ พุทธ มณี

๑ สั่งให้ประทับ เรือ พระ ที่ นั่ง แทบ บันดังก์ อัน รูจี

กิ่งไกร แก้ว จักรรัตน ศรี ที่ พระ พุทธ พิมพ เนา

๒ เสร็จ แล้ว ถวาย นมัสการ พระ พิมพ์ พุทธ อัน อุด เมา

พาราเดิศ ประเสริฐ์ สุทธิ อัน เอา จิตร โลกย์ ให้ เลื่อมใส

๓ ทรง จุด ซึ่ง เทียน แด ธูป ถวาย พระพุทธ บุษย มณี ไมย

รฦก ถึง คุณ พระ พุทธไพ บุลย ภาพโอพาร

๔ แล้ว ตั้ง บน เกจ ที่ พระ ที่นั่ง บุษบก พิมาน กาญจน์

ครั้น สักการ กฤษ ดาญ ชลี แล้ว บรมไทย

๕ ตรัส สั่ง ให้ ตั้ง วร ขบวน พล แห่ ออก ดอยไสว

เรือ แห่ พระ พุทธ บุษยไมย ก็ ดอย ล่อง มา กลาง ชล

๖ ขบวน เสด็จ สมเด็จ อิศวรราช บรม นารถ จุมพล

ดำเนิน ขนาบ ขบวน พหล พล แห่ พระ พุทธ ภาว

๗ ข้าง บูรทิศ พล อัน พาย ก็ โห่ ร้อง อยู่ เกรียว กราว

เสียง เส้า แด เสียง พล อัน ยาว ยะเยอว้องในท้อง นัทที

๘ ฝ่าย ข้าง ขบวน สมเด็จ พระ บาท กรม ราช วัง วรี

ศวร เสร็จ เสด็จ ด้วย ช้า ชุลี บทไท้ ธเนื๋อง นอง

๙ ข้าง ทิศ ประจิม ศับท์ โจท นฤโฆศษ ด้วย ฆ้อง กลอง

แตร สังข ประนัง ศับท์ ก็ ซ้อง ดุริยางค แด กลอง ชวา

๑๐ พร้อม เครื่อง ประโคม วร ทั้งสาม ขบวน แห่ พระ ปฏิมา

กึก ก้อง ประดัง ศับท มหา ชล ครั้น เปน คลื่น คะนอง

๑ ทับ ถึง ท่า ราช วรดิษฐ์ ประทับ ราช เรือ ทอง
ไกร แก้ว จักร รัตน รอง ที่ แพ บวบ อัน ผูก พันธ์
๑ ทอด ทุ่น ไว้ กลาง ชล กระแส ให้ เรือ แห่ ริ้บ เรี่ยง รัน
เหนือ น้ำ ท้าย น้ำ สำหรับ จะ กัน ภยันตราย จราวี
๑ โปรด ให้ พระ สงฆ์ สามเณร ชน ทั่ว ทั้ง พราหมณ ชี
มา ทำ สักการ ชวลิ ณ ที่ ใกล้ ตามใจ ตน
๑ แล้ว มี มหา มหรศพ ลคอนโขน แล หุ่น ยนต์
มอญรำแลหุ่น งิ้วศับท ก็อน เลวง ท้อง ชโลธร
๑ ราษฎรี ก็มิวร ดอกไม้ ทั้ง สาม วันประชากร
มาดู มหรศพ สลอน บเว้นว่าง ทุก เวลา
๑ มีลคอน ที่โรง วรนาเวศ ริมคำ หนัก ชลาภา
อีก สามทิวากร มหา มหกรรม พิธี
๑ ตั้งแต่ ขบวน พหลแห่ พระ พุทธ พิมพ์ อันรจี
ถึงท่า สมเด็จ นฤบดี สุร มาร พระ โองการ
๑ โปรด ให้ นิมนต์ พระ สงฆรา ชคณา นุมากม าน
มาสวด พระ มนต์ บนสถาน พระ ที่ นั่งณกาล ชาย

๒๙

● ครั้น เช้า ก็ ทรง วรประ เคน บิณฑบาตร โดย หมาย
อวยไทย ธรรม วรทั้ง หลาย ก็ภอ ควร แก่ ส่วนสงฆ์
๑ แล้วเปลี่ยน พระ ภิกษุ สบโถง ทั้งสามวัน บเว้น องค์
เสร็จการ สมโภช พระ บุษยง พุทธ พิมพ์ ในวารี
● แล้ว มี พระ ราชโองการ ตรัส วรมุข มนตรี
ให้เชิญ เสด็จพระ พุทธ มณี ขึ้น สู่ ยานุมาศ เมลือง
๑ แห่จากท่า ราช วรดิฐ พลแห่ ก็ นองเนือง
สังข แตร ก็แซ่ศรับทแตเรือง อภิรุม แดจ่ามร
๑ มาโดย ทวารรัตน พิศาล รัฐยานิโสศดร
ริมวัด พระ ศรี รัตน จร ถึง ทวาร ด้านทิศบูรพ์
● จึ่ง เชิญ เสด็จ พระ พุทธ รัตน บุษยพรรณ วราภูลย
สู่ พระ อุโบสถ จรูญ ประดิษฐาน บนพานทอง
● ตั้งที่พระ แท่น วรสุวรรณ พิศพรรณ เรืองรอง
พร้อม เครื่อง บูชา วรสมพอง สุพรรณไมย อันใหญ่ยง
● ไว้ ตรง พระ ภักตร พระปฏิมา มรกฎ อันงาม ผจง
โปรด ให้ พระ วงษ์แลอนุวงษ ทั้ง ข้าทูลพระ บาทไท

◎ มาทำชุลีกร บูชา ทั้ง ฝ่าย น่าแล ฝ่ายใน
วันแห่ พระ พุทธ บุษยไมย มาจาก ท่าถึงอาราม

๑ สมเด็จ พระ บาทบรม ธรร มิกจอม ไผทสยาม
สั่ง ให้นิมนต์ พระ สงฆ์ อันคาม ภิร คุณ มาสวด มนต์

● ราชา คณานุแด เปรียญ ทั้งสาม วันผลัดเปลี่ยนคน
อวยบิณฑบาตร ทานก็อนนต์ ไทย ธรรม นานา

๒ หนึ่ง โปรด ให้มีวรดอน รับ เสด็จ พระ ปฏิมา
กร แก้ว ข้าง ในบรมมหา ราช วังทั้งสี่วัน

๑ การ เล่น ก็ หลายแลรศิภาคย์ มีดอก ไม้ อัค นีพรรณ
เปน สัตวารมหกรรม์ ก็ เสร็จ การ เฉลอมฉลอง

๒ แล้วมี พระ โองการ ให้เชิญ พระ พุทธ รัตนเรือง รอง
มาไว้ ในโรง ศิลป นอง ข้างจักกระ พรรดิ พิมาน สถาน

● แล้ว เสด็จ มาทรง ทฤษดี ให้ศิลปี ประ กอบการ
จัดแก้ว ผลึก วรจุพาร มาเจียร ในเปลี่ยนปลายพระกรรณ

● เสร็จ แล้ว ก็สั่ง ให้ชนช่าง อันปรีชา ผจง สรรค์
หล่อ ถวาย พระ พุทธ บุษย พรรณ ด้วยลำฤทลำเร็จ การ

๏ ดำรัส ให้ช่าง สุพรรณแล่ สุพรรณหุ้มให้รอบถาน
เปน ที่มาทรง นมัสการ ทิวาวาร เช้าเยน

๏ แต่ ได้พระ พุทธ บุษยรัตน แถนมัสการ เปน
เนื่อง นิตย ก็ดูประ ดุจเหน ผล แท้ ประจักษ์ตา

๏ เดชานุภาพ พระ บารมี ก็พฤฒิขึ้น เหลือ ตรา
วอก กับ มแม ก็ได้ พระ ยา เสวตร กุญชร เผือก พลาย

๏ ชวด อัฐศกแถบีฉลู นพศก โดย หมาย
ได้ ดาร อุภัยเสวตร อันพราย พรรณผ่อง พิเศศดี

๏ ชื่อไอยรา แถกช ลักษณ วรลักษณดีหลี
เผือกผู้พิมลมงคล ศรี พระ นคร เปนสามสาร

๏ สี่ทั้ง พระ เทพ กุญ ชรพัง อันมาสู่ แต่บูราณ
เปนบีที่แปด ในรัชกาล พระ เกียรติยศยิ่งยง

๏ หมู่ มอญ พม่า สวามิภักดิ์ มา เปนข้าพระ บาท บงษ์
พึ่งโพธิ สมภารพระ องค์ เกือบ สี่หมื่น ด้วยชื่นชม

๏ หนึ่ง หมู่ ริปูบั๊กษอันคิด วิปริต ในอารมณ์
เกิด ความอุบาทว์ ขรหม ชีพินาศ ก็มี หลาย

๑ เหตุด้วย พระ พุทธ รัตน ช่วยขจัด ซึ่ง อันตราย
พานิช ก็ พากัน มาค้าขาย แล ถวาย บรรณาการ

๒ ขอพึ่ง พระ เดชบารมี มาค้าขาย ให้ สำราญ
เพี้ยบภูลสมบัติ แดรนสาร ศุขสบ ประชากร

๓ เมื่อ มี พิธี วร มหา มงคล ใหญ่ ในนคร
ย่อม เชิญพระ บุษยบวร มาไว้ ในพระ มณฑล

๔ สม เด็จ พระ บาทบพิตรไท้ ธิบดินทร จุมพล
ยิ่ง มี พระ ราช วร กมล พิสุทธสาธุ ศรัทธา

๕ สั่ง ช่าง ให้ แผ่ สุพรรณหุ้ม พระ เศียร พุทธ ปฏิมา
กร แก้วกับ ทั้ง วร จุฬา ธาตุ ทำพระ รัศมี

๖ ประดับ เพชร ตาม เม็ด พระ ศก แดดัน ฐัตคุดั่นดี
ประดับ ด้วยเนาว รัตน ศรี แดดร้อย สน สังวาล พราย

๗ สิ้น ทอง แด เครื่อง วชิรรัตน แดบุษย พดอย นับ ร้อย หลาย
คิด เงิน ก็สิ้นคณะ มากมาย ในรัช กาล สมเด็จไท

๘ พระ บาท สมเด็จ บรมนารถ พระ เดิศ หล้า นภาไลย
เสร็จ การ พระ พุทธ บุษยไมย มแม เบญจ ศกศรี

๏ เปน ปี ๑๕ ในรัชกาล แดเจก ทาน ก็มากมี่
ทรง สร้าง กุศลผล พิธี่ พิพิธพัน จะ รำพรรณ

๏ ถึง วอกฉอ ศกดิดกราช บรมนารถมไหยสวรรย
รัช กาล ก็ล่วง บรม ธรร มิกคืนพิมานแมน

๏ พระ ราช โอรส ผู้ ใหญ่ ก็ได้ สืบ พระ วงษ แทน
ราชา ภิเศก สวัสดิ์ แสน ศุข สบ ประ ชาชี่

๏ คือ องค พระ นั่งศรี เปน เจ้า อยุทธ เยศ กรุง ศรี่
ได้ ทรง บำเพญบุญพิธี่ ก็ เพียบ พัน จะ พรรณา

๏ แต่การ ในองค พระ พุทธ รัตน บุษยพรรณ วราภา
ไปได้ เพิ่ม เติม วรสฐา ปนาเลย สัก สิ่ง อัน

๏ เสวย ราชสมบัติได้ ๒๖ พรรษาเสศ เสด็จ ถวัลย์
รชดิ่น พิมาน วรสุวรรณ พุทวาร บี่กุญ

๏ นักษัตร แต่ยัง เปน โท ศก เจตร มาศ ชุณห์
ปั๊กปาดิบทยศสุน ทร เดิศ ใน โลกีย์

๏ จึ่ง พระ บรม วงษ อนุวงษ แลมนตรี่
เสนาบดี่ ชี่ ชงค พราหมณ ฆฤโฆตม

● ปฤกษา กัน เสร็จ สรรพ์ ก็ ชวนกัน มาบังคม
พระ บาท สมเด็จ บรม พระ จอม เกล้าเจ้า จอม ธรรม์

◉ ทูล เชิญ เสวย สวัสดิ์ ปร มาภิเศก ถวัลย์
รัช กอปมห กรรม์ ก็ กิก ก้อง ณ ธานี

● ในวันพฤหัศไชย ศุภฤกษดิถี
ไพศาขบูรณมี บีกุญศรีนิศกกาล

● พระ บาทสม เด็จ ไท้ ปร เมนทร จอม ปราณ
กอบ ด้วย พระ สันดาน ศรัทธาแท้บสงไสย์

◉ ใน พุทธศาสนา แลเหนอัศจรรย ใน
พุทธพิมพ์ มณี ไมย มีราชหฤไทย ปอง

◉ จัก ทรง สฐาปนา พระ พุทธ รัตน เรื่องรอง
หนึ่ง คิด จัก แสน สนอง พระ เดชคุณวิบุลธรรม

● พระ บาท สมเด็จ บรม ชนกนารถ ไอยสวรรย์
ทรง ตั้ง อยู่ ใน กตัญ ญูกัตเวที

◉ ทรงเหน ว่า พระ พุทธ บุษย รัตน รูจี
สมเด็จ พระ ชนกี ศวร ราช ย่อม โปรด ปราน

● ทรง ชม ว่างามดี บมีที่ จะ เปรียบ ปาน
ในท้องธราธาร บมีเท่าที่เทียม สอง

● จึ่ง ทรง พระ ดำริห์ จะ หล่อ ถาน ด้วย แท่งทอง
ประ ดับ รัตน เรือง รอง บุษย พลอย วิเชียรฉาย

๑ จึ่ง สั่ง ให้ หล่อ ถาน ด้วยสุวรรณพรรณราย
พริ้ง พร้อม พเพราพราย เพชร รอบ รเบียบถาน

● แล้ว สั่ง ให้ ทำสัน ฐัตอัน อลงการ
เพชร พลอย ทับทิมชาร มรกฎอัน สดใส

๒ เสร็จ แล้ว ให้ ทำฉัตร เบญจ ชั้น อัน เรืองไร
ด้วน คำวรำไพ ประ ดับ รัตน วราภา

๑ แค่ ทรง พระ ปัติ สัง ฆรรณใน พระ ปฏิมา
กร แก้ว ก็ เหลือ ตรา ที่จะ ร่ำรำพรรณ สาร

๑ สิ้น พลอย แลเพชร นิล แลบุษย ทอง ก็มากมาณ
ในปัตยุบัน การ แลคิดเงิน ก็มากมี่

๑ เสร็จ การ โนองค พระ พุทธ รัตน รูจี่
ในปี รกาศรี์ ศกนิยมโดย หมาย

๑ ทรง สร้าง พระ พุทธ รัต นสฐาน ปรา การราย
เปน ที่เกษม สบาย มีทั้ง ทิมทำ เนียบ ปลง

๒ ขนาน นามพระ พุทธ มณ ฑิรเลิศ ด้วย ลาย ผจง
เปน ของ สมเด็จ องค พระ เลิศ หล้า นภาไลย

๓ แยก ยกเบ่น เจดี ยอา ราม ข้าง ฝ่าย ใน
พระ ราช เวียงไชย สำหรับ ทรง นมัสการ

๔ แล้ว สร้าง พระ มณฑป บุษบกอัน โอพาร
ด้วย ทอง ทั้งแท่ง ถาน ก็สฤษดิ์ พร้อม มูล

๕ แต่ ยังไปชอบ พระ หฤไทย ธิเบศร์
จึ่ง มาร พระ บัณฑูร ให้ นายช่าง คิดแก้ไข

๖ ยังไป่ สำเร็จ การ จึ่ง ช้านาน เวลา ไป
สมเด็จ พระ บาท ไท้ พระ จอม เกล้าเจ้า จอมสยาม

๗ ทรง คิด จะ มีการ มหกรรม สมโภช ตาม
แต่ ได้ ให้เกิด ความ ประสาท ยิ่ง เปน สิ่งกุศล

๘ จึ่ง สั่ง ให้ ทำมณ ฑปบุษ บก วิมล
เครื่อง ไม้ ให้งามกล กนกมัย ให้เสร็จ พลัน

๒๙

๑ พวกพัฒก็กอบ กิจทำบนาน วัน
เดือน เดียว ก็ เสรจ สรรพ์ ให้ยกมาประดิษฐาน
๒ ใน กลาง อุโบสถ พระ ศรี รัตน ไพหาร
สมเด็จ พระ จอม ปราน ก็ นิพนธ พระ นามมิ่
๓ พระ พทธ บุษยรัตน จักกระ พรรดิ พิมลมณี
มัย ได้ แด่บูรี่ จำปาศักดิ์ นครบน
๔ จา ฤกลง ในแผ่น ดินสม เด็จ บรมชนกชรร
มิกราชเปน พระ ญัญ จกร คู่ พระ รัชกาล
๕ หนึ่ง มีสุพรรณ์ บัตร อันจาฤก อักษร สาร
โดย อรรถ บรรหาร ว่า พระ บาท สมเด็จไทย
๖ ทรง นาม พระ ปรเมน ทรมหามกุฎไกร
พระ จอม เกล้า เจ้าจอม ไผท ได้ ทรงปฏิสังขรณ์
๗ ใน องค พระ พุทธ รัตน บุษย พรรณ์ อัน บวร
เสร็จ การ อลงกร รกา ศรี นิศกศรี
๘ ครั้น ได้ มงคล ฤกษ ศุภวารดิถี
สมเด็จ พระ ภูมี่ ศวร มาร พระ โองการ

๏ ให้ไปนิมนต์พระ วรวงษศิลาจาร
ทรง นาม บรรหาร กรม หมื่น บวร รังษี
๏ ราชาคณะ ถา นานุกรม มากมี
ฉตริ้ง ษโตยนี ยม สวด พระ พุทธ มนต์
๏ หกค่ำ แล เจ็ด ค่ำ ถึงแปดค่ำ เปนมงคล
สมเด็จ พระ จุมพล ก็อวย บิณฑบาตร ทาน
๏ ทั้งไทย ธรรม อัน ประ ณีต ควรแก่ พิฐาน
เสร็จ ภัตร กิจ การ จึ่งพระ บาทสมเด็จไท
๏ ถวาย พระ สุคนโธ ทกแด่พระ เต้าไชย
ชื่อ เบญจ ครรภ ไพ บุลยา ดิเรกเรือง
๏ อีก พระ มหา สังข์ ทั้งห้าค่ำ ควร เมือง
พระ ภูวนารถ เมลือง กุมภห้า เงินนากทอง
๏ สำฤท แลศิลา แลพระ เต้า อัน เรืองรอง
ประ ทุม นิมิตร นอง ด้วย น้ำจาตุมงคล
๏ เปน พระ บรมพุท ธา ภิเศกนิศจล
สมควร แก่พระ พล อิศรภาพวโรดม

● ธี่พราหมณ ก็ โอมอ่าน อิศร เวศวิธิพรหม
ถวาย สังฆชลา คม วิเสศตาม สยาม วิไสย
● จึ่ง โปรด ให้พระครู พิธิศรี วิสุทธิไพ
บุลย เพทชาญ ไชย พรหม พงษ พฤฒาจารย์
◎ เชิญเสด็จ พระ พุทธ บุษย รัตน ชิ้น ประดิษฐาน
บนภัทบีฐกาญจน์ อัน ลงยา ราชาวดี
◎ แลกริ่ง ซึ่ง แผ่น พระ สุพรรณบัตร อันรูจี
เบื้อง ปฤษฎางค์ ศรี พุทธ พิมพ์ โดยจง
◎ พระ สุพรรณบัตร อีก แผ่น หนึ่ง นั้น จึ่งกริ่งถง
ด้วยมี่ พระ ราชประ สงค์ จะ ถวาย พระ นามกร
● แด่ องค พระ พุทธรัตน ปฏิมาอัน บวร
เปน ศักดิ์ สุนทร บรมบุชนิย พัศดุ์
◎ เปนมิ่ง มงคล คุณ อดุล เดช ศรี สวัสดิ์
ในพระ นคร รัตน พิพรรฒศุก ศัตรู ไกษย
◎ ครั้น แล้ว พระ บรมหงษ์ พรหม พงษ์ก็ อวยไชย
ด้วย พราหมณ์ มนต์ ใน เฉพาะ น่า พระ ภัทบีฐ

● เสร็จ แล้ว ก็เชิญเสด็จ พระ พุทธ รัตน ขึ้นประดิษฐ
บนมณฑป พิจิตร บุษย บก ดอก คา
● มีแท่น แดถาน รอง ถึง สองชั้น อันรจนา
มีทั้ง สุวรรณภา ชน ภัณฑ์ พนมมาลย์
● เทียน ธูป สุพรรณ์ บุษ ปลาชชัย วาลย์
พุทธา ภิเศกการ ก็ เปนเสร็จ สำเร็จลง
◎ สมเด็จ พระ บาทไท้ สมมติเทพยพิสุทธิพงษ
มี พระ กระ มลทรง สุมนัศเปรมปรีดิ์
● ทรง ทำ นมัสการ ทุกวันวาร บขาด บี่
ในพระ นคร ศรี อโยทธ ยายิ่ง ถาวร
◎ แน่น หนา ด้วย พานิช พิพิธพรรค เที่ยว สัญจร
ชน ชาวยุโรป สลอน มาพึ่ง เบื้อง บทมาลย์
◎ กวาย เครื่อง เรือ กลไฟ เปน พระ ราช บรรณาการ
ของอื่น ก็ มากมาณ เปนอาทิคือ เพชร นิล
◎ ด้วน ของ วิเศศนัก แด ได้ อรรค นาคินทร์
เผือก พรรณพิมลอิน ทรีย เลิศ ทั้งพังพลาย

๏ หลาย ช้าง แล้วชาวพระ นคร อยู่ เปนศุข สบาย
ขัญ ชาติ ก็เหลือ หลาย อปรัณชาตินอง

๏ ด้วย เดช อำนาจ พระ พุทธ รัตนสม พอง
ไหย รัญ สุวรรณ กอง อวิญ ญาณ สวิญ ญาณ

๏ ปราศ หมู่ บัจจา มิตร บราง คิด ผจง ผลาญ
เกรง เดช พระ เพชร ญาณ บพิตร ไท้ โลไกศูริย์

๏ ขอ เทพย ดารักษ ผู้ มีศักดิ์ ไพบูลย์
ทั่ว หล้า จง อนุกูล อภิบาล พระผ่าน ไผท

๏ คือ องค พระ เจ้อ เมือง พระ ทรง เมือง อัน เดิศไกร
หลัก เมือง พระ กาล ไชย ศรี แด เทพย นานา

๏ พระ เทว กรรม จงบรรดาล คชยาน วราภา
เสวตร วรรณวิไลยมา สำหรับ คู่ พระ บาร มี่

๏ ให้ ได้ อีก หลาย ช้าง อย่า ละ ค้าง ให้ นานบี่
เชิญ ช่วย อำนวย ศรี สวัสดิ ศุข สถาพร

๏ ทั่ว ทั้ง พระอาณา เกษตรสรรพ ราษฎร
ชี พราหมณากร จง เกษม ไกษย ไภย

๑ อยู่ เยน ภิโยโยค นฤโรค อย่า ร้อนใจ
สรรพ เสี้ยนศัตรู ไกษย จง นฤทุกขทุกทวย ชน

๒ ขอ พระ พรุณ เทพย จงบรรดาล ณกาลฝน
ตกตาม ฤดูกล ให้เพิ่มภูล ผลาหาร

๓ ขอ จง เจริญฤทธิ อิทธิภาพ ไพศาล
บุญญาภิสมภาร บารเมศ พระ เดชคุณ

๔ จงทวิภิโยภาพ บรม ถาภ จงสม บูรณ
ในองค สมเด็จ อดุลย พระ จอม เกล้าเจ้าจอม ธรรม์

๕ ข้า บาท ผู้ รงง ผจง พจน พากย กลอน ฉันท์
ตำนาน พระ บุษย พรรณ์ สฤษ ดิ์สรรพสมบูรณ

รายงานประจำเดือน มกราคม ๑๑๙

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ สมาชิกมายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๖๐ ท่าน ได้ถวายซื้อ ๙๒ ครั้ง หนังสือที่ได้ให้ยืมไป คือ ÷—

หนังสือไทย ๙๐ เล่ม ๗๐ เรื่อง หนังสือต่างประเทศ ๑๒ เล่ม ๑๐ เรื่อง ได้เงินค่าเกมบิดเดียดซ์ ๒๒ บาท ๙๒ สตางค์

สมาชิกส่งเงินบำรุง

สามัญสมาชิกฝ่ายน่า

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุพันธุวงษวรเดช ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงษ ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

เจ้าพระยานรรัตนราชมานิต (ไต) ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

ภาคีสมาชิก

พระ ยาประ สิทธิ์ ศุภการ	(ถม้าย)	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕	บาท
พระ สุนทร พิมล	(ต่วน)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ รัตน โกษา	(เถ็ก)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
นาย รอง เสนอ งาน ประ ภาศ	(ดี๋)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ บรรฦๅ สิงห นาท	(สวาสดิ์)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
มิสเอดร์ เย, เย่, ดอซัน		,,	๒๐	,,	๑๕	,,
นาย รอง พลพ่าย	(แป๋ว)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
หลวง ดำรงธรรม สาร	(มี๋)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ สรชาญ พล ไกร	(เถ่ง)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
ขุน พิพิธ อักษร พรรณ์	(สิทธิ)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
นาย รอง สนอง ราช บรรหาร	(เสงี่ยม)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ พลัษฐานุรักษ	(คง)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พลวงจำนงนิเวศ กิจ	(แรม เซ)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,

ส่งปี เก่า ปีใหม่

นาย จง ใจภักดิ์	(หลี่)	ปีที่ ๑๙	เงิน ๑๕ บาท
,, ,,		,, ๒๐ ,,	๑๕ ,,
		รวม ๒ ปี	เงิน ๓๐ บาท
พระ ฤทธิ เดชะ	(แต้ม)	ปีที่ ๑๘	เงิน ๑๕ บาท
,, ,,		,, ๑๙ ,,	๑๕ ,,
		รวม ๒ ปี	เงิน ๓๐ บาท
นาย เอื้อ		ปีที่ ๑๙	เงิน ๑๕ บาท
		รวม ๑๙ ท่าน	เงิน ๓๑๕ บาท

จำหน่าย สมาชิก

กรรม สัมปา ทิกสภา มีความ เสียใจ ด้วย เหตุที่ พระ เจ้า บวร วงษเธอ พระองค เจ้า ประ โดมโลกย์ ซึ่ง เปนภาคี สมาชิก ของ หอ พระ สมุดวชิร ญาณ ได้ มาประ ชวน สิ้น พระ ชนม์ เมื่อ วันที่ ๒๕ มกราคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ แดสมเด็จ พระ วันรัตน (แดง) วิสามัญ สมาชิก ถึงอสัญกรรม เมื่อ วัน ที่ ๕ มกราคม

ร, ศ, ๑๑๙ พระศรีสัตยารักษ (เจริญ) ภาคีสมาชิก ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ร, ศ, ๑๑๙ หลวงพิเทศกลกิจ (เอบาลพ่อร์) ภาคีสมาชิก ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ร, ศ, ๑๑๙ นั้น

บาน แพนก

เรื่อง โบราณ เรื่อง เมือง พาราณสี น่า ๒๔๑

โคลง ฉันท์ กาพย กลอน กำ สรวญ โคลง สั้น น่า ๒๕๗

ประทุม วดี น่า ๒๗๑

ราย งาน ประ จำ เดือน น่า ๓๓๗

กรรมสัมปาทิก สภา ปี ที่ ๒๓ รวบ รวม ลง พิมพ์

พิมพ์ วัน ที่ ๑๐ เมษายน ร,ศ,๑๒๑

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิกบีที่ ๒๓

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิธาดา
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิกรบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

ปฏิโนทกถา

เรื่องเมือง พารา ณศรี

วัน จัน แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีขาล โทศก ศักราช ๑๑๗๒

พระอมรโม พี่ สถิตย วัด ประยูรวงษา วาส
ฯ พณ ฯ โกษาธิบดี
หลวง นนทเกษ เจ้า ท่า พราหมณ
หลวง วิเศษ โกษา
} ได้ถาม

พราหมณ์ ชื่อ อะจุตะ นันนำ ให้การว่า ข้า พเจ้า เกิดในเมือง พารา ณศรี บิดา ข้าพเจ้า ชื่อ เยียร ทารีย์ เปน พราหมณ เทว พรหม ตระกูล วาสิตะ โคต เปน ที่ ราช ครู ข้า พเจ้า ทำ ราช การ อยู่ กับ บิดา ข้าพเจ้า ได้ เงิน เดือน ละ ๕๐ รูเบี่ย แต่ ชาติ ฮินดู มี่ อยู่ ที่เมือง พารา ณศรี นั้น ๑๐ โคต ๑๐ ตระ กูล ตระ กูล เสา ราก วัตร ตระกูล ๑ เปน ภาร ทวาช โคต อุระ ยัน ตะตระ กูล ๑ เปน การ กระ โคต มาทะ ตระ กูล ๑ เปน สารดิ โคต เตตัง ชะตะ ตระ กูล ๑ เปน มา นิ โคต หิน นะ ดารา ตระกูล ๑ เปน มาร ถะโคต ๕ ตระ กูล ๕ โคต เปน มนุษย์ ปาปะ ตระ กูล กิน เนื้อ กิน ปลา ได้ กระ ทำพิธี ไม่ได้ สาร สูตร ตระ กูล ๑ เปน สิฐโคต ถานะกะบุตร ตระ กูล ๑ เปน โกสิยะ โคต

โกณตระกูล ๑ เปน ปุณะสัตีโคต ไมเทนะ ตระกูล ๑ เปน มิราดโคต อุท กัน ตระกด ๑เปน โคตะมะโคต ๕ ตระกูล ๕ โคตนี้ จัด เปน พราหมณ์ เทวะพรหม ตระกูล รักษาศีล ๕ เปน นิตย์ ไม่กิน เนื้อ สัตว์ที่ มี ชีวิตร กิน แต่ นม เนย ถั่ว งา เปน อาหาร หุง เข้า กิน เอง นอก กว่า พราหมณ์ ๕ ตระกูลนี้ จะ เรียก ว่า พรามณ นั้น ไม่ ได้ เรียก ว่า ฮิน ดู พราหมณ์นี้ เปน พราหมณ์ราช ครู สำหรับ ได้ ทำ พระ ราชพิธี ซึ่ง ที่ไม่ กิน เนื้อ สัตว์ กิน แต่ นม เนย ถั่ว งา หุง เข้า กินเอง ที่ ภาชน ใช้ สอย ตระ กูล อื่น ร่วม ไม่ ได้ ๕ ตระ กูล นี้ บริสุทธิ สูง กว่า ตระ กูล อื่น จึ่ง เรียก ว่า พราหมณ เทวะ พรหม ตระ กูล แต พราหมณ เทว พรหม นั้น ถือพระ โคตะมะ ยิ่ง กว่า เทวดา จะ ทำ การ สิ่ง ใด ๆ แต กระทำ การ พระ ราช พิธี ก็ ดี บูชา พระโคตะมะ ก่อน จึ่ง บูชา พระ อิศวร พระ นารายน์ แต คำ สั่ง สกฤษฎ์ เปน ที่ นับ ถือว่า คำ สูง พระ มหากระษัตริย์ แต เสนา มดี อำ มาตย์ ราช บุรุษย์ พูด คำสั่ง สกฤษฎ์ คำ พูด ตาม ภาษา แต จะ เอา เปน คำ เพ็ด ทูล นั้น ไม่ได้ ถ้า ผู้ ใด ไม่ รู้ คำ สั่ง สกฤษฎ ไม่ เปน ที่ นับ ถือ พระ ไตร ปิฎก มี อยู่ เรียก ว่า พระ พุทธสาศรา เขียน สมุด กระ ดาด ไม่ มี ใบ ลาน พระ สงฆ์ เรียก ยัติ ๆ นั้น โกน ผม แต หนวด แต่ คิ้ว ไม่ โกน นุ่ง ห่ม ผ้า ทำ เปน กระ ทง เหมือน กับ จีวร์ นี้ สี ผ้า นั้น เหลือง แก่ อย่าง ๑ เหลือง เจือ เขียว อย่าง ๑ แดง สีมะเดื่อ สุก อย่าง ๑ แดง อ่อน อย่าง ๑ แต่ที่ ห่มเหลือง แก่ นั้น รู้ พุทธสาศรามาก เปน ใหญ่ กว่าที่ ห่มแดง อ่อน แดง แก่ เหลือง เจือ เขียว แต ยัติ เมื่อ จะ บวช อายุ ๑๐ ปี ๒๐ ปี บิดา มารดา แต อาจารีย์ฝ่ายคฤหัษฐ์ แต ญาติ ผู้ ที่ จะบวช ให้ ยอม

พร้อม กัน จึ่ง บวช เปน ยัติ ได้ บวช แล้ว เรียก ว่า มหา บุรุษ พัดรา
ยัติ อายุ ๑๐ ปี เดิน ตาม ยัติ อายุ ๒๐ ปี ศึก ไม่ ได้ กิจะ ยัติ
นั้น เช้า ขึ้น แล้ว อุ้ม ภาชน์ ดิน บ้าง ทอง แดง บ้าง เข้า ไป ใน บ้าน ได้
อาหาร แล้ว บาง ที่ ฉัน ที่ โรง ฉัน ใน บ้าน โรง ฉัน มี ทุก บ้าน บางที่
ได้ อาหาร แล้ว มา ฉัน ที่ วัด ฉัน แต่ เวลา เช้า หน เดียว แล้ว เที่ยว
เร้น อยู่ ที่ นั้น ดู พุทธสาตรา อย่าง หนึ่ง บริกำม์ วิบัศนา อย่าง
จะ พูด จา ตลก คนอง เล่น ไม่ ได้ กิจ ที่ สอน นั้น ไม่ มี ๆ แต่ บอก
อธิบาย ใน ข้อ ปฏิบัติ ซึ่ง จะ เล่า เรียน แต่ เปน คฤหัษฐ์ เรียน คำ
สัง สกฤษฎ์ แปล ประ โยค ประ ธาน แล กิจ ยัติ นั้นห้าม มิให้ คฤ หัษฐ์ รู้
ต่อ เปนยัติ เหมือนกัน จึ่ง ให้รู้ วัด ที่ เมืองพา ราณศรี มี อยู่ ประมาณ ๒๐ วัด
มี ยัติอยู่ทุก วัด วัด ใหญ่ มี อยู่ ใน เมือง พารา ณศรี ๒ วัด ชื่อ ปา ตลิ ดาษ
วัด ๑ มา โด ดาษ วัด ๑ มี มหา ยัติ แล ยัติ อยู่ วัด หนึ่งประ มาณ
๒๐๐ รูป มี พระ พุทธ รูป ทอง คำ หล่อ ทั้ง แท่ง นั่ง ขัด สมาธิ เพ็ชร
พระ หัตถ์ พาด พระเพลา หน้า ตัก กว้าง ๒ ศอก คืบ สูง ทั้ง บัง ลังก์
ด้วย ประ มาณ ๕ ศอก บัล ลังก์ นั้น หุ้ม ด้วย ทองคำ มี วัด ละองค์
วัด ใหญ่ กับ พระ พุทธ รูป ทอง คำ สอง วัด นี้ เสรษฐี ชื่อ ว่า ปาตะ
ลิ บุตร คน ๑ ชื่อ มา โดดาษคน ๑ สร้าง คน ละ วัด แต่ สร้าง มา นั้น
ได้ ๑๐๐ ปี เศษ แล้ว เจ้า เมือง พาราณศรี ให้ ยืน ดู ผลัด เปลี่ยน กัน
รักษา อยู่ วัด ละ ๑๐๐ คน วัด สอง วัด นี้ เปน ที่ เจ้า เมืองพารา ณศรี ไป
นมัสการ แล กระ ทำ พระ ราชพิธี พุทธวิทา นำ ที่ นั้น ถึง วัน ๘ ค่ำ
๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ พวก พราหมณ์ ชาย หญิง พา กัน ออกไป รักษา
อโปสถ ศีล ชักลูกประ คำ พวก ละ ๑๐๐ คน บ้าง ๒๐๐ คนบ้าง อยู่ ในวัด

เวลา บ่าย เชิญ พระ พุทธรูป ออก มาตั้ง ที่ แจ้ง แล้ว เอาฉัตร ผ้าขาวกั้น พระ พุทธแล้ว แต่งอาศน ให้ยัติ นั่ง ข้าง ขวา พระ พุทธ รูป ยัติ มาแสดง พระ สัทธรรมพวก พราหมณ์ เข้านั่ง ล้อมพระ พุทธรูป แลยัติ ก็ ฟัง ธรรม เทศนา ข้าพเจ้า หาได้ เรียน พระ พุทธ สาศรา ไม่ ได้ เรียน แต่ คำสั่ง สกลษฎ์ วุต โต รู้แต่ ศีล ๕ ประการ แลที่ พระ มหาโพธิ์ นั้น อยู่ ใกล เมือง พาราณศรี ทาง ๒ คืน ใกล้ เมือง ไคย ทางประ มาณ พอเต็ม เหนื่อย ในหนังสือ ว่าไว้ ว่า พระ มหาโพธิ์ สูง ๑๐๘ ศอก ขนาดโอบลำต้น คดื ออก วัด ยาว ได้ ๓๒ ศอก แต่ เดี๋ยวนี้ ข้าพ เจ้าเห็นต้น พระ มหา โพธิ์ สูง ใหญ่ ประ มาณ กว่า ๑๐๘ ศอก แต่ กิ่งพระ มหาโพธิ์ แผ่ ออก มา กว้าง เปนปริ มณฑล ในร่ม พระ ศรี มหาโพธิ์ ประ มาณ ๓ เส้น เศษ สัณฐาน ใบมีหาง เหมือน ใบ โพ แต่ ว่าเรียว กว่า ใบโพสัก น้อย ใบกว้างประ มาณ ๑๐ นิ้ว ใบยาวประ มาณ หย่อน ศอก สักน้อย ใบแก่ สี แดง เขียว เหลือง ใบอ่อน นั้นสีแดง ชัด ลำ ต้น นั้น บีดทอง ลำกิ่ง นั้น เห็นผิว แต เปลือก เหมือนสี ใบตองแห้ง รัตน บัลลังก์นั้น สัณฐาน ๔ เหลี่ยม กว้างยาว ได้ ๒๑ ศอก เท่ากัน เดี๋ยว นี้ สูงพ้น ดินอยู่ สาม ศอกคืบ ต้น พระ ศรี มหาโพธิ์ ใหญ่ ขึ้นเบียด ชิด ทับ รัตนบัลลังก์ เข้าไป รัตนบัลลังก์ อยู่ ข้าง ทิศ ตวันออก พระ ศรี มหาโพธิ์ รัตนบัลลังก์นั้น หุ้ม ด้วย ทองแดง จำหลัก ลายประ ดับ ด้วย พลอย ๙ อย่าง ว่า เทวดา กระทำ ไว้ ที่ใต้ ร่ม พระ ศรี มหา โพธิ์นั้น ปู ลาดด้วย ทองแดง แล้ว เอา ทองแดง ทองเหลือง ทำเปนชั้น ๔ ชั้น

ตั้ง พระ พุทธ รูป ทองคำบ้าง เงินบ้าง ไว้ ในร่ม พระ ศรี มหาโพธิ์ มีกำแพง ศิลาล้อม ต้น พระ ศรีมหาโพธิ์ ๔ ชั้น มีประตู เข้าออก มีพระวิหาร อยู่ ทั้ง ๔ ทิศ มีศาลา ราย ออกมา ชั้น นอก เป็น ที่คน ไป นมัสการ พระ ศรีมหาโพธิ์ พราหมณ์ ประจำ รักษา อยู่ ที่พระ ศรีมหาโพธิ์ ร้อย คนเศษ ได้ รับเงินเดือน ใน เจ้า เมือง พาราณศรี ทุก เดือน ใบพระ ศรีมหาโพธิ์ หล่นลงมา ผู้รักษา เก็บไว้ ถ้า ผู้ใดจะ ต้องการ เอาไป สักการ บูชา ก็ ต้อง ให้เงิน แก่ ผู้ รักษาใบละ รู เบี้ย หนึ่ง ถึง วัน เพ็ญ เดือน หก วันวิสาข บูชา แต่ บรรดา ที่ เป็น สัมมา ทิฐิกระ ษัตริย์ แลอำมาตย เสรษฐี คหบดี ชาวบ้าน ชาวเมือง ใกล้แลไกล ที่พอ จะ มานมัศการ ได้ ก็มานมัศการ พร้อมกัน ในที่พระ ศรีมหาโพธิ์ ผู้คน คับคั่ง เป็นการ นักขัต ฤกษ อัน ใหญ่ ทุกปี พระ มหา กระ ษัตริย์ แล พราหมณ์เมือง ใด เป็นสัมมาทิฐิ ได้ มานมัศก าร พระ ศรีมหา โพธิ์ แล้ว บั้นรูป จารึก พระ นามไว้ บูชา จดศักราช แล้ง บรรณาการ ไปบูชา ผู้ รักษา พระ ศรี มหาโพธิ์ จด หมาย พระ นามวันคืน ไว้ ใน แผ่นศิลา เจ้า เมืองอังวะ ก็ ได้แต่ง เครื่อง สักการ บูชา ไปบูชา พระ ศรีมหาโพธิ์ ได้มี ชื่อ อยู่ ใน จด หมายแล้ว ที่พระ วิหาร แลศาลา ใหญ่ น้อย เป็น คลัง ไว้ ของบูชา พระ ศรีมหาโพธิ์ นั้น พระ มหากระ ษัตริย์ เมืองใด ได้ มานมัศการ แล้ว มาสร้าง ไว้ ทุก พระ องค์ แลประดุงปูเจ้า เมืองอังวะ เดี๋ยวนี้ ก็ ได้ สร้าง ศาลา ไว้ ศาลา ๑ แลพระ เจดีย์ เป็นที่ บรรจุ พระ บรม ธาตุ มีอยู่ที่มันดะ เล วิหาร ริม แม่ น้ำ คงคา ในเมือง พาราณ ศรี สอง พระ องค์ ชื่อ ว่าพระ มหาเจดีย์ สูงได้ ๔๐ ศอก องค์ หนึ่ง ๕๐ ศอก องค์ หนึ่ง ทำด้วยศิลา ในคำโบราณ ว่า เทวดา สร้างไว้เป็นที่ ประชุม

มหากระษัตริย์ แลชาวบ้าน ชาวเมือง ไป กระทำสักการบูชา เดือน ๕ ครั้ง หนึ่ง เดือน หกครั้ง หนึ่ง เดือน ๑๒ ครั้ง หนึ่ง ปีละ ๓ ครั้ง พระเจ้องค์ ย่อม ๆ ลงไป ก็มี เป็น อัน มาก ทำด้วยศิลาทั้งสิ้น แลบ่าอีลีบัตตะ นะ มิคะ ชายะ วัน นั้น อยู่ตวันออก เมืองพาราณศรี ใกล้ กัน กับ เมืองพา ราณศรี เดินทาง ประมาณ ๒ ชั่วโมง เดียวนี้ ผู้ คนมาก ตั้ง เป็น เมือง ชื่อ เมือง ศรีบัตตะ นะบุระ แลเทวสถาน ไว้รูป พระ อิศวร พระ นา รายน์ที่เมือง พาราณศรี เมืองไกย เมืองอิศรี บัตตะ นะ บุระ นั้นมี อยู่ มาก ฮินดู ที่ เมืองพาราณศรี ถือลัทธิ ต่าง ๆ กัน ถือ บวช เป็นยะ ศรี พวกหนึ่ง เป็นมุนีพวก หนึ่ง ตปะ ศรีพวก หนึ่ง ๓ จำ พวกนี้ ไม่ โกนผม แลหนวด นุ่งผ้าย้อมดิน แดง ถือ พระ โคตะ มะ ออก ไป อยู่ บ่า ภาวนา ภคะ วา โยคีพวก หนึ่ง ถือ พระ อิศวร นุ่งผ้า ย้อม ดินแดง เหมือนกัน ออกไป อยู่ บ่า บริกำม ว่านะ มะ ศรีวายะ แปล ว่า ไหว้พระ อิศวร แล ยะ ศรี มุนี ตะ ปะ ศรี โยคี ๔ จำพวก นี้มี อายุ ยืน ๆ จนเนื้อหนังยาน ที่บริกำม แก่ กล้า ว่าได้ ไปถึงบ่าหิมพานต ได้เห็น ภูเขาเงิน ภูเขาทอง ว่าบ่า พระ หิมพานต อยู่ ทิศอุดร เมือง พา ราณ ศรี ไปสอง เดือน จึงถึง ว่าบ่าพระ หิมพานต นั้น หนาว หนัก บริกำม แก่ กล้า จึงไปได้ คนไม่ แก่ กล้าใน บริกำม ภาวนา แล้วไป ไม่ ได้ จำพวก หนึ่ง เปลือย ไม่นุ่ง ไม่ห่มผ้า เรียกว่าปะ ระมะ หรรษา ถือ พระนิพพาน ออก ไป อยู่ บ่า บริกำม ว่า โสหัง ๆ โส กิน อาหาร ไม่เลือก จนหญ้า แล โค ไม ก็กิน เป็นอาหาร เมืองพา ราณศรี ในหนังสือ ว่า อยู่ กึ่งกลางแผ่นดิน ด้วยว่า อยู่ ใกล้ กับพระ ศรีมหาโพธิ์ อยู่ ริม แม่ น้ำคงคา แลแม่ น้ำคงคานั้น แต่ ก่อนกว้าง

ผู้ คน ที่เมืองพาราณศรี นั้น อยู่ มากหามี ที่จะ อยู่ ไม่ เอาศิลา ถมแม่น้ำ ออกมาทำที่ อยู่ แม่น้ำคงคา เดียว นี้แคบ เข้ากว่าแต่ ก่อน กว้าง ประ มาณ เท่าแม่น้ำ กรุงเทพ ฯ ฤดูแล้ง น้ำแห้ง ตลิ่งสูง ประ มาณ ๔๐ ศอก ๕๐ ศอก ทำท่าน้ำ เอาศิลา ลำดับ เป็นคั่น บันได ลงไป น่าน้ำ ๆ ท่วม ขึ้นไปจน พื้น เมือง แลพื้น เมือง นั้น ปูด้วยศิลา ตึกบ้านที่ อยู่ เศรษฐี คะ หะ บดี ที่มีทรัพย์ มาก ทำสูง ๗ ชั้น ที่ต่ำลงมา ๕ ชั้น สาม ชั้น ก็มี แต่ทำด้วย ศิลาทั้งสิ้น พระ อนุชา ชื่อ อุทิจะ นารายะนะ เป็นอุปราช ให้ไปเป็น เจ้าเมือง ไคย เป็นผู้ อุปถาก พระ มหาโพธิ์ เมืองพาราณศรีมี เศนาบดี ๔ คน ชื่อ อุตะ มะ มนตรี คนหนึ่ง ชื่อ มะ เช มนตรี คนหนึ่ง ชื่อ กะ บิถะ มนตรีคน หนึ่ง ชื่อหินะ มนตรีคน หนึ่ง ขุนนาง ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย มีครบ ตำแหน่งที่พนักงาน เจ้าเมืองพาราณ ศรี หาได้ ซื้อ ขายไม่ ได้ แต่ ส่วย ภาษี อากร เป็นพระ ราช ทรัพย์ ขุนนาง เศนาบดี ได้เงิน เดือน เป็นลำดับ กัน ตาม ผู้ ใหญ่ ผู้ น้อย เจ้าเมือง พาราณศรี บำเพ็ญการกุศล สร้าง พระ อาราม พระ พุทธ รูป พระ เจดีย์ นิมนต ยัติ ไปฉัน ในวัง แลตั้ง โรง ทาน ให้ ทาน แก่พราหม ผู้ มีศีล แลคน ยากจน ทุก วัน สิ้นทรัพย์ วันละ ๒๐๐ รูเบี้ย

พราหมณตำ แหน่ง ที่ราช ครู กระ ทำพิธี ๑๒ เดือน ๆ ท้า มีพิธี พุทธ วิทานำ พิธี หนึ่ง ราช วิทานำ พิธี หนึ่ง คช วิทานำพิธี หนึ่ง พุทธ วิทานำ นั้น ณวันขึ้น ๕ ค่ำ พราหมณ ผู้ กระ ทำพิธี อาบ น้ำชำระ กาย ให้บริสุทธิ แล้ว ไป แต่ง เครื่อง สักการ บูชา ด้วยดอก ไม้ธูป เทียน ของหอม สำรับ คาว หวานเป็นของ ฉัน ไว้ ที่พระ วิหาร วัด ปาละ ลิภาษ วัด มาโตดาษ แล้วเชิญ เสด็จ พระ มหา กระษัตร

แดขุนนาง ไพร่ บ้าน พลเมือง ไปพร้อมกัน ทำสักการ บูชา นมัศการ พระ พุทธ รูป แล้ว ประ โคมดุริย ดนตรี แล้ว ถวายตำรับ ยัติ ทำ วัน เดียว เสร็จ การ พระ ราช พิธี เทวะ วิทานำ พ้น กระ ทำ วัน ๓ ค่ำ ตั้งโรงพิธี ใน พระ ราช ถานบูชา พระ เคราะห์ทั้ง ๙ ตั้งหม้อ น้ำ ๙ ใบ มพร้าว เจียน ศีศะ ๙ ใบ ตั้ง ประ ทีป บน มพร้าวบัก ธง ๙ ศรี ๙ กัน ธง พระ อาทิตย สี แดง แก่ ธงพระ จันทร สีขาว เหลือง ธง พระ อังคาร ศรีแดงอ่อน ธง พระ พุทธ ศรี เหลือง ธง พระ ประ หัศ ศรี ทอง ธง พระ ศุกร ศรีขาว ธงพระ เสาร ศรีดำ ธง พระ ราหู ศรีควัน ไฟ ธง พระ เกษ ประสม กัน ทั้ง ๙ ศรี ตั้งบูชาไว้ ๙ วัน สิ้น พิธี เทวะ วิทานำ พิธีราช วิทานำ นั้น ณวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๕ พราหมณ ซึ่ง กระ ทำ พระ ราช พิธี นั้น เอาน้ำ ๙ หม้อ ซึ่ง บูชาพระ เนาว์เคราะห์ ไป รด พระ มหากระ ษัตริย์ แดพระ มเหษี พระ ราชบุตร ประ ยุร วงษ แดเสนาบดี ราชบุรุษ ในตำแหน่งที่ แล้ว พระ มหากระษัตริย์ ทรง เครื่อง ราช กกุธ ภัณฑ สำหรับ กระ ษัตริย์ ว่าราช การ เสนาบดี แดราช บุรุษย์ ก็แต่ง ตัวตามตำ แหน่ง เข้าเฝ้าพร้อมกัน แล้วพระ ราช ทาน ทรัพย์ ให้ แก่พราหมณ ผู้ กระ ทำพระ ราชพิธี สิ้นพิธี ราช วิทานำ คช วิทานำนั้น วัน เดือน ห้า แรม ค่ำ หนึ่ง แต่งช้าง พระ ที่นั่ง ผูกเครื่อง พระ มหา กระ ษัตริย์ ทรง เครื่อง กกุธภัณฑ ทรงช้างพระ ที่นั่ง เสนาบดี แดอำมาตย แต่งตัว ขี่ช้างผูก เครื่อง ตามเสด็จ แห่รอบ พระ ราช วัง ช้างพลาย เชียนดวงพระ อาทิตย ไว้ ที่ หน้า ช้าง พัง เชียน ดวง พระ จันทร ไว้ที่ หน้า พราหมณ ราชครู รดน้ำ พรด รดน้ำสังข์ สิ้นพระ ราช พิธี เดือน ๕

เดือนหก มีพิธี หนึ่งชื่อ วิสาขะ วิทานำ เดือน หก ขึ้น ค่ำหนึ่ง ตั้ง บูชา เทวดา ห้า พระ องค์ ชื่อ มหาบีวะ องค์ ๑ สุริยะ องค์ ๑ วิมะ เนสะ องค์ ๑ เกสะวะ องค์ ๑ เกษะนี องค์ ๑ เปน เทวดา รักษาพ้า แถ ดิน ตั้ง หม้อ น้ำ ๕ หม้อ มพร้าว เจียน ศีศะ ๕ ผล สำรับ คาว หวาน สิ่งละ ๕ สำรับ ดอกไม้ ธูป เทียน บูชาใน พระ ราช ฐาน แถบ้าน ขุนนาง บ้าน เสรษฐี ผู้ มีทรัพย์ มาก พราหมณ์ ราช ครู ไป เที่ยว กระ ทำ ทุกบ้าน ทุก เรือน ครบ ๓ วันแล้ว เอาน้ำ ๕ หม้อ ไป รด พระ มหา กระ ษัตริย์ แถอำมาตย คห บดี เสรษฐี รดน้ำ แล้ว พระ มหา กระ ษัตริย์ อำมาตย คห บดี เสรษฐี ผู้ มี ทรัพย์ ตั้ง ฉ่อ ทาน ทุก บ้าน ตามมี มาก แถ น้อย ให้ ทาน แก่คน เดิน ทาง ๓ วัน ครั้น ถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ ไป พร้อม กัน ที่พระ ศรี มหา โพธิ์ กระ ทำ สัก การ บูชาพระ ศรี มหาโพธิ์ ประ โคม แตร สังข์ ดุริยางค ดนตรี เปน การ นักขัต ฤกษ อัน ใหญ่

เดือน ๗ พระ ราช พิธี ชื่อ เชฐวิทานำ พระ มหา กระ ษัตริย์ ให้ หญิง พรหม จารีย แต่งตัว เอา หม้อ น้ำ ลง ไป ตัก น้ำ ที่แม่ น้ำ คงคา เอา พวง ดอก ไม้ บีดปาก หม้อ ทูน ศีศะ แห่ ไป วัด ปาตะ ถิดาษ วัด มาโถดาษ พระ มหา กระ ษัตริย์ เสด็จ ไป เอา น้ำ ที่ หม้อ สรง พระ พุทธ รูปสรงยกกระทำ สักการบูชาพระพุทธรูปถวายสำรับยกีแล้วพราหมณ์ราชครูบ่งน้ำนั้น ไปสรง เทวรูปพระ อิศวร พระ นารายน์กระ ทำ สักการบูชาพระอิศวรพระนารายน์ด้วย

เดือน ๗ ชื่อ ว่า อา สา ยะ วิทานำ ขึ้น ๕ ค่ำ เชิญ พระ

พุทธ รป ทองคำ ที่วัดปาตะ ลิดาษ วัด มาโคดาษ ขึ้นบน รถ มหายัติ ขึ้นคาน หาม พราหมณ์ราช ครู เชิญ เทว รูป พระ อิศวร พระ นารายน์ ขึ้น รถ ตาม แห่ รอบ พระ นคร ๑๐ วัน ถึง วันเปน คำรพ ๑๐ แห่เข้ามา ถึงที่ พระ ราช ลาน พระ มหา กระ ษัตริย์ แต่ง เครื่อง สัก การ บูชา ออก ไป นมัส การ แล้ว นิมนต์ ยัติ มาฉัน ๆ แล้ว เชิญ พระ พุทธ รูป ไปประ ดิษ ฐาน ไว้ ดัง เก่า

เดือน ๙ ชื่อ นาค วิทานำ นั้น วัน ขึ้น ๕ ค่ำ แต่งเครื่อง สัก การ บูชา ขนม ของกิน ดอกไม้ ธูปเทียนบูชาพระ ยาเสสะนาค พราหมณ ราช ครู เขียน รป พระ ยาเสสะ นาค ๗ ศีศะ ๗ หาง เมื่อ จะ บูชา นั้น บีด ประ ตู วัง ประ ตู บ้าน กระ ทำ บูชา ทุกวัง ทุก บ้าน

เดือน ๑๐ พิธี ชื่อ พัทธ วิทานำ วัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ ถวาย น้ำผึ้ง แก่ ยัติ ทุกวัง ทุกบ้าน พระ มหากระ ษัตริย์ ก็ กระ ทำ ด้วย แล้ว พราหมณ์ ราช ครู เอา ด้าย ดิบ ผูกคอ หม้อ ใหม่ ให้เจ้า ของ ผู้ กระ ทำ พิธี เอา หม้อ ใหม่ ไป ลอย น้ำ ใน แม่ น้ำ คงคา แล้ว ลงอาบ น้ำใน แม่น้ำ คงคา ชำระ กาย ให้ บริสุทธิ แล้ว แต่ง ตัว มาไหว้ บิดา มารดา

เดือน ๑๑ พระ ราช พิธี ชื่อ ว่า อาสุชะ วิทานำ ขึ้น ๕ ค่ำ พระ มหา กระ ษัตริย์ แด ทหาร ชำระ อาวุธ แล้ว แต่ง เครื่อง บูชา ทำ ขวัญ อาวุธ ที่ ตั้ง อยู่ ใน ศึก ไม่ ฆ่า สัตว์ นั้น เอา อาวุธ ไปพันต้น มะพร้าว ที่ ไม่ อยู่ ในศึก นั้น เอาอาวุธ ไปพัน โค กระ บือ ลอง อาวุธ แล้ว ทหาร ไปตำแดง แผลง อาวุธ ถวายพระ มหา กระ ษัตริย์ น่า พระ ที่นั่ง พร้อม กัน

ใน ขณะ นั้น ชาว เมือง ที่ มีทรัพย์ ก็ เอาเงิน แล ทอง ไปถวาย พระ มหา กระ ษัตริย์ ตาม มาก แลน้อย ที่ไม่มี ทรัพย์ ได้ แต่ ดอกไม้ ไป ถวาย พระ มหา กระ ษัตริย์ สั่ง เสนา บดี ให้ พิจาระณา ดูศุขทุกข์ ของ ราษฎร แล้ว สั่ง ให้ ตระ เตรียม ทหาร ไพร่ พล รบ ให้ พร้อมสรรพ

เดือน ๑๒ พระ ราช พิธี ชื่อ กรร ติกะ วิทานำนั้น วัน แรม ค่ำ เอาไม้ ยาว ๆ มา ทำ เสาโคมบัก ในพระ ราชถาน แลชาว บ้าน ชาว เมือง ทุกบ้าน ทุกเรือน ชัก โคม จุดประ ทีป ๑๕ วัน ถึง วันดับ ทำแพ น้อย ๆ จุด ประ ทีป ลอย ไปใน แม่ น้ำ คงคา แล้วจุด ดอก ไม้ เพลิง บูชา พระ ที่วัด มาโด ดาษ วัดปาตะ ลีดาษ จึ่งดด โคม ลง

เดือน ๑ พระ ราช พิธีชื่อ มิคะ ศิระ วิทานำ วัน ขึ้น ๕ ค่ำ เอา ธง ใหญ่ ลำ หรับ เมือง บัก ไว้ ๘ ทิศ พระ นคร แต่ง เครื่อง พลีกำม์ บวง สรวง พระ เสื้อ เมือง พระ ทรง เมือง เปน เทวดา รักษา พระนคร ๑๐ วัน ครั้น ณวัน เปน เคารพ ๑๐ ทหาร ถือ อาวุธ ขึ้น ขี่ช้าง ขี่ม้า ดอง เชิง เล่น น่า พระ ที่ นั่ง พระ มหา กระ ษัตริย์ แล้วจึ่งถอนธง ถ้าคึก สง คราม จะ ไปตีบ้าน ใด เมืองใด ก็ให้ ยก ไปใน เดือน นั้น

ครั้น เดือน ๒ พระ ราช พิธี ชื่อ บุศยะ วิทานำ วัน ขึ้นค่ำ หนึ่ง พระ มหา กระ ษัตริย์ แล อำมาตย ไปบูชา เทว ดา รักษา แม่ น้ำ คงคา แล้ว บริกำม ชัก ลูกประคำ อยู่ ที่ริม แม่ น้ำ คงคา วัน หนึ่ง

เดือน ๓ พระ ราช พิธี ชื่อ มาฆะ วิทานำ นั้น ณวัน เดือน ๓ ขึ้น ๑๓ ค่ำ เอา รูป พระ อิศวร ใส่ ชิงช้า แกว่ง ไกว กระ ทำ สัก การ บูชา เทว รูป ๓ วัน

เดือน ๕ พระ ราช พิธี ชื่อ ผคุณ วิทานำ ขึ้น ๕ ค่ำ พราหมณ ราชครู เข้า ไปรด น้ำ พระ มหา กระ ษัตริย์ แด พระ มเหษี แด พระ ราช บุตร ชาย หญิง ชาว บ้าน ชาว เมือง เอาน้ำ สาด กัน เอา ดอก ไม้ ทิ้ง ควาง กัน ใน วัน นั้น ไม่ ถือ กัน แล้ว ชวนกัน ออก ไป วัด บูชา พระ พุทธ รูป แล้วนิมนต ยัติ ฉัน ครบ การ พระ ราชพิธี ๑๒ เดือน

แด แม่ น้ำ คงคา เมือง พาราณ ศรี นั้น เปน ที่นับ ถือ แก่ พราหมณ แด พวก ฮินดู ทั้ง ปวง ว่า ต้น น้ำ ออก จาก บ่า พระ หิม พานต์ ต่อ แม่ น้ำ คงคา แม่น้ำ ยม นา แม่น้ำ สาร ภู ๓ แถว มารวม กัน เหนือ เมือง พาราณ ศรี เรียก ว่า ประ ยาชะ ติตถะ เปน ที่พราหมณ ถอย บาป ปลาย น้ำ ตก เมือง มัง กะ ลา ออก พระ มหา สมุท ถ้า ผู้ใด มาตาย ที่ เมือง พาราณ ศรี ก็ ได้ ขึ้น สวรรค์ ทุก คน ถ้าตาย เมือง อื่น ก็ เอา กระ ดูก มาทิ้ง น้ำ ที่ เมือง พาราณ ศรี ว่าได้ ขึ้น สวรรค์ ด้วย แม่น้ำ เปน ทาง สวรรค์ จึ่ง ต้อง เสีย เงิน ให้เปน พระ ราชทรัพย์ แก่ เจ้า เมือง พาราณ ศรี กระ ดูก คน หนึ่ง ๒๐ รูเปี้ย ได้ เงิน ค่า กระ ดูก ทิง น้ำ นั้น เปน อัน มาก

แด หนังสือ พราหมณ ว่า ด้วย บ้าน เมือง มี อยู่ ที่ เมือง พาราณ ศรี ว่า พระ รามเมือง อยุทธ ยา อยู่ แดน ราม ราช ไป ปราบ ยักษ ใน เกาะ ลัง กา เสร็จ แล้ว ไป สร้าง เมืองเสียม ขึ้น ไว้ ข้าง ทิศ ตวัน ออก ตก แต่ง กำ แพง แด ปรา สาท ไว้ บริบูรณ ตั้ง แต่ นั้น มา เมืองเสียม ก็ เจริญ ขึ้นชาว เมืองเสียม ก็ นับ ถือ พระโคตะ มะแดพระ อิศวร พระ นารายน์

ทั้ง ๒ ฝ่าย สร้าง เทว สฐาน ไว้ เทว รูป แล้ว สร้าง พระ พุทธ รูป พระ เจดีย์ พระ อาราม มี ยัติ เหมือน กัน กับ เมือง พา ราณ ศรี พระ มหา กระ ษัตริย์ เมือง เสี่ยม สืบ ๆ พระ วงษ กันมา มิได้ มี พวก ถือ ลัทธิ อื่น มา เปน เจ้า เมือง แต่ เมือง เสี่ยม ยัง หามี พระ นาม พระ มหา กระ ษัตริย์ ใด ไปบูชา พระ ศรี มหา โพธิ์ไม่ แต่ เมือง อังวะ ก็มี ชื่อ ไปบู ชา แล้ว แล พวก พราหมณ ราชครู ปฤกษา กัน กับ เจ้าเมือง ไคย ว่า ทำ ไม จะ รู้ แน่ ว่า เมือง เสี่ยม อยู่ ทิศ ตวันออก เปนสัมมา ทิฐิ มิยัติ จริง หรือ หา ไม่ ประการ ใด ข้าพ เจ้าจึ่ง คิด ว่าเกิด มาแล้ว ไหน ๆ ก็จะ ตาย จะ เอา ชื่อ ไว้ให้ ปรา กฏ จึ่งรับ อาสา พระ มหา กระ ษัตริย์ พระ เจ้า แผ่น ดิน เข้า ไป ดู เมือง เสี่ยม ให้ รู้แน่ ถ้าตาย แล้ว ก็ แล้ว ไป ถ้ายัง ไม่ ตาย กลับ มา ก็ จะ ได้ เปน ชื่อ เสียง สืบ ไป ข้าพ เจ้าจึ่งรับ อาสา ต่อ อุทิจจะ นา รายะ นะ เจ้า เมือง ไคย ว่า จะ ขอ อาสา เข้า ไปดู เมือง เสี่ยม ให้ รู้ แน่ ให้จง ได้ เจ้า เมือง ไคย จึ่ง ตั้ง ให้ข้าพ เจ้า เปนศิริ มัน มะ หาราชา หณุมาน ประ สัน นะ สะ ระ มาจาระ บัน เต จาฤก ลง ไว้ ใน แผ่น ทอง แดง แล้ว ทำ เปน หัว แหวน ให้ไว้ สำ หรับ ตัว ข้าพ เจ้า วง หนึ่ง ว่า ถ้า ข้าพ เจ้า ไป ถึง เมือง ใด พอ จะ บอก ข่าว คราว มาได้ ก็ ให้ เขียน หนัง สือบอก มา ให้ บีด ตรา แหวน มา เปน สำ คัญจะ ได้ รู้ ข้าพ เจ้า จึ่ง จ้าง คน ใช้ สอง คน มา กับ ข้าพ เจ้า แล คน อื่น ตาม มา เที่ยวค้า ขาย ด้วย ๕ คน เปน ๗ คน ด้วย กัน ข้าพเจ้า ออก จาก เมือง ไคย ณ วัน เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีฉลู เอก ศก

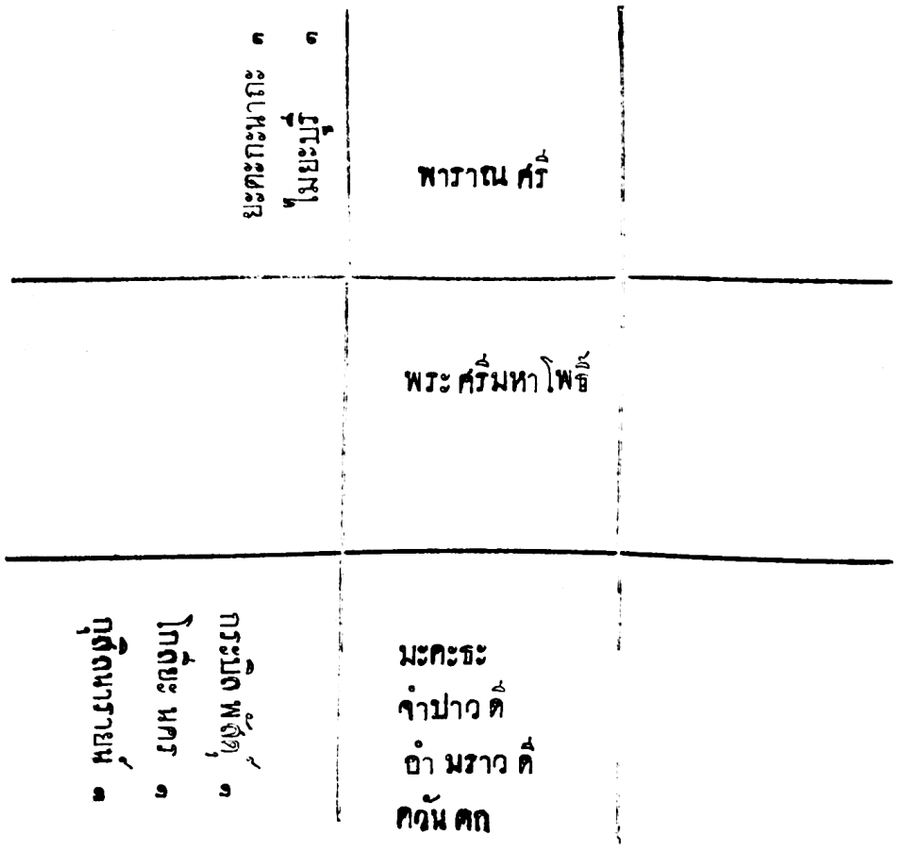
มา ๑๕ วัน ถึงเมือง ปะระ จะ นาถะ เมือง นั้น ไม่มี กำ แพง ฮินดู เปน เจ้า เมือง ชาว เมือง เปน ชาติ ฮินดู ทั้ง สิ้น เมือง นี้ มี ชื่อ ปะระ จะ นาถะ นั้น ใน หนังสือ ว่า มา แต่ ก่อน นั้น เปน บ้า อยู่ มี คน เลี้ยง โค คน หนึ่ง ไป เลี้ยง โค ใน ป่า นั้น เมื่อ เดิน ไปมา ท้าว ไป สดุด ก้อน ศิลา ก้อน หนึ่ง เข้า เนื่อง ๆ ก็ โกรธ ก้อนศิลา ตั้ง แต่ นั้นมา ถ้า ไป ถึง ที่นั้น แล้ว ก็ เอา ท่อน ไม้ ตีศิลา นั้น ทุกที่ ครั้น เพลา กลาง คืน คน เลี้ยงโค นั้น นอน หลับ ได้ เห็น ก้อน ศิลา นั้น มาทับ คนเลี้ยง โค ๆ จึ่ง ถามว่า ท่าน เหตุ ไฉน จึ่ง มาทับ ตก เรา ก้อน ศิลา จึ่ง บอก ว่า เรา ชื่อ นาถะ ท่าน ไป ตี เรา ด้วย เรา หา ความ ผิด มิได้ เรา จึ่ง มาทับ ตก ท่าน คน เลี้ยง โค ก็ ขอโทษ ก้อน ศิลา ก็หาย ไป คน เลี้ยง โค จึ่ง เอา ความ นี้ บอก แก่ คน ทั้ง ปวง ครั้นมา ภาย หลัง มี พ่อค้า คน หนึ่ง ไป บน ขอ ถูก ที่ก้อน ศิลา ก็ ได้ ดังความ ปราถ นา จึ่ง สร้าง เปน วัด ใหญ่ ยก เอา ก้อน ศิลา ก้อนนั้น ไป กระ ทำ เปน พระ พุทธ รูป ตั้ง เปน ประ ธาน ไว้ ใน พระ วิหาร แลคน เลี้ยง โค ซึ่ง ไป ตี ก้อน ศิลา นั้น ชื่อปะระจะ ก้อน ศิลา นั้น ชื่อนาถะ จึ่ง เอา สอง ชื่อ นี้ ประ สม กัน เรียก ว่า วัด ปะระจะ นาถะ ครั้น ภาย หลัง พวก ฮินดู มา อยู่ นั้น มาก ก็ ตั้ง ขึ้น เปน เมือง จึ่ง เรียกว่า เมืองปะระจะนาถะ เมือง นี้ ก็ นับถือ พระ โคตะมะ มี ยัติ อยู่ แต่ เปน เมือง ขอน ชาว เมือง อาไศรย น้ำบ่อ ข้าพ เจ้า ออก จาก เมือง ปะระ จะนาถะ มา ๗ วันถึง เมือง ปาตะลีบุตร มี พระ พุทธ รูป ทำ ด้วย ภูเขา นั่ง สมาธิ น่า ดัก ประ มาณ ๒๐ ศอก เจ้า เมือง ชาติ ฮินดู ชาว เมือง

ก็ เปน ชาติ ฮินดูทั้งสิ้น เมือง ไม่ มี กำแพง มี แม่ น้ำ ชื่อ สระ ชู มาออก แม่ น้ำ คงคา เมือง นี้ก็ เปน สัมมาทิฐิ ข้าพ เจ้าออก จาก เมือง ปาตะลีบุตร ๑๐ วัน ถึง เมือง มะสุตะปาตะ เมืองนี้มีมา แต่ โบราณว่า ฮินดู เมือง เวสาลี มา สร้าง เมือง นี้ไว้ ภาษา จึ่ง เปน ภาษา เวสาลี บ้าง เปนภาษา แขก บ้าง เจ้า เมือง เปน แขก มี เสรษฐี ชื่อ โชตะกะ ตระ กูล พราหมณ์ ว่า ได้พูด กับรุกขะ เทวดา ชุนนาง สำเร็จ ราชการ ลิทธิ์ ขาด นั้น ชื่อ ยัก กระ เสด เปน ชาติ ฮินดู ได้ บำรุง พระ ศาสนา ที่ เมือง นั้น เมือง ไม่มี กำแพง มีแต่แม่น้ำ ชื่อ ปาคีนที ออก จาก เมือง มะสุตะ ปาตะ เดือน หนึ่ง ถึง เมือง สันติ บุระ เมือง ไม่มี กำแพง เจ้า เมือง เปน ฮินดู ชาว เมือง เปนฮินดูบ้าง เปน แขก บ้าง แม่ น้ำ ชื่อ ปุถีคงคา ออกจาก เมือง สันติบุระ มา ๑๕ วัน ถึง นะ วะ ที่ปะ เจ้าเมือง เปนฮินดู เมือง ไม่มี กำแพง ชาว เมือง ก็เปน ฮินดู บ้าง เปนแขก บ้าง ไม่มีแม่ น้ำ อาไศรยบ่อ เมือง ทั้ง ๖ เมือง ซึ่ง กล่าว มานี้ มีโรง ทาน อยู่ ตาม ระยะ ทาง ทุก แห่ง ด้วย เปน ประเวณี พราหมณ มีทรัพย์ แล้ว ตั้ง โรงทาน เปนที่นับถือ ถ้า ไม่ ตั้ง โรง ทาน ไว้ ก็ เปนที่ติเตียน แห่ง คน ทั้งปวง เมือง ทั้ง ๖ เมือง นี้ ก็มี ศาสนา ทั้ง สิ้น ออก จาก เมือง นะวะที่ปะ ๑๕ วัน มาถึง เมือง ฉัตตะ กอง เมือง ไม่มีกำแพง แขกเปน เจ้า เมือง ไม่มี ศาสนา ชาว เมือง เปน ฮินดูบ้าง เปนแขก บ้าง เปน พม่า บ้าง แม่ น้ำเปน คลอง น้อย ข้าพ เจ้า ออกจาก เมือง ฉัตตะ กอง ๑๐ วัน ถึง เมือง ยามโกฏิ เมือง ไม่มีกำ แพง มี แต่

ค่าย เจ้าเมืองเปน อังกฤษ มีภาษายะไข่ พม่า ฮินดู แขก ปนกันอยู่ มีวัดเก่าอยู่วัดหนึ่ง มีพระสงฆ์ภาษายะไข่อยู่ประมาณ ๑๐ รูป เมืองนี้เมืองบ่าปลายแดนยะไข่ ออกจากเมืองยาม โกฎิเดือนหนึ่งถึงเมืองยะไข่ อังกฤษเปนเจ้าเมือง ชาวเมืองเปนพม่า ยะไข่ แขก ฮินดู อังกฤษปนกันอยู่ แตคนที่ข้าพเจ้าจ้างมานั้นตายเสียที่เมืองยะไข่คนหนึ่ง ออกจากเมืองยะไข่มาได้ ๒๐ วันถึงเมืองแวงสะปะดะ ชาวเมืองเปนพม่ามอญมาก เปนฮินดูแขกนั้นน้อย เจ้าเมืองเปนพม่า เมืองไม่มีกำแพง มีศาสนา ข้าพเจ้าออกจากเมืองแวงสะปะดะ ๗ วันมาถึงเมืองทนุพูด พม่าเปนเจ้าเมือง เมืองไม่มีกำแพง มีแต่ค่ายเมืองนั้นก็มีศาสนาชาวเมืองพม่าบ้างมอญบ้าง แตคนที่มากับข้าพเจ้าก็ตายเสียที่เมืองทะนุพูดอีกคน ๑ ข้าพเจ้าอยู่ผู้เดียวข้าพเจ้าออกจากเมืองทะนุพูด ๒ วันถึงเมืองยางกุงข้าพเจ้าจึ่งโดยสารเรือออกจากเมืองยางกุงมาประมาณ ๑๕ วันถึงเมืองจิตตอง ข้าพเจ้าออกจากเมืองจิตตองมาทางบก ๒๐ วันถึงเมืองเมาะตะมะ ศิริวันมาแต่เมืองพาราณศรีเปน ๖ เดือนกับ ๒๗ วัน แตคน ๕ คนซึ่งตามมาค้าขายด้วยข้าพเจ้านั้น ก็เรี่ยรายกันอยู่ในเมืองพม่าสิ้น ข้าพเจ้าจึ่งชวนฮินดูคนหนึ่งชื่อหะรินามะ เปนชาวเมืองมะริยาปุตเมืองมะริยาปุตนั้นไกลกันกับเมืองพาราณศรีทาง ๒ วัน หะรินามะนั้นมาอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ ให้มาอยู่กับข้าพเจ้า ๆ สืบรู้ว่าอังกฤษจะให้คุรุซามีเข้ามาณกรุงเทพ ฯ ข้าพเจ้าจึ่งไปว่า

กับ คุรุ ซามี่ ว่า จะ ขอ โดย ส่าน เข้า ไป ด้วย ข้าพ เจ้า กับ หะรินามะ ก็ โดย ส่าน.มากับ คุรุ ซามี่ มาค้าง อยู่ กลาง ทาง ประ มาณ ๒ เดือน จึ่ง มาถึ่ง เมือง กาญจนบุรี่ แล ระยะ ทาง ตั้ง แต่ เมือง พาราณ ศรี่ จน ถึ่ง เมือง ฉัต ตอง มีบ้าน ราย ทาง เปน ระ ยะ มาไม่ ขาด หนทาง ราบรื่น ไม่ อด เสบี่ยง อาหาร ตั้ง แต่ เมือง ฉัต ตอง มา ใน แดน พม่า มาจน ถึ่ง เมือง กาญจน บุรี่ นี้ เปนป่า ไม่มี ระ ยะ บ้าน ขัดสนด้วย เสบี่ยง อาหาร ด้วย ว่า หน ทาง นั้นขึ้น เขา เปนทาง กัน ดารดุ่ม ดอน มาก เสบี่ยง อาหาร ก็ขัด สน เดิน ทาง สอง สาม วัน จึ่งถึ่ง บ้าน แห่ง หนึ่ง แล เมือง พราหมณ มีอยู่ ใน หนังสือ เมืองมะคะธะเมือง ๑ เมือง จำปาวะดี เมือง ๑ อำม ราวะ ดี เมือง ๑ อยู่ ทิศ ตวัน ตก เมือง พาราณศรี่ เมือง กระ บิดพัสดุ์ เชื้อ กระษัตริย์ เปน วงษ พระ โคตะมะ เมือง โกลี่ยะ นคร เมือง ๑ เปน เชื้อ วงษ พระ โคตะมะ ไม่ สามัคคี รศ กัน แยก กัน ตั้ง เมือง ขึ้น อีก เมือง หนึ่ง แล้ว กลับ ไป รบกัน จึ่ง ได้ นาม ชื่อว่า เมือง โกลี่ยะ แล เมือง โกสิณนารายน์ นั้น พระ โคตะมะ เสด็จ ไปนิพพาน ที่นั้น อยู่ ทิศ ตวัน ตก เฉียง เหนือเมือง พาราณศรี่ เมือง ไมยะ บุรี่ เมือง ๑ เมือง ยะกะ ตะ นาถะ เมือง หนึ่ง เมือง กะเณณะ บุรี่ เมือง ๑ อยู่ ทิศ ตวัน ออก เฉียง เหนือ เมือง พาราณศรี่ เมือง ไคยะ เมืองปะระจะนาถะ เมืองปาตะลีบุตร เมืองสันติบุระ นะวะ ที่ปะ เมืองฉัต ตอง อยู่ ทิศ ตวัน ออก เมือง พาราณศรี่ เมือง รามะ สิงห เมือง ราเมสะระ นั้น ว่า พระ ราม ทำ สพาน ข้าม ไป เมือง ลังกา จึ่ง ได้ นาม ชื่อ ว่า ราเมสะระ เมืองลังกา อยู่ ทิศ

ตวัน ออก เฉียง ใต้ เมือง พารา ณศรี เมือง อยุทธยา เมือง หะริ
ทะ วารา เมือง กุรุ เณต อยู่ ทิศ ใต้ เมืองพาราณ ศรี เมืองมะธุระบุรี
เมืองราระทะ บุรี เมืองสุกะ ริมาตะ บุรี เมืองสุธรรมะ บุรี อยู่ ทิศ
ตวัน ตก เฉียง ใต้ เมืองพาราณศรี แต ทิศ เหนือเมือง พาราณ ศรีนั้น
เมืองโคตะ บุรี เมืองอุเณณะบุรี เมืองเนปาตะ บุรี พวกยักษ์
มุนี คัปปะ ษ์ได้ ไปว่า เมืองนั้น สูง เปน ชั้น ๆ ขึ้นไป แตที่สุด
แดน มนุษย อยู่ นั้น อยู่ ห่างป่าพระ หิมพานต์ ทาง ๒ วัน สิ้นคำ ให้การ
ข้าพ เจ้า แต่ เท่านี้ แล้วแล

กำสรวญ โคลง ตั้น

๏ กำสรวญศรี ปราช ร้าง แรม สมร
เสาะ แต่ ปาง นคร ล่มแล้ว
ไปพบ ไปพาน กลอน โคลงท่าน จบแฮ
จวบ แต่ ต้นปลาย แคล้ว หนึ่ง น้อย ยิ่ม ถวาย

๏ ศรีสิทธิ์ วิวิทธ บวร นคร ควรชม
ไกรพรหมรงงสรรค์ สวรรค์แต่งแต้ม
แย้มพื้น แผ่นพสุธา มหาดิหลกภพ
นพรัตน ราชธานี บุรีรมย์เมืองมิ่ง แล้วแฮ
ราเมศไท้ ท้าวตั้ง แต่งเอง ฯะ

๏ อยุทธ ยายศ ยิ่งฟ้า ลงดิน แลฤา
อำนาจบุญเพรงพระ ก่อเกื้อ
เจดีย์ ดออินทร์ ปราสาท
ในทาบ ทอง แล้ว เนื้อ นอกโสรม

๏ อยุทธ ยายศ โยคพ้ำ ฟากดิน
ผาดพิภพ ดยว ดอกพ้ำ
แสนโกฏบยดยิน หยากเยื่อ
รายรัตน เวียงรุ่ง หล้า หลาก สวรรค์

๏ อยุทธ ยา ไพโรช ใต้ ตรี บุรร
ทวาร รูจีเรยงหอ สร ล้าย
อยุทธยายิ่ง แมน สูร สุรโดกย์ รงงแฮ
ดุจ สวรรค กล้าย ๆ แก่ตา

๏ ยาม พลบ เลี่ยง กิก ก้อง กาหล แม่ ฮ่า
สยง แฉ่ง สยงสาว ทรอ ข่าวชู้
อยุทธ ยายิ่ง เมืองทล มาโนช กูเอย
แตรครหลบ ข่าว รู้ ข่าวยาม

๏ พราย พราย พระ ธาตุ เจ้า จยรจันทร์ แจ่มแฮ
ไตร โลกย เลง คือ โคม ค่ำเช้า
พิหารรบยงบรร รจ เรข เรือง แฮ
ทุก แห่งห้อง พระ เจ้า น่วง เนื่อง

๏ ศาลา อเนกล้าง แสนเสา โสด แฮ
ธรรมาศ จุงใจ เมือง สู่พ้ำ
พิหาร ย่อม ฉลักเฉลา ฉลุแผ่น ไซ้นา
พระ มาศ เหลือม ๆ หล้า หล่อแสง

◎ โฉม แม่ จักฝากพ้า เกรงอินทร์ หยอกนา
อินทร์ ท่าน เทอกเอา สู่พ้า
โฉมนางจะ ฝากดิน ดินท่าน แล้วแฮ
ดินท่าน ขัด เจ้าหล้า สู่ สำ สองสำ

◎ โฉม แม่ ฝาก น่าน น้ำ อรรณพ แด ฤๅ
ยยว นาค เชย ชำ อก พี่ไหม้
โฉม แม่รำพึง จบ ไตร โลกย
โฉม แม่ ไตร สงวร ไว้ เท่าเจ้า สงวนเอง

◎ เสนาะ น้ำคว้างคว้ัง คงิว แด
สำ ดอกเดโดย หิว เพื่อ ให้
จากบาง กระจะ แด ลิงโลด
ลิงโลด ขวัญน้อง ไข้ ข่าว ตรอม

● จาก มาให้ ส่งง โกฏ เกาะ รยน
รยมร่ำ ทั่วเกาะ ขอม ช่วย อ้าง
จากมามืด ตา เวยน วองว่อง
วอง ว่อง โหยให้ ข้าง ขำงิ้อ

● จาก มา ลำ หน้นต่อง ดุะ ขนอน
ขนอน บถือ เลยละ พี่แคล้ว
จากมา กำจรจันทร์ จรุง กลิ่น
จรุง กลิ่นแก้ม น้อง แก้ว ไป่วาย

◎ จากมา นักนิ่นเนื้อ นอน หนาว
หนาว เหนื่อยเพราะ ถมชาย ซาบชู้
จากบาง ทร นาวนาว นำแม่
หนาว เหนื่อย มือ แก้ว กู้ มุ่นมือ

◎ จาก มามา แกล่ ไกล้ บาง ขดาร
ขดารราบ คือ ขดาร คือ ดอก ไม้
มาเกาะ ดำแยดาญ ดุงสวาดิ กูเอย
ถนัด ดำแยเย้า ไล้ พี่คาย

๑ พระ ใดบำ ราศแก้ว กูมา
มาย่าน ขวางขวาง ดาย ด่งงนี้
จากมา เลื่อดตาคก เดมย่าน
เดมย่าน บรู้ กี้ ถ่งงแถม

● จากมาอก น่านน้ำ นองกาม
กาม ภระ เวนแรมรศ ร่วง ไล้
จากมา ราช ครามคราม อกถ่ำ
อกถ่ำ เพราะ ชู้ ให้ ดิ่นดี่

◎ จากมา แก้ว กูค่ำ ซรอก แขวะ
โพรง ซรอกโซรม แขวะศรี โศกสร้อย
จากมา พี่พญู แบะ ปูนแม่
ปูนแม่แม่ ดห้อย ไห้ ข่าวตรอม

◎ จากมา แก้ว ผึ้ง แผ่ ใจรักษ มาแม่
ยยว อยู่ เดว ไผ่ผอม ผ่าวใส้
จาก ศรี ต่ำ ตัก ใคร ตกิดอ่อน อวนแม่
รยมร่ำไห้ หาเจ้า ชำงาย

◎ จากมาเรื่อ ร้อนท่ง พญา เมือง
เมืองเปต่า ปลิว ใจหาย น่าน้อง
จากมา เยี่ย มาเปลื่อง อก เปต่า
อก เปต่า วาย พ้ำร้อง ร่ำหา รนหา

◎ จาก มา เมือง เก่า เท้า ตะเท ธารอา
เทท่า บึ่งบาง บา บ่าใส้
จากมา อ่อนอาเม่ บุญบาบใดนา
เมือง มิ่ง หดาย เจ้าไว้ รยก โรย

◎ เดชานุภาพ เรื้อง อารักษ์ ท่าน ฮา
รักษ เทพ จำ สาร โดย บอก บ้าง
บาศรีจุลา ลักษ ยศ ยิ่ง ภูต แม่
ไป ย่อม โหยไห้ อ้าง โอ่สาร

● ไก่ ใด ขันขิ่ง น้อง นาง เฉลย
เชิญท่าน ทยาน เปน ผั้น ฝากแก้ว
เยี่ย มาบ ละ เสบย เชิงราก
ไฟราก ดาด แพร้ว แพร้ว พร่าง ดา

◎ เยียมา เยีย จาก เจ้า กูเจบ
เจบ ระหน โหย หา จะ ใจ้
เยีย มาเยีย หนามเหน็บ อด อยู่
อด อยู่ เพราะ น้องไห้ ตากตน

◎ เยียมา เรื่อ ย่านม้า อาดูร ย่านนา
นบ เทพ อรร ชุณบน บอกถ้อย
มือ พัน พ่อ มีบุญ แดส่อง ดูรา
เชิญ พ่อ เด็จดวง ช้อย ซาปศรี ขัศรี

◎ เยีย มา เรือ ต่อง ใกล้ กวยร สวาย
สวาย สวาดิ ธรณีนาง มิ่งไม้
เพลง์ พวง ดุจ ดวง ถวาย ทุกกิ่ง ไซ้ แซ่
แม้น ม่วง รศ พ้า ได้ ถูก หวาน

◎ มุ่ง เหน น้ำหน้า วิ่ง วยร ตา แถแม่
ถนัด ม่วง มือ นางฝาน ฝา กเจ้า
เทพรวงทุเรมา บางพูด พี่แม่
หมาก พูด รู้ ถับ เถ้า พูดพราง

◎ ต้น ไม้ชร ถูดถ้น บมี แม่ ฮา
ถาม ข่าว นวนนางถา พูด ได้
รภุก กระ ถาศรี เสาว ภาคย กู เอย
สาร สั่ง ทุก ต้น ไม้ ถั่น ถุง

๑ อาเม จยร จาก เจ้า กิน ใจ บ่านี้
ยรร ย่อน ทังเพาะ พุง พรั่น คว้า
อาเมอยู่ ฉันใด ดวง สวาดิ์ กุเอย
นอนนั่ง ฤๅให้ ผ้า ผูกแด
๒ เยียมา นิราศ ร้อน ไฟกาม
ฉะ บมิ่ เลย แด เร็ยกพ้ำ
ศรีมาสำโรงงาม อายแก่ พี่แม่
ภนัด สำ โรง เจ้าถ้า ออกโรง
๓ รฦกน้อง น้อยแง่ ศิลา ฤๅแม่
ผืนแผ่น บโยง ฤๅ อยู่ ได้
แดที่รำ ไพศา เดงโดกย พู้น แม่
แผ่น ผูก อก พ้ำไว้ จิ่งคง
๔ ศรีมาพิ โยคท้อง รัตน ภูม
ภนัด ด่วง พระ ภูม ผจง แผ่นแผ้ว
เดง แดเย็ย พ้ำพูม ชด เนตร์
เพราะ พี่เจบ เจ้าแคล้ว คลาด ไคล
๕ ศรี มาเทเวศร สร้อย ส่งสาร
ทุกย่านอก ฟูนไพ น่าน้อง
ศรี มา องงคาร ฉมัก ฉมวยใหญ่
แด ดบัด ได้ ท้อง ท่ง ชยว

๓๔

๏ เนื้อ เบื้อ ตะไล่ ถ้ำ สงงขยา
ควาย ประชน เพราะพรยว ตื่น เต้น
กวาง ทราย ประนงง หา หวง เพื่อน
บ้าง ถอบ บ้าง เหถ้น บ้าง ง่าย เงย

๏ รฎกชู้ แก้ว เกลื่อน ใจ ตาย แถ แม่
รยม ร่าง เปน ตนเถย น่า น้อง
เถื่อต ตา ยิ่ง ฝน ราย ร่า ย่าน
อก พี่ พ้นพ้ำ ร้อง รยก ศรี

๏ ต้ง ใจรักษา เจ้าอาจ์ อุปมา ถึ่ง ฤๅ
ชีไพ่ ยาม ปุน บี ไป่ แล้ว
ดวง ดยว แม่คง ตรา ไตร โลก ก เอย
ดิน แถ พ้ำ ได้ แล้ว ก่อ โฉม เกดา โฉม

๏ ฝ่าย สยง สุโนตไห้ หา นาง แม่ ฮ่า
รยม ทัน ทึ่ง แถง โถม ถื่น เต้า
มาดถ บำรุ่ะ ตราง ตรวญสวาสดิ
ให้ บำรุ่ะ หน้า เหน้า จอด ใจ

๏ บำรุ่ะ บำราศ แก้ว กู มา
จัก บำรุง ใตรใตร ช่วย ได้
บรับ บรยง อา บร่าง ถุ่ะ เถอย
โอ้ บเริ่ม น้อง ไห้ ไพ่ เหน สอง เหน

● รยม มา บสว่าง ไข้ ขวัญบิน บ่า แฮ
กระ อึด อก เซน เซน ช่วย เหน้า
ฉุ จุง จร ถิ่งยิน จร หถ่ำ แล้ว แฮ
อ้า จร ดึกรักษ เจ้า จำ งาย

๑ จร ถิ่ว ไต้ พ้ำต่ำ เดือน ยาม
โหยบเหน สาย ใจ จระ คถ้าย
บฉุ แม่ เมา กาม กา เมศ กูเออย
ฉะ พี่ หว้าย น้ำ หน้า มึด เมา

● มาท่ง ทุเรศ พี้ บาง เขน
เขน ข่าว อก นม เฉลา พี่ ต้ง
บีน กาม กระ เวรหวัว ใจพี่ พระเอย
ฤา บ ให้ แก้ว ก้ง พี่คง คืน คง

๑ กำศด สร้อย พ้า คลี่ ควร รัก ฤา แม่
อยู่ อยู่ แรมรสรงค์ พี่ เต้า
ศรี่ มา ย่อม คัก ดัก ใจ จอด คืน นา
ครั้น กล่าว ครั้นให้ เกล้า เกลือก เรือ

๑ ศรี่มา ใจ ขอด ข้อน ทวงวนน
แก่ ฉัก ถ่วง เหลือ ออก น่า น้อง
ศรี่ มาย่อม รับขวัญ แขวน ปาก ใช้แม่
ดาด ดื่น ถี่ อก ร้อง ร่ำ หานหา

◎ คื่น หลงง ลง แล่น เต้น ตาม หลงง
หลงง ไล่ ตาม ชมองโกรย ตื่น เต้น
บงงกง ทุกงงฉลาม เหน โห่
งวง ฉ นาก คลุก เคล้า เคล้น เพื่อง ฟอง

◎ ฤๅรยม ให้ ชู้ พราก กนน เพรง ก่อน ฤๅ
กำม แบ่ง เอา อกมา ด่งง นี้
เวรา นุเวร เอง พระ บอก บารา
ผิด ชอบ ใช้ หนี้ หน้า สู่ ส์ สอง ส์

◎ เยี่ยมา ส์ ดอก แห้ง หฤทย ชื่น แช
เคร่ง ยอม ถงวิลคง มอก ค่ำ เช้า
เยี่ย มา เยี่ย ไกล คลาย บาง กรจ
ถนัด กรูด แก้ว สระ เกล้า กลิ่น ขจร

◎ รศ ใด ด้าว หน้า ดุจ รศ ผ์ แม่ เลย
ผ์ เทพ สาว อับ ษร รป แพ้
พระ เอย เมื่อ สอง ส์ ลุะ เกษ นาง นา
บน ขอด กลาง เกล้า แก้ จำ เลอย

◎ เยี่ยมา พิเศศ พี้ บาง พลู
ถนัด เพื่อน พลู นาง เสวย พี่ ดิ้น
เรี่ยม รักษ เมื่อ ใคร่ ดู กระ หนยด นาง นา
รศ รำ เพอย ต้อง ลิ้น ลั่น ใจ ลาน ใจ

๏ เรื่อ มา จยรจยด ใกล้ ฉมงงราย
ฉมงง นอก ฉมงง ใน อก ช้ำ
ชาว ชุน สมุทร หลาย เหลื่อ ย่าน
อวน หย่อน ยงง น้ำ ถ้า ถูก ปลา

๏ กล้วย อ้อย เหลื่อ อ่าน ล้าง ผัก นาง
จร หลาด เถก คน หนา ฝั่งง เผ้า
เยี่ย มา ณะ ดลบาง ระ มาด
ถนัดรมาด เต้น เต้า ได่ ฉนยร

๏ ชร คือ ดาษ ชุ้ง ชื่อ แปลม แล
ไพร พนอม อากยร แรด ร้อง
ดวง เดียว จาก เจียร แด ยรรสวาดิ
นอน น่งง ฤๅ ให้ พร้อม เพื่อน ใคร

๏ ดวง เดียว บวว บิษฐแพ้ พิม ทอง พี่ เออย
รยม บหลับ ไหล หา ค่ำ เคี้ย
ดวง ดยว แม่ มอง หน หา พี่พ้น แม่
ใคร ช่วย ชู เกล้า เกลี้ย กล่อม แถง

๏ รยม รักษสุด ที่ อ้าง เอว สมร แม่ ฮา
กามลนน ลุง ลาน แล เดือด ไหม้
เยี่ย มา เทพศาคร ครวญสวาดิ
ศรี สรคร ร้อง ไห้ ส่ง สยง สุดสยง

● มุ่ง เหน ตยร ดาษ สร้อย แสน สวน
แม้น ม่วง ขนุน ไรรยง รุ่น สร้อย
กทิ่ง ทอง รำ ดวด โดร รศ อ่อน พี่แม่
ปราง ประเด่ห์ แก้ม ช้อย ซาบ ฟนน

● เยี่ย มา แล้ว ได้ หย่อน บาง ฉนงง
ฉนงง บมาทนน สาย แสบ ท้อง
ขนม ทิพย งารงง รจ เรข มาแม่
ยิน ข่าว ไข หม้อน้อง อิ่มเอง

● ค้าว ห้นน อเนก ซื้อ ขน ขาย
ว่อน ว่อน เถวง คิด ค่า พร้าว
หมาก สุก ชระ ลาย ปลง ปลิด ใหม่
มื่อ แม่ ค้า ค้าว ค้าว แดน ชิง โชรมชิง

● มลัก เหน น้ำ หน้า ไน่ ไน ตา พี่ แม่
รยม ตาก ตน ติง กาย น่า น้อง
ฉัน ฉุง พี่ แฉมา บาง จาก
จชร จาก ตื่ อก ร้อง เรียก นาง หานาง

● ถนน ฉุง สอง ฝาก ฝั่ง ผกาสลา
โดรถออง อบ ต่าง กลิ่น เกล้า
รอย มื่อ แม่ ธาร ทา หอมหื่น ยงง เลย
จันทนกระ แจะ รศเร้า รวด ขจร

◎ เสี่ย ตาย หน้า ช้อย ชื่น บวว ทอง กุ นา
ศรี เกษ เก สร สาว ดอก ไม้
มาดล บนน ฤะนอง ชลเนตร
ชลเนตร ชู่ ช่วย ไห้ ร่วง แรง โรย แรง

◎ ชอมเพรง บงง เหตุ เต้น ตัด หวาย
หวาย เท่า แทง ตน ชอม ตอก ต้อง
ชอมถือ ทอด ตนตาย ตะ ด่าว
เห้ยมว่า เพรง ใด พร้อม ที่ น้นน หวาย ยัง

● รฎก แก้ว กิน สี้ นาง สอง ไซ้ แม่
อร่อย รศ ทิ่ก ถนำ ปาก บ้อน
จันทน์ จรุง จอก ทอง ทา ยงง รุ่ง
บยายยว เนื้อ ร้อน เร่ง วิ่

◎ แม้ วิ้ ชู ช้วย ชุ่ง นอน หลับ ฤๅ แม่
ตื่นมเมอ หาศรี แอบ ข้าง
ถนอมมื่อบนนทับหลงง โถม ลุบ กนน นา
รยมตื่น ชมเจ้า ข้าง ช่าง เชอย

● แก้มกล้ง จรทบ พ้า ชวย่ ฉม แม่ ฮำ
ถนัด อยู่ ใน ฝนน เลอย ไป แล้ว
รฎก ดนนหลับ นมนวล นาภิศ นาง แม่
ถนัด มเมอ คล้าย แคล้ว แก่ ตา

◎ รฎกรศ ช้อยซาบ พระ ทนต์

อวาย ปากไป มารศ รวจ์ เร้า
มิดุะ แดง ตน เปน ส่อง ซึ่ก
ซึ่ก หนึ่ง ไว้ น้อง เหน้า หนึ่ง มา

◎ เมื่อ มา แก้ว พี่ปลิด ปล่อยแด พี่แม่
ขวัญ อยู่ อยุทธยา ตน ต่าง หม้าย
ระฎก กระดา แดง จยร จาก เจบ แม่
รยม ร่ำหว้ายพ้าหว้าย แผ่น ดิน

◎ เยี่ย มาบี่มบี่มปาก พระ วาด
พระ หากวาน วงง ดินธุ ค่วงง คว้าง
สมุทรพิศาล ลิว คว่ิว คว่ัง แดนา
แด ชร แด ลานท้าง ทุลาย

◎ ด่วง ฎก สุด หย่งง พ้น คณนา
รดอกพร้อม พรายดู แพร่ง น้ำ
เยี่ยมา เยี่ย สุดตา แสน โยชน์
เรื่อ แล่น ผ้ำ ผ้ำ ผ้าย ผ่าวใจ

◎ เยี่ย มา ลิงโลด พ้ำ ฟอง พัด
เสยง สมุทร ครางใคร อยู่ ได้
เยี่ย มาตร บัดดม ลิว ด่าว แด แม่
เดือน ญี่ หนาว ชักไส้ ฉ่ำ ชวย

◎ เยี่ยมา น้ำ หน้า คล่าว คราง ตาย พี่แม่
รยมรทวย คืน มือ มืด หน้า
เยี่ยแล พี่ใจ หาย หวัว หาด
เงา ชร เลไล่ พ้ำ ม่ายมยง

◎ เยี่ยมา ตระ ตาษ ทั่ง ขาวขยว อยู่ นา
ววู่ สยง ลมลง ถ่นน ไส้
เยี่ยมา เยี่ยแล เหลยว
ชร อ่ำ อก พ้ำ ไข้ ข่าว ตรอม

◎ มุ่งเหน อรร ถ้ำ ท่ง ทิว เขา
เขาโตก อาพิลจอม แจก พ้ำ
สมุทร เงื่อน เงามุข เมี่ยง ม่าย
ดู ดุจ มุขเจ้า ถ้า ส่ง ศรี

◎ มุ่ง เหน ลล่ายน้ำ ตา ตก แม่ ฮำ
เกาะ สระ ชงง ชลที่ โอบ อ้อม
มลัก เหน ไผ่ รยง รก เกาะไผ่ พ้น แม่
ขยว สระ ด้ิว ลำ ย้อม ญอล คราม

◎ รฦก รศ น้อง ไน่ ใน ตา พี่ แม่
เอว สมุทร อยงกาม กล่อม เหน้า
เยี่ย แล ลนนลุง มา บาง ค่อม
ถนัด ค่อม น้อย ข้าเจ้า ส่ง จันทน์

๓๕

● จาก มา แก้ว พี่ หอบ หิว ใจ แดแม่
ครั้น กล่าว โหย หนนอก สู่ พ้า
ตน เดียว แบ่ง ตับ ไต ส่อง ภาค
รดอก จนหน้า เหน้า หน่วง หลงง

◎ ตน เดยว มาจาก เจ้า เจบ อก อ่อน เอย
เรือ เกลือก กลาง วงง ใจ ขาด ขว้ำ
จาก นาง ยิ่ง ตน ตก เมรุมาศ
รดอก ด้ำ พ้ำ ซ้ำ ซ่าน ดิน

◎ จาก มา สาย สวาดิ ไว้ อยุทธยา
อก เปล่า อก สาว สินชุ หาก รู้
ฉะตาล กนน ชาววา หลวงใหญ่ แล้ว แฮ
วาด ยิ่ง สาร สับ สู้ เสริฏฐชล

◎ วาด เลกลม ไล่ปรุ้ย ไป มา
วาด ถ่าวยรวงงวด ละ ล้าว
วาดโทด ประดอง ปลา ปลา ปล่น
หาง กวาด หวัว แอ้วอ้าว ปาก ปาม

◎ เยี่ย มา ม่าย น้อง ขวน ขวาย แด แดแม่
นอน น่งง ฤๅ กวน กาม แกว่งไส้
ลุก ยื่น วงงเวง แด ลิงโลด
คืน น่งง ลห้อยไห้ บำ บวง

● พระ เออย สะโรช ท้อง ชล ที่ ท่านแฮ
เชอญเทพ มา ทับ ทรวง ที่ ร้อน
แม้น เมฆชลา ศรี เสาวภาคย์ กูเออย
มา ม่ อย่า ทนน ข้อน ขาด ใจ ขันใจ

◎ ไหง้ว เจ้ารักษ์ ฝากน้อง นาง รัก พี่ ฮา
พรัด พี่ ภาย หลงง ใคร ม่รู้
ค้งง ใจ เท่า เจบ นัก ใน แม่ พุ้น แม่
ยยว เกลือก กลืน ให้ ชู้ ตาก ตาย

◎ โอ้ อก สระ แอ่ แล้ว กู มา แม่ ฮา
เยี่ย พราก พรัด เพรา งาย เยี่ย แคล้ว
พระ ลบลน ลุงหา สาย สวาดิ คืน แม่
สยว ยิ่ง สาว ไส้ แก้ว ผ่าว เผา

◎ ไกร พรยง ตวว อาจเค้น เหจ เหน
สาว ชยก ชัก เรือ เรา พี่ ร้อง
นาง นุช แม่ มวย เพญ พิโยค กู เออย
ยาม หนึ่ง ไกล น้อง ล้ำ ชวบ บี่

● ผ่าย เลี่ยง สุโนคไห้ หา นาง
วว่อง วยร ตาศรี ผ่าว พ้น
มา ละ ดำบล บาง นาย ญี่
นาย ญี่ โซร เหล้า ต้น ช่าง โซร

๑ หลาย ผู้ ผม คลี่ กลัยง จำ ยาม
เมา มึ่ อยง โอน หวว ผูก ผ้า
ถนัด สาว สมุทร ตาม ตวง แพ่ง
ชาว เพื่อน พยง ถ้วน หน้า ราก รน

๒ เรื่อ มา มา แบ่ง แก้ว กูไกล
ไกล ตื่น ตำบล บา ลห้อย
เยี่ย มา เยี่ยไฟฟูน อก พี่ นาแม่
ขอ พี่ เหน หน้า น้อย หนึ่ง เจ้า ยาใจ

๓ เรื่อ มามา ที่ ท้าง สวาโลกน
ครั้น พี่ถึง โลกน ไท้ แม่ เต้า
บ เหน ยิ่งไฟ โรน รุมสวาดิ
อก พี่ ดาน ร้อน เร้า ยิ่ง รามไกล ราม

๔ รามา ธิราชใช้ พา นร
โลกน สมุทรอายาน ย่าน พ้า
จอง ถนน เปล่ง ศร ศึล ผลาญ ราพ
ใคร อาจ มา ขวาง หน้า ก่าย กอง

๕ เพรง พรัด นร นาถ สร้อย ษีดา
ยงง คอบ คืน สำสอง เศก ไท้
สุดรธนู ประ พาฟอง พัดจาก จยร แฮ
ยงง คอบ คืน หว่าย ได้ สู่ สำ สอง สำ

◎ ผยอง ม้ามนี กาก เกื้อ ฤทธิ์ ก็ดี
สอง สู่ สอง เสวอย รมย แท่น ไท้
เพรงพินธุ บดีพรัด พระโพธิ
ขอน ขาด สอง หว้าวไส้ จาก จยร

◎ พร่ำ พบ มา โนช เนื้อ นาง เมือง
สอง สู่ สำ มณ ฑยร แท่น แก้ว
เท่า บ่า เปล่า เปลือง อก ใน อ่อน อวน แม่
สอง พราก พรัด แคล้วชู้ ชำ งื้อ

◎ เท่า บา แล้วไส้ หย่อน ในนาง ไซ้ แม่
คราง อยู่ หื้อ ๆ ตา เลือด ไส้
เท่า บาจาก อก คราง ครวญ แม่
รยม ท่าว หวอใจ ให้ แม่ ดั้น โดย ดู

◎ บได้ กถ้า เข้าแต่ วนนมา
กถิ่น แต่ ยา ดู กรม คึ่ง ข้อน
รฦก กระ ดา พิม พระมาศ กูเออย
ดาด กัด หาย เร้า ร้อน ราก คืน

◎ เยีย มา ๆ ให้ สวาดิ จำรศ
ถนัด ดุจ จาน ใจ ฝืน ฝาก น้อง
ชดที่ รันทด เลือน รดอก
เรือ เยีย เค้น น้ำ ต้อง คืน พยง

◎ โอ้ อก สดวก ใส้ เสา โขดง
ลม โบก ไป บินอยง แล่น ผ้า
ขทิง ทอง รนน ทด โยง ลยว แล่ง
ลม ช่วย ขวา ซ้าย ล้ำ แล่น เรื่อ

◎ สถาตัน ต้ง หน้า แต่ง พล ยุทธ
ลำสเภา ลำเลื่อ ต่าง ต้อง
ศริ่ง ศรา โขดง ทรุด ปลง ยาก
สาว สมุทร ให้ร้อง รยก ศริ่

◎ น้ำ หน้า สองฟากพุ้ง ผกา แจรง
ฟอง พ่อง ตาม ตี อก คลื่น เคล้า

รนนชลรนน แชง อึ่ง อากาศ
เรื่อ ยิ่ง เอยง น้ำ เข้า ขาดใจ ขัน ใจ

◎ พนน ฦก น้ำ บ้า สาด พก เพญ นา แม่
เรื่อ คระ แดง ดับ โต ขาด ขว้ำ
สัด จอง กำ เบด บก พก พึ่ง แล้ว แฮ
อก พี่ อก พ้ำ ช้ำ ช่วย ตรอม รยมตรอม

◎ เดงแด ก กดึ่ง แกด้ง แม่ ฮำ
นพ เทพ ชม ชอม ทุก ย่าง ย้ง
พระ เออย จำศรี่ คราญ คืน ตอบ สรา
ญารยก ลม ให้ พดัง พล ยก เรื่อ ลง เรื่อ

◎ พระ เธอย ได้ ชู้ ชอบ ใจ จง ฤๅ แม่
ญา เล่น ดำ พัด เหลือ พร่น น กว้า
พระ เธอย ชุ่ง อร องค์ ส์ พี่
ญา โบก โบย น้ำ บ้า เพื่อง ฟอง ฟูม ฟอง

◎ สัตยา บัด ม้วย มี่ สยง สินธุ แด แม่
สาว สมุทร นอง เนื่อง เน่ง น้ำ
อา รักษ ร่วม รัก ยิน อารา ธน แด้ว แด
ใส่ ส่าง อก พ้า ถ้ำ ดาษ ดย ร

◎ อัศจรรย โอ้ อำนาจ สารสัตย ไซ้ แม่
ฟอง อย่า พัด พยน ภั แด่น แด้
ชนนน ทรา ศระ บัด เชน โขดง เล่า
ชาว เพื่อน พรัด กว่า แก้ อยู่ บาง น อน บาง

◎ โอย อก ครวญ เคร่า ถ้า เรือ มูน มาก แฮ
ฉุ ระ รุ่ง ราง ราง ศรี โศก สร้อย
รฦก แม่ มา ธร ทุเรศ กุ เธอย
เอา ส ะ ใบ ชู้ ช้อย ห่ม ตาง

◎ รฦก เนื้อ กรร เกษ สาว สรรค์ กุนา
กร กอด หมอน เหมือน นาง ร่ำ ไห้
รฦก กำจร จันทน์ อาย โอษฐ พู้น ฤๅ
ทรง กรรแสง ใจ้ ๆ จ่น น จวญ

◎ อ้าน้อง มา โนช เนื้อ นาง กรษัตร พี่เอย
ศรี กระได แครง ครวญ ค่ำ เช้า
อ้า อรสยดศยร ทัด มาลย มาศ กูเอย
ศรี กระได ถลัวว เกล้า กลิ่น ฉ
◎ อา ท้าว อาทาศแก้ม เปรม ปราง
ศรี กระได เชอย ชำ ช่าง ย้ำ
อ้า อวร ละไมย นาง นวล นาถ กูเออย
ยยว กอด หนัก เนื้อ ช้ำ พี่ ถนอม
๑ เรือมา ฟอง พ่อน พ้อน กลหงษ
จงง กูด ต่างคืน กวัด แกว่ง น้ำ
กาง โขด งยรรยง กล กาง บีก
สยง สมุทร ล้ำ พ้อน ย่าน ยาว
◎ เจบ จาก เจบ อีก อู้ม อก เรือ
เจบ จาก สาว สาคร เคลื่อน คลื่น
เจบ จาก พี่ เจบ เหลือ อก อ่อน พูน แม่
อก อ่อน อกพ้าบ สั้น เปล่า ใจ
◎ รยม มา เรือ ร้อนท่ง บาง สบู
ถนัด ด่งง สบูบงง ใบ แม่ เร้น
รยม รักษ ผุด โดยดู สาย สวาดิ
มาย่อม ไหล ชู้ เหลือ เพื่อน คน

๏ กระใด เอา อา ตม แก้ว พิร เพา ไซ้ นา
จยร จาก บงง คด ครวญ ใช่ น้อย
กระใด เงื่อน เงา เดื่อน โดย ย่าง
นอน น่งง นาง พร้อง ถ้อย ดุจ เดยว

๏ ถนัด แก้ว กู้ ต่าง เรื่อ ตาม
แครง ย่อม ผาย หดยว หยุด อยู่ ถ้า
ฉะ ชนบ ดุจ ชนบ กาม พระ พี่ พี่ แม่
เรื่อ เยี่ย มา ช้า ชู้ เยี่ย นาน

๏ ปาน นี้ แก้ว ข้า คืน ฤๅ หลับ อรเอยย
นอน น่งง ฉนนใด ดู ด่งง นี้
ยอ มือ บัน ทับ อก โอย แม่ กู เอยย
เจบ ยิ่ง ถ้ำ พู้น พี้ หมื่น ทวี แสน ทวี

๏ พระ เอยย สระโรช สร้อย ศรี สรง กูนา
ตระ บอก บวว ศรี ไข กลิ่บ กลัยง
พระ เอยย ดัด เหิร หงษ สอน ย่าง นั้น นา
ศรี กระใด เถ้า ถ้อย ฉุบโถม

๏ พระ เอยย น้ำ หน้า หล่งง เหลือ สินธุ โสด แฮ
ยาก อยู่ ทงง วนน จำ จอด เจ้า
พระ เอยย จง เดื่อน กิน เดื่อน อยู่ บ้าง ฮา
เจบ จร เพิญ ทน เศร้า สุด หมอง

๓๖

◎ เสนาะ หน้า เจ้า แว่น ไว จนน
ปาง จาก อยุทธยานาน จิ่ง เค้า
เสนาะ กร ราย ยรร อก หย่อน
เมรุ ทุ เท่า หน้า กำสรวญ

● เสนาะ นิราษ น้อง ถง เรือ
สาว ส่งง เดวง เตม ผ่งง เผ้า
เสนาะ พี่ เหลยว เหลือ อก ส่งง
สยง ส่งง ข้า เจ้า พ้ยง ส่งง คน

◎ โก กิดกร วิก อ้ยง ยูง ยาง
จับ กิ่ง ยูง ยาง เยาว เพื่อน พร้อง
พระ ลบ กัดโหย ลาง โลม ลูบ
จับ กิ่ง ยาง แล้ว ร้อง ไร่ เฉย

● หน้า เจ้า ชู้ ช้อย ฉาบ แรม รักษ
สาว สื่อ มา พลาง ลืม แล่นไห้
บาศรี จุลา ลัก เสาว ภาคย์ กู เออย
รยม รยก ฝูง เข้าใกล้ ส่งง เทา

◎ พระ ลบ บวง บ่าว เกลี้ย จัก มา
สาว ส่งง อย่า มา วนน สู่ น้อง
พระ ลบ กัดโหย คลา ส่อง สู่ กนน นา
จยร จาก คี่ อก ร้อง รยก คืน หา คืน

๏ ษายา รักษ อยู่ เท้อญ อย่า ไป
ยยว ระ วงง จับ ขึ้น เดือด ดิ้น
ษายา กรร แส่ง ใจ ส่อง สู่ กนน นา
สาว บ่าว รู้ ใช้ มลิ้น ลื่น ใจ โลม ใจ

๏ รฦก หน้า ช้อย ชื่น บวง ทอง กุ นา
หอม หื่น ใคร เหน ตา ภู่ ได้
รฦก ดัด หลับ ส่อง น่ำ นา ภิศ กุ นา
ยยว อยู่ หา ชู้ ใช้ อื่น ตาง

● รักษ เนื้อ ชร มอน เนื้อ เขมน เขมา อยู่ นา
แถง ถงาด มุด ตา ดัด ดอก ไม้
ดำ แดง บภัก เอา วยร มาศ เจ อม นา
เดอร ดุจ ด้วง ไส้ ร่าว ยนน

๏ เยี่ย มา บาง ผึ้ง แม่ รวง รยง
ถนัด แผ่น ธร นึ่ ปาน แผ่น ผึ้ง
เหอร หวง ทร หึ่ง สยง ดวง ต่าง
ยยว ดวง แดน ชึ้ง ต่อ แดน

๏ สาร นี้ นุช แนบ ไว้ ใน หมอน
อย่า แม่ อย่า ควร เอา อ่าน เหดั้น
ยาม นอน นาฏ เอา นอน เปน เพื่อน
คืน ค่ำ ฤๅ ได้ เว้น ว่าง ใด

◎ สาร พุ้น สุพราศ เหลื้อม เขน ทอง
ตน พญา ลาว พึ่ง พวก ช้าง
พระ คุณ ออก นาง ครอง รักษ ราษฎร นั้น ฤๅ
ดิน แด พ้า คว่าง เกื้อ ใบ่ แทน

● ขุน ช้าง ผม พาด ช้าง ผสาน งา
งา ต่อ งา ขวิด แขวน ท่าว ห้นน
ลาว ล่ยง หลีก เหลือ พา พล ใหญ่
พล เพื่อน ภาทรุด ซ้นน ร่น ลาญ

● รำ ปาง เข้า ไล่ ร้า สง คราม ท่าน ฤๅ
ลาว เตง ตับ ประ การ ห้นน หน้า
กร ษัตริ์ เลื่อน พล ตาม เรว เร่ง มานา
โชรม เชยง แทง ถ้วน ม้า ห่นน หวว

● หาร เรา ต่อ เต้ง ง่า ไหงว คฤๅ
สาร ตอบ ต่อ ลาว ทับ ท่าวห้นน
เขา รุก เร่ง พล ปี่อ ยอ พ่าน
ม้า ช้าง ฉวัด ไล่ ซ้นน ช่วย แทง

◎ ทรง บุญ จร หง่าน เลื้อง สาร งา
ฟอง สมุทร ดื่น กลาง แปลง ท่าวห้นน
สิบ สาร กร ชอบ มา โชรม ช่วย กนน แฮ
งา ต่อ งา ยอ กั้นน ชรวด เชร

● ทรง บุญ ถอย เร่ รั้น รุก แทง
ดาว แด่น แปร ตาย หวว ขาด ขว้า
ขอ เขนก ระดึ่ง แวง วยร มาศ
หอก ซ่วย ชิง ชัก ซ้ำ ซ่นไฟ

◉ ดาว ขาด หัว ห้อย คิด คอ ดาร
ฟูม เดือด หดาม ไหด จร จวบ จ้วง
พระ เทพ ประ หาร หัก โหม เกลื่อน
เขน แนบ เขน ดาวดั้งง ต่อ ตาย

● เสนา ค เคลื่อน เข้า กลยว ดาว
ดุ ยานไท แทง หงาย เผื่อง พ้า
ไพร่ พล เมื่อ นาว นาว นฤมาศ
แตร ตร หลบ ก้อง หล้า ส่ง สยง

◎ พนน ภุก น้ำ พ้า ฟาด ดิน ทรุด
ผืน แผ่นโยง อยง บ ช้า
พล หลวง ศรี ราช บุตร พัง พ่าย มา นา
เขา เกลื่อน ช้าง เขา กล้า เกลื่อน เขา

◎ พล ม้า เขา กว่า ถ้ำ พล เสื่อ
พล หอก หารกร เดา ไล่ เท้ง
โยธา แหล่ หลาย เหลือ อก แผ่น มา นา
สยง มี่ ร เร้ง พ้า ฟาด ไฟ

● กษัตริ์วย แว่น หน้า พรยม พราย เพรอดเฮ
ราม ราช ฤๅ ทย เหน ห่อน ช้า
พระโฉม เฉก นารายน์ เรื่อง ราช แล้ว แฮ
ดาน เดช จรัส เจ้า พ้า ลี่ มื่อ

● ส่ำ สาร ผาย ผาด พ้ยง ส์หเคนทร์
คม คาบ คอ คือ จักร เคลื่อบ แคล้ว
พระ กร กระดิ่ง เขน กร หลอก
กร หลอก กด ส์กั้ง แพร้ว เพรอศ์ พราย

● พัด แพน พด ออก หน้า ผนัก ทอง
เขา อย่อม ขนน ควว ตาย ต่อ หน้า
ชาญชย ชื่น ชม คลอง กรยง แผ่น แล้ว แฮ
คน ราช ผู้ แกล้ว กล้า เกลื่อน พด

● หมวก ทอง ฉุก แด่น เข้า ขบ ฟนน
เข้า ประ ทะ ได้ กล ดื่ด น้ิว
ดิบ คน ต่อ ดาว พัน พูใหญ่
หนน เหจ หวว ได้ หิ้ว ถ่ง ถวาย

● แพน ด้ง ใหญ่ ใหญ่ เข้า ทัด แทน ก่อน แฮ
ควว ต่อ ควว ดาว ตาย ตื่น หย้าน
หาง ยูง หัก โหม แพน ทอง ท่าว
ญวน พ่าย พด ดาน รัน ค่าย คิ่ง

๏ พนน ฦก ถ้ำ พ้ำ ผ่าว เผา กัลป์
ฦๅ เดวง อึก อึ่ง แหล่ง หล้า
พราหมณ พรต สงง วาร วรร โหง หูด แถ้ว แช่
หมาก บู เปน บ้า เต้น ตื่น หนี่

๏ หมาก ขาม รก รูด ช้าง ดง เชอง
ดาว ถ่าม มวว เมา ผี มุ่น ม้วย
ถาง กนน ไขว่ ขวิน เซรอง ดยร ดาษ ดู แช่
ยงง ยิ่ง ถ่ำ กถ้วย ถ้ำ ถ่าว เถื่อน

๏ เสี่ย นาง ละเอ่ง เนื้อ นม เณฑา เดอศ์ แช่
เสี่ย ศาศรา วุธ ศรรพ ใช่ น้อย
เสี่ย พาสย พนน เหา ทอง แท่ง
เสี่ย กนนโทง ถ้วน ร้อย มาศ์เมถื่อง

๏ เหน เรา ทุก แห่ง ห้อง ติด ตาม
โหะ ปร นงง เมื่องโจม จวบ มถ้าง
เงิน ทอง แหล่ เหถื่อ หลาม ทุก หมู่ หมาย นา
นาง มิ่ง เมื่อง ม้า ช้าง ถ่งง ถวาย

๏ ชลยง ลาก ดู่ ม้า มือ มัด
เขา เหมื่อย จำ จูง ขาย แลก เหล้า
พระ ยศ์ พ่อ ทาน ทัต ไตรโลกย์
ดิน หรี่ หอม พ้ำ เร้า รวจ ขจร

● ชย ๆ ยศโยค เจ้า จักรกรี
ไกร เทพ ศรี สาคร เพื่อง หล้า
ชย ๆ เมื่อ พูด ศรี นาง นารถ
ชยบ พิศร พ้น พ้า เพ่อม มา

● ชย ๆ อำ นาจ ท้าว คือ ราม
รอน ราพ ล่วง ลงกา แผ่น แผ้ว
ชย ๆ ดิ่ง ดิด ตาม มาร มารค นั้น ฤๅ
ชย ชำนะได้ แก้ว ครอบ ครอง

๑ ชย ๆ ชำ ชาติ แก้ว กุญ ชรัด
ภู เบศ ลากถ ปอง กราบ ไหงว้
ชย ๆ มิ่ง เมื่อง สวัสดิ ผืน ผ่อง
ชยบ พิศร ท้าวไท้ เดอศ ฦๅ

๒ ชย ๆ ยศโยค ก้อง ไตร ตถงษ
บุญ เบอก ฉวย ทอง ปี่อ ไต่ เต้า
ชย ๆ รำ พึง สยง ฦๅ เต่า
สน่นน หั้ว นอบ เข้า อยู่ มือ

● ชย ๆ อาณุภาพ ท้าว ทยม ทิณ กร แข
เมื่อง เทพ คน ชรรพ ฦๅ อยู่ ถ้อย
ชย ๆ พ่อ พยง อินทร ณุภาพ
บุญเบอก เมื่อง ถ้วน ร้อย รวบ ถวาย

● ชย ๆ เมื่อ ปราบ อ้อม กแพง เพชร์
ผืน แผ่น ผาย เสมา อวก กว้าง
ชย ๆ ท่าน ไตร เตรจ์ นยรนาศ
ยศโยค บุญท้าว อ้าง อาจ ครวญ

● กษัตริ์ สุราช เรื้อง รศ ธรรม์
บัน หาร ยศ ยอ ญวน พ่าย แพ้
สำ ภาร ปราบ ไป กัลป์ ทุก ทวีป
ร้อย พิภพ เหลี่ยม หล้า อยู่ เอยื่น

● ร้อย ท้าว รอม รีบ เข้า มา ทูล ท่าน แฮ
ถวาย ปทุม ทอง เปน บี่น เกล้า
สำ ภาร พ่อ พยง สูรย์ โสพิศ
มวญ แถ ญวน พ่าย เข้า ข่าย บร

● ไตร ยาม ตรวจ สี่ ข้อน ไข แถง โดกย เฮย
แสง วิเชยร โชย แสง ต่อง พ้า
ขาว แข พิมล แข ขาว เมฆ
น่นน คือ จันทร คือ หน้า พี่ แรม

ประทุมวดี คำฉันท์

ร่าย

● ศรี สฤทธิ ฤทธิ เดช โดย วิเสศ หัถ ประสาน
ไหว้ จอม อาริย ศรี ภพ เคารพ พระ ธรรมัง
บัง อัษฎางคิก สาวโก อิก ทรง เวร พาหน โค อุศุภ ราช
เดอบัด ลังก์ อาศน์ หงษ สุพรรณ มันทม เท่น กระษีรร สินธุ์
อินทร ทรง สาร เศี่ยรศรี ชุดิ์เทพย ถ้วนทุกล่ำ
ค่อยร่ำ พจน ขอพร อมร ทุกหมู่ อยู่พ้ำ ข้าขอ ขยม ภิวันทน์
บรม จอม ยศ ถวัลย ภพ จบ ตลอด ทวีป ทุรา ทุเรศ
ขอพระ เดช ปกเศี่ยร ขอเพี่ยร ผูกฉันท์ พจน์
บท อดิศ ปทุม วดี มีลักษณ อรรถ โดย กล่าว
ล่าว อรรถ ก่อน กี้ แสดง ยุบล ระบอบ ชี้ เรื่อง ไว้ นี้นา.

๑๑ ● ปางนั้น ยังมีนาง อับศร เทพกัลยา
เนาว ทิพย พิมา นสวรรค เกษม สานต์
● นานา มณีรัตน์ รจัน ทิพย พิมาน
คือแก้ว ประกอบ กาญ จะนะ ย้อย ระยาบ พราย
● จบสิ้น กุศล ผล ชนมา ยุโดยหมาย
เบื้อน เบื้อง พบุกราย กระเผย พระ แกล พลัน

๑ เยี่ยม ภักตร พิมล เมี่ยง พิมาน มอง ณหิมวันต์
สบสระ อุบล วัน อุทุม ดอก อรชร

๒ นาง คิดพินิจ ใน จิตร แสนสโม สร
เคลิบเคลื้อม พระองค์อร จุติ จาก พิมานมา

๓ เข้าปฏิสนธิ ณประทุม ครรภา
เปน องค์วรทา ริก ในอุบล บัง

๔ ฝ่าย ดวง ประทุนชาติ ก็เอน เกสร ประนัง
ห่อกลีบ ดองยัง มิใคร่ แย้ม ผกาบาน

๕ บ้าง พ้นยังมีดา บศหนึ่ง สำรวม ฌาน
เนาว อาศรม สถาน สถิต แทบ สโรบน

๖ อา ไศรย สระนั้น ทุก ทิว นิจนิรันต์
ผักเง่า อุบล ชล บริ ภุญ ชทุก วัน

๗ รุ่งเช้า ก็สู่ สระ ชำระ ภักตร นิรันต์
เก็บ ผัก อุบล ฉัน สฤทธิ์ กิน พระอา ศรม

๘ บัดดา บศนั้น บันทม ครั้น สุริ โยทม
จรัส แจ่ม รุ่งราง

๙ รุ่งโรจ โชติช่วง นภาง นภาเมฆางค์
วนา สนั่น สำเนี่ยง

๑๐ สำนาน เสนาะ แว่วเสียง คือศัพท์ จำเรียง
จรุง บำเรอ ในพน

๑๑ ฤาษี แว่วศัพท์ บัดดล บัดดา บศดน
แฉะตื่น ตระบัดบัดใจ

๑ เผยเบื้อง บาน บัญชรไชย เยี่ยม พบุไป
สายแสง ตระวัน บรร ยง

๒ ดุจจาก เตียง เท้าไต่ ลง บันได โดยจง
ก็ดุ ยังสระ อุบล

๓ สอง พระ กร โกยถอบ ชล บ้วน โอษฐ ลิ้นหนต์
ชำระ พระภักตร ภักษ ภุญช

๔ เลงทั่ว สระบัว มัวมุล เพื่อประ โยชน ภุญช
พอพบ ดอก บัวมหันต์

๕ เดิบ ดุม หุ้มหุบ ใหญ่ ครัน มุนินทรหจรรย์
ก็มอง เชยชั้น มน ฉงน

๖ ตริเสรจ โจน สู่สระ ชล ว่ายวัก แหวก วน
โถมถีบ ชลา คลา ไคล

๗ ดุดอก อุบล มไหย กรหัก บัดใจ
ก็คืน สถิตย ปารา

๘ ปางพระ มุนินทร จินดา ด้วย ประ ทุมมา
มนัส กระเษม เปรม ปรีดิ์

๙ ปางนั้น มุนินทร ก็คลาย อุบล กลีบ ทฤษดิ์
บงทา ริกาอร ก็มี สิเนหจิตร คือชิดา

๑๐ เสรจ นำอุบล พิมล ดวง ประทุม ชาติ บุบผา
สู่ที่ สถิตย บวรอา ศรม บท ตระ บัดดล

๑๑ ครัน ถึงก็วาง อรณ มัญ จะกะ กับผโกมล
เศก ซึ่งอัง คุษฐกษิ ชล ก็อุบัติ บัน ดาน

● นางนั้นก็ดื่ม ชิรณ อัง
คุษฐ์ แห่ง พระวงษ จาริย
ครั้น บัว มิฉาศ พระอิศ ฌาน
รก็เ ปลี่ยน อุบล โปรณ

● เนานาน ประมาณ ชนมไว
ยวสา ยุกาโกน
ดาบศ์ ถนอม อรพโอน
กิน แถน ชวัด วน

● รอย บทบาท บังอร นาง
ก็มีชาติ จงกล
รองบาท วณัญ ชร ยุคล
บททุก คำเนิน เทา

● ดาบศ์ร ยลสมร ดวง
ชิดรเดิน แฉะย่าง เยา
ยลดวง อุบล อุบัต เทา
รก็ดุจดี่ดู

● พิศผิว พิมล พรรณ ฉวี
บทองค พบู
กุกกุษ ฐรา สฤพฐู
ก็สมรรถ เสมอ พรรณ

● เว้นแต่ ฉวี อมร เทพย์
มนุษย ทั่วณ ไกวัล
จักเปรียบ เสมอ สิริ พรร
ณก็บ่วย พิกล ยล

● หญิง ใดณ จัตุร ทวีป
สมะ มุกข มณ ฑล
ยาก ที่จะหา สมร ยล
ยุพเรศ ปรางมี

● ดาบศ์ ประทาน นิกร นาม
พนิดา กุมารี
สมเยศ์ พระนาม ประทุมวดี
อนุพันธุ โดย วงษ

● นางเนา พนาศรม สถาน
กำหนดนาน พรรษา ทรง
เยาวยิ่ง สุภณ ชนม์ยง
บมี่ไภย พิกาล พาล

● เร้าเพล ก็บัฏิ บัติดา
บศ์คือ ศีลา จาริย
ทุกข ไภย และเครื่อง กมล ดาล
ก็บดล ถ้ำ เดาแด

● เปนฉิ นิรันดร กระเษม
พยา ธิโรค ก็ห่างแห
ด้วยนาง สร้าง กุศลแด
ผลก่อน ก็โดยมา

๑๖ ● บัดเบื้อง นั้นมี ราชา ผ่าน ภพพารา
ณศรี บูเรศ โรจเรือง

● ม้ารถ คชเรศ นอง เนื่อง ไพร่ราษฎร พลเมือง
มไหมะโห พาพาร

● ปราสาท ราชมณเฑียร สถาน งามตื่อ ไพมาน
ดุสิต มิ่งแมน เวียง

● สมเสนง ภัทคร เพียง อัปสร เมา เมียง
พิมาน พิมล มุขมอง

● เริ่มรุ่น สุนทเรศ ถ่ายอง พบู คือทอง
แปดเนื้อ ชเลศ ลายทา

● ดั่งอัมศร เทพย กัลยา เสร็จ จากแต่รา
ศรีสุ่ เสวตร ฉัตร

● เต้าตุม พุ่ม เปลง เครง ครัด ดุจโก เมศ ทัศ
เทียบ ทุกอุระ พรู

● โอษฐ เอี่ยม เย็ยม แย้ม ยิ้มดู ดุจกลีบ บัวบู
ช่องบีด ปวักษา

● ทุกรูป คือรูป เทพา แปลง ปลอม กายา
แฉะเทา สถิตย ปราง ทอง

● ท่าน ไท้ธิ ราช สมพอง ด้วยนาง เนื่อง นอง
อเนก นิกร กำนัล

● มีนาย วนาอรัญ ท้าวประ สาท สรรพ์
รังสิท ธิ ให้เทา เดือน ไพร

- เพื่อฤ ปริปุ เนาใน หากพบ ใครใด
  แปลก ปลอม ผดุ หลงมา
- นายวัน จาริก คลา นำเหตุ กิจา
  มาทูลกดี ราชี
- บัดนั้น ทเมิน ไพร กระ ดี เทาใน ไพรสี
  เลี่ยบเลาะ แลเมาะ มุ่งเมิน
- ยอบย่อง ท่องเที่ยว เถื่อน เถิน ทั่วแถว แนวเนิน
  พนานิ เวศวัง เวง
- พุงบัด พัดพาย เพี่ยง เพลง สนั่นบัน เลง
  คึกสาว สวรรค บรรยง
- มาเมี่ยง แมา พฤกษา ทรง จำเรี่ยง ลำนง
  ลำเนียง สนั่น บรรโลม
- ริมขาร สินธุ กรุ โกรม ครึ่ม คฤก ครึ้น โครม
  อคึก อุโฆษ ลิงขร
- พฤกษา ทรง ช่อชร ผลดอก ดาษดร
  ระดะ ดิรา สาครินท์
- นานา ผล หล่น ลอย สินธุ ล่าครี ฮุบกิน
  เปน ภักษ ภุญชาหาร
- บางต้น ผลิดอก ดระการ รศกลิ่น หอม หวาน
  และโรย เกษร ชู่ชล
- มัจฉา คลา ไคล ว่ายวน แหวก สาคร คล
  เรณุ แฉลบ ลอย กิน

- กริม กราย พยัค พยัคฆิน สร้อย ซร่า ซิวกิน
  เรณู บุบผา ทุมามาลย
- โกฏโกก โคก กากาน หิรัญ ดอยธาร
  แลกัจฉะปา พาบ ชฎ
- ว่ายแวบ วิ่งแข่งข้ามวน แฝงคม ฝากคน
  สินธู กะเทื่อน ทาบทาม
- เต่าว่าย แหวกวน วูบ วาบ ถี่บเท้าเทิบ ทาบ
  ทอด ใจเปน ไพร พฤ พรู
- บารบาง พร่าง พราย ทรายดู ดั่งแก้ว ไวยู
  ประมา ณงการ กดกัน
- บัดพราน ขาม้โดย โดยพลัน มุ่งมอง มฤคัน
  อาคุมพ แมก ไม้เมี่ยง
- หนาม ชัฏ คัดเคะ บาทพะ เดียง ปาศาณสกันท์ เคียง
  ก็เชี่ย ค้อน คัดโยน
- พานรพา ยุจุ่นโผน พะพัน ทเมิฬ โจน
  จากกิ่ง ทุมา คดาหนี
- จวบดุ สิวาศ นิสี่ อาศรม มุนี่
  สำเนา สำนักนี้ นักพรต
- พรานบ่ง ศิวา ดาบศ จินดา แด ทศน
  ฉงาย ชะง้ำ มวกมอง
- สรบนารถ ทวย บท บัวรอง อ้อนแอ้น ลำยอง
  จรเจี่ย จรเจิด เพริศ พราย

๏ ควรเ รา จรดื่น กรุง ถวาย บังคม บรรยาย
เหตุ แก่ธิราช ราชินทร์

๑๕ ๏ กัษณ นั้นนาย พะนะก็ผาย วณัญ ชรก็ผิน มุกขสู่นครินทรา
๏ หลีก ลัด ตัดมรรค ผลุ ก็จร คลา เร่งรีบ คุริ ครา ทุเรศ
๏ เทาไปหิ้ง ก็ลุด่วง ลำเนา สีชร เขตร บัดด่วง พะนาเวศ วนานต์
๏ พ้นแถว แนวพะนพฤกษ พรรคณ พิศาล ด่วงสู่ ทวาร ชาน บูรินทร์
๏ เบื้องนั้นท เมิน วนก็ ริบ คมยล้น ถาศสู่นิ เวศมุนิน ทรา
๏ บัดดลแลพราน ทเมิน วนก็ ปรา โมชมนัศา แสน ทวี
๏ ปางสม เด็จ ภูธรา นรินทร บดี จรศอาศนมณี วรำ
๏ พร้อม นาง เสนางค์มุขมัต ยานิกรล่ำ กำนัล สนมบำ เรอไท้
๏ บัดนั้น ทเมิน วนา ก็น้อมศิรุตไม เคียม แล้ว ก็ทูล ไทย บดี
๏ จำเดิม อาทิ วะสาน ไกวะละวะจี แด่ภูว นัษตรี วงนาน

๑๗ ๏ ปางบี่น ภพนารถ มกุฏิราษฎร์นฤบาล
แจ้งกิจ กมลปาน อมฤตย เจื่อใจ
๏ ปรีดิ์ ฤดีดัง เสวย ทิพยพิมาน ไชย
จินดา ฤแดใน อธึก นึกคนึง ปอง
๏ โอง การ ดำรัศ สั่ง อมาตย มุกขทั้ง ผอง
เร่งจัด พหล กอง พยุห ยาตร เครียม ไตร
๏ บัดเสวกา มา ตยเสาว นี่ใน
เคียม บาทยุคล ไท ก็เทาทัศน รดับ พด

๑๔ ชุนสาร ก็ผูกสาร และชุน แส่ะ ก็สับ ส่น
ชุนรถ ก็เกลื่อน กล่น จรกลุ้ม ทุกส่ำสม
๑๕ ริ้บเร่ง กระบวนจัด พลเสรจ ก็คุม คม
พักภักตร พลา ส่ม และสมรรถ ส่โมฬาร
๑๖ เทียบ เกย กนก แกม มรกฎ ประกับกาญจน์
รถไหย ส่ำพาร พลนาย ก็ไตร ตรา
๑๗ พลรช ๆ ยิ่งเอรา หางแด งวงงา
ก็งอน งาม
๑๘ พลรช ๆ อุทาม บ้ามัน ซรุม ซราม
กหิ่มครึ่ม
๑๙ พลรช ๆ บ้าบิ่ม อุมัตกติดซรึ่ม
ก็ยิ่น ยัน
๒๐ พลรช ๆ มหันต์ มาดังคพัน
ชุกา รืน
๒๑ พลรช ๆ ถวิล ร้ายริปูยิน
ก็ย่อ หนึ่
๒๒ พลรช ๆ ฤทธิ์ เอกทนต์ ส่ระ ภังคี่
ก็ไป ปาน
๒๓ พลรช ๆ เริงราน หนึ่ง อาจ สู่้ สาร
ส่หัศ ตรึ่
๒๔ พลรช ๆ ก็มี ฤทธิ อาจชยั้
ส่เน รุทธาย

◎ พลคช ๆ งาย สุงสกด กาย
ก็พี่ พ่วง

◎ พลคช ๆ งางวง ดุจ เสย ดาว ดวง
ตระ วันจันทร

◎ พลคช ๆ ฉกรรจ หมอ ควาญ แขง ขัน
คุมขอ ง่า

◎ พลคช ๆ ศิรา ส่าย สบัดงา
ทุโสตร ปรบ

◎ พลคช ๆ คงรบ ปีนธนู หลบ
บพาน ชน

◎ พลคช ๆ ฤทธิรณ แทงวถัญ ชรชนม์
พิถา ไถ ย

◎ พลคช ๆ ฤทธิไกร แทง ฉาย ประ ไถย
พินาศ ชนม์

◎ พลหัย ๆ คำรณ ร้องกุฉา หล
ณเว หาศ

◎ พลหัย ๆ ผงาด ดุจ สิง หนาท
ณคู หา

◎ พล หัย ๆ ก็คลา ดุจ พยุพา
ทิฆัมพร

◎ พลหัย ๆ สุนทร สินธว อมร
ก็ไป ปาน

● พฒหัย ๆ ชำนาญ เศอก ยดสท้าน
ณทั่ว แดน

◎ พฒหัย ๆ ก็แด่น เด็นเคี่ยว คือแหลน
สดากรด

◎ พฒห์ย ๆ พยด ดุจ ถิ่บ บรร พต
ปดิ วกเดน

◎ พฒหัย ๆ ผกเผ่น อาจ แข่ง ลมเขญ
ทุราจร

● พฒหัย ๆ เรว ร่อน อาจข้ามสิทัน ดร
ชลา ยาตร

◎ พฒหัย ๆ พิลาศ หลัง ภักตร ผ่าน พาศ
ประ ดุจ เขี่ยน

● พฒหัย ๆ เสถียร ดุจใบ โพเจี่ยน
ปภัศร์

◎ พฒหัย ๆ สมรรถ วิ่งณหว่าง ปัช
ฌินัม พร

◎ พฒรถ ๆ เคลื่อน คดอน ดุมกำ แปรก งอน
ปลัง กง

◎ พฒรถ ๆ ยยง ดุจไพ ชยัน ตทรง
อมรินทร์

◎ พฒรถ ๆ เทียม สิน ธพ จร ถิน
ตระ ไลไกล

๑ พลรถ ๆ ไสว งาม แจร่ม จุไร
รุจิเรข

๒ พลรถ ๆ เอนก ชุชพาย เวก
ก็งดน งาม

๓ พลรถ ๆ อร่าม แอร่ม กนก นาม
ภุชงคยง

๔ พลรถ ๆ รหง เศียรนาคเสดิก พง
พัง ภาน บน

๕ พลรถ ๆ ถกล ศิร นาค นาค นน
ทฤๅ ปาน

๖ พลรถ ๆ พิศาล สารถี ทยาน
ชนูง่า

๗ พลรถ ๆ วรา นาย ขี่กุม คธา
ธเรศ จโร

๘ พลรถ ๆ ปรโม นาย ขับ กุมโค
มะรำ รำ

๙ พลรถ ๆ หลาย ล่ำ เทียม หัย ดำ
ถเกิง กล

๑๐ ปาง สฤทธิ ชะบวน พลร คับ ก็ประทับ พลา หน
ยังภักตร พลา วร มณฑล ชนพิศม ก็เย็บ ยิน

๑๑ ล่ำคช ก็เคียง คณค เชน ทรชิก อลัง กิน
ข่าย มาศ กระพอง ปก ศีระ กรินทร์ ก็ระยับ ระย้า เยี่ย

๏ ภู่จามรี่ วรเสวตร ประ ทาบ กรรณ คฤๅ กันเจี่ย
เหมรัศน์ รตับ ระตะระ เตี่ย รวิกต วิกาญจนพรรณ
๏ ผ้าทิพย์ก็ทาบ คชขนอง วรบัก เปน เครื่อ วัต
ก้านดอก ก็คาบ บุตร อนัน ตรบัต ทุมาถย กาญจน์
๏ เพชร นิลก็ แนม ณมรกฎ กนก บุษ ปมาศ มาถย
ถายภาพ และเทพ พนม กาญ จนกร ก็อ่อน ระทวย
๏ ช้อย หัตถ์ ฉวัด กรก็หัก พเย็ย เยื่ยง จะนาด นวย
ดุจเทพย ณแมน อมร ชวย กรเชิด ประเทิด ฟอน
๏ เยื่ยม แย้ม และแฝง กักตร วิมต วรแมก พระ องค์ อร
แฝง ก้าน และเกี่ยว บวร กร ก็ถกต ถเกิง พราย
๏ หมอ ควาญ ก็กุม อังกุฎเงื้อต ชนัก ง่าประ งัน หงาย
ค้ำขอ ถออสุวรรณถาย และกูบ กาญ จนำ ไพ
๏ สาย รัด สพัก อุระ คเชน ทร หงษแกมไพร
ทุถทิม แถโท กุญชร ไพ จิตร ปถอก มณีกาญจน์
๏ สำสินขวัศฎร ไหย ก็ระ ดับ อลงการ
ดาร า ระ ยับ ภักตร ประ พาพ ประ ดุจดาว ณอำภร
๏ บัง เหียร และ ขลุม ภักตร สพัก แถะ เบาะ อานก็ สุนทร
นาย ขับ ก็กุมตุมรกร ขยับ ง่า เปน ถ้าเทง
๏ บ้าง กุม ธนูศร กำ สาบ บุตร ซาบ ก็ถายเถง
ยางชงฆ และ ยาพิศม์ เผถง แต่ถม ต้อง ก็ เดื่อนตาย
๏ บาง เหล่า ตุรงค์ ก็ประ วิช ชะ บวน เศอก สกรรจนาย
ถือ ทวน ขวัช ก็ รำกราย นย เหลือบ ชำเถืองแถ

◉ บาง เหล่า และ เง้า กร ก็ เงื้อ อัศว เรศ ก็ เหี้ยมแห
ยดนาย และ กราย ชุช แปร ภักตร แซง ประ สมเพลง
◎ บาง เหล่า ก็ กุม อสฤใส่ ฤหะ เกราะ ก็ เหมาะ เหมง
ขี่ขับ ดุรงค อดเวง ยวุธ หักก็ กวัดไกว
◉ ปวง เศอกพฤน ทร ดัษกร อื่น ก็ บเอื้อ บังอาจ ใจ
แต่นาย สถิตย ปฤษ ฎางคไห ยเดี่ยว อาจจะ รณพัน
◎ ล่ำ รถ ก็ เร็ยก ดุรงคเทียม หย ถ้วน ทุกสิ่งสรรพ์
แต่ รถ ละ รถ คือ วิช ยันต์ สุริเยศ ก็ ไป่ ปาน
◉ ปรา ถี่ ประ งอน ธวชัพา ยุห โบก สบัดพาน
ริวริว ระยับ สุริย กาต ดุจถิ่ว โพยม บน
◎ นาย ขับ ก็ กุมสุวรรณ แซ่ แดธนูวรำ ภณ
เหนี่ยว สาย ชำเลือง หลิ่ว จักษุก็ ยล ประ ทับ ถ้าส่งง่างาม
◎ บ่าง เสร็จ แดนาย พลก็ ตรวจ คณพลนุพล ตาม
หมู่ ถ้วน ชะ บวน พลวราม สฤทธิ พร้อม สกนธ์ พล
○ เบื้อง นั้น และ เสวกะ ก็ทูล ธุลีบาทยุคล
บัดเบื้อง บทินทร จุมพล สดับเปรม กระ เษม สันต์
๑๗ ◎ บ่าง รุ่ง อรุณเรือง แจร่มฟ้น โพยมบรร
เจิดแสงสุริยอัน รุจิตร ทั่ว ธราดล
◎ บางบี่นนรินทรนเรศ ถวัด เยศวรำพน
รุ่ง แสง พระ สุริยนต์ ผทมพื้น พระ เนตร พลัน
◉ บัด สรง พระภักตร เสร็จ เสด็จ ทรงเสวย สรร
พาโภช นาธัน อุตมรศ วโรชา

◎ เสร็จ สู่ ครร โภทก สุคนธ ทิพย์ ชโลมทา
แจะจันท สุคันธ สา หัศ กลิ่น ก็ กำจร
◎ เสร็จ ทรง สุพรรณเครื่อง วร ราช อลงกรณ์
นานาวราภรณ์ สลับสี่ มณีกาญจน์
◎ เสร็จทรง พระ แสงขรรค สุรา วุธว โรพาร
นวย นาด พระ กรปาน อมร จากสุเมฆาง
◎ เสร็จ ลั่ง สนมโถม สุร ราชกัลยางค์
เสร็จ จาก นิเวศน์ ปราง จรดเกย สุวรรณพลัน
◎ เสร็จ ทรงกุญชรชาติ คเชนทร เชือ เอรา วรรณ์
งางวง ก็ งาม ครัน กิรินีกนาบ แนม
◎ ล่าบี่ ไฉนนา ขนัด น่า ชวาแซม
โหม่ง ครุ่ม สนั่น แกม เสนาะ ศรับทกา หล
◎ ฝ่าย นาย ทเมิน วัน ก็นำเท่า คณา พล
มุ่ง หมู่ พนาสณฑ์ จร โดย มรรค คลา
๑๖ ◎ บัดนั้น นิกร โยธา ทวยหาญ โกลา
หล โห่ กร โหมโครมครื้น
◎ กุมหอก แหลนหลาวง้าวปืน ย่าง เหย่าหยุดยืน
ขยับเปน ถ้าน่าดู
● บางล่ำ สรรพ์ ปาง พบู หนวดเครา เมาชรู
สาตรา สอง กร กำรำ
● ดั้ง โล่โตมร ล่ำกำ ชราบสรรพนูนำ
น่าดาบ ก็รำกรีดกราย

◉ บาง ลำราก ระบี่ฉาย เชิดพอน กรกาย
ก็อ่อน ระ ทวย ทั้งทรง

◎ บางต่ำ คือ ต่ำดุรงค์ หมอ ขับ ขันยง
เหยาะ ย่าง พยดงด งาม

◎ บาง ตัว คืนเต้นฉาม ผลาม คำรญอุทาม
ทลึ่ง ทะ โลด ลำพอง

◉ นายขับ กุม ทวน ครั่ ทอง บ้างถือ สัตรุมอง
ก็ เมินชม้อย เมี่ยง เชิง

● บ้าง ถือ เขนทอง ถเกิง ฤทธิ ร้าย แรงเถลิง
ยัง ปฤษฎางค์ ดุรงค์

◎ ขี่ ขับควบ เข้าเทา ดง เรวรวดยวดยง
อย่างเหาะ ก็ปูนปานกัน

◉ ล่ำสาร สาร ทรงทรง ธรรม์ เฉก ไอยรา วรรณ์
ก็งาม ก็ เงื่อน เค้อนชม

● ทรง พระ ที่นั่ง คชคม คฤๅ เสวตร พลาย สม
สมรรถ ประมาคือ อินท์

◎ เสร็จ เนาว กูบกาญจน์ แกมจิน ดามณี แนมนิล
ช่อน พ รัตน เรี่ยบราย

◎ รอบ กูบ ขลิบ กาญจน์ แพรวพราย เครื่อง ทรง ทรงฉาย
ฉวีวาบวาววาว

๙๗

๏ พราย พราย พร้อย พร้อย พราว พราว พลดาด ดุจดาว
ประดับ ประดาดวงจันทร์

๑ ล่ำกรช เดินดอม กัน ร้อง ก้อง หฤาหรรษ์
เพียง พิ้น พนาทำลาย

๒ ขุน ชี่คอขับกรช พลาย ง่าขอรอราย
แลกุม จริ ร่อน รำ

๓ ขุน รถ ขับ แข่ง แซงลำ เนี่ยงก้องกงกำ
เสนาะ สนั่น บันฦๅ

๔ นาย รถ ถ้วนรถ ถ้วนมือ กุมแซ่แลถือ
ธนู ชำเลือง เด็ง พลาง

๕ โห่ ร้องก้อง แลว แนวทาง เพียง พ้าล่าภาง
เมฆิน ก็ เทือนทำลาย

๖ ล่างสิงห เสือซอนซอก กาย ห่อน ใกล้กล้ำ กลาย
ด้วย พวก นิกร โยธา

๗ วิหกหงษ โกญจ โมรา ต่างชวนคณาพา
โปฏกแลคู่ ครรไลย

๘ ล่ำ สัตว ทุกสัตว ตกใจ ตกพุ่มพุ้มไพร
เจียน ลาญตลึง ลืม คน

๙ กิ เลน นรสิงหลับ สน วิ่ง หนี เหนียม คน
ก็ เทาสถิตย เพิง ผา

๑๐ กินร จรลู่ คูหา พลัด เพื่อนลืมพา
กนิษฐ เชษฐ แนบเนาว

๑ จตุบาททวิบาท เบื้อน เทา หลบซอก ซ่อน เอา
ตัวหนึ่ ขนางห่างไกล

๒ ทัพทศ โยธา ไท กึกก้อง ทั่วไก
วลัวันส์นั่น ดำ เนียง

๓ ปางบิ่น ถวัลยา นค เรศ แรม เวียง
แดดาล กมล เมียง ณกุปกาญจน์ กุญชรไชย

๔ ลมหวนริ ณุหอม บุบผชาติ จรุงใจ
กลั้ว กลิ่น ตระ หลบไพร กลกลิ่น พระ ปราง นาง

๕ พระ เน่ง คนึงนึก คเนชมพระ โฉมพลาง
ชมพฤกษไพร กลาง วนเวศบวาย กรม

๖ ร่ำเร่งพยุหทัพ จรัลรีบทุราคม
พลาง เร่ง พระ เนตร ชม รุกข ชาติวลีวัน

๗ ดั้ง ภักตร บ่ง ชม วร ภักตร เพญจันทร์
ขึ้น กลิ่น สุคันธ สรรพ์ บกลกลิ่น สุคามาลย์

๘ พระ นึก คำนึงใน มนัศ แต่ ผู้ เดียว ดาล
บ่งภักตร ใดปาน จะ ปานภักตร พระ นุช นวล

๙ โอเวรุบุญฤๅ กรกรรมประ กอบชวน
ให้วันท เมิน จวน ประ จวบ จิตร ตรงตรู

๑๐ หาก พราน นิเทศทูล ยุบล เหตุ ถวงดู
คุ่ง เมื้อ มฤคยู ศิรเด็จ ดั่ง สัจจัง

๑๑ มาทูล กรณเที่ยง วนพราน จะ ปร มัง
ดิ่ง สรรพโภคัง จะ เสนอ สนอง คุณ

๏ ทั้งเรา ก็จักร่วม รศนาฏ อันโสม สุนทร์
เชิญสู่ ชนองกุญ ชรรถ จรศ เวียง
๏ แล้ว แอบ สอิ้นอาย หัตถบีด พระ โอฐ เอียง
ยิ้มยิ้ม ดไม เมียง นุชแมกณกูบกาญจน์
๏ เร่ง พล พหล ริ้น จร ในพระ หิมพานต์
ข้ามห้วยสู่ชรชาร ถดมารศทุราคมน์
๏ จวบ ดลอุบลสระ นลจวบฤๅ นาศรม
นานาทุมารมย์ ผลดอกศระ การงาม
๏ ก้านช่อ ก็ช้อยชด ชนดใบก็เบน ตาม
วัลลี่ ลดาซาม กำดัดเกี่ยว ประสานกัน
๏ กนชาย ชำนาญชน กรก่าย ทวัด ถัน
ตาง นาง สกนชพัน สใบตก ตลึง ชาย
๏ ชมหมู่ ทุมาวัด ลิยพันมากมาย
ดลแดนสโรดตาย พลดดอาศรมพลัน ๒๐
๑๖ ๏ ดลาย ๆ พล เคลื่อน ดอมกัน ดล สโรชอัน
เกษม กระสินธุพอง
๏ พระ พัก พระ ผ่อน พลกอง ทัพเสนานอง
สนุกนี้สนาน บันเทิง
๏ แสะ สาร ถ้วน ลำลำ เริง สำราญริม เชิง
ดิรา สโรช รวย ริน
๏ หึ่ง ๆ ผึ้ง ภู่ หวู่ บิน ร่อนรอบมุจลินท์
เกลือก รศ ดออง เรณู

๑ พายพัดระ บัดวู่ วู หวน หอบสคันธ ชู
รศ รื่น ภิรมย์ รมยา

๒ พัก ปวง นิ กร โยธา ประ ทับ แทบศิรา
สโรชสำราญ กระ มล

๓ ภุญชภักษ ผั้ก เง่าอุบล บ้าง ลง อาบชล
ชำระ กรัชกาย

๔ สินธุ เฉนี่ยร ฟูมฟาย เยน ใสบ่ง ทราย
ปารัง รบัด บัดศฤณ

๕ สังกาศ สรุชมุจลินท์ อมฤตยวาริน
อมร มา รัง สรรสรรค์

๖ จับ จอก หนู แหน อนันต์ สร่าย รุ่นพัน
ตบคิ่งเค่าต่อ ตระ การ

๗ เสนาโยธาทวยหาร เสพศุข สำราญ
สำ เริง กระ มล เปรม ปรี

๒๘ ๘ บัดสำ ๆ พล ทวยหารพาหน เสนาโยธี
ถ้วน สำ นฤทุกข เปนศุขศุขี ม้ารถ หัสดี
ผ่อน ภักษ สำ ราญ

๙ พาย โชย เฉื่อยฉิว หอบเรณุ ปลิว ปละ ปล่อย ลงธาร
น้ำใน มุจลินท์ รส กลิ่นหอมหวาน อาบ กินชื่น บาน
เสบยสบาย

● มิหมู่ มัศยา เค้าโคกโกกกา คุกคักกริม กราย
อ้าย ค้อง ชะโด เทโพสวาย คางเบื่อนบุ่ ลาย
พาคู่ ๆ เคียง

๑ โสงเสือสีเสียด เนื้อ อ่อนเดือยค กะรัง ว่ายเร็ยง
สนสร้อย สร้าซริว หาง กิ่วแอบ เอียง เงือ หมู่ หมอ เมียง
ปลาคืน คะเพียน

๒ กะแห หลาค หลค กทิง ปลากค กะดี่คาษ เคียร
ปลาช่อน สลิค ว่ายวิดแวงเวียน ริมรอบ ในเฉนียร
เพาแนบนาง ปลา

๓ กั้งกดอีคค คกดับกำพด ดังควาคโลมา
แขยง นางกง ตะพงดื้น หมา แก้มช้ำ เชื่อนหา
ฮุบ เหยื่อ ตามกัน

● กุ้งฝอย ก้าม กราม ตะเข็บ ว่ายตาม พวกกั้ง อนันต์
หม่ กรี ฮุบกิน แอบหินเหหัน ปลาว่าย ตามทัน
ภุญชเปนอาหาร

● ปลาหล่าง เหล่า ไช้ ภักษตินกินไคล ลอยว่าย หลังธาร
บ้างฮุบเรณุ ลอง ประ ทุมมาลย์ เสพแล้วสำราญ
กลับคืน วังวง

๔ ล่ำ สรรพนิกร ชาบกินชโลทร สำราญกระ มล
ชมหมู่ มัษยา ชมล่ำอุบล ชมสระ ชมชล
ชื่น ฉ่ำ สำราญ

๓๑ บัดนั้น นฤบดิน ทรบิ่นภฤดาธาร
พัก พล บริพาร สำนักนี้ผั้ง สโรบล
๓๒ ปาง เสร็จ เสด็จ สู่ สิวาศรม ตระ บัดดล
เมียงมอง ดไมยน ยุพราช กัลยัง
๓๓ ปางนั้น บรมดา บศองค์ สิสังข์
วรพรหมจริยัง สงบเงี่ยบมนินทรีย์
๓๔ กึก ก้อง ดเบง ศรับ ทพัน ภุกพนาดี
จึ่ง เยี่ยม บัญชรสี่ ส่ะ เงี่ย พระ โสตพั้ง
๓๕ ยลพลบริ พาร ดุรงค์ รถอเนกัง
รอบราย ณบ่ารัง เฉนี่ยรน่าศวาศรม
๓๖ บัดไท้ รดดอา ศรมบท ก็ปรานม
น้อม เศียร ศิโรดม อภิวาทเบญจางค์
๓๗ ถาม ถึ่ง ศุขา ทุกข มุนิน แจ้ง คดี่ พลาง
ตอบ ถาม สุนทร ทาง อภิธรรมไมตรี่
๓๘ ถวาย พร บพิตร ผู้ รรธรรมิกามี่
กิจ ใดแดจรดี่ สำนักนี้ อัคมาเนาว์
๓๙ ข้าแต่ มุนินธ ทรง ศิดคุณ อัน หวัง เอา
ศุข เพื่อ ผนวช เทา แดข้าม โอฆสงสาร
๔๐ ข้ามมานิ หวัง เพื่อ ประโยชน์ อย่าง โบราณการย์
สิบประเวณีนาน ดำรงราช บุริทร์
๔๑ ด้วย เปน กิเดสิก ชน กลั้ว ด้วย มณฑิด
ว่าย โอฆวารินทร์ รคน ด้วยกามกด

๏ ไป่ อาจ ข้ามห้วง สปะ ล่วงชลาวน
ล่ำราคกเลศปน อศุภทราก จิรังกาล
๏ ยังมาก ด้วย ความเมา อุมัคกมิ๎ดณะ สงสาร
จักหวัง นฤพาน ก็ บอาจ จะ ได้ ดล
๏ ขอ ผู้ เปน เจ้าจง กรุณ ข้า ด้วย การกด
ให้ สมสิเนหมน ทุระ เมื่อ ทุราศ มน์
๏ บัด เบื้องมุนินทร แจ้ง กิจ ในมโนรมย์
ท่าน ไท้ประ สาทสม สุรราช ดวง มาลย์
๏ แล้วสฤทธิ์ ประ สาท พร วร วัฒนาการ
ยก ดวง สุดามาลย์ อภิเศกสยุมพร
๏ สฤทธ์ ดวง ประ ทุมมะ วดีศรี อันสุนทร
เศกองค์ องคอร ถออ ภักตร ภักดิ์ ๆะ
๑๖ ๑ ปาง นั้น กระษัตร กระษัตรี รับพระ มุนี
ก็ น้อม ศิโรต บังคม
๏ พลาง ชวน พลาง ชื่น พลาง ชม พิศองค์ องค์ สม
เสมอ อมร รังสรรค์
๏ งามเกษงามกรงามกรรณ์ งามทนต์ งามถัน
งามภักตร คฤๅ ภักตร พรหม เมนท์
๑ งาม ชงฆ์ งามชานุกชาเยนทร์ งามบาท งาม เบน
งามเนตร งาม เนื้อเนื้อ นาง
๏ งามคม งามขำ งามคาง งามคอ งามบราง
งาม เปรียบ สุด เปรียบ ใคคิ์

๏ เว้น งาม เงื่อน งาม นิ้มมี จัก เปรียบ จักปรี
ดาดูก็ดูดู ปาน

๏ งาม เครื่อง งาม ครบเสร็จพสถาน งาม กาญจน์ ประการ
งาม กด ประกด กล่าว เกลา

๏ พระ ชมพระ ชวน นงเยาว น้อมศิโรเทา
บังคมมุนินทถินดา

๏ เสร็จ ชวน เสร็จ เชิญกัลยา เสร็จ จาก พระ อา
ศรม สู่ สำนัก พักพล

๏ สำพลเครื่ยม พล บัดดล บัดเสร็จ บัดพล
ก็ ขับ ก็ แข่ง บทจร ฯ

๑๔ ๏ เสร็จ พายุพา พิมลดวง ยักษเรศบังอรสมร
เถลิง ถวรา รัตนจร กรโอบ พโอนองค์

๏ สองกรตระ กรพิมลชม ประทุมเมศสุบรรยง
โอบอุ้มประคองนุช ผจง รศกลั้ว สุคันธางค์

๏ พระแย้ม แถเย้ายวน มธุระปลอบ ยุพเรศ ภิรมยางค์
แอบองค์ ถนอม ขนิฐพลาง กร ต้องประทุมมาลย์

๕๐

◎ อ้า แม่อย่า โศกเลย ณะพี่เชอญ อรสู่ นิเวศสถาน
เรียม จัก ถนอม พิมลทาร ยศยิ่ง ยุพาพงษ
◎ แล้ว เรียม จัก เศกอร สมร นุช ให้เปน เอกองค์
นานาคณาอร อนงค์ จะ มอบ ให้ บำ เรอรมย์
◎ แล้ว เจ้ากับพี่ก็ จะ เปนปี่น นคเรศเสวยสม
บัติ ครอง ประ คอง จิตร นิยม ยศสอง เกษมศรี
◎ ปางสาว สวรรค์ อรสดับ พจน ภูธ เรศตรี
พลาง น้อม ประ นตกร ชุดี พิลาปร่ำรำพรรณทูล
◎ ซึ่งมีกมลกรุณา คุณใดจะ ปานปูน
อ้า นุช นิวาง ชีวณ มูล ลิกคู่ พระ บาทาง
◎ แค่กริ่ง กมลมนัศ ด้วย บทไท้ จะ หม่นหมาง
เสนาคณา สุร สุรางค์ จะ แซ่ศรับทสำรวด
◎ ด้วยน้อง นิชาว อรัญเชื้อ วน เวศ บสมควร
เคียง คู่ยุคลบทสงวน อนึ่ง รูป พิกลการ
◎ ใครยล ก็มี แต่แสยง นยนแย้มสำรวลสาร
โอนนับรตรี ทิวทิวาร วร บาทจะ มัวมอม

● อ้าแม่บควร กมล คิด วจน กล่าว ช่างถ่อม ออม
โฉม แม่แด พี่นิคิดว่าจอม อับศรสรรคสกันธ์ องค

◎ ตรัสพลาง ก็กาง พระ กรโอบ ประ ทุมเมศบรรยง
นางบัด พระ หัตถ์ นย นง คข่อนค้อน ชอ้อน อาย

● พลาง เชิน สเท้นพลนิกร นุชผิน พระ ภักตร ผาย
ชม บ่า พนาวนอุบาย กลแก้ วนาง นาง

● พระ เอื้อน วโรง การตำรัส พจนปลอบ พระ นุชนาง
ถามพฤกษคณา สกุณพลาง ผลูมารศราวไพร

◎ อ้าแม่นินกอะไรนะนั่น กระ แสศรับท แจ่มใส
นาง ทูลชำเลือง บวร ไน ยชม้อยชม้าย เมิน

● รื่นรื่น ชชื่น สุคนธ โฉม บุบผชาติ ตระ หลบ เนิน
หยอก ยั่ว ยุพาพิมลเพลิน ชอ้อน ถาม พระ นุชนวล

◎ นาง อาย ก็จำจิตร สนอง วร วาทยย์มยวน
เออเออ กไรนินะ ช่าง กวน กระ ซิกซิบเคยยล

◎ อ้าแม่ แดเรียม นิ สิ บแจ้ง สกุณพฤกษ พนาสณฑ์
โฉมเนื่อง ชำนาญ วน อรญ แดวานแจ้งพอ เรียมฟัง

◎ หากดลบุรินทร แดไว้ ธุระพี่เปนพารัง
โฉม แม่จุ่งเจี่ย สุดลอยพัง บพักเตือนจะ เตือนชม
● อ้าพระบพักยุบลบอก นุชก็แจ้งมโนตม
ว่ารัฐยาวร อุดม บกันดาลฤาแดใด
◎ แต่น้อง นี้สุดแสวง ผลพฤกษ กลางไพร
ไม้มากก็มากสัจแต่ ใบ ผลดอกกันดาลตา
◎ กล่าวตรง ก็ เกรง จิตร ประจักษ แดจึ่งสู้ แสวงหา
ทนยากลำบาก จรทุรา วนรมส์ถานเนาว
◎ อ้าแม่อย่าพักสุนทรเยาะ ยุบลเย้ยเปนเงื่อนเงา
ใช่ บาปนิบุญทวยเรา สิเนหส์อง ประสบกัน
◎ จึ่งลดฤแลกมลพี่ พเอินพี่นี้ทราบขวัญ
เนตร น้อง ก็ปอง จิตรกระสันต์ จะร่วม สู่ พระ เมรุเดี่ยว
◎ อ้าเจ้าจุ่งฟัง วจน พี่ แลพี่แจ้ง แต่จริง เจี่ยว
เมินภัลตร ใยเล่านะ จง เหลี่ยว ชำเลือง น่อยอย่าแหนงคำ
◎ เสร็จ โลมยุพาพิมลเหนือ รถมาศปรัมลำ
เก็งกลด กลกร ธลำ ผัศกาย พระ กายนาง

◎ เร่งริบพลารถจรัญ ก็ เร่งรัญอัศวรางค์
ล่วง หมู่ พนาถมคาง ก็ ลุร่วม บูริตถ
๑๖ กษณนั้น วรราชจุมพล นำนาฏนฤมล
ก็สู่ นิเวศวังใน
◎ จวบค่ำ ย่ำอรุโณไทย เจิด แสงไฟไพ
จิตรแจ่มกระ จ่าง ปราง ทอง
◎ ถ้วน เหล่า สาวสรรค์ นันตนอง เคียง เคียงเรียงรอง
ฉลอง เฉลิม กามกล
◎ บัดนั้นปีนภพมณฑล เสร็จ เนาว ราชมณ
ฑิรที่พย์ รัตน รูจี
◎ โฉมโฉม ประ ทุมวดี เหนือ แท่นมณี
แกมกาญจนา เพริดพราย
◎ พิสุตร กำบังระบาย ถ้วนถายเหมราย
รูปภาพ แถเครือ วัลพัน
◎ บ้องบีด แท่นแก้วแพรว พรรณ สร้อยนพะเนื้อสุวรรณ
คือ ถาย วิสุตร กำบัง

● ปางพระ โฉมโฉม ยุพยัง ใน ม่าน มาศ บัง
ดระโบม ประ โลม ลำราญ

◎ เสร็จ แนบพนิดา กร กุมประ ทุมมาลย์
เหนื่อ แท่น กนกกาญจน์ ชก็ แย้ม ศศิปริ์ดิ์

◎ อ้าโฉมอรเฉลิม เกศศโลกย ชาตรี่
ใครได้ ทฤษดี่ ก็ลืมแล ดวัน จันทร์

◎ โฉม แม่นี้ควรบี่น มกุฎินาฏณไอย สวรรย
อย่า แม่ อย่า ควรศัลย สอิ้นรักพนาลี่

◎ เชอญ แม่ ภิรมย ศุข สวัสดิ ในบุรี่ศรี่
ควร เจ้า เปนคู่ ชี่ พิศร ร่วม ณเรี่ยมรา

◎ ตรัสพลาง พระ หัตถ์ โชย กชิดเชนณุกา
จุมพิศร ปราง ปรา กรลูบ พระ ปฤษฎางค์

◎ ช้อยกร ดระ กองชม นุชนาฏขนาง หมาง
ตรัส ตอบสุนทร พลาง นะขะหยิก พระ กรรัน

◎ อ้า พระ อย่า ด่ว น โดย จิดร ร่วม เมื่ๆยามศัลย์
ใช่ ว่าดวันจันทร์ จะ ลับโลกย เสี่ยเดี่ยว ดาย

◎ อ้า แม่ ไฉนกล่าว มธุร ถ้อย ก็คมคาย
บาดจิตร จำงื่อกาย ก็สุดยาจะยายำ

◎ ฤๅ แม่จะ ต้อ ดอม จิตร ได้จะ ได้ กำ
หนดใส่ กมลจำ วจนไว้เมื่อ มรณ์

◎ อ้า พระ แลใช่ ข้า จะฝ่าราโชง การรอน
ไมตรี กริยทอน ดุจ นั้นก็ไม่มี

● แต่ ตรึกกมลเกรง จิตร ด้วย นาง สาวศรี
จักกล่าว วจีที กลเย้ย แสยงใจ

◎ อ้าแม่ บควรคิด กิตินี้ก็ แจ้งใน
ใจใคร จะชวนใคร ครหา ก็ไม่มี

● ยศแม่นี่ยิ่ง บี่น สนม นาฏกัลยานี่
จุมพิตร ปราง ศรี สุดาแดถ่าดัดดอง

◎ ช้อย เนตร ค้อน คม ภิรมยรศดออ ององ
ลูด รศปราง ทอง กรกุมประ ทุมชม

◎ ชงฆชาณุกา เกี่ยว กลเดียวกะพิมพ์กลม
เนียรแนบอุรารมย์ รติรศ สำเริงราญ

๏ กายกองดก็คึกกล ดดาโจบ ทุมามาดย์
มึด มัวช มัวปาน ชรอึ้งชรอุ่มพน

๏ คชสาร ประสานกุญ ชรส่าย สดนธ์รณ
แท่นแก้ว แดปรางมณ ฑิรเคลื่อนกเทื้อนพราย

๏ ยื่อ ๆ พยุโยก ทุมาโบกตระบัดปลาย
โฉมนางสมุทกราย กรบิ่มวิเชียรชู

๏ ธสูรินทร กุมโดห ชวานชว้างพธูตรู
ถีบเท้า กระทืบสู เมรุเพียงทลายพัง

๏ สาครคกระฉ่อน คลื่น ดดอกผืนกระเครงชดัง
โครมครั่นสนั่นดัง พิรุณโรยดองชด

๏ นานาผกา แย้ม สยายกลิบผโกมด
ภุมรินทรก็ชอกชน ซแซกไซ้สุมามาดย

● ผจงรศเกสรดื่ม ก็เชาชื่มรศาสานต์
เกลือกกลิ่นสุมามาดย ก็โรยร่วงเรณูนวด ฯะ

๒๙ ๏ สองสม สมสวาดิ สับ สับ สัง วาศ ดหวย ๆ หวน
ชื่นชม ๆ นุช สั่นสุด ๆ กระบวน ยิ้มแย้ม ๆ ยวน
ยวนยิปรีดา

๑๕ ปางดื่ม ๆ ทุกข์ สุขยิ่ง ๆ สุข ภิรมย์รมยา
ไหล หลา ๆ รส รสรัก ๆ หา โดเปรียบ ๆ ปรา
กฏ จักษ์จักปาน

๑๖ ดื่มสาว สาว ฉัน ดื่มสนม กำนัล ดื่มราช ราชถาน
ดื่มปราง ๆ มาศ ปรา สาท ศฤงฆาร ดั่งเสวย พิมาน
อมร สวรรยา

๑๗ ปางนั้น บิ่น นาฏ นาถา สมสุข ด้วยชา
เยนทรยุพยอด กาม กล

๑๘ สฤดิ สำราญ กมล เหนื่อ แท่น ดำกล
กระสันทว เกษม เปรมปรีดิ์

๑๙ รวยริน กลิ่น กาย เทพี กลั้ว กลิ่น ภูมี
ขจบ ขจร รวย รวย

๒๐ ริ้ม ๆ ชื่น ๆ ชวย ๆ ริน ๆ กลิ่น มวย
โมพิศพนิดา ศรู

๒๑ สอง สานดิประ สาน พบู ราชา พธู
พิโร ภิรมย กาม กวน

● ชายา พิรา กต บวน พระ ยิ้ม แย้ม ยวน

ปะ เต้า ประ โดม เปรมปรีดิ์

๑๔ ● เสร จ ปลอบ ยุพินทร ประโลม วร อรรคเทพิ์

เหนื่อ แท่น วรา รัตนรู จี ประ ไพย ผ่อง มณ เฑียรทอง

◎ สม ศุข สมอร สิเนห์ สม นุช ลำ ยอง

สม บุญ สม สวัสดิ นอง ศิริ สมม ไหย สุรย์

● สม โภค สม บวร ยศ แล สม บัติ ไพบูลย์

สม ศักดิ สม อร ประ ยูร แล สม พันธุ วงษ พงษ์

● เช้า ค่ำ แล ย่ำ ทิวทิ วาร ก็ แล่น สาร ส่ำ องค์

นารี ฉวี วิมล ทรง ดุจ ดาว สุรางค์ นาง

● บันโดม บระโคม ศับท์ถวาย ลำ เนียง แซ่ สนั่น ปราง

กาหล แลศับท์ดุริยาง ค ดนตรี จะ เรียง รมย์

● หลาย มาศ ก็ หลาย พรรษ ทิวา ศิริ ศุข เกษม สม

พร้อม เพรียง สะพรั่ง พล อุดม ทุรา สรรพ ปวง ไภย

◎ ล่ำ เหล่า ประ ชาชน นิกร ก็ ซ้อง สาธุ อวยไชย

ช่วย เพิ่ม สวัสดิ์ สบ สมัย ไกษย ทุกข สโมสร

๑๖ ปาง ประ ทุม วดี องค์ อร ทรง ครรโภธร
ก็ ถ้วน กำหนด ทศ มาศ

๑ นาง ประ สูตร โอรส ราช คือ ชายโส ภาศ
ประไพ พระ ภักตร เพี่ยง จันทร์

๒ แสน สำ สนม กำนัล ถ้วน ทั่ว ปราง จันทน์
สอดอน สอดั้ง พรั่ง พรู

๓ สรรเสริญโสม บุญ ดนู บ้าง ทอด กรชู
ถวาย บัง คม เคี่ยม คัด

๔ เชิญ องค์ราโชรส พลัน สู่ ขัน สุพรรณ์
สรง กาย พระ กาย กุมาร

๕ ชื่น ฉม สุคนธ์ ชล ธาร อบ อวน ยวน ฆาน
ตระ หลบ ตระ เต้า เสาวคนธ์

๖ บัด นั้น นัก สนม ไพ มล นำ ข่าว สาร ลด
ทูล แด่ ภูเบศร บัดใจ

๗ ท้าว ทรง สดับ สาร ไกษย ปราโมทย ฤไทย ไท้
ก็ มิ มโน รัง รัก

● จึง เสด็จ สู่ สำ นักนี้ ตำ แหน่ง นง ลักษณ
ก็ ฉุยัง ห้อง ทอง พราย

● ยล องค์ บี เยาว รส ชาย ผิว ภักตร พรรณ ราย
สำอาง พระ องค์ สม พงษ์

● จึง เอื้อน วโรง การ ทรง ทาน นาม คือ องค์
มหา ปทุม กุมาร

● บัด นั้น อุบัติ บัน ดาล เกิด องค์ กุมาร
ก็ อัศ จรรย์ จินตจน

● ประ มาณ มาก นับ หลาย ชน ห้า ร้อย หย่อน คน
อุบัติ โดย กุมาร

● แต่ องค์ อรรค เรศร์ นง พาล ประ สูตร กุมาร
คาบ เดียว แต่ เอา รส ราช

● นอก นั้น ลัง เลท ชะชาติ เกิด เพื่อ บุญ นารถ
สม สร้าง แต่ ปาง ก่อน กาล

● เช้า ดอก แล ดอก ปทุม มาลย์ ถวาย แด่ ทรง ฌาณ
คือ องค์ ปัจ เจก พุทธางค์

๏ เดชา นิสงษ์ บุญ นาง อธิษฐาน ปาง
ก่อน เกิด ประเสริฐสม ทรง

๏ ปาง นั้น พระ องค์ ยล องค์ เอา รส สุริยพงษ์
อุดม ด้วย เดช บุญญา

๏ แสน สุข เกษม เปรม ปรา โมชใน บุศรา
สิเนห คือ หไทยางค์

๑๕ ๏ ปาง นั้น นรินทร บดี ก็ จัด สรรพ สกรรจ์ นาง
ห้า ร้อย ดรุณ บวร างค์ ถนอม กล่อม บำเรอรมย์

๏ อุ้ม แอบ แด แนบ กรช กาย กร กุม ประทุม ชม
บ้าง ร้อง จะ เรียง ศัพท์ รงม ประสาน เสียง เสนาะ นวล

๏ ร้อง รับ รเรื่อย บท ดเบง กระ แส ศรัพท สนั่น ครวญ
ทราบโสตร ก็ เสียว สกนธ์ ควร จะ สดับ สุนทร กลอน

๏ นานา คณา สุรสุรางค์ ประไพ ภักตร คือ อัปสร
บ้าง อวย สวัสดิ์ วร พร แด กล่อม กล่าว ให้ เสาวน์

๏ อ้า พ่อ จง นิทร เหนื่อ พระ อู่ รัตน รูจี
อย่า อ้อน พระ ชน นี จง ฟัง กล่อม เสนาะ กลอน

◎ จงราช บี่เยาว รศไท้ จิเบศร
ปก เกล้า ประ ชา กร ภิรศรี สวัสดิ์

◎ อ้า พ่อ จง เปน บี่น นคเรศ บุรี ศรี
พ้า หล้า แด ชา ตรี ก็ จะ เกรง พระยศ ส่ยอน

● อนึ่ง สรรพ ทุจริต อริร้าย กระ ลำภร
ทราบ ข่าว ชุลี กร อภิวันทนัง เนื่อง

◎ อ้า พ่อ จง สม คู่ ยุคล มิ่ง เฉลิม เมือง
ผ่อง ภักตร ประ เทือง ศิริ ล้ำ สนมใน

● ขอ จง เสวย สวัส ดิ สม บัติ ณกรุง ไกร
ทั่ว หล้า จะ ฦๅ ไชย วร เดช เดชา

◎ ขวัญ เอย จง มา คู่ วร ราช กุมา รา
อย่า หลง คณา ทา ริย ใน ธราดล

◎ ขวัญเอย จง มา ชม กนก ปราง ค ดำ กล
เรื่องโรจ ณเวหน ดุจ ห้อย พโยม มาน

● ขวัญเอย จง ฟัง กล่อม บท กลอน เสนาะ สาร
เรียบ เทียบ วจ นานต์ ดุจ นาง อมร แมน

๏ ขวัญ เอย อย่า เนาวโน หิม เวศ ดง แดน
จง เนาว พระ แท่น แสน ศิริ อาศน์ อันโอพาร์
๏ ขอ เดช พระ องค์ เอา รส ราช กระ ษัตรา
จง ทรง พระ ชน มา ยุยืน ให้ ยิ่ง ยง
๏ อนึ่ง หฤไทย ไท้ จะ มี ราช ประ สงค์
สิ่ง ใด ก็ เร่ง จง สฤดิ สม ภิรม ยา
๏ วร เดช อดุลย วร คุณ ปรมา
วร ยศ จง ปรา กฏ เกียรติ วรไกร
๏ วร ฤทธิ ดรงค์ วร องค ดไนย
วร ภักดร ประไพ วร ผิว ก็ ประภา
๏ วรศุข สโม สร โภค วรา
สุสุรางค ยุพา อภิสุนทร พรรณ
๏ ธุระ ทั่ว นคเรศ ธุระ เขตร กร อัญ
ชวลิศ อนันต์ ศิริ น้อม สวิรา
๏ ประโทษ ก็ ไกษย ปรไภยัตมา
ธุระ ทุกข ทุรา ศิริ สุข เกษม สานต์

๑ สมยา ถฤก แถลง วจ นรรถ อัน นาน
แต่โดย อดีต กาล จิร พุทธ วาที
๒ แสดง สัก ราช ล่วง สอง พัน จาตุ สตมี
เศศ ยี่ สิบ สี่ ปี มเสง ศุกร วาร วัน
อาสยุช มาศ แรม ฉติถิ ก็ เสร็จ สรรพ
วสาน หฤ ดู บัน ตุจบ เคา รพย์ สาร
ผด ข้า แสดง กถาว อดีตโดย ขนุมาน
จง สฤษดิ วร ญาณ ดุจ ดั่ง มโน ปอง
แม้ยัง บ สำเร็จ นฤพาน อัน สม พอง
ยัง เที่ยว สถิตย์ คลอง กิเลศโลกย โลกีย์
ขอ จง ศิริ สวัสดิ วร ศุข เกษม ศรี
ไภย ทุกขโรคี จง ทุเรศ ทุราคตา

รายงานประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๑๑๙

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวัน ๒๙ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ สมาชิกได้มายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๗๒ ท่าน ได้ถึงชื่อ ๕๒ ครั้ง หนังสือที่ได้ให้ยืมไปคือ หนังสือไทย ๘๒ เล่ม ๕๐ เรื่อง หนังสือต่างประเทศ ๑๖ เล่ม ๙ เรื่อง

ขายวชิรญาณ ๑๒ เล่ม เงิน ๑๒ บาท

ขายบาญชี หนังสือไทย ๑ เล่ม เงิน ๑ บาท

รวม ๒ รายเงิน ๑๓ บาท

สมาชิกส่ง เงิน บำรุง

สามัญ สมาชิก ฝ่าย น่า

พระเจ้า น้อง ยาเธอ	กรม หมื่น ทิวากรวงษ์ ประวัติ	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕ บาท
,,	กรม หมื่น พรหม วรานุรักษ์	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
พระ ยาราช วรา นุกูล	(อ่วม)	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,

สามัญ สมา ชิก ฝ่าย ใน

พระเจ้าพี่นาง เธอ	พระ องค์ เจ้า โส มาวดี	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕ บาท
พระเจ้าน้องนางเธอ	พระ องค์ เจ้า ภักดร พิมล พรรณ	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า อรุณ วดี	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระองค์ เจ้า อรไทย เทพกัญญา	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า นง คราญ อุดมดี	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า บุษ บัน บัว ผัน	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า แข ไข ดวง	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า นภา พร ประ ภา	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,
,,	พระ องค์ เจ้า ประ พาพัรศมี	,,	๒๐	,,	๑๕ ,,

พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้าพวงสร้อยสอาง ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

,, พระองค์เจ้ากนกวรรณเดชา ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าประสานศรีใส ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าประดิษฐาสามี ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้ากาญจนากร ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้านารีรัตนา ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าวาณีรัตนกัญญา ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าประภัศร ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าศรีนาคสวาดิ ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

ภาคินี่สมาชิก

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

,, เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าศรีวิไลยลักษณ ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าสุวภักตรวิไลย์พรรณ ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

,, พระองค์เจ้าอัจฉรพรรณีรัชกัญญา ,, ๒๐ ,, ๑๕ ,,

พระเจ้าลูกเธอ	พระ องค์ เจ้า วร ลักษณา วดี	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕	บาท
”	พระ องค์ เจ้า จุธา รัตน ราช กุมารี	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า ศศิ พงษ ประไพ	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า พิศ มัย พิมล สัตย์	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า อร พิณทุ เพ็ญภาค	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า ประเวศวร สมัย	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า บิเอตริสภัทรา ยุวดี	”	๒๐	”	๑๕	”
”	พระ องค์ เจ้า เจริญ ศรี ชนมายุ	”	๒๐	”	๑๕	”
พระอรรคชายาเธอ	พระองค์ เจ้าอุบลรัตนนารีนาค	”	๒๐	”	๑๕	”
พระเจ้าบรมวงษเธอ	พระ องค์ เจ้า แม้น เฉียน	”	๒๐	”	๑๕	”
เจ้า คุณ คดี		”	๒๐	”	๑๕	”
เจ้า จอม มาร ดา	ทิพ เกสร	”	๒๐	”	๑๕	”
”	แช่ม	”	๒๐	”	๑๕	”
”	จันทร	”	๒๐	”	๑๕	”
”	วงษ	”	๒๐	”	๑๕	”

เจ้าจอมมารดา	ทับ ทิม	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕	บาท
หม่อม เจ้า หญิง แฉ่ง		,,	๒๐	,,	๑๕	,,
หม่อมใหญ่		,,	๒๐	,,	๑๕	,,

ภาคี่สมาชิก

พระเจ้าลูกยาเธอ	พระ องค์ เจ้า เพ็ญ พัฒน พงษ	ปีที่	๒๐	เงิน	๑๕	บาท
,,	พระ องค์ เจ้า ดิถก นพ รัตน	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
,,	พระ องค์ เจ้า วุฒิไชยเฉลิม ดาภ	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ วรวงษ เธอ	พระ องค์ เจ้า วชิรี วงษ	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา ศรี สร ราช ภักดี	(เดช)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา อิศร พันธ์ โศภณ	(ม,ว, หนู)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา ธรรม สาร นิติ	(แดง)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา พิพิธ โภคัย สวรรย์	(เชฐ)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา จ่า แสน บดี	(ไทย)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา สโมสร สรรพ การ	(ทัต)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ยา เพ็ช รัตน	(โมรา)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,

พระ ยา ธรรม สาร วิทย์	(ฤกษ)	บี ที่	๒๐	เงิน	๑๕	บาท
พระ ยา อนุชิต ชาญ ไชย	(สาย)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ หฤทัย	(บัว)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ราญ รอน อริราช	(เพิ่ม)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ราช ชนพิทักษ	(คิด)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
พระ ศรี ทิพโภชน์	(ใหญ่)	,,	๒๐	,,	๑๕	,,
มิส เตอร์ เยดับ ลยู แฮนดริก		,,	๒๐	,,	๑๕	,,
มิส เตอร์ เฮนรี่ เบา เวอร์		,,	๒๐	,,	๑๔	,,
นาย ฉิม มหาด เด็ก		,,	๒๐	,,	๑๕	,,

ส่ง บี เก่า บี ใหม่

พระ ยา นนท บุรี	(ดัด)	บี ที่	๑๕	เงิน	๒๐	บาท
,,		,,	๑๖	,,	๒๐	,,
,,		,,	๑๗	,,	๒๐	,,
,,		,,	๑๗	,,	๑๕	,,
,,		,,	๑๙	,,	๑๕	,,

พระยานนทบุรี ปีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

รวม ๖ ปี เงิน ๑๐๕ บาท

พระยาจรูญราชโภคกร (กอซิมเต็ก) ปีที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

" ๒๐ " ๑๕ "

รวม ๒ ปี เงิน ๓๐ บาท

ขุนรจิตรวรรณวิมล (ห้าว) ปีที่ ๑๗ เงิน ๒๐ บาท

รวม ๑ ปี เงิน ๒๐ บาท

ประทานเงินบำรุงพิเศษ

พระเจ้าถูกเธอ พระองค์เจ้าศศิพงษประไพ เงิน ๑๕ บาท

รวม ๖๗ ท่าน เงิน ๑๑๓๐ บาท

บาน แพนก

อิเหนา คำ ฉันท์	น่า ๑๒๗
ดุษดี สัง เวย กถา ขม กถอง วินิจ ฉัย เพรี	น่า ๑๒๗
ราย งาน ประ จำ เดือน	น่า ๑๗๕
แจ้ง ความ	น่า ๑๗๗

กรรมสัมปาทิก สภา มี ที่ ๒๑ รวบ รวม สง พิมพ์

พิมพ์ วัน ที่ ๑๐ พฤษภาคม ร.ศ.๑๒๐

ตำแหน่ง

กรรมสัมปาทิกบีที่ ๒๑

สภานายก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร
อุปนายก	พระเจ้าพี่นางเธอ	พระองค์เจ้าโสมาวดี
เลขาธิการ		หลวงสรรพการหิรัญกิจ
เหรัญญิก	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนสมมตอมรพันธุ์
สาราณียกร		หม่อมเจ้าพร้อม
บรรณารักษ์		หลวงพินิจวิเทศภัณฑ์
ปฏิคม	พระเจ้าน้องยาเธอ	กรมขุนพิทยลาภพฤฒิยากร
ผู้ช่วยเหรัญญิก		หม่อมเจ้ากรรณเจียก
ผู้ช่วยสาราณียกร		จมื่นราชภัณฑารักษ์
ผู้ช่วยบรรณารักษ์		พระปฏิการบรรณสาร
ผู้ช่วยปฏิคม		หลวงอภัยพิทักษ์

เรื่อง อิเหนา คำ ฉันท์

๓๓ ◎ ปาง นั้น บรมวง
อุ้มองค์ วนิดา
◎ ชูชื่นภิรมย เชย
สำผัส ตระ มดกรม
◎ รีบ รถ ทุรัศพาง
จิ่งมี มธุรศ่า
◎ อ้าแม่ นิคื่อ พี่
กรรแสง บ ใช่ อง
◎ ภักตร ผ่อง จะ นองชล
อ้าแม่ อย่า แคดนกถัว
◎ ปางนั้น สุดาสดับ
จิตร แจ้ง เชษฐาเทียม
○ แสนโศก กระศัลย ซ้ำ
หยิก ข่วน บ ได้ ออม
◎ เชษฐา ถนอม โอบ
ยุพเวศรร ผดักเอา
ษอสัญแดหวา
กร ตระ กอง ตระ การชม
ดุจ เสวย สมบัติพรหม
เสน่ห์ น้อม ฤดีมา
จร ร่วม พนา ทวา
พจนเพื่อ แสดงองค์
บ มิควร จะ โศก ทรง
ตระ ตูมาต้องตัว
วิมล โฉมจะ หม่นมัว
สละ ทุกข์ ประ เทือง เรียม
สุร ศัปทยิ่งเกรียม
จร กามา ถอบ ปถอม
ปะ ทะ แค้น คนึงตรอม
กด จะ ทรุด ถงจากเพลา
อร องค์ ยุพเยาว์
นช หยิก บ หย่อน กัน

◎ ขษณ นั้นจึ่ง บาหยัน กร นตชุดี่คัด
ศรวด พลาง ก็ อำนัน ดูร พ่อ กระ ทำแปลง
◎ ข้า หวัง ระตุดอบ บ มิแจ้ง คดี่ แสดง
ใด พ่อมา ปลอม แปลง ประ โลม ลักณะ นี้ไย
◎ อ้า ดูร บาหยัน ก็ จะ ควร สงไสย ไฉน
กิจนี้ ก็ โดย ใน มดี่ หวิ่ ธ ปฏิญาณ
◎ รับ รัก บ สมรัก ศละ ภักตร์ ประ จวบการ
แม้ว การ บ คิดพาด ก็ จะ ม้วยไมตรี ตาย
◎ อ้าพ่อ กระ ทำโดย ชนนี่ ธ กล่าว กลาย
จะ สมจะ สู่ สาย สมร ใด บ ตรงตรู
◎ กลับ ศับท กลับ เพท กิจนี้ บ แจ้งตู
หวาด จิตร สดุ้งดู ดุจชีพ ตายดาญ
● อ้า อร บาหยัน พจน พร้อง เสนาะ สาร
แม้ว การ จิรัง การ แถฤๅ เจ้าจะ โดยเรา
◎ ผิว ปลอม ที่ ตอมรัก สิ่ บ เริ่ม สดวกเดา
หากตก ถึ่ง กรเรา แถ จึ่งแสร้ง ประ ดิพา
◎ อนึ่ง สาม ก็ตั้ง สัต ยวิดิศ มาหรา
เฉภาะ ภักตร พระ ปฏิมา กร สัตย์ ยังสมฤๅ
◎ อ้าพ่อ บ ควร ขึ้ง อุระ ข้า ดั่งเพลิงฮึ่อ
รัก สัจ ก็ สุดมือ ที่ จะ มอบ เสน่ห์ มา
◎ ทดเดือนมิ เคมถ้อย ม ดิหวิ่ ก็สุดอา
รมณ์ รัก พนิดา บ มิหวังระ ตูครอง

๏ สรวมชีพ ตั้งสัจ เดชะ เทพ สมพอง
ช่วย ให้พระ นุช สนอง เสน่ห์ พ่อ พี่ยินดี
๏ พระ แย้ม ภิรมย์ เย้ือน พจน์ ตอบ นางสาวศรี
เพื่อ พี่นิ ภักดิ์ ฤ จิ่งเทว พาครอง
๏ ดำรัส พลางก็ เร่ง รัน อัศว ราช รถทอง
แสงจันทร เรือง รอง แอร่ม ภักตร ยุพา
๏ จุมพิตตระ โบมโลม วร ราชกานดา
อ้าแม่ อย่า โศกา กร ทรับ สุชล พลาง
๏ สำเนียง สกุณร้อง เสนาะ ก้อง สนั่น กลาง
ดง จวน จะ รุ่ง ราง ก็ดุร่วม มรคา
๏ หยุด รถกระ ชิบสั่ง ระ เด่น สังค มารดา
เจ้าพี่ สถิตย์ พลา สุวรรณ เถิด อย่าคัดได
๏ ไตร ตรา ตระเวนดู ผดุมารค ณะ กรุงไกร
แม้ พะอรินทร์ ไภย์ ยุบล แจ้งแก่พี่ยา
๏ สั่ง เสร็จ ตระ กององค์ วร นุชบุษบา
เถลิงหลัง อาชา คลา วนะเวศ วเนจร
๏ พอ ลด คูหามาศ สุริย ภาษยุคุนธร
พระ ก็ อุ้มพ ธูสมร จรด แท่น สุวรรณวาง
๏ เสร็จ แนบยุพา อร ตระ กอง กร ลูบ พระปฤษฎางค์
แก้ว พี่ อย่า โศก เลยณะ จงวาง จิตร ไว้ ณะ เรี่ยมรา
๏ ความพี่ สวาศ สมร เสมอ วชิร เนตร ชี้วา
แม้ เรี่ยม บ สมสุระ สุดา ก็จะ ทำแบ หลาญ

◎ ซึ่ง พี่แดผิดบุรพโทษ
รอย เวรุ ตามจร มาดาล
◎ เรียมนี้ บ หวัง สวาศอื่น
เรียมจะ ถนอมพระ นุช เปน
◎ แท้ สัตยา กร เฉภาะ
อ้า แม่ อย่าชนางว่าพี่จะถี่
◎ อ้า แม่ อย่า ชบ ภักตร พิดาป
แสง จักษุปานนิลวัตถา
◎ ดวงภักตร ผ่อง ประดุจ จันทร
ควร ฤๅจะ เศร้า ศิริดังกล
◎ เงย ภักตร ขึ้นเถอะ ณะจะ แจ้ง
เดิมองค์ บรม ชนกา
◎ หมันหยา นคร บวรศพ
เสร็จ พี่จะ ลาจระ บันเทิง
◎ สวาศ พี่แดพี่ ก็ประ ฏิพัท
รักร่วมธิดาจิตร ดำพอง
◎ ฝ่าย องค์ พระ บิตุร ธิราช
โทษ พี่ นิ ผิด สหัส ปาง
◎ แม้ มิตร มิ ดล สัก พัน
สุริย์ วงษ์ อสัญ ธรรม เนี่ยม
◎ อ้า แม่ อย่า โศก แด ณสอื้น
แหนง ใด ถ้ทวน กิจ ปทัง
วร นุช นุญญาการ
จิตร โมหะ ลำเค็ญ
เลยนะ แม่ อย่าขุ่นเข็ญ
มกุฎิ เกล้า กระ ษัตริย์
สุร เทพคีรี
นค เรศร หมัน ยา
ไนยนะ อาบ พุธารา
ก็ จะ หมอง จะ มัวมน
ทร แจ่ม พ โยมบน
อสุรินทรุป ลาห์
กิตย โดยแค่สัตยา
ดำรัส ใช้ ประ ชุมเพลิง
อยกื่อัน ดำเกิง
กมลท้าว ทั้งสองปอง
ธ กำ หนัด เสน่ห์ สนอง
ขณะ รุ่นพิรมย์ นาง
พระ ชนนีพี่จึ่ง ขนาง
นุช ให้ อภัย เรียม
ก็ จะ ถนอมบ ให้เทียม
วรพจน สัจ จัง
อุระ พี่ นี้ จะเพี่ยง พัง
ทุกข์ ให้ บัน เทา ความ

◎ แม้เจ้า จะ นิ่ง นิวรณ์ โศก บ มิ พร้อง คะ ดึงาม
เรียม ฤๅ จะ พาอร นงค์ราม จร กรุง อย่า ส่ง กา
◎ ปาง นั้น พระ เยาว ชา เยน ทร สดับ พระ เชษฐา
พลาง ผ่าย สุ ชล ปธารา พิ ลาป เยื้อง คะ ดี พลาง
◎ โอ้ โอ่ จะ คง ชีพิตร เนา นิก็ หนัก ภุดาปาง
เกิด กอบ ประ ยุรเทวชนาง เส่น่ห์ชอบชีวาวาย
◎ โอ้ โอ่ อุระ อาศม จะ ม้วย ชนม ด้าว ณ ดงดาย
บิตุร ราช มาตร จะ หมาย บ ยลดูก จะ ลาญแล
● ท้าว พร่ำ ผดุง ก็ บ ได้ แทน วร คุณ ช กลับแปร
โทษ ให้ พระ องค ทุกข แด ดุจ นี้ ก็ ไป่ควร
◎ ร่ำ พลาง ก็ทุ่ม อุระ ส่อื้น ปริ เทวะ กำศรวญ
คุม เคียด พระ ภูธร ก็ ทรวน สยบ มุข โศกี
◎ อ้าอ่า พระ ดวง อร ยิหวา เนตร พี่ผู้ ภักดี
เรียม ฤๅจะ ทรัด อร ให้ชี พิตร นาศ อย่าเจรจา
◎ แสน สุดเส่น่ห์ นุชยิ่ง ชนม ชีพ ไนยนา
แม้ มาดเม้อ มรณ อา ยุสู้ จะ ดอมวาย
◎ อ่าอ้า พระ สัน พจนเอา มธุรศ เจือ ปลาย
ถ้นพ่อ ละเลิง กมล ลาย เส่น่ห์แก้วจะ ลอย ตรอม
◎ แท้ เที่ยง จะ เปน อนุสวาศ จินตะ หรา จะ ศรวลตอม
ว่าเผ่า อสัญ ก็ มาปลอม เส่น่ห์ ร่วม บ รักวงษ์
◎ กิติ ศัพท จะ ฦๅ ประ เทศทั่ว ทุระ ยศ วราพงษ์
ใจ ชาย บ อาย ดำฤษณ์ จง เส่น่ห์แสร้ง ชะ อ้อนวอน

◎ อ้า อร อนงค์ อย่า ขนาง จิตร พี่ จะ ร้าง สมร
ซึ่ง จินตะ หรา สวาศ อร นั้น ก็ ใช่ จะ จงกัน
◎ หวัง ถอย ประ โคม เสน่ห์ เล่น บ ใช่ คู่ ตุนาหงัน
เออ แม่ นิเทพย รังสรรค์ ก็ สู่ แต่เยาว มล
◎ นอก นั้น บ อาจ จะ กระ หา นุช แม่ อย่าฉุก ฉงน
พังพี่ จง สร้าง ศัลย สุชล ไนย นะ น้อม พิรมยา
◎ อ้า น้อง ก็ แจ้ง กล ตระ นัก วร ลักษณ์ คือ ตรา
จัก จง บ จงจิตร ก็ ปรา กฏแก่ หไทยางค์
◎ กิจนี้ ก็ เลื่อง ลำเนียน น้อง หิณ ชาติ ชาย หมาง
หาก ผล ผดุงอดิตปาง จระ กา ประ กอบกัน
● บิดุราช ชกล่าว พจน ไว้ แม้ว ชาย ประ ดาษ พันธ์
สวาศ สู่ ก็ จัด สฤษ ดิ์สัน ยศ ไว้ เฉลิม เมือง
◎ สอง ท้าว ก็ ทน เทวศ บ วาย ชลชุ่ม ไนยนาเนือง
ไพร่ พ้า ประ ชาชน ก็ เปลื้อง ศุข แสร้ ทุกขา ดูร
◎ ดังนั้น แลยัง จิตร บ สำ สุระ ราญ วิวาห์ สูญ
ฉกพา นิรายศ ประ ยูร อับปร ยศทั่ว แดน
◎ เออ นี้ แล ฤๅ เสน่ห์ น้อง ฤ ว่า แสร้ง อิจฉาแทน
ร่ำ พลาง สยบ ศิร ลง แสน โศก พ่าง จะ เปลื้องปราณ
◎ อ้า ดูระ สาย สวาศ พี่ ใช่ ว่า พี่ จะ จัณฑาล
รอ จิตร ก็ จบ วิวาห การ สมร พี่ จะ สุดสม
◎ ฉกโฉม ประ โคม จิตร บ วาง อร เยาว โยศ ดม
แม้ แด่ง อุรายล จะ ชม ม นะ พี่ ที่ สัจจัง

● ซึ่ง โทษ แต่ ปางก่อน พี่ก็ ขอ นุช นาฏ ช ไป่พ้ง
เดิม พี่ ก็ ทรง สัจ ปะ ทัง ชีว ไว้ จะ สม สมร

◎ ปาง นี้ ก็ สุด กุศล ล่วง บุรพกรรม มาจำจร
เนา แท่น สุวรรณ์ สถาวร เถอะ ณะ แม่ อย่า โศกา

◎ แม้ จัก นิวัต วร นิเวศน์ ทิศ นี้ณะ รัฐ ยา
ตัว พี่ก็ จักจร ทุรา ยรัญเวศ จวบ วาย

◎ อ้า แม่ อย่า แหนง มะ นัศพี่ ว่า จะ เม้อ หมันหยาหมาย
ใจเรียมบ สูญ สัจ จะ มลาย ชีวมวย วนาดอน

◎ ดรัส พลาง ก็ แสร้ง เสด็จจาก วร อาศน สุนทร
เสร สั่งพี่ เลี้ยง ยะรุ เตะ จร ระ ดับ พวกพลาพล

◎ จัก ยก พเน จระ พนัศ ในทุรัศอารญ
สั่ง พลาง ก็ ให้ภักตร พิมล กลรู้ ระหัศกัน

◎ สั่ง เสร็จ ก็ แปรมุข มาสั่ง ประ เสหรัน แลบาหยัน
ขอบ สอง พี่ โดย จร จรัล ดลดำ วพนาลี

● บัดนี้ พระ นุช ก็ สลัด วร วากย ไมตรี
ดูลาพี่ สอง จร กว่าชี วิตร วาย วนาสณฑ์

◎ บัด นั้น สอง นาฏ นฤมล ไป่ แจ้งในกล
ม เมอ ประ หม่าว้าใจ

◎ สอง โอน ศิร คัลทูลไท อ้าพ่อ เปนใด
มาด่วนพิโรธ บำราศ

● องค์ กนิฐยัง เยาว สวาศ ฤๅไทย์เดียวกาจ
กำเดาะ ละ เดิงจิตร ขนาง

◎ จง พ่อ โปรด ข้า เค่ปาง เดียวจัก โดมนาง
แม้ นุช แขงขัด ความ

◎ โดย จิตร พ่อ เทอญ บ่ ปราม ส่อง ถาส่องตาม
กันสู่ ยัง ห้องทอง พราย

◎ ปาง นั้น นฤเบศร เสด็จผาย โดย ส่อง นางหมาย
วิสูตระ แฝงพ้องสาร

◎ ขัษนั้น บาหยัน เชิงชาญ นั่ง แนบ นง พาล
ประพฤติ พร้อง รำพรรณ

● อ้า แม่ ใด แม่ บฉันท์ เสน่ห์ พี่ ผู้ พัน
ธุวงษ สุเรศร เทอา

◎ ฤๅ จง จระ กา พงษ์ ถา บ อาย นรา
นรินทร ทั่ว ธาษ ตรี

● ยศ แม่ บิ่น ขัติยานี ฤๅ จัก ให้ มี
บุรุษย ต้อง ส่อง ชาย

◎ อ้า พี่ สู้ ม้วย กว่า อาย บ่ ให้ ระตุ กถาย
สถนธ จบ ชีวา

● น้องพ้อง พี่พ้องน้องรา ท่าน จัก รมยา
เมื่อ ยาม กรรหาย เหิมปรีดี

● มิตร ท่าน ท่าน รัก ร่วม ชื่ พิตร ม้วยไมตรี
แด ส่อง ก็ แจ้ง อาจินต์

◎ แต่ องค บิตุร าชินทร์ บ เกรง ธิบดินทร
แด โดย อิจฉา ใจใคล

๑ ปาง นี้ ฤๅมิ ขาม ใคร เบื่อ บาก เบื่อนใจ
แดน้อง จะ ตรอม แดดาญ

● อัป ยศ ยิ่ง อดิศ กาล ส่องพี่ เราวาน
คำริห์ คดี่ดัม อาย

๑ เปน หญิง แม้ มาตไร้ ชาย ชอบเชิงมิตร หมาย
กมล มนัศ อายออม

๑ ขัษนั้น ประ เสหรัน ถนอม วร วัจนาดอม
คะ ดี ดัง กล่าว เกลาควร

๑ แต่ พี่ ยล กิจ ประ มาญ อ้าแม่ จำปรวน
ประ นอม มนัศ เชษฐา

● เรา พลัด ประ บุร ส่วรรยา แม่บ ปฏิพา
ก็ เหน ไป่พ้น ภูมี

● ผ่อน ถนอม สุริย วงษ์ ไว้ ดี แม่ จักเปนศรี
พิภพ ด้าว แดนดิน

● ระ ดูฤ ดู่ยุพินท์ ดุจ อสุรินท์
แดดู่ มาจับจันทร

๑ ยิ้ม หยอกดุจ บีสาจ หลอน รูปร้ายนิกร
จะเปรียบ ประ ยูรไกล กัน

● ดุจ หิ่งห้อย ฤๅ เทียมจันทร์ ดูข้าแต่ ศัลย์
ทั้ง สี่ ฤาศุขไป่มี

◎ ซึ่งพันระ ตูตูปรี ดาดังส์ขรี
อันทับอุระ ยก ขยาย

● อ้าแม่ วร เชษฐสวาศ สาย สมร สุด เสมอ กาย
แล ส่องพี่พิศ ใจจง

● ปางนั้น ยุพ ราชสุริยวงษ์ แฝงม่าน เมียง องค์
ส ะ ดับคะ ดีความดี

● เส็ดจ กลับ ยังพี่เลี้ยงปรี ชาเร่งเส็นี่
อันชาญชำนิ ใจจำ

๑ ส่อดสู่ ดาหา บุรำ การ ซึ่ง เราทำ
แลเชาประ พฤติ์ กลใด

◎ ประ สันคาตอบถ้อยทูตไท การวุ่นเวียงไชย
นคร จะ ดาษดาคน

◎ เรารู้ เกล็อกรู้ เกินกล คนยล จักยล
ปลาด แสดง เงื่อนสาย

◎ หนึ่งใดรอยริ้ว วร กาย ข้าฉุกใจ ฉงาย
แลดูดั่งนี้แหนงตา

◎ ฤๅภาชี่ พาราชา เลี้ยว ลอด ลดา
แลวถี่ กระ หวัด เกี่ยว กร

● ฤๅ คก ระ หนาม หนาม รอญ อ้า พระ ภู ธร
บมิ ระวัง กา ยี่

● หนาม กรา นี้ ร้าย รา วี่ ทูล พลาง ทำ ดี
อุระ ตลึง ลุบ ทรวง

● พระ พี่ง พจน ต้อง แด ดวง พร้ม ภักตร์ ระดวง
เอา เดน สดา ทรัด เอา

● เออ ใช่ การ พี่ ตัวเรา ใย เจบ ใจ เบา
มา บ่น มา บ้า บ่ม ตรม

● อัน ดำ เนิน ชัฏ ไพร พนม ใคร ห่อน อุ ดม
ละ ดา แด หนาม ไประ คาย

● ผิ น้อย ก็ มาก หนึ่ง กาย เรา พี่ ก็ ชาย
อัน เช่น ฉะ นี้ จัก มี

◎ ตรัส พลาง ทาง สู่ เทพี่ เถอ อาสน รู จี่
แด สอง พี่ เลี้ยง ถาอร

● ปาง นั้น บุษบา บวร ยถ สอง นาง จร
จะ โดย พี่ เลี้ยง ถึ ถาศ

● เชษฐา กุม กร วร นาฏ นง โพธ พิ ถาศ
สถัด พระ กร หยิก กร

๑๑ ● อ้า แม่ ผู้ ร่วม วงษ์ สุริย ราช อดิ ศร
ฝ่าย เรี่ยม สวาศดิ อร เสมอ ชี่พ ชน มา

● ฝ่าย วร นุช ก็ ตัด เสน่ห พี่ สหัศสำ
จัก วัด จะ ขึ้น อา รมณ นุช ก็ สุด ที่

◎ จง เนาว์ เจริญ ศุข จะ ขอ ถาสุ ดา ศรี
เชิญ แม่ ช่วย ทูล บี่ ดร ราช มาตุ รงค์

● ว่า พี่ ขยม ถา บท ท้าว ทั้ง สอง องค์
สู่ สวรรค ที วง ถถ เมือ พิ มาน อมร

๑ ปาง นั้น พระนุช สดับ
สุรศ รับท คลอน คลอน
๒ โอ้ โอ่ แค่นี้ แล
ใคร เลย จะ พา ผาย
๓ ปาง จรด ก็สนท เยศ
ฤๅ เคย จรัล ลี่
๔ จำ ผ่อน ภักดิ์ ต่อ
ส่ง ถึง นคร อัน
๕ ครี รัก ร้อ ถ้อย
หาก สวาศดิ์ ประยูร
๖ แม้ พ่อ เสน่ห์ น้อง
คืน เข้า นิวัตชา
๗ เพื่อ คลาย มนัศ ทุ
อย่า พ่อ อย่า ด่วน หวัง
๘ หนึ่ง พระ ก็ สำ ผัศ
ใจ ใช่ จะ พ้น การ
๙ อ้า แม่ ประ ดิษฐ ถ้อย
อัน พี่ จะพา พงา
๑๐ เพื่อ บิตุจฉา ราช
ปาง พี่ จะ บัล ไลย
๑๑ ปาง นี้ ถึง โท โทษ
มาตร ได้ ประ โลม ลาญ

พจน นาท สุนทร
กมล คิด คนึง กาย
ชนม ชีพ จัก มลาย
ดล กุรุง ก็ ไป่ มี
บ สังเกต ณวิ ถี
จะ หลง ม้วย วนา สัณฑ์
วร เชฐ พา จรัล
รม เยศ ไอย์ศูรย์
ทฤษฐิ นั้น ก็ เปน มูล
อร จึ่ง จำ นัดจา
สุจริต จง พา
นี่ แท้ จะ สัจ จัง
รยศ ยาม เมื่อ ปาง หลัง
เสน่ห์ ก่อน จะ เสื่อ การ
รศ รัก ก็ เจือ จาน
ทุร พ่อ อย่า สง กา
มฤชู แก่ พี่ ยา
จร กรุง อย่า กริ่ง ใจ
จะ วิ โรธ หฤ ไทย
สิบยัง นุ กูล การย์
ยล สุด กมล สมาน
แม้ ว่า พราก ก็ จำ ไกล

● ฤาจะ เจ้า จะ ฝ่า โรง
จง ตั้ง สัจ จา ไป
● อ้า พ่อ จะ ให้ สัจ
เพราะ ท้าว ทั้ง สอง มี
● ยัง ไป่ระ คาย เคือง
น้อง ครี แต่ โดย รมภ์
● แม้ ชาย แด ต้อง กาย
โดย สัตย วา ที่
● อ้า แม่ ผู้ สม พงษ
ปรีชา ชอ้อน ทำ
● ตรัส พลาง ก็ จุม พิต
แก้ว พี่ จง ฝ่า ใจ
● อ้า ยด ทุ พล ภาพ
ช้ำ จิตร ยัง ไป่ สา
● ช้อย เนตร ผลัก พลาง
รั้อ คนึง ถึง ชา นี
● แม้ พระ สวาศ จริง
ใคร เลย จะ ยล อา
● เหตุ ด้วย พระ โฉม เฉลิม
จง คฤคค ดี ดี
◎ อ้า แม่ อัน ตระ หา
ดุจ วา ยุ ทำ ลาย

การ ได้ ประ การ ใด
จะ พา น้อง ยัง ชา นี
ดุจ นี้ ก็ สุด ที่
พระคุณ ล้ำ ศิ โร ตม
ฤๅ จะ เคือง ก็ ไป่ สม
บุรพ์ ภาคย์ ประ เพณี
สฤษดิ แท้ สวา มี
ดูร พ่อ อย่า แหนง คำ
สุริย วงษ วรำ
สนิท เพียง จะ พลำ ใจ
มธุรศ ปราง ใน
ภิ รมย์ รัก เรียม รา
นิ ราศ ราบ บุ รีมา
แก่ ใจ เจบ บ ปรา นี
นข หยิก พระ กร ตี
อร จึง จำ นรร จา
ดำ ริห์ การ อาทิมา
รมณ น้อง ก็ ไป มี
ดิ หลก จิตร นา รี
รงับ ถ้อย คำ เนียร อาย
ก็ พา เหี่ยร โทษ ตาย
ไศล ฤๅ จะตระ ชาน

● เฉก ฟอง สกุณ พัด
เออ แม่ จะ เกรง การ
● ดำรัส พลาง ตระ กอง องค์
จุม พิต ฤๅ ดี ปรีดิ์
● รวบ รัด อุรา แนบ
อย่า แม่ อย่า หวั่น ขวัญ
๑ อ้า พ่อบ กา รุณ
อย่า ด่วน ประ โดม เดียม
๒ สิ่ง ใด ก็ ไป่ ทราบ
โปรด พ่อ บัง วาย ใน
● อ้า แม่ ผู้ สาย สุด
รัก สัตย ก็ สุด สงวน
๓ ฤๅ ไทย ผะ เดียง ถนอม
จัก ยล กระ แส แท้
๔ ตรัส พลาง ตระ โบม โถม
จุม พิต ปราง ชม
๕ สอง ชง ฆ สอดชา
สอง โอษฐ เอม อร
๖ พร่าง ภักตร์ พราย เนตร
พยุห โพ ยม ครร
● พิ รุณ โรย ก็ โปรย ต้อง
เร ณู รำ เพย ชาย

คี รี หาก จะฟอง ดาญ
ดำ เนียร นั้น ก็ ใช่ ที่
วร ราช กระ ษัตริย์
ดุจ สาร อัน โทรม มันท์
ถวัด กร ถนอม ถัน
เนตร ผ่อน ภิ รมย์ เรียม
จิตร น้อง นี้ ยัง เตรียม
เสน่ห ก่อนร ะกำใจ
กด เยาว หฤ ไทย
มนัส แล้ว จะ โดย ควร
เสน่ห์พี่ ภิ รมย์ ยวด
เสน่ห์ ไว้ จะ วาย แด
ฤๅ ดี ดอม อย่า ด่วน แห
ศุข ใน มโน รมย์
วร ราช ดัด ผยม
อุระ แนบ อุรา อร
ณุ สอง กร สอด กร
คฤบ รศ รศา สรรพ์
บ ยล เดือน ตระ วัน จันทร์
ชิด วิ ชุด ดา พราย
บุษบ แย้ม ผะกา ชยาย
ภมร เคล้า ถอง อร

๑ ซอก ไซ้ ผะกา ตฤบ รศ คันธ กำ จร
สอง ศุข สโม สร พิรมย์ เยาว ชา เยนทร์

๒ ถ้ำ ทอง คนอง ถั่น สนั่น ปั่น จะ เอี่ยง เอน
แท่น แก้ว วรา เชนทร์ กระ ฉ่อน ช่วง มณี พราย

๓ วุ้ง เว้ง คู หา สะ เทื้อน ศิขร เดื่อน ศิ ลา ขยาย
แวบ วับ วะ วาม ฉาย ชร อุ่ม ชร อำ ภางค์

๔ ฮือ ฮือ พยุห์ พัด พฤกษ ถัด ผะโผง ผาง
ถั้ม ถู่ ระ เนน กลาง ศิขเรศ วนา ดอน

๕ กัด ยางค โยม ดวง วชิ ระ ช่วง วรำ ภร
อสูร ราม โกร ธร กระ ทึบ ท้าว จะ ทำ ลาย

๖ ลาก โล่ ห่ะ แล่น ไล่ มแลบ แลบ มเลื่อง ส่าย
กระ บัด พ่ารษา ปราย ชะ ฉ่ำ ช่อ สุ มา มาลย์

๗ แมลง ภู่ ผจง จรด กะดึง รศ สุคน ธาร
ทราบ ทริ่ม รศา สาน ติ กระเษม สม พอง

๘ สอง สม สม พาศ สุด สุด สัง วาศ จบ บท บท ละบอง
บัง วาย วาย ทุกข์ ศุข ไข ไข ลลอง สวาศ รุม รุม สอง
เปรม ปรีดิ์ ปริ ดา

๙ แช่ม ชื่น ชื่น ชีว์ รู้ รศ รศ ดี เสน่ห์ เสน่ หา
ไหล หลง หลง ลาม กล หรร หรรษา หัศ ดิ์ม ดิ์ม ธา
นี่ ราช ราช ถาน

● ถึม สม สม บตี ถึม สอง สอง กระ ษัตริย์ ถึม ศุข ศุขสานต์
เริ่ม แรก แรก รัก ประจักษ จัก ปาน เสวย ทิพ พิมาน

รัง สฤษดิ รังษี

๑๖ ● ปาง นั้น หน่อ ภู ธเรศร ครี เกษม ศุข ด้วย ศรี
สุดา ขนิฐ นง เยาว

● จึ่ง มี มธุ รศ กล่อม เกลา อ้า แม่ มา เรา
จะ จร สนาน สรง ชล

● ใน เชิง บัน พต อำ พน วา ริ วิ มล
วิ สุทธิ ใส เสมอ กรอง

● ครัส พลาง พระ กร ตระ กอง กร นุช ลำ ยอง
แล ยุรยาตร คัล ไลย

● จาก บรร ฐรณ์ รัตน์ อำ ไพ สอง เสด็จ ดุจ ไกร
สร ราช ผงาด จรัด

● ขะ ยะ นั้น ประ เส หรัน แล บา หยัน สอง หมอบ เมียง มัน
ประเมิล ทั้ง สอง เสด็จ มา

● สอง พิศ สกิด กัน เจรจา โฉม แม่ เรา มา
ปทะ พระ พี่ โฉม ศรู

● โฉม ราช สอง สรร พะ บู พิศ โฉม พระ พธู
ก็ ถึม แล โฉม เชษฐา

● พิศ โฉม วร เชษฐ เดือน ตา ถึม แล พะ นิดา
ดังนี้ ก็ สุด โฉม ฉงน

๑ ดุจ เทพย์ จาก สวรรค์ วิ มล แปร รูป ดำ กล
มา แกล้ง เฉลิม ไนย นา

๒ ใย ประ สัน ตา กระ ตา หลา ไฉน หนอ บ มา
ช่วย พิศ พระ ภัทร์ สอง โฉม

๓ สอง นาย พี่ง สอง นาง โลม ถา เพด้วย โสม
นะศะ สู่ สอง นาง

๔ พิศ โฉม สอง กระ ษัตริย์ แล้ว พลาง ฉุบ ทรวง ว่า ปาง
นิรอย แถ บุญ ตาตู

๕ เริ่ม เรา ว่า พระ เรา ครู ไป่ มี พระ พธู
ใน หล้า ฉลอง กล กาม

๖ พระ เรา ยิ่งงาม ยังงาม ทัด เทวิด ทรง ทราม
เสน่ห์ สนอง กล กัน

๗ พิศ พี่ ผ่อง เพี้ยง สุริ ฉัน พิศ น้อง เพี้ยง จันทร สอง ปะทะ รัศ มี

๘ แม้ ใคร บ่ ได้ ทฤษ ดี สอง ราช กระ ษัตริย์
แถ อย่า เพ่อ วาย วาน ชม

๙ สอง นาย สอง นาง ประ นม ประ สัน ตา ผู้ คม
จึง แสร้ง สำ รวญ กล่าวพลัน

๑๐ หลาก ทิวา นี้ อัศ จรรย์ แข เคียง ระ วิ วัน
วิ ลาศ ลอย คัค ณานต์

◎ กะระ ตา หลา ตอบ ปรึ ชาญ ดังนี้ อา การ
ว่า สรรพ ศุข ราษฎร
◎ พระ สดับ สอง นาย กล่าว กลอน พร้อม ภักตร์ ภูธร
เอา เดน สลา ชัด ไป
◎ เออ เชิง เสียด สร้อย เจบ ใจ อย่า เนา เลย ใคร
ทั้ง ลี่ สนาน ตอม เรา
◎ สอง นาย กับ สอง นาง เคา รพย โดย เสด็จ เทา
ก็ ทัน ถึง ชาร เสาว คนธ
◎ พระ องค์ ตระ กอง องค์ นุช สรง กระ แส ชล
พี่ เลี้ยง นฤมล จระ สู่ ณะ สิน ชู
◎ น้ำ นั้น แล ดั้น พุ ชลุ ขึ้น บน สาณุ
ฉาบ ฉาด เปน ฝอย ฟู ดุจ สาย พิ รุณ ปราย
● สร้าน เซ็น กระ เด็น ต้อง ละออง บุบ ผะกำ จาย
สา โรช รำ เพย ผาย รศ พุ้ง ชโลธาร์
◎ ชล ใส แล ไหล เชี่ยว ชำ เราะ เลี้ยว กระ ทั่ง ผา
โดด โดน กระ โจน มา กระ ทบ ทุ่ม วิมล ฟอง
◎ ชม ชล แล ยล หมู่ มัศ ยา กะณา นอง
ว่าย แวบ แฉลบ ปอง ผล พฤกษะ หลั่น ลง
● คล้าย คล้าย พะ พราย เกล็ด ระ ยับ สี หิรัญ ยง
เหลือง เลื่อม สุวรรณ์ ผจง รุจิ เรข หลาก หลาย
◎ ชม พรรค์ คณา ว่า ดุกา เคลื่อน ระยับ พราย
เฉา ลี่ มะณี ฉาย กร ชุ พธู ชม

● หยอก หยิก ชะชิก ชี้ ระริก รี้ สำ ราญ รมย์
สอง สวัสดิ เชย ชม ชด ธาร เปรม ปรา

๒ ประ สัน ศา แล บา หยัน ประ เสหรัน กระ ศา หลา
สอง นาย แล สอง นา รี เริง ละ เลิง ชล

๓ เด็ด ดอก กุสุม ทรัด กรุ้ม กรุ้ม ก้อง ศน
เล่น ไล่ ละเวง วน มน ทวัช กำ หนัด เชิง

๔ เดือน เต้น ฤดี ดล กล ราละ สำ เริง
หวาด หวั่น จะบัน เทิง จิตร นั้น ที่มาด กัน

๕ ครั้น เสร็จ โสรด สรง อร องค ลา วัน
สอง เสด็จจร จรัล แฉ่ เลี้ยง ก็ ดอม เดิน

๖ ระเด่น รมย ชม ถ้ำ เสด็จ นำ อนงค์ เมิล
โศรก โศร ไสล เสริน ละแวก วุ้ง คูหา บวร

๗ พศ พู่ พิดาน ลา รตะ ย้อย ระยับ พรรค์
ซับ ซ้อน ชะง่อน ชะงัน ก็ ชะเง้อม ชง่ำ กาย

๘ บาง ปล่อง เปน ช่อง ช่วง จรัส ดวง อุ ไทย ฉาย
จรุญ ผา ศิลา ลาย ละเลื่อม พร้อย พิมลศา

๙ ลาง นาง ระหว่าง แวก ชล แทรก ชะทริ่ม ผา
ไหล หยัด อยู่ อัศรา ขะเยื้อก เย็น วิญ ญา ยวด

● ลด เลี้ยว แล เที่ยว ทาง ทฤษ ดี ฤดีหวล
กรร หาย บวาย ครวญ ดุระ ราครมยา

๑๐ ปาง นั้น กุ เวปั้น ลาหา ล่าลำ จระกา
แลราช ร้อย เอ็จ เมือง

๏ เสร็จ ดับ อรรรค นิ นอง เนือง เสร็จ แล้ว บัน เทือง
ทุระ ถีลาศ คืน สถาน

๏ ขะยะ นั้น สาว สนม บริพาร ทูลแด่นฤบาล
ว่า องค์ สม เด็จ ชิดา

๏ ปาง เพลิง พลุ่ง กรุง โกลา คือ องค์ จร กา
เสดจ มา รับ นง พาล

๏ ว่า มี สุรรา โชง การ ให้ หา เยาว มาลย์
แล ข้า จะ โดย เสด็จ นาง

๏ ท้าว บให้ จร จิตร ขนาง ติด ไป แต่ นาง
พี่ เลี้ยง ทั้ง สอง ตอม ไคล

๏ บัด นี้ นาง สถิตย์ สถาน ใด จัก เชิญ เสด็จ ไป
ปรา สาท พิมาน ไพร ชยนต์

๏ ปาง นั้น บี่น ภูวมณ ฑล พัง กล แหนง กล
คดี ก็ ดาล อา ดูร

๏ ดุจ ถ่ม หล้า ดับ ไอ สูริย์ อัด อั้น อก ปูน
ประ ไลย ประลาด หลาก เปน

๏ จระ กา ด่วน ดับ เพลิง เข็ญ ประ ปักษ์ อื่น บ่เห็น
จะ หาญ มา ปลอม แปลง ตน

๏ เกิด ไฟ เกิด ไภย เดียว กล กิจ นี้ กู ยล
ชรอย ระเด่น มน ตรี

๏ โอ้ ดับ เพลิง นอก ได้ ดี กุณฑ์ ใน บุรี
วิ บัติ บรู่ ร่า งับ

◉ เร่ง เร่ว เรง หา จง สรรพ ตรัส พลาง ทาง หับ
บัญชร ตระ ดก แด ดาล

◎ สาว สนม รับ รา โชยง การ ค้น ทุก พิมาน
ปรา สาท บ่ สบ สุดา

◎ ต่าง คน ต่าง ตี ฤาระสา หัศ แสน โศกา
สกล กำ ศรด สิ้น เวี่ยง

◎ ต่าง คิด สกิด กัน เผดียง ชรอย พระ หลาน เมียง
มา ลอบ มา ลัก นาง ไป

◎ สนม น้อม ทูล ภูวนัต ไตร บพบ นาง ใน
นิ เวศน์ จัง หวัด วง วัง

๓๙ ● เมื่อ นั้น ประ ไหม สุ หรี ชน นินทร พั้ง แสน ทุกข แด ดัง
พิ นาศ

◎ โอ้ โอ่ เวรุ อันใด แด โดย จร ลุ อาตม์ เสีย ที่ ประ ยุร ชาติ
วรา

◎ ทั้ว ทวย ราษฎร์ ท้าว แด มี บุตร ชิดา ย่อม ศุข หรรษา
ภิ รมย์

◎ โอ้ อก อาตม มี บุตร แต่ จะได้ ทุกข ระทม แด ดาล อุระ กรม
ประ ทุก

◎ ปาง เมื่อ ระเด่น บมิหวัง ก็ ดั้ง จะ นฤศุข ทน ทุกข ทุก ทิวา
ฤ วาย

● ปาง ท้าว สฤษดิ ถ้อย ประ ทาน ชนะ ทั้ง หลาย แม่ ข้อน อุระตาย
ตกิ้ง

๏ แม่พร่ำ สรวง สุระเทพย ช่วย บุตร บหึ่ง พะ สาสน์ จระ กา ถึง ประทัง

๏ มินาน สาศน์วิ หะ า สกา กรรม ก็ ประ นัง เพิ่ม ทุกข โก ลัง กุ ลี

๏ ยก ศึก สู่นคะ รำ กระ รำ พร บูรี บี่ม วงษ์ สุริย ศรี ประ ทุษฐ์

๏ หาก ได้ องค นัดา แด มาร ณะ ประ ยุท จึง หมู่ ริปู ประ ทุษฐ์ ปรา

๏ ศุข เริ่ม ทั้ง กยา กม จะ สม อรวิวาห์ รม เยศ ดา หา สำราญ

๏ โอ้ จวบ กรรม พวก กะหนัง กุหนิง จรมาผลาญ จัณฑาล เผด็จ การ วิ วาห์

๏ ไฉน หนอ หมู ปรปักษ์ ได้ อา ภรณ มา แปลง ปลอม จร กาพา กระ ไลย์

๏ โอ้ โอ่ เจ็บ อุระ ช้ำ แด ช้ำ จคร มไหย์ แม้ ม้วย บอา ไลย ชี อาศน์

๏ ทุ่ม ทรวง ศัลย โศก ระกำ ดุจ พินาศ เนตร นอง สุชล พาศ ประ ชาร์

๏ ปาง นั้น อิศ วร ราช กุ เร บั้น แด ดา หา หา สอง รตู มา ธถี แจ้ง แต่ จริง ความ

๏ ว่า มี อริ ราช สุร อาจ บเข็ด ขาม ลอบ ลัก จิตา ทราม เส่น่ห์ จวบ เมื่อ เกิด กูณฑ์

๏ ปางนั้นรตุสดับ กิจแค้นคือไฟฟุน
อัศอั้นอุราปูน ประหนึ่งสุทอศัสาสัญย์
๏ นยะเนตรคลอคลอ ชลพาษปราร้น
จิตรพลุ่งดังเพลิงกัลป์ ฉลามไหม้ภุชาชาร
๏ ใครชายบเกรงชาย จิตรเอื้องมอหังการ
เด็ดดวงสุมามาลย์ ผู้เพิ่มภัตรกูใคล
๏ เหม่มันบเกรงกู ยลกูนี้เปนใด
กูนับว่ากใกร ฤทธิภาพก็พอกาย
๏ ชะใครแลใจยง ทรนงจะหาญตาย
มาตฤทธิกูคลาย ก็พี่กูจะเกื้อกู
๏ ตริแล้วบังคมทูล วรเชษฐ์นี้กับต
ขอลาสมเด็จภู ธรราชโดยสมร
๏ ริปมาดนดล แลจะแทนประทุษฐ์รอน
บได้ก็ไปจร นคะเรศจระกา
๏ ปางสองบรมท้าว สดับถ้อยรตุลา
จึงเอื้อนวโรกา ระประเด้าประโดมไป
๏ อ้าตุระตุราช จะถือดาศก็ดอมใจ
แต่เราคะนึ่งใน ประบักษ์อาชธรรม์
๏ ชรอยมันวราฤท ชิเดโชมหันตครัน
จึงกาจบเกรงกัน คณะพลแลพร้อมพล
๏ แม้ใคลอย่าใกลนัก ผิวเกลือกจุลาจล
พอรู้จะเพิ่มพล พยุหทัพระดับกรณ์

๏ ทั้ง สอง รตู พัง พจน นารถ ภูธร
เคียม ตา เสด็จ จร นิวาศน เดรียม พลา คลา
๏ ปาง องค ถ่า ลำ วร ราช เชษฐา
เหตุ ไป่ สู่ โมหา ธก็ ศริ คดิ ยล
๏ เสรจ แนบ นุชา พร้อง กิจ นี้ บควร ฉงน
โช่ โจร อื่น บน นุช พิ่ อย่า หาญ การ
๏ เที่ยง แท้ อิเหนา ปลอม กล ฉก ยุพา พาล
เพื่อ เพื่อน ตร นัก การ สลวก ได้ บรา คิน
๏ หนึ่ง ฤทธิ์ ระเด่น เล ชนุ ภาพ ฦๅ รบิล
ผู้ ใด ณแดน ดิน ประ ฏิ ยุทธ ลาญชนม์
๏ แม้ วะ ใคร บ รักชีพ ก็ แบ หลา สุธา ผล
อัน จัก ผจญ รณ ระ เด่น บ่วย พิการ กาย
๏ เจ้า พี่ จง พัง พี่ เถอะ นะ พ่อ อย่า หาญ ตาย
สงวน ชีพ ไว้ หมาย สมร ท่ัว ธร เธาร
๑๔ ๏ ปาง นั้น รตุธ ก็ สดับ พจน พี่ ดัง เพลิง ผลาญ
รู้ แท้ ว่า องค์ ระเด่น พาล จิตร ฉกสุดา คลา
๏ ครั่น คร้าม วรา ฤทธิ อิ เหนา ดุจ องค์ มัจ จุรา
ชทุ่ม ทอด สกนธ โศกา ดุ ระ พิลาป จา บัลย์
๏ โอ้ โอ่ แล อาตม เหน จิตร ฦๅ แล ผิด ผัน
นึก แหนง กะ หมัง กุ หนิง แล มัน จะ ยก ยศ นาย ตาย
๏ มุ่ง จิตร จรณ ประ ลอง ฤทธิ พอ ถ่า ลัง หมาย
โอ้ ควร ฦๅ กิจ กล มา กลาย ระ เด่นนี้ อนาถ ใจ

๑ โอ้ โอ่ แล ผล บุรพ ปาง ก่อน ณนั้น ประ การ ใด
จึ่ง กู อุบัติ ภพ ไตร ฤทธิ กู บเปน การ
๒ สบ สรรพ รูป ก็ ทร ลักษณ์ ประ ยูร ศักดิ์ อันธพาล
บัน ดา สมร สุมา มาลย์ จะ สวาศ ก็ ไป่ มี
๓ โอ้ โอ่ แต่ อาตม แสวง วร อรรค เทพี
หวัง โฉม เฉลิม มุข วรี แต่ ตรุณ กึ่ง ชนม์
๔ เปน เดชะ กรรม ผดุง วงษ์ ยสัม ให้ จุดา จล
อิ เหนา บ จง แต่ นฤมล บิตุ ราช ร เคือง คาย
๕ กู ขอ แก่ ท้าว ธ จึ่ง สฤษดิ์ ยุพ เยาว ง่าย ตาย
หวัง จิตร จะ ร่วม รศ ด้วย สาย สวาศ กว่า จะ เมื้อ มรณ์
๖ โอ้ โอ่ แล ดวง บุษบา เอ่ย จะ นิ ราศ แรม จร
แต่ เรียม จะ สม ศุข สมร นุช บ้าง บ มี เลย
๗ อ้า แม่ บ่ ร่วม รศ จะ สัม ผัส ชื่น กระ มล เชย
นิ เนื้อ ว่า เวร กระ ไร เลย แต่ จะ ยล บ เคม ตา
๘ ปางส่ง สุพรรณ บัตร กล่าว ก็ บ ยล พนิดา
เรียม ยล แต่ รูป อร เลขา สกนธ น้อง คเน ชม
๙ โอ้ บุญ ปาง สม เด็จ เสด็จ วิ ถีศ ดีร์ ไพร พนม
ฝ่าย เรียม แล ทอด ทฤษดิ ชม วิ มล น้อง บน ดำ ณุ
๑๐ ปาง พี่ แล บง สมร เดิน สภัก พาน มณี ชู
เรียม คิด ว่า ใช่ อร พธู ดอก ณแม่ ที่ ดีร์

◎ สำ คัญว่า อับ ศร เสด็จ จร จาก ณรา ษ์
ดุ เดิน ประ ดุจ กินรี ชรอ้อน ชอ่อน องค์
● บง ภักตร์ พี่ สำ คัญ ว่า จันทร เพ็ญ ผ่อง ผจง
บง คิ้ว พี่ สำ คัญ ว่า วง ศศิ แปลบ ยุ คุนธร
● บง เกษ พี่ สำ คัญ ว่า บึก ภมร มาศ บวร
บง เนตร พี่ สำ คัญ ว่า ศร กฤษณ ส่อง แสยง ตา
◎ บง กรรณ พี่ สำ คัญ ว่า กลีบ ปทุม สร้อย กุสุ มา
นา สา พี่ สำ คัญ ว่า วรา อัง กุษ แก้ว เอรา วรรณ์
◎ บง ปราง พี่ สำ คัญ ว่า นวล ลออ อินทนวน จันทน์
บง โอษฐ เพี่ยง พี่ จะ รับ ขวัญ ว่า จะ แย้ม สุนทร วอน
● บง กัณฐ์ พี่ สำ คัน ว่า ศอ สุ วรรณ หงษ เชวร
บง พาหุ พี่ สำ คัญ ว่า กร ไอย เรศ อำมรินทร์
◎ บง ถัน พี่ สำ คัญว่า ดวง กมุท มาศ เมือง อินทร
สบ สรร พางค พี่ ก็ จิน ตนา นึก ว่า นาง แมน
◎ ต่อ ยล อิ เหนา จร ประ คอง สุ พรรณ ภาชน อาย แคลน
แจ้ง จิตร ว่า ดวง สมร แสน วิ มล โฉม เฉลิม องค์
◎ พี่ แค้น รเด่น ประ ดุจ พี่ จะ พิฆาฏ ให้ ผุย ผง
ฤไทย พี่ หน่วง จิตร ว่า วง ษสุจริต บรู้ พาล
● โอ้ โอ่ แต่ ยก พยุห กลับ จร จวบ วิวาหกาล
หวัง จิตรว่าแม่ นิ นะ เปน ภาร ทุระ พี่ เสน่ห์ นาง
◎ ควร ฤๅ รเด่น ประ ทุษฐ จิตร โจร ลอบ บ คิด ขนาง
ให้ เรียม ประยศ แก่ ชน ปาง วิ วาห ใคร จะ ชม ควัง

● ปาง ให้ แล ใย บ มิ สวาศ ส่ละ นุช ให้ หมอง มัว
ปาง นี้ ของ เรา ควร ฤ แล ตัว ทุจ ริต จัณ ฑาล
◎ มิตร เรา แล เรา เสน่ห์ ยิ่ง บิตุ เรศ ชนมาร
ตร แกล้ง ฉะนี้ ผิว เหน การ จร สู่ อบาย ครัน
◎ โอ้ กู จะ ตาม ดี ฤมิ ตาม กู นิ คร้าม ฤทธิ์ มัน
แม้ มาตร ผจญ ยล จะ สัลย์ ชิว กู บ ร้าง เป็น
◎ โอ้ จำ จะ ให้ จิตร ประ จักษ์ กิจ แน่ ตระ หนัก เห็น
มิ ใช่ อิเหนา แดอริ เปน ริปู อื่น บ ออม กัน
◎ ถ้า แท้ รเด่น แล กู จะ ผ้าย พยุห คืน บุรี พลัน
ทูล ท้าว ดา หา แล กุ เร บั่น ขพ่อ ลวง รเด่นมา
◎ จึ่ง กุม กระ ทำ ครุ โทษ สหัศ สม แก่ ใจ สา
แล้ว กู จะ ได้ วร ยุพา นิทรแนบ ฤ ดี่ จอง
◎ แม้ มาตร โฉม สมร ช้ำ สำ โรช สร้อย กุ สุม หมอง
อับ เสาว คนธ์ นฤดอง รศ จืด บ จาง ใจ
◎ เหตุ กู แล สุด กระ มล หา นุช ทั่ว ธเรศ รไตร
ไป หวัง จะ เพิ่ม ภักตร วิไลย์ ดุจ น้อง พระ โฉม ฉนำ
๑๙ ◎ ตริห์ เสร็จ ท้าว ธ ก็ แสดง วร เชษฐ ส่ำ สำ
ทั้ง สอง ก็ กรี่ พหน นำ นิ กร กรู นิราศ กรุง
◎ เมื่อ นั้น องค์ รตู เสด็จ จร มา ถึง ถาน เนตร เมิล มุง
พนานต์
◎ ค้น คว้า ดา พิ ริย พล ทั่ว วน วิ ศาล คีรี ดแวก ขาร
เซาะ ทาง

◎ สุม ทุม พุ่ม พน ชัฏ รุข หนาม นิ กร ถาง เสาะ พลาง แสวง พลาง พิ ลาป

◎ โอ้ โอ่ อร ยิ หวาบ เมิล กร เรี่ยม ทาบ ทุ่ม ทรวง พิ ลาป แสน วิ โยค

◎ อ้า แม่ ปาน ฉนี้ สุดา จะ ศุข ฤโศก โอ้ เรี่ยม ดำ โอฆอาตม์ รทม

◎ อ้า แม่ เคย ศุข เสวย สวัสดิ บูรี รมย์ ปราง มาศ มณี ถม บพาน

◎ อ้า แม่ เคย เสวย สุริ ยางค สรรพ ศฤง ฆาร จำ เรี่ยง ผสาน เสี่ยง รงม

◎ อ้า แม่ ปาน ฉนี้ ศิริ จะ วิ มละ ฉม วิ รุณ รวิ ถม พภักตร

● อ้า แม่ เคย นิทร แท่น มณี ทิพย ตระศักดิ ปางนี้ จะ นิทร ลักษณ์ ประ ดาษ

● อ้า แม่ ปาน นี้ จะ สดับ ศับท์ สกุณะ ชาติ ผิ โบ่ง ตราด ขวัญ จะ เตริ่น

● อ้า แม่ จร วน ใด ก็ มา เถอะ ณะ พี่ เชิญ หน่าย เดิน ก็ เตริน ดิ ถา

◎ โอ้ โอ่ แล อุระ พี่ นิกระ อุ ดห้อยหา จวง โท ทิวา การ บ พาน

◎ ปาง นั้น บรม วง ษอ สัญ ไพ ศาส สม สร้อย วิมล มาลย สุว คนธ มา โนช

◎ ตัง เสวย สวรรย สวัศดิ์ ทิ พรัหม เรื่อง โรจ
เบิก บาน กระ มล โรด ติ เกษม สำ ราญ
◎ จุม พิต วิ ไลย โฉม ศร โบม บุษ ปกำ จร
อิง ออน ถนอม กร กระ กอง แก้ว พี่ ยำ ยาม
● รติน ทิ วา รมย์ รศ ฉม บัน เจิด กาม
ไส ยา เถอะ นะ ทราม สวาศ พี่ จะ กล่าว กลอน
๑๕ ◎ อ้า แม่ นิทรา เถอะ ณะ จะ กล่อม วิมล ภัทร คือ อับ ศร
ขวัญ แม่ อย่า เขจร จง นอน รม เยศ หฤ ไทย
● อ้า แม่อย่า หวัง แก่ ชน กา ชน นี่ ณะ กรุง ไกร
อ้า แม่ อย่า หวัง แก่ นุช ใน นคร เรศร เรือน ทอง
◎ อ้า แม่ อย่า หวังแก่ มตี หวี บริพาร ทั้ง ผอง
อ้า แม่ อย่า หวัง สม บัติ นอง แด นิเวศน์ มณ เฑียร
● อ้า แม่ อย่า หวัง ศุข แต่ หลัง แด เปน ศุข พา เหียร
อ้า แม่แต่ นี้ ศุข จะ เนียร ทุกข แท้ ทิ วา การ
◎ อ้า แม่ จง มาเสน่ห์ พี่ สุจ ริต สาย สานติ์
อ้า แม่ อย่า หวัง ชน สามาร ทุจริต พาด พงษ์
◎ อ้า แม่ พี่ พา จร มาใน พน พฤกษ ร่มรหง
ขวัญ แม่อย่า หลง จร ในดง ทร สุม ทร ส่าย สานติ์
◎ ขวัญ แม่ อย่า หลง จร ในบรร พต ห้อง หิม พานต์
ขวัญ แม่ อย่า หลง จร ใน ธาร ชร ทึ่ง ชร ทาง เทา
◎ ขวัญ แม่ อย่า หลง จร ใน โบ๋ง แด ใน บ่า ทุก ดำ เนา
ขวัญ แม่ อย่า หลง จร ใน เหล่า ดแวก ห้อง คูหา หงษ์

◎ ขวัญ แม่ อย่า หลง จร ใน หมู่ กิริ นี่ อำ นวย พงษ์
ขวัญ แม่ อย่า ชม มฤค ยง คณะ ยอง ธัน ตฤ บเกลี่ยง
◎ ขวัญ แม่ อย่า ชม มหัน ตกา สร กาจ กำ เหลาะ เฉลี่ยง
ขวัญ แม่ อย่า ชม พยัฆ เยี่ยง ผา ผยอง รเห็จ หาญ
๑ ขวัญ แม่ อย่า ชม คณะ ชะนี ศัพท์ ร้อง สำ นาน หวาน
ขวัญ แม่ อย่า ชม พานร พาล ลโลด เล่น ลดา วัลลิ์
ขวัญ แม่ อย่า ฟัง ศัพท์ เร ไร รหริ่ง ร้อง เสนาะ กรรณ์
ขวัญ แม่ อย่า ฟัง ศัพท์ จักจั่น ละ แจ้ว เจื้อย เลวง รมย์
● ขวัญ แม จง มา ศุข สโม สร ร่วม กิ รมย สม
เชิญขวัญมา นิทร ผทม เถอะ ณะแม่ อย่า อา วรรณ์
๑๑ ● เสร็จ กล่อม พระ โฉม เฉลิม สุร ศัพท์ ประ โลม สมร
ทราบ โสตร สำ ทร ศุข รมย์ ไสยา
๑ บัน ทม ประ ทับ แท่น อุร ราช กาน ดา
สอง สนิท นิทรา รมย ร่วม เชนย นอน
๑ ท้าว หลับ ก็ กลับ ทรง สุบิน ลาง กระ จำพร
เพื่อ พระ พธู สมร จะ วิโยค ประ ปราณ
◎ ว่า ปักษ อิน ทรี พละ กาย อัน ไพศาล
มา โดย พโยม มาร คะคระ ครั้น คระ เครง ดัง
◎ เสี่ยง ศัพท ลม บิน สิขรินท เพี่ยง พัง
ถา ลง ก็ ผาด ผัง ฉะเพาะ ภักตร ราชา
● โฉม ภักษ จิก ดวง ไนยน์ จักษุ เบื้อง ขวา
ได้ แล้ว ก็ โผ พา จร สู่ ทิฆัม ภร

๏ เสร็จ ท้าว สดุ้ง จิน
อ้า ผัน ก็ ทอด ถอน
๏ ทุ สุ บี โน เนียร
ให้ เห็น กระ ดี กาล
๏ รู้ ร้าย ก็ เร่ง อา
จัก จาก อุ รา ไกล
๏ ดวง ทักษิณา เนตร
อิน ทรีย์ ประ ทุษ ทาง
๏ คือ องค์ รตู แจ้ง
เพื่อ โมห หวน หุน
๏ อนึ่ง อาตม ทำ ผิด
ฉก ชม บ ร้าง ยืน
๏ ตรี พตาง ตระ กอง นาง
หมอง ไหม้ กระ มล กล
๏ ปาง นั้น พระ ชา เยนทร์
ตื่น ยล ชิเปศร
๏ กรร แสง กระ ซิก เศร้า
นุช แคลน ฤดี ดาล
๏ ฉัน ใด พระ เชษฐา
ควร ศุข สม บูรณ
๏ ฤๅ เชษฐ คำนึง
เชิญ เชษฐ คืน คง

คน การะ กำธร
หฤท เยศร ภูบาล
สุร เทพย บัน ดาล
กล รอย จะ มิ่ไภย
ดูร ด้วย พธู ไท
กระ มัง พี่ นิมิต ตาง
กล ค้วย พระ น้อง นาง
ทุระ โทษ ทา รุณ
รหัศ เหตุ จะ ไฟ ฟุน
แล จะ พราก พระ นุช คืน
กิจ ราช ผ่า ผัน
เสน่ห์ คง จุลา จล
นย เนตร นอง ชล
จะ พินาศ นิรา ศร
นุช นาฏ สุนทร
ก็ พิกล อา การ
กลั้น บ ควร มาน
รกาย ไล้ คลึ มูล
ปริ เทว ชาดูร
บ มิ ควร จะ โศก ทรง
จินดา หรา อนงค์ ยง
นคเรศร หมัน ยา

๏ น้อง ไทร้ บ ได้ ปราม มนะ ราช รมยา
ชอบ เชิง ดเดิง อา รมณ ท้าว แต่ ก่อน กาล
๏ อย่า แม่ อย่า ควร กล่าว กล นี้ ประ หนึ่ง ราน
ชีพ พี่ มลาย ลาญ แล มา ร้อ คดี เดิม
๏ หมัน หยา บ ควร คง จะ ร่วม วงษ์ อสัญ เสริม
ควร พี่ แด น้อง เฉลิม ยศ ไว้ ณะไคร ดา
๏ พี่ โศก นิเพื่อ พี่ นิมิต ลาง ประหลาด อา
ดูร พาษ ปรา รา บ มิ วาง มโน ใน
๏ กรึง น้อง นิรา รมย์ รทม ทุกข์ รทด ใจ
ใช่ เชิง จะ หน่าย ใน นุช จง บัง วาย แคลน
๏ ตรัส พลาง ตระ กอง โฉม ตระ โบม บุษ ป มาศ แมน
รศ เศร้า บ เปลื้อง แปลน ดุจ ทิพย ปาน ปอง
๑๖ ๏ ปาง นั้น รตู ราช ทั้ง สอง สอด พล เมิล มอง
วนา สิงร ถ้ำ ธาร
๏ เสาะ แสวง ส่าย สวาศ เพา พาล บ มิ พบ เลย ลาน
ระถุง ระฎก โคล คลา
๏ โดย แดน อสัญ แรม มา ถับ ถิ่ง พลับ พลา
ล่ำ นัก อสัญ อา ไศรย
๏ สอง ท้าว ทฤษ ดีดี ใจ จรด พล เพรียก ไพร
คคล่ำ คคลา บ่า ดง
๏ สอด เนตร ส่าย เนตร จง นงค์ เมิล มอง ยุพ ยง
บ พบ บ พาน กาน ดา

๏ บ ยด วร เชษฐ นรา ห่อน เหน ส์ถิตย พดา
อัน พราย ด้วย รัตน รูจี่

๏ เห็น แต่ ยนุชา ธิ บ ดี รู้ จัก ใจ ปรีดิ์
ประ สงค์ ประ สบ ใส่ ความ

๏ ลง จาก กุญ ชร เดิน ตาม แนว มารค บ ขาม
จรด พระ พดา รา ชี่

๏ เยื้อน ถ้อย ถึง ภูว นัต ถ์ ศรี ศ์วร ราช ธิ บดิ์
ส์ถิตย ส์ถาน ด้าว ใด

๏ ส์ถัง คา มะระ ตา ผู้ ไกร ส์นอง โดย กด ใน
กระ เหน็ด กระ แหน่ แง่ งำ

๏ ว่า พระ ภู ชร เส็ด จ นำ พล ไล่ ยอง คำ
ประ ภาศ พนา ส์ณฑ์

๏ อ้า พ่อ ไป โดย เส็ด จ กด ใด ดู ยัง ฉงน
บ ควร จะ คลาศ คลา กัน

๏ อ้า ข้า บ่วย ชงคยะ ยัน โดย เส็ด จ บ ทัน
แด โรค ร้อน ลำ เค็ญ

๏ เยี่ย ใด นำ พล เพี่ยบ เพ็ญ หวัง ราญ รอน เข็ญ
ฤๅ มา ประ ภาศ พนา รมย์

๏ ฤๅ เส็ร็จ พิธิ ส์วยม พร พา นาง คม
นา นิเวศน์ กรุง ไกร

๔๗

๏ ฤๅมา ประ สงค์สิ่ง ใด ร้าย ดี เร่ง ไข
คดี จง รู้อย่า นาน

๏ จรกา ซื่อ ซั้น สำ นาร โดย มูล มาก มาน
ทุก สิ่ง ก็ สั้น สบ สรรพ์

๏ มา ตาม บุษบา ลาวรรณ์ หวัง พระ ทรง ธรรม์
ผู้ เปน พระ เชษฐ์ ด้วย ดี

๏ เผื่อ เพื่อ รู้ ข่าว เทพี่ ทูล อัคถ ธัน มี่
ปะระ ปรา ริ ปู พาธา

๏ บัด นั้น สัง คา มารตา ใส่ กล กิริยา
ตระ หนก แล ตื่น ตรอม

๏ แสร้ง ให้ แสร้ง โหย โอย ออม หลาก โคร หนอ ปลอม
มาลอบ มาลัก นาง ไป

๏ กิจ นี้ชอบ ที่ ทูล ไท ให้ แจ้ง ทุกข ไภย
ว่า น้อง นิ ตก มือ ชาย

๏ เสร็จ สนอง กล เทโท บาย สั่ง พี่ เลี้ยง ผาย
ดุ รงค์ เร่ง รีบ จร

๏ ลด แดน พี่ เลี้ยง ภู ธร แถลง ลักษณ นุสร
โดย ใน คดี จิ บ ดี่

๏ กร ตา หลา จด จำ วาที น่า ข่าว สาร ศรี่
ก็ แฝง วิสูตร ทูล ไท

๏ ว่า สอง รตุ ลอม ไคล มา ลับ สง ไสย
นริน ทร ราช มั่น คง

● หวัง พบ พระ องค์ กับ องค์ อรรค เรศร จัก ทรง
ดำ ริห์ คดี กล ใด

๑๕ ● ปาง บี้น นริน ทร สดับ พจ นาดถ์ รถุง ใจ
แด ดาล รด่าว ดุจ ประ ไลย ชีว เม้ือ วิ มาน สวรรค์

๑๖ ● โอบ อุ้ม วร นุช วนิดา นร นารถ รำ พรรณ์
อ้า แม่ ผู้ มี่ มุข ะคือ จัน ทร ผ่อง ทิ ฆัม ภร

๑๗ ● รอย จริง ประ จักษณ นิ มิตร กิจ เทพ สัง หร
ครัส พลาง ก็ ทอด หทัย ถอน ปริ เทว โศรก ศัลย์

๑๘ ● ครั้น โศก ก็ แสร้ง พจน เย้ือน กล เย้ยยุพินท พลัน
อ้า แม่ ผู้ ทรง พิ สุทธิ พรรณ์ ศุภ ลักษณ โฉม เฉลา

๑๙ ● บัด นี้ รตู จรมา ตาม นุช ถึง สำ นักนี้ เรา
พี่ เกรง วรา ฤทธิ จัก เอา นุช ส่ง รตู ครอง

๒๐ ● คืน เข้า บูรินทร พิศาล จะ พิเศก สม พอง
สม พงษ สม ประ ยูร ส่อง สุรศักดิ วิ สุทธิ เสมอ

๒๑ ● จึ่ง พร้อม คณา ประ ยูร เทพ ธิ บดิน ทร อวะ เออ
เตรียบ เตรียม วิ วาหะ รม เยอ รม เยศร ธรา ดล

๒๒ ● หากเรา แล ลาญ ชี พิศร คิด แล ประ กอบ อุ บาย กล
ตาม นี้ ก็ สม ศุภ วิมล บ มิ ทัน จะ พรับ ตา

๒๓ ● ปาง นี้ ฉะ กรุง ก็จะ กระ เทริก รตู ราช ทั้ง สองมา
ควร เรี่ยม จะ พั่ง ยุบล ปรา กฎ ให้ ตระ หนัก กรรณ์

๒๔ ● อ้า แม่ อย่า แหนง หทัย พี่ จะ นิ ราศ พิ รมย ขวัญ
เชิญ แม่ เสวย สุข ในบรร ฐรณถ้ำ วิเชียร พราย

● ฝ่าย องค์พระนุช ก็ สดับ วร เชษฐ์ ฤา สาย
กรร แสงก็ ทุ่ม พระ วร กาย ชล นอง พระ นยนา
๒ องค์อสัญ ช ก็ ประ โคม วร ราช กนิษฐา
พลาง ทรับสุชล พนิดา ช ก็ อุ้ม สถิตย เพลา
๓ อ้า แม่ ผู้ร่วม อสัญ พงษ วร ลักษณ โฉม เฉลา
อย่า โศรก สอื้น อร จง เนา เถอะนะแม่พี่ ขอ ลา
● ไป ยล ยุบล กิจ รตุ ผิวอยู่ จะ ส่ง กา
เรียม ไปจะ กล่าว กล มฤษา บ มิ ให้ รตุ แคลง
● อ้า แม่ อย่า โทรม นัศให้ ปริ เทว โรย แรง
เชิญ แม่ เสวย สุขอย่า แหนง ทร หวล ทร โหย หา
● ปลอบ พลาง ก็ สั่ง วร พี่ เลี้ยง ยุพ ราช บัญ ชา
สอง พี่ ผู้ร่วม พระ ชน มา นุช โศรก ประ โลม สมร
● สั่ง เสร็จ ก็ จาก บวรอาศน์ บ มิ ใคร่ จะ ยาตร จร
ยก ย่าง แล ที่ หทัย ถอน นยน อาบ ปชา รา
● กลับ มา ตระ โบม อร ยุ พินท์ วร เยาว กานดา
บัด นี้ จะ ละ อร ให้ อา ดุร เดี่ยว กำ เดาดาย
๔ ยอ กร ก็ ลูบ พระ ปฤษ ฎางค์ จะ นิ ราศ ฤๅไทย หาย
คิด ถึง สุบิน ทุกข ฤๅวาย ชล นอง พระ เนตร นูน
๕ บัด นั้น พี่ เลี้ยง กร ดา หลา กิจ ช้า ก็ เคือน ทล
ขอ เชิญ พระ พงษ เทว ประ ยูร ยรยาตร ดำ เนินจร
๑ ยิน ทูล มิ ใคร่ พจน เยื้อน กิจ รับ สุน ทร วอน
จำ เปน ก็ จาก บรรฐรณ์ ศิ ริ ห้อง พระ ไสยา

๓๓ ◎ ปาง นั้น สม เด็จ องค์ บรม พงษ์ อสัญ หยา
สถิต ย แทน พระ ภูหา ธก็ มี ว โรง การ
◎ ตรัส สั่ง พระ พี่เลี้ยง กะระตะ หลา บรี ชาชาญ
รัก ษา พระ เยาว มาลย์ กิจ ช่วย ประ สัญตา
◎ สั่ง เสร็จ เถลิง หลัง ดุ รงคราช ใคล คลา
พร้อม พล โยธา นิกร หมู่ กิดา หยัน
● หลีก ลัด ก็ ตัด ทาง จร ใน พนา วัน
พบ พล ม้า อัน ให้ ไล่ เนื้อ นั้น กลับ มา
● ก็ เข้า บัน จบ กัน จร โดย เสด็จ คลา
พระ พงษ์อสัญหยา ธคำ นึง พธู ไท
◎ ปาง นี้ พระ ท้าว น้อง จวิ ลาป ถรร ถุง ไฉน
นึก นึก อนาถ ใน ฤๅ ไทย ท้าว ธกัล โหย
◎ รัน ทด รัน ทวย กาย ดุจ ไม้ เมื่อ ถม โบย
เจียน สิ้น พระ แรง โรย ทุก โทรม นัศา
๑ ครั้น ไกล้ ก็ พักพล จร จาก อาชา คลา
โสรจ สรง พระ ภักตรา ที่ คร่ำ ชั้น พระ ชล ไนย
◎ ชา โบะ พระ ทรับ ภักตร ธก็ หัก ที่ อา ไลย
แสร้ง ชื่น ฤไทย ไท ภักตร ชื่น กมล กรม
◎ เสนา กิดา หยัน จร โดย เสด็จ สม
เด็จ ราช บรม วงษ ประ ดา ระกา หลา
● เสด็จ เถลิง สุวรรณ อาศน์ วรราช พลับ พลา
ยล สอง รตู ปรา ไสย แสร้ง ประ โลม ใจ

๑ อ้า ดู รดู ราช ประ พาษ มา ด้วย กถใด
จน ถึง พนาไลย พน พฤกษ กัน ดาร ดง
๒ จร กา บัง คม ทูล บดินสูริย์ อสัญ วงษ์
ทูล พลาง ก็ ทาง ทรง ปริ เทว ประ ปราณ
๓ เมื่อ วัน วิวาห มง คล ราช ใน ราช ถาน
เกิด การ กระ ลี การ อริ รุม เข้า โจม ผจญ
๔ เดิม ตี ซึ่ง ก่ดอง ศึก พิ ภก โห่ โก ลา หล
จุด เพลิง เถกิง คล ก็ คิด ทั่ว ทุก โรง งาน
๕ สอง ศรี บัคหรา เสด็จ ด้วย พระ รช ยาน
ดับ เพลิง เถกิง การ ก็ ว้า วุ่น ทั้ง เวียง ไชย์
๖ ถอบ ถัก พระ ธิดา กับ พี่ เลี้ยง ทั้ง สอง ไป
เสด็จ ถดับ จาก ดับ ไฟ ให้ ค้นหา บ พบ พาล
๗ ถ้วน ทั่ว ทุก เรือน ทอง ศิ ริ ห้อง เหม พิมาน
บ พบ พธูดาญ ปริ เทพ ทั้ง เวียง ไชย
๘ ข้า สืบ แสวง จบ บ มิ พบ พธู ไท
ค้น คว้า มา ใน ไพร ก็ ได้ สอง ทิวา วาร
๙ ถ้า ได้ ปจา มิตร ทนง จิตร ที่ จง ผลาญ
เมด็จ ดวง กมล ราน บำ ราษ รัก ให้ แรม ไกล

● ฟอนพั้นจะหั่นสับ ให้ย่อยยับบปราไสย
กากลื่นอย่าเคืองใน รสายคอในคอกา

๑ ทูตพลางชำเลืองดู วรภักตรอสัญหยา
หวังทราบพระกิริยา กิจร้ายแลดีมี่

๒ ปางนั้นสมเด็จอง กระเด่นมนตรีศรี
ฟังถ้อยรคูดี อุรแสร้งกระดกดาล

● ใครหนอมาอาจองค์ ทรนงอหังการ
ลอบลักหยาหยิ่งราน สุภผลวิวาหไกล

๓ ไม่เกรงซึ่งเทวฤทธิ แลกระษัตริยทั้งสองไฉน
ตัวพี่ก็มิไยย ยศเถื่องกระเดื่องนาม

๔ เสียดายพระน้องรัก จะปนศักดิ์ด้วยชายทราม
ที่นี้จะรับความ คะระหาเปนราคี

๕ ประหนึ่งเจ้าเราหมี่ให้ รคนศักดิ์ให้เสื่อมศรี
นี่ช้ำยิ่งร้ายทวี อัปยศอสัญวงษ์

● คิดถึงสุบินร้าย บมิวายคนึงอนงค์
ประสมแสร้งกันแสงทรง ปริเทวจาบัลย์

๑๑ ศรี ๆ สวัสดิ เสร็จ เผด็จ ฉันท์บริบูรณ
สังวาศรภูล พจนาดถ สุนทร
● เริ่มเรื่อง ชวา รัก แด พินัก ยกล่าว กลอน
หวัง ไว้ สถา วร กระ วี ชาติ ชรารมย์
● เปรม ปรี ดิเปรม ปราชญ์ พจนาดถ บัน สม
บัน สาน คำ นาน คม สุขุมดิรศ เปน เชิง ฉันท์
● นาม ข้า ผู้ สมยา สร วิชิต นิ พันธ์
พอ เหิม หฤ หรรษ์ สันต สนุกนิ สบ สมัย
๏ ไป่ เหน แก่ นิทรา ทิวารา อุส่าห ใจ
เสร็จ แล้ว สำ เนา ใน สม มติ แท้ มโน เพียร
● เชิญ แท้ สุ เม ธา ทศ นา ช่วย คำ เนียน
แต้ม เติม เฉลิม เขียน บริ รักษ เจษฎา
● ปาง แต่ง แสดง จุด ศักราช สหัสา
สตะ จตุ ทัศรา สัง วัจ ฉร เอก ปี
● กุน ศก อาสยุช มาศ สุข บัณ ณ ร ลี
ทวา ทัศ รัษ ตี นิ พนธ เสร็จ บริ บูรณ

ตุษ ดีสังเวย

กล่อม กลอง มหาวินิจฉัยเภรี

พระยา บำเรอบริ รักษ แต่ง ถาต้น

๑๖ อัน ขยมก้มเกล้า กฤษฎาร น โม นมัสการ
สมเด็จ สุคต ทศพล

● ตั้ง ใจใส่ สุทธิ นฤมล กราบ บาท ยุคล
อยู่ เกล้า สถิตย นิจกาล

● นพ เนาว โล กุศลมาจาร พุทธ สาศน์ ล้ำ สาร
พระ ธรรม สั่ง สอน ชน

● ตุจ ดวง พระ สุริย โสภณ แจ่ม แจ้ง ใจมน
ชกาน รู้ รศคุณ

● นพ พร ะอัศ ฎางค์ อดุลย์ เนื่อง เนื้อ นาบุญ
แล สงฆ์ ลำดับ ล้ำ มา

- ไหว้ ไทอมร เทพ ชาดา ทั่ว เทว คณา
  อเนก อนันต์ โดย กวิด
- นอบ น้อม พบ บาท ธิ บ ดินทร์ จอม ชัย ราชัน
  อัน ทรง ดำรง ธรณี
- พระ ยศ ถด ราชต่อ ตี มีพระ บาระมี
  สมรรถะ ไมย มหิมา
- แรก เริ่ม เดิม ท่าน เจ้า พระยา ศรี รัตน โกษา
  ธิ บ ดี เปน ประ ทาน
- กรม ท่าว่า ที่ พระ ทหาร รับ ราช โอง การ
  ไป สร้าง จันท บูรี รมย์
- เลง เหน ไม้ รัก คัน กลม งาม เดิบ โค สม
  คเน คนึง นึก ปอง
- ให้ ตัด ทอน ท่อน ทำ กลอง ดู ดุจ ท่อน ทอง
  ทลวง ทลุ กลม กลึง
- ขึ้น น่า หนังกระ บือ เผือก ขึง แส้ ดอก กราด กรึง
  กระ ทบ กระ ทุ่น ทาน ทน

● ส่ง เสียง กฤ โฆษ คำรน กึก ก้อง กา หล
อรินทร พรั่น ผัน หนี

● มาถวาย สม เด็จ นฤ บ ดี เปน ความ ชอบ มี่
ก็ ชอบ พระ ราช หฤ ไทย

● ให้ ตั้ง ที่พระ ที่ นั่ง ใน อม รินทร วินิจ ฉัย
วาง ที่ สำ หรับ รับ รอง

● หลัง ปก อัต ถัด ลาย ทอง เหี่ยง ผ้า ปก กระ พอง
คเชนทร รัง รจ นา

● แล้ว พระ ดำ ริห์ ตริตรา ร้อน ราษฎร ประชา
อัน เกิด คดี ตาดเปน

● ผู้ ว่า มิรงับ ดับ เย็น กับ แค้น เคือง เข็ญ
บ ฤ บแล้ว อลวล

● รัง เริ่ม ริราช กระ มล ดุจ ดัง ห่า ฝน
บัน ดาล จะ ดับ อัคนี

● ครั้น วัน ศุภฤกษ์ ยามดี ยล ไชย เภรี่
ไป ตั้ง ที่ ทิม กรม วัง

- รั้ว รอบ กรอบ ถวด บาน บัง ผู้ เผ้า คอย หวัง
  ประ จับ ที่ วา รา ตรี่
- บ้อง บน เพดาน ทฤษดี่ ฉัตร สาม ชั้น ศรี่
  เสวตร สอาด อาภา
- นาย ช่าง อภิ รมย์ รจนา โหมด เหมือน มาดา
  แด เรื่อง อร่าม งามตรู
- ภู่ กลิ่น พวง ดวง ดอก ดู ห้วย กับ กำ ภู
  ระ เบียบ ระใบ บัน จง
- แขวน กาง กลาง ตั้ง กลอง ครง บัง บน พ้น ผง
  บ พาน ถลอง ยอง ไย
- พระ ประ สาศน พร ราช เรื่อง ไชย สม ญา วินิจ ฉัย
  เภรี่ อำ นวย อวย นาม
- ผิวะ ถ้า ตระ ลาการ ทำ ความ บัง บท บ มิตาม
  คดี่ ผู้ดี่ โดย ดี่
- ให้ ทุ่ม เท้ง ราช เภรี่ ถ้วน ตรี่ วารดี่
  ต่าง ร้อง ถวาย ฎีกา

● ศุกร วาร วัน ยก กลอง มา แรม หก ค่ำ ตรา
แถ เดือน ก็ หก จวบ กัน

◎ ฉุจุด ศัก ราช นับ พัน ร้อย เก้า สิบปั้น
เปน เศศได้ เก้าปีรกา

● สาม ค่ำ ขึ้น เจตร มาศา ภัทธ บท มาศกา
พะ บักษ สิ้บ สาม ค่ำระดม

◎ บับ ดา ข้า ราช การ ทุก กรม ถวาย กร ประนม
ถือ น้ำ พระ พัฒ สัตยา

● กำหนด ปี หนึ่ง สอง ตรา ตาม ราช บุรา
ประ เวณี สิ้บ สากล

◎ ครั้น สาม โมง บ่าย บัด ดล ให้ ชุม สา มนต์
พระ ครู ผู้ ใหญ่ เปน ประธาน

● ฉุกรุน ชุนศาล จ่าศาล นาย เวน ตระ ลาการ
ที่ พระ คำ รวจ แปด นาย

● กรม วัง สั่ง ให้ ส่งหมาย บอก พราพมณ์ สรวม สาย
ธุรำ พรต พรหม จรรย์

● มา อ่าน คุษดี คำฉันท์ สัง เวย เทวัญ
นุ สาศน์ พระ ราช พิธี

๑ พระ มหา ราช ครู ชิ บ ดี แต่ง ตั้ง บาย ศรี
ประ กอบ ทุก สิ่ง สุป เพี้ยญชน์

๒ นานา ผล ผลา อาเกี่ยรณ์ ของเที่ยว ทูปเทียน
สุคนธ รศ กำ จร

● เชิญ เทพย ชุมนุม สยุม พร เทวะ องค์ อดิศร
ประ เสริฐ ประสิทธิ วิทยา

๓ คุ้ม ครอง กลอง ไชย ราชา จัก ดับ ทุกขา
เผด็จ คดื่นรชน

● ครู เฒ่า ทวิ โชค ชาญ กล สังขใส่ อุทกมนต์
ไปโสรจ ไปสรง เภรี่

● จุณเจิม เฉลิม ศักดิ์ โสภี มุ ลิดา มาลี
ประดับ ประดา ดาวัน

๔ เสร็จ ดับ เทียน ไชย โบก ควัน เบ่า สังข ลำ กัญ
บัน ฦๅ เลื่อง ลบ สถาน

(ดา ๒ กรม หมื่น นุชิตชิโนรส ทรง แต่ง)

๑๕ อ้าพระ สะหะ บ ดี พรหม เมศ กม เลศ ผู้ ชม ฌาณ
เชิญ พิทักษ ทำนุ พระ ไอยการ พรหม ศักดิ์ แลหลัก ใชย
● มณ เฑียร บาล วิบุลย บท อัน เปน กฎ ประ กอบ ใน
ทวย ทูล พระบง กชไท ขิ บ ดินทร ดำ รงค์ ถวัลย์
● ทั่ว ถ้วน ทำ เนียบ ใน ธรรม ศาตร นิ ติราช พิธี ธรรม
วิจารณ มาตย อย่าอาจ ประพฤติผัน ทิ ประ ลาศ เปลี่ยน แปลง
● อ้า พระ สยม ภูวประ ศาตร สิทธิ อำ นาจ วาที แสดง
แดจ่อม จุธาภพ จง แรง กำ หราบ ราบ คือ สาปสรรค์
● ไคร ปอง ไปล่วง พจน์ ดำรัส ดำริห์ ครัส ทุก สิ่งอัน
บัน ดาล บัน โดย ประดา บัณ ฑูร ท้าว มรร หาร สาร
● อ้า องค์ บ พิตร กฤษ ณุรักษ สุร ศักดิ์ เดชดาล
ขจัด โจร ยัจจา มิตร ผู้ พาล พิ่ง ประ ลาศ ประ ไลย ไกล
● ไบ่เกิด ไบ่ก่อ ประ ทุษฐกิจ จำนง จิตร จำนอง ไภย
ทั่วทั้ง มณฑล สกล ใน นคร ขันธสีมา
● อ้า องค์ สุชาม บดี บดินทร วชิ รินทร สุเรนทรา
ผดุง คด กระ มลนร ประ ชา กรเกื้อ ใน คีต แสวง

๏ เบญ จางค์อุโบสถ แดทศ กรรม บถ กุศล แสดง
โดย สุจริต นิคย บ แปลง ประ ฏิบัติ ใน บาป ธรรม
๏ อ้า พระ ผู้ โลกย ภิบาล ทั้ง สี่วาน ธเกี่ยจ กัน
พระยาธิ ทุกข์ อุบัติ บัจจุ บันอัน อม นุษย พาธา
๏ ทั่ว ชน แดสัตว จตุบาท ทวิช ชาติ นานา
มีอาทิ คือ คชไหยกา ษร อุ สุภ พิ้ง สร่าง ไภย
๏ อ้า พระ ผู้ อัมพร สุรา ฤทธิ พายุ แช ไก
ดาราพลา หก ทุก ไทย สุร เทพย ทั้ง มวญ
๏ มัว แมน ประ ชุม ช่วย มา บันดาล ฤดู กาล อย่า แปร ปรวน
ช่วย ฉ่า พรรษา ชล ภอ ควร คุณ พืช ทุกพรรณ
๏ ธัญญา ผลา ผล สม บูรณ จง เมือบ มูล ทั้ง เขตร ขันธ์
เหลือ ล้น แล แล้ง พรุณอัน ตราย สอง อย่า ข้อง เคือง
๏ อ้า องค์ อารักษ บุเรศ ผู้ สม เยศ คือ เสื้อ เมือง
อิก องค์ พระ ทรง นคร เรือง ฤทธิ เชี่ยว เดโชชาญ
๏ ยังเนือง นรา นิกร ชน ในมณฑลอาณา สถาน
ค่าง คอบ เมตตา จิตร ฤๅ ราญ มิตร ธรรม ทำ ลาย กัน

๏ มาตยา วิจารณ คดี จง วาที แต่ โดย ธรรม์
เที่ยง ถ่อง ทำ นอง ในนิติ บรร พฉบับ บัง คับคง
๏ ฤๅ เอื้อ แต่ อา มิศลโมภ มละโลภ จำ นง
จำ นอง ในคลอง สัตย ธำรงค์ สุจริต จรรยา
๏ อ้า พระผู้ อารักษ นิเวศน์ วร เสวตร ฉัตรา
เชิญ ช่วย อำนวย วรรณ พลา ยุศม ศุข สวัสดิ์
๏ แดำ จอม นรา นฤบดิน ทรบิ่น ธเรศ ตรี
บ่รา กฏ พระ ยศ ศักดิ์ ทวี คุณ เกี่ยรดิ์ ดำ เกอง ไกร
๏ บำ บัติ อุบัทว แลทุกข์ บำ เทอง ศุขโนรา ไชย
สวรรย เสวย สวัสดิ พิพัฒไพ บุลยฯาพ ถาวร
๏ อ้า พระ พนัศ ผู้ สำนักนี้ พฤกษ รักษ ในดง ดอน
มะละ เหล่า ดำ เนา พน ศิขร คิรี เขตร ทุเรศ สถาน
๏ เชิญ สิ่ง สถิตย ประ ดิทิน ใน เภรินท์เร่ง เบิก บาน
บำเทิง สำเรอง ศุข สำราญ รมเยศ นิเวศ เวียง

๕๙

๑ เชิญ ชม อุดม ศิริ สมบัติ สาร พัด จะพร้อม เพรียง

ไอสูรย สมบูรณ พิภพ เพี่ยง สุร โดกย ทุก สิ่ง เสมอ

๒ มวญ แมน ทุก แดน จงมาทุกด้าว ทุก เทพ ท้าว ทุก ไท เธอ

รับราช พลี่ กรรม บำเรอ นฤเบศร บูชา

(จบถา ๒ เพี่ยงนี้ ฯ ถา ๓ พระ ยา บำเรอ บริรักษ)

๑๓ ๑ แต่นี้ จะ ร่ำเรื่อง ตระถา การ มาศยา

ตาม บรรพ โบรา ฉบับ เรื่อง ประเวณี

๑ เดิม ราษฎร ให้การ พ้อง ผู้รับรอง คดีมี่

จ่าศาล กับ ขุน ศรี ธรรม ราช ในศาล หลวง

๑ พระ ราช พินิจจัยรับ ก็ ประ ทับ ไป ตาม กระทรวง

พระ ครู ล้น ทั้ง ปวง จะ ชอบ ผิด พินิจดู

๑ เปน ต้น นั้น คือพระ มหา ราช ครู

ปะ โร หิตตรา ชู บ ลำเอียง จะเพลี่ยง พล

๑ มเหธร พระ ครู พิเชต พิราม ธรรม

มสาตร เจนจำ เทพ ราช ธาดา

๑ หนึ่ง จักร ปา ณี ศรี สังข กร ปรีชา

แปด พระ ที่ พร่ำ มา ประ เจิด ชื่อ ประ จำศาล

● หลวง ญาณ ประกาศ อัฐยา อชา การ
ขุน ไชย อาญา ปาน กับ จินดาภิรมย ใจ

● สิบ สอง ลูก ขุนคง ดำรง บท มัญ ญัติ ไท
ชั้ ขาด คดี ไข เผนิก ชื่อ ณสาร บาล

● หนึ่ง ขุน ประ ชาเสพ ขุนเทพ ประชา ศาล
ทั้ง สอง ข้าง ฝ่าย ทหาร อาญา นอก ตำแหน่ง นาม

● บุรินทร เทพ อาญา อาญา จักษ ประ จักษ ความ
อุทธรณ์ อาญา สาม ขุน ศาล ข้าง มหาด ไทย

● ศาล กรม ท่า ดี่ ตำ แหน่ง ที่ ขุนพินิจ จัย
หนึ่งคือ ขุน อภัย พินิจ จิตร วิจารณ์

● ชำ นาญ วินิจไฉย จะ ตกุก ไตร ชำนิ การ
คน เดียว เปน ขุนศา กรม นา โภ ชากร

● กรม เมือง ขุน งำ เมือง ชนะ เลือง ชจาย จร
ทรง ธรณี รอน ผู้ร้าย รอบ พระ บุรี่น

● ขุน ศรี บรี รักษ ขุน พิทักษ ธานิน
จับ โจร อาจิณ ผูก พิรุทธ พจก พาล

● โลก บาล ธรณี บาล นรบาล ธรา บาล

ดุจ นิริ ยะบาล ประหาร ผู้ ลัด บาป ที่นรกา

● กรม วัง ศรี ราชบุรุศ วุฒา มาตย ราช บัญญา

กิจ จาวิจา รา ศาล มรฎก ประจำตำ

● แพ่ง วัง ก็ ทังสี่ คือ ขุน เทพ สุภา ธรรม

เทวา วิจารณ์ ชำ นาญ คดีศรี สุ ภา

● หนึ่ง วัง นคร บาล พรหม สุภา แดวัง อาญา

อาญาคดี อิน อาญา ศาล กรม วัง สิบ เอด คน

● ธรรม การ ขุน ศาลมี คือ ขุน ศรีประ ชานนท์

ชำระ คดี ดล สงฆ์ ทำผิด พุทธ ฎีกา

● ขุน อินทร วิเชียร ชาติ ขุน พรหม ราชประยา

ขวา ซ้าย ดำ ดับมา ขุน วิสูทธ เสนี

● ขุน ศรี กระ ดาน พล ทั้ง สอง คน กลาง ลัศดี

ตรวจเถบียน สาร บาญ ชี จำ หน่าย คง บ พลาด พลำ

● ขุน พิพิธ สม บัติคลัง มหา สม บัติ ประจำ

ชำระ ผู้ รับ ทำ พระ ราชทรัพย ประมูล ทวี

๑ พระ ศรี่ม โหฬถ ย่อม ปรา กฏ แต่เดิมดี่
ศรี่ พรหม เกวี่ ปลัด สองศาล แพทยา

๒ สุภา ทิพ สุภา ภาร สภา เทพ เสพ สุภา
เปน ปลัด ขุน ศาลา แพ่งกระ เษม ชำระ ความ

๓ ยัง สอง แพ่ง ไกร ศรี่ ลำ หรับ ที่ จะ ไต่ ถาม
คู่ โจทย์จำ เลย นาม ราช สุภา สุภา ไชย

๔ ไกร ศรี่ห์ เกษม ปรับ ชะ นะ แพ้ ประ การ ใด
สั่ง สัคย ลำ คัญ ไป ก็ เปน เสร็จ ลำ เรจ กัน

๕ ฤชา ธรรม เนี่ยมมี ประ จำ ที่ ก็ แบ่ง ปัน
หลาย คู่ ก็ หลาย ครัน บ มิ เปลำ ทุก เพรา งาย

๖ ทำ ดี่ ก็ มี่ผล เสมอ ชละ บ่อ ทราย
สุดแท้ แต่ กฎหมาย เปน บรร ทัด ประ ทาน ตรง

๗ เรา ท่าน อัน เกิด มา สัง ขารา บ ยื่นยง
คือ ใคร จะ ขืน คง ชี่วิตร นั้น นิรัน ดร

๘ อย่าเยี่ย เยี่ยง สัน ดาน ตระ ลา การ กระลำภร
ทำ ดุจ ผี่หลอน ประ สงค์ ทรัพย สินบน

● เรียง ความ ที่ ผู้ แพ้ เป็น กระ แหน กระ เหนจกด
โดภ ดาภ เดี้ยง ตน ก็ กดับ ร้าย ให้ ดูดี
● ข้าง โจทย์ แล เข้าหา จำ เลย มา ก็ เปรม ปรีดิ์
สอง ปาก เช่น พาชี จะ ปั้น หญ้า ก็ รับ เอา
● ปฏิ เสธ เป็น ภาค เสธ จะ บัง เหตุ ก็ แบ่ง เบา
แปลง เติม สำ นวน เขา สลาย ลบ ให้ สูญ คำ
● จง เทพย คา ผลาญ ตระ ถา การ ที่ โก ลำ
ฆ้อน เหล็ก ประ หาร ปรำ ศิระ ให้ ทำลาย ชจาย
● แสง สาย อสนิ บาต จง พิฆาฏ คมำ หงาย
สาม วัน มิทัน ตาย ก็ เจ็ด วัน ประ จักษตา
๑ เที่ยร โทษ ทวัด ดิ่งษ กรรม กรณ์ บ คดาศ คดา
สพ สรรพ์ ภยัน ตรา ยุบัติ แท้ จะถึง ตัว
๑ ผี กาล วิ บริ ต กระ ทำพิศม์ พิ่ง กลัว
ใน อก บ เห็น หัว ก็ พินาศ อาตมา
๑ ม้วย ด้วย อสร พิศม บ มิทัน จะ วางยา
ทุก พรรณ เชี้ยว งา ก็ จะ ซ้ำ กระ ทำตน

หนึ่ง กรรม เกิด โรค อัน อาเจียร ทุรนรน
เรี่ย ราด ทุ ราย ทบ ทุกข เวทนา ศาย
๑ หนึ่ง ราช ไภยัน ประ จุบัน ก็ เหลือ หลาย
ต้อง บท ใน กฎ หมาย ก็ ปรน ช้าง ประ จาน คน
๒ บัญ จพิศม์ มหา ไภย ไภย พิศม์ เกิน ทน
ฉัน วุติ โรค จน อดิ สาระ ศัด ยา
๓ ทั้ง นี้ จะ มีแก่ ศระ ลาการ อัน พาลา
แล้ว ไปยัง นรกา เมื่อ ม้วย ชีพะ ปลด ปลง
๔ แม้ ผู้ พิ พากษา วิจา รา นั้น ตาม ตรง
จัก ยิ่ง ภิ โย ยง ยศแสน ศฤง ฆาร
๕ ทุกทั่ว นรา กร จะ ขจรจะ กราบ กราน
เพราะ เหตุ ใจ อารย์ ก็ เปน เอก บุคคล
๖ ทั่ว เทพ ภูม ธาตุ สุท ธาวาศ ดาล ดล
แย้ม เยี่ยม พิมาน ยล ศร สา ธุการา
๗ ขอ จง เจริญ สุข หิระ ทุกข โรคา
แก่ ผู้ พิ พากษ า ทะ ถ่อง ถ้อย ที่ ทางธรรม

๏ ห่อน เอื้อ แก่ อามิศ ตัด ทุจ จริต ช่อง
ทา โทษ ทุระ ลักษ กัน ลัดว ซม จม โลกา
๏ แม้ ไม่ รำ พึง คิด ที่ อนิจะ จาตมา
ในอก หมก อวิชา ฤๅ จะ เบา ทุเลา ใคร
๏ จง ตั้ง กตัญญู กตะเวที่จริงใจ
ตนต่าง พระ เนตรไท้ ทะนุก หล้า ประ ชาชน
๏ แม้ มาท ประ ไลย ไป ปะระ โลกยะ บัดดล
สู่ ทิ พะ ไพชยน พิมาน มาศณ เมือง แมน
๏ พระ ราช ดำริห์ เหน ไภย เกทณ ด้าว แดน
ให้ ทำ เปน แบบ แผน ยุบล ไว้ กับ เภรี
๏ หวัง สืบ ซึ่ง สาร สาศน์ ชัติย ราช ประ เพณี
ใน พระ นคร ศรี อยุทธยา วรา รมย์
๏ อย่า รู้ม ลาย ลับ ลำดับ ราช อนุ กรม
ซ้ำ ซ่อม ประ สบ สม บูรณ ไว้ เพื่อ เปน บุญ
๏ คำ ใด เปน แก่น สาร จิรกาลคำว่า คุณ
เหมือน เชื้อ อัน เจือ กุนธ ฤๅจะ ดับ บ ดูดาย

● ขอ ฝาก สุรา ฤทธิ ทศ ทิศะ ทั้ง หลาย
อย่าให้ ผู้ อันตราย ฉลาย เลย ให้ ลบ เลื่อน

● วินิจ ไฉย เภรี กับ ดุษดี อย่า พ้น เพื่อน
อยู่ ชั่ว ควัน เดือน ประ จำ หล้า ฉะ ชา ตรี

● พระ ราช โองการ ดั่ง แก่ พระ ศรี ภูริ ปรี
ชา ชาญ ชำ นาญ ที่ ทะนุก ฉันท์ ทำ นอง กลอน

● เพราะ เพื่อ พระ บารมี มหิ มา ธรา รอน
ทุกข์ ราษฎร ถอน ก็ บันเทา ทุเลา ปลง

● เสนา ตระลา การ จะ พิจารณ์ ก็ ตรง
มล้าง โลภะ ลด ลง ประ ญัติ ทัว ด้วย กลัว กลอง

● ทุก ราษฎร ประชา ก็ ผา สุข แล สม พอง
บท กลอน ที่ จับ จอง สำ เร็จ เสร็จ บริบูรณ

ตั้งแต่วันที่ ๑ ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๙

สมาชิกได้มายังหอพระสมุดวชิรญาณ ๔๐๐ ท่าน ได้ยืมหนังสือ ๓๒ ครั้ง

หนังสือที่ได้ให้ยืมไป คือ หนังสือไทย ๒๓๐ เล่ม ๙๖ เรื่อง

หนังสือต่างประเทศ ๒๑ เล่ม ๑๖ เรื่อง รายวชิรญาณ ๖ ตอน

เล่ม ๗ บาท ถ้วน ค่าเกม ๔ ท่าน ๓๑ บาท ๗ สตางค์

ดอกเบี้ยเงินนอนพระยาราไชย ๔๙๙ บาท ๖๔ สตางค์

รวม รายเงิน ๕๓๗ บาท ๗๑

สมาชิกส่งเงินบำรุง

สามัญสมาชิกฝ่ายหน้า

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพงษาดิศรมหิปบีที่ ๒๐ เงิน ๓

ภาคีสมาชิก

ระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าสุริยงประยุรพันธุ บีที่ ๒๐ เงิน ๑๕ บาท

พระสมุทสาครานุรักษ (สุก) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

หม่อมราชวงษมูล ” ๒๐ ” ๑๕ ”

พระสุนทรานุกิจปริชา (ทัด) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

หลวงอภิรักษราชฤทธิ (นกยุง) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

พระยาอิศรานุภาพ (เอี่ยม) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

พระยาไพบูลย์สมบัติ (ช) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

หลวงอรรคสรกิจ (อิ่ม) ” ๒๐ ” ๑๕ ”

ส่งบี้เก่าบี้ใหม่

สามัญ สมาชิก ฝ่ายน่า

เจ้าพระยา สุรวงษ์วัฒนศักดิ์ (โต) บี้ที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

" ๒๐ " ๑๕ "

รวม ๒ บี้ เงิน ๓๐ "

ภาคี่ สมาชิก

เจ้าพระยา อภัยราชา (ยี่โรดิน ยัคมินส์) บี้ที่ ๑๗ เงิน ๒๐ บาท

" ๑๘ " ๑๕ "

" ๑๙ " ๑๕ "

" ๒๐ " ๑๕ "

รวม ๔ บี้ เงิน ๖๕ บาท

พระยา สุนทร สงคราม (พัน) บี้ที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

นายรอง พิจิตร สรรพการ (สวัสดิ์) บี้ที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

" ๒๐ " ๑๕ "

รวม ๒ บี้ เงิน ๓๐ บาท

น่า ๓๙๗ วชิรญาณ ปีที่ ๒๐

พระภัทดีพิรัช ภาคย์ (เจิม) ปีที่ ๑๙ เงิน ๑๕ บาท

นายอิศร มหาดเล็ก ปีที่ ๑๗ เงิน ๑๕ บาท

รวม ๑๕ ท่าน เงิน ๓๐๕ บาท

สมาชิกขึ้นใหม่

ปีที่ ๒๐

หลวง ธรณินฤเบศร์ (ทองคำ) นำ

หลวง พิพิธ พลภักดี (ปุย) รับรอง

นายชื่น ถ่าม อธิบดี กรม กอง ตระ เวร

หลวง สรรพ การ หิรัญกิจ (เชย) นำ

พระ ปฏิกร บรรณ สาร (เนื่อง) รับรอง

หลวง ประสิทธิ์ สมบัติ (ช่วย)

ขอบใจ

กรรม สัมปา ทิตสภา มีความ ยินดี ที่ พระยา ประสิทธิ์ ศัลการ (สอาด)

ให้ หนังสือ อังกฤษ ว่าด้วยพุทธ ศาสนา ๑ เล่ม

จำหน่าย สมาชิก

กรรม สัมปา ทิกสภา มีความ เสี่ย ใจ ด้วยเหตุที่ พระยา กฤติกานุ กรณ์ กิตย์
(เด็ก) ซึ่งได้ เปนภาคี สมาชิก ของหอ พระ สมุด วชิร ญาณ ได้
มา ถึง แก่ กรรม เสี่ยเมื่อ วันที่ ๒๓ มีนาคม รัตน โกสินทรศก ๑๓๙

ดรรชนี

ดรรชนี

ก

กนกวรรณเลขา, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
กรมการ ๗๖, ๓๐๗
กรรณเจียก *นภาวศ์*, หม่อมเจ้า ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
กรรติกะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๑๒ ๓๔๓
กระบอก-ปลา ๖๗
กระบิลพัสดุ์, เมือง ๓๔๙
กระษัตริย์ ๓๔๙
กฤติกานุกรณ์กิตย์ (เล็ก *สุวรรณศิริ*), พระยา ๔๙๔
กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ๑๗๐
กลอนลิลิตชาฎกว่าด้วยเมื่อประสูตร พระเวศสันดร ๒๕๕
กล่อมพระที่นั่งบางปอิน ๗๓
กะเฉณะบูรี, เมือง ๓๔๙
กะบิถะมนตรี-เสนาบดี ๓๓๙
กาญจนบูรี, เมือง ๓๔๙
กาญจนากร, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
การกระโคตมาทะตระกูล ๓๓๓
กำนัน-ของ ๗๘
กำสรวญโคลงดั้น ๓๕๑
เกษมศุขการี (คลับ *แพ่งสภา*), พระยา ๘๒
เกษะนี ๓๔๑
เกสะวะ ๓๔๑
เกาะคราม ๖๖
เกาะลังกา ๓๔๔
เกาะส้ม ๖๖
โกลียะ, เมือง ๓๔๙
โกลียะนคร, เมือง ๓๔๙
โกษากรวิจารณ์ (อยู่), หลวง ๘๑
โกษาธิบดี, ฯพณฯ ๓๓๓
โกสิลนารายน์, เมือง ๓๔๙
โกสียะโคตโกณตระกูล ๓๓๔

ข

ของบูชาพระศรีมหาโพธิ์ ๓๓๗
ข้าขอบขันธสีห์มา ๓๐๑
ข่าวราชการ ๑๗๐
ข้าหลวง ๓๐๕, ๓๐๖
ขุนนาง ๓๔๐
เขามองไล่ ๗๐
เขียน แขวงเมืองนนท์, วัด ๓๐๘
แขไขดวง, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒

ค-ง

คงคา, แม่น้ำ ๓๓๗, ๓๓๘, ๓๓๙, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๓, ๓๔๔, ๓๔๗
คชวิทานำ ๓๔๐
คฤหัษฐ์ ๓๓๕
คลองราก ๖๒
คลี่, เจ้าคุณ ๔๒๔
คหบดีเสรษฐี ๓๔๑
คอลเตนเปอรารี-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
คอลฮิล-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
คานหาม ๓๔๒
คำฉันท์สรเสริญพระพุทธบุษยรัตน์ จักรพรรดิพิมลมณีมัย ๓๐๐
คำสังสกฤษฎ์ ๓๓๔, ๓๓๕
คำสังสกฤษฎ์วุตโต ๓๓๖
คุรุเฉต, เมือง ๓๕๐
คุรุซามี ๓๔๙
เครื่องไทยธรรม ๓๐๑
เครื่องพลีกำม์ ๓๔๓
เครื่องราชกกุธภัณฑ ๓๔๐
เครื่องสักการ ๓๐๖
เครื่องสักการบุชา ๓๓๙
เครื่องสักการบูชา ๓๓๗, ๓๔๒
เครื่องสูง ๓๐๘

โคตะมะโคต ๓๓๔
โคลงฉันท์กาพย์กลอน-หมวด ๑๒, ๙๑, ๑๗๗, ๒๕๕, ๓๕๑, ๔๓๑
โคลงนิราศสังวาศ ๑๓
โคลงพระยาตรัง ๕๖
โคละบูรี, เมือง ๓๕๐
ไคย, เจ้าเมือง ๓๓๙, ๓๔๕
ไคย, เมือง ๓๓๖, ๓๓๘
ไคยะ, เมือง ๓๔๙
เงินค่ากระดูกทิ้งน้ำ ๓๔๔

จ

จรูญราชโภคคกร (กอซิมเต๊ก *ณ ระนอง*), พระยา ๔๒๗
จันทร, เจ้าจอมมารดา ๔๒๔
จันทรสุเทพ, พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้า ๒๕๑
จันทราสรัทวาร, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า ๔๒๓
จากแดง ๖๒
จ่ามร ๓๐๘
จ่าแสนบดี (ไทย), พระยา ๔๒๕
จำนงนิเวศกิจ (แรมเซ), หลวง ๓๒๘
จำปาวะดี, เมือง ๓๔๙
จำปาศักดิ ๓๐๔
จำปาศักดิ์, เมือง ๓๐๖
จิตตอง, เมือง ๓๔๘
จุณเจิม ๗๔
จุธารัตนราชกุมารี, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
จุฬาราชมนตรี (สิน *อมหมัดจุฬา*), พระยา ๘๑
เจริญศรีชนมายุ, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
เจวด ๓๐๔
เจ้าโขลกเขาผี ๖๘
เจ้าไชยกุมาร ๓๐๔
เจ้าท่าพราหมณ ๓๓๓
เจ้าลาย ๖๘
เจียก, นาย ๘๓
ใจสนิท (เอิบ *มนตริวัต*), จมื่น ๘๑

ฉ

ฉ่อทาน ๓๔๑
ฉัตดอง, เมือง ๓๔๙
ฉัตตะกอง, เมือง ๓๔๗
ฉางเกลือ ๕๙
ฉายรัศรีหิรัญพรรณ, พระบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๔
ฉิม มหาดเล็ก, นาย ๔๒๖
เฉิดโฉม, พระเจ้าบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๓
แฉ่ง *เกษมสันต์*, หม่อมเจ้าหญิง -ชายาพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น พรหมวรานุรักษ์ ๔๒๕

ช

ชลยุทธโยธินทร (ริชลิว), พระยา ๑๗๐
ช่วง มหาดเล็ก, นาย ๘๑
ช่องนนทรี ๖๑
ชักโคมจุดประทีป ๓๔๓
ช้างพลาย ๓๔๐
ช้างพัง ๓๔๐
ชาติฮินดู ๓๔๖
ชาติฮินดู-๑๐ ตระกูลที่เมืองพาราณศรี ๓๓๓
ชำนาญสมบัติ (สอน), ขุน ๙, ๑๐
ชิงช้า ๓๔๓
ชื่น, นาย-ล่ามอธิบดีกรมกองตระเวร ๔๙๓
เชฐวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๗ ๓๔๑
แช่ม, เจ้าจอมมารดา ๔๒๔
โชตะกะ-เจ้าเมืองเวสาลี ๓๔๗

ด

ดวงพระจันทร ๓๔๐
ดวงพระอาทิตย ๓๔๐
ดอกมลิ ๖๐
ดอกไม้, วัด ๖๐
ดอกไม้ทองเงิน ๓๐๑
ดอกไม้ธูปเทียน ๓๔๑, ๓๔๒

ดอกไม้เพลิง ๓๔๓
ดาวคนอง ๕๙
ดำรงธรรมสาร (มี *ธรรมาชีวะ*), หลวง ๓๒๘
ดิลกนพรัตน, พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๕
ดุริยดนตรี ๓๔๐
ดุริยางคดนตรี ๓๔๑
ดุษดีสังเวยกล่อมกลองมหาวินิจฉัยเภรี ๔๗๑
เดช นายเวร (กริ่ม *สุรนันทน์*), หลวง ๘๔
เดอกิง-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕

ต

ต้นน้ำ ๓๔๔
ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๓๓๖, ๓๓๗
ต้นหน ๖๕
ตปะศรี ๓๓๘
ตราแหวน ๓๔๕
ตลาดแก้ว ๓๐๘
ตะเพียนทอง-ปลา ๖๗
ตับปะษี ๓๕๐
ติ่ง นรินทร, นาย ๘๓
แตรสังข ๓๐๘
แตรสังข์ ๓๔๑
ไตมซ์-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕

ถ

ถอนธง ๓๔๓
ถึงแก่กรรม-คำ ๒๕๒, ๓๓๐, ๔๙๔
ถึงพิราไลย์-คำ ๓๐๑
ถึงอสัญกรรม-คำ ๓๒๙

ท

ทนุพูล, เมือง ๓๔๘
ทรงเมือง ๗๗
ทอง, วัด ๕๙
ท้องตรา ๓๐๖
ทับทิม, เจ้าจอมมารดา ๔๒๕
ทัศนา *อรุณวงษ์*, หม่อมเจ้า ๘๑
ท่าคุ้ง ๖๒
ท้าวเพี้ย ๓๐๑, ๓๐๒, ๓๐๕, ๓๐๖
ทำขวัญอาวุธ ๓๔๒
ทิพเกสร, เจ้าจอมมารดา ๔๒๔
ทิมดาบองครัก ๗๔
ทิมทหาร ๗๔
ทิวากรวงษ์ประวัติ, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๔๒๒
เทพารักษ ๖๒
เทวดารักษาพระนคร ๓๔๓
เทวดารักษาฟ้าแลดิน ๓๔๑
เทวดารักษาแม่น้ำคงคา ๓๔๓
เทวดาห้าพระองค์ ๓๔๑
เทวรูป ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๓, ๓๔๕
เทวสฐาน ๓๔๕
เทวสถาน ๓๓๘

ธ

ธง ๙ ศรี ๓๔๐
ธงพระเกษประสมกันทั้ง ๘ ศรี ๓๔๐
ธงพระจันทรสีขาว ๓๔๐
ธงพระประหัศศรีทอง ๓๔๐
ธงพระพุทธศรีเหลือง ๓๔๐
ธงพระราหูศรีควันไฟ ๓๔๐
ธงพระศุกรศรีขาว ๓๔๐
ธงพระเสารศรีดำ ๓๔๐
ธงพระอังคารศรีแดงอ่อน ๓๔๐
ธงพระอาทิตย์สีแดงแก่ ๓๔๐
ธงใหญ่สำหรับเมือง ๓๔๓
ธรณีนฤเบศร์ (ทองคำ), หลวง ๔๙๓
ธรรมสารนิติ (แดง *วิศรุตรัตน์*), พระยา ๔๒๕
ธรรมสารวิทย์ (ฤกษ *กมลยะบุตร*), พระยา ๔๒๖
ธวัชธง ๓๐๘

น

นครจำปาศักดิ์, เมือง ๓๐๐, ๓๐๔
นงคราญอุดมดี, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
นนทเกษ, หลวง ๓๓๓
นนทบุรี (ดัด *หรือทัด สิงหเสนี*), พระยา ๔๒๖
นนทบุรี *(ทัด สิงหเสนี*), พระยา ๔๒๗
นภาพรประภา, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
นมสาว-เกาะ ๖๘
นรภารพิทักษ (รอด), พระ ๒๕๒
นรรัตนราชมานิต (โต *มานิตยกุล*), เจ้าพระยา ๓๒๗
นรฤทธิ์ราชหัช (ทองดี *โชติกเสถียร*), พระยา ๘๑
นรศาตสารกรรม (เจิม *บุณยรัตพันธุ์*), พระ ๘๒
นระมาด ๓๐๓
นริศราชกิจ (สาย *โชติกเสถียร*), พระยา ๘๑
นริศรานุวัดติวงษ, พระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้า กรมขุน ๓๒๗
นะวะทีปะ ๓๔๗
นาควิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๙ ๓๔๒
นาถะ-ก้อนศิลา ๓๔๖
น่าไม้ ๓๐๓
นายงาน ๖๕
นายจงใจภักดิ์ (หลี) ๓๒๙
นายพินิจราชการ (บิ๋ว *บุนนาค*) ๒๕๒
นายรองพลพ่าย (แป๋ว *เอมะศิริ*) ๓๒๘
นายรองพิจิตรสรรพการ (สวัสดิ์ *เนตรายน*) ๔๙๑
นายรองสนองราชบรรหาร (เสงี่ยม *สิงหลกะ*) ๓๒๘
นายรองเสนองานประภาศ (ดี *สุเดชะ*) ๓๒๘
นารีรัตนา, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
น้ำผึ้ง ๓๔๒
น้ำพรต ๓๔๐
น้ำสังข์ ๓๔๐
นิพพาน ๓๔๙
นิรมานิมุทธาธร (สวาศดิ *ปัจฉิมาคม*), หลวง ๑๖๙
นิราชเมืองอุบล ๑๗๐
นิวัทธอิศรวงษ์ (ม.ว, พยอม *อิศรศักดิ์*), หม่อม ๘๑
นุ่งสองปัก ๓๐๘
เนปาละบูรี, เมือง ๓๕๐

บ

บรรฦๅสิงหนาท (สวาสดี), พระ ๓๒๘
บริคุตวรภัณฑ์ (คง), พระ ๘๔
บังพระสุริย์ ๓๐๘
บัลลังก์ ๓๓๕
บางไป่ ๖๒
บางผึ้ง ๖๐
บ้านคอกควาย ๕๙
บ้านบางขนง ๖๒
บ้านส้มป่อยนายอน ๓๐๒
บายศรี ๗๔
บำเรอบริรักษ, พระยา ๔๗๑
บิเอตริสภัทรายุวดี, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
บุศยะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๒ ๓๔๓
บุษบก ๓๐๘
บุษบันบัวผัน, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
เบาเวอร์, มิสเตอร์ เอนรี ๔๒๖
ใบบอก ๓๐๕, ๓๐๖
ใบพระศรีมหาโพธิ์ ๓๓๗
ใบโพ ๓๓๖
ใบลาน ๓๓๔

ป

ปฏิกรบรรณสาร (เนื่อง *เนตรรังษี*), พระ ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐, ๔๙๓
ปทุมธานี ๓๐๗
ประชาชีพบริบาล (ผึ้ง *ชูโต*), พระยา ๘๑
ประชานารถธนากร (ชม *โชติพุกกณะ*), ขุน ๒๕๒
ประดิษฐาสารี, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ประทุมวดีคำฉันท์ ๓๘๒
ประพาพรัศมี, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
ประภัศร, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ประยาขะติตถะ ๓๔๔

ประยุรวงษ ๓๔๐
ประยูรวงษาวาศ, วัด ๓๓๓
ประโลมโลกย์, พระเจ้าบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๔, ๓๒๙
ประเวศวรสมัย, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
ประสานศรีใส, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ประสารอักษรพรรณ (ช่วง), ขุน ๑๗๐
ประสิทธิ์ศัลการ (สอาด *สิงหเสนี*), พระยา ๔๙๓
ประสิทธิ์ศุภการ (*ม.ร.ว.* ลม้าย *พึ่งบุญ*), พระยา ๓๒๘
ประสิทธิ์สมบัติ (ช่วย *บุนนาค*), หลวง ๔๙๓
ประเสริฐอักษรนิติ (แพ *ตาละลักษมณ์*), หลวง ๑๖๙
ปราน-เมือง ๖๘
ปรีดา, พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้า ๘๐
ปะดุงปู เจ้าเมืองอังวะ ๓๓๗
ปะระจะ-คนเลี้ยงโค ๓๔๖
ปะระจะนาถะ, เมือง ๓๔๖, ๓๔๙
ปะระจะนาถะ, วัด ๓๔๖
ปะระมะหรรษา ๓๓๘
ปันช์-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
ปากน้ำ ๖๔
ปาดะลิดาษ, วัด ๓๓๙
ปาตลีดาษ-วัด ๓๓๕
ปาตะลิบุตร-เศรษฐี ๓๓๕
ปาตะลีดาษ, วัด ๓๔๑, ๓๔๓
ปาตะลีบุตร, เมือง ๓๔๖, ๓๔๗, ๓๔๙
ปาตีนที, แม่น้ำ ๓๔๗
ปาปะตระกูล ๓๓๓
ป่าพระหิมพานต ๓๓๘
ป่าพระหิมพานต์ ๓๔๔, ๓๕๐
ป่าหิมพานต ๓๓๘
ปุละสัติโคตไมเทนะตระกูล ๓๓๔
ปูลีคงคา, แม่น้ำ ๓๔๗

ผ

ผคุณวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๔ ๓๔๔
ผดุงศุลกกฤตย์ (น่วม *ชูโต*), พระ ๘๑
ไผ่สร้อย ๖๖

พ

พงษาดิศรมหิป, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๘๒, ๔๙๐
พรหมวรานุรักษ์, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๔๒๒
พร้อม *ลดาวัลย์*, หม่อมเจ้า ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
พระแก้วผลึก ๓๐๐, ๓๐๔
พระคลังมหาสมบัติ, กระทรวง ๙
พระเคราะห์ทั้ง ๙ ๓๔๐
พระโคตะมะ ๓๓๔, ๓๓๘, ๓๔๖, ๓๔๙
พระเจดีย์ ๓๔๕
พระเจดีย-บรรจุพระบรมธาตุ ๓๓๗
พระไตรปิฎก ๓๓๔
พระทรงเมือง ๓๔๓
พระธรรมไตรโลก ๑๗๐
พระนารายน์ ๓๓๔, ๓๓๘, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๔
พระเนาว์เคราะห์ ๓๔๐
พระพุทธรูปทองคำ ๓๓๕, ๓๓๗
พระพุทธรูปทำด้วยภูเขานั่งสมาธิ ๓๔๖
พระพุทธสาตรา ๓๓๔
พระเพลา ๓๓๕
พระมหากระษัตร ๓๓๙
พระมหากระษัตริย์ ๓๓๔, ๓๔๐, ๓๔๑, ๓๔๓, ๓๔๔
พระมหากระษัตริย์เมืองเสียม ๓๔๕
พระมหาโพธิ์ ๓๓๖
พระมหาเสวตรฉัตร ๗๔
พระมเหษี ๓๔๐, ๓๔๔
พระยาเสนะนาค ๘ ศีศะ ๘ หาง ๓๔๒
พระยาเสสะนาค ๓๔๒

พระราชบุตร ๓๔๐, ๓๔๔
พระราชพิธีเดือน ๕ คชวิทานำ ๓๓๙
พระราชพิธีเดือน ๕ พุทธวิทานำ ๓๓๙, ๓๓๕
พระราชพิธีเดือน ๕ ราชวิทานำ ๓๓๙
พระราม ๓๔๙
พระรามเมืองอยุทธยา ๓๔๔
พระเลิศหล้านภาไลย ๓๐๕
พระวิหาร ๓๓๗, ๓๓๙
พระศรีมหาโพธิ์ ๓๓๗, ๓๔๑, ๓๔๕
พระสัทธรรม ๓๓๖
พระเสื้อเมือง ๓๔๓
พระหลวงขุน-ตำแหน่ง ๗๖
พระหัตถ์ ๓๓๕
พระอภิรมย์ ๓๐๘
พระอมรโมฬี ๓๓๓
พระอาราม ๓๔๕
พระอิศวร ๓๓๔, ๓๓๘, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๓, ๓๔๔
พรานทึง ๓๐๓
พรานเทิง ๓๐๓
พราหม ๓๓๙
พราหมณ์ ๕ ตระกูล ๓๓๔
พราหมณ ๓๔๐
พราหมณเทวพรหม ๓๓๓
พราหมณ์เทวะพรหมตระกูล ๓๓๔
พราหมณ์-รักษาอยู่ที่พระศรีมหาโพธิ์ ๓๓๗
พราหมณ์ราชครู ๓๓๔, ๓๔๑, ๓๔๒
พราหมณราชครู ๓๔๐, ๓๔๔, ๓๔๕
พราหมณลอยบาป ๓๔๔
พลัษฎานุรักษ (คง *กัลยาณมิตร*), พระ ๓๒๘
พวงสร้อยสอาง, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
พอก-หมวก ๓๐๘
พัชโบก ๓๐๘
พัทธวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๑๐ ๓๔๒
พานพุ่ม ๓๐๘
พาราณศรี, เจ้าเมือง ๓๓๕, ๓๓๗, ๓๓๙
พาราณศรี, เมือง ๓๓๖, ๓๓๗, ๓๓๘, ๓๓๙, ๓๔๔, ๓๔๕, ๓๔๙, ๓๕๐
พิชิตปรีชากร, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวง ๘๐
พิทยลาภพฤฒิธาดา, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน ๖, ๘, ๘๐, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
พิเทศกลกิจ (เอบาลฟอร์), หลวง ๓๓๐
พิธี ๑๒ เดือน-เมืองพาราณศรี ๓๓๙
พิธีเดือนห้า-เมืองพาราณศรี ๓๓๙
พิธีเทวะวิทานำ ๓๔๐
พิธีราชวิทานำ ๓๔๐
พินิจวิเทศภัณฑ์ *(เชย พลอยแก้ว)*, หลวง ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
พิพิธพลภักดิ์ (ปุย *คชเสนี*), หลวง ๔๙๓
พิพิธโภคัยสวรรย์ (เชฐ *หังสสูต*), พระยา ๔๒๕
พิพิธอักษรพรรณ์ (สิทธิ), ขุน ๓๒๘
พิมพับศรสร้อย, พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้า ๘๔
พิศมัยพิมลสัตย์, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
พุทธรูปทองคำที่วัดปาตะลีดาษ ๓๔๒
พุทธสาตรา ๓๓๕
พุ่ม ๗๕
เพ็ชรปาณี (กรี *นาคะรัต*), พระยา ๘๔
เพ็ชรัตน (โมรา *ไกรฤกษ์*), พระยา ๔๒๕
เพ็ญพัฒนพงษ, พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๕
ไพบูลย์สมบัติ (เดช *บุนนาค*), พระยา ๔๙๐
ไพร่บ้านพลเมือง ๓๔๐
ไพร่พลรบ ๓๔๓

ภ

ภักดีนฤเบศร (จ่าง *บุณยรัตพันธุ์*), หลวง ๑๖๙
ภักดีพิรัชภาคย์ (เจิม *บุนนาค*), พระ ๔๙๒
ภักดีภัทรากร (โอจิว *อุทกภาชน์*), พระ ๘๓
ภักตรพิมลพรรณ, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
ภาชน์ดิน ๓๓๕

ภาณุพันธุวงษวรเดช, สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้ากรมพระ ๓๒๗
ภารทวาชโคตอุระยันตะตระกูล ๓๓๓
ภาษาแขก ๓๔๗, ๓๔๘
ภาษาพม่า ๓๔๘
ภาษายะไข่ ๓๔๘
ภาษาเวสาลี ๓๔๗
ภาษาฮินดู ๓๔๘
ภาษีอากร ๓๓๙
ภาสกรวงศ์ *(พร บุนนาค)*, เจ้าพระยา ๘๐
ภูเขาเงินภูเขาทอง ๓๓๘
ภูมิภาคพิสุทธิ์ (มั่ง), ขุน ๘๔
ภูวสถานพินิจ (แปลก *เสนีวงศ์*), หลวง ๘๑

ม

มนูสารสาตรบัญชา (ศิริ *เอมะศิริ*), พระยา ๑๖๙
มพร้าวเจียนศีศะ ๓๔๐, ๓๔๑
มหาดไทย, กรม ๓๐๖
มหาบุรุษพัตรายัติ ๓๓๕
มหาปิวะ ๓๔๑
มหายัติ ๓๓๕, ๓๔๒
มหาวิไชย *(จันทร์ อุตตรนคร)*, ขุน ๑๗๐
มหิศรราชหฤไทย, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๑๐
มโหรี ๓๐๘
มะคะธะ, เมือง ๓๔๙
มะเชมนตรี-เสนาบดี ๓๓๙
มะธุระบูรี, เมือง ๓๕๐
มะบาง ๖๒
มะริยาปุต, เมือง ๓๔๘
มะสุตะปาตะ, เมือง ๓๔๗
มังกะลา, เมือง ๓๔๔
มันตะกะวิหาร ๓๓๗
มาฆะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๓ ๓๔๓
มาโดดาษ, วัด ๓๓๕, ๓๓๙,
๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๓
มาโดดาษ-เศรษฐี ๓๓๕
มานิโคตหินนะดาราตระกูล ๓๓๓
มารถะโคต ๓๓๓
มิคะศิระวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๑ ๓๔๓
มิราลโคตอุทกันตระกูล ๓๓๔
มุนี ๓๓๘
มุลนาย ๗๖
มูล *ดาราภร*, หม่อมราชวงษ ๔๙๐
เม้า *ทองแถม*, หม่อมเจ้าหญิง
-ชายาในพระเจ้าน้องยาเธอ
กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ ๒๕๑
เมาะตะมะ, เมือง ๓๔๘
แม้นเขียน, พระเจ้าบรมวงษเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔

ย

ยมนา, แม่น้ำ ๓๔๔
ยอดเมืองขวาง (ฤกษ์ *ณ นคร*), พระยา ๘๑
ยะกะตะนาถะ, เมือง ๓๔๙
ยะไข่ ๓๔๘
ยะไข่, เมือง ๓๔๘
ยะศรี ๓๓๘
ยักกระเสด-ขุนนางสำเร็จราชการ ๓๔๗
ยัติ ๓๓๔, ๓๓๕, ๓๓๖, ๓๓๙, ๓๔๐,
๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๔, ๓๔๕, ๓๔๖
ยัษษีมุนี ๓๕๐
ยางกุง, เมือง ๓๔๘
ยามโกฏิ, เมือง ๓๔๗, ๓๔๘
เยสมินส์เตอร์บัดเยก
-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
เยาวมาลย์นฤมล, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า ๔๒๓
เยียรทารีย์-พราหมณ์ ๓๓๓
โยคี ๓๓๘

ร

รจิตรวรรณวิมล *(ห้าว วีรศิริ)*, ขุน ๔๒๗
รอยแยล-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
ระเบียบ, หม่อมเจ้า ๘๑

รัตนโกษา (เล็ก *สุจริตกุล*), พระ ๓๒๘
รัตนบัลลังก์ ๓๓๖
รัตยาธิเบศร *(พุ่ม ศรีไชยันต์)*, เจ้าพระยา ๘๑
ราชครู ๓๓๓, ๓๓๙
ราชธนพิทักษ (ดิด *ธนะประดิษฐ์*), พระ ๔๒๖
ราชบุรณ, วัด ๖๐
ราชบุรุษ ๓๔๐
ราชบุรุษย์ ๓๓๔, ๓๔๐
ราชภัณฑารักษ์ *(พร รังควร)*, จมื่น ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
ราชวรานุกูล (อ่วม), พระยา ๔๒๒
ราชวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๕ ๓๔๐
ราชศักดิ์สโมสร, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
ราไชย *(กลิ่น)*, พระยา ๘๕
ราญรอนอริราช (เพิ่ม *ภูมิประภาศ*), พระ ๔๒๖
รามราช-เมือง ๓๔๔
รามะสิงห, เมือง ๓๔๙
ราเมสะระ, เมือง ๓๔๙
รายเชิงตอง ๓๐๘
รา ระทะบูรี, เมือง ๓๕๐
ราวเทียร ๗๕
รื่น, นายร้อยเอก ๘๑
รุกขะเทวดา ๓๔๗
รูปจารึกพระนาม-พระมหากระษัตริย์ ๓๓๗
เรือไชย ๓๐๘
เรือพระที่นั่งกราบ ๓๐๘
เรือพระที่นั่งศรี ๓๐๗, ๓๐๘
เรือรูปเหรา ๓๐๘
เรือศรี ๓๐๗, ๓๐๘
เรื่องโบราณ-หมวด ๓๓๓
เรื่องเมืองพาราณศรี ๓๓๓
โรงฉัน ๓๓๕
โรงทาน ๓๓๙, ๓๔๗

ฤ

ฤทธิจักรกำจร (เป๋า *สวัสดิ์-ชูโต*), พระ ๘๑
ฤทธิเดชะ (แต้ม), พระ ๓๒๙
ฤทธิ์นายเวร (ม,ล, วราห์ *กุญชร*), หลวง ๘๑

ล

ลดโคม ๓๔๓
ลอซัน, มิสเตอร์ เย, เย, ๓๒๘
ลังกา, เมือง ๓๔๙
ลัด-เมืองนครเชื่อนขันธ์ ๖๐
ลาวข่า ๓๐๒
ลำภู ๖๔
ลูกประคำ ๓๓๕, ๓๔๓
เลดีเปตโตเรียน-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕

ว

วงษ, เจ้าจอมมารดา ๔๒๔
วงษจันทร์, พระเจ้าบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๓
วรนาฏกระเษมสานต์, ตำหนัก ๗๓
วรลักษณาวดี, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
วโรภาษพิมาน-พระที่นั่ง ๗๓
วัชรินทร *สิงหรา*, หม่อมเจ้า ๘๑
วัชรีวงษ์, พระวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้า ๘๐
วัชรีวงษ, พระวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๕
วัดที่เมืองพาราณศรี ๓๓๕
วันดับ ๓๔๓
วันวิสาขบูชา ๓๓๗
วาณีรัตนกัญญา, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ว่าด้วยพุทธสาศนา-หนังสืออังกฤษ ๔๙๓
วาน-ปลา ๖๗
วาสิตะโคต-ตระกูล ๓๓๓
วิฆะเนสะ ๓๔๑
วิภาคภูวดล (แมคคาที), พระ ๘๑
วิเศษโกษา, หลวง ๓๓๓
วิสาขะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๖ ๓๔๑
วิสุทธิ์สุริยศักดิ์ *(ม.ร.ว.เปีย มาลากุล)*, พระยา ๑๗๐

วุฒิไชยเฉลิมลาภ, พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๕
แวงสะปะดะ, เมือง ๓๔๘

ศ

ศรีทิพโภชน์ (ใหญ่), พระ ๔๒๖
ศรีนาคสวาดิ, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ศรีปัตตะนะบุระ, เมือง ๓๓๘
ศรีวิไลยลักษณ, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
ศรีสงคราม (แย้ม *วิเศษวัชร์*), พระ ๒๕๒
ศรีสรราชภักดี (เดช *นามะสนธิ*), พระยา ๔๒๕
ศรีสัตยารักษ (เจริญ *ภูมิรัตน์*), พระ ๓๓๐
ศรีสุนทรโวหาร (กมล *สาลักษณ์*), พระยา ๘๑
ศศิพงษประไพ, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔, ๔๒๗
ศักดาภิเดชวรฤทธิ์ (ดั่น *อัมรานนท์*), พระยา ๘๒
ศาลตระเว็จ ๖๒
ศาลา ๓๓๗
ศาลามหาดไทย ๓๐๕
ศาลาราย ๓๓๗
ศิริพงษ์อนุพันธุ (ม,ว, ฉิม *ดารากร*), หม่อม ๒๕๑
ศิริมันมะหาราชาหณุมาน
ประสันนะสะระมาจาระปันเต ๓๔๕
ศิริวัน ๓๔๘
ศิลาน่าเพลิง ๓๐๑
ศุภกรณ์บรรณสาร (นุ่ม *วสุธาร*), พระ ๑๖๙
ศุภการธนสิทธิ์ (เยื้อน *เพ็ชรพลอย*), หลวง ๑๖๙
โศรกสร่าง, พระเจ้าบวรวงษ์เธอ พระองค์เจ้า ๘๔

ส

สถิตย์, นาย-อาจารย์ ๑๗๐
สถิตย์นิมานการ (ม,ว, ชิต *อิศรศักดิ์*), พระ ๘๓
สป๊อตติง-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
สภาคารราชประยูร ๗๓
สมเด็จพระวันรัตน (แดง) ๓๒๙
สมมตอมรพันธุ์, พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมขุน ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
สมมุข ๖๖
สมุดกระดาด ๓๓๔
สมุทปราการ, เมือง ๖๓
สมุทสาครานุรักษ (สุก *โชติกเสถียร*), พระ ๔๙๐
สโมสรสรรพการ (ทัด *ศิริสัมพันธ์*), พระยา ๔๒๕
สรชาญพลไกร (เถ่อ *ทรรพนันทน์*), พระ ๓๒๘
สรรพการหิรัญกิจ *(เชย อิศรภักดี)*, คุณหลวง ๙
สรรพการหิรัญกิจ (เชย *อิศรภักดี*),
หลวง ๖, ๗, ๘๑, ๙๐, ๑๗๒, ๑๗๕, ๑๗๖, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐, ๔๙๓
สร่วยพระแก้ว ๓๐๔
สระชู, แม่น้ำ ๓๔๗
สระบุรี, เมือง ๓๐๗
สระบูรี ๓๐๖
ส่วย ๓๓๙
สอางองค์, พระบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๔
สันติบุระ, เมือง ๓๔๗
สันติบุระนะวะทีปะ, เมือง ๓๔๙
สัมมาทิฐิกระษัตริย์ ๓๓๗
สามปลื้ม, วัด ๕๙
สามร้อยยอด ๗๐
สารกิจปรีชา (ม,ว, สง่า *วัชรีวงศ์*), หลวง ๘๑
สารติโคตเตตังขะตะตระกูล ๓๓๓
สารภู, แม่น้ำ ๓๔๔
สารสูตรตระกูล ๓๓๓
สำนักนิ์-คำ ๗๘
สำมะโรง ๖๒
สำรับคาวหวาน ๓๔๑
สิฐโคตถานะกะบุตรตระกูล ๓๓๓
สิ้นพระชนม์-คำ ๓๒๙
สีชัง ๖๕
สีใบตองแห้ง ๓๓๖
สุกะริมาคะบูรี, เมือง ๓๕๐
สุขุมาลัย, โรงเรียน ๑๗๐
สุดาสวรรค์, พระเจ้าบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๓

สุธรรมะบูรี, เมือง ๓๕๐
สุนทรพิมล (ต่วน *สุวรรณทัต*), พระ ๓๒๘
สุนทรสงคราม (พัน *รัตนกุล*), พระยา ๔๙๑
สุนทรานุกิจปรีชา (ทัด), พระ ๔๙๐
สุรวงษ์วัฒนศักดิ์ (โต *บุนนาค*), เจ้าพระยา ๔๙๑
สุริยงประยุรพันธุ, พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า ๔๙๐
สุริยะ ๓๔๑
สุวภักตรวิไลย์พรรณ, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
สูตรธนูคำฉันท์ ๙๑, ๑๗๗
เส้น-ไหว้บูชา ๓๐๓
เสนาบดี ๓๓๔, ๓๔๐, ๓๔๓
เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ๑๐
เสาโคม ๓๔๓
เสารากวัตรตระกูล ๓๓๓
เสียม, เมือง ๓๔๔, ๓๔๕
เสื้อครุย ๓๐๘
เสื้อเมือง ๗๗
โสมาวดี, พระเจ้าพี่นางเธอ
พระองค์เจ้า ๖, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๒๒, ๔๓๐

ห

หญิงพรหมจารีย ๓๔๑
หนังสือถลกวิทยา ๑๗๐
หนังสือปีศาจปะกะระณำ ๑๗๐
หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
หนังสือวิทยาดิลก ๑๗๐
หนู มหาดเล็ก, นาย ๘๓
หม้อน้ำ ๓๔๑
หฤทัย (บัว *จันทรวณิค*), พระ ๔๒๖
หลักเมือง ๗๗
หอพระสมุดวชิรญาณ ๗, ๙, ๑๒
-กรรมสัมปาทิก ๑๐
-กรรมสัมปาทิกสภา ๙, ๑๑
-กรรมสัมปาทิกสภาหอพระสมุดวชิรญาณ ๑๗๓
-ค่าเกม ๔๘๙
-ค่าเกมบิลเลียดซ์ ๘๕
-ค่าปรับยืมหนังสือเกินกำหนด ๘๖
-งบปี ๘๗
-งบปีเงินรายได้ ๘๕
-เงินค่าเกม ๑๐, ๑๑
-เงินค่าเกมบิลเลียดซ์ ๘๐
-เงินซึ่งได้รับในปีที่ ๑๙ ๘๕
-เงินนอน ๘๕, ๘๖
-เงินนอนพระยาราไชย (กลิ่น) ๔๘๙
-เงินนอนรายราชกุมาร ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๓ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๔ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๕ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๖ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๗ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๘ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๑๙ ๘๕
-เงินบำรุงปีที่ ๒๐ ๘๕
-เงินบำรุงพิเศษ ๘๕, ๔๒๗
-เงินบำรุง-หอวชิรญาณ ๑๗๔
-จำหน่ายสมาชิก ๒๕๒, ๓๒๙, ๔๙๔
-แจ้งความ ๑๗๓, ๔๙๓
-ดอกเบี้ยเงินแบงก์ ๘๖
-ดี, นาย-ผู้ดูการ ๘, ๙, ๑๐
-ตำแหน่งกรรมสัมปาทิกปีที่ ๒๑ ๖, ๙๐, ๑๗๒, ๓๓๒, ๔๓๐
-น่าที่บรรณารักษ์ ๘๗
-น่าที่ปฏิคม ๘๗
-น่าที่เลขานุการ ๘๗
-น่าที่สาราณีกร ๘๗
-บรรณารักษ์ ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-บาญชีหนังสือไทยที่จำหน่ายได้ ๘๕
-บาญชีหนังสือไทย-หนังสือที่ขายได้ ๔๒๑
-บาญชีหนังสืออังกฤษที่จำหน่ายได้ ๘๕
-บิลเลียดซ์ ๑๐, ๑๑

-ปฏิคม ๖, ๘, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ๖, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-ผู้ช่วยบรรณารักษ ๗
-ผู้ช่วยปฏิคม ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-ผู้ช่วยสาราณียกร ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-ผู้ช่วยเหรัญญิก ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-ผู้ดูการหอพระสมุด ๙
-ผู้ดูการหอพระสมุดวชิรญาณ ๑๐
-ภาคินีสมาชิก ๘๒, ๘๓, ๑๗๔, ๒๕๑, ๔๒๓
-ภาคีสมาชิก ๘๐, ๘๒, ๘๔, ๑๖๙, ๑๗๔, ๒๕๑, ๒๕๒, ๓๒๘, ๓๒๙, ๓๓๐, ๔๒๕, ๔๙๐, ๔๙๑, ๔๙๔
-รายงาน ๔๘๙
-รายงานการประชุมกรรมสัมปาทิกสภา ครั้งที่ ๓ ปีที่ ๒๑ ๗
-รายงานประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๑๑๙ ๔๒๑
-รายงานประจำเดือนตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ ๘๐
-รายงานประจำเดือนธันวาคม ศก ๑๑๙ ๒๕๑
-รายงานประจำเดือนพฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ ๑๖๙
-รายงานประจำเดือนมกราคม ๑๑๙ ๓๒๗
-เลขาธิการ ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๙๐, ๑๗๒, ๑๗๕, ๑๗๖, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-วชิรญาณ ๑๒
-วชิรญาณรายเดือน ๘๐
-วชิรญาณสุภาสิต ๘๐
-วชิรญาณ-หนังสือที่ขายได้ ๒๕๑, ๔๒๑
-วชิรญาณ-หนังสือที่จำหน่าย ๘๕, ๔๘๙
-วชิรญาณ-หนังสือพิมพ์ ๘, ๑๑
-วิสามัญสมาชิก ๓๒๙
-สภานายก ๖, ๗, ๑๐, ๑๒, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-สมาชิกขึ้นใหม่ ๔๙๓
-สมาชิกส่งเงินบำรุง ๘๐, ๑๖๙, ๒๕๑, ๓๒๗, ๔๒๒, ๔๙๐
-สมาชิกส่งเงินบำรุงปีเก่าปีใหม่ ๘๒
-สมาชิกให้เงินบำรุงพิเศษปีที่ ๑๙ ๘๔
-สามัญสมาชิก ๑๗๔
-สามัญสมาชิกฝ่ายน่า ๘๐, ๘๒, ๓๒๗, ๔๒๒, ๔๙๐, ๔๙๑
-สามัญสมาชิกฝ่ายใน ๔๒๒
-สาราณียกร ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-เหรัญญิก ๖, ๗, ๑๒, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
-เหรัญญิก-หอพระสมุดวชิรญาณ ๑๗๔
-อุปนายก ๖, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
หะริทะวาระ, เมือง ๓๕๐
หะรินามะ ๓๔๙
หะรินามะ-ชาวฮินดู ๓๔๘
หักทองขวาง ๓๐๘
หาดหลังเต่า-ปากน้ำเจ้าพระยา ๖๔
หินะมนตรี-เสนาบดี ๓๓๙
เหมมณเฑียรเทวราช ๗๓
เหมมนเฑียร ๗๗
แหลมฟ้าผ่า ๖๔
ใหญ่, หม่อม ๔๒๕

อ

อดิศรอุดมเดช, พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ๘๒
อธิบดี ๓๐๑
อนุชิตชาญไชย (สาย *สิงหเสนี*), พระยา ๔๒๖
อนุยันตศิริวงษ์ (ม.ว. เพิก *ดารากร*), หม่อม ๒๕๑

อภัยพิทักษ์ *(สวัสดิ์ เสถียรสวัสดิ์)*,
หลวง ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
อภัยราชา (ยีโรลิน ยัคมินส), เจ้าพระยา ๔๙๑
อภิรมย์ ๓๐๘
อภิรักษราชฤทธิ (นกยุง *วิเศษกุล*), หลวง ๔๙๐
อยุทธยา, เมือง ๓๕๐
อโยทธยา-คำ ๗๓
อรไทยเทพกัญญา, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
อรพิณทุเพ็ญภาค, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
อรรคสรกิจ (อิ่ม), หลวง ๔๙๐
อรุณวดี, พระเจ้าน้องนางเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๒
อะจุตะนันนำ-พราหมณ์ ๓๓๓
อังคนิศรพลารักษ (เปีย *ชูโต*), นายพันเอก พระ ๒๕๒
อังวะ, เจ้าเมือง ๓๓๗
อังวะ, เมือง ๓๔๕
อัจฉรพรรณีรัชกัญญา, พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๓
อับศรศรีราชกาญดา, พระบวรวงษเธอ พระองค์เจ้า ๘๔
อ่าวเกลียว ๗๐
อาศน ๓๓๖
อาสาธะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๘ ๓๔๑
อาสุชะวิทานำ-พระราชพิธีเดือน ๑๑ ๓๔๒
อำมราวะดี-เมือง ๓๔๙
อำมาตย์ ๓๓๔
อำมาตย ๓๓๗, ๓๔๑, ๓๔๓
อิลีปัตตะนะมิคะธายะวัน ๓๓๘
อิศร มหาดเล็ก, นาย ๔๙๒
อิศรพันธ์โศภณ (ม,ว, หนู *อิศรางกูร*), พระยา ๔๒๕
อิศรานุภาพ (เอี่ยม *บุนนาค*), พระยา ๔๙๐
อิศรีปัตตะนะบุระ, เมือง ๓๓๘
อิเหนาคำฉันท์ ๔๓๑
อุเฉณะบูรี, เมือง ๓๕๐
อุตะมะมนตรี-เสนาบดี ๓๓๙
อุทธยานภูมเสถียร-พระที่นั่ง ๗๔
อุทธยานาธิกรณ์ (เจริญ), หลวง ๑๖๙
อุทิจจะนารายะนะเจ้าเมืองไคย ๓๔๕
อุทิจะนารายะนะ-อุปราช ๓๓๙
อุบลรัตนนารีนาค, พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้า ๔๒๔
อุปราช-เมืองพาราณศรี ๓๓๙
เอดิฟิน-หนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ๑๗๕
เอม, หม่อม ๘๒
เอื้อ, นาย ๓๒๙
ไอศวริยทิพอาศน-พระที่นั่ง ๗๓

ฮ

ฮินดู ๓๓๘, ๓๔๔
ฮินดูเมืองเวสาลี ๓๔๗
แฮนดริก, มิสเตอร์ เยดับลยู ๔๒๖

ดรรชนีนามเดิมของข้าราชการที่มีบรรดาศักดิ์

ก

กมล สาลักษณ์ ๘๑
กริ่ม สุรนันทน์ ๘๔
กรี นาคะรัต ๘๔
กลิ่น ๘๕, ๔๘๙
กอซิมเต๊ก ณ ระนอง ๔๒๗

ค

คง ๘๔
คง กัลยาณมิตร ๓๒๘
คลับ แพ่งสภา ๘๒

จ-ฉ

จันทร์ อุตตรนคร ๑๗๐
จ่าง บุณยรัตพันธุ์ ๑๖๙
เจริญ ๑๖๙
เจริญ ภูมิรัตน์ ๓๓๐
เจิม บุณยรัตพันธุ์ ๘๒
เจิม บุนนาค ๔๙๒
ฉิม ดารากร, ม,ว, ๒๕๑

ช

ชม โชติพุกกณะ ๒๕๒
ช่วง ๑๗๐
ช่วย บุนนาค ๔๙๓
ชิต อิศรศักดิ์, ม,ว, ๘๓
เชฐ หังสสูต ๔๒๕
เชย พลอยแก้ว ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
เชย อิศรภักดี ๖, ๗, ๙, ๘๑, ๙๐, ๑๗๒, ๑๗๕, ๑๗๖, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐, ๔๙๓

ด

ดัด หรือทัด สิงหเสนี ๔๒๖
ดั่น อัมรานนท์ ๘๒
ดิด ธนะประดิษฐ์ ๔๒๖
ดี สุเดชะ ๓๒๘
เดช นามะสนธิ ๔๒๕
เดช บุนนาค ๔๙๐
แดง วิศรุตรัตน์ ๔๒๕

ต-ถ

ต่วน สุวรรณทัต ๓๒๘
แต้ม ๓๒๙
โต บุนนาค ๔๙๑
โต มานิตยกุล ๓๒๗
เถ่อ ทรรพนันทน์ ๓๒๘

ท

ทองคำ ๔๙๓
ทองดี โชติกเสถียร ๘๑
ทัด ๔๙๐
ทัด ศิริสัมพันธ์ ๔๒๕
ทัด สิงหเสนี ๔๒๗
ไทย ๔๒๕

น

นกยุง วิเศษกุล ๔๙๐
น่วม ชูโต ๘๑
นุ่ม วสุธาร ๑๖๙
เนื่อง เนตรรังษี ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐, ๔๙๓

บ-ป

บัว จันทรวณิค ๔๒๖
บาลฟอร์, เอ ๓๓๐

ปิ๋ว บุนนาค ๒๕๒
ปุย คชเสนี ๔๙๓
เป๋า สวัสดิ์-ชูโต ๘๑
เปีย ชูโต ๒๕๒
เปีย มาลากุล, ม.ร.ว. ๑๗๐
แปลก เสนีวงศ์ ๘๑
แป๋ว เอมะศิริ ๓๒๘

ผ-พ

ผึ้ง ชูโต ๘๑
พยอม อิศรศักดิ์, ม,ว, ๘๑
พร บุนนาค ๘๐
พร รังควร ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
พัน รัตนกุล ๔๙๑
พุ่ม ศรีไชยันต์ ๘๑
เพิก ดารากร, ม,ว, ๒๕๑
เพิ่ม ภูมิประภาศ ๔๒๖
แพ ตาละลักษมณ์ ๑๖๙

ม

มั่ง ๘๔
มี ธรรมาชีวะ ๓๒๘
แมคคาที ๘๑
โมรา ไกรฤกษ์ ๔๒๕

ย

ยัคมินส, ยีโรลิน ๔๙๑
เยื้อน เพ็ชรพลอย ๑๖๙
แย้ม วิเศษวัชร์ ๒๕๒

ร-ฤ

รอด ๒๕๒
ริชลิว ๑๗๐
แรมเซ ๓๒๘
ฤกษ กมลยะบุตร ๔๒๖
ฤกษ์ ณ นคร ๘๑

ล-ว

ลม้าย พึ่งบุญ, ม.ร.ว. ๓๒๘
เล็ก สุจริตกุล ๓๒๘
เล็ก สุวรรณศิริ ๔๙๔
วราห์ กุญชร, ม,ล, ๘๑

ศ-ส

ศิริ เอมะศิริ ๑๖๙
สง่า วัชรีวงศ์, ม,ว, ๘๑
สวัสดิ์ เนตรายน ๔๙๑
สวัสดิ์ เสถียรสวัสดิ์ ๖, ๗, ๙๐, ๑๗๒, ๒๕๔, ๓๓๒, ๔๓๐
สวาศดิ ปัจฉิมาคม ๑๖๙
สวาสดี เนตรายน ๓๒๘
สอน ๙, ๑๐
สอาด สิงหเสนี ๔๙๓
สาย โชติกเสถียร ๘๑
สาย สิงหเสนี ๔๒๖
สิทธิ ๓๒๘
สิน อมหมัดจุฬา ๘๑
สุก โชติกเสถียร ๔๙๐
เสงี่ยม สิงหลกะ ๓๒๘

ห

หนู อิศรางกูร, ม,ว, ๔๒๕
หลี ๓๒๙
ห้าว วีรศิริ ๔๒๗
ใหญ่ ๔๒๖

อ

อยู่ ๘๑
อ่วม ๔๒๒
อิ่ม ๔๙๐
เอิบ มนตริวัต ๘๑
เอี่ยม บุนนาค ๔๙๐
โอจิว อุทกภาชน์ ๘๓

ภาคผนวก ๑

พระอิสริยยศเจ้านาย และราชทินนาม ยศ ขุนนาง ที่ปรากฏในสารบัญ

พระนาม ราชทินนาม และนามเดิมที่เปลี่ยนแปลง

๑ พระยาบำเรอบริรักษ	เป็นจางวางมหาดเล็ก ในสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ งานประพันธ์นอกจากเรื่อง ฉันท์สังเวยกลองวินิจฉัยเภรี แล้วยังมีงานประพันธ์อื่นอีก ได้แก่ โคลงภาพฤๅษีดัดตน โคลงที่ ๗๒ ดัดตนแก้กล่อน โคลงภาพคนต่างภาษา โคลงที่ ๓๙-๔๐ ภาพพม่า โคลงที่ ๕๑-๕๒ ภาพลาวยวน พระยาบำเรอบริรักษ ถึงแก่กรรมเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน

ภาคผนวก ๒

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

ประวัติความเป็นมา

เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นมงคลวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม–ราชกุมารีทรงรับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาจารึกภาษาตะวันออก) จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยความร่วมมือของนักศึกษาและอาจารย์จาก มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดพิมพ์หนังสือรวมพระฉายาลักษณ์จำหน่าย นำเงินรายได้ทูลเกล้าฯ ถวายเป็น กองทุนเริ่มแรกสำหรับเก็บดอกผล เพื่อพระราชทานเป็นทุนการศึกษาแก่เยาวชนผู้ขัดสนตามพระราชอัธยาศัย ซึ่งได้พระกรุณาพระราชทานชื่อทุนว่า “ทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา”

ต่อมาได้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสมทบเพิ่มขึ้น เห็นควรขยายโครงการทุนพระราชทานเพื่อการศึกษา ให้มั่นคงกว้างขวางขึ้น จึงดำเนินการจดทะเบียนเงินกองทุนดังกล่าวขึ้นเป็นมูลนิธิ และได้รับพระราชานุญาต ให้ใช้ชื่อว่า “มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา” ตามชื่อทุนเดิมที่ได้รับพระราชทานแล้ว ทั้งยังทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ รับเป็นองค์อุปถัมภ์ของมูลนิธิฯ ด้วย

มูลนิธิฯ ได้เริ่มให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาทุกระดับที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ตั้งแต่ประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา โดยเริ่มให้ทุนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน ได้ให้ทุนการศึกษาไปแล้วเป็นจำนวนมาก

กองทุนมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา มีรายได้จากการบริจาคและจากการจัดพิมพ์พระราชนิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ มูลนิธิฯ ได้จัดทำและจัดพิมพ์นามานุกรมต่าง ๆ ออกเผยแพร่ เช่น นามานุกรมวรรณคดีไทยและนามานุกรม พระมหากษัตริย์ไทย เป็นต้น

พระนามและรายนามคณะกรรมการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	**องค์อุปถัมภ์มูลนิธิฯ**
ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์ วณิกกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
ท่านผู้หญิงนราวดี ชัยเฉนียน	ประธานกรรมการ
นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์	รองประธานกรรมการ
คุณหญิงแสงเดือน ณ นคร	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ	กรรมการ
คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	กรรมการ
นายเดโช สวนานนท์	กรรมการ
ดร.สุวัฒน์ เงินฉ่ำ	กรรมการ
นายสมศักดิ์ วิราพร	กรรมการ
นายทรงฤทธิ์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต	กรรมการ
ดร.สมเกียรติ ชอบผล	กรรมการ
นางโฉมฉาย เหล่าสุนทร	กรรมการและเหรัญญิก
นางวัลลิยา ปังศรีวงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ	กรรมการและเลขานุการ
นายสุพจน์ จิตสุทธิญาณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัสสา คชาชีวะ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คุณชวลี อมาตยกุล	กรรมการกิตติมศักดิ์
นางชญานุตม์ อินทุดม	กรรมการกิตติมศักดิ์
นางสาวอรวรรณ แย้มพลาย	กรรมการกิตติมศักดิ์
ดร.อภิชัย จันทรเสน	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย

องค์ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ที่ปรึกษา

ท่านผู้หญิงนราวดี ชัยเฉนียน

คณะผู้จัดทำ

บรรณาธิการที่ปรึกษา

พลตรี หม่อมราชวงศ์ศุภวัฒย์ เกษมศรี

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัศววิรุฬหการ

นางโสมสุดา ลียะวณิช

คณะบรรณาธิการ

นางวิลาวัณย์ ทรัพย์พันแสน

นางสาวรัชนี ทรัพย์วิจิตร

นางสาวศิริพันธุ์ แย้มเมือง

นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ

นางอัจฉรา จารุวรรณ

นางสาวปัทมา เปี้สกุล

ผู้ประสานงาน

นางสาวนฤมล ธรรมมานอก